W. M. THACKERAY

Virginienii

Vol. II

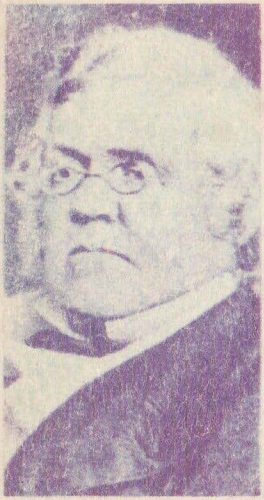

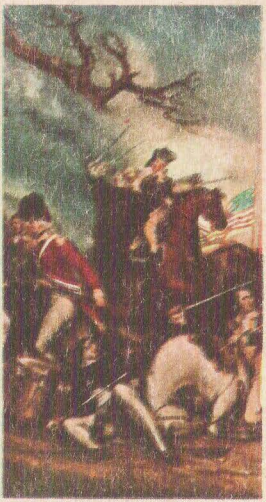

Editura Univers

CLU

Clasicii

Literaturii Universale

THE VIRGINIANS
by
W. M. THACKERAY
London and Glasgow
Collins Clear-Type Press

Toate drepturile asupra acestei versiuni sînt rezervate Editurii UNIVERS

W.M. Thackeray

VIRGINIENII

vol. II

Traducere şi note de ANDREI BANTAŞ

București — 1976

Editura Univers

Coperta colecției : *Vasile Socoliuc*

Fragment din tabloul „Moartea generalului Mercer în bătălia de la Princeton" de John Trubull

CAPITOLUL XLV

ÎN CARE HARRY ÎȘI GĂSEȘTE DOI UNCHI

NU ÎNCAPE ÎNDOIALĂ că am avut cu toții destule experiențe frumoase în viață (Cu toții avem, fără doar și poate, o mare experiență de viață) și pe sub ochii noștri a defilat o galerie variată de personaje ; dar există un gen de oameni — nu arareori satirizați în romane și piese — din care mărturisesc că n-am întîlnit decît puține specimene în relațiile pe care le-am avut cu această omenire păcătoasă. Vreau să spun, simpli fățarnici religioși care predică mereu și nu cred nici o vorbuliță din toată morala pe care o țin ; necredincioși cu pălării cu boruri mari și cu veșminte sfințite, care țin discursuri, îndemnuri, predici, amenință cu pedeapsa divină, oferă binecuvîntări și sfaturi fără să aibă măcar o umbră de încredere în propriul lor paradis sau de teamă pentru iadul lor. Priviți armatele acestea candide care se îndreaptă bocănind cu ciubotele spre biserică duminică seara ; priviți slujnicele cu rochii foșnitoare și panglicuțe, urmărite de tineri ucenici ; priviți micile regimente de elevi ; domnișoarele elegante și matroanele impunătoare care pornesc în marș cu cărțile de rugăciuni cu legături frumoase, de îndată ce se aud clopotele sunînd în depărtare (trecînd foarte probabil pe lîngă biserica Ebenezer unde între timp s-a și strîns la lumina felinarului toată parohia de umbrele, bonete mari și saboți). Priviți-i pe toți aceștia ! Cîți dintre ei sînt fățarnici, după părerea dumneavoastră ? Mai mult ca sigur că slujnica se gîndește la logodnicul ei ; băcanul chibzuiește cum ar putea cumpăra

stocul acela de zahăr şi cum ar putea face banca ţinutului să comande mai multă hîrtie de la el ; premiantul clasei repetă nişte versuri latineşti făcîndu-şi temele pentru luni (micul pricopsit n-a uitat că după serviciul religios şi predică îl aşteaptă acasă expozeul tăticului şi plăcinta de la cină) ; dascălul care cîntă psalmul se gîndeşte la fata lui care a intrat într-un bucluc şi cîntă antifonul fără să ştie prea bine ce sens are ; în clipa în care preotul îşi ascunde faţa în pernă, se gîndeşte, poate, la nota de plată care trebuie achitată luni. Oamenii aceştia nu sînt inspiraţi de sentimente divine ; sînt pămînteni, trăiesc pe lumea asta şi încă nu şi-au desprins picioarele de pe ea ; dar, băgaţi bine de seamă, nu sînt ipocriţi. Oamenii îşi păstrează religia închisă undeva la îndemînă într-un dulăpior al minţii lor, ca şi cum ar fi o doctorie preţioasă care trebuie luată în caz de boală ; şi omul administrează remediul nostru standard semenilor lui şi recomandă tratamentul său particular pentru boala celorlalţi.

— Scumpă doamnă, aveţi spasme ? O să vedeţi că picăturile astea sînt infailibile !

— Aţi băut prea mult vin, scumpe domn ? Cu pilula asta scăpaţi de toate urmările rele ale excesului de băutură şi puteţi să vă beţi liniştit în fiecare zi sticla de Porto.

Dar doctoriile spirituale şi trupeşti cine le împarte cu mai mult drag şi zel decît femeile ? Şi noi ştim că, în special acum o sută de ani, toate cucoanele de la ţară aveau dulăpiorul lor şi cutia cu medicamente, hapurile, prafurile, poţiunile pentru tot satul.

Lady Warrington se îngrijea de conştiinţa şi digestia familiei, precum şi ale ţăranilor de pe moşia soţului ei. Credinţa şi sănătatea personalului de serviciu erau în grija ei. Numai cerurile pot spune dacă ea se pricepea să le doftoricească aşa cum trebuie ; dar, indiferent dacă erau hapuri sau sfaturi morale, ea le administra şi pe unele şi pe celelalte cu tot atîta convingere în autoritatea ei, şi discipolii ei le înghiţeau supuşi şi pe unele şi pe celelalte. Ea se socotea una dintre cele mai virtuoase, altruiste, înţelepte şi învăţate femei de pe lume ; şi, vîrînd neîncetat această opinie în capul tuturor celor din jur, izbutise să

facă destul de multă lume să-i împărtășească pe deplin convingerea.

La cină la Sir Miles erau atîtea tacîmuri scumpe pe bufet și atîția lachei în livrele, încît numai un om cu multă prezență de spirit își mai putea da seama că berea adusă de majordom în cana aceea splendidă era de fapt proastă și că pe tava grandioasă de argint nu se afla decît o singură bucată de carne de berbec. Cînd Sir Miles ridică paharul în sănătatea regelui și plescăi vesel din buze satisfăcut de calitatea vinului, se uită cînd la cei de față, cînd la această licoare, cu aerul că le atrage atenția că e ambrozie curată. Îl întrebă pe Harry Warrington dacă în Virginia au vin de Porto atît de bun ? De asemenea, adăugă că ăsta e un fleac pe lîngă vinul pe care o să-l guste Harry la ei la țară, în Norfolk. Lăudă atît de tare vinul, încît Harry aproape ajunse să creadă și el că e bun și clipi în propriul său pahar, încercînd să vadă cîteva din meritele pe care le descoperise unchiul lui în nectarul rubiniu.

Exact așa cum observăm la multe familii bine așezate din secolul nostru, Warrington-ii aveau și ei două modele de virtute. Dintre cele două fete mari ale lor — una era cea mai mare frumusețe, iar cealaltă era cel mai mare geniu și înger ce putea să existe pe lume — după cum îi explică lady Warrington lui Harry. Cea mai mare, Frumusețea, era logodită cu scumpul de Tom Claypool, îl informă în taină mama iubitoare pe verișorul Harry. Darcea de a doua fiică, Geniul și Îngerul, era instalată definitiv lîngă tînărul nostru prieten, pentru a-l înălța spiritualicește și moralicește. Îi cîntă din gură acompaniindu-se la clavecin, și lui Harry i se păru că glasul sună cam fals pentru un înger ; era gata să ofere sfaturi, cultură, conversație inteligentă, „cam prea multă cultură și prea multe sfaturi“ gîndi Harry, care ar fi preferat într-o măsură mult mai mare societatea verișoarei cele mici, întrucît îi amintea de Fanny Mountain de la el din Virginia. Dar, de obicei, domnișoara pomenită mai la urmă se retrăgea după masă în camera copiilor. Frumusețea se duse să-și vadă de propriile ei treburi ; mămica trebuia să se ocupe de săraci sau să-și scrie corespondența voluminoasă ; tăticul moțăia în fotoliu. Iar Geniul rămase să-i țină de urît tînărului ei verișor.

Liniștea din casă nu-i era deloc dezagreabilă flăcăului și lui îi plăcea să se refugieze acolo de zarva și destrăbălarea în care trăia de obicei. Fără îndoială că a fost primit cum nu se poate mai amabil. Pentru el ușa era deschisă la orice oră. Dacă Flora nu era acasă, Dora era gata să-l primească. După cîteva zile de cînd îl cunoșteau, verișorul Miles și cu el se luaseră la întrecere galopînd prin Hyde Park, iar Harry, care era bun și generos cu toți cei din preajma lui, se gîndi să-i cumpere un căluț verișorului, mai bun decît cel pe care-l avea acum băiatul. Dar tocmai atunci se stîrniră evenimentele care duseră de rîpă și trăsurile și caii bietului nostru Harry.

Deși Sir Miles Warrington își închipuise că Virginia e o insulă, doamnele erau mult mai învățate în domeniul geografiei și țineau morțiș să afle de la Harry toate amănuntele în privința casei lui și a ținutului său natal. Nici el, la rîndul lui, nu se lăsă mult rugat. Le descrise pe larg moșia pe care o avea, le spuse cît de mare e, ce rîuri o mărginesc, și ce produce.

Îl asculta nu numai Dora, ci și frumoasa Flora, aplecîndu-și căpșorul drăgălaș și sorbindu-i cuvintele. Vai, ce era tînărul Tom Claypool — fiul baronetului din Norfolk, vecinul lor, cu cizmele lui cît toate zilele, cu glasul răsunător și cu bietele cinci mii de pogoane pe care le moștenea — în comparație cu acest tînăr prinț american, un străin atît de încîntător ? Cît era ea de Înger, Dora începu să-și piardă calmul angelic și s-o ironizeze pe Flora, acuzînd-o de frivolitate. Claypool, cu vesta lui roșie, amuțea în fața splendorii jabourilor și dantelelor lui Harry, care vorbea despre March și Chesterfield, despre Selwyn și Bolingbroke și despre toată societatea filfizonilor. Mămica începu să-l îndrăgească tot mai tare pe Henry, ca pe fiul lor. Se preocupa de bunăstarea spirituală a acelor nefericiți indieni și a bieților negri din Virginia. Oare ce-ar fi putut ea să facă pentru a o ajuta pe scumpa doamnă Esmond (și ce femeie grozavă era, asta o știa prea bine !) pentru operele ei caritabile ? Avea un majordom grav și o menajeră ; pe aceștia îi încînta comportarea inimoasă și talentul muzical al lui Gumbo, glasul lui dulce.

— Vai, vai, Harry! Ce păcat că ţi-ai făcut de cap într-un chip atît de îngrozitor! De ce n-ai venit mai curînd la noi şi ţi-ai irosit timpul printre risipitorii ăia şi în mijlocul unei societăţi vane? Dar nu e prea tîrziu. Trebuie să te îndreptăm, scumpul nostru Harry! Nu-i aşa, Sir Miles? Nu-i aşa, Dora, nu-i aşa, Flora?

Toate cele trei reprezentante ale sexului feminin înălţară ochii spre tavan. Fără doar şi poate că ele îl vor îndrepta pe scumpul fiu risipitor. Problema era numai, care din ele să-l îndrepte cel mai mult. Dora stă de o parte, şi o priveşte pe Flora. Cît despre mămica, cînd fetele sînt plecate, ea îi vorbeşte tînărului din ce în ce mai serios, din ce în ce mai tandru. În absenţa admirabilei lui mame, o să fie ea ca o mamă pentru el. Îi dă o carte de rugăciuni. Îl sărută pe frunte. N-o îndeamnă nimic altceva decît cea mai pură afecţiune, tandreţe şi evlavie, sentimentele cu care îşi înconjoară scumpul, drăguţul dar nechibzuitul şi încăpăţînatul nepot.

În timp ce aceste sentimentalisme erau în plină desfăşurare, se poate presupune că domnul Warrington nu sufla o vorbă despre treburile lui de afară, care, după cum am văzut, se aflau într-un punct cît se poate de critic. El, care fusese favorizat timp de atîtea săptămîni de zeiţa Fortuna, se văzuse brusc părăsit de ea, şi cîteva zile se dovediseră suficiente pentru a face praf mormanul cîştigurilor lui. Oare noi spunem că lordul Castlewood, propria lui rubedenie, s-a purtat necinstit cu tînărul virginian, şi că l-a escrocat în cursul cîtorva după amieze petrecute în taină la masa de cărţi? Pentru nimica în lume nu ne-am permite să insinuăm lucruri atît de nerespectuoase la adresa caracterului lordului Castlewood; dar el cîştigase de la Harry pînă şi ultimul şiling care-i aparţinea şi ar fi jucat cu el şi dacă acesta ar fi pus la bătaie viitoarea moştenire; numai că tînărul ridicase mîinile în sus cînd se văzuse învins şi declarase că renunţă să mai continue lupta. Amintindu-şi că mai rămăsese, chipurile, o bîrnă din epavă — porţia aceea pe care o pusese deoparte pentru bietul Sampson — Harry o riscase şi pe ea la masa de joc; dar şi ultima resursă se duse pe apa sîmbetei, împreună cu restul averii lui Harry, şi Fortuna zbură purtată de

răbufnirea furtunii, lăsîndu-l aproape despuiat pe țărm pe nenorocosul aventurier.

Cînd un om e tînăr și generos și optimist, pierderea banilor îl afectează în prea mică măsură. Harry se gîndea că o să-și vîndă caii și trăsurile și o să ducă o trenă mai modestă. Dacă voia să i se furnizeze imediat bani, oare mătușa Bernstein nu i-ar fi putut sluji de bancher ? Sau ruda lui care cîștigase atît de mult de la el, sau bunul lui unchi Warrington și lady Warrington, care vorbeau neîncetat de virtute și bunăvoință și declarau că-l iubesc ca pe fiul lor ? Avea să apeleze la ei sau la orice altă persoană căreia se va gîndi să i se adreseze, cînd o fi cazul ; între timp, povestea lui Sampson cu privire la necazul proprietarului lui îl înduioșase pe tînărul gentleman și, pentru a face repede rost de bani ca să-i dea preotului, își dusese toate giuvaericalele la un munte de pietate din ulița Sf. Martin.

Proprietarul casei de amanet era rudă sau tovarăș la parte tocmai cu domnul Sparks din Tavistock Street, de la care cumpărase Harry — cumpărase am zis ? — nu ; de la care luase Harry bijuteriile pe care avusese de gînd să le dea cadou prietenilor săi de la Oakhurst ; și întîmplarea făcuse ca domnul Sparks să vină să-și viziteze confratele sau asociatul foarte curînd după ce domnul Warrington îi lăsase obiectele. Recunoscînd imediat cesulețul emailat cu rotiță bătută în diamante, bijutierul dădu drumul unei serii de expresii la adresa lui Harry — pe care mă voi abține de a le menționa aici, întrucît și așa am fost acuzat că vorbesc prea pe șleau. Un gentleman care e în relații cu proprietarii de case de amanet are fără îndoială și vreo doi portărei printre cunoștințele lui ; iar acești portărei au niște ajutoare care, la porunca Justiției imparțiale, ating cu aceeași mînă și epoletul celui mai temut căpitan, și umărul celui mai elegant filfizon. Exact domnii care o arestaseră pe lady Maria la Tunbridge au fost asmuțiți asupra vărului ei la Londra. Nu le-a fost de loc greu să afle de la vorbărețul Gumbo că stăpînul lui se află la casa din Hill Street a lui Sir Miles Warrington și, în timp ce negrul îi făcea curte cameristei doamnei Lambert pe treptele alăturate, domnul Costigan și cu ajutorul lui îl pîndiră pe bietul Harry care savura bucuria unei conversații cu

un virtuos cerc de familie adunat în jurul mesei mătușii lui. Niciodată nu fusese mai cordial unchiul Miles, niciodată nu se arătase mătușa Warrington mai amabilă, blîndă și afectuoasă ! Flora era mai frumoasă ca oricînd, Dora mai amabilă ca niciodată. La despărțire, lady Warrington îi întinse amîndouă mîinile și chemă din tavan binecuvîntarea proniei cerești. Tăticul spusese mai jovial ca oricînd :

— Dă-o-ncolo, nepoate ! Cînd eram de vîrsta ta n-aș fi așteptat atîta vreme ca să sărut două fete atît de frumoase ca Do și Flo, cu atît mai mult dacă-mi erau și rude ! Nu mă contrazice ! Zău c-aș fi făcut-o, lady Warrington ! Phii, ce chestie ! Uită-te că în loc să roșească fetele, roșește băiatul, sau cel puțin așa mi se pare — probabil că ele sînt mai deprinse. Hi-hi-hi !

— Tăticule ! strigară fecioarele.

— Sir Miles ! exclamă în aceeași clipă augusta lor mamă.

— Ei, haide, haide, spuse tăticul, că dintr-o sărutare nu moare nimeni și nici nu ies vorbe. Ce părere ai, nepoate Harry ?

Bănuiesc că în timpul rostirii celor trei replici scurte de mai sus, mica operație nevinovată a sărutului s-a și efectuat și, roșind pînă în vîrful urechilor, verișorul Harry a atins obrajii trandafirii ai verișoarei Flora și ai verișoarei Dora.

În timp ce el coboară scările însoțit de unchiul lui, mămica le ține un mic discurs fetelor, privind ca de obicei în tavan și spunînd :

— Vai ce de calități neprețuite are bietul vostru verișor, dragul de el ! Cîtă istețime se întrezărește prin simplitatea lui, ce maniere alese și fine, cu toate că eu pun atît de puțin preț pe simpla eleganță lumească. Vai, ce păcat să te gîndești că o asemenea corabie s-ar putea pierde vreodată ! Trebuie neapărat să-l salvăm, dragele mele. Trebuie să-l smulgem dintre tovarășii aceștia ticăloși ai lui și din această oribilă familie Castlewood — chit că eu nu vreau să-mi vorbesc semenii de rău. Dar nu voi înceta să sper, nu voi înceta să mă rog pentru salvarea lui de pe căile greșite pe care a apucat !

Și din nou lady Warrington se uită cît se poate de hotărîtă la cornișa plafonului, în timp ce fetele rămîn cu

privirile duse spre uşa dincolo de care tocmai a dispărut prea interesantul lor văr.

Unchiul lui îl însoţeşte pînă jos. Îi strigă cu multă afecţiune „Domnul să te aibă în pază, băiete!" îi strînge mîna şi repetă preţioasa binecuvîntare în uşă. De îndată ce aceasta s-a închis, întrucît lampa din hol a luminat destul chipul şi silueta domnului Warrington, doi domni care se aflau pe partea cealaltă a străzii înaintează repede, unul din ei scoate din buzunar un sul de hîrtie şi, punînd mîna pe umărul domnului Warrington, îl declară arestat. În apropiere aşteaptă o birjă şi bietul Harry se duce să doarmă în Chancery Lane.

Vai, cînd te gîndeşti că e posibil ca un prinţ din Virginia să fie bătut pe spate de un zdrenţăros de ajutor de portărel! Cînd te gîndeşti că e posibil pentru fiul doamnei Esmond să ajungă într-o închisoare a datornicilor din strada Cursitor! Nu-l invidiez de loc pe tînărul nostru fiu risipitor pentru odihna lui din noaptea aceea înfiorătoare. Hai scumpii mei prieteni tineri să-l lovim acum cît e la pămînt! Să ne închipuim junghiurile remuşcărilor care nu-l lasă să adoarmă pe perna lui soioasă; chefurile scîrboase ale deţinuţilor mai vechi care s-au deprins cu această închisoare şi care beau pe rupte în camera de alături făcînd un zgomot infernal; să ne închipuim furia, ruşinea şi dezamăgirea lui. Aşadar, nici un pic de milă pentru el, cinstiţii mei prieteni tineri, pentru că *voi*, bineînţeles, nu v-aţi permis niciodată lucruri nesăbuite sau nechibzuite şi nici n-aţi plătit preţul remuşcărilor.

CAPITOLUL XLVI

LANŢURI ŞI SCLAVIE

HARRY SIMŢI ÎN MOD SINCER remuşcări pentru ticăloşiile şi prostiile din trecut atunci cînd se trezi închis în celula micuţă şi sumbră; dar mai simţi şi mînie şi supărare la gîndul că a fost supus umilinţei unei arestări; era în schimb sigur că neplăcerea actuală nu putea fi de

lungă durată. Avea cel puțin douăzeci de prieteni care aveau să-l scape de la închisoare ; întrebarea era căruia din ei să i se adreseze ? Domnului Draper — omul de afaceri care se purtase atît de servil cu el ? Bunului său unchi, baronetul care se oferise să-l găzduiască pe Harry în casa lui și-l iubea ca pe un fiu ? Vărului său Castlewood, care cîștigase sume atît de mari de la el ? Nobililor săi prieteni de la cafenea ? Blîndei mătușe Bernstein ? Harry era absolut sigur că oricare dintre ei l-ar fi ajutat cînd era la ananghie, deși n-ar fi fost imposibil ca unele dintre rude să-i tragă totuși și un mic perdaf pentru nechibzuința lui. Problema principală era ca treaba să se rezolve fără prea multă zarvă, întrucît domnul Warrington ținea mult ca un public cît mai limitat să afle că un gentleman extraordinar de important ca el a fost supus procedurii vulgare a arestării. Ca și cum publicul n-ar ajunge pînă la urmă să afle tot ceea ce dorește ! Ca și cum masa pe care o s-o iau astăzi și gaura de la ciorapul pe care-l port în momentul cînd scriu aceste rînduri ar putea fi ascunse cine știe cărui dușman ce ar avea chef să le iscodească — cu toate că sînt încălțat cu ghete și că am ținut ușa încuiată cînd m-am îmbrăcat ! Am pomenit de gaura de la ciorap doar de dragul exemplificării. Lumea poate iscodi orice taină, referitoare la noi, pe care dorește s-o afle. Dar pe urmă mai există și această consolare pe care oamenii nu vor niciodată s-o accepte în propriul lor caz, că lumii nu-i pasă.

„Grozavă senzație trebuie să fi stîrnit la club arestarea mea, se gîndea Harry. Bănuiesc că domnul Selwyn va face tot felul de glume pe socoteala nenorocirii mele, lua-l-ar dracu' ! Sigur că a auzit toată lumea de la masă povestea. March va tremura pentru pariul pe care l-am făcut cu el ; și, zău că va fi greu să i-l plătesc dacă-l pierd. Cum am să mai pot scoate vreodată nasul în lume ? Pe cine să rog să mă ajute ? Nu — se gîndi el cu amestecul său de istețime și simplitate — n-am să trimit după ajutor în primul rînd la vreuna din rudele mele sau la nobilii mei prieteni de la White. Am să mă sfătuiesc cu Sampson. El a fost adeseori în încurcături dintr-astea și trebuie să știe mai bine ce e de făcut.“ Drept care, de îndată ce se iviră primele raze ale zorilor, după o întîrziere aproape insuportabilă — întrucît lui Harry i se părea că soarele a uitat să mai treacă

și prin Cursitor Street în cadrul rondului său de dimineață — și de îndată ce locatarii închisorii datornicilor începură să se agite, domnul Warrington îi trimise un sol prietenului său din Long Acre, punîndu-l la curent pe capelan cu nenorocirea care tocmai i se întîmplase și implorînd pe sfinția sa să-l ajute cu sfaturi și consolări.

Domnul Warrington, bineînțeles, n-avea de unde să știe că a trimite pastorului Sampson un asemenea mesaj, era ca și cum ar fi spus : „Am căzut în groapa cu lei, coboară-te și tu în mijlocul lor, scumpul meu prieten". Foarte probabil că Harry socotise că Sampson a scăpat de greutăți ; ba încă și mai probabil era că fiind atît de absorbit de propriile sale treburi și nedumeriri, Harry nu mai era în stare să se gîndească și la cele ale semenilor lui. După trimiterea misivei, mintea deținutului fu mult ușurată și Harry condescinse să ceară micul dejun, care i se aduse de îndată. Slujitorul care îl servi îl întrebă dacă nu vrea să comande și prînzul sau îl va lua împreună cu alți gentlemeni la masa soției portărelului ? Nu, domnul Warrington nu vroia să comande prînzul. Îl informă pe chelnerul care îl servea în localul acela înspăimîntător că va pleca de acolo înainte de ora mesei. Omul se îndepărtă, fără doar și poate, gîndindu-se că ăsta nu e primul gentilom nevîrstnic care anunță că va pleca în mai puțin de două ore.

— Mă rog, dacă totuși înălțimea voastră rămîne pînă la ora două, poate obține o friptură bună de vacă cu morcovi, zise scepticul închizînd ușa în urma lui și lăsîndu-l pe domnul Harry pradă meditațiilor solitare.

Solul trimis de Harry la domnul Sampson se întoarse cu un mesaj din partea domnului respectiv prin care anunța că va veni cît de curînd la protectorul său ; dar se făcu ora zece, ora unsprezece, apoi amiază și nici urmă de Sampson. Sampson nu sosi, dar după douăsprezece apăru Gumbo cu un geamantan plin de haine ale stăpînului său și se trînti la picioarele lui Harry urlînd de supărare ; cu o mie de jurăminte de credință, se declară gata să moară ori să se vîndă iarăși ca sclav sau să facă orice altceva pentru a-și salva iubitul stăpîn din această situație nenorocită. Harry fu înduioșat de afecțiunea exprimată de servitor și-i spuse să se ridice de pe podea unde se tîra în genunchi îmbrățișînd picioarele stăpînului.

— Nu ai nimic altceva de făcut, Gumbo, decît să-mi dai hainele cu care să mă îmbrac şi să-ţi ţii gura în legătură cu povestea asta. Bagă de seamă să nu sufli o vorbă nimănui ! zise cu severitate domnul Warrington.

— Nu, nu, conaşule, nici o vorbă nimănui ! zise Gumbo cu un aer foarte solemn şi apucîndu-se să-şi îmbrace cu grijă stăpînul care avea nevoie să se îngrijească şi să se schimbe după arestarea sa neaşteptată din ziua anterioară şi după noaptea agitată petrecută la închisoare.

De aceea, Gumbo îi pudră lui Harry părul, îl înveşmîntă elegant, dichisindu-l cu grijă ca să-l facă să arate la fel de bine şi îngrijit ca şi cum s-ar fi urcat într-o lectică pentru a se duce la palatul St. James.

Într-adevăr, domnul Gumbo îndeplini cu credinţă pentru stăpînul lui — de care era profund ataşat şi pe care-l venera pur şi simplu, — toate serviciile pe care le putea aduce dragostea şi credinţa. Dar unele lucruri erau mai presus de puterile lui Gumbo. El nu putea desface lucruri făcute. Domnul Gumbo apucase să şi anunţe nefericita împrejurare unui număr uluitor de mare de cunoştinţe de-ale lui, în special domni în uniforme şi livrele. Am văzut cum a transmis vestea personalului de serviciu al colonelului Lambert şi al lordului Wrotham ; a mai anunţat-o şi la clubul valeţilor, al cărui membru era, şi pe care-l frecventau servitori ai unora dintre cei mai mari nobili. Apoi catadixise să se lase omenit cu o cană de bere în odaia majordomului lui Sir Miles Warrington, şi acolo repetase povestea, cu multe înfloriturí. Apoi se dusese la servitorii doamnei Bernstein, dintre care cu unii era în relaţii foarte strînse, şi informase şi acest cerc al personalului domestic londonez cu privire la necazul lui ; şi, întrucît stăpînul său era închis şi în seara aceea nu avea nimeni nevoie de serviciile lui, Gumbo se dusese pînă la lordul Castlewood şi-i informase pe cei ai casei despre incidentul care tocmai se petrecuse. Aşadar, cînd, punîndu-şi mîna pe inimă şi vărsînd şiroaie de lacrimi Gumbo zice, răspunzînd ordinului stăpînului : „A, nu, stăpîne ! Niciodată nimănui !“ noi avem posibilitatea de a ne da seama în ce măsură trebuie să i se acorde crezare declaraţiei tînărului.

Negrul terminase de mult toaleta stăpînului ; micul dejun, deloc apetisant, se terminase şi el ; oricît de încet

treceau pentru deținut orele, totuși ele treceau, una după alta, dar nici un Sampson nu veni pentru a îndeplini făgăduiala transmisă în cursul dimineții. În cele din urmă, cîndva în cursul după amiezii, sosi, nu Sampson, ci un bilet de la el, pecetluit cu un biscuit muiat în apă și scris de atît de puțină vreme, încît cerneala nici nu se uscase bine. Iată cum suna scrisoarea nefericitului preot :

„Ah, domnule, scumpul meu domn, am făcut tot ce e omenește posibil la porunca și în sprijinul protectorului meu ! Probabil că nu știai, domnule, la ce caznă mă supui, nu-i așa ? Ori altfel, dacă tot urma să intru și eu la închisoare, de ce n-am împărțit celula cu dumneata și de ce mă aflu într-o carceră din apropiere ?

Da, asta e realitatea. Tocmai cînd mă grăbeam să ajung la dumneata, știind prea bine la ce pericol mă expun (dar ce primejdie poate fi atît de mare încît să nu fiu eu gata s-o înfrunt la chemarea unui binefăcător cum a fost domnul Warrington pentru mine ?) am fost arestat de doi ticăloși care aveau un mandat emis împotriva mea și care m-au găzduit la Naboth, aici în vecini, atît de aproape de Înălțimea voastră încît mai că am putea să ne auzim dacă am vorbi, peste gardurile caselor în care stăm închiși.

Aveam să-ți spun lucruri multe și importante — pe care nu mai am chef să le aștern pe hîrtie — privitoare la treburile dumitale. Să dea Dumnezeu ca ele să se îndrepte ! Să dea Dumnezeu să se îndrepte și soarta tristă a aceluia care înalță această rugăciune,

greu lovitul capelan al înălțimii voastre,
J. S."

Și acum, întrucît domnul Sampson refuză să vorbească, va fi de datoria noastră să-l punem pe cititor la curent cu aceste chestiuni pe care bietul capelan n-a avut chef să le aștearnă pe hîrtie.

Limbuția lui Gumbo nu ajunsese pînă la Long Acre, așa încît domnul Sampson n-a știut cît de mare e nenorocirea protectorului său pînă cînd n-a primit solul și mesajul lui Harry din Chancery Lane. Preotul era încă înfierbîntat de recunoștință pentru serviciul pe care tocmai i-l făcuse domnul Warrington și se arătă grăbit să găsească vreun mijloc de a-i veni în ajutor protectorului său aflat la

ananghie. Ştia ce sumă mare de bani a cîştigat lordul Castlewood de la vărul lui, luase masa în tovărăşia lordului în ziua anterioară, şi acum alergă la casa acestuia în speranţa de a trezi în el puţină milă pentru domnul Warrington. Sampson îi ţinu lordului Castlewood un discurs foarte elocvent şi înduioşător cu privire la nenorocirea rubedeniei lui şi-i vorbi cu bunătate şi compătimire sinceră ; şi totuşi, nimic din toate acestea nu înmuie inima nobilului căruia i se adresa.

Lordul curmă morocănos şi repezit rugăminţile capelanului :

— Sampson, nu ţi-am spus acum două zile cînd ai venit să-mi ceri bani că sînt sărac ca un cerşetor ? zise lordul. Şi ce, de atunci încoace mi-a lăsat cineva moştenire vreo comoară ? Suma modestă pe care am cîştigat-o de la vărul meu a fost înghiţită de alţii. Nu numai că nu-l pot ajuta pe domnul Warrington, dar îţi dau cuvîntul meu de onoare că neavînd habar de nenorocirea în care se află i-am trimis chiar azi dimineaţă o scrisoare rugîndu-l pe el să mă ajute.

Şi, într-adevăr, o scrisoare în acest sens i-a fost adusă domnului Warrington de la locuinţa lui, unde fusese expediată prin poştaş.

— Dar trebuie să-i fac rost de bani, mylord. Ştiu că după ce m-a ajutat pe mine nu i-a mai rămas aproape nimic în buzunar. Chiar de-ar fi să-mi amanetez odăjdiile şi celelalte podoabe preoţeşti, trebuie să fac rost de bani, strigă capelanul.

— Amin ! Du-te şi-ţi amanetează odăjdiile, podoabele, tot ce doreşti. Entuziasmul tău e vrednic de laudă şi-ţi face cinste, zise lordul, apucîndu-se să citească mai departe ziarul, pe cînd bietul Sampson îl părăsi pradă unei cumplite disperări.

Între timp, lady Maria auzise că a venit capelanul în vizită la fratele ei şi ghici subiectul discuţiei lor. Se repezi la preot cînd acesta ieşi din camera unde avusese întrevederea infructuoasă cu lordul. Îl trase în sufragerie. Pe faţa ei se citeau semnele indiscutabile ale mîhnirii şi compătimirii.

— Spune-mi ce i s-a întîmplat domnului Warrington ? întrebă ea.

— Va să zică mylady ştie ? întrebă capelanul.

— Păi nu mă dau de ceasul morţii de aseară de cînd ne-a adus servitorul lui vestea îngrozitoare ? îi replică lady Maria. Am aflat cînd ne-am întors de la operă — am fost în loja ladyei Yarmouth — lordul, lady Castlewood şi cu mine.

— Aha, va să zică lordul aflase ? continuă Sampson.

— Benson ne-a comunicat vestea cînd ne-am întors de la teatru şi ne-am aşezat la ceai, repetă lady Maria.

Capelanul îşi pierdu de tot răbdarea şi cumpătul cînd află de această ipocrizie.

— Ce porcărie ! zise el, adăugînd o înjurătură.

Apoi îi reproduse ladyei Maria conversaţia pe care tocmai o avusese cu lordul Castlewood şi-i relată cum acesta a refuzat să-şi ajute vărul după ce a cîştigat de la el sume mari de bani ; capelanul adăugă cu multă elocinţă şi pasiune că domnul Warrington s-a arătat încă o dată extrem de generos cu el.

Atunci lady Maria izbucni într-un potop de observaţii privitoare la propria ei familie, care nu erau cîtuşi de puţin măgulitoare pentru cei de un sînge cu ea. Cu toate că în mod obişnuit asemenea persoane nu sînt deprinse să spună adevărul, totuşi, cînd se ceartă unele rubedenii, este uluitor cîte adevăruri sînt în stare să spună unii despre ceilalţi. Cu lacrimi, imprecaţii şi cuvinte tari — nici nu-mi vine să mă gîndesc cît de tari — lady Maria dădu drumul unei tirade furioase şi pătimaşe în cursul căreia se referi la istoria mai tuturor membrilor nobilei ei familii. Gratifică deopotrivă cu complimente bărbaţii şi cucoanele ; ţipă supunînd cerul la un interogatoriu întrebînd de ce a creat asemenea... (n-are importanţă ce epitete le-a acordat fraţilor, surorilor, unchilor, mătuşilor şi părinţilor) ; şi, prinzînd curaj datorită mîniei, se repezi la uşa bibliotecii unde stătea fratele ei, cu strigăte atît de ascuţite şi cu gesturi atît de furioase, încît capelanul alarmat, temîndu-se de scena care putea să urmeze, se grăbi să iasă din casă.

Ridicînd ochii de pe cartea sau hîrtiile pe care le avea în mînă, lordul Castlewood o privi cu oarecare surprindere pe femeia aceea furioasă, şi alese cu grijă o înjurătură destul de puternică pentru a i-o trînti în obraz — în speranţa de a-i stăvili, chipurile, atacul.

Dar noi am văzut cît de curajoasă putea să se dovedească Maria cînd era stîrnită. Oricît de speriată ar fi fost ea de obicei de frate-su, de data asta nu era într-o dispoziţie în care s-o poată înspăimînta nici o insultă şi nici o vorbă sarcastică pe care o putea găsi el.

— Halal, mylord ! strigă ea. Te aşezi cu el la masa de cărţi, în taină, şi-l jumuleşti ! Smulgi ultimul gologan de la bietul băiat şi acum că a rămas lefter nu vrei să-i dai nici măcar o liră din ce ai cîştigat de la el.

— Va să zică porcul ăla de capelan a început să bată toba ! zise lordul.

— Concediază-l ! Haide ! Plăteşte-i salariul şi dă-l afară — el n-o să facă decît să se bucure ! strigă Maria.

— Îl păstrez în serviciu pentru a-mi cununa una din surori, în caz că o fi nevoie de el, zise Castlewood fulgerînd-o cu privirea.

— Cum pot să fie femeile dintr-o familie care numără asemenea bărbaţi ! strigă duduia.

— *Effectivement !*[1] zise lordul ridicînd din umeri.

— Cum putem noi să fim altfel, cînd taţii şi fraţii noştri sînt aşa cum sînt ? Om fi noi destul de ticăloase, dar voi cum sînteţi ? Ascultă-mă, tu n-ai nici curaj — nu, nici onoare, nici simţăminte omeneşti. Întrucît cei de-o seamă cu tine refuză să te aibă partener la cărţi, lord Castlewood, nu-ţi găseşti altceva mai bun de făcut decît să-l alegi pe acest biet flăcău sosit din Virginia, şi să-ţi jumuleşti propria rudă ! Vai, e o ruşine ! O ruşine !

— Bănuiesc că fiecare din noi îşi face jocul pe care-l vrea. Parcă tu, Maria, n-ai jucat la rîndul tău şi n-ai cîştigat o rundă ? Ţocmai tu te găseşti să te înduioşezi dintr-o dată pentru bietul băiat din Virginia ? Oare domnişorul Harry s-a lăsat păgubaş ? Sau lady Maria a primit o propunere mai avantajoasă ? strigă lordul. Dacă nu vrei să-l iei tu, te asigur că o să-l ia una din fetele Warrington şi bătrîna metodistă din Hill Street o să-l lase pe el să aleagă între cele două odrasle ale ei. Eşti chiar aşa de proastă, Maria Esmond ? Vreau să spun, eşti mai proastă decît de obicei ?

---

[1] Într-adevăr (fr.)

— Aş fi proastă dacă aş crede că vreunul din fraţii mei e în stare să se poarte ca un om cinstit, Eugene ! zise Maria. Sînt o proastă dacă mă aştept ca tu să fii altfel decît eşti ; sînt o proastă să cred că dacă vezi vreo rubedenie la ananghie ai să catadicseşti s-o ajuţi. Şi dacă poţi găsi o victimă sigură ai fi în stare s-o cruţi şi să n-o jefuieşti !

— Să-l jefuiesc ! Asta-i bună ! Ce prostii îţi ies din gură ? Ce, tu n-ai văzut unde o să ajungă băiatul, după calea pe care a apucat-o în ultimele luni ? Dacă n-aş fi cîştigat eu bani de la el, i-ar fi luat altul. Eu nu te-am ţinut niciodată de rău pentru micile planuri pe care ţi le-ai făurit în legătură cu el. Atunci ce rost are să faci atîta scandal pentru că am întins şi eu mîna să iau ceea ce oferea el lumii întregi ? Eu încerc să discut cu tine în mod raţional, Maria, deşi nu ştiu zău de ce o fac. La vîrsta ta cel puţin ar fi normal să înţelegi şi tu un argument raţional. Tu crezi că banii ăştia îi aparţineau de drept ladyei Maria Warrington şi copiilor ei ? Ei bine, eu îţi spun că n-ar fi trecut nici trei luni şi toţi, pînă la ultimul şiling, ar fi fost înghiţiţi de masa de macco de la White şi că deci vor fi cheltuiţi în mod mult mai înţelept pentru achitarea datoriilor mele. Atîta am de răspuns furiei şi lacrimilor şi ameninţărilor şi obrăzniciilor tale. Poftim ! Eu rămîn un frate bun şi le răsplătesc toate acestea cu vorbe înţelepte şi blînde.

— Bunul meu frate ar fi putut foarte bine să acorde ceva mai mult decît simple vorbe blînde băiatului de la care a luat sute de lire, îşi întrerupse sora fratele iubitor.

— Dumnezeule, Maria ! Tu nu vezi că pînă şi din această poveste, oricît de neplăcută ar părea, o femeie deşteaptă ar putea scoate un ce profit ? strigă lordul.

Maria răspunse că nu izbuteşte să înţeleagă.

— E simplu ca bună ziua. Lovitura aceea de teatru de la Tunbridge Wells a fost dată cu o abilitate extraordinară de mătuşa Bernstein. Bătrîna asta e cel mai grozav bărbat din familia noastră. În timp ce tu erai arestată, ţi s-au percheziţionat cuferele în căutarea scrisorilor pe care ţi le-a adresat Piele-Roşie. Cînd ai fost pusă în libertate, scrisorile dispăruseră, dar tu n-ai suflat o vorbă, pentru că uneori te dovedeşti a fi o femeie înţeleaptă. Încă mai

tînjești după indianul tău. *Soit* [1]. O femeie ca tine, matură și cu experiență, cunoaște prea bine valoarea unui soț. Ce contează această mică pierdere a unei sume neînsemnate de două-trei sute de lire ?.

— Cum, numai trei sute au fost, mylord ? îl întrerupse Maria.

— Eh ! Ce importanță are dacă a fost o sută în plus sau în minus ? Ce contează această pierdere la joc ? E o bagatelă ! Tu joci ca să cîștigi un principat. Vrei să ai regatul tău în Virginia ; și dacă vrei să mă asculți, mica nenorocire care s-a abătut asupra drăguțului tău e un noroc extraordinar pentru tine.

— Nu te înțeleg, mylord.

— *C'est possible* [2] ; dar stai jos și am să-ți explic ce vreau să spun, într-un mod care să fie accesibil capacității tale intelectuale.

Și așa, Maria Esmond care se năpustise asupra fratelui ei asemenea unui leu turbat, ședea acum la picioarele lui, ca cel mai blînd mielușel.

Madame de Bernstein fu cît se poate de mișcată la vestea arestării nepotului, adusă la casa ei din Clarges Street chiar în seara nenorocirii. Dispoziția și temperamentul ei nu se ameliorară cîtuși de puțin datorită știrilor primite și nici datorită insomniei care o chinui toată noaptea. N-o invidiez cîtuși de puțin pe acea *dame de compagnie* [3], care a jucat cărți cu ea, și nici pe camerista care a trebuit să rămînă în dormitorul ei. Arestările erau fapte diverse pe vremea aceea, lucru pe care o femeie cu experiență, ca baroneasa, îl știa prea bine. Peste ce dificultăți mai dăduse pramatia de nepotu-său ? De cîți bani era nevoie pentru a-l pune în libertate ? Așadar, ea într-un pat, iar Harry în altul, mătușa și nepotul, erau legați prin aceeași veghe chinuită ; și dis-de-dimineață solii trimiși dintr-o parte și dintr-alta, pentru aceeași treabă, se vor fi încrucișat pe drum.

---

[1] Fie ! (fr.)
[2] Se prea poate (fr.)
[3] însoțitoare, damă de companie (fr.)

Doamna Bernstein îşi trimise mesagerul la omul ei de afaceri, domnul Draper, cu ordinul de a afla pentru ce sumă a fost arestat domnul Warrington şi de a o informa imediat pe baroneasă. Emisarii lui Draper descoperiră curînd că domnul Warrington se află întemniţat chiar acolo în apropiere şi ce pretenţii băneşti fuseseră ridicate împotriva lui, deocamdată. Dacă mai erau cumva şi alţi creditori, lucru aproape neîndoielnic, desigur ei îl vor ataca de îndată ce vor afla de arestarea lui.

— Nu poate să fie nici o dificultate dacă e vorba de o sumă de circa o mie de lire, pentru un gentleman cu rangul şi perspectivele domnului Warrington, zise madame de Bernstein.

Domnul Draper întrebă dacă să se ducă chiar atunci şi să rezolve problema cu domnii Amos, portăreii. Domnişorul Harry ar putea deci să vină să ia masa cu ea la ora două şi să-i dea dracului pe toţi indivizii ăia de pe la cluburi care, fără doar şi poate, se bucură de nenorocirile lui, comentă înţelegător domnul Draper.

Dar baroneasa era de altă părere.

— Mă gîndesc, bunule domn Draper, zise ea, că tînărul meu gentleman şi-a făcut destul de cap şi cînd va ieşi din închisoare aş vrea să iasă curat şi fără nici un fel de datorii. Nu-i aşa că nu ştii în cîte angarale s-a înhămat ?

— Nici un gentleman nu-şi dezvăluie vreodată toate datoriile, doamnă, zise domnul Draper, sau cel puţin nici unul din cei cu care am avut eu de-a face.

— Există o obligaţie pe care a contractat-o acest tînăr găgăuţă şi de care ar trebui eliberat, domnule Draper.. Îţi aduci aminte de un mic eveniment care s-a întîmplat în toamnă la Tunbridge Wells ? O chestiune pentru care l-am trimis la dumneata pe Case al meu ?

— Îmi amintesc de această chestiune, mylady, ori de cîte ori vă face plăcere să pomeniţi de ea — dar altfel nu, zise domnul Draper cu o plecăciune adîncă. Un avocat trebuie să fie ca un confesor papistaş — ceea ce i se spune rămîne de-a pururi secret, pentru toată lumea.

Aşadar, nu trebuie să şoptim secretul doamnei Bernstein faţă de domnul Draper ; dar poate că cititorului nu-i va fi greu să-l ghicească din comportarea ulterioară a avocatului.

Avocatul era aproape sigur că în scurtă vreme va primi o solicitare din partea bietului tînăr deţinut în Cursitor Street şi aşteptă această invitaţie înainte de a-l vizita pe domnul Warrington. Dar trecură treizeci şi şase de ore pînă la sosirea ei, şi aceste două zile fură pentru Harry cele mai îngrozitoare din toată viaţa lui — sau cel puţin din cîte îşi amintea.

În mica închisoare era destul de multă lume, încăperile portăreilor erau mai totdeauna pline ; dar Harry prefera singurătatea tristă a propriei lui cămăruţe, societăţii adunate în jurul mesei proprietăresei şi abia în a doua zi de arest, cînd i se golise de tot punga din pricina tarifelor ridicate din acest local, se hotărî să facă apel la domnul Draper. Atunci îi trimise o scrisoare avocatului, la Temple, informîndu-l de starea jalnică în care se află şi rugîndu-l într-un post-scriptum formulat în termeni foarte apăsaţi, să nu-i spună cumva o vorbă mătuşii lui, madame de Bernstein, despre toată povestea asta.

Se hotărîse să nu recurgă la bătrîna doamnă decît cînd i-o ajunge cuţitul la os. Ea se purtase atît de frumos cu el încît îl revolta gîndul de a abuza de generozitatea ei, şi o vreme încercă să se legene cu iluzia că ar putea scăpa de la ananghie fără ca ea să afle măcar ce nenorocire s-a abătut asupra lui. I se părea umilitor să soliciţi bani de la o femeie. Nu ! O să facă apel mai întîi la prietenii lui bărbaţi, care l-ar fi putut salva cu toţii, dacă ar fi vrut. Intenţia lui fusese să-l trimită pe Sampson drept negociator la vreunul din ei, dacă bietul preot n-ar fi fost arestat şi el tocmai cînd venea să-şi ajute prietenul.

Sampson fiind dispărut, Harry se văzu obligat să recurgă la servitorul lui negru care toată ziulica bătu drumurile dintre Temple Bar şi capătul dinspre curte al oraşului, ducînd scrisori din partea nefericitului său stăpîn. Aşadar, mai întîi Harry expedie o misivă particulară cu caracter confidenţial rudei sale venerabile, contele de Castlewood, arătîndu-i că a fost aruncat în închisoare şi implorîndu-l să-i împrumute banii necesari pentru acoperirea datoriei. „Te rog să păstrezi taina rugăminţii mele, şi a pricinii ei, faţă de scumpele doamne", adăugă bietul Harry.

„Oare s-a mai întîmplat vreodată un lucru atît de trist ?“ îi scrise la rîndul lui lordul Castlewood. „Nu cumva nenorocirea a făcut să nu primești scrisoarea mea de ieri ? Probabil că zace la locuința ta unde, cu ajutorul lui Dumnezeu la care mă rog ! — te vei afla și tu curînd. Scumpul meu Warrington, socotindu-te bogat precum Cresus — pentru că altfel n-aș fi jucat niciodată cărți cu tine — ți-am scris ieri rugîndu-te în genunchi să-mi împrumuți niște bani ca să astîmpăr hămeseala unor creditori pe care nu știu cum să-i impac altfel. Dragul meu băiat ! Toți banii pe care i-am cîștigat de la tine, pînă la ultimul șiling, au intrat în mîna lor. Și dacă n-ar fi privilegiile de care se bucură membrii Camerei Lorzilor, probabil că astăzi aș fi cot la cot cu tine în temnița aceea. Să dea Dumnezeu să scapi repede de ea, asta-i rugămintea pe care o înalță sincerul tău prieten.

Castlewood“

Iată deci roadele apelului numărul unu ; și ne putem închipui figura cu care a citit domnul Harry răspunsul la rugămintea lui. Dar nu-i nimic ! Mai există bunul și veselul unchi Warrington. Chiar aseară mătușa lui l-a sărutat și l-a giugiulit ca pe fiul lor. Unchiul său ceruse să se pogoare asupră-i binecuvîntarea cerului și declarase că-l iubește ca un tată. Sfios și smerit în prezența acestor virtuoși părinți și a celorlalte rude, Harry nu suflase o vorbă cu privire la viața lui agitată, la cursele de cai la care jucase, la jocurile de noroc și alte gesturi nechibzuite. Acum însă trebuia să dea cărțile pe față. Trebuia să recunoască a fi fiul risipitor și un mare păcătos și să le ceară iertare și ajutor. Așadar, fiul risipitor se așeză și așternu pe hîrtie o scrisoare plină de căință către unchiul Warrington, expuse tristețea cazului său și-și imploră rubedenia să-i vină în ajutor. Oare asta nu era un lucru destul de greu de făcut pentru semețul nostru tînăr virginian ? Harry petrecu ceasuri întregi de umilință și gînduri profunde asupra compoziției aceleia patetice ; rupse coală după coală din hîrtia de scrisori oferită de domnul Amos la prețul de șase peni bucata, înainte de a izbuti să termine epistola cu care porni bietul Gumbo bodogănind, întrucît era ocărît la rîndul lui de slugile și trepădușii care gravitau

ca niște paraziți în jurul portărelului, zicînd că, așa cum socoteau ei, Gumbo le răpește o prerogativă și niște gratificații la care sînt întru totul îndreptățiți.

Seara, credinciosul negru se înapoie cu o scrisoare voluminoasă așternută pe hîrtie de mîna mătușii lui. Harry o deschise tremurînd. Credea că plicul e atît de gros pentru că e plin cu bancnote. Vai, Doamne ! El cuprindea o predică (Daniil în groapa cu lei) scrisă de domnul Whitfield și o scrisoare de la lady Warrington care spunea că atunci cînd sir Miles lipsește din Londra ea are obiceiul să-i deschidă scrisorile și deci, de bună seamă că a luat cunoștință de un fapt pe care-l *deplînge din adîncul sufletului*, și anume să afle că nepotul ei Warrington *a făcut risipă și are datorii*. Bineînțeles că în absența lui Sir Miles ea nu avea nici o speranță de a face rost de o sumă așa de mare ca cea menționată de domnul Warrington, dar în orice caz îi trimitea *rugile ei fierbinți, profunda ei compătimire*, un discurs al scumpului domn Whitfield, care avea să-l mîngîie în nenorocirea sa actuală (din păcate, după cîte se teme ea, nu întru totul nemeritată), și adăuga referiri copioase la anumite pasaje din Sfînta Scriptură, care aveau să-i facă bine lui Harry. Dacă și-ar fi putut permite să vorbească despre treburi lumești, zicea ea, într-un *asemenea* moment, i-ar fi atras atenția domnului Warrington că ortografia epistolelor sale nu este cîtuși de puțin corectă. În ceea ce o privește nu putea să nu se supună dorinței lui exprese ca *dragele verișoare* să nu afle nimic despre această *împrejurare cît se poate de tristă*. Dorindu-i numai bine atît aici cît și în altă parte, încheia scrisoarea cu cele mai alese sentimente și iscălea Margaret Warrington.

Bietul Harry își ascunse fața în mîini și șezu o vreme cu coatele pe masa soioasă privind fără nici o expresie în ochi la lumînarea din fața lui. Sluga portărelului, impresionată de chipul lui frumos, propuse să-i aducă domnișorului o halbă de bere, dar Harry nu fu în stare nici să bea, nici să mănînce bucatele ce i se puseseră în față. În schimb, Gumbo putu foarte bine să le facă față întrucît tristețea nu-i tăia pofta de mîncare ; bolborosind tot timpul, isprăvi repede berea, pîinea și mîncarea. Între timp, Harry tocmai terminase o altă scrisoare cu care-l puse din nou

pe drumuri și credinciosul servitor se grăbi să-și îndeplinească misiunea.

Alergă pînă la clubul White unde i se poruncise să ducă scrisoarea și acolo găsi persoana căreia îi era adresată. Pînă și deținutul, pentru care timpul trecea atît de încet, rămase surprins de repeziciunea cu care negrul își îndeplini comisionul.

Dar cel puțin scrisoarea pe care o aștepta Harry nu necesitase prea mult timp pentru a fi compusă.

— Lordul a scris-o chiar pe măsuța portarului în timp ce am stat acolo, atunci, cu domnul Morris, zise Gumbo.

Iată conținutul scrisorii :

„Dragă domnule,

Îmi pare rău că nu-ți pot îndeplini dorința, și eu sînt strîmtorat în momentul de față, întrucît am plătit sume mari de bani — dumitale și altor gentlemeni.

Al dumitale prea supus,

March și R."

— A spus ceva lordul March ? întrebă domnul Warrington pălind.

— A zis că e o chestie cum n-a mai pomenit. Și domnul Morris la fel. Știți, domnișoru' Harry, lordu' i-a arătat scrisoarea dumneavoastră. Da, și domnu' Morris a zis „Să-l ia dracu' de pertinent !" adăugă Gumbo.

Harry izbucni într-un hohot de rîs atît de zgomotos, încît proprietarul casei crezu că a primit vești bune și alergă alarmat într-acolo, ca nu cumva să-și piardă locatarul. Dar între timp bietului Harry îi pierise rîsul de pe buze și el se trîntise pe scaun, ațintindu-și ochii la focul din cămin, cu o expresie de groază.

— Aș... aș vrea să fumez o pipă de tutun din Virginia, gemu el.

Gumbo izbucni în plîns. Se trînti la picioarele lui Harry și-i sărută genunchii și mîinile.

— Vai, stăpîne, stăpîne, scumpul meu stăpîn, ce-o să zică cei de-acasă ? suspină el.

Temnicerul se înduioșă la vederea tristeții și credinței negrului și a palorii feței lui Harry. Acesta ședea

doborît pe scaun, copleşit şi distrus de nenorocirea abătută asupra lui.

— Înălţimea voastră n-a pus mai nimic în gură în astea două zile, zise omul cu glasul lui aspru dar cu inflexiuni miloase. Ia, niţel curaj, mă rog, doar n-oţi fi dumneavoastră primul gentleman care a dat de bucluc. Ia să mă duc eu pînă jos să vă aduc un pahar de punci şi cîte ceva de-ale gurii.

— Dragă prietene, zise Harry cu un zîmbet firav pe faţa albă ca varul. În casa asta se plăteşte totul cu bani gheaţă, nu ? Ei bine, trebuie să-ţi spun că nu mi-a mai rămas nici măcar un şiling cu care să-mi cumpăr o bucată de carne. Toţi banii pe care-i mai am îmi trebuie pentru hîrtie de scris.

— Vai, stăpîne, stăpîne ! urlă Gumbo. Uitaţi-vă aici, scumpul meu stăpîn ! Uite cîţi bani e aici — douăzeci şi trei, cinci lire. Uite şi un galben de aur din Virginia — Iată-l — Nu, nu asta — astea-s amintirile care mi le-a dat fetele. Luaţi totul, totul, eu mă duc mîine dimineaţă să mă vînd ca rob ; dar pentru astă seară avem destul, stăpîne !

— Domnul să te aibă în pază, Gumbo ! zise Harry mîngîind părul cîlţos al negrului. Tu eşti liber, chiar dacă eu nu sînt, şi Doamne fereşte n-aş primi un ajutor de asemenea natură de la un prieten ca tine. Adu-mi ceva de mîncare ; dar adu şi pipa, nu uita, pipa !

Harry îşi mîncă cina cu multă poftă ; chiar şi temnicerii şi ajutorii de portărei îi strînseră mîna lui Gumbo cînd plecă în seara aceea din casă, iar pe urmă îl tratară întotdeauna cu respect.

CAPITOLUL XLVII

CINE-L VIZITEAZĂ PE CEL AFLAT LA ANANGHIE

COMPORTAREA GENEROASĂ şi inimoasă a domnului Gumbo îmbună şi înmuie inima mînioasă a stăpînului său, aşa că cea de-a doua noapte petrecută de Harry la

închisoare fu mult mai plăcută decît prima. Exista cel puţin o persoană dispusă să-l ajute şi să-l compătimească. Şi totuşi, deşi era înduioşată în această privinţă, inima lui Harry era împietrită şi aspră faţă de restul lumii. Se gîndea că sînt cu toţii egoişti şi zgîrciţi. Şi evlavioasa lui mătuşă Warrington, şi aristocraticul său prieten March şi cinicul său văr Castlewood — cu toţii fuseseră verificaţi şi cu toţii dovediseră lipsuri mari. Nici măcar pentru a evita douăzeci de ani de închisoare nu s-ar mai coborî Harry pînă într-acolo încît să mai ceară vreo favoare de la unul din ei. Mare zevzec fusese ca să se încreadă în făgăduielile lor şi să-şi pună speranţa în prietenia lor ! În ţara asta blestemată, rece şi egoistă, nu exista prietenie. Avea s-o părăsească, şi încă repede. N-o să mai aibă încredere în nici un englez, de neam mare sau mic. O să se ducă în Germania şi o să facă o campanie în slujba regelui ; sau o să se întoarcă în Virginia, o să se îngroape în pădurile de acolo şi o să vîneze de dimineaţă pînă seara. O să devină administratorul şi vechilul mamei lui ; o să se însoare cu Polly Broadbent sau cu Fanny Mountain ; o să ajungă un adevărat fermier, plantator de tutun ; o să facă orice numai să nu rămînă printre aceşti distinşi gentilomi britanici. Aşadar, cînd se trezi avea o expresie veselă pe faţă, dar în sinea lui era furios ; credinciosul Gumbo venise de cu noapte în camera stăpînului lui aducîndu-i scrisorile sosite în Bond Street.

— Am vrut să vă mai aduc nişte haine, zise cinstitul Gumbo, dar domnul Ruff, proprietarul, nu m-a lăsat.

Harry n-avea chef să se uite la scrisori ; deschise vreo două sau trei şi toate conţineau note de plată. Deschise al patrulea plic — era o scrisoare de la proprietar prin care-l anunţa că nu va mai permite servitorului domnului Warrington să mai ia din casă nici un lucru de-al acestuia, că dacă nu i se achită nota de plată o să scoată în vînzare tot calabalîcul domnului Warrington, pentru a se despăgubi, şi că negrul lui trebuie să plece şi să doarmă aiurea. N-a vrut nici măcar pe Gumbo să-l lase să-şi ia hainele şi geamantanul. Negrul zicea că şi-a găsit adăpost în altă parte — la nişte prieteni din casa lordului Wrotham.

— La oamenii colonelului Lambert, zise domnul Gumbo, cu ochii ţintă la stăpînul lui. Şi domnişoara Hetty

s-a leşinat de tot cînd a auzit că v-a băgat la gros ; iar domnul Lambert, ăla om de treabă, mi-a zis azi dimineaţă, chiar aşa mi-a zis : „Gumbo, să-i spui stăpînului tău că dacă are nevoie de mine să-mi trimită vorbă şi eu o să vin la el".

Harry fu înduioşat cînd auzi că Hetty a fost afectată de nenorocirea lui. El nu credea povestea lui Gumbo cu leşinul ; era deprins să tălmăcească limbajul negrului său cu oarecari rezerve şi să-i accepte exagerările. Dar cînd Gumbo vorbi de colonel, inima tînărului virginian se întunecă din nou. „*Eu* să trimit după Lambert ?", se gîndi el, scrîşnind din dinţi, „Omul care m-a insultat şi mi-a azvîrlit în obraz cadourile pe care i le dădusem ! Chiar de-ar fi să crăp de foame nu i-aş cere măcar o coajă de pîine !"

Şi, curînd după ce se îmbrăcă, domnul Warrington comandă micul dejun şi-l trimise pe Gumbo cu un bileţel către domnul Draper, la Temple, chemîndu-l pe acest domn la el.

— Bileţelul era scris atît de arogant de parcă ar fi fost adresat unuia din negrii lui şi nu unui gentleman englez născut în libertate, povestea Draper, pe care într-adevăr Harry îl tratase întotdeauna cu o insuportabilă condescendenţă. Unui gentleman elegant îi şade bine să-şi dea aere, dar nu şi unui individ băgat la închisoarea datornicilor ! „Să-l ia dracu ! îşi zisese Draper. Mă bate gîndul să nu mă duc de loc la el !"

Şi totuşi domnul Draper se duse şi-l găsi pe domnul Warrington încă şi mai arogant în nenorocirea lui decît fusese vreodată în zilele sale cele mai prospere. Domnul Warrington şedea pe pat, ca un lord, îmbrăcat într-un halat splendid şi cu părul frizat. Îi făcu semn negrului să-i aducă un scaun.

— Iertaţi-mă, mylady, dar nu sînt deprins cu atîta aroganţă şi cu asemenea aere ! relata avocatul jignit.

— Ia-ţi un scaun şi continuă-ţi povestirea, zise zîmbind doamna Bernstein, la care se dusese să-i descrie cele întîmplate.

Baroneasa era amuzată de furia avocatului. Îi plăcu ideea că nepotul ei se dovedise insolent tocmai în momente atît de grele.

Calea pe care urma s-o adopte Draper în cursul întrevederii sale cu Harry fusese stabilită cu o zi înainte de baroneasă şi de omul ei de afaceri. Draper era o persoană capabilă şi în majoritatea cazurilor te puteai aştepta de la el să facă servicii bune unui client ; în cazul de faţă nu-şi îndeplini misiunea pentru că era furios, iritat şi, încă şi mai probabil, pentru că nu izbutea să-l înţeleagă pe gentlemanul cu care avea de-a face. Bănuiesc că cel care îşi va arunca ochii asupra paginii de faţă este cel mai blînd dintre toţi cititorii. Ei bine, scumpe domn şi gentleman, pentru că fără îndoială eşti unul dintre aceştia, nu ai remarcat în comportarea dumitale cu oameni care nu sînt gentlemeni că-i ofensezi fără să ştii cum şi de ce ? Tot aşa omul care nu e gentleman, te ofensează în o mie de chipuri fără să-şi dea cîtuşi de puţin seama, bietul de el. El face sau spune ceva care-ţi stîrneşte dispreţul. El remarcă acest dispreţ (fiind întotdeauna în gardă şi jenat în privinţa persoanei, educaţiei şi manierelor lui) şi se înfurie. Dumneata îi vorbeşti în modul cel mai firesc şi el totuşi îşi închipuie că îl iei în rîs. Te arăţi indiferent faţă de el, dar el te urăşte, şi te urăşte cu atît mai mult cu cît dumitale nu-ţi pasă.

— Gumbo, un scaun pentru domnul Draper ! zice domnul Warrington acoperindu-şi picioarele cu halatul de brocart, şi rămînînd pe patul lui de mizerie. Ia loc, te rog, şi hai să discutăm problema asta a mea. Îţi sînt foarte îndatorat pentru că te-ai deplasat atît de prompt ca urmare a mesajului meu. Îţi ajunsese la urechi vreo veste cu privire la acest ghinion ?

Domnul Draper mărturisi că aflase de această împrejurare şi adăugase :

— Veştile proaste se răspîndesc cel mai repede, domnule Warrington ; şi abia aşteptam să-mi ofer umilele mele servicii, de îndată ce mi le veţi cere. Prietenii dumneavoastră, rudele dumneavoastră, vor suferi cumplit aflînd că un gentleman de rang atît de nobil a ajuns în această situaţie.

— Am fost foarte nechibzuit, domnule Draper. Am dus o viaţă mult mai luxoasă decît îmi permiteau mijloacele. (Domnul Draper înclină adînc din cap). Am jucat jocuri de noroc cu gentlemeni mult mai înstăriţi decît mine şi o venă

proastă mi-a suflat toți banii gheață pe care-i aveam lăsîndu-mă și cu datorii de cinci sute de lire, dacă nu chiar mai mult.

— Cinci sute de lire sînt reclamate la birou, zise domnul Draper.

— Mă rog, e un fleac atît de mărunt, încît am crezut că trimițînd ieri vorbă la vreo doi dintre prieteni, am să pot să-mi achit datoria și să mă întorc acasă fără multă zarvă. Ei bine, am greșit ; și îți voi mulțumi foarte mult dacă vei avea amabilitatea să faci în așa fel încît să-mi găsești banii ăștia cît de curînd posibil.

Domnul Draper zise „Hm" și făcu o mutră lungă și gravă.

— Cum, domnule, doar nu e o imposibilitate ! zise domnul Warrington holbîndu-se la avocat.

Nu numai că nu era o imposibilitate, dar domnul Draper îi propusese chiar el doamnei Bernstein cu o zi înainte, să plătească imediat banii și să-l elibereze pe domnul Warrington. Baroneasa își afirmase intenția de a-l trece pe Harry în testament drept moștenitor al ei. Împreună cu restul lumii, Draper credea că proprietatea ereditară a lui Harry din Virginia e la fel de valoroasă pe cît e de întinsă. El avea bancnote în buzunar precum și ordinul doamnei Bernstein de a achita datoriile în anumite condiții ; și totuși, la observația lui „doar nu e o imposibilitate !" Draper făcu o mutră lungă și zise :

— Nu e o imposibilitate, dacă ai timp la dispoziție, domnule, și va necesita foarte mult timp. Pentru a intra în posesia averii din Anglia, care e a dumneavoastră la moartea domnului George Warrington, trebuie să avem dovada acestui eveniment și dezlegare din partea curatorilor ; și cine poate face una sau alta ? Bineînțeles că lady Esmond Warrington din Virginia nu-și va lăsa fiul să zacă în închisoare, dar pînă să avem vești de la ea ar trebui să așteptăm șase luni. Omul dumneavoastră de afaceri din Bristol e autorizat să vă onoreze polițele ?

— El e autorizat doar să-mi plătească două sute de lire pe an, zise domnul Warrington. Bănuiesc deci că nu-mi rămîne altceva de făcut decît să apelez la mătușa mea, madame de Bernstein. Ea o să-mi fie chezaș.

— Lady Bernstein va face orice pentru dumneavoastră, domnule ; mi-a spus acest lucru în repetate rînduri, adăugă avocatul ; o vorbă numai din partea ei şi în aceeaşi clipă puteţi părăsi această casă.

— Atunci, domnule Draper, te rog du-te la ea în numele meu. N-am vrut să-mi deranjez rudele ; dar decît să rămîn mai departe întemniţat în mod inutil şi în casa asta nesuferită, mă văd silit să-i vorbesc. Spune-i unde sînt şi ce mi s-a întîmplat. Nu-i ascunde nici o părticică de adevăr ! Şi mai spune-i că am toată încrederea în afecţiunea şi bunătatea ei faţă de mine şi numai în ele pot spera pentru a scăpa din această... ruşine.

Şi domnul Warrington îşi trecu mîna peste ochi în timp ce rostea cu glas tremurător ultimele vorbe.

— Domnule, zise domnul Draper privindu-l pe tînăr, am fost ieri la doamna contesă şi am discutat în tot amănuntul această treabă foarte neplăcută — n-aş vrea să spun ruşinoasă, cum aţi zis dumneavoastră.

— Cum adică, domnule ? Doamna de Bernstein are cunoştinţă de nenorocirea mea ? întrebă Harry.

— Da, în tot amănuntul, domnule ; ştie de amanetarea ceasurilor şi de toate celelalte.

Harry se făcu roşu ca para focului.

— Foarte nefericită acţiune, amanetarea ceasurilor şi lucrurilor acelora pe care nu le plătiseţi, continuă avocatul.

Tînărul sări de pe pat cu un aer atît de feroce încît Draper simţi un mic fior de îngrijorare.

— S-ar putea să ducă la un conflict judiciar şi cine ştie ce observaţii neplăcute s-ar putea auzi în sala tribunalului, domnul meu. Clănţăii ăia n-au respect pentru nimic şi odată ce îl bagă pe un om în boxa acuzaţilor...

— Dumnezeule mare, doar nu cumva îţi închipui că un gentleman de rangul meu poate lua pe credit un ceasornic cu intenţia de a-l trage pe sfoară pe negustor ? strigă Harry în culmea agitaţiei.

— Firește că intenţiile dumneavoastră au fost din cele mai onorabile. Numai că, înţelegeţi, s-ar putea întîmpla ca justiţia să nu vadă lucrurile exact în aceeaşi lumină, zise domnul Draper clipind din ochi. („Să-l ia dracu' pe animalul ăsta impertinent ; aici l-am pocnit în pălărie !").

Mătușa dumneavoastră zice că în viața ei n-a auzit de o imprudență mai mare — ca să nu-i zicem și mai rău.

— Sper, domnule Draper că nici dumneata nu-i zici mai rău ? întrebă Harry vorbind foarte rar și în mod vădit străduindu-se din răsputeri să se stăpînească.

Lui Draper nu-i plăcu mutra pe care o făcuse Harry.

— Ferească Dumnezeu să spun eu ceva ca între gentlemeni ; dar ca de la avocat la client, e de datoria mea să vă spun : „Domnule, ați intrat într-o încurcătură foarte neplăcută", exact așa cum un doctor s-ar vedea silit să-i spună pacientului : „Domnule, sînteți grav bolnav".

— Și dumneata nu mă poți ajuta să-mi plătesc această datorie — și ai venit aici numai ca să-mi spui că pot fi acuzat de escrocherie ? întrebă Harry.

— Să fiți acuzat că ați obținut niște bunuri în mod fraudulos ? E foarte probabil, domnule. N-am ce face. Nu trebuie să vă uitați la mine cu aerul că ați vrea să mă doborîți la pămînt („Lua-l-ar dracu', l-am făcut totuși să tresară ca ars cu fierul roșu"!). Un tînăr gentleman care nu are alt venit decît două sute de lire pe an trimise de mămica lui, comandă diamante și ceasuri și le duce la muntele de pietate. Mă întrebați ce-o să gîndească lumea despre o asemenea comportare ! Și eu vă răspund foarte sincer. Vă rog să nu vă supărați *pe mine*, domnule Warrington.

— Continuă, domnule ! zise Harry gemînd.

Avocatul socoti că biruința îi surîde.

— Dar mă întrebați dacă nu vă pot ajuta cumva să scăpați de această datorie ? Și eu vă răspund că da, și că am în buzunar banii ca s-o fac chiar acum, dacă doriți — banii nefiind ai mei, domnule, ci ai prea onoratei mele cliente, mătușa dumneavoastră lady Bernstein ; dar ea are dreptul să impună condițiile pe care le dorește și pe care le-am adus cu mine.

— Spune-mi-le, domnule, zise domnul Harry.

— Nu sînt prea aspre. Sînt numai pentru binele dumneavoastră : și dacă spuneți „da" putem chema o birjă și ne putem duce împreună în Clarges Street, ceea ce eu am și promis că fac, indiferent dacă veți merge și dumneavoastră sau nu. Domnule Warrington, nu vreau să

pomenesc nici un nume, dar s-a pus odată problema căsătoriei între dumneavoastră şi o anumită persoană.

— Ah ! zise Harry şi faţa lui deveni mai veselă decît fusese vreodată de un timp încoace.

— Distinsa mea clientă, nobila baroneasă, este cu totul împotriva acestui mariaj întrucît are altceva în vedere pentru dumneavoastră, se gîndeşte la perspectivele dumneavoastră şi consideră că v-aţi distruge dacă aţi lua de nevastă o persoană — e drept, de viţă aleasă şi cu un titlu de noblețe, dar, iertaţi-mă, cu o reputaţie nu dintre cele mai frumoase şi mult mai în vîrstă decît dumneavoastră. Acestei persoane dumneavoastră îi făcuseţi în scris o făgăduială nechibzuită.

— Da ; şi ea mai e încă în posesia scrisorii, zise domnul Warrington.

— Scrisoarea a fost recuperată. În mod cu totul accidental, ea a pierdut-o la Tunbridge Wells, zise domnul Draper. Sau cel puţin aşa m-a informat clienta mea, şi, la urma urmei de ce nu v-aş spune-o, doamna contesă mi-a şi arătat-o. Era scrisă cu ro...

— Lasă astea, domnule ! strigă Harry făcîndu-se aproape la fel de roşu ca şi cerneala cu care-şi scrisese absurda făgăduială, a cărei nebunie şi nechibzuinţă îl umpluse de ruşine de nenumărate ori pînă atunci.

— Totodată au fost recuperate scrisori adresate dumneavoastră, şi de o natură compromiţătoare pentru o nobilă familie, continuă avocatul. Dumneavoastră le-pierduseţi, dar nu era vina dumneavoastră. Eraţi plecat cînd au fost regăsite. Puteţi spune că acea nobilă familie şi dumneavoastră personal aveţi un prieten cum puţini tineri posedă. Ei bine, domnule, nu mai există nici o făgăduială care să vă oblige — doar vorbele de clacă spuse la un pahar de vin, pe care orice gentilom le poate foarte probabil uita. Spuneţi că nu veţi persista în ideia acestei căsătorii — daţi-mi cuvîntul dumneavoastră de onoare — mie şi nobilei mele prietene. Eu zic, dă-te bătut, domnule Warrington ! Nu fii un zevzec atît de caraghios — să-mi fie cu iertăciune — încît să te însori cu o babă care şi-a bătut joc la viaţa ei de zeci de bărbaţi. Zi doar o vorbă şi eu cobor şi plătesc la birou toate datoriile pentru care ai fost adus aici şi te duc cu trăsura fie la mătuşa dumitale, fie la clubul White, dacă

vrei, şi încă şi cu vreo două sutare în buzunar. Zi da, şi bate laba ! Ce rost are să zaci aicea toată ziulica şi să zîmbeşti mînzeşte dindărătul gratiilor ?

Pînă acum domnul Draper vorbise el mai tot timpul. Nici Harry nu dorea altceva decît să scape mai repede de logodna de care voia să-l elibereze mătuşa lui. Flacăra pasiunii stupide pentru Maria Esmond se stinsese de mult. Dacă ea ar vrea să-l elibereze, ce recunoscător i-ar fi !

— Haide ! Dă mîna şi zi că e în regulă ! spuse avocatul făcîndu-i cu ochiul, ca un om atoateştiutor. Nu mai sta pe gînduri, omule ! Bată-te norocul să te bată, domnule Warrington, dacă eu aş fi luat de nevastă toate femeile cărora le-am făgăduit s-o fac, aş fi astăzi ori ca sultanul turcilor, ori cum e căpitanul Macheath [1] din piesă !

Familiaritatea avocatului îl dezgustă pe Harry, care se retrase din preajma lui Draper, fără să-şi dea seama că o face. Îşi strînse halatul mai bine pe trup şi se feri din faţa mîinii întinse a celuilalt.

— Dacă nu te superi, domnule Draper, te rog lasă-mi puţin timp de gîndire, zise el, şi aibi bunătatea să revii după răspuns peste o oră.

— Prea bine, domnule, prea bine ! zise avocatul muşcîndu-şi buzele şi împurpurîndu-se la faţă în momentul în care îşi lua grăbit pălăria. Foarte puţine persoane ar avea nevoie de o oră pentru a cumpăni o ofertă ca cea pe care v-am făcut-o : dar bănuiesc că trebuie să rămîn la dispoziţia dumneavoastră, aşa că voi reveni şi voi vedea dacă urmează să plecaţi sau să rămîneţi mai departe aici. La revedere, domnule, la revedere !

Şi domnul Draper îşi văzu de drum, strivind între dinţi înjurături, în timp ce cobora scările. „Nu vrea să-mi strîngă mîna ? O să-mi dea răspunsul peste o oră ! Al dracului nerușinat ! Îi arăt eu lui ce înseamnă o oră !"

Aşadar, domnul Draper se întoarse în culmea furiei la biroul lui ; îşi ocărî toţi subalternii, expedie un mesager la baroneasă cu vestea că s-a deplasat la tînărul gentleman care a cerut puţin timp de gîndire, desigur — după părerea lui — doar aşa de formă ; apoi avocatul

[1] Căpetenie de tîlhari din *Opera cerşetorului* de John Gay (1685—1732), model pentru piesa lui Bertolt Brecht *(Opera de trei parale)*.

îşi primi clienţii, încheie nişte afaceri şi se duse foarte liniştit şi degajat să ia masa ; într-un tîrziu se îndreptă spre Cursitor Street, care se afla foarte aproape. „Fiara încrezută o să fie acasă cînd mă voi duce să-i fac această vizită!“ zise rînjind batjocoritor domnul Draper.

— Tînărul Norocos e în camera lui ? îl întrebă avocatul pe ajutorul de portărel care veni să deschidă uşile.

— Domnul Warrington e în camera lui, zise gentlemanul, dar... şi gentlemanul îi făcu cu ochiul domnului Draper şi duse mîna la nas.

— Dar ce..., domnule Paddy din Cork ? zise avocatul.

— Numele meu e Costigan, mă trag dintr-o familie foarte aleasă şi m-am născut în metroopola irlandeză, domnule Şaseşilingişioptpeeni ! zise portarul cu accentul său irlandez tărăgănat, şi uitîndu-se urît la domnul Draper.

Un miros abundent de băuturi spirtoase umplu micul spaţiu dintre uşile duble unde îl reţinuse pe avocat pentru această conversaţie.

— Du-te dracului, domnule, şi lasă-mă să trec ! strigă domnul Draper.

— Te aud foarte bine, Şaseşilingişioptpeeni, numai sunetele alea pe care le pierd londonezii din mahala nu le prea aud nici la dumneata. Te rog frumos să nu vorbeşti urît, prietene, că altfel degetele mele o să facă — hîc — cunoştinţă îndeaproape cu naasul dumitale. Poftеşte înnăuntru, domnule ! Şi în viitor te rog să fii politicos cu oamenii care ţi-e superiori ca origină şi manere, chiar dacă momental îţi e inferiori ca stare. Lua-o-ar dracu' de cheie ! Intră, domnule, am zis ! Doamnă, am onoarea să vă salut cu tot respectul.

O doamnă cu faţa acoperită de o glugă şi în plus ascunsă şi de o batistă, scoase o mică exclamaţie, mai mult sau mai puţin de spaimă, coborînd scările exact în clipa aceea şi trecînd repede pe lîngă avocat. El se grăbi să-i iasă în întîmpinare pentru a o examina — întrucît domnul Draper era foarte galant cu femeile — dar ajutorul de portărel întinse piciorul între domnul Draper şi doamna care se retrăgea, strigînd :

— Păstrează distanța, auzi ? Pe-aici, doamnă ! V-am recunoscut imediat, mylady...

Și el îi închise ușa în nas lui Draper lăsîndu-l pe avocat să se ducă singur sus la clientul lui.

În seara aceea pe la ora șase, bătrîna baroneasă de Bernstein măsura nervoasă camera în lung și-n lat, pășind cu ajutorul cîrjei și alerga mereu la fereastră ori de cîte ori se auzea vreo trăsură pe Clarges Street. Amînase masa de prînz din ceas în ceas ; ea care de obicei făcea un scandal monstru dacă bucătarul întîrzia măcar cu cinci minute. Poruncise să se pună două tacîmuri, să se scoată vesela bună și să se mai pregătească vreo cîteva mîncăruri suplimentare, ca pentru o mică *fête* [1]. Se făcu ora patru — trecu de cinci și pe la șase ea privea pe fereastră și într-adevăr se opri o trăsură la ușa ei.

Fu anunțat domnul Draper care intră făcînd o plecăciune adîncă.

Bătrîna doamnă tremură cu toate că se sprijinea în baston.

— Unde e băiatul ? întrebă ea repede. Nu ți-am spus să mi-l aduci ? Cum îndrăznești să vii fără el ?

— Nu e vina mea, doamnă, că domnul Warrington refuză să vină.

Și Draper prezentă versiunea lui cu privire la întrevederea pe care tocmai o avusese cu tînărul virginian.

CAPITOLUL XLVIII

O APARIȚIE FANTOMATICĂ

CÎND IEȘEA MÎNIOS din camera lui Harry după conversația sa de dimineață cu acesta, domnului Draper i se păruse că-l aude pe tînărul deținut strigînd după el ; și într-adevăr Harry se ridicase și rostise pe jumătate o exclamație pentru a-l chema înapoi pe avocat. Dar el era mîndru, iar celălalt ofensat : Harry își opri vorbele

[1] Sărbătorire (fr.)

la jumătate, iar domnul Draper nu găsi cu cale să stea locului. Mîndria lui Harry era rănită de obligaţia de a se umili în faţa avocatului şi de faptul că trebuia să cedeze din simplă nevoie şi dorinţă de bani. „Se poate face treaba şi peste o oră", gîndi Harry şi se trînti morocănos là loc pe pat. Nu, nu ţinea la Maria Esmond. Nu, îi era ruşine de felul în care se lăsase prins în capcană pentru a i se smulge promisiunea aceea. Femeie şireată şi cu experienţă, îi înşelase zelul de băiat tînăr. Profitase în mod incorect de el, aşa cum făcuse şi fratele ei. la masa de cărţi. Erau de un sînge cu el şi deci ar fi fost de datoria lor să-l cruţe. Dar în loc de asta, şi unul şi celălalt se năpustiseră asupra lui ca nişte păsări de pradă şi se slujiseră de el pentru scopurile lor egoiste. Se gîndea cum au trădat ei legile ospitalităţii ; cum au transformat într-o victimă tînăra lor rubedenie care venise încrezător la poarta lor. Avea o rană cumplită în inimă ; îi căzu capul pe pernă şi lacrimi amare o udară. „Dacă ar fi venit ei în Virginia, se gîndi Harry, cu totul altfel i-aş fi primit eu !".

Din această criză de disperare îl trezi Gumbo care se ivi în uşă zîmbind cu gura pînă la urechi şi spuse că a venit o doamnă să-l viziteze pe domnişorul Harry. Îndărătul negrului îşi făcu apariţia doamna cu capişon de care am pomenit mai adineauri. Harry se ridică în capul oaselor pe pat, cu o figură palidă şi chinuită. Doamna scoase un suspin şi înainte ca servitorul să se fi retras de-a binelea se repezi la tînărul deţinut, îl cuprinse de gît cu emoţie adevărată şi cu tandreţe maternă, suspină deasupra obrazului lui palid pe care-l sărută printre şiroaie de lacrimi şi strigă :

— O, Harry al meu ! Oare mi-aş fi închipuit vreodată, mi-aş fi putut eu închipui că am să te văd aici ?

Harry tresări şi se dădu înapoi speriat, pare-se, de prezenţa ei, dar ea se prăbuşi lîngă patul lui, îi apucă mîna fierbinte şi îi îmbrăţişă genunchii. Sentimentele şi tandreţea ei pentru el nu puteau fi puse la îndoială. Locul acela nenorocit în care-l găsise, înfăţişarea lui nefericită îi umplură inima de dragoste şi milă sinceră.

— Credeam... credeam că n-o să mai vină nici unul din voi ! zise gemînd bietul Harry.

Urmară noi şiroaie de lacrimi, noi sărutări depuse pe mîna lui tînără şi fierbinte, o nouă strîngere şi apăsare din partea mîinii ei — toate acestea constituiră singurul răspuns pe care i-l dădu pentru moment duduia.

— Vai, dragul meu ! Dragul meu ! Îmi face rău pînă şi gîndul de a te şti în mizerie, suspină ea.

Oricît de împietrită o fi fost, inima aceea nu se transformase încă pe de-a-ntregul în marmură ; viaţa aceea cumplită nu era pe de-a-ntregul un pustiu. Nici mama lui Harry n-ar fi putut să se arate mai drăgăstoasă cu el, şi nici glasul ei nu putea fi mai tandru decît cel al rubedeniei care îngenunchiase acum la picioarele lui.

— Mă tem că unele dintre datorii le-ai făcut din pricina nechibzuinţei mele ! zise ea (şi nu era departe de adevăr). Ai cumpărat podoabe şi bijuterii pentru a-mi face mie plăcere. Vai cum le urăsc acum ! Şi nici nu m-am gîndit vreodată că aş putea ajunge să le văd cu asemenea ochi ! Le-am adus cu mine şi ţi-am adus şi alte podoabe — uite-le ! — şi uite şi aici — ăştia sînt toţi banii pe care-i am pe lumea asta !

Şi doamna turnă broşe, inele, un ceas şi vreo douăzeci de lire de aur în poala lui Harry. Vederea acestor lucruri îl tulbură în mod ciudat şi-l înduioşă puternic pe tînăr.

— Scumpa, buna mea verişoară ! suspină el.

Buzele lui nu mai fură în stare să rostească alte cuvinte şi totuşi nu încape îndoială că ele slujiră la exprimarea recunoştinţei, afecţiunii şi emoţiei lui.

Curînd se înveseli de tot şi zîmbi în timp ce puse la o parte unele dintre podoabe, cadourile pe care i le făcuse el Mariei, şi-i spuse în ce primejdie a căzut vînzînd alte lucruri pe care le cumpărase pe credit ; îi povesti cum îl insultase cu puţină vreme înainte un avocat tocmai în legătură cu această chestiune. El nu voia să primească bani de la scumpa lui Maria, avea destui, prea destui pentru moment ; dar el preţuia cele douăzeci de lire de parcă ar fi fost douăzeci de mii. N-avea să uite niciodată dragostea şi bunătatea ei ; nu, jura pe tot ce era mai scump pe lume că n-o să uite ! Şi o să afle

și mama lui despre toată bunătatea Mariei. Gestul ei îl făcuse să se lumineze la față tocmai cînd era să se prăbușească doborît de rușinea și nenorocirea lui. Cerul s-o binecuvînteze pentru tot ceea ce a făcut.

N-are rost să urmărim mai departe conversația celor doi veri. Ziua întunecoasă îi păru mult mai luminoasă lui Harry după vizita Mariei, iar întemnițarea el n-o mai vedea așa de greu de suportat. Lumea nu era în întregime egoistă și rece. Iată totuși o ființă drăgăstoasă care-l iubea sincer și mult. Nici Castlewood nu era chiar așa de rău cum îl crezuse el. Își exprimase profundul regret pentru neputința lui de a-și ajuta ruda. Era disperat din cauza datoriilor pe care le avea. Tot ce cîștigase de la Harry, pînă la ultimul gologan, pierduse a doua zi în favoarea altora. El ar fi făcut pentru Harry tot ce-i stătea în putere. Avea să vină curînd să-l viziteze pe domnul Warrington ; dar azi era de serviciu la Curte, și deci tot un fel de deținut, ca și Harry. Cei doi flecăriră așa vesel și drăgăstos pînă la lăsarea întunericului cînd Maria își luă, oftînd, rămas bun de la Harry.

Nici nu se închisese bine ușa în urma ei că se deschise din nou la intrarea lui Draper.

— Prea plecatul dumneavoastră servitor, zise avocatul.

Glasul lui îi zgîrie urechile lui Harry și prezența lui îl supără.

— Te-am așteptat acum cîteva ceasuri, domnule, îi spuse Harry destul de tăios.

— Un avocat nu dispune întotdeauna cum vrea de timpul lui, zise domnul Draper care tocmai stătuse la sfat cu o sticlă de Porto la restaurantul grecesc. Nu-i nimic, acum sînt la ordinele dumitale. Sper că totul e în regulă, domnule Warrington, nu ? Ți-ai făcut bagajul ? Hei, dar văd că ești încă în halat. Eu mă duc jos să rezolv chestia banilor pînă cînd îți chemi dumneata negrul ca să te ferchezuiască un pic. Am o trăsură la scară și putem pleca să luăm masa cu bătrîna doamnă.

— Spune-mi, te rog, vei mînca la baroneasa de Bernstein ?

— Eu nu — nu mi se cuvine o asemenea onoare. Dealtfel am și mîncat. Dumneata o să iei masa cu mătușa, bănuiesc, nu ?

— Domnule Draper, dumneata bănuiești mult mai multe decît știi, zise domnul Warrington care părea feroce și înalt în momentul acela, cînd își înfășura mai strîns pe trup halatul de brocart.

— Dumnezeule mare, dar ce vrei să spui, domnul meu ? întrebă Draper.

— Vreau să spun, domnule, că am stat și am chibzuit bine lucrurile, și întrucît mi-am dat cuvîntul unei doamne credincioase și onorabile, nu se cade să mi-l iau înapoi.

— Dă-o dracului, domnule ! țipă avocatul. Nu ți-am zis că a pierdut hîrtia ? Nu te mai leagă nimic — absolut nimic. Păi, ce naiba, că la vîrsta ei ar putea foarte bine să-ți fie și...

— Ajunge, domnule ! zise domnul Warrington bătînd din picior. Faci impresia că te trezești vorbind vreunui alt clănțău chițibușar. Socot, domnule Draper, că nu ești deprins să tratezi cu oameni de onoare.

— Clănțău chițibușar ! strigă Draper furios. Oameni de onoare ! Te rog să ții seama, domnule Warrington, că sînt om de onoare în egală măsură cu dumneata. Poate că n-oi fi cunoscînd eu atîția cartofori și jocheі, asta-i drept. Nu mi-am pierdut averea la jocuri de noroc și n-am dus viață de aristocrat cu un venit de două sute de lire pe an. N-am cumpărat ceasuri pe credit și n-am amanetat... Lovește-mă dacă ai curajul, domnule, exclamă avocatul sărind la ușă.

— Pe aici se iese afară, domnule ! Nu poți ieși pe fereastră pentru că are gratii, zise domnul Warrington.

— Va să zică răspunsul pe care-l duc clientei mele este „nu“ ? țipă Draper.

Harry făcu doi pași înainte cu pumnii încleștați.

— Dacă mai scoți o vorbă, zise el, te...

Ușa se deschise iute, fraza rămase neterminată și Draper plecă furios la doamna de Bernstein de la care, cu toate că îi prezentă cea mai bună versiune a poveștii,

se alese cu vorbe încă şi mai aspre decît cele auzite de la domnul Warrington.

„Cum ? Ea să aibă încredere în mine şi eu s-o părăsesc ?“ gîndi Harry cu glas tare măsurînd camera în lung şi-n lat şi foşnind din halatul de brocart. „O, femeie scumpă, credincioasă şi generoasă ! Chiar de-ar fi să zac ani de-a rîndul în închisoare, îmi voi ţine făgăduiala faţă de ea !“

Concediindu-şi avocatul după o întrevedere furtunoasă, bătrîna dezolată ar fi vrut să se aşeze la masa pe care nădăjduise s-o împartă cu nepotul ei. În faţa ei se afla scaunul pe care urma să-l ocupe el şi paharele strălucitoare lîngă tacîmurile de argint. Fără o vorbă, majordomul îi puse dinainte un fel de mîncare după altul, ea le gustă şi apoi le împinse pe toate de o parte. În cele din urmă, majordomul insistă pe lîngă stăpîna lui.

— E ora opt, coniţă. N-aţi pus nimic în gură toată ziulica. Trebuie să mîncaţi ceva.

Dar baroneasa nu putea mînca. Zise că vrea o cafea. Să-l trimeată pe Case să-i aducă o cafea. Lacheii luară vesela de pe masă şi-şi lăsară stăpîna aşezată în faţa scaunului gol.

Curînd bătrînul servitor reintră în sufragerie fără cafeaua baronesei şi cu o faţă ciudat de înfricoşată anunţă :

— DOMNUL WARRINGTON !

Bătrîna scoase o exclamaţie, sări din jilţul ei dar recăzu la loc tremurînd toată.

— Va să zică ai venit totuşi, domnule ? zise ea cu glasul frînt de emoţie. Aduceţi înapoi toa... Ah ! ţipă baroneasa. Doamne Dumnezeule, dar cine e ?

Rămase cu ochii holbaţi de mirare : faţa ei albă devenise străvezie sub stratul de ruj. Se apucă de braţele jilţului ca să se sprijine, în timp ce musafirul se apropia de ea.

Era un gentleman cu chipul şi silueta aidoma înfăţişării lui Harry Warrington. Cînd vorbi, glasul lui suna ciudat de asemănător. Venise în sufragerie în urma servitorului şi-i făcu baronesei o plecăciune adîncă.

— Îl aşteptaţi pe fratele meu, doamnă ? zise el. Acum am sosit la Londra. M-am dus la el acasă. La uşa dumneavoastră i-am întîlnit servitorul care tocmai vă aducea această scrisoare. M-am gîndit să v-o aduc chiar eu înainte de a-l căuta pe el, adăugă necunoscutul depunînd o scrisoare în faţa doamnei Bernstein.

— Tu eşti... zise cu greu baroneasa, cu respiraţia întretăiată... tu eşti nepotul meu despre care credeam cu toţii că a...

— Că a fost ucis... dar cînd colo e în viaţă ! Eu sînt George Warrington, doamnă, şi îmi întreb rudele : ce-aţi făcut cu fratele meu ?

— Uite ce e, George ! zise nedumerită bătrîna. Îl aşteptam să vină aici astă seară — scaunul acela era pus pentru el — l-am aşteptat pînă acum — pînă cînd mi-au slăbit de tot puterile — nu-mi place... nu-mi place să fiu singură. Te rog rămîi să iei cina cu mine !

— Iertaţi-mă, doamnă. Dacă-mi ajută Dumnezeu, astă seară voi cina cu Harry.

— Adu-l înapoi ! Adu-l înapoi aici în orice condiţii ! Nu e vorba decît de cinci sute de lire ! Iată banii, domnule, dacă-ţi trebuie.

— Nu-mi trebuie, doamnă. Am la mine bani care nu pot fi folosiţi mai bine decît pentru a-mi ajuta fratele.

— Şi ai să mi-l aduci aici, domnule ! Spune că ai să mi-l aduci aici !

Drept răspuns domnul Warrington îi făcu o plecăciune foarte solemnă şi părăsi încăperea trecînd pe lîngă servitorii uluiţi şi strigîndu-i poruncitor lui Gumbo să-l urmeze.

Domnul Harry n-a primit scrisori de acasă ? Domnişorul Harry nu şi-a mai deschis de loc scrisorile în ultimele zile. Dar n-a primit nici o scrisoare care să-i anunţe scăparea fratelui său din coloniile franceze şi întoarcerea în Virginia ? A, nu ! O asemenea scrisoare n-a sosit, că altfel domnişorul Harry i-ar fi spus cu siguranţă lui Gumbo. Caii, repede ! Repede prin Strand la Temple Bar ! Aici este casa captivităţii şi iată-l şi pe eliberator care vine să-l salveze pe deţinut.

CAPITOLUL XLIX

PRIETENI LA NEVOIE

REPEDE, ARMĂSARI DE BIRJĂ, duceţi-l pe George Warrington prin Strand şi Fleet Street să-şi salveze fratele întemniţat ! Oricine îşi aduce aminte de vreun tablou al lui Hogarth cu o birjă din Londra şi o stradă londoneză în vremea lui, îşi poate închipui cît de plictisitor era de fapt acest „repede" şi cît de lungă părea călătoria : lumini nu prea erau, afară doar de cele duse de purtători de făclii, trăsurile erau prost făcute ; caldarîmul mizerabil. Pe toate străzile numai gropi şi bălţi pline de noroi rămas de peste iarnă. Tînărului nostru i se păru drumul din Piccadilly pînă în Fleet Street aproape la fel de lung ca şi călătoria pe care o făcuse în cursul dimineţii de la Marlborough pînă la Londra.

În Fleet Street se dusese mai întîi George cînd sosise la Londra şi se interesase de fratele lui. Speriată de asemănarea dintre cei doi, slujnica ţipase cînd deschisese uşa şi alergase înapoi la stăpîna ei. Convenindu-i prea puţin să spună adevărul ori să recunoască faptul că bietul Harry fusese întemniţat în urma plîngerii soţului ei, stăpîna spusese că domnul Warrington şi-a părăsit locuinţa şi că ea habar n-are unde se află. George ştia că Clarges Street e aproape de Bond Street. Cercetase adeseori planul Londrei. Mătuşa Bernstein avea să-l informeze unde se află Harry. Poate că e la ea, chiar în momentul acela. George citise în scrisorile expediate de Harry în Virginia despre bunătatea manifestată de mătuşa Bernstein. Pînă şi doamna Esmond se mai îmbunase din această pricină (fiind în special înduioşată de o scrisoare trimisă de baroneasă — epistola care, de fapt, determinase plecarea grăbită a lui George în Europa).

Bănuiesc că omul de afaceri din Bristol al virginienilor îi relatase lui George nişte lucruri îngrozitoare cu privire la faptele fratelui său. Gumbo, pe care-l întîlni la uşa mătuşii lui, de îndată ce-şi reveni din spaima pricinuită de reapariţia neaşteptată a stăpînului pe care-l crezuse mort, avu destul răgaz să bîlbîie cîteva cuvinte

cu privire la locul unde se afla tînărul său stăpîn şi cu privire la actuala sa situaţie nenorocită ; aşa se explică severitatea comportării domnului George cînd se înfăţişă dinaintea bătrînei doamne. Lui i se părea firesc ca rudele lui să-i fi scos fratele din bucluc. Vai, George, ce puţine lucruri ştii despre Londra şi despre moravurile ei ! Ori de cîte ori te plimbi prin lume, cîţi săraci nu întîlneşti ? Dacă ar vrea un filantrop să-i salveze pe toţi nu i-ar ajunge întreaga bogăţie a tuturor provinciilor Americii puse la un loc !

Dar sentimentele puternice şi agitaţia pe care le manifestase bătrîna doamnă îi înmuiară inima nepotului cînd — hurducat pe străzile întunecate, în drum spre temniţa fratelui său — George îşi aminti de comportarea mătuşii.

Încăperea în care a fost introdus George era o cămăruţă cunoscută sub numele de biroul domnului Amos şi aci, în lumina slabă aruncată de o lumînărică, se vedea discutînd cu portărelul, un gentleman corpolent purtînd pelerină şi pălărie cu dantelă. Tînărul portar aducea şi el o lumînare, precedîndu-l pe domnul George, aşa că acum se vedea mai bine în încăpere.

— Nu mai sîntem supăraţi, Harry ! zise gentlemanul corpolent cu glas vesel, ridicîndu-se în picioare şi ieşind cu mîna întinsă în întîmpinarea noului venit. Slavă Domnului, băiete ! Domnul Amos, aci de faţă, zice că n-o să fie de loc greu să mă pun chezaş pentru tine împreună cu James şi mîine dimineaţă pînă la ora micului dejun o să-ţi şi rezolvăm treaba. Phii !... îngeri, serafimi şi heruvimi ! Dar cine eşti dumneata ?

Şi domnul cel voluminos se dădu înapoi tocmai cînd George îi strîngea mîna. În loc să i-o lase slobodă, George i-o strînse şi mai tare.

— Dumnezeu să vă binecuvînteze, domnule ! zise el. Eu unul ştiu cine sînteţi dumneavoastră. Trebuie să fiţi negreşit colonelul Lambert, despre a cărui bunătate faţă de el a scris atîtea bietul meu Harry. Iar eu sînt fratele de care aţi auzit, domnule ! Fratele care a rămas pe cîmpul de luptă în cadrul acţiunii domnului Braddock şi a fost crezut mort ; şi a înviat din nou după optsprezece luni petrecute în captivitate la franţuji ; şi care trăieşte

pentru a-i mulțumi lui Dumnezeu și pentru a vă mulțumi și dumneavoastră că ați fost atît de buni cu Harry al meu, încheie tînărul cu glasul din ce în ce mai îngroșat de emoție.

— James ! James ! Iată vești proaspete ! strigă domnul Lambert unui gentleman îmbrăcat în roșu care intra tocmai atunci în odaie. Iată că au înviat morții ! Uite că s-a întors fratele zăpăcitului de Harry și nici măcar n-a fost scalpat ! (Într-adevăr, George își scosese pălăria și stătea chiar în lumină). Domnule Warrington, acesta este celălalt chezaș ! Ți-l prezint pe locotenent-colonelul James Wolfe. Probabil că ai aflat de mica neînțelegere dintre Harry și mine, domnule George. I-a trecut supărarea, James ?

— Da, e plin de recunoștință, zise domnul Wolfe, după ce-i făcu o plecăciune domnului Warrington.

— Harry le-a scris celor de acasă și despre domnul Wolfe, zise tînărul, și trag nădejde că prietenii fratelui meu vor avea amabilitatea să accepte să fie și prietenii mei.

— Ce n-aș da să nu fi avut alți prieteni decît pe noi, domnule Warrington ! Lumea elegantă în care s-a învîrtit bietul Harry s-a dovedit prea elegantă pentru el și pînă în cele din urmă uite unde l-a adus !

— Ba nu zău, domnii mei, eu am făcut tot ce am putut ca domnișorul să se simtă bine ; și întrucît am mai cunoscut pe înălțimea-voastră cînd ați venit să vă puneți chezaș pentru căpitanul Watkins și știind că chezășia dumneavoastră e foarte bună — mă rog, dacă dorește Înălțimea-voastră, tînărul gentleman poate ieși chiar astă seară și dimineață am să aranjez eu totul cu avocatul, zise proprietarul casei în care era întemnițat Harry, cunoscînd rangul și caracterul onorabil al celor doi gentlemeni care veniseră să se pună chezași pentru tînărul deținut.

— După cît cred, datoria se ridică la suma de cinci sute și ceva de lire, nu ? zise domnul Warrington. Mulțumindu-le de o sută de ori acestor doi gentlemeni, pot plăti în clipa aceasta suma respectivă reprezentantului autorităților, dacă mi se dau chitanțele și actele cuvenite. Dar nu voi uita niciodată, domnilor, că mi-ați ajutat fra-

tele la nevoie și pentru că ați făcut-o, vă mulțumesc din inimă și atît în numele mamei, cît și în numele meu personal, îl rog pe Dumnezeu să vă binecuvînteze.

Între timp Gumbo se dusese în camera stăpînului său și Harry probabil că l-ar fi ocărît pe negru pentru că s-a întors în seara aceea, dacă n-ar fi fost împăcat și înduioșat de conversația avută cu prietenul care tocmai îl părăsise. Își fuma pipa cu tutun de Virginia, într-o dispoziție foarte mohorîtă (pentru că, nu știa de ce, nici măcar bunătatea și afecțiunea dovedite de Maria nu-l consolaseră pe deplin ; și se gîndea cu oarecare îngrijorare și spaimă la anumite consecințe la care îl obligau tocmai amabilitatea și fidelitatea ei), cînd chipul binecunoscut al domnului Wolfe și mîna întinsă nerăbdător de acesta, veni să-l înveselească pe deținut ; auzise că domnul Lambert se află jos, precum și de misiunea pe care veniseră s-o îndeplinească cei doi ofițeri. Călcîndu-și pe inimă, Lambert vroia să se arate bun cu Harry. În ciuda țîfnei lui Harry, în ciuda suspiciunilor și furiei lui nejustificate, bunul gentleman era absolut hotărît să-l ajute dacă o poate face — să-l ajute chiar dacă era vorba să meargă împotriva sfaturilor domnului Wolfe, după cum îi mărturisi acesta foarte sincer lui Harry.

— Pentru că ai greșit, domnule Warrington, zise colonelul, și n-ai vrut să te lași adus pe calea cea bună ; și dumneata, nevîrstnic cum ești, ai rostit cuvinte aspre, te-ai purtat urît cu un om cu mulți ani mai mare ca dumneata și, ceea ce e și mai grav, cu unul din cei mai distinși gentlemeni de sub ochii lui Dumnezeu. El se află acuma în camera de jos. N-a vrut să vină aici pînă nu știe ce fel de primire ai de gînd să-i faci.

— Eu îl socot un om de treabă ! gemu Harry. Eram foarte supărat și tulburat cînd l-am întîlnit ultima dată, domnule colonel. Și totuși, poate că a avut dreptate trimițîndu-mi înapoi podoabele acelea, oricît de tare m-a jignit făcînd-o. Dacă nu te superi, domnule colonel, fii bun, te rog, du-te pînă la el și spune-i că-mi pare rău și că-i cer iertare și că mă rog la Dumnezeu să-l aibă în pază pentru comportarea lui generoasă.

Aci tînărul gentleman întoarse capul și se freca la ochi.

— Dar de ce nu-i spui chiar tu, Harry, toate astea ? strigă colonelul luîndu-l pe tînăr de mînă. Nici un purtător de cuvînt nu va izbuti vreodată să spună lucrurile atît de bine. Vino acum cu mine.

— Mergeți dumneavoastră înainte și eu... eu vin după aceea... pe cuvîntul meu că vin. Uitați-vă, sînt în halat ! Îmi pun doar o haină și vin la el. Dar mai întîi să-i transmiteți mesajul meu. Să-l... să-l pregătiți să mă primească ! zise bietul Harry care își dădea seama că trebuie s-o facă, dar nu era prea încîntat la gîndul acestui proces de autoumilire.

Wolfe ieși zîmbind — poate că înțelese destul de bine scrupulele băiatului. Cînd deschise ușa intră domnul Gumbo ; mai, mai să uite a-i face o plecăciune gentlemanului, cu toate că de obicei era extrem de curtenitor ; ochii îi ieșeau din orbite, dinții i se vedeau toți, strălucitori ; în general domnul Gumbo părea într-o stare de tulburare și încîntare atît de profunde încît stăpînul lui observă schimbarea.

— Ce-i, Gum ? Ce ți s-a întîmplat ? Ai altă drăguță ?

— Nu, stăpîne, Gumbo n-are altă drăguță.

— Dă-mi haina. Ce te-a adus înapoi ?

Gumbo rînji cu gura pînă la urechi.

— Am văzut o stafie, stăpîne ! zise el.

— O stafie ? A cui ? Unde ?

— Unde ? Am văzut-o în casa doamnei Bernstein. A venit cu mine în trăsură ! Acum e jos ; stă de vorbă cu colonelul Lambert.

În timp ce vorbea, Gumbo își îmbrăca stăpînul, fără a înceta să-și rostogolească ochii și să-și clatine căpățîna. Mîinile îi tremurau și buzele îi zîmbeau.

— Stafie ? Ce stafie ? întrebă Harry în culmea agitației. A venit cineva, a venit mama ?

— Nu, conașule ; nu, domnișoru' Harry !

Gumbo își răsucește capul de atîtea ori încît ai crede că o să și-l scape jos și stăpînul său, aruncîndu-i o privire ciudată, deschide ușa de perete și coboară scările dintr-un salt.

Cînd a ajuns jos se aude prin ușa deschisă a micului birou un glas care spune : „...și pentru că ați făcut-o, vă mulțumesc din inimă și atît în numele mamei, cît și în numele meu personal, îl rog pe Dumnezeu să vă binecuvînteze !“

— Al cui e glasul ăsta ? strigă Harry Warrington și propriul său glas sună cu totul schimbat.

— A stafiei, stăpîne ! zice Gumbo din spatele lui.

Harry dă buzna în odaie — dar, dacă nu vă supărați, noi o să mai zăbovim un pic înainte de a intra. Cei doi gentlemeni care se aflau acolo și-au întors capetele. Cel pierdut a fost regăsit. Mortul trăiește ! Fiul risipitor stă lipit de inima fratelui său și propria lui inimă e plină de dragoste, recunoștință și căință.

— Hai să plecăm, James ! Mă tem că nu mai e nevoie de noi aici, zise colonelul. Noapte bună, băieți. Niște doamne din Hill Street nici n-o să poată dormi la noapte dacă vor afla această veste neașteptată. Sau vreți să veniți cu noi acasă și să cinați cu ele ca să le spuneți chiar voi povestea ?

Nu, băieții mulțumiră de mii de ori, dar declarară că nu pot să cineze acolo astăseară. Aveau prea multe lucruri să-și povestească.

— Repede, Gumbo, grăbește-te cu bagajele ! La revedere, domnule Amos !

Lui Harry aproape că-i părea rău că pleacă.

CAPITOLUL L

CUPRINDE DIN BELȘUG O MORALĂ CÎT SE POATE DE ALEASĂ

CÎND NE-A FOST HĂRĂZITĂ pentru prima dată onoarea de a fi prezentați lui Sir Miles Warrington în salonul regelui din palatul St. James, mărturisesc că eu unul — privindu-i fața rubicondă și veselă, talia lată și rotundă și gesturile energice de om care trăiește la țară — mă așteptam să fi dat în sfîrșit peste o cunoștință nu numai

agreabilă dar și cît se poate de recomandabilă și mă pregăteam să leg o strînsă prietenie cu acest specimen dintre cele mai nobile produse de neamul omenesc, lăudat în cîntece și în conversație — bunul, vechiul nobil de țară din Anglia. De fapt, a fi un bun și vechi nobil de țară înseamnă a te afla foarte aproape de zei și în orice caz pe culmile fericirii pămînteşti. Înseamnă să ai un catastif mare pentru renta pe care trebuie s-o primești fără nici un fel de rețineri și pe care ți-o plătesc cu regularitate țăranii ; înseamnă să mergi la vînătoare de trei ori pe săptămînă, să iubești cel mai mult sporturile, și deci să te bucuri de o sănătate perfectă și de o poftă de mîncare strașnică ; înseamnă să ai nu numai o poftă de mîncare strașnică, ci și o masă strașnică ; înseamnă să te așezi în strană la biserică în mijlocul unui cor de binecuvîntări înălțate de săteni pentru omul cel mai însemnat din toată parohia, binefăcătorul parohiei, înzestrat cu conștiința meritelor sale extraordinare care, firește, spune „Dumnezeu să ne miluiască pe noi bieții păcătoși", dar o face doar așa de formă, pentru că aceste cuvinte sînt scrise în carte și pentru că vrea să dea o pildă bună altora. Dacă ați fi prinț de sînge și ați merge la biserică, bucurîndu-vă pe deplin de sănătate și bună dispoziție, iar preotul ar aștepta cu serviciul divin pînă ce ar vedea-o intrînd pe Înălțimea-voastră, v-ați socoti un biet etc., etc. ? Poate numai dacă v-ar chinui guta, singurătatea și frica de moarte după ce doctorul v-a interzis să mai beți vin roșu și v-a recomandat buruieni de leac și puțin vin de Xeres, foarte puțin — atunci poate că v-ați simți umilit și v-ați recunoaște lipsurile, după cum ați recunoaște și zădărnicia tuturor lucrurilor în general ; dar avînd o sănătate înfloritoare, lumina soarelui, bună dispoziție, cuvîntul acesta „biet" este pur formal. În adîncul inimii voastre e imposibil să credeți că trebuie să fiți compătimit în momentul de față. Dacă ar fi să vă considerați un biet etc., atunci ce să mai zicem de Colin Plugarul, care are friguri, șapte copii, o chirie de două lire pe an pentru căsuța lui și un cîștig de opt șilingi pe săptămînă ? Nu : dacă un nobil provincial sănătos, bogat și vesel e nenorocit, nenorocirea lui

e foarte ușor de suportat ; iar dacă e un păcătos, prea puțini oameni i-o pot spune.

Poate că el devine cu timpul cam egoist ; dar cel puțin e mulțumit de sine. În afară de lordul din castel, pe o rază de multe mile de jur împrejur nu există nici un alt om atît de bun și atît de mare. Îl îngrijește admirabila lui soție și de fapt întreaga parohie ; copiii fac sluj în fața lui ; protopopul i se închină ; e respectat la sesiunile tribunalului local ; braconierii tremură de frica lui ; cînd intră în piață toate pălăriile se înalță dinaintea lui ; iar în jurul trăsurii lui mari în care șed imaculatele sale fiice și sublima sa doamnă, se ploconesc cu capul descoperit toți negustorii din tîrg și nevestele fermierilor fac o plecăciune după alta. De pe pernele lor din trăsura maiestuoasă, cucoanele privesc de la înălțime cu un aer binevoitor și le zîmbesc săracilor. Cu un aer afabil cumpără un metru de panglică ; ba chiar condescind să cumpere o linguriță de săruri de amoniac, sau un pachețel de semințe de flori ; se coboară pînă acolo încît se tîrguiesc pe prețul unei găște ; mersul lor în trăsură e ca un alai regal. Se cuvine ca poporul fericit să se înghesuie în jurul lor și să le binecuvînteze. Negustorii se înclină, nevestele fermierilor fac reverențe, flăcăii din oraș își flutură pălăriile zdrențuite și îl aclamă pe vizitiul cu fața roșie care mînă roibii grași. Ei strigă :

— Trăiască în veci Sir Miles ! Dați-ne și nouă un gologan, mylady !

Dar dacă s-ar ști cumva că pe fereastra caleștii imperiale nu se aruncă niciodată gologani ? Dacă Sir Miles și-ar regala țăranii de pe moșie doar cu bere știută a fi foarte proastă și și-ar trata sărăcimea doar cu o supă aproape apă chioară ? N-ar fi de loc imposibil ca distinsul nostru vechi nobil englez să se poarte astfel. Au existat în Anglia destui gentlemeni și destule lady de felul acesta, care își luau aere protectoare față de săraci fără a le veni cu nimic în ajutor, cu toate că strigau : „Amin !“ în biserică la fel de tare ca și dascălul ; care îndeplineau toate formalitățile evlaviei și ale etichetei vechii nobilimi englezești ; care cumpărau virtutea la piață, chipurile, și nici nu se îndoiau măcar că ea se simte onorată de această achiziție. Cîte comportări dintr-acestea nu au loc zilnic

în viaţa oamenilor onorabili, după părerea dumneavoastră ? Cred că nu vă e greu să vi-i închipuiţi pe Macbeth şi pe lady Macbeth punînd la cale o crimă şi întîlnindu-se puţin stînjeniţi, eventual, după ce şi-au tradus în viaţă planul. Cum mai pot ei să-şi păstreze aerele acestea virtuoase ? Cum se mai pot ei privi în ochi ?

Dacă îndrăznesc ? Dar ce, vi se pare posibil ca ei să creadă că au greşit ? Vi se pare posibil ca lordul Zgîrie-brînză să fie chinuit de remuşcări la gîndul că un nenorocit s-a rugat zadarnic de el şi că pe un flămînd l-a alungat de la el cu mîna goală ? Aş, de unde. El se arată indignat de prostia Fiului risipitor ; nu-i e de loc ruşine de propria lui cîrpănoşenie. Cum se poate ? Un tînăr care se bucura de atîtea posibilităţi şi perspective le-a irosit zadarnic ? O avere risipită în mijlocul unei adunături de cartofori şi mînă-spartă ? Groaznic, groaznic ! Bagă la cap, copile, învaţă din exemplul acestui tînăr nefericit şi priveşte cu ochii larg deschişi la urmările nesăbuinţei. Conform marii şi veşnic recunoscutei biserici a fariseilor, iată un prilej admirabil pentru un discurs moral şi pentru afirmarea virtuţii.

— Şi cînd te gîndeşti cum ne-a înşelat pe toţi ! strigă lady Warrington.

— Foarte trist, foarte trist, draga mea ! zice Sir Miles clătinînd din cap.

— E imposibil de conceput atîta nechibzuinţă la o persoană aşa de nevîrstnică ! strigă lady Warrington. Jocuri de cărţi, pariuri, chefuri şi ospeţe fără socoteală la localurile cele mai deşuchiate, trăsură şi cai de călărie şi tovărăşia reprezentanţilor celor mai bogaţi şi mai destrăbălaţi ai sexului său, dar, mă tem, şi a celor mai deşănţate reprezentante ale sexului nostru.

— Taci, lady Warrington ! strigă soţul ei aruncînd o privire către neprihănitele Dora şi Flora care au lăsat în jos capetele îmbujorate cînd au auzit pomenindu-se de asemenea persoane ticăloase.

— Nu e de mirare că bieţii mei copii îşi ascund faţa ! continuă mămica. Dragii mei, ce n-aş da să vi se poată ascunde pînă şi existenţa unor asemenea fiinţe !

— Parcă poţi să ieşi la operă sau în parc fără să le vezi, zice Sir Miles.

— Și cînd te gîndești că am introdus un asemenea pui de șarpe în sînul familiei noastre ! Și că l-am lăsat singur cu scumpa noastră odraslă nevinovată ! zice lady Warrington, arătîndu-l pe domnișorul Miles.

— Cine-i pui de șarpe, mămico ? întreabă tînărul respectiv. Mai întîi ai zis că verișorul Harry e stricat ; pe urmă ai zis că e bun ; acuma iar zici că e stricat. Spune-mi și mie, Sir Miles, cum e ?

— Are și el defectele lui, ca și noi toți, dragul meu Miley. Verișorul tău și-a cam făcut de cap și trebuie să ții seamă de exemplul acesta.

— Dar ce, fratele meu mai mare care a murit — fratele meu cel rău — nu și-a făcut și el de cap ? Și pe urmă nici nu se purta frumos cu mine cînd eram mic. Nu-mi dădea niciodată bani sau jucării, și nici nu voia să călărească împreună cu mine, și nici... De ce plîngi, mămico ? Doar n-am uitat cum Hugh și cu tine erați veșnic în cear...

— Taci, domnule ! strigă tăticul deodată cu fetele. Nu știi că n-ai voie să-i pomenești numele ?

— Eu știu că-l iubesc pe Harry și că pe Hugh nu l-am iubit deloc, zice cu încăpățînare micul rebel. Și dacă verișorul Harry e la închisoare, am să-i dau ăia zece șilingi pe care i-am primit de la bunicul, și tot ce mai am eu — da, totul, afară de căluțul meu — și de vesta argintie și de Bulgăr de Zăpadă și Buze Dulci de acasă... și... da, și afară de prăjitura cu cremă de la desert (acest adaos fu sugerat de soră-sa Dora). Dar i-aș da puțin chiar și din prăjitură, continuă Miles după o pauză.

— Astupă-ți gura cu prăjitura, băiete, și apoi vezi-ți de treabă ! zice tăticul amuzat.

Sir Miles Warrington are rezerve însemnate de umor facil.

— Cine ar fi putut crede că o să-și facă așa de rău de cap ? continuă mămica.

— Ei, ce vrei, draga mea ? La urma-urmei cînd să-și facă omul de cap dacă nu în tinerețe !

— Dar și noi să ne lăsăm păcălite așa de îngrozitor de el ! oftară fetele.

— Încît să ne sărute pe amîndouă ! strigă tăticul.

— Sir Miles Warrington, nu suport vulgaritățile de genul ăsta ! zice maiestuoasă matroana.

— Care dintre voi era ieri favorita, fetelor ? continuă tatăl.

— Ce favorită ? I-am spus de nu știu cîte ori că sînt logodită cu scumpul de Tom — zău că i-am spus ! Dora — de ce rînjești așa ? zice sora cea frumoasă.

— Ba, ca să fim drepți, și Dora i-a spus, zice tăticul.

— Pentru că Flora părea uneori doritoare să uite de logodna ei cu scumpul de Tom, remarcă sora ei.

— Niciodată, niciodată, niciodată n-am dorit să rup logodna cu Tom ! E foarte urît din partea ta, Dora, să spui una ca asta. Tu îți băteai mereu joc de el ; tu mă pizmuiai mereu pentru că întîmplător nu sînt chiar urîtă — sau cel puțin așa își închipuie gentlemenii și mă preferă altor persoane, chiar dacă acestea sînt pline de inteligență și învățătură ! strigă Flora răsturnînd capul peste umăr și privindu-se în oglindă.

— De ce te uiți mereu într-acolo, surioară ? întreabă nevinovatul Miles-junior, că doar trebuie să-ți cunoști chipul pe de rost !

— Se uită tot așa de des în oglindă chiar și persoane care au mai puține motive s-o facă, dragul meu, zice galant tăticul.

— Dacă te referi la mine, Sir Miles, îți rămîn foarte îndatorată, strigă Dora. Fața mea e așa cum a lăsat-o Dumnezeu și cum mi-au dăruit-o părinții. Nu e vina mea dacă semăn în partea tatii. Capul meu n-o fi prea frumos, dar cel puțin am un pic de minte în el. Auzi, cică eu aș pizmui-o pe Flora pentru că se bucură de atenția bietului Tom Claypool ! Păi atunci aș putea să fiu mîndră dacă îl farmec pe un băiat de plugar.

— Dar, rogu-te, domnișoară, Harry al tău, acest gentleman din Virginia, era mult mai înțelept decît Tom Claypool ? Și totuși l-ai fi acceptat cu brațele deschise, dacă te-ar fi cerut ! exclamă Flora.

— La fel ai fi făcut și tu, domnișoară, și l-ai fi lăsat pe Tom Claypool să cadă baltă ! strigă Dora.

— Ba nu !

— Ba da !

— Ba nu !

Și conversația se reia *da capo*, mingea mîniei fiind aruncată cu repeziclune de la o adversară la cealaltă.

— Vai, copilaşii mei ! Aşa trăiţi voi laolaltă în armonie ? exclamă admirabila lor mamă, lăsînd din mînă broderia. Dar ce exemplu daţi voi acestui băieţel nevinovat ?

— Aş vrea să le văd bătîndu-se, mămico ! strigă băieţelul nevinovat frecîndu-şi mîinile.

— Sări la ea, Flora ! Asmute-o, Dora ! Repeziţi-vă una la alta, răutăţilor ce sînteţi ! zice mucalitul lor tată. Nu e o distracţie grozavă, Miley ?

— Vai, Sir Miles ! Vai, copilaşii mei ! Certurile acestea nu sînt de demnitatea voastră. Şi ele sfîşie inima unei mame iubitoare, zice mămica cu gesturi maiestuoase, deşi pare să-şi suporte cu destul calm sfîşierea pieptului. Gîndiţi-vă ce recunoscători trebuie să fim pentru faptul că părinţii voştri vigilenţi au împiedicat încheierea vreunei logodne nechibzuite între voi şi nesocotitul vostru văr. Dacă ne-am înşelat în privinţa lui, nu e oare o adevărată binecuvîntare că ne-am descoperit la timp greşeala ? Dacă vreuna din voi a manifestat vreo preferinţă pentru el, marea voastră înţelepciune, dragele mele, vă va învăţa cum să vă vindecaţi, cum să vă smulgeţi din inimă acest sentiment van. Nu trebuie cîtuşi de puţin să regretăm faptul că l-am primit şi l-am tratat cu atîta bunătate. Asta nu face decît să dovedească ce oameni cumsecade sîntem. Mă tem că ceea ce ar trebui să regretăm este că vărul nostrù s-a dovedit nevrednic de bunătatea noastră şi, venind din societatea aceea de cartofori, actori şi alţii de aceeaşi teapă, a contaminat, aş zice aproape că a pîngărit puritatea familiei noastre !

— Naiba să ia predicile mămicăi ! zice Flora în timp ce mylady continuă un discurs din care am reprodus aci doar începutul ; în timp ce tăticul, fluierînd, părăseşte tiptil încăperea, iar nevinovatul Miles-junior îşi învîrteşte titirezul şi-l vîră sub crinolina uneia din surorile lui. Titirezul nu mai bîzîie, începe să se clatine şi pe urmă se răstoarnă şi îşi dă duhul ca un om beat, după obiceiul lui, cu mult înainte ca lady Warrington să fi ajuns la capătul predicii ei.

— M-ai ascultat, copilul meu drag ? întreabă ea mîngîind căpşorul benjaminului ei.

— Da, mămico, zice acesta ţinînd în gură capătul sforii şi începînd să-şi întoarcă iarăşi arcul jucăriei sale distractive. Ziceai că Harry e foarte sărac acum şi că noi nu trebuie să-l ajutăm. Astă ziceai, nu-i aşa, mamă ?

— Bietul meu copil, tu o să mă înţelegi mai bine cînd o să te faci mare ! zice mămica întorcîndu-se spre tavanul către care se înalţă mereu ochii ei.

— Ieşi afară, porcule ! strigă una din surori.

Micuţul nevinovat şi-a aruncat titirezul pe piciorul Dorei şi rîde cu veselie copilărească de necazul surorii lui.

Dar ce mai e şi asta ? Cine vine ? De ce se întoarce Sir Miles în salon şi de ce pare atît de tulburat Tom Claypool care păşeşte în urma baronetului ?

— Frumoasă treabă, lady Warrington ! strigă Sir Miles. Fetelor, iată într-adevăr o minunată minune a minunilor !

— Pentru numele lui Dumnezeu, domnilor, spuneţi-ne şi nouă ce veşti aţi aflat ? întreabă virtuoasa matroană.

— Tot oraşul vorbeşte de ele, mylady ! zice Tom Claypool trăgîndu-şi cu greu sufletul.

— Tom l-a văzut, continuă Sir Miles.

— I-am văzut pe amîndoi, lady Warrington. Erau aseară la Ranelagh, urmaţi de o gloată imensă. Şi semănau atît de tare între ei încît, dacă n-ar fi purtat panglici diferite, nici nu i-ai fi putut deosebi. Unul purta haine albastre, iar celălalt cafenii ; dar sînt sigur că el a venit aici îmbrăcat şi cu un costum şi cu celălalt.

— Ce costume, domnule ?

— Cine-i unul şi cine-i celălalt ? strigară fetele.

— Cum cine ? Tînărul Norocos, firește.

— Minunatul nostru virginian, moştenitorul principatului ! zice Sir Miles.

— Cum, va să zică, nepotul meu a scăpat din temniţă ? întreabă mylady. Şi s-a aruncat iar în vîltoarea des...

— Să-l ia dracu' ! urlă baronetul adăugînd, după cît mă tem, şi o expresie ceva mai tare. Ce-ai zice, lady Warrington, dacă acest pricopsit nepot al meu s-ar dovedi un impostor ; pe legea mea ! Dacă cumva nu e decît un simplu aventurier ?

— Mi-a şoptit mie un glas lăuntric ! strigă doamna.

Dar eu am izgonit această suspiciune nedemnă. Vorbeşte, Sir Miles, că ardem de nerăbdare să aflăm veştile pe care le deţii.

— Am să vorbesc, draga mea, cînd o să termini tu, zice Sir Miles. Ei bine, ce părere ai de gentlemanul meu care vine în casa mea, mănîncă la masa mea, e tratat ca un membru al familiei, sărută...

— Cum ? întreabă Tom Claypool cu obrajii la fel de roşii ca şi vesta.

— Hm ! Hm ! Sărută mîna soţiei mele şi e primit cu braţele deschise, zău aşa ! Ce părere ai de acest individ care vorbeşte de proprietatea lui şi de principatul lui — pe legea mea — şi cînd colo el se dovedeşte a fi doar băiatul mai mic, fără nici o avere ! Un adevărat cerşetor, lady Warrington, să fiu al...

— Te rog, Sir Miles, nu rosti cuvinte urîte în faţa scumpilor copilaşi ! Mă prăbuşesc pur şi simplu la pămînt, doborîtă de această făţărnicie de nedescris. Şi cum, eu te-am încredinţat unui impostor, scumpul meu băiat ? Te-am lăsat în grija unui făţarnic, scumpul meu neprihănit ? strigă matroana alintîndu-şi fiul.

— Cine e impostor, mămico ? întreabă copilaşul.

— Ia, golanul ăla blestemat de Harry Warrington ! urlă tăticul.

La care micul Miles, după ce a făcut o clipă o mutră nedumerită, cedînd cine ştie cărei emoţii ascunse, izbucneşte în plîns.

Admirabila lui mamă vrea să-l strîngă tare la piept, dar el respinge mîngîierea aceasta pură şi urlă încă şi mai tare zvîrcolindu-se nebuneşte şi dînd cu piciorul în dreapta şi în stînga *gremium*-ului [1] matern, tocmai cînd majordomul anunţă :

— Domnul George Warrington ! Domnul Henry Warrington !

Miles e lăsat să cadă din poalele maică-si. Faţa lui Sir Miles rivalizează cu vesta domnului Claypool. Cele trei reprezentante ale sexului frumos se ridică şi îi întîmpină cu trei reverenţe cît se poate de glaciale pe cei doi tineri care intră în odaie.

---

[1] pîntecele, sînul mamei (lat.).

Micuțul Miles iese alergînd înaintea lor și întinde spre ei mînuța.

— Vai, Harry ! Nu ! Care e Harry ? Tu ești Harry al meu ! (Și de data asta îl ghicește) Vai, dragul meu Harry ! Îmi pare așa de bine că ai venit ! Au spus lucruri așa de urîte despre tine !

— Am venit să aduc omagiile mele unchiului meu, zise domnul Warrington cel brunet, și să-i mulțumesc pentru ospitalitatea pe care i-a acordat-o fratelui meu Henry.

— Cum ? Tu ești nepotul meu George ? Ai exact fața și ochii fratelui meu. Sînt încîntat să vă văd pe amîndoi, băieți ! strigă unchiul lor strîngîndu-le afectuos mîinile, în timp ce fața lui cinstită radiază de bucurie.

— Asta a fost într-adevăr o înviere cum nu se poate mai misterioasă și providențială, zice lady Warrington. Atîta doar mă mir, că nepotul meu Henry a ținut ascunsă pînă acum această împrejurare, adaugă ea uitîndu-se piezîș la amîndoi tinerii.

— N-a știut de ea cum n-ați știut nici dumneavoastră, lady Warrington, zice George.

Domnișoarele își aruncă priviri umilite.

— Adevărat, domnule, o împrejurare cum nu se poate mai ciudată, zice mămica făcînd o nouă reverență. Auzisem de ea, domnule, și domnul Claypool, vecinul nostru de moșie, tocmai ne adusese această veste care constituia adineauri subiectul conversației pe care o aveam cu fiicele mele.

— Da, strigă un glas subțire, și știi, Harry, tăticul și mămica ziceau că erai un... un impo...

— Taci, băiete ! Screwby, du-l pe domnișorul Warrington în camera lui ! Acestea, domnule Warrington — sau bănuiesc că ar trebui să spun nepoate George — sînt verișoarele tale.

Se execută două reverențe — realizîndu-se două rotocoale perfecte cu crinolinele — și se întind două mînușițe. Domnul Esmond Warrington face o plecăciune adîncă, îmbrățișîndu-le cu privirea (singura îmbrățișare pe care o oferă acest gentleman) pe toate trei reprezentantele sexului slab. Apoi își duce pălăria în dreptul inimii și zice :

— E de datoria mea, doamnă, să adresez omagiile mele unchiului şi verişoarelor mele, şi să vă mulţumesc dumneavoastră pentru ospitalitatea pe care i-aţi arătat-o fratelui meu.

— N-a fost mare lucru, nepoate, dar am făcut tot ce am putut. Să fiu al naibii dacă nu-i aşa ! strigă entuziast Sir Miles. Am făcut tot ce am putut !

— Şi eu o apreciez cum se cuvine, unchiule, zice domnul Warrington privind grav de jur împrejur la membrii familiei.

— Haide, dă-ne mîna. Orice vorbe sînt de prisos, zice Sir Miles. Cum ? Mă socoţi un canibal, care nu vrea să întindă mîna ospitalităţii către fiul scumpului său frate ? Ce ziceţi, băieţi ? Vreţi să mîncaţi din friptura noastră de berbec la ora trei ? Vi-l prezint pe vecinul meu, Tom Claypool, fiul baronetului Thomas Claypool, şi bun prieten cu mine. Hei, Tom ! Nu vrei să rămîi cu noi, Tom ? Doar cunoşti bucatele şi băutura noastră, nu, băiete ?

— Da, le cunosc, Sir Miles, răspunde Tom, fără ca faţa lui să exprime un extaz deosebit.

— Şi ai să guşti din ele, dragul meu, ai să guşti din ele ! Ce avem la masă, lady Warrington ? La noi mîncarea e simplă, băieţi, dar îmbelşugată — simplă dar îmbelşugată !

— Astăzi n-o să putem să ne înfruptăm din ea, domnule. Luăm masa cu un prieten care stă în casa lordului Wrotham, vecinul dumneavoastră. Colonelul Lambert — care tocmai a fost ridicat la gradul de general-maior.

— Care are două fiice, după cît cred — două fete cu mutre de provinciale — nu-i aşa ? întrebă Flora.

— Da, parcă am observat şi eu două viitoare ţaţe, zice Dora.

— În toată Anglia nu se găsesc fete mai bune ca ele ! izbucneşte Harry, căruia nimeni nu se gîndise pînă atunci să-i adreseze măcar un cuvinţel.

Vedeţi, căzuse de pe tron : acum nu mai era nimic de capul lui. Cum să ne mirăm deci că devenise invizibil ?

— A, da, adevărat, vere ! zice Dora aruncîndu-i o privire tînărului care şedea cu obrajii îmbujoraţi, enervat de umilinţa la care era supus dar neştiind dacă şi cum să arate

că a remarcat-o. Da, adevărat, vere ! Ești foarte filotim — sau foarte norocos, sînt convinsă ! Tu vezi îngeri acolo unde noi vedem doar niște biete ființe mărunte. Sînt sigură că nu mi-am putut închipui cine sînt persoanele acelea cu mutre ciudate din trăsura lordului Wrotham, înconjurată de lachei în livrele elegante. Dar dacă erau într-adevăr trei *îngeri*, nu mai am nimic de zis.

— Fratele meu e un entuziast, se amestecă George în vorbă. Adeseori se înșeală în privința femeilor.

— Nu mai spune ! exclamă Dora cu un aer puțin stînjenit.

— Mă tem că într-adevăr nepotul meu Henry a nimerit niște specimene cu totul nepotrivite ale sexului nostru, comentă gemînd matroana.

— Ne lăsăm păcăliți foarte ușor, doamnă — sîntem amîndoi foarte tineri deocamdată, dar cu vremea o să devenim și noi mai înțelepți.

— Sincer vorbind, nepoate George, am convingerea că așa se va întîmpla cu tine. Și te rog să mă crezi că cele mai bune dorințe și rugăciuni ale noastre țintesc la fericirea fratelui tău și a ta. În ceea ce ne privește, noi nu ne-am cruțat nici un efort. Într-un moment greu, asupra căruia nu mai vreau să insist...

— Cînd unchiul meu Sir Miles era plecat din oraș, zice George uitîndu-se la baronet care-i zîmbește cu un aer afectuos de aprobare.

— I-am trimis fratelui tău o lucrare destinată, după părerea mea, să-i aline suferința și să-i îndrepte caracterul. Nu, nu e nevoie să-mi mulțumești ; nu-mi fac un merit din asta, mi-am îndeplinit doar datoria — o datorie umilă de femeie — pentru că, la urma urmei, nepoate, ce sînt bunurile de pe lumea asta în comparație cu fericirea unui suflet ? Dacă am făcut bine, sînt recunoscătoare cerului ; dacă am fost utilă cuiva, mă bucur. Dacă prin mijlocirea mea, Harry, ai fost determinat să te gîndești...

— A, e vorba de predica aceea ? o întrerupse brusc Harry. N-am avut timp să citesc nici un cuvînt din ea, mătușă Warrington — mulțumesc. Vezi, eu nu țin prea mult la lucruri dintr-astea, dar în orice caz îți mulțumesc.

— Intenţia contează — zice domnul George — şi amîndoi sîntem plini de recunoştinţă. Scumpul nostru prieten, generalul Lambert, avea intenţia să se pună chezaş pentru Harry ; dar din fericire aveam la mine nişte bani de-ai lui Harry cu care să pot face faţă oricăror cerinţe. În orice caz, ceea ce contează, este amabilitatea şi sînt recunoscător prietenului care s-a grăbit să vină în ajutorul fratelui meu cînd avea mai multă nevoie de un asemenea ajutor şi cînd s-a întîmplat — în mod atît de trist — ca propriile lui rude să fie plecate din oraş.

— Tot ce-am putut să fac, dragă băiete, absolut — doar e fiul fratelui meu — nepotul meu — ce naiba ? Ştii bine — orice, orice îmi stătea în putinţă ! strigă Sir Miles bătînd tare palma cu George. Ce, nu puteţi rămîne să luaţi masa cu noi ? Amînaţi-l pe colonel — pe general, haideţi ! Sau fixaţi voi altă zi. Lady Warrington, roagă-l pe nepotu-meu să fixeze o zi cînd o să vrea să stea sub portretul bunicului său, să bea din vinul rămas de la el !

— Facultăţile lui intelectuale par să fie mult mai bine dezvoltate decît cele ale nefericitului său frate mai mic, comentă lady Warrington după plecarea celor doi tineri. Fratele mai mic trebuie să fie într-adevăr nechizbuit şi neserios în materie de bani, pentru că, ai observat, Sir Miles, cum pierderea drepturilor sale din Virginia — a căror valoare a fost fără îndoială mult exagerată, dar oricum trebuie să fie considerabilă — zic, ai observat că năruirea perspectivelor lui nu păreau de loc să-l fi afectat pe Harry ?

— Nu m-ar mira de loc dacă fratele mai mare s-ar dovedi pînă la urmă să fie la fel de sărac ca şi cel mic, zice Dora scuturînd din cap.

— Hi-hi-hi ! Ai văzut că verişorul George purta un costum dintr-ale verişorului Harry — cel maro cu auriu — cu care era îmbrăcat cînd a mers cu tine la oratoriu, Flora ?

— A dus-o pe Flora la un oratoriu ? întrebă domnul Claypool pe un ton feroce.

— Eu eram bolnavă şi n-am putut merge, aşa că a însoţit-o verişorul meu, zice Dora.

— Departe de *mine* să obiectez împotriva unei distracţii nevinovate, şi cel mai puţin împotriva muzicii domnului

Haendel, dragă domnule Claypool, intervine mămica. Muzica rafinează sufletul, înalță intelectul, răsună în bisericile noastre și, după cum se știe prea bine, constituia și ocupația regelui David. Operele voastre le evit pentru că sînt dăunătoare ; baladele voastre le-aș interzice copiilor mei ca fiind foarte imorale ; dar muzica, dragii mei ! Să dea Dumnezeu să ne putem bucura de ea și de toate celelalte lucruri rezonabile — să dea Dumnezeu să putem...

— Auzi muzica clopoțelului care ne cheamă la masă, zice tăticul frecîndu-și mîinile. Haideți, fetelor. Screwby, du-te și adu-l pe domnișorul Miley. Tom, condu-o tu pe doamna mea.

— Nu, dragul meu Thomas, că eu merg prea încet. Condu-o jos pe scumpa mea Flora, zice Virtutea.

Dar Dora avu grijă să facă seara cît mai încîntătoare vorbind neîncetat la masă despre Haendel, despre oratorii.

CAPITOLUL LI

CONTICUERE OMNES [1]

VIS-À-VIS, DACĂ AMABILUL CITITOR va avea bunătatea să vină cu noi peste drum, va găsi pe tinerii noștri gentlemeni în casa lordului Wrotham, împrumutată de acestă prietenului său generalul ; va găsi, de asemenea, adúnată mica familie cu care am făcut cunoștință la Oakhurst și la Tunbridge Wells. James Wolfe a promis să vină și el la masă ; dar James joacă tontoroiul în jurul domnișoarei Lowther și preferă o privire a ochilor ei celor mai grozave delicatese pregătite de bucătarul lordului Wrotham sau desertului făgăduit pentru festinul la care tocmai urmează să vă așezați. Dumneavoastră veți fi al șaselea. Puteți să luați locul domnului Wolfe. Puteți să fiți sigur că el nu va veni. Cît despre mine, eu voi rămîne în picioare lîngă bufet și voi relata conversația.

[1] Cu toții au tăcut (lat.) (Vergilius — *Eneida*). Referire la povestirea lui Enea în fața Didonei.

Observați mai întîi ce fericite arată femeile ! Cînd Harry Warrington a fost înhățat de portăreii aceia, intenționasem să vă spun cum buna doamnă Lambert, auzind de necazul băiatului, se dusese într-o goană la soțul ei și se rugase, îl implorase pe Martin, insistase pe lîngă el, să-l ajute pe băiat.

— Treci cu vederea gestul său răzvrătit de acum cîteva zile ; treci cu vederea supărarea lui din momentul în care i-ai înapoiat cadourile — bineînțeles că oricine s-ar supăra, și cu atît mai mult un băiat iute din fire ca Harry ! Treci cu vederea faptul că noi sîntem atît de săraci și că avem nevoie de fiecare liră pusă deoparte, pentru întreținerea băieților la colegiu ; trebuie să existe un mod de a-l scoate din încurcătură. Nu l-ai scăpat tu pe Charles Watkins de la ananghie acum doi ani ? Și nu ți-a dat înapoi toți banii, pînă la ultimul gologan ? Da ; și Domnul fie binecuvîntat, ai făcut fericită o familie întreagă ! Și doamna Watkins se roagă pentru tine și te binecuvîntează pînă în ziua de azi și cred că de atunci totul ne-a mers în plin. Și nu mă îndoiesc — nu mă îndoiesc cîtuși de puțin — că datorită acestei fapte ai ajuns general-maior, zise soția lui iubitoare.

Acuma, întrucît Martin Lambert are nevoie de prea puțină muncă de convingere pentru a face o faptă bună, de data asta s-a lăsat înduplecat foarte ușor și, după ce s-a hotărît să-l caute pe prietenul său James Wolfe și să se pună chezaș pentru Harry, și-a luat rămas bun și pălăria, i-a strîns mîna lui Theo care părea să-i bănuiască scopul plecării (dacă nu cumva gisculița de maică-sa a trăncănit ceva), a sărutat obrazul îmbujorat al micuței Hetty și a părăsit încăperea unde ședeau fetele și mama lor, aceasta din urmă ieșind după el.

Odată rămași singuri, matroana noastră entuziastă nu și-a mai putut stăpîni sentimentele. S-a aruncat de gîtul bărbatului ei, l-a sărutat de o sută douăzeci și cinci de ori într-o clipă, a chemat asupra lui binecuvîntările cerești — și i-a plîns pe umeri lacrimi îmbelșugate ; tocmai în această atitudine sentimentală a descoperit-o menajera lordului Wrotham, bătrîna doamnă Quiggett, care

se tot învîrte prin casă și, după cîte îmi închipui a rămas uluită de acest fenomen conjugal.

— Ne-am certat și acum ne împăcăm ! Te rog, doamnă Quiggett, să nu te apuci să umpli orașul cu povești ! zise domnul Lambert îndepărtîndu-se.

— Să mori nu alta ! zise doamna Quiggett cu un rîs ascuțit și strident ca un papagal bătrîn și venerabil — din specia cacatoes, alb, cu nasul coroiat și longeviv — pasăre cu care doamna Quiggett seamănă foarte. Să mori, nu alta ! zise doamna Quiggett scuturîndu-se toată de rîs pînă cînd au început să-i sune și să-i zornăie cheile de la brîu — deși făcea impresia că aceleași zgomote le produc și coastele ei bătrîne.

— Vai, doamnă Quiggett ! suspină doamna Lambert, ce bărbat bun e ăsta !

— Și zi așa, v-ați certat și acuma v-ați împăcat ! Așa și trebuie !

— Să mă fi certat eu cu el ? În viața mea n-a spus o minciună mai gogonată. Generalul meu e un adevărat înger, doamnă Quiggett. Aș vrea să înalț un altar pentru el. Aș vrea să cad la picioarele lui și să-i sărut cizmele, zău așa ! Niciodată n-a existat un bărbat mai bun decît generalul meu. Oare ce am făcut eu ca să merit un asemenea bărbat ? Cum îndrăznesc eu oare să am un soț atît de bun ?

— Draga mea, dar cred că vă potriviți de minune, zise bătrînul papagal ; și ce vreți să mîncați la cină ?

Cînd Lambert se întoarse foarte tîrziu la cină și povesti ce s-a întîmplat, cum că Harry e liber, și cum că fratele lui a înviat și l-a salvat, vă puteți închipui în ce agitație au intrat toți oamenii ăștia ! Dacă generalul doamnei Lambert era încă dinainte înger, dar ce-o mai fi ajuns acum ? Dacă azi dimineață voia să-i îmbrățișeze cizmele, cîte alte gesturi de umilință n-ar vrea ea să îndeplinească acuma seara ? Micuța Hetty vine și se cuibărește în tăcere la pieptul tatălui ei și bea o picătură din paharul lui. Fața lui Theo și fața mămicii radiază de fericire, ca două luni pline... După cină, ca la un semn, cei patru cad în genunchi — omagiu adus bucuros în plină veselie — cu aceeași fericire candidă ca și îngerii care, după cum se spune, se bucură de îndreptarea păcătosului.

În timp ce ei stau adunați așa, se aude o bătaie puternică în ușă. Cine ar putea să fie ? Lordul e la țară, departe de acolo. E trecut de miezul nopții ; așa de tîrziu au stat, atîtea au avut de vorbit ! Cred că doamna Lambert bănuiește cine e la ușă.

— Vi-l prezint pe George, zice un tînăr gentleman conducînd un alt tînăr gentleman. Ne-am dus la mătușa Bernstein. Dar n-am putut să ne culcăm, mătușă Lambert, fără a veni să vă mulțumim și dumneavoastră. Scumpă, scumpă și bună...

Nu se mai aude nici un cuvînt. Mătușa Lambert îl sărută pe Harry, Theo a înhățat-o pe Hetty care e palidă ca o moartă și o strînge în brațe ca s-o readucă la viață. George Warrington a rămas pironit locului cu pălăria în mînă și apoi (după ce Harry a încheiat ritualul) se apropie și sărută mîna doamnei Lambert ; generalul se șterge la ochi. Susțin că se află cu toții într-o stare de deosebită înduioșare și fericire. Inimile generoase ajung uneori în această stare cînd Răul capătă iertare, cînd Pacea e restabilită, cînd Dragostea socotită pierdută revine.

— Ne întoarcem de la casa mătușii Bernstein ; și, știți, am văzut lumină la dumneavoastră ; nu ne-am putut culca fără să vă spunem noapte bună la toți, nu-i așa, George ?

— Fără doar și poate că ne-ați adus o admirabilă distracție cu care să ne încheiem seara, băieți, zise generalul. Cînd veniți să luați masa cu noi ? Mîine ?

Nu, a doua zi trebuiau să se ducă la doamna Bernstein. Atunci în ziua următoare ? Da, aveau să vină atunci și este tocmai ziua despre care povestim acum, și asta este tocmai masa la care, în odaia locotenent-colonelului James Wolfe, plecat după treburi personale, a fost poftit adineauri să se așeze prea iubitul meu cititor.

Să se așeze ? Dar de ce, mă rog ? Nu pur și simplu pentru un ospăț iluzoriu — nu, nu — ci pentru a auzi RELATAREA DOMNULUI GEORGE ESMOND WARRINGTON, pe care bineînțeles că urmează s-o facă. Iată-i pe toți șezînd aici — știți, nu în sufrageria grandioasă a lordului, ci în confortabilul birou sau salonaș din față. Fața de masă a fost scoasă, generalul a ridicat paharul în sănătatea regelui, servitorii au părăsit încăperea, musafirii sînt bine instalați și astfel, după ce-și drege glasul

în repetate rînduri şi roşeşte cam tot de atitea ori, domnul George îi dă drumul :

— Mi-aduc aminte cum, la masa generalului nostru, funcţionăraşul din Philadelphia, cel a cărui isteţime şi înţelepciune o remarcasem la noi acasă, a ridicat obiecţii împotriva modului în care a fost condusă campania, obiecţii pe care sfîrşitul ei dezastruos le-a dovedit îndreptăţite. „Bineînţeles, zicea el, odată ce trupele excelenţei voastre se vor afla în faţa fortului Duquesne, un loc atît de puţin întărit nu va putea rezista unui asemenea general, unei asemenea armate, unei asemenea artilerii, cînd va fi atacat de ele. Dar v-aţi gîndit, domnule, la dificultatea de a ajunge pînă acolo ? Marşul excelenţei-voastre se va desfăşura prin păduri aproape necălcate de picior de om, pe drumuri pe care va trebui să le faceţi chiar dumneavoastră, iar armata dumneavoastră se va înşira pe o distanţă de aproape zece kilometri. Această coloană firavă care trebuie să-şi croiască drum prin pădure va fi neîncetat supusă unor atacuri de front, din flanc şi din spate, de către inamici pe care nu-i veţi vedea niciodată şi care au o practică îndelungată în materie de război, tocmai în ceea ce priveşte ambuscadele abile". „Fii serios, domnule ! răspunsese generalul, sălbaticii ăia or fi poate în stare să vă sperie pricopsita voastră de miliţie americană („Mulţumesc excelenţei-voastre pentru acest compliment" — părea să zică domnul Washington care se afla şi el la masă), dar indienii n-o să poată să impresioneze niciodată trupele regulate ale Maiestăţii Sale". „Nădăjduiesc din toată inima să fie aşa, domnule general", zise domnul Franklin oftînd ; şi bineînţeles că gentlemenii din „familia generalului" rîseră de dirigintele de poştă ca de un ţivil impertinent care n-are nici o cădere să-şi expună părerile în privinţa unor probleme care-i depăşesc cu mult capacitatea de înţelegere.

Noi îi dispreţuiam pe indienii din tabăra noastră şi comandantul nostru îşi bătea joc de ei şi de serviciile lor. Ofiţerii noştri stîrneau dezgustul căpeteniilor indiene care luptau de partea noastră prin purtarea scandaloasă pe care o aveau faţă de femeile lor. N-au mai rămas în armata noastră decît vreo şapte sau opt dintre aceste căpetenii.

Dacă am fi avut vreo două sute în liniile noastre în acea zi fatală de 9 iulie, soarta bătăliei ar fi fost cu totul alta. Ar fi respins chiar ei atacul indienilor care luptau de partea francezilor și ar fi împiedicat să se producă surpriza și panica ce au urmat. Se știe acum că francezii se pregătiseră chiar și să predea fortul, fără să le fi trecut măcar prin cap posibilitatea apărării lui, după cum se știe și că înșiși indienii aflători în rîndurile francezilor criticaseră îndrăzneala atacării unor forțe cu mult superioare cum erau ale noastre.

Eu mă aflam în preajma generalului nostru, împreună cu grosul trupelor, cînd a început tirul în fața noastră și aghiotanții au fost trimiși unul după altul înainte. După ce tirul continuă puțină vreme pe front, se dezlănțui asupra coloanei noastre în înaintare din amîndouă părțile pădurii ce ne înconjura. Oamenii cădeau ca muștele, și mai ales ofițerii. La început, după cum am spus, soldații salutau tirul inamic cu urale și îi răspundeau cum se cuvine, tunurile noastre deschizînd chiar focul asupra pădurii și părînd să reducă la tăcere pe francezii ascunși acolo. Dar curînd focurile de pușcă trase dindărătul copacilor reîncepură. Soldații noștri se opriră, se strînseră ciorchine unul în altul în ciuda strigătelor și ordinelor generalului și ale ofițerilor de a înainta. Ei trăgeau aiurea înspre tufișuri — bineînțeles neizbutind să facă nici o impresie. Avangarda se întoarse spre grosul trupelor, alergînd speriată și purtînd mulți răniți. Aghiotanții erau mereu trimiși în prima linie, unul după altul, și nici unul nu se întorcea. În cele din urmă mi-a venit și mie rîndul și am fost trimis la căpitanul Fraser din regimentul Halkett cu un mesaj pe care nici el n-a apucat să-l primească nici eu să i-l înmînez.

Nu parcursesem mai mult de treizeci de metri cînd un glonte m-a lovit la picior, făcîndu-mă să cad la pămînt cu fața în jos. Mi-aduc aminte că după aceea am văzut o năvală de indieni și franțuzi, primii scoțînd drăcețtile lor urlete războinice, iar ultimii arătînd la fel de feroci ca și sălbaticii lor aliați. Am rămas uluit și umilit cînd am văzut cît de puțin numeroși erau francezii. N-au trecut pe lîngă mine mai mult de douăzeci. Adevărul este că nici măcar cincizeci n-au participat la acțiunea blestemată care a de-

cimat şi a pus pe fugă două din cele mai viteze regimente ale armatei britanice.

Îmi pierdusem aproape de tot cunoştinţa şi auzeam nedesluşit ţipetele şi împuşcăturile; cînd deodată am văzut un indian ocupîndu-se de cadavrul unui franţuz, dar trăgînd cu coada ochiului şi la mine care zăceam într-o baltă de sînge.

Şi-a pus genunchiul pe pieptul meu şi, cu o mînă însîngerată, mi-a apucat pletele şi mi-a ridicat capul de la pămînt. Tocmai mulţumită acestui fapt am reuşit să văd un ofiţer franţuz care trecea repede prin spatele lui.

Dumnezeule mare ! Era tînărul Florac, ofiţerul care mă secondase în duelul de la Quebec. „*À moi, Florac !* [1] am strigat. *C'est Georges ! Aide-moi !*" [2]

Florac tresări şi, auzindu-mi apelul, alergă spre mine, puse mîna pe umărul indianului şi-i strigă să se oprească. Dar sălbaticul nu înţelegea franţuzeşte sau nu voia să înţeleagă această limbă. El mă trase şi mai tare de păr şi, învîrtindu-şi în jurul capului meu cuţitul de pe care picura sînge, îi făcu semn tînărului franţuz să-l lase în pace să se ocupe de prada sa. N-am putut face altceva decît să strig încă o dată, cu glas jalnic „*À moi !*"

— *Ah, canaille, tu veux du sang ? Prends !* [3] zise Florac înjurîndu-l ; şi în clipa următoare, scoţînd un geamăt, indianul căzu mort pe pieptul meu. Îl spintecase sabia lui Florac.

Prietenul meu se uită în jur după care spuse :

— *Eh, la belle affaire !* [4] Unde eşti rănit, la picior ? — drept care îmi legă strîns piciorul cu eşarfa lui. Ceilalţi au să te ucidă dacă te găsesc aici. *Ah, tiens !* [5] Pune haina asta şi pălăria cu cocardă albă. Vorbeşte franţuzeşte dacă trec soldaţi francezi. O să te ia drept unul de-ai noştri. Să zicem că te numeşti Brunet din regimentul de voluntari din Quebec. Dumnezeu să te aibe în pază, Brunet ! Eu trebuie să pornesc înainte. E o adevărată *débâcle* [6] gene-

---

[1] Vino încoace, Florac (fr.).
[2] Sînt eu, George ! Ajută-mă ! (fr.)
[3] Ah, ticălosule, vrei sînge ? Poftim ! (fr.)
[4] Ei, bună treabă ! (fr.)
[5] A, ţine ! (fr.)
[6] catastrofă, prăpăd (fr.)

rală și toată armata voastră a rupt-o la fugă, bietul meu băiat.

Vai, ce debandadă și ce derută a fost ! Ce zi rușinoasă pentru Anglia !

Legătura rudimentară pe care mi-a făcut-o Florac a oprit sîngerarea rănii mele de la picior și băiatul acesta de treabă m-a ajutat să mă sprijin de un copac și să-mi încarc pușca lăsîndu-mi-o la îndemînă ca să mă apăr în cazul cînd s-ar mai fi găsit vreun tîlhar căruia să-i dea prin gînd să mă atace. Uitîndu-se bine la pomul de care m-a sprijinit și căutînd să rețină diferite amănunte ale locului respectiv, pentru a mă putea regăsi, tînărul Florac se grăbi să ajungă din urmă frontul.

— Vezi cît de mult țin la tine, Georges, dacă rămîn atît de mult îndărăt într-un moment ca acesta.

Nu mai îmi amintesc dacă ți-am spus, Harry, că Florac îmi era oarecum obligat. Jucînd cărți cu el la Quebec, — și asta numai din pricina rugăminților lui repetate — cîștigasem ceva bani de la el și nu prea izbutise să mi-i plătească, iar eu îl iertasem de datorie și-mi aprinsesem pipa cu chitanța pe care mi-o dăduse. Vezi, așadar, domnule, că nu ești tu singurul cartofor din familie.

Seara, cînd urmărirea înfiorătoare se încheie, prietenul acesta credincios se întoarse la mine, împreună cu doi indieni încinși cu numeroase scalpuri răumirositoare. Îi informă că sînt franțuz, frate cu el, că am fost rănit în cursul zilei și că e nevoie să fiu dus pe brațe pînă la fort. M-au așezat într-o pătură de-a lor și m-au cărat — eu gemînd tot drumul — în timp ce neprețuitul Florac mergea alături de noi. El le făgădui că la fort le va da rachiu dacă mă vor aduce nevătămat pînă acolo ; nu-mi amintesc prea bine călătoria ; mă durea îngrozitor rana ; am leșinat în repetate rînduri. Într-un tîrziu, am ajuns la capătul marșului. Am fost dus în fort, băgat în baraca ofițerului și așezat chiar pe patul lui Florac.

E un mare noroc că mă aflam în nesimțire. Fusesem adus în fort ca și cum aș fi fost un soldat francez din garnizoană. Am auzit mai tîrziu că, în timpul delirului meu, puținii prizonieri care fuseseră luați în ziua dezastrului nostru, fuseseră aduși de sălbaticii învingători sub

zidurile fortului Duquesne şi arşi, torturaţi şi măcelăriţi de indieni într-un mod înfiorător sub ochii garnizoanei.

— Nu ştiu cîtă vreme am zăcut pradă frigurilor, continuă George povestirea. Cînd mi-am revenit în simţiri, nepreţuitul meu Florac plecase. Fusese trimis cu compania lui într-o acţiune împotriva unui fort englez de pe teritoriul Pennsylvaniei, întrucît francezii ridicaseră pretenţii şi asupra acestei întăriturii. Cînd mi-am revenit în suficientă măsură ca să pot să pun întrebări şi să înţeleg ce mi se spune, am aflat că la Duquesne nu mai rămăseseră decît vreo treizeci de europeni. Fortul ar fi putut să fie capturat foarte uşor de nu ştiu cîte ori, dacă ai noştri ar fi avut curajul să se întoarcă după dezastrul prin care trecuseră.

Cum zăceam acolo pe malul rîului, s-a năpustit din nou asupra mea vechiul meu duşman — malaria. E de minune cum de am supravieţuit. Dacă o metisă din fort nu s-ar fi înduioşat de soarta mea şi nu m-ar fi îngrijit ca o mamă, nu m-aş fi făcut bine şi bietul meu Harry ar fi cu adevărat ceea ce îşi închipuia ieri că este — moştenitorul bunicului nostru, fiul unic al mamei noastre.

Mi-aduc aminte că atunci cînd m-a aşezat în pat, Florac mi-a pus sub pernă banii, ceasul şi vreo două lucruri mai de preţ pe care le aveam. Cînd mi-am venit în simţiri toate astea dispăruseră şi un plutonier bătrîn şi ţîfnos, cel mai mare în grad dintre toţi militarii rămaşi în garnizoană, îmi spuse înjurînd că am avut destul noroc dacă am rămas în viaţă, şi că numai cocarda mea albă şi uniforma franţuzească m-au salvat de soarta pe care, pe bună dreptate, au împărtăşit-o celelalte *canailles de Rosbifs* [1].

Pe la sfîrşitul convalescenţei mele, fortul fusese părăsit de mai toată garnizoana. Indienii se retrăseseră, după ce se îmbogăţiseră prin jefuirea englezilor, iar cea mai mare parte a trupelor regulate franţuzeşti plecaseră spre nord în alte expediţii. Bunul meu Florac mă părăsise, fiind trimis în misiune, dar mă dăduse în grija unui plutonier invalid. Monsieur de Contrecoeur participase la

[1] ticăloşi de englezi (fr.) *Rosbif* — poreclă dată englezilor, de la pronunţarea stîlcită a cuvîntului englezesc *roastbeef* = friptură de vacă.

una dintre aceste expediții lăsînd drept comandant la Duquesne un locotenent mai vîrstnic, pe numele său Museau.

Acesta era plecat de mult din Franța și slujise mai mult prin colonii. Probabil că în patria lui nu se remarcase în nici un fel. Și el știa că, în conformitate cu sistemul tradițional din Franța, unde numai nobilii sînt ridicați în grad, el n-o să înainteze niciodată. Și bănuiesc că dispusese după bunul său plac de banii mei, ca și de ceasul meu dealtfel, pentru că într-o zi cînd mă aflam în bivuacul lui, am văzut acest obiect pe un cuier.

Monsieur Museau și cu mine eram în termeni destul de buni. I-am spus că dacă aș putea fi trimis acasă, ori dacă aș putea să fac obiectul unui schimb de prizonieri, mama ar plăti bine răscumpărarea mea ; bănuiesc că această idee a stîrnit lăcomia comandantului, pentru că iarna, cînd eu căzusem iarăși la pat din pricina unui acces de friguri, a venit pe acolo un vînător specializat în capcane și Museau a acceptat ca eu să trimit prin el o scrisoare către mama, cu condiția s-o scriu în franțuzește — pentru ca s-o poată citi și el — și să zic în scrisoare că am căzut în mîinile indienilor și că nu voi putea fi eliberat pe o sumă mai mică de zece mii de lire.

Degeaba am spus că sînt prizonierul trupelor celui mai creștin dintre regi și că mă aștept să fiu tratat ca gentleman și ofițer. Museau jură că scrisoarea nu va pleca decît în aceste condiții și în nici un caz nu mi se va permite să trimit altă scrisoare ; adăugă că, dacă voi șovăi, mă va azvîrli afară din fort sau mă va lăsa pe mila banditilor de indieni care-i erau aliați. Nici pe vînător nu-l lăsă să comunice cu nimeni decît în prezența lui. Viața și libertatea sînt lucruri foarte dulci. Am rezistat o vreme dar slăbiciunea și frigurile m-au doborît ; am scris o scrisoare în termenii ceruți de ticălosul acela pentru ca el să-i dea drumul să treacă, și vînătorul a plecat ducînd mesajul meu și făgăduind că îl va preda mamei mele în Virginia peste trei săptămîni.

Trecură trei săptămîni, șase, douăsprezece. Solul nu se întoarse. Se sfîrși iarna și toate micile plantații din jurul fortului, unde soldații francezi curățaseră lanurile de porumb și puseseră plante de grădină și piersici și meri

pînă la Monongahela, erau în floare. Dumnezeu știe cum izbuteam să mă tîrîi de colo pînă colo cînd timpul se scurgea atît de greu ! Cînd mă simțeam mai bine îi desenam pe soldații din garnizoană, făceam portretul metisei și al copilului ei (al cărui tată era Museau), și chiar și al lui Museau, pe care, spre marea mea rușine, trebuie să mărturisesc că l-am flatat îngrozitor ; în fort rămăsese și o ghitară veche și cu ea mă acompaniam cîntînd diverse arii franțuzești pe care le știam, căutînd să mă pun cît mai bine cu temnicerii mei ; și așa trecură lunile chinuitoare, dar solul nu se mai întoarse.

În cele din urmă sosi vestea că a fost împușcat în statul Maryland, de niște piei roșii din tabăra britanică ; și așa, pieri pentru încă vreo cîteva luni speranța mea de a fi răscumpărat. Din această pricină Museau se purta din ce în ce mai sălbatic și mai aspru cu mine ; cu atît mai mult cu cît plutonierul meu îi atîța furia, spunîndu-i că indianca are o slăbiciune pentru mine — și de fapt chiar cred că avea, sărăcuța. Întotdeauna m-am purtat frumos cu ea și i-am fost recunoscător. Micile mele talente păreau o adevărată minune în ochii ei ; mă simțeam rău și eram și nefericit și asemenea lucruri stîrnesc întotdeauna afecțiunea unei femei.

Un prizonier doborît de boală, un temnicer înfricoșetor și o tînără înduioșată de nefericirea deținutului — desigur vă așteptați că avînd într-o piesă aceste trei personaje principale, o să se reprezinte o tragedie patetică. Dumneata, domnișoară Hetty, ești pe punctul de a ghici că femeia m-a salvat, nu ?

— Firește că așa a făcut ! strigă mămica.

— Păi la ce altceva e bună ? întrebă Hetty.

— Iar dumneata, domnișoară Theo, ți-ai și închipuit-o ca pe o frumusețe cu pielea oacheșă, nu-i așa ? Iute și abilă la vînătoare...

— Diana cu un copilaș, zise colonelul.

— ... care cutreieră cîmpiile însoțită de nimfele ei și doboară vînatul cu săgeata ei care nu dă niciodată greș, slăpînind pădurea ca o regină — și îți citesc în ochi gîndul că sînt îndrăgostit nebunește de ea, nu-i așa ?

— Mde, bănuiesc că trebuie să fie o ființă destul de interesantă, nu, domnule George ? răspunse Theo roșind.

— Ce părere aveţi de o frumuseţe oacheşă de culoarea mahonului proaspăt ? Cu părul lung şi negru, uns cel mai adesea cu o pomadă sau untură nu prea plăcută la miros cînd te aflai în apropiere, cu ochii mici, pometii ieşiţi, nasul turtit, împodobit din cînd în cînd cu un inel, cu şiraguri de mărgele de sticlă pe gîtul negru, cu un tatuaj graţios pe faţă şi pe frunte, cu inima îndrăgostită de podoabe şi de fleacuri, şi cu o pasiune nestăpînită pentru — o, oare trebuie să mărturisesc şi asta ?

— Pentru cochetărie. Sînt convinsă că asta vrei să spui ! zise domnişoara Hetty.

— Pentru whisky, scumpa mea domnişoară. Şi aceeaşi poftă o împărtăşea temnicerul meu ; aşa că adeseori am stat acolo, în serile în care eram în graţiile domnului Museau, şi l-am văzut împreună cu biata lui tovarăşe de viaţă trecîndu-şi unul altuia cana pînă cînd aproape că o scăpau din mînă. În cursul acestor divertismente nocturne cîntau, dansau, se giugiuleau, se certau, spărgeau oale şi sfărîmau mobila ; dacă nu eram în dizgraţie, atunci mi se permitea să mă bucur de societatea lor, întrucît Museau, care ţinea mult la demnitatea lui şi nu voia ca subalternii să-i observe comportarea, nu le permitea nici unuia vreo familiaritate.

În timp ce rezultatul misiunii vînătorului la mine acasă era încă sub semnul întrebării, şi Museau şi cu mine aşteptam împreună plata preţului răscumpărării, am fost tratat cu destulă amabilitate, mi se permitea să umblu şchiopătînd prin fort şi chiar prin lanurile şi grădinile înconjurătoare, eu ţinîndu-mi întotdeauna cuvîntul dat şi întorcîndu-mă, aşa cum se cuvenea, înainte de ora stingerii. Am încercat şi o mică ipocrizie pe care sper că mi-o veţi ierta. Cînd mi-a trecut de tot durerea de la picior (glontele a ieşit peste iarnă, după oarecare chinuri şi inflamaţie, iar rana s-a vindecat repede) am continuat să umblu de parcă aş fi rămas invalid pe viaţă ; şchiopătam susţinut în cîrje şi strigam în fiece clipă „ah“ şi „oh“, trăgînd nădejdea că într-o bună zi am să pot să ofer picioarelor mele bucuria unei fugi.

Museau deveni îngrozitor de aspru cînd încetă să mai spere în întoarcerea primului mesager. Îşi închipuia că

individul a pus mîna pe banii de răscumpărare şi a fugit cu ei. Bineînţeles că dacă se descoperea scrisoarea mea, el ar fi negat cu desăvîrşire orice amestec în această înţelegere. Felul cum mă trata varia în funcţie de toane — după cum avea speranţe sau temeri în momentul acela. Uneori mă ţinea închis cîteva zile la rînd ; apoi mă poftea la masa lui cînd era beat, se certa cu mine şi-mi insulta neamul ; sau izbucnea în sentimentalisme dulcege cu privire la ţinutul său natal — Normandia — unde tînjea să-şi petreacă bătrîneţile după ce va fi cumpărat vreo bucată-două de teren ; acolo voia să moară fericit.

— Eh, Monsieur Museau ! îi ziceam eu, zece mii de *livres* din banii ăia ai dumneavoastră ar fi suficiente pentru a cumpăra vreo două bucăţi de pămînt în patria dumneavoastră, nu ? Le-aţi putea căpăta drept preţ al răscumpărării mele dacă aţi vrea să mă lăsaţi să plec. Peste cîteva luni veţi fi înlocuit la comanda fortului şi atunci adio coroane şi terenuri în Normandia ! Mai bine aţi avea încredere într-un domn care e şi om de onoare pe deasupra. Daţi-mi drumul să mă duc acasă şi eu vă dau în schimb cuvîntul de onoare că zece mii de livre vor fi plătite oricărui reprezentant al dumneavoastră pe care îl veţi numi, fie în Franţa, fie la Quebec.

— Ah, javră trădătoare ! urlă el. Vrei să-mi spurci onoarea ? Crezi că un ofiţer din armata franceză e în stare să primească mită ? Tare aş avea chef să te bag la carceră şi să pun să te împuşte mîine dimineaţă.

— Pe cadavrul meu n-o să obţineţi niciodată zece mii de livre, îi ziceam eu, dar un teren frumos în Normandia, cu o căsuţă...

— Şi o livadă. Ah, *sacré bleu* [1] răspundea Museau scîncind, şi o ciorbă de burtă *à la mode du pays !* [2]

Această conversaţie se repeta mereu între noi şi Museau mă trimitea în camera unde eram deţinut, dar în seara următoare mă invita la cină şi iar lua vorba despre Normandia, despre cidru şi despre *trippes à la mode de Caen* [3]. Prietenul meu a murit între timp...

---

[1] fir-ar să fie ! (fr.)
[2] după obiceiul locului (fr.)
[3] tuslama ca la Caen (fr.)

— Sper că a fost spînzurat, nu ? interveni Lambert.

— Așa că nu mai e nevoie să mai păstrez vreo taină în privința lui. Doamnelor, aș da nu știu cît să pot să vă delectez cu relatarea unei evadări cumplite și tragice ; să pot să vă povestesc cum am ucis toate sentinelele de la fort, cum am pilit gratiile închisorii, cum am trimis pe lumea cealaltă vreo douăzeci de balauri care stăteau de pază, cum am învins un milion de primejdii pentru a izbuti în cele din urmă să-mi recapăt libertatea. Dar, în această privință nu pot să vă relatez nici un fel de fapte eroice și trebuie să mărturisesc că numai prin dare de mită și nu prin vreun alt mijloc mă aflu unde sînt acum.

— Dar tu te-ai fi luptat, Georgy, dacă ar fi fost nevoie, zise Harry, deși n-ai fi putut învinge o întreagă garnizoană, după cum bine știi !

Și domnul Harry roși foarte tare.

— Ia uită-te la femei ce dezamăgite sînt ! zise Lambert. Doamnă Lambert, femeie însetată de sînge ce ești, de ce nu recunoști că ai fi vrut să auzi de o bătălie ; și uită-te la Hetty ce supărată e pentru că domnul George nu l-a împușcat pe comandant.

— Dar și tu, tăticule, ai fi vrut să auzi că individul a fost spînzurat ! strigă domnișoara Hetty și adăugă : Iar eu una doresc tot ce dorește tăticul meu.

— Nu, doamnelor, zise George roșind puțin, a închide ochii la evadarea unui deținut, nu era o crimă prea gravă. Cît despre luarea banilor... Fără doar și poate că și alți oameni în afară de francezi s-au mai coborît pînă într-acolo încît să primească mită. Deși Monsieur Museau m-a eliberat, în ceea ce mă privește sînt dispus să-l iert. Vă face plăcere să auziți cum s-a încheiat tranzacția ? Vezi, domnișoară Hetty, din moment ce sînt în viață n-am încotro și trebuie să vă spun adevărul adevărat.

— Vai, George ! Adică, pardon, vreau să spun, domnule Warrington ! Adică, scuzați, vreau să... se bîlbîi Hester.

— Lasă scuzele, draga mea ! Eu nu m-am supărat niciodată și nici nu m-am mirat dacă cineva l-a îndrăgit pe Harry al meu mai mult decît pe mine. El merită simpatia pe care i-o poate oferi orice bărbat sau femeie. Iată, acum e rîndul lui să roșească, zise George.

— Haide, Georgy, povesteşte-ne cum ai evadat din fortul Duquesne ! strigă Harry, după care îi şopti la ureche doamnei Lambert : Întotdeauna spune că n-ar fi meritat să scape cu viaţă şi declară că eu sînt mai bun decît el. Auzi vorbă, eu să fiu mai bun decît George, doamnă Lambert ! Un biet zăpăcit ca mine ! E absurd !

CAPITOLUL LII

INTENTIQUE ORA TENEBANT [1]

— LUNI ÎNTREGI MI-AM CONTINUAT viaţa plictisitoare de la fort şi comandantul şi cu mine ne certam şi ne împăcam mereu, jucam neîncetat diverse jocuri cu un pachet de cărţi soioase şi cîntam împreună nişte duete înfiorătoare, el la flautul lui astmatic şi eu la ghitara aceea spartă. Biata Căprioară îşi primea bătăile sau cănile de băutură după cum socotea de cuviinţă domnul şi stăpînul ei ; şi îşi îngrijea copilaşul, sau stăpînul cînd îl apuca guta, sau deţinutul cînd îl scuturau frigurile ; şi tot aşa au mers înainte lucrurile pînă la începutul toamnei de anul trecut, cînd ne-a vizitat un vînător care avea veşti importante pentru comandant, atît de importante, încît au pus pe jăratec micuţa garnizoană. Marchizul de Montcalm trimisese un detaşament destul de puternic pentru a întări garnizoanele forturilor cuprinse de francezi, şi pentru a ocupa noi poziţii pe teritoriul posesiunilor duşmane — adică britanice. Trupele plecaseră de la Quebec şi Montreal şi urcau pe cursul fluviului Sf. Laurenţiu şi apoi pe lacuri în corăbii înarmate cu artilerie şi încărcate cu provizii, armament şi muniţii. Museau avea să fie înlocuit, în postul de comandant, de un ofiţer mai mare în grad. Acesta ar fi urmat fie să mă schimbe pe vreun prizonier francez, fie să mă dea pe mîinile indienilor drept represalii pentru atrocităţile săvîrşite chiar de-ai noştri împotriva multor ofiţeri şi soldaţi ai duşmanului. Garnizoana fortului abia

[1] Îşi aţintiră cu luare aminte privirile (Vergilius — *Eneida*).

aştepta întăririle; avea să înainteze după aceea prin Pennsylvania şi statul New York, să ocupe oraşele Albany şi Philadelphia, să-i arunce pe *rosbifi* în mare, după care toată America avea să fie a franţuzilor de la Mississippi pînă la Terra Nova.

Toate acestea aveau un aer foarte triumfător ; şi totuşi, nu ştiu cum se făcea, dar perspectiva victoriilor şi cuceririle franceze nu părea de loc să sporească satisfacţia domnului Museau.

— Ei, domnule comandant, ziceam eu, e *fort bien* [1], dar între timp ferma dumneavoastră din Normandia, oala cu cidru şi acele *trippes à la mode de Caen* unde mai sînt ?

— Da, da, toate sînt bune *mon garçon* [2], zicea el, dar ce-o să se aleagă de tine cînd va fi înlocuit bietul babalîc de Museau ? Alţi ofiţeri nu sînt aşa petrecăreţi şi buni la inimă ca mine. Foarte puţini oameni de pe lumea asta au un suflet mare ca al meu. Cînd vom avea aici o garnizoană ca lumea, oare cei ce mă vor urma te vor mai trata cu indulgenţa pe care a manifestat-o cinstitul Museau faţă de tine ? O să fii ţinut într-o cocină, ca un porc pregătit pentru ignat. Şi nu încape îndoială că de îndată ce unul dintre ofiţerii noştri va cădea în mîinile tîlharilor voştri de pe graniţă şi i se va face vreun rău, tu va trebui să plăteşti cu viaţa pentru pielea lui. Ai să fii dat pe mîinile aliaţilor noştri cei vopsiţi — fraţilor Căprioarei de colo. Ai văzut anul trecut ce le-au făcut compatrioţilor tăi pe care i-am prins în încăierarea aceea cu Braddock ? Cea mai uşoară pedeapsă a fost arderea, *ma foi* [3] — nu-i aşa *Biche* ? [4]

Şi el începu să dea tot felul de amănunte, descriind pe un ton glumeţ torturile la care fuseseră supuşi oamenii — felul cum li se scoteau ochii cu fierul înroşit, li se smulgeau dinţii şi unghiile, li se scrijeleau picioarele şi trupurile... Ce, păleşti, scumpă domnişoară Theo ? Ei bine, o să am şi eu puţină milă şi o să vă cruţ de relatarea torturilor pe care cinstitul Museau mi le descria pe un ton agreabil, ca fiindu-mi destinate şi mie.

---

[1] foarte bine (fr.)
[2] băiete (fr.)
[3] pe legea mea (fr.)
[4] Căprioară (fr.)

Căprioara nu părea de loc să fie chiar atît de afectată cum s-ar zice că sînteţi dumneavoastră doamnelor, de zugrăvirea acestor orori. În decursul vieţii avusese prilejul să asiste la ele. Se trăgea din tribul Seneca, care are satele în preajma marii cataracte dintre lacurile Ontario şi Erie ; neamul ei luptase cînd pentru englezi, cînd împotriva lor ; se mai războise şi cu alte triburi, şi în bătăliile dintre noi şi ei e greu de spus cine se arată mai sălbatic ; feţele palide sau pieile roşii.

— E adevărat, domnule comandant, s-ar putea să mă facă antricoate şi să mă pună la frigare, ziceam eu cu calm. Dar, iarăşi, repet, dumneavoastră n-o să căpătaţi niciodată ferma aceea din Normandia.

— *Biche,* ia adu tu sticla de whisky, zicea Museau.

— Şi nu e prea tîrziu nici acum. Îi voi da o răsplată însemnată călăuzei care mă va duce acasă. Şi iarăşi promit, ca om de onoare ce sînt, zece mii de livre — cui să spun ? Oricui îmi va aduce vreun semn cunoscut — de pildă, oricui îmi va aduce ceasul şi sigiliul cu blazonul bunicului, lucruri pe care le-am văzut într-un cufăr de pe aici de prin fortul ăsta.

— Ah, *scélérat !* [1] urlă comandantul scoţînd şi un hohot de rîs răguşit. Dar ştiu că ai ochi buni, dom'le ! Eh, la război orice pradă e binevenită !

— Gîndiţi-vă la o casă din satul dumneavoastră, cu un cîmp verde în apropiere, pe care pasc vreo cinci-şase vaci sau la o livadă frumoasă cu pomii gemînd de fructe.

— Şi la *javotte* [2] care stă cu vîrtelniţa la uşă şi la vreo doi-trei pungaşi de copii cu obrajii roşii ca merele ! O, patria mea ! O, mamă ! scîncea comandantul. Biche, adu repede sticla de whisky.

Toată noaptea aceea comandantul a stat pe gînduri, iar Căprioara a tăcut şi ea melancolică. Se ţinea departe de noi, îşi alăpta copilul şi de cîte ori întorceam privirea spre ea, o găseam cu ochii ţintă la mine. Bietul copilaş a început să plîngă, drept care Museau a poruncit cu vocabularul său grosolan dintotdeauna, să-l ducă de acolo în clădirea în care locuia nefericita Căprioară împreună

[1] nemernicule ! (fr.)

[2] moară stricată, femeie care trăncăneşte mult (fr.)

cu pruncul ei. După ce a văzut-o plecată ne-am deschis amîndoi inimile ; eu am izbutit să-i expun franţuzului argumente la care cupiditatea lui n-a mai putut rezista.

— De unde ştii, întrebă el, că vînătorul ăsta o să te slujească ?

— Ăsta e secretul meu, i-am răspuns. Dar dacă vreţi, întrucît nu vorbim pe cuvînt de onoare, dumneavoastră vi-l pot dezvălui. Cînd veneau pe la aşezările populate pentru a vinde şi a face cumpărături, vînătorii poposeau adeseori două-trei zile să se odihnească şi să bea şi să mai schimbe şi ei o vorbă cu oamenii, şi noului nostru prieten îi plăceau grozav aceste lucruri. Se aşeza la joc de cărţi cu ostaşii ; punea la bătaie blănurile lui contra băuturii pe care o aveau ei ; se distra la fort cîntînd, dansînd şi jucînd jocuri de noroc cu ei. Mi se pare că v-am spus că oamenilor le plăcea să-mi asculte cîntecele şi întrucît n-aveam altceva mai bun de făcut, adeseori îmi dădeam drumul la glas şi zdrăngăneam la ghitară ; şi atunci se făceau adevărate concerte, soldaţii cîntau în cor refrenul sau dansau pe muzica binecunoscută lor, pînă cînd ne întrerupea darabana şi goarna care suna stingerea.

Oaspetele nostru vînătorul a asistat la vreo două din concertele acestea şi m-am gîndit să încerc să-l sondez dacă nu cumva ştie englezeşte. După ce am epuizat un mic stoc de cîntece franţuzeşti, am zis :

— Băieţi, acum o să vă cînt ceva pe englezeşte.

Şi, pe melodia „Peste dealuri şi coline", cîntecul favorit al bunicului, cîntat de el adesea în tabăra ducelui de Marlborough, am fabricat nişte cuvinte foarte banale : „Prizonier să fii e chin destul / Astfel zac şi sînt sătul / Lire-aş da o sută de la mine / Să fiu peste dealuri şi coline".

— Ce înseamnă asta ? a întrebat vînătorul. Nu prea înţeleg.

— Aşa i se adresează o ţărăncuţă iubitului ei, i-am răspuns eu, dar judecînd după felul cum mi-a făcut cu ochiul, am socotit că m-a priceput foarte bine.

A doua zi cînd nu era nimeni prin preajmă, vînătorul îmi dovedi că nu mă înşelasem în presupunerile mele, întrucît trecînd prin dreptul meu, fredonă cu glas scăzut,

dar într-o engleză perfectă : „Peste dealuri şi coline", refrenul poeziei improvizate de mine în seara anterioară.

— Dacă eşti gata, zise el, eu sînt gata oricînd. Îţi cunosc familia şi ştiu unde se află. Vorbeşte cu Căprioara că ea o să-ţi spună ce să faci. Cum ? Nu vrei să joci cu mine ?

Întrucît se apropiau doi soldaţi el scoase la repezeală un pachet de cărţi şi începu să vorbească franţuzeşte : *Milor est trop grand seigneur ! Bonjour, milor !* [1]

Şi individul îmi făcu o reverenţă în bătaie de joc şi se îndepărtă dînd din umeri ca să se ducă în altă parte să joace cărţi şi să bea un păhărel.

Aflasem aşadar că omul de legătură în afacerea asta urma să fie Biche şi că Museau îmi acceptase oferta. Biata Căprioară îşi juca rolul cu multă abilitate şi credinţă. Nu mai era nevoie să mai schimb nici o vorbă cu Museau ; între noi înţelegerea era stabilită. Căprioarei i se permisese de multă vreme să comunice slobod cu mine. Mă îngrijise cît timp fusesem rănit şi ori de cîte ori căzusem la pat ; mă ajutase să-mi păstrez cămăruţa curată şi în bună rînduială, îmi gătise, şi aşa mai departe. După cum am mai spus, ea era liberă să iasă din fort şi să meargă la rîu sau pe lanurile şi răzoarele de unde se aduceau grînele şi zarzavaturile pentru mica garnizoană.

Întrucît cheltuise la jocuri de noroc mai toţi banii pe care-i primise pentru blănurile şi pieile aduse, vînătorul îşi strînse bucăţile de cremene, săculeţele de iarbă de puşcă şi păturile, şi-şi luă rămas bun. La trei zile după plecarea lui, Căprioara îmi dădu semnalul că a sosit momentul să încerc o evadare.

Cînd am fost rănit, m-a luat bunul meu Florac şi m-a aşezat pe patul lui din camera ofiţerilor. Cînd fortul a fost părăsit de toţi ofiţerii afară de bătrînul locotenent lăsat în postul de comandant, mi s-a permis să rămîn acolo unde mă aflam, uneori acordîndu-mi-se destulă libertate, alteori fiind încuiat şi pus la tain de prizonier, iar uneori invitat de temnicerul meu beat să mă înfrupt din bucatele lui. Camera sau sala ofiţerilor era o căsuţă de buşteni, ca şi vreo şase altele

[1] Mylord e un senior prea nobil. Bună-ziua, mylord (fr.)

aflătoare în incinta fortului. Acesta era înarmat doar cu patru tunuri de mic calibru, dintre care unul instalat pe bastionul din spatele barăcii mele. Privind spre apus, peste acest tun, puteai vedea o insuliță la confluența rîurilor Ohio și Monongahela, unde e situat fortul Duquesne. Pe țărmul din fața insuliței erau niște copaci.

— Vezi copaci acolo ? îmi zisese biata Căprioară cu o zi înainte, în franceza ei stricată. El așteaptă la tine în dos la pomi.

În cursul zilei ușa locuinței mele era deschisă și Căprioara intra și ieșea cînd voia. În ziua anterioară veni de pe cîmp cu o săpăligă într-o mînă și cu un coș de legume și verdețuri pentru supă în cealaltă. Se așeză pe o bancă la ușa mea, rezemînd săpăliga de ea, și punînd coșul în partea cealaltă. O vreme am stat de vorbă cu ea, dar mă tem că eram atît de prost încît nici prin cap nu mi-ar fi trecut să mă servesc într-un fel de săpăligă, dacă ea nu mi-ar fi băgat-o pur și simplu în casă, împingînd-o înăuntru cu ușa.

— Ascunde, zise ea. Curînd trebuie la tine.

Și chiar în după amiaza aceea îmi arătă ea pîlcul de copaci.

A doua zi veni prefăcîndu-se furioasă și strigînd :

— Mylord, mylord, de ce nu veniți la masă comandant ? El supărat tare ! *Entendez-vous ?* [1]

Își băgă capul în odaie și aruncă în mine cu o bucată de funie încolăcită.

— Vin acum, Biche, i-am răspuns eu și am pornit în urma ei, ajutîndu-mă cu cîrja.

Tocmai cînd intram în casa comandantului ea mi-a șoptit :

— *Pour ce soir* [2].

Și atunci am înțeles că a sosit momentul.

Cît despre Museau, el habar n-avea de toată povestea. Aș, de unde ! S-a răstit la mine, a zis că supa e rece. M-a privit drept în ochi și mi-a vorbit cînd de una, cînd de alta ; nu numai cît era de față servitorul lui, ci și mai tîrziu cînd fumam o pipă împreună și jucam pichet ; în

[1] Ați auzit ? (fr.)
[2] A rămas pe diseară (fr.)

timpul acesta, Căprioara ședea ca de obicei ghemuită într-un colț.

Sticla de whisky a prietenului meu era goală. Cu o privire plină de subînțelesuri zise că trebuie să mai bea un pahar — că trebuie să mai bem amîndoi un pahar. Și, ridicîndu-se de la masă se îndreptă cu pași greoi către cămăruța mai dinăuntru, unde-și ținea sub cheie și lacăt băutura, ferind-o de biata Căprioară care altfel nu se putea împotrivi ispitei.

De îndată ce se întoarse el cu spatele, Căprioara se ridică ; cînd ieși el din odaie, ea se aruncă la picioarele mele și-mi sărută mîna lipind-o de inima ei și lăcrimînd pe genunchii mei. Mărturisesc că am fost atît de tulburat de această dovadă a atașamentului și sentimentului mut al bietei ființe — ale căror proporții nici nu le bănuisem pînă atunci — încît cînd se întoarse Museau eu nu izbutisem încă să-mi recapăt calmul, deși biata Căprioară se afla iarăși în colțul ei, înfășurată bine în pătură.

Museau nu păru să fi remarcat nimic deosebit în comportarea vreunuia din noi. Ne-am așezat la joc deși gîndurile îmi erau aiurea și habar n-aveam ce cărți țin în mînă.

— Milor, astă seară cîștig toți banii dumitale, zise el mîrîind. Jucăm pe cuvînt de onoare.

— Vi-l dau cu dragă inimă, i-am răspuns.

— Eh ! Păi altceva nici n-ai ce să-mi dai !

— Monsieur — am reluat — cuvîntul meu valorează zece mii de livre.

Ne-am continuat jocul. În cele din urmă, mi-a spus că-l doare capul și că vrea să se culce și am înțeles că așa e ordinul, că trebuie să mă retrag.

— Îți urez noapte bună, *mon petit milor* [1], mi-a zis el. Ai grijă să nu cazi dacă mergi fără cîrjă, a adăugat el făcîndu-mi cu ochiul și arborînd un rînjet sarcastic.

De emoție, uitasem complet că sînt șchiop și pornisem într-un marș la fel de rapid ca al unui grenadir.

— Vai ce noapte îngrozitoare ! zise el privind pe fereastră. Într-adevăr, se pregătea o furtună, vîntul cres-

[1] micul meu lord (fr.)

cuse şi se auzea un bubuit de tunet. Adu un felinar, La Tulipe, şi încuie-l pe milor, ca să stea cît mai comod !

Rămase o clipă în prag privind în urma mea şi îndărătul lui o mai puteam desluşi pe biata Căprioară.

Ploua atît de tare, încît sentinelele au preferat să rămînă în gheretele lor şi nu m-au împiedicat cu nimic de la lucru. Căsuţa de lemn avea nişte stîlpi drepţi bătuţi adînc în pămînt şi pe ei erau fixaţi buştenii. A trebuit să sap sub ei o groapă destul de mare ca să mă pot strecura prin ea. Am început să muncesc pe întuneric, curînd după ce a sunat stingerea. Am terminat ceea ce aveam de făcut destul de tîrziu după miezul nopţii şi băgînd mîna pe sub bîrna de jos, am simţit picături de ploaie căzîndu-mi pe degete. A mai trebuit să lucrez cu multă grijă încă vreo două ore şi pe urmă m-am strecurat afară pînă la parapet şi, făcînd cît mai puţin zgomot, am aruncat frînghia peste tun ; bineînţeles că mi-a tremurat destul de tare inima ca nu cumva să mă iscodească sentinela prin întuneric şi să-mi umple trupul de plumbi.

Peretele nu era înalt decît de vreo patru metri şi am căzut în şanţ fără să mă lovesc. Am aşteptat o vreme acolo, privind atent pe sub tun şi încercînd să deslueşesc rîul şi insula. Deasupra mea auzeam sentinela păşind în sus şi-n jos şi fredonînd o melodie. Curînd m-am deprins cu întunericul şi cînd a răsărit luna, am văzut panglica scînteietoare a rîului dinaintea mea şi stîncile negre şi pîlcul de pomi de pe insulă ridicîndu-se din apă.

M-am îndreptat către această ţintă cît de repede am putut, căutînd pîlcul de pomi care-mi fusese indicat. Vai ce uşurare am simţit cînd am auzit acolo un glas cîntînd încetişor „Peste dealuri şi coline" !

Cînd domnişorul George ajunse în această parte a naraţiunii sale, domnişoara Theo, care şedea lîngă clavecin, se întoarse şi atingînd clapele cîntă melodia respectivă în timp ce restul celor de faţă intonară veselul refren.

— Drumul nostru, reluă vorbitorul, trecea printr-o porţiune de pădure, cu terenul plat, şi bine cunoscută călăuzei mele, pe malul drept al rîului Monongahela. Pînă a se lumina de ziuă ajunsesem într-un ţinut mai dezgolit

și vînătorul — i se zicea Călcîi de Argint — m-a întrebat dacă am mai văzut vreodată locul acela ? Era tocmai cîmpul de bătălie care-i fusese fatal lui Braddock și de pe care fusesem eu salvat ca prin minune în vara anului trecut. Acum frunzele începeau să se păteze de culorile bogate ale toamnei noastre.

— Ah, frățioare ! strigă Harry apucîndu-l pe George de mînă, eu jucam jocuri de noroc și mă făceam de rîs pe la Tunbridge Wells și la Londra în timp ce George al meu fugea prin sălbăticiuni ca să scape cu viață ! Vai ce risipitor păcătos am fost !

— Și totuși cred că nu ești nedemn de a fi numit fiul mamei tale, zise încetișor de tot doamna Lambert cu ochii umezi.

Într-adevăr, dacă Harry greșise — observîndu-i căința, dragostea, bucuria și generozitatea lipsită de orice urmă de egoism, îți dădeai seama că tînărul păcătos astăzi smerit și înduioșat are multe speranțe de îndreptare.

— Curînd am trecut rîul — reluă George — îndreptîndu-ne spre poalele pantelor apusene ale munților Alegani ; am străbătut o întinsă regiune acoperită cu păduri de stejari și arțari și cu plopi imenși care n-au nici o ramură pînă la înălțimea de treizeci de metri. Trebuia să ne ferim de indieni, precum și de detașamentele răzlețe de francezi. Pe lîngă că în general nu te prea bizui pe credința lor, sălbaticii erau acum și mai porniți împotriva noastră de cînd ne purtasem așa de rău cu ei și de cînd ne bătuseră francezii cu doi ani în urmă.

Eu nu eram încă prea zdravăn, și călătoria noastră prin ținuturi sălbatice a durat mai bine de două săptămîni. Pe măsură ce înaintam, pădurea era tot mai roșie. Noaptea pișca frigul. Făceam focul și ne culcam cu picioarele spre el, învelindu-ne cît mai bine cu păturile. Era perioada în care vînătorii ce hălăduiesc prin munți scot zahăr din arțar. Am găsit mai multe familii dintr-astea cu taberele instalate pe lîngă pomii de pe malul pîraielor de munte ; ne-au făcut loc cu dragă inimă la focurile lor și ne-au hrănit cu vînatul lor. Așa am trecut cele două obcine ale colinelor Laurel și munții Alegani. Ultima zi de marș ne-a adus — pe credinciosul meu

călăuz şi pe mine — în minunata şi sălbatica trecătoare de la pîrîul lui Will — o vale săpată între pereţi stîncoşi înalţi de aproape trei sute de metri — pleşuvi, albi şi frînţi în tot felul de turnuri şi creneluri ca nişte uriaşe fortificaţii, cu vulturi dînd tîrcoale deasupra culmilor şi supraveghindu-şi cuiburile aşezate pe ţancuri.

De aici am coborît spre Cumberland, locul de pornire al marşului nostru din anul anterior. Am găsit acolo o garnizoană numeroasă alcătuită din soldaţi de-ai noştri. O, vă puteţi închipui ce zi binecuvîntată a fost aceea cînd am revăzut drapelul englezesc pe malul Potomacului nostru !

CAPITOLUL LIII

RĂMÎNEM ÎN PARTEA LONDREI DINSPRE PALAT

CU O SEARĂ ÎNAINTE, George Warrington istorisise doamnei de Bernstein aceeaşi poveste, pe care tocmai am auzit-o ; adică, mai bine zis, o parte din poveste, pentru că bătrîna doamnă aţipise de cîteva ori în timpul naraţiunii, trezindu-se doar cînd George contenea pentru o clipă, şi atunci ea-i spunea să-i dea înainte că e cît se poate de interesant. Tînărul gentleman se mai codea şi începea să se bîlbîie, roşea, dar apoi continua, cam în silă şi fără să reuşească să povestească atît de frumos ca micului său auditoriu prietenos din Hill Street unde ochii uimiţi ai lui Hetty, privirile înduioşate ale lui Theo, chipul blînd al mamei şi înfăţişarea amuzată a tatălui constituiau în suficientă măsură aplauze destinate să dea aripi unui tînăr timid care avea nevoie de încurajare pentru elocinţă. Cît despre comportarea mamei, generalul spuse că a fost la fel de bună ca şi a depozitarului domnului Addison de cărţi nevandabile şi că ea ar asigura fără doar şi poate succesul oricărei tragedii dacă ar fi angajată pur şi simplu să plîngă în faţa primelor loji. Iată de ce am ales noi

casa lordului Wrotham drept teatru care să dea premiera celei dintîi lucrări dramatice a lui George, dorind să-i creăm atmosfera cea mai favorabilă pentru declamație, departe ca cerul de pămînt de situația în care el era ascultat de bătrîna aceea somnoroasă și cinică în timp ce-și desfășura povestea aventurilor sale.

— Foarte bună și cît se poate de interesantă, te rog să mă crezi, domnul meu, zisese madame Bernstein înălțînd trei degețele cuprinse într-o mănușă de dantelă pentru a ascunde o mișcare convulsivă a gurii. Și mama dumitale trebuie să fi fost de-a dreptul încîntată să te vadă.

George dădu aproape imperceptibil din umeri și făcu o plecăciune adîncă în timp ce mătușa ridica spre el ochii ei încă ageri și pătrunzători, în ciuda vîrstei.

— Trebuie să fi fost încîntată să te vadă, continuă ea sec și trebuie să fi înjunghiat vițelul cel gras și... și așa mai departe. De ce zic vițelul cel gras, nu prea știu, nepoate George, pentru că n-ai fost niciodată fiul risipitor. Asta ți s-ar potrivi mai degrabă ție, bietul meu Harry ! Tu într-adevăr ai trăit printre porci și cei cu care te-ai însoțit au fost ticăloși și te-au jefuit de bani și ți-au furat pînă și haina din spinare.

— Dar el a venit la rudele sale din Anglia, doamnă, zise George cu oarecare aprindere, și prietenii lui erau și prietenii domniei-voastre.

— Cu greu ar fi putut să găsească sfetnici mai nepotriviți, nepoate Warrington, și asta ar fi trebuit să-i spun mai de mult surorii mele, dacă ea ar fi catadicsit să-mi scrie prin el, așa cum mi-a scris prin tine, zise bătrîna clătinînd semeț din cap.

Iar seara tîrziu, cînd se gătea pentru petrecerea la care se ducea, îi spuse cameristei :

— Hei, hei ! Mama acestui tînăr cam regretă pare-se că el a înviat, asta o citesc pe chipul lui. Ei îi cam pare rău, iar eu sînt de-a dreptul furioasă ! De ce n-o fi înțepenit acolo unde a căzut sub copacul ăla și de ce l-o mai fi dus tînărul Florac pînă la fort ? Am cunoscut familia asta Florac cînd eram la Paris, pe vremea lui Monsieur le Régent. Era ramura din Ivry a familiei Florac. N-au fost o casă mare înainte de Henric al IV-lea. Strămoșul

lui a fost favoritul regelui. Strămoşul lui — hi, hi ! — strămoaşa lui ! Brett ! *Entendez-vous ?* Dă-mi punguţa cu care mă duc la cărţi. Nu-mi plac aerele astea nobile ale domnişorului George ; şi totuşi el seamănă grozav cu bunică-su — are aceeaşi înfăţişare, şi uneori chiar şi acelaşi ton. Ai auzit de colonelul Esmond din tinereţea mea ? Ei bine, băiatul ăsta moşteneşte ochii lui. Bănuiesc că ai colonelului îmi plăceau pentru că el mă iubea.

Apoi, trebuind să meargă la o partidă de cărţi — distracţie de la care era nelipsită, fie în zilele de lucru, fie în ziua de odihnă, — atîta vreme cît avea puterea să ţină în mînă levata sau să stea pe scaun — foarte curînd după ce George îşi încheiase relatarea, bătrîna doamnă le dădu răvaş de drum celor doi nepoţi luîndu-şi rămas bun de la ei în moduri diferite : băiatului mai mare îi oferi două degete şi-i făcu o reverenţă foarte solemnă ; în schimb lui Harry îi întinse amîndouă mîinile şi-l mîngîie tandră pe obraz.

— Dragul meu copil, acum că eşti dezmoştenit, vei vedea că lumea se va purta cu totul altfel cu tine ! îi zise ea. În toată Londra nu există decît o singură bătrînă ticăloasă şi fără inimă care te va trata ca şi pînă acum. Uite un portofel, băiete ! Ai grijă să nu-l pierzi ăstă seară la Ranelagh. Costumul tău nu-i vine nici pe departe aşa de bine lui frate-tu cum îţi vine ţie ! O să-l prezinţi pe fratele tău tuturor şi o să te plimbi prin sală cel puţin două ore. De-aş fi în locul tău, m-aş duce după aceea la cafenea şi aş juca iarăşi, ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat. Cît timp te afli tu acolo, fratele tău ar putea să revină aici şi să mănînce cu mine o porţie de pui. Lady Flint dă nişte supeuri mizerabile şi eu aş vrea să discut cu el scrisoarea maică-ti. *Au revoir,* domnilor ! zise ea ducîndu-se să-şi termine toaleta.

Lectica şi purtătorii de torţe o aşteptau la uşă.

Domnişorii se duseră la Ranelagh unde întîmplător nu se aflau decît puţine dintre cunoştinţele lui Harry. Se plimbară de jur împrejur şi-l întîlniră pe domnul Tom Claypool cu nişte prieteni de la ţară ; ascultară mu-

zică ; băură ceai într-un separeu ; Harry făcea pe maestrul de ceremonii şi îşi iniţia fratele în toate curiozităţile locului ; George era mai emoţionat chiar decît fratele său cînd fusese adus prima dată în acest palat al desfătărilor. Lui George îi plăcea muzica mult mai mult decît îi plăcuse vreodată lui Harry ; era prima dată cînd avea ocazia să audă o orchestră mare şi o lucrare a domnului Haendel executată ca lumea ; şi un exemplu destul de agreabil de modestie a lui Harry şi de afecţiune pentru fratele său mai mare era faptul că el putea chiar să respecte dragostea pentru muzică a lui George într-un moment în care acest lucru era socotit în Anglia un semn de efeminare şi de lipsă totală de bărbăţie.

După Ranelagh, în urma sfatului doamnei Bernstein, George se întoarse la casa acestei lady, în timp ce Harry îşi făcu apariţia la club, unde gentlemenii aveau obiceiul să se adune seara la supeu şi apoi la jocurile de noroc. Firește, nimeni nu făcu nici cea mai mică aluzie la absenţa vremelnică a domnului Warrington, iar domnul Ruff, fostul său proprietar, îl servi cu maniere cît se poate de grave şi politicoase cu aerul că n-a fost nici cel mai mic diferend între ei. Încă în cursul dimineţii domnul Warrington îşi luase cuferele şi toaletele din Bond Street şi împreună cu fratele său se instalase în nişte camere mobilate în altă parte.

Dar, după terminarea supeului, cînd gentilomii se pregăteau să se îndrepte ca de obicei spre masa de Macco, Harry zise că nu mai joacă. Se fripsese şi nu-i mai dădea mîna să facă asemenea cheltuieli nesăbuite.

— Cum se poate, zise domnul Morris, cu un aer destul de uşuratic, cu una cu alta, domnule Warrington, probabil că ai cîştigat mult mai mult decît ai pierdut.

— Şi, bineînţeles, că eu nu-mi cunosc treburile şi interesele la fel de bine cum mi le cunoşti dumneata, domnule Morris, îi răspunse sever Harry, care nu uitase de comportarea individului la auzul veştii arestării sale. Dar mai am şi un alt motiv. Acum cîteva luni sau zile eram moştenitorul unui domeniu vast şi-mi puteam permite să pierd niscaiva bani. Acum, slavă Domnului, nu mai am în perspectivă nici o moştenire, adăugă el îmbujorîndu-se şi uitîndu-se de jur împrejur la grupul de

gentilomi, tovarășii săi de joc, care se instalaseră pe la mese sau se adunaseră în jurul focului.

— Ce vrei să spui, domnule Warrington ? strigă lordul March. Ai pierdut și Virginia ? Cine a cîștigat-o ? Eu am avut întotdeauna intenția să joc cu dumneata pe această miză.

— Și pe urmă să crească o rasă ameliorată de sclavi în această colonie, adăugă altcineva.

— A cîștigat-o moștenitorul ei legitim. Nu m-ați auzit vorbind de fratele meu mai mare ?

— Care a fost ucis în povestea aia cu Braddock acum doi ani ? Ba da. Dumnezeule mare, scumpe domn, dar nădăjduiesc din suflet că n-a înviat cumva ?

— A sosit la Londra acum două zile. Timp de optsprezece luni a fost prizonier într-un fort al francujilor ; a scăpat abia acum cîteva luni ; și curînd după eliberare a părăsit casa noastră din Virginia.

— Bănuiesc că nici n-ai avut timp să-ți comanzi hainele de doliu, domnule Warrington, nu-i așa ? întrebă bonom domnul Selwyn și simplutul Harry nu prea înțelese poanta acestei glume pînă cînd nu i-o explică fratele lui.

— Să mă ia dracu' dacă nu am impresia că individul e pur și simplu fericit de reapariția blestematului ăstuia de frate al lui ! strigă lordul March după plecarea tînărului virginian, cînd chestiunea fu reluată în cadrul conversației.

— Să mă ia naiba dacă știu de existența vreunui englez care ar vrea să-și vadă trăind fratele mai mare, zise lordul.

— Și cu atît mai puțin pe taică-su, mylord, strigă Jack Morris.

— E prima dată, Jack, cînd aud că ai avut și tu un tată. Schimbă-mi cinci sute de lire în jetoane.

— E grozav să auzi că frații morți înviază, zău așa, continuă Jack. Cine știe dacă nu cumva a fost un plan urzit dinainte de acești doi indivizi ? Iată, vine un flăcău care-și zice Tînărul Norocos, care se prezintă drept prinț al Virginiei și Dumnezeu mai știu ce, și care se bagă în societatea noastră...

Cuvintele „societatea noastră", rostite de Jack stîrniră un hohot de rîs.

— Cine știe dacă n-a fost o șarlatanie ? continuă Jack. Ei au stabilit să vină mai întîi fratele mai mic, urmează să ia de nevastă pe moștenitoarea unei mari averi și după ce a pus mîna pe ea, hop că apare fratele mai mare înviat din morți ! Cînd a venit fratele ăsta mai mare ? Păi, tocmai cînd planul ăluia tînăr fusese dat peste cap și el intrase mesa ! Cine o să-mi spună mie că ălălalt n-a stat într-o mahala prăpădită sau într-o pivniță și n-a mîncat ciorbă de burtă sau piftie din copite de vacă pînă cînd a fost dat în gît domnul mai tînăr ? Să fiu al naibii, dar cred că în calitatea noastră de gentlemeni ar trebui să luăm notă de chestia asta ; și de faptul că acest domn Warrington și-a permis cam multe aici la noi, față de întregul club.

— Dar cine i-a susținut candidatura ? Parcă March l-a propus ca membru, nu ? întrebă unul din cei de față.

— Da. Însă lordul socotea că propune pe cu totul altcineva. Nu-i așa, March ?

— Ține-ți dracului gura și joacă acolo ! răspunse nobilul care fusese apostrofat ; dar părerea lui Jack Morris găsi destul de numeroși sprijinitori în lume. Multe persoane căzură de acord că a fost de-a dreptul o nerușinare din partea domnului Harry Warrington că a crezut vreodată în moartea fratelui său ; că a fost ceva suspect în prima apariție a tînărului și în acțiunile sale ulterioare și, în fine, că în privința acestor aventurieri străini etc., etc., trebuie să fim deosebit de prudenți.

Cu toate că scăpase din închisoare și încurcături, cu toate că avea în buzunar darul generos al mătușii sale ; cu toate că îi fusese dat să-și regăsească fratele îndrăgit a cărui revenire la viață Harry nu se gîndi niciodată s-o deplîngă, așa cum presupuneau prietenii săi de la White că se va întîmpla ; cu toate că Maria apăruse într-o lumină atît de favorabilă datorită comportării ei din timpul nenorocirii lui ; totuși, rămas singur, Harry nu era de loc vesel și își fuma pipa cu tutun de Virginia fiind pradă unei mari agitații mintale. Nu-l supăra faptul că fusese debarcat de pe tronul de prinț ; pierderea lui nu-l supărase nici o clipă ; știa că fratele lui o să împartă cu el

totul, așa cum ar fi împărțit și el totul cu fratele lui ; dar după nenumăratele lupte și îndoieli din mintea lui, să se trezească și sărac și pe de altă parte legat iremediabil de verișoara lui mai bătrîioară ! Da, era cam bătrîioară, în privința asta nu încăpea îndoială. Cînd venise în vizuina aia îngrozitoare din strada Cursitor și lacrimile îi spălaseră rujul de pe obraji, arăta de aceeași vîrstă cu maică-sa ; fața îi era toată zbîrcită și galbenă și, amintindu-și de ea, Harry simți o strîngere de inimă ca și atunci cînd se îmbolnăvise ea în ziua aceea în trăsura care-i ducea spre Tunbridge. Ce-o să zică maică-sa cînd o s-o aducă el acasă pe Maria ? Și, Dumnezeule mare, ce bătălii o să se mai dea între cele două femei ! El o să se ducă să trăiască pe una din plantațiile lor — cu cît mai departe de casă cu atît mai bine — o să țină cîțiva servitori negri, o să facă nițică agricultură, cu multă chibzuință, și o să vîneze toată ziua ; dar fie la Castlewood, fie în propria ei casă, după cît își putea da el seama, ce viață o să poată duce biata Maria care fusese deprinsă să meargă la Curte, la partide de cărți, la baluri și serate în fiecare seară ! Dacă ar putea el să fie doar supraveghetor al domeniilor — o, s-ar arăta un administrator cinstit și ar încerca să ascundă urmele vieții sale inutile și nechibzuinței din trecut ! Cinci mii de lire, întregul său patrimoniu și toate dobînzile acumulate în cursul minorității sale, risipite în șase luni ! Devenit cerșetor, dacă n-ar fi fost bunătatea scumpului de George, rămas fără nimic altceva pe lume decît o nevastă bătrînă — un cerșetor chipeș, într-adevăr, îmbrăcat în catifea și fir de argint — bietul băiat era gătit cu hainele cele mai bune — frumoasă figură făcuse în Europa și în frumoasă situație ajunsese ! Cu toți prietenii săi eleganți de la White și Newmarket, cu toată nesăbuința lui, fusese oare fericit măcar o zi de la venirea în Europa ? Da, trei zile sau poate patru, și aseară, de cîte ori fusese în prezența prea iubitei doamne Lambert, a bunelor și afectuoaselor ei fete și a bravului colonel. Și colonelul avusese dreptate cînd îi reproșase nechibzuințele de mînă spartă, iar el se dovedise un ticălos fără pereche supărîndu-se, așa cum făcuse ! Dom-

nul să-i binecuvînteze pentru toate eforturile lor generoase în favoarea lui !

Acestea erau gîndurile pe care le învîrtea în minte Harry, cu luleaua în gură, şi le absorbea împreună cu fumul, aşteptînd întoarcerea fratelui său de la madame Bernstein.

CAPITOLUL LIV

ÎN CARE HARRY STĂ ACASĂ ŞI-ŞI FUMEAZĂ PIPA

BUNICUL DINSPRE MAMĂ al virginienilor noştri, colonelul Esmond, pomenit adeseori aci, care părăsise Anglia pentru a se instala în Lumea Nouă, închinase o mare parte a lungului răgaz petrecut de el în America scrierii unor memorii din prima parte a vieţii lui. În aceste volume, doamna de Bernstein (ca fată se numise Beatrix Esmond) jucase un rol foarte însemnat. Şi, cum George citise de nenumărate ori manuscrisul bunicului, învăţase să-şi cunoască ruda cu mult înainte de a da ochii cu ea — să cunoască cel puţin pe frumoasa, şi capricioasa demoazelă aşa cum fusese în tinereţe, cu cincizeci de ani în urmă. Acum se afla în preajma ei cînd era gîrbovită de ani.

„Şi cînd te gîndeşti că asta a fost pe vremuri o frumuseţe ! îşi zise în sinea lui George Warrington, cînd mătuşa se întorcea plină de ruj şi diamante de la o petrecere. Şi cînd te gîndeşti că ruina asta a fost un palat splendid. O gloată de admiratori au oftat în faţa acestor picioare decrepite şi au fost năuciţi de strălucirea ochilor ăstora !"

Domnului Warrington i se păru însă că n-are nici un motiv să-i spună mătuşii cît de bine cunoaşte istoria tinereţii ei aşa că îşi ţinu gura în această privinţă. După ce terminară de mîncat, doamna Bernstein făcu semn cu

bastonul spre măsuța de scris și porunci cameristei să-i dea scrisoarea aflată acolo, sub călimară ; iar George, recunoscînd scrisul, înțelese firește că e vorba de scrisoarea pe care o adusese chiar el din America.

— Din această scrisoare, zise bătrîna privindu-și severă nepotul, ar reieși că de la întoarcerea ta au fost mereu neînțelegeri între tine și sora mea.

— Serios ? N-am știut că doamna Esmond s-a referit la ele, zise George.

Baroneasa își puse niște ochelari imenși în dreptul ochilor care aruncaseră văpăi și care înflăcăraseră pe vremuri nenumărate inimi și, după ce se uită în treacăt la scrisoare, i-o înmînă lui George care citi următoarele :

Richmond, Virginia, 26 decembrie 1756

„Stimată doamnă ! Și soră !

Confirm cu recunoștință primirea amabilei scrisori pe care mi-ai trimis-o la 23 octombrie prin pachebotul *Rose ;* mă grăbesc să-ți răspund într-o zi care ar trebui să fie un moment de bunăvoință și împăcare între toți oamenii ; dar în care cerurile au hotărît totuși, ca noi să ne purtăm povara durerilor și necazurilor de care avem parte pe pămînt. Răspunsul meu ți-l va aduce fiul meu mai mare, domnul Esmond Warrington, care a revenit atît de miraculos printre noi din Valea Umbrei Morții (după cum l-au informat pe bietul meu Harry scrisorile noastre anterioare), și care e nerăbdător, nu fără consimțămîntul meu față de dorințele lui, să viziteze Europa, cu toate că el a stat atît de puțin printre noi. Mă mîhnește gîndul că prea iubitul meu Harry a apărut în patrie — vreau să spun în Anglia — *într-o lumină falsă ;* îmi pare rău că a fost prezentat Maiestății Sale și familiei noastre și a lui sub titlul de moștenitor al tatălui său, în timp ce scumpul meu fiu George era încă în viață, deși pentru noi era mort. Ah, Doamne ! În cele optsprezece luni ale captivității lui, prin ce chinuri n-au trecut inimile mamei și fratelui său ! Harry al meu este bărbatul cu inima cea mai duioasă din toți cîți îi cunosc. De bucurie că-l vede pe domnul Esmond Warrington din nou în viață, va uita

cu siguranţă nenorocirile care s-au abătut asupra lui pe lumea asta. N-o să simtă nici cea mai mică durere sau tristeţe revenind într-o situaţie de sărăcie (relativă). Cel mai generos, *cel mai ascultător* dintre toţi oamenii, dintre toţi fiii, el îi va ceda bucuros fratelui său mai mare acea moştenire care i-ar fi revenit lui dacă n-ar fi fost acel accident al naşterii ulterioare şi fără întoarcerea providenţială a fiului meu George.

Intenţiile mărinimoase pe care le are domnia-ta faţă de scumpul nostru Harry vor fi mai mult ca oricînd binevenite, acum cînd el trebuie să se mulţumească cu cota redusă de frate mai mic! Acum mulţi ani s-a ivit un prilej avantajos de a-i aranja situaţia aici în provincia noastră şi între timp el ar fi devenit stăpînul unui *domeniu nobil* şi al unui mare număr de negri, ceea ce i-ar fi dat posibilitatea să ţină pasul cu cei mai mulţi locuitori ai statului nostru dacă s-ar fi putut realiza *dorinţele mamei lui* şi mica avere a tatălui său plasată momentan în titluri britanice care aduc o dobîndă mică, ar fi putut fi investite în această achiziţie excelentă. Dar formele legale şi, trebuie s-o spun cu mîhnire, *scrupulele fiului meu mai mare*, au triumfat şi am pierdut această ocazie admirabilă! Harry va constata că economiile realizate din venitul lui au fost adunate cu grijă — şi să dea Dumnezeu să trăiască destul ca să se bucure de ele! Cerurile să te binecuvînteze, scumpă surioară, pentru ceea ce vei binevoi să adaugi la *mica lui avere!* După cîte deduc din scrisoarea domniei-tale, cum că suma alocată lui s-a dovedit neîndestulătoare pentru cheltuielile solicitate de *societatea elegantă* în mijlocul căreia a trăit (şi nepotul marchizului de Esmond — care era cît pe-aci să fie moştenitorul lordului — are fără doar şi poate dreptul să se pretindă egalul oricărui alt nobil din Marea Britanie), şi avînd la mine o sumă pe care am intenţionat întotdeauna s-o pun la bătaie pentru a-i face un rost în viaţă bietului băiat, o încredinţez fiului meu mai mare (care, ca să fiu dreaptă cu el, îşi iubeşte sincer fratele) spre a o folosi în chipul cel mai avantajos pentru Harry".

— Banii au slujit ieri pentru a-l scoate din închisoare. Cred că în alt chip mai avantajos pentru el nu se

putea găsi, comentă George în acest moment al lecturii epistolei scrise de mama sa.

— Ba nu, domnule, habar n-am de așa ceva ! De ce n-ai păstrat-o ca să-i cumperi brevetul de ofițer sau să contribui la achiziționarea unui alt domeniu cu ceva negri pe el, dacă el tînjește să se întoarcă acasă ? strigă bătrîna. Și, pe urmă, mi-ar fi făcut plăcere să-i plătesc chiar eu datoriile acelea.

— Nădăjduiesc că înțelegeți să-i permiteți fratelui său să facă acest lucru. Cer voie să fiu bancherul propriului meu frate în această chestiune și consider că am împrumutat atîția bani de la mama ca să-i înapoiez scumpului meu Harry.

— Așa zici dumneata, domnule ? Dă-mi un pahar de vin ! Ești cam nechibzuit, domnule ! Citește mai departe și ai să vezi că și mama dumitale gîndește ca mine. Beau în sănătatea dumitale, nepoate George. E un vin bun de Burgundia. Bunicului dumitale nu-i plăcea niciodată vinul de Burgundia. El se dădea în vînt după vinul de Bordeaux, măcar că bea foarte puțin.

Și George continuă lectura scrisorii :

„Sînt convinsă că această sumă pe care o transmit va acoperi toate cheltuielile în care s-o fi încurcat scumpul meu Harry din pricina greșelii privitoare la situația lui reală. Păcat că nu pot avea tot atîta încredere în înțelepciunea fratelui mai mare cum am în a lui Harry ! Dar mă tem că, chiar și în timpul captivității sale, domnul George Esmond Warrington a învățat prea puțin din acea *smerenie* care le șade bine tuturor creștinilor și pe care eu m-am străduit întotdeauna să le-o insuflu copiilor mei. Dacă din întîmplare îi vei arăta aceste rînduri cînd — datorită binecuvîntării cerului pentru cei care străbat valurile în corăbii, peste marele ocean care ne desparte ! — va ajunge să știe că binecuvîntarea și rugăciunile unei mame iubitoare însoțesc pe amîndoi copiii ei, și că nu există nici o acțiune săvîrșită de mine și nici o dorință exprimată vreodată de mine (oricît de puțin o fi fost el înclinat să-i dea ascultare !) care să nu fi fost dictată de atașamentul cel mai profund pentru bunăstarea scumpilor mei băieți".

— Acolo e pe scrisoare o porţiune roasă cu cuţitaşul şi o pată mare unde s-a udat hîrtia. Maică-ta scrie bine, George. Am impresia că v-aţi certat, nu ? întrebă cu destulă blîndeţe mătuşa.

— Da, doamnă, de mai multe ori, răspunse cu tristeţe tînărul. Ultima dată pricina a fost o chestiune de bani — legată de preţul răscumpărării pe care i-am promis-o bătrînului locotenent din fort, cel ce m-a ajutat să evadez. V-am spus că avea o ibovnică, o biată indiancă şi că aia a fost de treabă cu mine şi mi-a venit în ajutor. Şase săptămîni după întoarcerea mea acasă, biata femeie şi-a făcut apariţia la Richmond, croindu-şi drum prin păduri cam pe aceeaşi potecă pe care am urmat-o şi eu şi aducîndu-mi semnul de recunoaştere pe care promisese Museau să mi-l trimită cînd închisese ochii la fuga mea. La Duquesne sosise între timp un comandant nou cu întăriri considerabile. Museau fusese acuzat de nu ştiu ce fraude (n-am înţeles aşa bine pentru că mesagera lui nu se exprima prea clar). Îl arestaseră şi încercase să evadeze ; dar, fiind mai puţin norocos decît mine, fusese împuşcat pe cînd escalada meterezele şi o trimisese la mine pe indiancă, cu ceasul bunicului şi cu două rînduri scrise cu greu pe patul lui de moarte din închisoare, rugîndu-mă din suflet să trimit *ce que je sçavais* [1] unui notar de la Havre de Grace din Franţa, spre a transmite mai departe rudelor sale de la Caen din Normandia. Prietenul meu Călcîi de Argint, vînătorul, o ajutase pe biata indiancă să străbată drumul. Altfel nu ştiu cum ar fi scăpat nescalpată. Dar la noi acasă biata femeie a fost primită foarte aspru. Mare minune că n-au dat-o afară. Îmi vine greu să spun cîte suspiciuni au avut ei în privinţa legăturii dintre ea şi mine. Nenorocita se apuca de băutură ori de cîte ori avea prilejul. Am dat ordin să i se ofere hrană şi adăpost şi ea a devenit ţinta batjocurei negrilor noştri şi subiectul bîrfelilor şi vorbelor de clacă ale bătrînilor fără minte din orăşelul nostru. Din fericire, guvernatorul nostru era un om cu scaun la cap şi am intervenit pe lîngă el ca să-i fac rost femeii de un salvconduct ca să poată ajunge înapoi la ai ei. Dar pînă şi mîh-

[1] (azi, corect *savais)* ceea ce ştiam (fr.)

nirea cu care s-a despărţit de mine n-a slujit la altceva decît să confirme bănuielile pe care le aveau împotriva ei. Dacă nu mă înşel, un individ a şi ţinut o predică de la amvon împotriva mea ; pe altul a trebuit să-l liniştesc cu ajutorul bătului. Am avut o neînţelegere violentă cu doamna Esmond — o neînţelegere care încă nu s-a aplanat — pentru că insistam să plătesc moştenitorilor indicaţi de Museau banii pe care-i făgăduisem pentru eliberarea mea. Înţelegeţi prea bine că bîrfelile sînt în floare la graniţa pustiului, şi în lumea nouă ca şi în lumea veche.

— Am suferit şi eu de pe urma lor, scumpul meu ! îi zise cu cochetărie doamna Bernstein. Umple-ţi paharul, copile ! Un strop de vişinată ! O să-ţi facă foarte, foarte bine.

„Cît despre căsătoria bietului meu Harry, continua scrisoarea doamnei Esmond, deşi ştiu *prea bine, dintr-o tristă experienţă,* la ce primejdii sînt supuşi tinerii şi aş vrea să-mi feresc *cu orice preţ* băiatul de ele, deşi aş dori ca el să se însoare cu o persoană de neam mare, aşa cum se cuvine pentru un băiat de rangul lui, totuşi nici nu poate fi vorba de lady Maria Esmond. Ea e cam de-o vîrstă cu mine şi, după cîte ştiu, fratele meu Castlewood nu le-a lăsat fiicelor lui mai nimic prin testament. Harry al meu e atît de ascultător încît sînt convinsă că va fi suficient să-i spui care e dorinţa mea pentru a-l face să renunţe la această căsătorie nechibzuită. Unii oameni fără minte au presupus cîndva că şi eu m-aş putea gîndi la un nou mariaj şi încă cu o persoană de cu totul alt rang decît noi. Ei bine, nu ! Eu ştiam ce li se cuvine copiilor mei. Moştenind acest domeniu după moartea mea, domnul George Esmond Warrington va avea suficiente mijloace. Acum sarcina mea va fi să pun ceva deoparte pentru fratele său mai mic şi mai puţin norocos ; şi întrucît nu-mi place să stau singură de tot, să se întoarcă fără întîrziere la mama lui iubitoare şi afectuoasă.

Ceea ce-mi relatează domnia-ta despre Harry al meu îmi încălzeşte inima şi mă umple de recunoştinţă. Într-adevăr el este exact aşa cum şi-l poate dori o mamă. Anul petrecut în Europa îi va da un lustru şi un rafina-

ment pe care nu l-ar fi putut căpăta în Virginia noastră atît de comună. Domnul Stack, unul dintre nepreţuiţii noştri prelaţi din Richmond a primit o scrisoare de la domnul Ward — meditatorul de pe vremuri al scumpului meu — care o cunoaşte pe lady Warrington şi minunata ei familie şi zice că Harry al meu a trăit în ultima vreme foarte mult în tovărăşia verilor lui. Îmi pare nespus de bine cînd mă gîndesc că băiatul meu a avut privilegiul de a se afla în preajma bunei sale mătuşi. Să dea Dumnezeu ca el să-i urmeze sfaturile şi să asculte de glasul celor din jur care-l vor călăuzi pe drumul către *maxima lui fericire !* Adio scumpă doamnă şi soră ! Pentru amabilitatea pe care ai avut-o faţă de băiatul meu, te rog să primeşti mulţumirile recunoscătoare ale unei inimi de mamă. Deşi am fost despărţite pînă acum, poate că aceste legături de bunăvoinţă ne vor apropia tot mai mult. Sînt plină de gratitudine pentru felul în care vorbeşti despre prea iubitul meu tată. Într-adevăr a fost unul dintre oamenii cei mai de treabă de pe lume. Ştiu bine că şi el îţi mulţumeşte pentru dragostea cu care l-ai înconjurat pe unul din copiii lui ; iar fiica lui se iscăleşte mai jos

Cu sincere mulţumiri, preasupusa şi recunoscătoarea soră şi slugă a Înălţimii Voastre,
Rachel Esmond Warrington.

„P.S. Am luat legătura cu lady Maria ; dar nu va fi nevoie să-i spunem nici ei, nici scumpului de Harry că maică-sa ori Înălţimea ta nădăjduiesc să sporească mica lui avere. Căsătoria dintre ei ar fi cu totul nepotrivită".

— În ceea ce mă priveşte, doamnă, zise George, lăsînd jos hîrtia, scrisoarea mamei mele nu mi se pare a aduce nimic nou. Am ştiut dintotdeauna că Harry este fiul preferat al doamnei Esmond, aşa cum şi merită. Are o sută de mari calităţi de care eu n-am avut norocul să mă bucur. E mai chipeş...

— Ei, dar ce, asta-i vina ta ? zise bătrîna privindu-l vicleană. Şi, la urma urmei, dacă el n-ar fi blond şi tu brunet, lumea v-ar confunda oricînd.

Domnul George se înclină şi obrajii lui palizi se colorară puţin.

— El e vesel din fire, pe cînd eu sînt melancolic, continuă George. Harry e veşnic bine dispus, pe cînd eu sînt poate altfel. El ştie cum să-şi atragă afecţiunea tuturor, în timp ce mie nu mi-a fost dat să-mi fac prea mulţi prieteni.

— Între sora mea şi tine se stîrnesc mici gîlcevi. Şi pe vremuri erau asemenea certuri în familia noastră, zise baroneasa. Şi dacă doamna Esmond calcă pe urmele mamei noastre...

— Mama a prezentat-o întotdeauna pe bunica drept un înger, o întrerupse George.

— Eh ! Aşa le stă bine tuturor morţilor ! strigă baroneasa. Şi Rachel Castlewood a fost un înger, dacă vrei — sau cel puţin aşa o socotea bunicul tău. Dar dă-mi voie să-ţi spun, domnule, că uneori îngerii nu sînt prea *comodes à vivre* [1]. Cine ştie, se poate ca ei să fie prea buni pentru a trăi cu noi păcătoşii şi aerul de aici nu le prieşte celor deprinşi cu sferele înalte. Biata mea mamă era atît de perfectă încît n-a putut să-mi ierte niciodată faptul că nu sînt şi eu la fel. A, *mon Dieu* [2], cum mă mai asuprea, cu toate aerele ei angelice !

George lăsă ochii în jos şi se gîndi la propria sa tinereţe tristă. Dar el nu ţinea să supună şi alte secrete de familie inchiziţiei cinice a acestei fiinţe mult prea pămîntene, deşi ea părea să-l înţeleagă foarte bine în ciuda reticenţei lui.

— Ştiu ce vrei să spui, domnule, cu toate că ai tăcut, continuă baroneasa. O predică dimineaţa ; o predică seara şi două sau trei duminica. Asta e ceea ce spune lumea că înseamnă să fii bun. Toate desfătările sînt condamnate ; noi, fiinţele lumeşti sîntem toate excomunicate ; un bal e socotit o destrăbălare cumplită ; o piesă e considerată o distracţie interzisă ; şi ce să mai vorbim de o partidă de cărţi ! Ce viaţă ! *Mon Dieu !* Ce viaţă !

— Noi jucam cărţi seară de seară, dacă aveam chef, zise George zîmbind ; iar bunicul îl îndrăgise atît de tare

[1] tovarăşi de viaţă prea comozi (fr.)
[2] Dumnezeule (fr.)

pe Shakespeare, încît mama nu zicea o vorbuliță împotriva autorului preferat al tatălui ei.

— Mi-aduc aminte de asta. El știa pe de rost pagini întregi ; însă eu una îl prefer pe domnul Congreve, și pe urmă mai era și Milton ăla îngrozitor și politicos pe care și el și domnul Addison ziceau că-l admiră nespus ! strigă bătrîna cu degetele în evantai.

— Dacă domniei voastre nu-i place Shakespeare, înseamnă că n-o veți ține de rău pe mama pentru că și pe ea o lasă rece, zise George. De fapt sînt sigur că dumneavoastră o cam nedreptățiți. Oriunde există oameni nevoiași, ea le vine în ajutor ; oriunde se află un bolnav ea...

— Le vîră pe gît purgativele și hapurile alea îngrozitoare, strigă baroneasa. Firește, exact cum proceda și mama !

— Dar ea se dă peste cap pentru a-i vindeca ! Se străduiește din răsputeri și-și îndeplinește datoria cum se pricepe mai bine.

— Să știi că eu nu te țin de rău, domnule, pentru că ți-o îndeplinești pe-a dumitale refuzînd s-o dai de gol pe doamna Esmond, zise bătrîna. Dar cel puțin într-o privință sîntem toți trei de acord — că această căsătorie absurdă trebuie împiedicată. Știi ce vîrstă are femeia aia ? Îți pot spune eu, măcar că ea a rupt din Biblia familiei de la Castlewood pagina de gardă, pe care erau înscrise datele de naștere ale copiilor.

— Maică-mea n-a uitat vîrsta verișoarei ei și e pur și simplu șocată de nepotrivirea dintre Maria și bietul meu frate. Realitatea este că o cucoană la anii ei, crescută într-un oraș mare și deprinsă cu luxul și petrecerile Londrei, n-o să se simtă de loc bine pe plantația noastră din Virginia și o să se plictisească înfiorător. În afară de asta, casa noastră, așa cum este, nu-i aparține lui Harry. Domnul mi-e martor că el e binevenit acolo ; poate chiar mai mult decît mine, căruia îi va reveni proprietatea pentru că așa sînt orînduite lucrurile ; dar, după cum i-am spus, mă îndoiesc că nevestei lui i-ar... i-ar

plăcea colonia noastră, zise George cu glas șovăielnic și înroșindu-se la față.

Bătrîna doamnă scoase un hohot de rîs strident.

— Hi, hi ! nepoata Warrington ! Nu e nevoie să te ascunzi. Poți să vorbești slobod. Eu n-am să-i spun nimic mamei tale ; deși nu e cîtuși de puțin o noutate pentru mine că e iute din fire și că nu-i place să asculte de nimeni. Și Harry și-a ținut gura, dar nu trebuie neapărat să fie omul ghicitor pentru a-și da seama cine e stăpîn în casa voastră și ce fel de viață v-a făcut sora mea. O iubesc pe nepoata mea, lady Molly, atît de mult încît i-aș dori să petreacă vreo doi-trei ani în Virginia sub domnia mamei voastre. N-ai decît să fii speriat, domnule ! Harry mi-a povestit destule ca să pot vedea cine guvernează familia.

— Doamnă, zise George zîmbind, chiar dacă nu spun altceva, în orice caz pot afirma cu tărie că nu invidiem pe nici o femeie care ar intra în casa noastră împotriva voinței mamei ; și fratele meu știe prea bine toate acestea.

— Cum ? Ați discutat între voi această chestiune ? Adică da, negreșit. Și copilul ăsta zăpăcit se consideră moralmente obligat — cu siguranță că așa este, ca un cap sec ce se află !

— Zice că lady Maria s-a purtat cu multă noblețe față de el. Cînd a fost băgat la închisoare dînsa i-a adus giuvaiciurile și podoabele și toți banii pe care-i avea la viața ei. Această comportare l-a înduioșat atît de mult, încît se simte mai obligat ca oricînd față de această lady. Dar trebui să mărturisesc că după toate aparențele fratemeu e legat mai degrabă de simțăminte cavalerești decît prin dragoste — sau cel puțin asta pare să fie în inima lui în momentul de față.

— Scumpul meu, strigă doamna Bernstein. dar nu vezi că Maria aduce cîteva fleacuri fără valoare și cincișase lire domnului Esmond, moștenitorul unui domeniu întins din Virginia — și nu fiului mai mic, care n-are un ban și a risipit de curînd și ultima rămășiță a averii lui ? Îți jur, și pun chezaș rangul meu de aristocrată că, întrucît cunoșteam încăpățînarea lui Harry și nenorocirea pe care și-o atrăgea singur asupra lui, am încercat s-o

mituiesc pe Maria pentru a renunța la logodna cu el și am eșuat în eforturile mele numai pentru că nu i-am putut oferi un preț destul de mare ! Cînd era Harry la închisoare i l-am trimis pe avocatul meu cu instrucțiuni precise să-i plătească imediat datoriile lui Harry dacă acceptă pur și simplu să renunțe la ea ; numai că Maria mi-o luase înainte și domnișorul Harry n-a vrut să-și retragă cuvîntul, oricît de prostesc era acest legămînt. Dă-mi voie să-ți spun ce s-a întîmplat în ultima lună !

Doamna Bernstein vorbi atît de mult, atît de îndelung și de isteț, încît începu să fie încîntată și de ea și de ascultătorul ei.. Și cînd se lăsă pe mîinile doamnei Brett pentru a se retrage la culcare, își informă cameristă că și-a schimbat părerea despre cel mai mare dintre nepoți și că domnul George e frumos și că în orice caz are un cap mult mai bun decît bietul Harry (căruia cerurile, trebuie să o recunoaștem, nu-i hărăziseră prea mult creier) și că are într-adevăr acel *bel air* [1] — ceva melancolic — un nobil și distins *je ne sçais quoy* [2] — care-i amintea de colonelul Esmond. Oare îi vorbise vreodată cameristei despre colonel ? De zeci de ori, fără doar și poate. Și acum îi vorbi încă o dată despre colonel.

Între timp, poate că noul ei favorit nu era chiar așa de încîntat de ea cum era ea de el. Vai ce tablou ciudat al vieții și moravurilor îi dezvăluise bătrîna nepotului ! Vai, cum mai batjocorise pe toată lumea din jurul ei ! Cu cîtă inconștiență își zugrăvise propria ei familie — și chiar propria ei ființă ; cît de egoiști erau toți, pînă la unul ; ce țeluri josnice urmăreau ; cum se zbăteau și se încăierau nebunește pentru niște mărunțișuri aproape fără valoare ; cu cîtă ambiție țînteau la răsplăți meschine ; și cum treceau — de la începutul vieții pînă la sfîrșitul ei — prin nenumărate scene de desfrîu putred și de desfătări sterpe !

„Oare ăștia sînt urmașii unei viețe nobile ?“ se gîndea George întorcîndu-se foarte tîrziu de la casa mătușii lui, trecînd pe lîngă ușă pe care ieșeau ultimii oaspeți

[1] înfățișare frumoasă (fr.)
[2] nu știu ce (fr.) — (azi corect : *je ne sais quoi*)

mondeni şi la care aşteptau purtătorii de lectici căscînd de li se mutau fălcile deasupra torţelor gata să se stingă. „Oare aceştia sînt mîndrii posesori ai onorurilor strămoşeşti şi ai numelor străvechi şi oare străbunii lor, cînd trăiau, n-au fost nici ei mai de soi ? Avem acasă arborele nostru genealogic cu blazoane nobile înflorind pe toate ramurile şi cu titluri care datează de pe vremea cuceririi normande [1] şi din epoca cruciadelor. Oare cînd un cavaler de pe vremuri îşi găsea un prieten aflat în bucluc îi întorcea spatele sau dacă dădea peste o demoazeliă fără ocrotire îşi bătea joc de ea şi o părăsea ? Cînd un nobil de demult primea o tînără rubedenie, o înşela cu zaruri măsluite şi oare vechiul cavalerism se manifesta sub forma unei escrocherii la vînzările de cai ? E posibil oare ca această vicleană femeie cu experienţă, aşa cum a înfăţişat-o mătuşă-mea, să-l fi ademenit pe bietul Harry într-o cursă, smulgîndu-i o promisiune de căsătorie ? E posibil ca lacrimile ei să fie false şi ca ea să-l părăsească de îndată ce va constata că e sărac ? Oare n-ar fi mai bine pentru noi să ne facem bagajele şi să ne luăm o cabină pe prima corabie care ridică ancora spre America ?“

Învîrtind în minte aceste gînduri, George ajunse la uşa locuinţei lui şi Gumbo îi ieşi căscînd în întîmpinare, cu o lumînare în mînă. Harry adormise în faţa focului stins şi pe masa de lîngă el zăcea scrumul scuturat din lulea.

CAPITOLUL LV

ÎNTRE FRAŢI

BINEÎNŢELES CĂ TINERII NOŞTRI tăifăsuiseră pe-ndelete despre cele de acasă, despre oamenii şi întîmplările de acolo şi fiecare îi împărtăşise celuilalt toate amănuntele ce avuseseră loc de la ultima lor întîlnire.

[1] Anul 1066.

Tabloul celor două luni petrecute de George pe meleagurile părintești nu era deloc vesel.

— Eu am dreptul întîiului născut, zise el, dar tu, Harry ești copilul favorit și, să mă ierte Domnul, dar mă tem că mamei aproape îi pare rău de poziția mea superioară și nu mi-o iartă. De ce să ți-o iau eu înainte și de ce să apar în ochii lumii într-o lumină mai favorabilă ? Dacă tu ai fi fost mai mare de ani, ai fi avut pivnița cea mai bună, ai fi călărit pe calul cel mai bun și ai fi fost omul cel mai popular din țară, pe cînd eu nu mă pot lăuda cu nimic și îi sperii pe oameni cu fața mea posomorîtă ; eu trebuia să fi fost al doilea născut și să-mi fac o carieră de avocat sau să vin în Anglia să-mi iau o diplomă și să îmbrac haina preoțească, pentru a mă întoarce apoi să rostesc rugăciunile la masa Înălțimii tale. Vremea și-a ieșit din matcă, domnule. „O, soartă blestemată, să-mi fie tocmai mie dat s-o îndrept !“ [1]

— Vai, George, dar parcă vorbești în versuri, zău așa ! zise Harry.

— Mă tem, dragul meu, că altcineva a rostit aceste versuri înaintea mea, zise George zîmbind.

— Trebuie să fie de pe undeva de prin bucoavnele alea ale tale. Tu cunoști toate cărțile ce s-au scris vreodată, de asta nu mă îndoiesc ! strigă Harry.

Și apoi îi povesti fratelui său despre cei doi autori pe care i-a văzut la Tunbridge și pe care i-a salutat scoțîndu-și pălăria.

— Nu că mi-ar fi păsat mie cine știe ce de cărțile lor, fiindcă nu sînt eu chiar așa căpos. Dar mi-am amintit cum vorbea de frumos despre ei scumpul meu George, zise Harry cu glasul înecat de emoție — și d-aia mi-a plăcut să-i văd. Ascultă, mă, parcă trăiesc în vis acuma că te revăd. Cînd mă gîndesc la indianul ăla sîngeros care-și apropia cuțitul de capul lui George al meu ! Aș vrea să-i fac un cadou lui Monsieur de Florac pentru că te-a salvat — dar acum nu mi-au rămas prea multe lucruri, doar rozetele de aur de prins la genunchi, și alea mă tem că nu fac nici două lire.

[1] Citat din *Hamlet*, Actul I, Scena V.

— Ai jumătate din ce am eu, băiete, și de îndată ce-l plătesc pe franțuz facem împărțeala, zise George.

Drept care Harry izbucni nu numai în binecuvîntări ci și în adevărate imprecații manifestîndu-și puternica lui dragoste și satisfacție ; și jură că niciodată n-a existat un frate mai bun decît George cu el. Într-adevăr, timp de cîteva zile după sosirea fratelui său, îl urmărea mereu din ochi pe George ; își lăsa jos cuțitul și furculița sau ziarul, cînd ședeau laolaltă și începea să rîdă de unul singur. Cînd se plimba cu George pe promenada Mall sau în Hyde Park, se uita la lumea din jur cu aerul că ar spune : „Priviți încoa, domnilor ! Ăsta e *el*. Ăsta e fratele meu care a murit și a înviat ! Ce om din toată creștinătatea mai poate fi un frate ca ăsta ?“

— De unde ai învățat tu, Harry, arta de a cîștiga pe toți oamenii de partea ta ? continuă George. Și cum se face că tu te împrietenești de la început cu lumea întreagă ? Dă-mi și mie cîteva lecții de popularitate — ba nu, nu știu dacă țin să le primesc. Eu cînd constat și aud că unii oameni se urăsc, am impresia că mai degrabă mă bucur decît mă supăr. La început, la Richmond, domnul Esmond Warrington, singurul prizonier care scăpase după bătălia dată de Braddock — victimă a bolii și privațiunilor îndelungate — a ajuns favoritul orășenilor și a fost primit cu foarte multă bunăvoință atît în public, cît și pe la casele lor. Preotul a ținut o predică slăvind evadarea mea ; vecinii veneau să-l viziteze pe fugar ; doamna Esmond a poruncit să se scoată din remiză caleașca familiei și a pornit împreună cu mine să le facă vizite de răspuns. Am impresia că vreo cîteva fete foarte drăguțe și-au pus ochii pe mine. Dar mama noastră le-a îndepărtat repede, speriindu-le cu uluitoarea aroganță caracteristică ei ; popularitatea mea începuse să scadă chiar înainte de a se petrece evenimentul care i-a dat lovitura de grație. Nu eram destul de petrecăreț pentru ofițeri și nu mă dădeam în vînt după bețiile, înjurăturile și jocul de zaruri în care se complăceau ei. Eram prea sarcastic pentru cucoane și ceaiurile și flecăreala din casele lor mă îndobitoceau la fel de tare ca și conversația

zgomotoasă şi ordinară a bărbaţilor. Nici nu pot să-ţi spun, Harry, cît de însingurat mă simţeam acolo în mijlocul bîrfelilor şi hîrîielilor ; aproape că duceam dorul zilelor de prizonierat, şi de nenumărate ori m-am surprins tînjind după libertatea cugetului şi liniştea tihnită de la Duquesne.

Aşadar, domnii au stabilit că sînt trufaş din fire, că tovărăşia mea e extrem de plicticoasă (şi tare mă tem că aveau dreptate), iar doamnelor le păream rece şi sarcastic — ele nu izbuteau niciodată să-şi dea seama cînd sînt serios şi cînd vorbesc în glumă ; cred că în general eram privit ca un individ dezagreabil, înainte de a-mi pierde complet reputaţia ; asta s-a produs odată cu apariţia bietei Căprioare. Vai ce faimă îngrozitoare mi-au scos, dragul meu ! strigă George într-un acces de mînie, şi a dracului viaţă mi-au făcut după ce a venit printre noi nefericita mesageră a lui Museau ! Băieţii o huiduiau cînd ieşea în stradă ; cucoanele mă salutau cu reverenţe batjocoritoare şi treceau imediat drumul. Eram atît de mînios încît m-am gîndit să mă duc la Castlewood şi să stau singur acolo — pentru că mamei i se pare plicticos şi monoton conacul şi ea găseşte cea mai mare consolare în activitatea spirituală a domnului Stack — tocmai cînd a sosit vestea încurcăturilor *tale* în materie de femei şi, după impresia mea, ne-am bucurat cu toţii că am un pretext pentru a veni în Europa.

Ah, ce prilej pentru o predică ni se oferă aici ! Dacă prea stimatul cititor şi prea umilul său slujitor ar şti măcar, sau ar putea să culeagă într-o carte — dacă ar putea măcar să publice, cu ilustraţii, o culegere din minciunile care au fost spuse cu privire la fiecare dintre noi de cînd am ajuns la majorat — vai, ce zguduitoare şi palpitantă operă de ficţiune ar deveni această lucrare ! Nu numai că lumea e la curent cu toate în privinţa fiecăruia dintre noi, dar ştie chiar şi multe altele pe deasupra.

Nu de mult, bunul poştaş a adus un ziar cu o critică foarte valoroasă în care se spunea : „Acest autor declară că s-a născut în anul cutare. E o minciună. S-a născut în anul cutare". Criticul ştia mai bine ; firește că aşa-i. Un

altul (și amîndoi proveneau din țara unde s-a născut MULLIGAN [1]) și-a avertizat un prieten spunîndu-i : „Nu-i vorbi despre Noua Galie de Sud. Are un frate acolo și familia nu-i pomenește niciodată numele". Dar acest subiect e prea vag și prea nobil pentru un simplu paragraf. Am să pregătesc un memorandum, sau mai degrabă hai să punem *une société de gens de lettres* [2] să alcătuiască o serie de biografii — viețile unor gentilomi așa cum sînt relatate de scumpii lor prieteni necunoscuți.

Întrucît George își povestise aventurile în calitate de luptător și martir, bineînțeles că Harry a trebuit și el să-i dezvăluie fratelui său mai mare cele petrecute în viața lui particulară. I-a dat în vileag pe toți din familia Castlewood — pe lord, dar nu pentru că se îmbogățise de pe urma lui la joc (întrucît Harry era un om corect și înzestrat cu spirit sportiv și înțelegea să plătească atunci cînd pierdea și să încaseze atunci cînd cîștiga) ci pentru că refuzase să-l ajute pe capelan cînd fusese la anarghie și pentru că-l trimisese la plimbare cu asemenea pretexte false și nesimțitoare. În privința domnului Will, ajunsese la o concluzie după chestiunea cu calul și îi însemnase nasul și ochiul așa cum meritase purtarea lui. În privința contesei și a domnișoarei Fanny, Harry vorbi ceva mai rezervat, dar nu prea favorabil. Contesa era o vulpe bătrînă și afurisită, mare amatoare de joc de cărți ; lady Fanny își schimba mereu logodnicii. Cine-i spusese toate astea ? Ei, auzise și el poveștile de la o persoană care le cunoștea perfect pe amîndouă. De fapt, în vremea aceea caracterizată prin încredere, la care am făcut aluzie, Maria îi împărtășise fără oprelişti vărului ei o serie întreagă de istorii privitoare la mama și sora ei vitregă, și nimic din cele relatate nu era cîtuși de puțin în favoarea acestor doamne.

Dar în privința ladyei Maria, tînărul se arătă loial și inimos.

— Se prea poate să fie lipsă de înțelepciune ; n-aș nega asta, George. Se prea poate să fiu un zevzec ; chiar mă tem că sînt. Știu că acasă o să am mult de furcă și că doamna de acolo se va lupta rău cu ea. Ei bine, va trebui

[1] Irlanda
[2] o societate de literați (fr.)

să trăim separat. Moşia noastră e destul de mare ca să locuim pe ea fără să ne certăm şi mă pot foarte bine duce şi în altă parte decît la Richmond ori Castlewood. Cînd o să intri în posesia domeniului, o să-mi dai şi mie o bucăţică — sau în orice caz stăpîna o să mă primească să locuiesc pe el în schimbul unei rente convenabile — ori dacă nu, am să mă fac eu un bun fermier sau administrator. Nu pot şi nu vreau să mă despart de Maria. S-a purtat atît de nobil cu mine, încît ar fi foarte josnic din partea mea să-i întorc spatele. Nu, dragă frate, refuz să mă despart de ea chiar de-ar fi să mă facă mîine guvernator al Virginiei ; şi ştiu prea bine că scumpul şi bunul meu George n-o să mă îndemne niciodată la una ca asta.

— Am fost trimis aici ca să-ţi dau sfaturi, răspunse George. Am fost trimis să desfac logodna, dacă pot ; şi, de fapt, nici nu cred că poate exista o logodnă mai nefericită. Dar bineînţeles, băiete, că nu te pot sfătui să-ţi calci cuvîntul.

— Ştiam eu că nu eşti în stare de aşa ceva ! Un lucru o dată spus, e bun spus, George. Cum mi-am aşternut aşa trebuie să dorm, răspunse mohorît domnişorul Harry.

Acesta fuse aranjamentul pe care-l făcuseră cei doi bravi tineri cînd discutaseră prima dată despre afacerea sentimentală a lui Harry. Dar după conversaţia lui George cu mătuşa lui şi după o cunoaştere mai bună a familiei, la care ajunsese datorită informaţiilor furnizate de acea isteaţă femeie bătrînă şi cu experienţă, domnul George Warrington, cam sceptic din fire, începu să aibă îndoielile lui în privinţa ladyei Maria, precum şi în privinţa fraţilor şi surorii ei, şi vedea cu o spaimă şi îngrijorare crescîndă logodna lui Harry. Oare pentru averea lui îl vroia Maria pe Harry ? Sau după înfăţişarea sa chipeşă tînjea ea ? Oare erau adevărate cele relatate de mătuşa Bernstein despre ea ? Firește că el nu-l putea sfătui pe Harry să-şi calce cuvîntul ; dar putea să iscodească în cine ştie ce chip în minte, făurind vreun plan pentru a pune la încercare afecţiunea Mariei ; şi, după cîte bănuiesc, purtarea lui ulterioară, aparent nu prea amabilă, a fost rezultatul acestei meditaţii a lui.

CAPITOLUL LVI

ARIADNA [1]

LORDUL CASTLEWOOD avea în Kensington Square o casă destul de spaţioasă pentru a găzdui pe toţi membrii nobilei sale familii şi convenabilă pentru serviciul pe care-l aveau ei la palatul din apropiere, cînd Majestatea Sa era instalată acolo. Lady Castlewood dădea seratele ei şi organiza acolo partide de cărţi pentru oricine se nimerea să vină ; dar acum o sută de ani Kensingtonul era destul de departe de Londra şi George Selwyn zicea că el unul se teme să meargă acolo ca nu cumva să-l jefuiască cineva noaptea — deşi n-avem posibilitatea să ştim dacă se referea la bandiţi mascaţi sau la cucoanele rujate de la mesele de joc. Cam pe la amiază, în ziua în care Harry reapăruse la localul White, s-a întîmplat ca toate rudele sale virtuoase să stea laolaltă la micul dejun, fiind prezent chiar şi domnişorul Will care urma să fie de serviciu la palat în după amiaza respectivă.

Doamnele veniră mai întîi să-şi bea ciocolata ; apoi, apăru domnul Will îmbrăcat în costumul de curte ; într-un tîrziu îşi făcu apariţia şi lordul, lenevos, cu halatul pe el şi scufia în cap, pentru că nu-şi potrivise încă peruca. Will aducea acasă veşti de la localul Steaua şi Jartiera, unde luase supeul în seara anterioară cu persoane care auziseră aceste lucruri de la White şi le văzuseră cu ochii lor la Ranelagh !

— Dar ce-au auzit şi ce-au văzut ? întrebă stăpînul casei ridicînd de pe masă ziarul lui preferat.

— Întreab-o pe Maria ! zise lady Fanny.

Lordul se întoarse către sora lui mai mare pe faţa căreia era întipărită o tristeţe de rău augur şi care era palidă ca faţa de masă.

— Nu e decît una din născocirile elegante şi politicoase cu care ne-a deprins Will, răspunse Maria.

— Pe dracu' ! înjură Will, adăugînd şi vreo cîteva dintre sudălmile lui obişnuite. Nu e nici o născocire ! Tom

[1] Fiica regelui Minos al Cretei ; ea îi dă lui Tezeu firul cu care acesta scapă din labirint.

Claypoll din Norfolk i-a văzut pe amîndoi la Ranelagh. Iar Jack Morris venea de la localul White unde auzise povestea chiar din gura lui Harry Warrington. Mă bucur grozav, lua-l-ar dracu' ! urlă Will trîntind cu palma în masă. Ce părere aveţi de Tînărul vostru Norocos ? De virginianul vostru pe care fratele meu lordul îl ridica în slava cerului, şi cînd colo el nu e întîiul născut din familie !

— Cum, fratele cel mare nu e mort ? întrebă lordul Castlewood.

— Nu e, cum nu eşti nici tu. Şi nici n-a fost vreodată. Credinţa mea este că nu e vorba decît de un truc pus la cale de ei doi.

— Domnul Warrington nu e capabil de-o asemenea duplicitate ! strigă Maria.

— Eu una nu l-am încurajat niciodată pe individ, în privinţa asta sînt convinsă că nu mă veţi nedreptăţi, zise lady Castlewood. Şi nici Fanny nu i-a dat nas ; noi două nu putem fi acuzate de una ca asta !

— Nu, hotărît nu ! o susţinu lady Fanny ca un ecou.

— Individul e un simplu cerşetor şi aş putea să jur că nu şi-a plătit nici măcar hainele din spinare, continuă Will. Îmi pare grozav de bine, pentru că nu pot să-l sufăr, vedea-l-aş crăpînd !

— Nu-l priveşti cu ochi prea favorabili, Will ; în special de cînd ţi i-a învineţit ! rînji lordul. Va să zică, bietul băiat şi-a găsit fratele şi şi-a pierdut proprietatea !

Şi cu aceste vorbe, el se întoarse spre soră-sa Maria ; deşi părea durerea întruchipată, negreşit ea îi sugera gînduri amuzante mucalitului lîngă care era aşezată, pentru că după ce o privi un minut sau două, lordul izbucni într-un hohot de rîs strident care o făcu pe biata domnişoară să se îmbujoreze la faţă şi să verse lacrimi fierbinţi.

— E o ruşine ! E o ruşine ! gemu ea şi-şi ascunse faţa în batistă.

Mama ei vitregă avu un schimb de priviri cu sora vitregă a Mariei.

— Noi n-am reuşit niciodată să înţelegem prea bine umorul tău, mylord, observă cu gravitate lady Castlewood.

— Nici nu văd de ce l-aţi înţelege, răspunse glacial lordul. Maria, draga mea, te rog să mă ierţi dacă am

spus — adică dacă am făcut — ceva care ţi-a jignit sentimentele.

— Dacă ai făcut ceva ! L-ai jefuit pe bietul băiat cînd îi mergea bine, iar acum de cînd e ruinat îţi rîzi de el ! zise Maria ridicîndu-se de la masă şi învăluindu-şi familia într-o privire aspră.

— Iartă-mă, scumpă surioară, dar nu de el rîdeam, zise cu blîndeţe lordul.

— Oh, mylord, n-are importanţă de cine sau de ce rîdeai ! Ai luat de la el tot ce putea pierde. Toată lumea te arată cu degetul ca pe omul care se hrăneşte cu carne din carnea lui şi sînge din sîngele lui. Şi acum că l-ai mîncat de viu, te veseleşti pe seama nenorocirii lui !

Şi lady Maria părăsi încăperea foşnindu-şi rochiile şi sfidînd cu privirea pe toţi cei de faţă.

— Will, spune-ne ce s-a întîmplat sau ce ai auzit, fără a lăsa să ne întrerupă tristeţea surorii mele.

Drept care Will le povesti pe îndelete şi cu o imensă bucurie prăbuşirea lui Harry, istoria de care vuia întreaga Londră, aceea a apariţiei neaşteptate a lui George Warrington.

— Dar unde stă domnul Warrington ?

Will zise că să-l ia dracu' dacă ştie sau dacă-i pasă unde stă George Warrington.

— O să-l invităm aici şi o să-l tratăm cu tot respectul, zise lordul.

— Bănuiesc că o să-l inviţi şi la un joc de pichet, nu ? mîrîi Will.

— Sau poate o să-l duci tu prin grajduri şi o să-i oferi chilipirul vreunui cal de-al tău, nu, Will ? întrebă lordul Castlewood. Tu unul nu te-ai fi dat de loc în lături să cîştigi cîte ceva de la Harry Warrington dacă ai fi putut ; dar tu trişezi atît de grosolan la joc încît te trezeşti drept plată cu un ciomag. Încă o dată vă cer să acordaţi toată atenţia vărului nostru Warrington.

Şi cine ştie cît de departe ar fi putut să meargă această gîlceavă de familie, dacă în momentul acela nu s-ar fi oprit în faţa casei un faeton în care erau aşezaţi cei doi tineri virginieni.

Era trăsura pe care o cumpărase Fiul Risipitor în zilele sale prospere. O mai conducea și acum ; George ședea alături de el, iar negrii lor erau așezați în spate. Foarte supus, Harry ar fi vrut să-i încredințeze fratelui său biciul și hățurile și să-i cedeze întreaga proprietate.

Numai lady Castlewood și fiica ei, lady Fanny, se aflau în camera în care fură introduși tinerii noștri gentlemeni. Will nu ținea prea mult să dea ochii cu Harry, lordul nu era îmbrăcat, Maria avea motivele ei pentru a se ține deoparte, cel puțin pînă își usca lacrimile.

Cînd fură anunțați tinerii noștri gentilomi, lady Castlewood înaintă spre ei cu o admirabilă degajare și bună dispoziție.

— Am auzit, Harry, zise ea privindu-l cu deosebită prietenie, de această împrejurare cu totul ieșită din comun. Lordul Castlewood zicea la micul dejun că o să te caute chiar azi, domnule Warrington, iar tu, verișorule Harry, să știi că nu vei scădea cîtuși de puțin în ochii noștri și în inima noastră pentru că ești sărac.

— Vom fi în stare să-ți arătăm acum că nu pentru pogoanele tale ne ești simpatic, Harry ! zise lady Fanny luînd exemplu de la mama ei.

— Dar eu, pe capul căruia au căzut pogoanele ? zise domnul George zîmbind și înclinîndu-se adînc.

— Vai, vere, o să te îndrăgim pentru că semeni cu Harry ! răspunse cocheta lady Fanny.

Ah ! Oare cine dintre cei care au văzut lumea nu a admirat ușurința uluitoare cu care doamnele elegante te lasă să cazi în disgrație iar apoi te primesc din nou în grațiile lor ? Acum amîndouă doamnele se adresau aproape exclusiv fratelui mai mic. Erau cît se poate de politicoase cu domnișorul George ; dar cu domnișorul Harry erau afectuoase, erau familiare și pline de gingășie, erau de o blîndă amabilitate, ba chiar pline de reproșuri drăgălașe. De ce nu mai venise Harry în vizită la ei de atîta amar de vreme ?

— Mai bine să bei ceaiul și să joci pichet cu noi decît cu anumiți oameni, zise lady Castlewood. *Noi* dacă am fi cîștigat de la tine un capăt de ață, am fi fost foarte mul-

lumiți ; dar tinerii de astăzi nu-și cunosc interesele, zise mămica.

— Acum cînd nu mai ai bani pe care să-i pui ca miză, poți să vii să joci cu noi, vere ! strigă afectuoasă lady Fanny ridicînd un degețel, și astfel nenorocul tău va fi un noroc pentru noi.

George era nedumerit la culme. Această primire binevoitoare făcută fratelui său diferea cu totul de cea la care se așteptase. Toate aceste complimente și atenții adresate fratelui mai mic, cu toate că rămăsese lefter ? Poate că, la urma urmei, oamenii n-or fi fost chiar așa de răi cum fuseseră descriși. În fond, nu se zice că nici dracul nu e chiar așa de negru cum vor să-l scoată oamenii ?

Această conversație drăgăstoasă continuă încă vreo douăzeci de minute, pînă cînd își făcu apariția lordul Castlewood, cu peruca pe cap și cu sabia la cingătoare. Îi salută cu multă politețe pe amîndoi tinerii, fără să facă nici cea mai mică deosebire între ei.

— Dacă tot urma să vii la noi — și eu unul mă bucur din inimă că te văd — ce păcat că n-ai venit cu cîteva luni mai devreme ! O anumită partidă de pichet dintr-o seară, cu siguranță că n-ar mai fi avut loc. Fiul mai mic al unei familii s-ar fi dovedit ceva mai circumspect.

— Da, asta e adevărat, zise Harry.

— Sau poate că ruda lui l-ar fi cruțat în mai mare măsură. Mă tem însă că noi avem cu toții în sînge pasiunea de cartofor. Eu am moștenit-o de la taică-meu și din pricina ei am ajuns să fiu cel mai sărac membru al Camerei Lorzilor. N-au scăpat de ea nici măcar aceste frumoase doamne pe care le vedeți în fața voastră. Și bietul meu frate Will e o victimă a acestei metehne ; în ceea ce mă privește, cît cîștig într-o zi pierd în ziua următoare. E pur și simplu înspăimîntătoare furia cu care se joacă în Anglia. Toate bancnotele bietului meu văr s-au despărțit de mine în mai puțin de douăzeci și patru de ore după ce le cîștigasem.

— Am jucat și eu ca și alți gentilomi, dar niciodată pentru a-mi face vreun rău și de fapt nici n-am îndrăgit prea tare această distracție, comentă domnișorul George.

— Noi l-am ocărît îngrozitor pe lord cînd am auzit că a jucat cu Harry, strigară cucoanele.

— De, vere Warrington, doar tu ştii prea bine că dacă nu ţi-aş fi fost eu adversar, altcineva tot ţi-ar fi luat banii. Bineînţeles că e cam slabă consolarea dar, oricum, Harry trebuie s-o accepte şi chiar să se bucure că banii lui i-au cîştigat nişte rude care îi doresc tot binele şi nu nişte străini cărora nu le pasă de el şi care s-ar fi grăbit să-l jumulească.

— Eh ! La urma urmei cînd ţi se scoate un dinte tot te doare, chiar dacă cel ce mînuieşte cleştele e fratele tău ! rîse domnişorul George. Harry trebuie să sufere pentru greşelile lui şi să-şi plătească datoriile ca oricare bărbat.

— Te rog să mă crezi că niciodată n-am vorbit sau gîndit altfel. Nu e specialitatea englezilor să fie bosumflaţi pentru că au mîncat bătaie, zise Harry.

— Te rog dă-mi mîna, vere ! Vorbeşti ca un adevărat bărbat ! strigă lordul în culmea încîntării.

Doamnele făcură un schimb de zîmbete.

— Sora mea din Virginia a ştiut să-şi crească fiii ca pe nişte adevăraţi gentilomi ! exclamă entuziasmată lady Castlewood.

— Eu zic că n-ar trebui să devii chiar atît de sociabil, acum că ai rămas fără avere, verişoare Harry ! strigă Fanny. Vai, mămico, noi nu-i cunoşteam nici jumătate din însuşirile bune cînd era doar Tînărul Norocos şi Prinţul Virginiei ! Şi tu eşti exact ca şi el, vere George, dar aş putea să jur că nu eşti la fel de blînd ca fratele tău.

— Sînt Prinţul Virginiei, dar mă tem că nu sînt şi Tînărul Norocos, zise cu gravitate George.

Harry tocmai începea să spună că, pe Jupiter, fratele lui e cel mai bun... cînd de la etaj se auzi o melodie cîntată la clavecin. Băiatul roşi, iar cucoanele zîmbiră.

— E Maria, sus, zise lady Castlewood. Hai să mergem măcar unii dintre noi la ea.

Doamnele se ridicară şi se îndreptară spre uşă ; Harry le urmă din ce în ce mai roşu la faţă. George tocmai se pregătea să li se alăture, cînd lordul Castlewood îl opri.

— Nu, dacă doamnele îţi urmează fratele, zise lordul, să profit măcar eu de tovărăşia şi conversaţia ta. Abia

aştept să aud povestea captivităţii şi izbăvirii tale, vere George !

— Vai, dar şi noi trebuie s-o auzim ! strigă una dintre cucoane, rămînînd mai în spate.

— Sînt lacom şi vreau să-mi rămînă toată mie, zise lordul Castlewood privind-o foarte sever.

Conduse femeile pînă la uşă şi, cu o plecăciune adîncă, o închise în urma lor.

— Fără doar şi poate fratele tău te-a pus la curent cu tot ce i s-a întîmplat în casa asta, nu-i aşa, vere George ? întrebă ruda lui.

— Da, inclusiv cearta cu domnişorul Will şi logodna cu lady Maria, răspunse George înclinîndu-se uşor. Iertat să-mi fie, dar am impresia că aici, mylord, a avut numai ghinioane.

— Să ştii că nimeni nu le deplînge în mai mare măsură decît mine. Fratele meu trăieşte printre jochei şi antrenori şi în tovărăşia celor mai deşuchiaţi marţafoi din Londra şi noi doi nu ne prea simpatizăm. Dacă n-am fi atît de săraci nici n-am sta cu toţii laolaltă. Asta e locuinţa pe care a ocupat-o bunica noastră înainte de a pleca în America şi de a se căsători cu colonelul Esmond. Majoritatea mobilei a rămas de pe vremea ei.

George privi cu oarecare interes salonaşul cu lambriuri.

— În ultimii douăzeci de ani — continuă lordul — casa noastră nu s-a bucurat de prea multă înflorire ; e drept că am fost înălţaţi în rang acum vreo două decenii, datorită unei oarecari protecţii de care ne bucuram pe atunci la curte, dar boala jocului a fost ruina noastră a tuturor. Şi eu sînt o biată victimă a ei ; numai că sînt prea mîndru ca să-mi vînd persoana şi titlul unei *roturière* [1] cum au făcut atîţia gentilomi de viţă dar mai puţin scrupuloşi. Mîndria e defectul meu principal, scumpe vere. Nu pot uita niciodată din ce familie mă trag !

Şi lordul îşi pipăi jaboul de dantelă, adoptă o poză marţială şi îşi privi maiestuos vărul.

Prin însăşi firea lui, George Warrington era dispus să creadă tot ce-i spunea un om, indiferent cine era acesta.

[1] femeie de rînd (fr.)

Dar dacă barem o dată își dădea seama că s-a păcălit în privința unei persoane, sau dacă îl trezea ceva sau cineva la realitate, devenea total neîncrezător, așa că el salută acest frumos discurs al lordului, rîzînd sardonic în sinea lui, dar păstrîndu-și aerul grav și nelăsînd de loc să transpară în cuvintele lui disprețul.

— Mylord, cu toții sîntm supuși greșelii. Patima jocului a fost iertată de nenumărate ori la oamenii de rangul nostru. După ce l-am iertat sincer pe fratele meu, firește că n. aș putea îndrăzni să mai judec pe Înălțimea voastră în această privință ; dar în loc să fi jucat și să fi pierdut aș fi dorit din inimă să fi jucat și să fi cîștigat amîndoi !

— Și eu, și eu, tot asta aș fi preferat ! zise lordul oftînd. Prevăd un viitor strălucit bunătății tale, din moment ce poți vorbi în felul ăsta și din moment ce, după cîte se pare, posezi, vere, o mai mare experiență și o mai bună cunoaștere a lumii decît cei mai mulți tineri de vîrsta ta. Bietul tău frate Harry are o inimă cum nu se poate mai largă ; dar mă îndoiesc dacă și mintea lui e la fel de cuprinzătoare.

— Asta e adevărat. Dar are darul de a-și face prieteni oriunde se duce și în ciuda tuturor nechibzuințelor lui îl îndrăgesc cei mai mulți oameni.

— E drept și în ceea ce mă privește ; de fapt e drept în ceea ce ne privește pe toți ; îl iubim de parcă ne-ar fi frate ! strigă lordul.

— În scrisorile lui a descris adesea felul admirabil în care a fost primit în castelul familiei Castlewood. Puteți fi siguri că mama le păstrează pe toate. Harry nu are un stil de om prea învățat, dar inima îi e atît de bună încît corespondența lui se citește cu mai multă plăcere decît scrierile spirituale.

— Se prea poate să mă înșel, dar am impresia că fratele lui e înzestrat și cu o inimă bună și cu o minte strălucită ! reluă lordul cu aceeași grațioasă amabilitate.

— Pentru că-mi ești văr trebuie să-ți spun că sînt așa cum m-a făcut Dumnezeu ; și poate că am avut parte de mai multe experiențe și necazuri decît majoritatea tinerilor.

— Nenorocirea bietului frate — vreau să spun acest mare noroc, reapariţia ta bruscă — nu l-a lăsat cumva complet fără bani pe Harry ? continuă cu mult tact lordul Castlewood.

— A rămas doar cu ceea ce-i poate lăsa maică-sa sau ceea ce îi pot da eu dacă îmi prisoseşte, la moartea ei. Aici cam care e cota celui de-al doilea născut, mylord ?

— Eh ! Aici în Anglia, mă rog, înţelegi, în fine, toată lumea ştie ce înseamnă să fii al doilea născut, zise lordul dînd din umeri şi privindu-şi oaspetele drept în ochi.

Acesta continuă :

— Eu şi cu fratele meu sîntem prieteni la cataramă, dar la urma urmei sîntem şi noi nişte biete fiinţe omeneşti ; şi n-am pretenţia că voi face pentru el mai mult decît se face de obicei pentru fraţii mai mici. De ce să-i dau bani ? Ca să-i risipească la cărţi sau la cursele de cai ? Crede-mă, mylord, avem şi noi în Virginia jocuri de cărţi şi jochei ; şi bietul meu Harry s-a şi distins în patria lui, înainte de a fi venit în patria voastră. El moşteneşte slăbiciunea familiei în ceea ce priveşte aceste laturi urîte.

— Vai, săracul băiat, săracul băiat, ce milă mi-e de el !

— Ştiţi, avem un domeniu întins, dar venitul nostru e foarte mic. Nu prea avem alţi bani gheaţă decît cei pe care îi primim din Anglia în schimbul tutunului pe care-l vindem — şi nici din asta nu iese mare lucru — pentru că de fapt tutunul revine la noi sub forma unor mărfuri — haine, piele, articole de băcănie, de fierărie sau mai ştiu eu ce, vin şi bere pentru noi şi ai noştri. Harry n-are decît să se întoarcă şi să se împărtăşească din toate astea ; o să găsească în grajd un cal pe care să se urce, pe masă o să-l aştepte întotdeauna o halcă de vînat şi o să capete niscaiva bani gheaţă — ca să nu umble cu buzunarul gol ; şi o haină, două pe an s-o găsi pentru el. Asta o să dureze atîta vreme cît trăieşte mama, dacă nu cumva o apuca să se certe cu doamna Esmond — ceea ce nu e de loc imposibil. Şi apoi, cît trăiesc eu, o să poată beneficia de casă şi de tot ce e în ea ; dar pe urmă, dacă după moartea mea vor rămîne urmaşi, desigur că o să fie privit

cu ochi din ce în ce mai răi. Viitorul lui, mylord, e destul de sumbru dacă nu apare vreo şansă neaşteptată la care însă ar însemna să fim prea nechibzuiţi dacă ne-am gîndi. De aci înainte este condamnat să depindă de alţii şi nu cred să existe soartă mai proastă decît aceea de a fi la cheremul unei femei voluntare şi capricioase cum e mama noastră. Mijloacele pe care le-a avut pentru a cîştiga respectul celor din patria lui le-a risipit în mod nesăbuit aici. Şi-a tocat toată averea şi acum nu i-a mai rămas decît sărăcia şi situaţia de tolerat.

Domnişorul Warrington rosti foarte volubil şi sigur de el acest discurs, stîrnind respectul vărului său care-l asculta.

— Ai darul vorbirii, domnul meu. Nu te-ai gîndit niciodată să intri în viaţa politică ? îl întrebă lordul.

— Bineînţeles că m-am gîndit la asta, aşa cum se gîndeşte orice om de rangul meu — vreau să spun orice om care ţine şi la altceva în afară de zaruri şi grajduri, răspunse George. Nădăjduiesc, mylord, că voi putea să-mi iau locul cuvenit, iar nefericitul meu frate va trebui să se mulţumească doar cu cel ce i-a fost hărăzit de soartă. Spun toate acestea în cunoştinţă de cauză, întrucît am aflat de la el de anumite angajamente pe care şi le-a luat şi pe care dacă ar mai încerca acum să le aducă la îndeplinire, ar pricinui nenorocirea tuturor.

— Ai o logică de fier, zise lordul. Nu vrei să mergem sus la cucoane ? Pe scară e un tablou care se zice că ar fi fost pictat de bunicul tău. Înainte de a pleca, scumpe vere, te rog să stabileşti o zi în care familia noastră să aibă privilegiul unei vizite din partea ta. Dealtfel, să ştii că atunci cînd sîntem la Castlewood, conacul îţi stă la dispoziţie. Din cîte înţeleg de la tine, seamănă cu conacul vostru din Virginia : avem carne de vacă şi de oaie din belşug, precum şi bere şi lemne ; dar de bani ducem o lipsă cruntă.

Urcară în salonaş unde însă nu găsiră decît pe una din reprezentantele sexului slab. Era lady Maria care ieşea din ambrazura unei ferestre, în care stătuse pînă atunci de vorbă cu Harry Warrington.

George se înclină cît putu de elegant în faţa ei, iar Maria îi făcu cea mai adîncă reverenţă de care era în stare.

— Într-adevăr, semeni grozav cu fratele tău, îi zise ea întinzîndu-i mîna. Şi, din cîte spune el, vere George, cred că eşti la fel de bun ca şi dînsul.

Văzîndu-i ochii umflaţi şi faţa plînsă, George simţi un junghi în inimă. „Biata de ea gîndi el. Harry m-a lăudat în faţa ei pentru generozitatea şi virtuţile mele, iar eu am jucat în faţa lordului Castlewood comedia fratelui egoist ! Vai dar ce bătrînă arată ! Cum Dumnezeu a putut Harry să facă o pasiune pentru o asemenea femeie ?

Cum ? Pentru că n-a privit-o cu ochii tăi, domnule George. Poate că acuma o vedea şi el într-o lumină adevărată cu propriii lui ochi. Niciodată nu ştiu dacă un bărbat trebuie felicitat sau compătimit cînd îşi vine în simţiri.

După prezentări, urmă o mică conversaţie pe care lady Maria izbuti o vreme s-o susţină cu relativă degajare ; dar cu toate că în această privinţă — a ipocriziei sociale — după părerea mea, femeile joacă teatru cu mult mai multă artă decît bărbaţii, foarte curînd biata doamnă izbucni deodată într-un suspin şi făcîndu-i semn lui Harry să se îndepărteze, fugi pur şi simplu din odaie.

Harry tocmai dădea să se repeadă în urma ei dar semnul pe care i-l făcuse Maria îl determină să se oprească. Lordul zise că biata lui soră suferă neîncetat de asemenea crize de nervi şi că mai avusese una chiar în dimineaţa aceea. După această întîmplare tinerii noştri gentlemeni socotiră că nu mai are rost să-şi prelungească vizita. Lordul Castlewood îi conduse jos, îi însoţi pînă la uşă, le admiră caii de la trăsură şi îşi luă rămas bun, făcîndu-le prietenește cu mîna.

— Şi aşa, va să zică, ne-am drăgostit şi ne-am giugiulit la fereastră şi ne despărţim buni prieteni, nu-i aşa Harry ? îi zise George vizitiului său.

— Ah, să ştii că e totuşi o femeie de treabă ! strigă Harry dînd bice cailor. Ştiu că şi tu o să gîndeşti tot aşa cînd ai să ajungi s-o cunoşti.

— Cînd o vei aduce acasă în Virginia ? Să vezi ce bine o s-o primească mama ! N-o să mă ierte niciodată pentru că n-am pricinuit ruperea logodnei și nici pe tine pentru că ai făcut-o.

— Dar n-am încotro, George ! Gumbo, nu-ți mai băga capul slut în sufletul meu ! După tot ce s-a petrecut între noi, onoarea mă obligă să rămîn alături de ea. Dacă ea nu are nici o obiecție, nici eu n-am dreptul să ridic vreuna. I-am spus totul. I-am spus că stăpîna o să fie cam ațoasă la început ; dar că mă iubește foarte mult și că în cele din urmă o să trebuiască să se înduplece. Și cînd vei ajunge tu să stăpînești averea, i-am spus că îl cunosc atît de bine pe scumpul meu George, încît mă pot bizui pe promisiunea de a împărți totul cu el.

— Dracu' te-a pus să-i spui ! Dă-mi voie să-ți comunic, dragul meu, că eu i-am vorbit cu totul altfel lordului Castlewood. Ca frate mai mare, i-am zis că intenționez să-mi păstrez toate drepturile — hei, nu mai bate așa tare calul ăla — și că perspectivele tale sînt doar sărăcia și situația de tolerat.

— Cum ? Nu vrei să mă ajuți ? strigă Harry pălind. George, nu-mi vine să cred, măcar că mi-o spui cu gura ta !

Urmă o pauză după această izbucnire, în cursul căreia Harry nici nu se uită la fratele lui, ci rămase cu ochii aproape orbiți în timp ce în minte i se întrupa imaginea întunecată a mizeriei. Trecu atît de aproape de un stîlp indicator, încît trăsura era cît p-aci să se răstoarne dacă n-ar fi tras George hățurile.

— Mai bine mînă tu caii, zise Harry. Ți-am spus de la început că tu trebuie să-i mîni.

— S-a mai întîmplat vreodată să te las la ananghie, Harry ? întrebă George.

— Nu, zise celălalt, pînă acum, niciodată.

În timp ce vorbea, lacrimile îi șiroiau pe obraji.

— Dragul meu, cred că într-o bună zi vei spune totuși că mi-am făcut datoria.

— Ce anume ai făcut ? întrebă Harry.

— Am spus că eşti frate mai mic — că ţi-ai risipit întregul patrimoniu de care dispuneai, şi că averea care ţi-a rămas acasă va fi extrem de mică. Nu e adevărat ?

— Ba da, însă eu n-aş fi crezut-o nici dacă mi-ar fi spus-o zece mii de oameni, zise Harry. Orice mi s-ar fi întîmplat, am socotit că pe tine, George, mă pot bizui.

Aceasta era dispoziţia în care rămase Harry pînă la sfîrşitul călătoriei cu trăsura.

Curînd după ce se întoarseră la locuinţa lor li se servi masa, dar Harry abia gustă din ea, în schimb bău zdravăn din sticla de vin.

— Vinul ăla nu prea e bun consolator cînd ai necazuri, Harry, observă fratele lui.

— Dar altul nici n-am, domnule, zise Harry încruntat.

După ce bău pahar după pahar fără să scoată o vorbă, curînd îşi luă pălăria şi ieşi cu paşi grăbiţi din cameră.

Se întoarse abia după vreo trei ore. George nu plecă de acasă în răstimpul acesta, întrucît era îngrijorat în privinţa fratelui său ; citi o carte şi fumă o lulea care să-i dea răbdare. „A fost într-adevăr tare meschin din partea mea să spun că nu vreau să-l ajut şi, Domnul mi-e martor că nu ăsta e adevărul. Eu n-o să-l părăsesc chiar de va lua de nevastă şi o negresă, gîndi George. Oare nu i-am făcut şi aşa destul rău prin învierea mea neaşteptată ? Unde o fi plecat ? S-o fi dus la jocuri de noroc ?“

— Dumnezeule ! Ce ţi s-a întîmplat ? strigă curînd George Warrington, cînd intră în odaie fratele lui, palid ca moartea.

Se apropie şi-i strînse mîna fratelui :

— Acum pot primi strîngerea ta de mînă, Georgy, zise el. Poate că ai avut dreptate să faci ceea ce ai făcut, deşi eu unul nu cred nici în ruptul capului că tu ai fi în stare să-ţi părăseşti fratele la ananghie. Trebuie să-ţi spun ceva. Pe cînd luam masa mi-a venit deodată în minte să mă întorc la ea şi să-i vorbesc. M-am gîndit să-i spun : „Maria, chiar aşa sărac cum sînt, purtarea ta faţă de mine a fost atît de nobilă, încît jur pe ceruri că sînt al tău dacă mă vrei ; tu decizi. Dacă doreşti să te măriţi cu mine sînt

gata ; mă voi înrola în armată ; voi munci ; voi încerca să-mi cîştig într-un fel sau altul existenţa şi fra... rudele mele se vor îndupleca după o vreme şi ne vor da destui bani ca să putem trăi". Asta mă hotărîsem să-i spun ; şi chiar asta i-am şi spus, George. Am fugit prin ploaie pînă în Kensington — uită-te la mine că sînt stropit din cap pînă-n picioare — şi i-am găsit pe toţi aşezaţi la masă — adică toţi cu excepţia lui Will. Din prima clipă le-am vorbit deschis tuturor, aşa cum erau aşezaţi în jurul mesei, sorbindu-şi vinul. „Maria, zic eu, un om sărac vrea să-şi întărească făgăduiala făcută cînd îşi închipuia că e bogat. Vrei să-l accepţi ?" Am constatat că îmi pot găsi destul de uşor cuvintele şi nici nu m-am încurcat, nici nu m-am bîlbîit, cum mi se întîmplă acum. Am vorbit pe îndelete şi la sfîrşitul cuvîntării mele am spus că am să fac tot ce voi putea şi am să-mi îndeplinesc datoria faţă de ea dacă mă va ajuta Dumnezeu ! Cînd am terminat, ea s-a apropiat cu multă blîndeţe de mine. Mi-a luat mîna şi mi-a sărutat-o în faţa celorlalţi. „Scumpul meu Harry ! Nepreţuitul meu Harry ! a zis ea (sînt chiar cuvintele ei, că altfel eu nu m-aş împăuna în felul ăsta), ai o inimă nobilă şi eu la rîndul meu îţi mulţumesc din inimă. Dar, dragul meu, mi-am dat seama de mult că numai datoria singură, şi o promisiune pripită făcută de un băiat tînăr unei femei bătrîne te-a ţinut legat de această logodnă. Dacă ai traduce-o în viaţă ai fi nenorocit, dragul meu. Te dezleg de făgăduială, mulţumindu-ţi din adîncul sufletului pentru credinţa ta nestrămutată şi îmi voi binecuvînta şi-mi voi iubi întotdeauna vărul". Şi apoi s-a apropiat şi m-a sărutat de faţă cu ei toţi şi a părăsit sufrageria cu un aer maiestuos şi fără o lacrimă. Ceilalţi plîngeau cu toţii, în special lordul, pe care-l puteam pur şi simplu auzi suspinînd. N-aş fi crezut că e capabil de simţăminte atît de puternice. Dar de ea ce zici, George ? Nu-i aşa că e noblеţea personificată ?

— Să bem în sănătatea ei ! strigă George umplînd unul din paharele rămase încă dinaintea lui.

— Hip, hip, ura ! zise Harry.

Era nebun de bucurie că şi-a recăpătat libertatea.

CAPITOLUL LVII

ÎN CARE DOMNUL HARRY ÎȘI PIERDE TOT MAI MULT LOCUL ÎN SOCIETATE

ÎNCÎNTAREA DOAMNEI DE BERNSTEIN față de rezultatul ultimei conversații a lui Harry cu Maria nu era cu nimic mai prejos decît cea a nepoților ei virginieni. George o informă pe baroneasă despre cele petrecute printr-un bilet pe care i-l trimise chiar în seara aceea ; nu după multă vreme însuși nepotul ei Castlewood, care o vizita extrem de rar, veni să-și prezinte omagiile mătușii sale și-i vorbi deschis despre evenimentele survenite ; la urma urmei nici un om nu știa mai bine decît lordul Castlewood cum să vorbească deschis cînd se ivea prilejul, și acum că povestea dintre Maria și Harry se încheiase, ce nevoie mai era de reticențe sau ipocrizie ? Partida era jucată și se terminase ; acum nu mai avea nimic împotrivă să vorbească despre diferitele atacuri, stratageme și cacealmale din care fusese alcătuită.

— E sora mea, zise afectuos lordul ; n-o să mai aibă prea multe ocazii — prea multe *asemenea* ocazii de a se mărita și de a-și face un rost în viață. S-ar putea foarte bine ca eu să nu fi fost în favoarea acestei căsătorii în toate privințele și s-ar fi putut ca eu să-l compătimesc pe tînărul virginian, favoritul nobilei mele mătuși ; dar, firește, că un asemenea noroc nu era un lucru căruia să-i dai cu piciorul și eu eram obligat să-mi sprijin rudele de sînge.

— Candoarea aceasta e în mare măsură spre cinstea lordului Castlewood, zise doamna de Bernstein și dragostea pe care o manifești pentru sora ta este un lucru de-a dreptul înălțător !

— Ei nu, că noi tot am pierdut partida, dar vorbesc *sans rancune* [1]. Iar dumneata, care ai cîștigat, nu ai de ce să porți cuiva pică, zise lordul cu o plecăciune.

[1] fără supărare (fr.)

Doamna de Bernstein afirmă sus și tare că în viața ei n-a fost mai bine dispusă.

— Ei, Eugene, mărturisește acum că vizita aceea a Mariei la închisoarea datornicilor unde se afla Harry — acel gest înduioșător al ei de a-i înapoia lui Harry toate cadourile făcute, a fost o lovitură de maestru născocită de tine, nu ?

— Mila pentru tînăr și sentimentul datoriei față de prietenul ei — îndrăgostitul cu care era logodită și care se afla acum în nenorocire — cu siguranță că acestea constituiau motive suficiente pentru a o determina să acționeze așa cum a făcut-o, răspunse lordul Castlewood prefăcîndu-se cît se poate de serios.

— Dar tu i-ai dat acest sfat, nu-i așa, nepoate ?

Înălțînd din umeri, Castlewood recunoscu faptul că, într-adevăr, și-a sfătuit sora să-l viziteze pe domnul Harry Warrington.

— Dar noi tot am fi cîștigat, în pofida dumitale, nobilă mătușă — dacă nu și-ar fi făcut apariția fratele mai mare. Și am încercat s-o consolez pe biata mea Maria arătîndu-i că pînă la urmă se dovedește că, pierzînd partida, am avut de fapt un mare noroc.

— Dacă s-ar fi întîmplat cumva să se mărite cu Harry și abia pe urmă ar fi apărut vărul George ? comentă baroneasa.

— *Effectivement*[1] ! strigă Eugene, prizînd tabac. Dacă mormîntul tot avea să se dezbare de mort, atunci să mulțumim mormîntului că l-a scos la timp din măruntaiele lui ! Mă văd obligat să spun că domnul George Warrington pare să fie un om înțelept și nu e cu nimic mai egoist decît alți primi născuți care au ajuns să capete oarecare experiență. Biata mea Molly își închipuia că el s-ar putea să fie — cum să zic ? — poate că găgăuță ar fi termenul potrivit — ca și fratele său mai mic. Ea nădăjduia din inimă ca el să se arate dispus să împartă totul cu geamănul mai mic, făcînd jumate-jumate ; în care caz, ea fiind atît de înnebunită după tînărul Harry cred că l-ar fi acceptat. Eu i-am zis : „Harry Warrington și o jumătate de franzelă tot ar mai fi ce-ar mai fi, dar

[1] Într-adevăr (fr.)

ia gîndeşte-te ce înseamnă Harry Warrington fără o firimitură de pîine, draga mea !“

— Ce vrei să spui ? întrebă baroneasa.

— Mă rog, fără o firimitură de pîine, afară de aia care ar mai pica de la masa lui frate-su. Asta mi-a spus-o textual fratele mai mare.

— Vai ce ticălos fără pic de inimă ! strigă doamna de Bernstein.

— Ēh ! S-o lăsăm moartă ! Mătuşico, eu joc cu dumneata *cartes sur table !* [1] Domnişorul George a făcut ceea ce ar fi făcut oricare altul în locul lui ; şi n-avem nici un drept să ne supărăm pe el, zău că n-avem. Chiar şi Molly a recunoscut acest lucru după ce i-a trecut primul acces de mînie şi după ce am făcut-o să fie mai de înţeles. Vai ce băbuţă proastă e ! La vîrsta ei şi să-şi piardă aşa minţile pentru un flăcăiandru !

— A fost o pasiune adevărată, aproape că am ajuns să mă conving şi eu de asta, zise madame de Bernstein.

— Merita s-o auzi cum şi-a luat rămas bun de la el ! *C'était touchant, ma parole d'honneur* [2] ! Eu unui am plîns. Pe legea mea că nu m-am putut stăpîni. Băiatul, cu ciorapii plini pînă sus de noroi, cu părul căzut în ochi, dă buzna peste noi cînd ne aflam la masă ; îi adresează lui Molly oferta într-un stil cît se poate de franc şi de nobil şi, pe deasupra, exprimîndu-se şi foarte frumos ; iar ea îi răspunde. Zău, mi-a venit în minte figura doamnei Woffington [3] în piesa aia nouă scoţiană, scrisă de omul ăla al lordului Bute — Douglas — cum îi zice, frate ? S-a agăţat disperată de băiat şi i-a zis adio cu accente de-a dreptul sfîşietoare. Şi pe urmă a ieşit din odaie cu o deznădejde maiestuoasă — nu, mulţumesc, nu mai vreau ciocolată. Dacă ar fi făcut un *mauvais pas* [4] nimeni n-ar fi fost în stare să dea înapoi cu mai multă demnitate decît ea. A fost o retragere splendidă după o înfrîngere. A trebuit să părăsim poziţiile pentru că am

[1] cu cărţile pe faţă (fr.).

[2] A fost înduioşător, pe cuvîntul meu de cinste ! (fr.)

[3] *Margaret (Peg) Woffington* (1714—1760), actriţă de origine irlandeză.

[4] pas greşit (fr.).

fost înfometaţi, dar ne-am retras cu toate onorurile învinşilor.

— Lasă că n-o să moară Molly din pricina acestei dezamăgiri ! zise mătuşa lordului sorbind din ceaşcă.

Lordul rînji ca un dulău arătîndu-şi dinţii galbeni.

— Hi-hi ! zise el, a mai avut ea de vreo două ori boala asta, şi încă într-o formă foarte gravă, şi totuşi şi-a revenit perfect. După cum ştie prea bine nobila mea mătuşă, la vîrsta lui Molly nu se moare din aşa ceva.

De unde era să ştie nobila lui mătuşă ? Ea s-a căsătorit abia la o vîrstă înaintată cu preotul Tusher. Iar baroană Bernstein a devenit mult mai tîrziu. Un poet a remarcat că Didona de pe vremuri cunoştea şi ea nenorocirea şi de aceea a învăţat să fie miloasă cu cei nefericiţi.

După cîte mi s-au spus, oamenii din lumea mică se ceartă şi se bat şi se înjură, şi nu se mai împacă niciodată. Dar în generaţia lor, oamenii din lumea mare, sînt cu siguranţă mai înţelepţi. Au o dispută ; încetează să se mai vadă ; apoi o aplanează şi se întîlnesc din nou şi nimeni nu pune nici o întrebare. Astfel un fiu risipitor care rătăceşte prin lume, ca şi un căţeluş vagabond, beneficiază de o amnistie, deşi şi dumneata şi oricare altul ştiţi că a umblat haimana, înhăitîndu-se cu cine nu trebuia. În ultimele şase luni, de cînd familia Castlewood şi doamna de Bernstein se luptau pentru a pune stăpînire pe bietul Harry Warrington, aceste două ramuri ale familiei Esmond rămăseseră despărţite. Acum, chestiunea fiind tranşată, aveau din nou libertatea de a se întîlni ca şi cînd n-ar fi fost între ele nici un diferend ; şi doamna de Bernstein porni în caleaşca ei de zile mari la petrecerea ladyei Castlewood şi doamnele din familia Esmond apărură zîmbitoare la seratele doamnei de Bernstein şi dragostea dintre ele era mai mare ca oricînd.

— Şi aşa, domnule, aud că te-ai purtat ca un monstru cu inima de piatră cu frăţiorul tău Harry ! zise baroneasa încîntată la culme şi ameninţîndu-l pe George cu bastonul.

— N-am făcut decît să mă conformez indicaţiilor Înălţimii voastre şi am dorit să verific dacă ruda lui îl vrea pe Harry pentru el sau pentru averea pe care se zicea că o are, răspunse George înroşindu-se ca para focului.

— Ei, cum era Maria să se mărite cu un biet băiat fără o para, mai ales cînd fratele lui mai mare a zis că n-o să-i dea o leţcaie !

— Dar cred că am făcut ce era mai bine, doamnă, zise George roşind iar.

— Păi chiar aşa şi e, micule ipocrit ! strigă bătrîna.

— Ipocrit, mylady ? Dar de ce ? întrebă domnul Warrington devenind rigid şi căpătînd un aer semeţ.

— Ştiu totul, copile ! îi spuse baroneasa pe franţuzeşte. Semeni grozav cu bunicul tău. Vino să te îmbrăţişez ! Harry mi-a spus totul şi mi-a povestit şi că ţi-ai împărţit cu el micul tău patrimoniu.

— Păi aşa era şi firesc, doamnă. De cînd ne-am născut am avut în comun şi inima şi punga. Dar m-am prefăcut hain pentru a-i pune la încercare pe ăia de colo, zise George şi ochii i se umplură de lacrimi.

— Şi ai să împarţi cu el şi domeniul din Virginia ? îl întrebă doamna Bernstein.

— N-am spus asta. N-ar fi drept, răspunse domnul Warrington. Pămîntul trebuie să fie moştenit de primul născut şi nici Harry nu vrea să schimbe legea ; s-ar putea însă ca eu să mor sau ca mama să trăiască mai mult decît noi amîndoi. Dar jumătate din ceea ce e al meu e şi al lui ; şi nu trebuie să uităm că el a fost atît de risipitor pentru că s-a înşelat în privinţa situaţiei lui.

În seara aceea, cînd se pregătea să se ducă la culcare, doamnă Bernstein îi spuse cu multă emoţie cameristei :

— Dar crede-mă că e un cavaler de pe vremuri, un adevărat Bayard [1]. Parcă a înviat bunicul lui !

Cînd plecaseră de la ea cei doi flăcăi ea îi întinsese bietului Harry două degete şi lui George obrazul rujat, făcîndu-l să se îmbujoreze la rîndul lui aproape la fel de tare ca şi acest trandafir adeseori vopsit ; îl emoţiona semnul de afecţiune din partea bătrînei lui rude.

Cu toate că Harry Warrington era mai puţin invidios decît oricare alt om şi-şi onora fratele ca fiind în toate privinţele şeful, călăuza şi superiorul lui, totuşi nu e de mirare că pe fratele mai tînăr îl apăsa un anumit sentiment

[1] *Pierre Terrail de Bayard* (1473—1524), erou francez supranumit „cavalerul fără teamă ori prihană".

de umilință și dezamăgire după răsturnarea sa de pe tronul pe care fusese înălțat ca Tînăr Norocos și moștenitor al nesfîrșitelor teritorii din Virginia. Degeaba îi făgăduiau și îi jurau prietenii noștri din Kensington c-o să-l iubească mai mult după izgonirea din paradis ; Harry le făcu o plecăciune adîncă și le declară că le rămîne profund îndatorat ; dar cînd se duse cu fratele lui la recepția oficială oferită de lordul Castlewood în onoarea rudei sale de curînd regăsite, nu putu să nu observe că George era totul pentru verii lui ; toată conversația, toate complimentele și *petits soins* [1] erau numai pentru el, în timp ce pe Harry nu-l băga nimeni în seamă, afară doar de săraca Maria care-l urmărea cu priviri duioase și melancolice și nu-l slăbea din ochi, transmițîndu-i triste reproșuri și, chipurile, ținîndu-l de rău pentru că a părăsit-o. „Ah ! păreau să spună ochii, ușor îți vine ție, Harry, să accepți libertatea pe care ți-am acordat-o ; dar să știi, domnule, că eu n-am avut cîtuși de puțin intenția să te văd atît de încîntat că ai scăpat". Ea îi dăduse răvaș de drum și totuși nu-l ierta pe de-a-ntregul pentru că s-a supus întocmai vorbelor ei. Nu voia să-l ia de bărbat și totuși îl voia. O, dragii mei prieteni nevîrstnici ! Ce încîntător e începutul unei povești de dragoste și cît de nedemn se dovedește uneori a fi sfîrșitul ei ! Ce perspective romantice se deschid înaintea tînărului Damon și a tinerei Phillis (sau respectiv a lui Damon și a lui Phillis între două vîrste), cînd își împărtășesc unul altuia dragostea lor nevinovată, cînd se cuprind cu brațele pe după talie și-și aruncă privirile asupra fermecătorului *pays du tendre* [2] așternut la picioarele lor ! De acum înainte pînă la adînci bătrîneți, rămînînd mereu uniți astfel, vor străbate acest regat. S-ar putea să întîlnească stînci în cale și rîuri învolburate, dar oare dragostea puternică și adevărată a lui Damon nu-i va da posibilitatea s-o ajute pe iubita lui să le străbată ?

Nu încape îndoială că tocmai asta a simțit și Harry Warrington cînd s-a dus la Kensington și a fost întîmpinat de ochii melancolici și plini de reproșuri ai verișoarei. Da ! E o situație tare stupidă și ridicolă ; dar, pe de altă parte,

[1] micile atenții (fr.)
[2] regat al îndrăgostiților (fr.)

e și trist să privești înăuntrul unei case unde ai locuit odinioară și să vezi doar pustiu și ferestre întunecate în locul focurilor de artificii care-ți urau pe vremuri bun venit. E trist ? Da ; dar, ha ! Cît de trist, de amarnic și de absurd e să ridici ochii cînd treci animat de sentimente calde pe lîngă casa cu numărul treisprezece și să vezi pe altcineva zîmbind la o fereastră, și să-ți dai perfect de bine seama că e în termeni foarte intimi cu proprietăreasa. Eu mă simt întotdeauna jignit, chiar și la un han unde trag mai des, dacă văd cuferele și ghetele altor oameni la ușa camerelor ocupate altădată de mine. Oare ghetele acestea s-au lăfăit pe divanul pe care m-am odihnit odinioară eu ? Vă arunc cu scîrbă din fața mea, ciubote murdare și vulgare !

Așadar, considerînd că perioada șederii lui s-a încheiat și că, chiar dacă în odăile Mariei nu s-a instalat un nou locatar, ele sînt în orice caz de închiriat, Harry nu se simțea chiar la largul lui în prezența verișoarei, și poate că nici ea într-a lui. El constata, fie că n-avea nimic ce să-i spună, fie că ceea ce-i spunea ea lui era banal și neinteresant și că mușțiucul roșu al lulelei albe de Virginia îi era acum cu siguranță mai agreabil decît cele mai blînde accente ale Mariei și decît cea mai melancolică *moue* [1] a ei. Cînd George se ducea în Kensington, Harry nu ținea prea mult să-l însoțească și jura că e ocupat în altă parte.

Nici în casa din Hill Street a unchiului lui nu se distra mai bine bietul flăcău și realitatea este că persoanele virtuoase care o ocupau îl tratau cu o indiferență totală. Cînd se ducea pe acolo, cucoanele nu se jenau să stea ascunse ; nici nu-i venea să creadă lui Harry că sînt capabile de atîta nesinceritate, după toate alintările, urările de bun venit și jurămintele repetate de afecțiune ; dar întîmplarea făcînd ca el să stea la familia Lambert vreme de un ceas după ce trecuse pe la mătușa lui, văzu pe slujitorii ladyei Warrington aducînd o lectică goală și pe mătușa lui ieșind din casă și urcîndu-se în ea, fără măcar să roșească atunci cînd el îi făcu o plecăciune de la fereastra de peste

[1] mutrișoară, botișor (fr.)

drum. Să fii respins de propriile tale rude — să ţi se trîntească în nas uşa aceea care altădată ţi-era deschisă cu atîta amabilitate — era oare posibil ? El n-ar fi crezut niciodată că un asemenea lucru e cu putinţă, zicea bietul Harry, cu mintea lui simplă. Poate că el credea că şi ciocanul de la uşă are o inimă tandră şi nu e făcut din alamă ; dar cum nu s-a schimbat la faţă ciocănaşul acela, tot aşa nu s-a schimbat la faţă nici virtuoasa lady Warrington cînd a trecut prin dreptul nepotului ei.

— Însăşi soţia fratelui tatei ! Dar ce am făcut ca s-o supăr ? Ah, mătuşă Lambert, mătuşă Lambert, ai mai văzut vreodată atîta împietrire ? strigă Harry cu impetuozitatea lui obişnuită.

— Dar noi ne-am schimbat cu ceva purtarea faţă de tine, scumpul meu Harry ? întrebă mătuşa Lambert uitîndu-se cu coada ochiului la fiica ei mezină. Se prea poate ca lumea să te privească glacial, dar noi nu aparţinem acestei lumi ; aşadar, aici la noi poţi veni oricînd şi te vei simţi la liman.

— Oamenii din casa asta sînt altfel decît ceilalţi, răspunse Harry. Nu ştiu cum se face, dar într-un fel sau altul, cînd vin la voi mă simt întotdeauna liniştit şi fericit.

Generalul Lambert strigă :

— *Quis me uno vivit felicior ? Aut magis hac est*
Optandum vita dicere quis potuit ? [1]

Ştii de unde am citat aceste versuri, domnişorule Togă ? adăugă el adresîndu-se fiului său care învăţa la colegiu şi venise să-şi petreacă în sînul familiei vacanţa de Paşti.

— Din Catul [2] le-ai citat, domnule, zise tînărul învăţat.

— Nici pomeneală, domnule ! Le-am citat din Democritus Junior [3] pe care-l prefer — bătrînul Burton care le-a dat învăţătură multor elevi slabi.

Burton şi Montaigne erau autorii preferaţi ai bunului general.

---

[1] Cine trăieşte mai fericit decît mine în singurătate ? Sau cine a putut spune că trebuie să-ţi doreşti mai mult decît această viaţă ? (lat.)

[2] *Gaius Valerius Catullus* (84 ?—54 î.e.n.) poet liric roman.

[3] Pseudonim al învăţatului englez *Robert Burton* (1577—1640).

CAPITOLUL LVIII

ÎN CARE FACEM CEEA CE FAC POATE ȘI PISICILE

AM POVESTIT CĂ VIRGINIENII noștri, cu o înțelepciune relativ obișnuită la tineri, găsiseră de cuviință să se alăture cu multă dîrzenie taberei iacobite și să-și afirme dragostea nemăsurată pentru familia regală surghiunită. Prințul în exil îl recunoscuse pe tatăl doamnei Esmond ca marchiz de Esmond, așa că ea nu era dispusă a se arăta prea furioasă pe un neam urmărit de ghinion din moment ce, la urma urmei, avuseseră bunătatea de a recunoaște meritele familiei ei. Cît despre micile cancanuri privitoare la sora ei, madame de Bernstein și la Bătrînul Cavaler, ea alunga cu dispreț amintirea acelei împrejurări odioase afirmînd, pe bună dreptate, că primii doi monarhi ai casei de Hanovra au fost la fel de răi ca și oricare dintre Stuarți în ceea ce privește morala lor particulară. Dar regele *de facto* [1] era rege, ca și Maiestatea sa *de jure* [2]. *De Facto* fusese încoronat și uns rege în mod solemn în biserică și, în același mod solemn, l-a făcut praf pe *De Jure*, cînd au ajuns să se ia de păr în privința regatului. Așadar, opinia clară a doamnei era că fiii ei au datoria atît față de ei înșiși cît și față de suveran să apară la Curtea regală. Dacă Maiestății sale i-ar fi venit cumva cheful să ofere vreunuia din ei o funcție bine plătită sau o panglică albastră sau roșie, ea una n-ar fi fost cîtuși de puțin surprinsă. Ea nu se îndoia că regele îi cunoaște pe reprezentanții din Virginia ai familiei Esmond, precum și pe toți ceilalți membri ai protipendadei lui. Așadar, băieților li s-a dat dispoziția expresă de a se înfățișa la Curte și presupun că mama lor s-ar fi supărat cumplit dacă ar fi știut că George i-a luat haina cu dantelă a lui Harry în ziua cînd s-a dus să se încline la Kensington.

Acum o sută de ani salonul regelui era deschis mai în fiecare zi pentru marea aristocrație și mica nobilime ; și

[1] de fapt (lat.)
[2] De drept (lat.)

supușii lui credincioși — în special după ce începuse războiul — se puteau bucura din plin la vederea augustului suveran de douăzeci de ori pe lună. Înțelepciunea cu care evitase vasele de război ale inamicului și recunoașterea grațioasă a pierderii incomensurabile ce ar suferi-o insulele britanice dacă persoana sa regală ar fi capturată pe mare, făceau pe monarh să renunțe la vizitele în țara sa de baștină, Hanovra — atît de scumpă inimii sale regale — și îl sileau să rămînă deși, trebuie s-o mărturisim, cu destulă neplăcere, printre iubitorii săi supuși din Anglia. Dar o doamnă din Hanovra ale cărei virtuți o făcuseră să crească foarte mult în ochii prințului, s-a străduit să-l consoleze pentru absența lui silită de la Herrenhausen. Și, din gura contesei de Walmoden (căreia mărinimia imperială îi conferise cu elegantă condescendență un înalt titlu britanic) preaveneratul Apărător al Credinței putea auzi accentul de acasă.

Domnul George Warrington îi ceru unchiului său, nelipsit de la Curte, să-l prezinte și pe el acestui preaiubit suveran ; și întrucît și domnul Lambert trebuia să meargă la Curte și să-i mulțumească Maiestății Sale pentru ridicarea sa în rang, cei doi gentlemeni făcură împreună călătoria pînă la Kensington, angajînd în acest scop o birjă, întrucît caleașca lordului Wrotham îi era acum necesară proprietarului ei de drept, care revenise în casa lui din capitală. Coborîră la poarta palatului Kensington, unde sentinelele de serviciu, recunoscîndu-l pe bunul general, îl salutară, și de acolo se îndreptară cu modestie, pe jos, spre reședința de vară a suveranului. Trecînd pe sub porticul palatului, intrară în galeria care duce la scara mare de marmură neagră (împodobită și pictată cu atîta dichis de domnul Kent [1]) și apoi străbătură mai multe încăperi ornate cu tapiserii bogate, cu tablouri și busturi, pînă cînd ajunseră în salonul principal al regelui, unde se află acea celebră *Veneră* a lui Tizian și, printre alte capodopere, tabloul *Sfîntului Francisc închinîndu-se în fața pruncului Isus*, executat de Sir Peter Paul Rubens ; și aici, împreună cu ceilalți vizitatori, cei doi gentilomi așteptară pînă cînd Majestatea Sa ieși din apartamentele sale particulare, unde

[1] *William Kent* (1684—1748), pictor și arhitect britanic.

ţinuse sfat cu anumite personaje numite în limbajul presei contemporane M.n.ş.t.ii M.i.st.ţ.ii Sale.

George Warrington care pînă atunci nu mai avusese ocazia să pătrundă într-un palat, se bucură de acest răgaz pentru a admira edificiul şi pentru a examina pe cei din jur. Şi tablouri frumoase tot pentru prima dată vedea şi sînt convins că a savurat din plin acel fermecător portret al regelui Carol I, cu regina şi familia, făcut de Sir Anthony Van Dyck [1], precum şi splendidul tablou al lui Tintoretto [2], reprezentînd-o pe Esthera în faţa lui Ahasverus şi în care toate personajele sînt îmbrăcate în somptuoase costume veneţiene. Atît de tare era fermecat de contemplarea acestor opere, încît nici nu auzea toate replicile bunului său prieten, generalul, care şoptea în urechea, prea puţin dispusă să-l asculte, a tînărului său tovarăş, numele cîtorva dintre persoanele din jur.

— Acolo, zise domnul Lambert, sînt doi dintre lorzii amiralităţii, domnul Gilbert Elliot şi amiralul Boscawen : Boscawen al vostru, a cărui flotă a tras primul foc de tun în apele voastre acum doi ani. Gentilomul acela corpolent şi dichisit de sus pînă jos cu firet de aur e domnul Fox, care a fost ministru şi acum se mulţumeşte cu slujba bine plătită de şef al administraţiei financiare.

— Duce cu el *auri fames* [3] ; vai, dar vesta lui este o adevărată mină de aur ! zise George.

— *Alieni appetens* [4] — cum sună citatul acela ? Îi place grozav să strîngă bani şi să-i cheltuiască, continuă generalul Lambert. Colo e primul lord judecător Willes, care vorbeşte cu arhiepiscopul de Salisbury, doctorul în teologie Hoadley, care, dacă l-ar sluji pe Dumnezeu aşa cum îşi slujeşte regele, ar fi promovat într-o funcţie foarte înaltă în ceruri. El e de pe vremea bunicului tău şi se bucura de simpatia lui Dick Steele [5] şi de antipatia Vicarului [6]. Împreună cu el e lordul episcop de Londra, doctorul în teologie

---

[1] Pictor flamand stabilit în Anglia (1599—1641).

[2] *Jacopo Robusti il Tintoretto* (1518—1594), pictor italian.

[3] foamea de aur (lat.)

[4] Rîvnind la bunurile altora (lat.)

[5] Scriitorul Richard Steele.

[6] *Jonathan Swift* (1667—1745), era preot şi a ajuns vicar al catedralei Sf. Patrick din Dublin.

Sherlock, un om foarte învățat. În vremea noastră lorzii aceștia ai bisericii au pierdut cea mai mare parte a onorurilor de care se bucurau. Mi-aduc aminte de pe vremea cînd eram copil, și mă ținea mama de mînă, că ea m-a pus să îngenunchez odată în fața episcopului de Rochester, acela care a trecut peste apă și a ajuns să slujească o persoană al cărei nume nu trebuie pomenit — episcopul lui Perkin. Blondul ăla chipeș e amiralul Smith. A fost președintele Curții Marțiale care l-a judecat pe bietul Byng [1] și s-a străduit zadarnic să-l scape de pedeapsă ; marinarii îi zic Tom Zecemii. Ambasadorul Franței l-a reclamat cînd era locotenent pentru că a făcut o corabie franțuzească de război să coboare gabierul mare în fața lui, iar regele l-a înălțat pe Tom chiar a doua zi la rangul de căpitan. Domnul acela înalt și cu aer semeț e lordul George Sackville, care, acum că am ajuns și eu general-maior mă tratează un pic mai bine decît pe un lacheu. Ce n-aș da să fie aici și bătrînul Blakeney [2], un om grozav ; e foarte iubit de soldați și e la fel de blînd și brav ca și nobilul ăla sfrijit care... respectele mele, mylord. Dați-mi voie să vă prezint pe un tînăr gentleman care tocmai a venit din America și a participat la povestea aceea tristă a lui Braddock acum doi ani.

— A, da ? zise nobilul sfrijit. Am onoarea să vorbesc cu domnul...

— Cu generalul-maior Lambert, sluga dumneavoastră plecată, care a fost în serviciul Maiestății Sale cu mult înaintea dumneavoastră. Domnule Warrington, dumnealui e primul deputat al Angliei, domnul Onslow, președintele Camerei Comunelor. Unde e unchiul tău ? Dacă mai întîrzie mult Sir Miles, o să trebuiască să te prezint chiar eu Maiestății Sale.

În timp ce vorbea, virtuosul general se adresa numai tînărului său prieten, fără să-l bage cîtuși de puțin în seamă pe colegul său, care se îndepărtă cu spaima întipărită pe figură, de parcă l-ar fi uimit îndrăzneala genera-

[1] *John Byng* (1704—1757), amiral englez condamnat la moarte pentru pierderea bătăliei de la Minorca.

[2] Baronul *William Blakeney* (1672—1761), comandant și guvernator militar britanic.

lului. Acum o sută de ani un nobil era nobil şi ca atare se aştepta să fie admirat.

Curînd îşi făcu apariţia vesta roşie a lui Sir Miles şi între el, nepotul lui şi generalul Lambert, se făcu un schimb de saluturi cordiale ; pentru că noi am relatat încă de mult ce om afectuos era Sir Miles. Aşadar, generalul plecase din casa lordului Wrotham ? Era şi timpul pentru că lordul voia să stea chiar el acolo ? Prea bine ; dar gîndiţi-vă ce pierdere pentru vecini !

— Vă ducem dorul, scumpe domnule general ; vă simţim pur şi simplu lipsa, strigă Sir Miles. Fetele mele erau pur şi simplu fermecate de drăgălaşele dumneavoastră domnişoare — pe cuvîntul meu — şi nevastă-mea, lady Warrington, discuta într-una cu fetele cum ar putea găsi prilejul de a face cunoştinţă cu încîntătoarea dumneavoastră familie. Avem sentimentul că sîntem prieteni de cînd lumea ; zău aşa, domnule general, dacă îmi daţi voie să v-o spun ; şi noi vă iubim dacă mi-e îngăduit să vorbesc deschis, datorită prieteniei şi amabilităţii pe care le-aţi arătat-o scumpilor noştri nepoţi ; cu toate că eram puţin geloşi, mărturisesc, puţin geloşi pe ei fiindcă veneau atît de des să vă viziteze. De nenumărate ori i-am spus ladyei Warrington : „Draga mea, de ce nu facem noi cunoştinţă cu domnul general ? De ce nu-l poftim să vină împreună cu cucoanele lui, aşa ca în familie, să ia masa cu nişte boiernaşi simpli de la ţară ?“ Te rog, domnul meu, să transmiţi omagiile mele respectuoase doamnei Lambert ; şi mulţumeşte-i pentru bunătatea ei faţă de aceşti tineri domni. Rudele mele de sînge, domnule : băieţii preaiubitului meu frate !

Îşi trecu mîna peste ochii lui de bărbat adevărat ; era cît p-aci să se înece din pricina atîtor emoţii generoase şi pline de afecţiune.

În timp ce stăteau de vorbă — George Warrington stăpînindu-şi în permanenţă rîsul cu admirabilă gravitate — se deschise uşa de la apartamentele regale şi intrară pajii precedînd pe Maiestatea Sa. Era urmat de fiul lui, rotofei, Alteţa Sa regală ducele, un prinţ opulent cu haina şi obrajii stacojii ca para focului ; îndărătul lor

venea suita de gentilomi şi funcţionari oficiali, printre care George îl recunoscu imediat pe celebrul ministru de externe Pitt [1], după statura sa înaltă, ochii şi nasul vulturesti şi prezenţa gravă şi maiestuoasă. Chiar şi acum, după o sută de ani, cînd văd trecînd silueta aceea solemnă, jur că mă cuprinde un fior de teamă amestecată cu respect şi mă străbate dorinţa de a-mi scoate pălăria. George al II-lea nu mă sperie ; şi nici apariţia ameninţătoare a Alteţei Sale regale ducele de Culloden şi Fontenoy nu-mi ia ochii ; dar fruntaşul deputaţilor, teribilul port-drapel al cavaleriei ! [2] Silueta lui stă călare ca un colos de-a curmezişul îngustei noastre insule de acum o sută de ani ; şi eu tac înlemnit cînd îl zăresc trecînd cu picioarele îngroşate de podagră şi cu mîna lui ca un trăsnet învelită în flanelă. Poate că aşa cum îl vedem astăzi ieşind cu ochii înnegurati din camera tainică a monarhului, înseamnă că între el şi augustul său stăpîn a avut loc o scenă violentă. Ceasuri întregi l-a bombardat şi l-a plictisit pe bătrînul suveran cu discursuri uimitor de lungi, pline de elocinţă, abundînd în exprimări cît mai alese, chiar dacă subiectele abordate erau din cele mai banale ; dar, trebuie să recunoaştem că discursurile îi displăceau total bătrînelului cu mintea iute „la picioarele căruia se ploconea el", aşa cum spune zicala, şi care nu poate suferi nici „boesia frumoasa, nici brosa frumoasa !" Sublimul ministru străbate plin de solemnitate mulţimea ; asistenţa se înşiruie respectuoasă pe lîngă pereţi ; Maiestatea Sa umblă de jur împrejur, odrasla sa regală rămînînd puţin în urmă şi angajînd conversaţii personale, după propriul său chef.

Monarhul e un bătrînel ascuţit, cu culori vii în obraji, cu ochii ieşiţi din orbite, şi îmbrăcat în haine simple şi demodate, de culoarea tutunului, cu ciorapi maron, fără vreo altă podoabă decît panglica albastră a Ordinului Jartierei. Vorbeşte cu accent nemţesc dar cu destulă uşurinţă, isteţime şi simplitate, adresîndu-se persoanelor pe care are de gînd să le bage în seamă, sau, dimpotrivă, trecînd mai departe cu o simplă înclinare a capului. Îl cunoaşte bine pe domnul Lambert, care luptase sub comanda Maiestăţii

[1] *William Pitt* (cel Bătrîn) (1708—1778), politician britanic.
[2] Porecle ale lui William Pitt.

Sale la Dettingen și sub comanda Alteței Sale regale în Scoția ; îl felicită cu bonomie pentru înaintarea în grad.

— Nu întotdeauna putem face ceea ce ne e pe plac, zise Maiestatea Sa folosind o frază preferată de-a lui ; dar m-am bucurat că măcar de data asta am putut să-mi acord această plăcere în cazul dumitale, domnule general ; pentru că în toată armata mea nu e ofițer mai bun ca dumneata.

Veteranul se împurpură la față și făcu o plecăciune, fiind profund încîntat de acest mic discurs. Între timp, Cel mai Bun dintre Monarhi, se uită la Sir Miles Warrington (pe care Maiestatea Sa îl cunoștea perfect ca beneficiar lacom al tuturor favorurilor de la toți miniștrii) și la tînărul gentleman de lîngă el.

— Dînsul cine e ? cataclisi să întrebe Apărătorul Credinței, arătîndu-l pe George Warrington care, îmbrăcat în cel mai bun costum brodat al lui Harry, stătea într-o atitudine respectuoasă în fața suveranului său.

Frîngîndu-se din șale, Sir Miles își informă suveranul că tînărul gentleman, e nepotul lui, domnul George Warrington din Virginia, care cerea permisiunea de a-și aduce umilul său omagiu.

— A, va să zică ăsta e celălalt frate ? condescinse să remarce veneratul cap încoronat. A venit tocmai la timp, că altfel frate-su ar fi cheltuit toți banii. O, dar Înalt Preasfinția voastră, episcopul de Salisbury n-ar fi trebuit să iasă pe o vreme atît de proastă ! Nu era mai bine dacă stăteați acasă ?

Acestea fiind zise, mult respectatul deținător al sceptrului Britaniei trecu mai departe către alți lorzi și gentlemeni de la Curtea lui. Sir Miles Warrington fu profund afectat de condescendența suveranului. Îi strînse cu entuziasm mîinile nepotului :

— Domnul să te aibă în pază, băiete, strigă el. Ți-am spus că ai să vezi pe cel mai mare monarh și pe cel mai distins gentleman din lume. Este sau nu este, Înalt Preasfinția voastră ?

— Așa e, așa e ! strigă episcopul împreunîndu-și mîinile înzorzonate de volane și ridicînd spre cer ochii săi frumoși. E cel mai bun dintre prinți și oameni.

— Iată-l și pe domnișorul Louis, nepotul preferat al ladyei Yarmouth, zise Lambert arătîndu-l pe un tînăr gentleman înconjurat acum de o adevărată gloată.

Curînd trupeșul duce de Cumberland se apropie de grupul respectiv.

Alteța Sa regală îi întinse mîna fostului său tovarăș de arme.

— Te felicit, Lambert, pentru înaintarea în grad, zise el binevoitor.

Lui Sir Miles Warrington erau să-i iasă ochii din cap de fericire.

— Știu că o datorez bunelor oficii ale Alteței Voastre regale, zise recunoscător generalul.

— Cîtuși de puțin ! Nicidecum ; de mult trebuia să te înainteze. Ai fost întotdeauna ofițer bun : poate-ți vom găsi curînd ceva de făcut. Asta e gentlemanul pe care mi l-a prezentat James Wolfe.

— E fratele lui, Alteță.

— A, adevăratul Tînăr Norocos ! Ai fost în armata bietului Ned Braddock în America — ai căzut prizonier și ai avut norocul să scapi. Poftește în vizită la mine în Pall Mall ! Adu-l la ceremonia matinală, Lambert.

Și spatele lat al prințului moștenitor se întoarse către prietenii noștri.

— Plouă ! Ai venit pe jos, domnule general ? Trebuie să te întorci acasă cu trăsura mea, și George la fel. Eu zic că trebuie neapărat să veniți cu mine. Nici nu încape discuție ! Nici nu vreau să aud de un refuz, strigă entuziast baronetul.

Și el îi aduse pe George și pe general înapoi în Hill Street și-l prezentă pe militar ladyei Warrington și scumpelor sale Flora și Dora, ținînd morțiș să-i facă părtași la o gustare, afirmînd că negreșit trebuie să fie flămînzi după atîta drum.

— Cum ? Nu e decît friptură rece de berbec ? Ei, mă rog, un militar trecut prin ciur și prin dîrmon, poate mînca și așa ceva. Și un pahar bun din băutura specială a Ladyei Warrington, pregătită chiar cu mîinile ei, o să vă mai alunge frigul din oase. Minunată băutură ! Splendidă friptură ! Sînt chiar oile noastre, domnule general — zise ospitalierul

baronet — aduse de la țară, bătrîne de cel puțin șase ani. La noi masa e foarte simplă ; dar toți Warrington-ii încă de pe vremea lui Wilhelm Cuceritorul au fost vestiți pentru dragostea pe care o poartă cărnii de berbec ; și se prea poate ca masa noastră să pară cam frugală și așa o fi chiar, fiindcă noi sîntem oameni simpli și eu sînt silit să-mi plătesc ticăloșii de servitori doar cu masă și casă. Știți, nu le pot da carne de berbec de șapte ani.

În prezența nepotului său. Sir Miles le povesti soției și fiicelor cum a fost primit George la Curte, în termeni atît de măgulitori, încît George aproape că nu se mai recunoștea, după cum nu mai recunoștea nici scena la care participase ; nu-i venea nici să se uite în ochii unchiului, nici să-l contrazică în fața familiei, întrerupîndu-l în mijlocul acestei povestiri uluitoare. Lambert rămase o vreme cu ochii holbați. Și el fusese la Kensington. Dar nu văzuse nici una din minunile descrise de Sir Miles.

— Sîntem mîndri de tine, dragă George. Te iubim, scumpe nepoate — te iubim cu toții și sîntem cu toții mîndri de tine...

— Da ; dar mie îmi place mai mult Harry, zise o voce de copil.

— Nu pentru că ești bogat ! Screwby, du-l pe domnișorul Miles la pedagogul lui. Pleacă, băiete ! Nu, George, pentru că cerul ți-a hărăzit domenii întinse și un nume vechi ; nu, ci fiindcă ți-ai folosit cît se poate de bine talentele cu care te-a înzestrat Dumnezeu ; fiindcă ai luptat și ai sîngerat pentru cauza țării tale, pentru cauza monarhului tău și ca atare ești într-adevăr demn de favorurile Celui mai Bun dintre Suverani. Domnule general, dumneata ai avut amabilitatea să vii în vizită la o familie de oameni de la țară și să te așezi la masa lor fără pretenții. Sper că te putem revedea într-o zi cînd ospitalitatea noastră va fi în mai mare măsură la înălțime. Da, pe legea mea, domnule general, trebuie neapărat să fixezi ziua cînd vei veni la noi la cină împreună cu doamna Lambert și cu scumpele dumitale fete. Acuma, pe cuvîntul meu că nici nu mă gîndesc să accept un refuz, urlă cavalerul.

— Nădăjduiesc că ne veţi însoţi în salonaş, nu ? întrebă lady Warrington ridicîndu-se.

Domnul Lambert se rugă să-l scuze ; dar doamnele nu acceptară nici în ruptul capului să-l lase pe scumpul George să plece şi el. Nu, el nu trebuia să plece cu nici un preţ. Voiau să-l cunoască mai bine pe vărul lor. Ţineau morţiş să afle despre bătălia aceea îngrozitoare şi despre fuga lui din mîinile indienilor. Veni şi Tom Claypool şi auzi o parte a povestirii. Flora îl asculta ţinîndu-şi batista la ochi, iar micuţul Miles tocmai spusese :

— De ce îţi trebuie batista aia, Flora ? Că doar nu-ţi curge nici o lacrimă.

Fiind înzestrat cu mult umor, Martin Lambert, odată ajuns acasă, n-a putut să nu-şi distreze soţia zugrăvind noua familie pe care tocmai o cunoscuse. De curînd ajunsese să fie la modă un cuvînt de argo pentru impostori, şi anume „pişicheri". E oare cu putinţă pentru cititor să creadă că generalul a folosit acest cuvînt pentru a desemna familia virtuosului nobil de ţară ? El descrise ospitalitatea debordantă a tatălui, flateria pompoasă a mamei şi privirile admirative ale fiicelor ; apoi raportă cît de tare şi de puţintică era carnea de oaie şi ce gust şi miros îngrozitor avea băutura ; şi putem fi siguri că doamna Lambert a pus în contrast purtarea recentă a ladyei Warrington faţă de bietul Harry, cu actuala ei conduită faţă de George.

CAPITOLUL LIX

ÎN CARE NI SE OFERĂ PRILEJUL DE A MERGE LA TEATRU

DUPĂ CÎTE ÎMI ÎNCHIPUI, adevăratele evenimente ale vieţii nu pot alcătui decît o mică parte din bugetul romancierului. Cînd vorbeşte despre profesiunea armelor în care bărbaţii îşi pot dovedi fie curajul, fie opusul lui, scriitorul trebuie în mod firesc să se ocupe de împre-

jurări, acțiuni și personaje interesante și să introducă relatări ale primejdiilor, sacrificiilor, devotamentului, morților eroice și altele asemenea ; în acest caz e posibil ca romancierul să se aventureze să trateze despre evenimentele reale ale vieții ; altfel însă ele nu prea au ce să caute în istorisirile noastre. Oare o istorisire cu adevărat rustică despre oameni care poartă ghete cu caiele și trăiesc cu mai puțin de un șiling pe zi ar fi insuportabilă ? În vremurile despre care scriem, poeții contemporani țineau să-i zugrăvească pe ciobani în pantaloni trandafirii și în veste de creton, dănțuind în fața turmelor și cîntînd la un flageolet legat cu o fundulițâ de satin albastru. Iar eu răspund la unele obiecții pe care mi le-au adus criticii capabili și binevoitori, zicînd că romancierul are puține șanse să trateze problemele reale ale vieții — afară poate doar de războiul mai sus pomenit. Dar treburile juridice, ale bursei, polemica teologică, negoțul de pînzeturi, activitatea farmacistului și altele asemenea — cum ar putea oare scriitorii să facă pentru a le introduce pe de-a-ntregul în istorisirile lor ?

Tot ce pot face autorii este să-i înfățișeze pe oameni *în afara* ocupațiilor lor — atunci cînd își cultivă pasiunile, cînd iubesc, rîd, se distrează, urăsc sau mai știu eu ce fac și să descrie aceste lucruri cît de bine pot, subînțelegînd ocupațiile lor și trecîndu-le cu vederea, lăsîndu-l pe cititor să le deducă singur.

Astfel, vorbind de lumea actuală sau trecută știu că nu voi face altceva decît să mă învîrt prin holurile teatrelor, pe la cafenele, localuri de dans, separeuri, tarabe de bîlci și prin sălile de ospețe și de muzică ale vieții ; știu că între timp lumea mare și serioasă trecută sau prezentă trudește în cămăruțele ei încovoiată deasupra apăsătoarelor războaie de țesut sau desfășurîndu-și chinuitoarele munci de fiece zi, pe cînd noi ne vedem personajele numai cînd nu fac nici o treabă. Corydon [1] trebuie să transporte gunoiul și să treiere orzul și nu numai s-o curteze pe Phillis [2] ; Ancillula [3] trebuie să-i îmbrace

[1] Nume tradițional de păstor sau țăran.
[2] Nume tipic de păstoriță.
[3] Slujnicuță — de la latinescul *ancilla* — servitoare sau sclavă.

şi să-i spele pe pioşi, să le servească pe domnişoare, să le slujească drept cameristă, să-i scoată pe copilaşi la plimbare, şi aşa mai departe, înainte de a putea avea scurta dar delicioasa întrevedere printre ostreţele de la gard cu Boopis, poliţaiul. Acesta trebuie să bată caldarîmul prost toată ziulica pînă ce apucă să profite de o sărutare dată în grabă sau de bucata de plăcintă strecurată pe furiş. Numai cînd şi cînd, şi departe de toate aceste ceasuri de trudă, putem noi nimeri un personaj sau altul ; şi de aceea, deşi majoritatea oamenilor despre care scriem au fără îndoială ocupaţiile şi treburile lor serioase, noi nu-i putem aduce laolaltă cu cititorii decît atunci cînd nu sînt ocupaţi nici unii, nici ceilalţi.

Filfizonii şi gentilomii de frunte de la White şi de la Arthur, continuară să-l trateze glacial pe bietul Harry Warrington, în aşa de mare măsură încît el era din ce în ce mai puţin amator de societatea lor şi mesele de joc şi localurile de pe Ring şi de pe Mall nu-l mai văzură la faţă. Doamna de Bernstein era de părere ca nepotul ei să sfideze indiferenţa lumii şi jura că aceasta ar fi cucerită dacă el ar avea curajul s-o înfrunte ; dar tînărul era prea cinstit pentru a umbla cu o faţă surîzătoare cînd în inima lui era nemulţumit, pentru a-şi ascunde umilinţa sau supărarea, pentru a para aluziile răutăcioase printr-o linguşeală abilă sau printr-o obrăznicie vicleană — aşa cum trebuie să facă — şi chiar o fac — mulţi tineri şi multe tinere de viţă nobilă dacă doresc să aibă succes în societate.

— Faci o mutră nenorocită, Harry, şi te plîngi de felul cum te tratează lumea, îi zicea bătrîna doamnă. Fleacuri, domnule ! Toată lumea trebuie să suporte impertinenţele ; şi dacă primeşti o palmă acum că eşti sărac şi la pămînt, trebuie să nu sufli o vorbă şi s-o înduri cu zîmbetul pe buze şi, dacă poţi, să te răzbuni pentru ea peste zece ani. *Moi qui vous parle !* [1], domnul meu, ce-ţi închipui că eu n-a trebuit să îndur tot felul de umilinţe ? Tuturor ne vine rîndul mai curînd sau mai tîrziu să înghiţim găluşca ; şi acum că nu mai eşti Tînărul Norocos, fii Tînărul Isteţ şi recîştigă locul pe care l-ai pierdut

[1] Eu care-ţi vorbesc (fr.)

din pricina ghinionului. Ieşi în lume mai mult ca oricînd. Du-te la toate seratele şi petrecerile la care eşti invitat şi la altele pe deasupra. Fii politicos cu toată lumea — mai ales cu toate femeile. Numai, firește, trebuie să ai grijă să-ţi manifeşti curajul, de care nu duci deloc lipsă. Cu economie şi datorită admirabilei generozităţi a fratelui tău — trebuie s-o recunoaştem — mai poţi încă face faţă onorabil. Chipeş cum eşti, domnule, e imposibil să nu pui mîna pe moştenitoarea unei mari averi. *Tenez*[1] ! Ar trebui să umbli printre negustorii din City şi să iscodeşti pe acolo. Ei n-au de unde să ştie că la Curte şi în preajma ei nu mai eşti la modă. Cu puţină chibzuială şi îndemînare e cu neputinţă, domnule, să nu obţii chiar şi de acum înainte o poziţie bună. Rogu-te, spune-mi, cînd ai fost în vizită la lady Yarmouth ? De ce n-ai profitat de această legătură ? Ea a făcut o pasiune pentru tine. Te rog frumos să te duci întotdeauna la seratele ei şi să nu pierzi nici un prilej de a-i face curte.

Astfel bătrîna care îl îndrăgise pe Harry de cum venise el în Anglia, şi care ţinuse atît de mult la societatea lui şi fusese atît de încîntată de conversaţia lui nevinovată, se dădea acum ea de partea lumii şi se întorcea împotriva lui. În locul zîmbetelor şi sărutărilor cu care-l saluta pe vremuri bătrîna nestatornică, acum îl întîmpina cu răceală ; devenea ţîfnoasă şi îşi lua aere protectoare ; îl ironiza — uneori cu dispreţ — în faţa oaspeţilor ei, făcînd obrajii lui de om cinstit să roşească de umilinţă şi dîndu-i junghiuri cumplite de durere şi uimire inimii sale bărbăteşti dar delicate. Slugile doamnei de Bernstein, care pe vremuri îl trataseră cu atîta respect şi se dăduseră peste cap pentru a-l servi, acum aproape că nu-i mai acordau atenţie. Stăpîna casei se declara adeseori bolnavă sau ocupată cînd venea el în vizită. Cei ai casei nu insistau ca el să stea s-o aştepte ; şi nici nu-l mai întrebau dacă nu vrea să rămînă la cină, aşa cum făceau pe vremuri cînd el era Tînărul Norocos şi tovarăşul celor bogaţi şi de neam mare. Harry îşi exprimă îndurerarea faţă de doamna Lambert. Chinuit de tristeţe, îi mărturisi ce rău se poartă acum mătuşa cu el. Îl lovea

[1] Uite (fr.)

şi-l tulbura inconstanţa şi împietrirea lumii în atitudinea faţă de el. În timp ce buna doamnă şi fiicele ei se învîrteau de colo pînă colo şi se agitau cu grija casei, bietul nostru băiat stătea cu un aer mohorît la fereastră, tăcut şi cu inima grea.

— Ştiu că voi sînteţi oamenii cei mai de treabă de pe lume, le zicea el cucoanelor, şi cei mai amabili, pe cînd eu trebuie să fiu musafirul cel mai plictiţos din lume — da, cu siguranţă că asta sînt.

— Mde, nu eşti prea vioi, Harry, zise domnişoara Hetty, care începuse să-l domine şi poate să se şi întrebe în sinea ei „Cum ? Ăsta e gentlemanul pe care îl luam drept un mare erou ?".

— Dacă e nefericit cum ar putea să fie vioi ? întrebă cu blîndeţe Theo. Are inimă bună şi-l îndurerează faptul că l-au părăsit prietenii. Ce vezi tu rău în asta ?

— Şi totuşi, eu una n-aş fi în stare să mă cobor pînă într-acolo încît să arăt că sînt rănită, strigă Hetty strîngîndu-şi pumnişorii. Şi aş zîmbi, chiar dacă baba aia îngrozitoare şi vopsită mi-ar trage palme. Pentru că nu încape îndoială, mamă, că e îngrozitoare ; şi tu, Theo, la fel gîndeşti. Hai recunoaşte că şi tu eşti de aceeaşi părere ! Aşa ai spus aseară şi ai maimuţărit-o cum umblă în baston şi rînjeşte la toţi cei de faţă.

— Se prea poate să nu-mi fie simpatică, zie Theo împurpurîndu-se la faţă, dar nu văd nici un motiv s-o insult pe mătuşa lui Harry cînd e el de faţă.

— Ah, ce enervantă eşti ; întotdeauna ai dreptate ! strigă Hetty, şi tocmai asta mă scoate din sărite. Într-adevăr, Harry, am greşit foarte tare rostind asemenea cuvinte necuviincioase despre rudele tale.

— Despre celelalte nu-mi pasă, Hetty ; dar mă doare teribil ca tocmai asta să se întoarcă împotriva mea. Ajunsesem să ţin foarte mult la ea ; şi ştii, într-un fel sau altul mă înnebuneşte faptul că oamenii care-mi sînt dragi se depărtează de mine sau se poartă urît cu mine.

— Şi dacă cumva şi George ar face la fel ? întrebă Hetty.

Vedeţi, între timp ajunseseră să-şi spună George şi Hetty, Theo şi Harry.

— Eşti foarte isteaţă şi-ţi umblă mintea repede şi poţi să presupui tot felul de lucruri dar, te rog, Hetty, lucrul acesta să nu-l gîndeşti, strigă Harry ridicîndu-se în picioare cu un aer foarte hotărît şi mînios. Tu nu-mi cunoşti fratele aşa cum îl cunosc eu — pentru că altfel nu ţi-ai lua ... o asemenea... libertate încît să bănuieşti că fratele meu, George, ar fi în stare să facă o răutate sau o nemernicie !

Domnul Harry se înfierbîntă rău de tot în timp ce vorbea.

Hetty păli de tot. Apoi ridică ochii spre Harry dar nu mai scoase o vorbă.

Atunci Harry, înainte de a-şi lua rămas bun, spuse cu aerul lui simplu :

— Îmi pare foarte rău şi te rog să mă ierţi, Hetty, dacă am vorbit cu asprime sau am spus vreun lucru lipsit de amabilitate ; dar eu întotdeauna ripostez ca împotriva unui atac personal dacă cineva spune ceva de rău despre George.

Buzele palide ale lui Hetty nu răspunseră nici un cuvînt. Ea îi întinse mîna şi-i făcu o reverenţă cochetă.

Cînd rămase singură cu Theo înainte de culcare, făcîndu-şi confidenţe în timp ce-şi puneau părul pe moaţe, Hetty zise :

— Vai, mi se părea că e atît de mare fericirea să-l văd în fiecare zi şi m-am bucurat atît de tare cînd mi-a zis tăticul că o să stăm la Londra ! Şi acum cînd îl văd, după cum îţi dai şi tu seama, îl ofensez mereu. Nu mă pot stăpîni şi ştiu, Theo, că nu e prea deştept. Dar, vai ! Nu-i aşa că e bun şi de treabă şi viteaz ? Nu avea o înfăţişare splendidă cînd s-a mîniat ?

— Prostuţă mică ce eşti, tot timpul te străduieşti să-l faci să arate splendid, răspunse Theo.

În schimb, era evident că Harry nu se îndrăgostise nebuneşte de Hetty şi, acum că fusese înlocuit, chipurile, întrucît înaintea lui venea un frate mai mare, iar el nu mai avea nici după ce bea apă, domnişorul Harry nu mai era o partidă chiar aşa de reuşită.

— Da, da ; acum că e sărac, bănuiesc că o să-i spunem şi noi „pe-aici ţi-e drumul", aşa cum face şi restul lumii, zise doamna Lambert.

— Nu ştii că eu procedez întotdeauna în acest fel, Molly ? Ce, nu le întorc eu spatele prietenilor căzuţi în nenorocire ? întrebă generalul.

— Nu, dragul meu ! Acuma chiar că sînt o gîscă, Martin, şi o recunosc în mod deschis ! zise soţia făcînd bineînţeles apel la batistă.

— N-are decît să vină la noi, bietul băiat, şi o să fie binevenit ; casa noastră e aproape singura din acest oraş egoist unde se mai poate spune măcar atîta despre el. E nefericit, dar cu noi se simte la largul lui ; atunci, pentru numele lui Dumnezeu, să stea cu noi ! zise bunul ofiţer.

De aceea, cînd săracul Hal, abătut la culme, avea nevoie să mănînce cu cineva sau să se distreze seara, găsea întotdeauna un colţişor la masa domnului Lambert. Dealtfel şi George era la fel de bine primit. El venea în mijlocul familiei Lambert la început fără cordialitatea pe care o simţea Harry pentru aceşti oameni şi pe care le-o inspira lor ; asta pentru că George era mai rece din fire şi mai puţin încrezător în el însuşi şi în alţii decît fratele său geamăn ; dar familia asta avea o bunătate şi o prietenie care-i înduioşa pe mai toţi oamenii ce veneau adesea în contact cu ei ; şi George învăţă curînd să-i iubească pentru propriile lor merite, precum şi pentru atitudinea lor constant amabilă şi binevoitoare faţă de fratele său. El nu putea să nu vadă şi să nu recunoască ce trist e Harry şi nu putea să nu deplîngă deprimarea fratelui său. Într-o manieră sarcastică, George se ocăra adeseori chiar el, de faţă cu fratele lui, pentru că a înviat din morţi şi zicea :

— Dragă Harry, eu sînt George Ghinionistul, cu toate că tu ai încetat de a mai fi Harry Norocosul. Florac ar fi făcut mult mai bine dacă nu l-ar fi străpuns cu sabia pe indianul ăla şi dacă l-ar fi lăsat să-mi pună scalpul drept podoabă la cingătoare. Mama noastră m-ar fi plîns ca pe un înger mort, în loc să se supere pe mine pentru că i-am înlocuit iarăşi favoritul — tu eşti favoritul ei şi meriţi să fii ; meriţi să fii favoritul tuturor ; numai că, dacă nu m-aş fi întors eu, favorita ta, Maria, ar fi insistat să te ia de bărbat ; şi aşa, zeii s-ar fi răzbunat pe tine pentru prosperitatea ta.

— Niciodată, George, nu știu dacă rîzi de mine sau de tine, zise fratele. Niciodată nu știu dacă ești serios sau glumești.

— Păi nici eu nu știu, dragă Harry ! zise George.

— Dar un lucru îl știu cu precizie : că niciodată n-a existat un frate mai bun ca tine și nici oameni mai de treabă decît familia Lambert.

— Nimeni n-a grăit mai mult adevăr ca tine ! — strigă George luîndu-și fratele de mînă.

— Și dacă sînt nefericit, nu e vina ta — nu e vina lor — și poate nici măcar a mea, George, continuă fratele mai mic. Știi, asta e soarta ; de vină e doar faptul că nu am nimic de făcut și pierd vremea de pomană. Trebuie neapărat să muncesc ; dar întrebarea este, este cum, George ?

— O să vedem ce spune mama noastră. Trebuie să așteptăm pînă cînd mai avem vești de la ea, zise George.

— Ascultă, George : știi una ? Am impresia că nu mi-ar face prea mare plăcere să mă întorc în Virginia, zise Harry într-o șoaptă aproape speriată.

— Ce face ? Te-ai îndrăgostit de vreuna din fetișcanele de pe aici ?

— Le iubesc ca pe niște surori — din toată inima bineînțeles. Scumpele de ele, tare sînt bune ! Dar, întrucît datorită ție am ieșit din domeniul ăsta, nu vreau să mă mai întorc. Nu ! Nu ! Nu de asta aș prefera să rămîn în Europa decît să mă întorc acasă. Dar știi, n-am chef să mai fugăresc vînatul, să împușc rațe sălbatice, să plantez tutun, să joc whist și să mă duc la predici, așa la infinit, toată viața. Or, altceva nu văd ce aș putea să fac acasă. În general te întreb ce Dumnezeu aș mai putea să fac ? Asta mă întristează foarte tare. Pentru tine n-ar conta dacă ai fi al doilea născut ; tu ești atît de deștept încît îți poți croi drum oriunde ; dar pentru un băiat sărac ca mine, ce șanse există ? Pînă nu fac ceva, George, o să fiu tare nenorocit, asta o să se întîmple !

— Dar nu ți-am spus asta întotdeauna ? Nu vezi că pînă la urmă ajungi tot la părerea mea ?

— Care părere, George ? Nu știi că mai tot ce gîndești tu gîndesc și eu ? zise juniorul ascultător.

— Că ar fi fost mai bine dacă Florac îl lăsa pe indian să mă scalpeze, dragul meu !

Harry izbucni într-o exclamaţie de mînie, după care cei doi continuară să-şi fumeze pipele într-o armonie deplină.

Trăiau laolaltă, fiecare umblînd în pasul lui ; şi alte legături în afară de cele sufleteşti, nu prea erau între ei. Harry nu s-a aventurat niciodată să umble prin cărţile lui George şi umbla cu paşi de şoricel prin casă în timp ce fratele său studia. Curînd s-au mutat din cartierul elegant al Londrei, stîrnind astfel indignarea şi dispreţul doamnei de Bernstein. Dar lui George îi făcea mare plăcere să frecventeze sala de lectură şi muzeul de curînd înfiinţat de Sir Hans Sloane în casa Montagu, aşa că îşi luă o locuinţă mai veselă pe Southampton Row, în cartierul Bloomsbury, cu o privelişte încîntătoare asupra pajiştilor din Hampstead, în spatele grădinilor ducelui de Bedford. Şi întrucît familia lordului Wrotham veni în Mayfair, iar domnul Lambert era reţinut de nişte treburi la Londra, şi familia lui îşi schimbă locuinţa, mutîndu-se în nişte camere mobilate din Soho, destul de aproape de tinerii noştri ; aşa că, după cum am spus, la familia Lambert se refugia seară de seară Harry.

Şi George venea adesea pe la ei ; şi pe măsură ce legăturile dintre ei deveneau mai strînse, el îi frecventa cu tot mai multă asiduitate găsind societatea lor mult mai mult pe placul lui decît cercul elegant de cartofori ai doamnei Bernstein, decît vinul şi friptura de berbec de la Sir Miles Warrington şi decît zgomotul şi zarva de fiecare zi a cafenelelor. Şi întrucît nici el, nici doamnele din familia Lambert nu cunoşteau Londra, se împărtăşeau împreună din distracţiile ei, aşa că, bineînţeles, s-au dus la Vauxhall şi la Ranelagh, în grădina Marybone şi la teatru, şi la Turnul Londrei, şi în toate celelalte locuri unde te puteai distra într-un mod cuviincios pe vremea aceea. Martin Lambert ţinea foarte mult ca fetele şi băieţii lui să se bucure de toate plăcerile nevinovate pe care putea el să le ofere, iar domnul George avînd o fire inimoasă şi generoasă, ţinea să-şi trateze la fel prietenii,

în special pe cei care se purtaseră atît de amabil cu fratele lui.

Domnului George Warrington îi plăceau la nebunie piesele de teatru. În Virginia nu avusese parte de această distracție, o cunoscuse doar de vreo două-trei ori la Quebec, în timpul vizitei sale în Canada ; și, cînd veni la Londra, unde cele două teatre erau în plină glorie, sînt convins că i se părea că n-o să se mai sature niciodată de acest încîntător mijloc de recreere. Și tot ce-i plăcea lui dorea în mod firesc să împartă cu tovarășii săi. Așadar nu e de mirare că se arăta nerăbdător să-și ducă prietenii la teatru și putem fi siguri că nici tineretul provincial pe care-l cunoaștem n-avea nimic împotrivă. Mergem la Drury Lane sau la Covent Garden, doamnelor ? La Drury Lane, Garrick juca Shakespeare. Ei bine, veți crede oare că doamnele au preferat să vadă piesa care tocmai se juca la Covent Garden scrisă de un autor nou, devenit de curînd celebru ?

Pe vremea aceea tocmai se ivise pe firmament un luceafăr genial care strălucea cu o lumină orbitoare. Marele John Home [1] din Scoția tocmai dăduse la iveală o tragedie mai clasică și mai elegantă decît oricare alta creată din antichitate și pînă atunci. Oare cum putuse domnul Garrick să refuze să joace o asemenea capodoperă la teatrul lui ? Puteți spune ce vreți despre Shakespeare ; în operele acestui om, incontestabil un mare poet (a cărui popularitate crescuse enorm în Anglia de cînd îl atacase Monsieur Voltaire) existau o mulțime de grosolănii care nu puteau decît să șocheze publicul elegant ; în schimb, domnul Home, autorul modern, știa cum să-și manifeste rafinamentul chiar și în toiul durerii și furiei ; știa să dea morții o înfățișare nu numai înspăimîntătoare dar și plină de grație și patetism ; și niciodată nu se cobora pînă acolo încît să înjosească maiestatea muzei tragice printr-un adaos ridicol de bufonerie și de jocuri de cuvinte familiare, așa cum făcea negreșit dramaturgul mai vechi. Pe lîngă asta, spectacolul domnului Home fusese admirat în cercuri atît de înalte și de către persoane ale căror gusturi erau cunoscute a fi la înălțimea rangului lor, încît toată

[1] Cleric și dramaturg scoțian (1722—1808).

populația insulară nu putea face altceva decît să înteţească aplauzele al căror semnal îl dăduseră mîinile auguste. Umbla vorba că asta era părerea persoanelor celor mai distinse pe la cafenele şi printre capetele luminate ale capitalei. Vai de mine, dar pînă şi celebrul domn Gray [1] din Cambridge spunea că de o sută de ani nu s-a mai scris un dialog dramatic într-un stil atît de adevărat ; cît despre oraşul natal al poetului, Edinburgh, unde a văzut prima dată piesa lumina rampei, se spunea chiar că scoţienii triumfători strigau din stal (cu accentul lor dialectal) ; „Eh, acuşica poate să se ascundă Shakespeare ăla al vostru !"

— Aş vrea să-l văd şi eu pe omul capabil să-l înfrîngă pe William Shakespeare, zise rîzînd generalul.

— Astea sînt doar prejudecăţi naţionaliste, replică domnul Warrington.

— Ei cum o să-l înfrîngă cineva pe Shakespeare ? strigă doamna Lambert.

— Ei, bravo, bravo ! Şi tu care ai plîns mai mult citindu-l pe domnul Sam Richardson decît citindu-l pe Shakespeare, Molly ! remarcă generalul. Am impresia că la prea puţine femei le place să citească Shakespeare ; ele zic că-l îndrăgesc, dar de fapt nu-i aşa.

— Vai, papa ! strigară trei persoane de sex feminin înălţînd deodată trei perechi de mîini.

— Ei bine, dar atunci de ce preferaţi toate trei piesa *Douglas* [2] ? Iar voi, băieţi, care sînteţi atît de conservatori, vreţi să vă duceţi să vedeţi o piesă scrisă de un scoţian liberal care a mai fost şi luat prizonier la Falkirk ?

— *Relicta non bene parmula* [3] zise domnişorul Jack cărturarul.

— Nu e adevărat ; era *relicta bene parmula* [4] strigă generalul. Scoţienii din ţara de sus şi-au trîntit jos scuturile şi s-au năpustit ca nişte sălbatici asupra soldaţilor noştri. Dacă s-ar fi luptat la fel de bine pe toate cîmpurile de bătălie şi dacă tînărul Perkin n-ar fi dat bir cu fugiţii la Derby...

---

[1] *Thomas Gray* (1716—1771), poet preromantic englez.
[2] Tragedie de John Home (1756).
[3] Nearuncînd scutul (lat.)
[4] aruncînd scutul (lat.)

— Știu care tabără ar fi numită rebelă și cine s-ar numi Tînărul Pretendent, interveni George.

— Sst ! Nu trebuie să uiți de veșmintele mele, domnule Warrington, zise generalul pe un ton destul de grav ; și trebuie să ții seama de faptul că port o cocardă neagră și nu albă ! Ei bine, George, dacă nu-l îndrăgești pe domnul Home pentru politica lui, bănuiesc că există un alt motiv pentru care ți-ar fi simpatic.

— Se prea poate să am simpatii conservatoare, domnule Lambert, dar cred că știu să-l cinstesc și să-l prețuiesc pe un liberal de treabă, zise George înclinîndu-se în fața generalului. Dar de ce ziceați că ar trebui să-mi fie simpatic acest domn Home ?

— Pentru că, fiind cleric presbiterian a comis crima îngrozitoare de a scrie o piesă și confrații lui din tagma preoțească s-au năpustit asupra lui cu o bulă de excomunicare. Din cauza piesei i-au răpit bietului om mijloacele de existență ; și ar fi murit cu siguranță de foame dacă Tînărul Pretendent, de pe malul *nostru*, nu i-ar fi dat o pensie.

— Dacă a fost persecutat de popi înseamnă că are șanse de mîntuire, zise George zîmbind. Și de aci înainte mă declar gata oricînd să-i ascult predicile.

— Doamna Woffington e pur și simplu divină în această piesă, deși în general nu strălucește în tragedie. Barry [1] aduce lacrimi în ochii tuturor ; iar Garrick e turbat pentru că a refuzat piesa. Fetelor, trebuie să vă luați cîte cinci-șase batiste la voi ; cît despre mămica, în ea nici nu pot avea încredere ; trebuie neapărat lăsată acasă.

Dar mămica ținu morțiș să meargă ; și dacă o fi cumva nevoie să plîngă, o să se așeze într-un colț și o să bocească pînă i-or seca ochii. Așadar, se duseră cu toții la Covent Garden, cei mai mulți dintre ei fiind pregătiți în mod corespunzător să asiste la una din capodoperele epocii și dramaturgiei. Oare nu știau cu toții pe de rost pagini întregi din Congreve ? Nu plînseseră și nu se înfierbîntaseră ei citindu-i pe Otway [2] și pe Rowe [3] ? O, voi glorii

---

[1] *Spranger Barry* (1719—1777), actor irlandez, rivalul celebrului Garrick.

[2] *Thomas Otway* (1652—1685), dramaturg clasic englez.

[3] *Nicholas Rowe* (1674—1718), poet și dramaturg englez.

literare ale trecutului, care trebuia să fiţi eterne, de cîtă vreme sînteţi moarte şi îngropate ? Oare cine mai ştie despre voi mare lucru în plus decît unde vă sînt mormintele ? O, biată muză neglijată a teatrului de pe vremuri ! Ea ne cîntă tuturor şi noi nu vrem să dansăm ; îşi smulge părul din cap şi noi nu vrem să plîngem. Dar Nemuritorii din epoca noastră — după părerea dumneavoastră cît de curînd vor fi morţi şi îngropaţi ? Cîţi dintre ei vor supravieţui ? Cît va mai trece pînă cînd vor fi învăluiţi de *Nox et Domus Plutonia* [1] ?

Aşadar, grupul încîntat plecă spre Covent Garden ca să asiste la tragedia nemuritorului John Home. Doamnele şi generalul merseră cu o caleaşcă de sticlă şi-i găsiră pe tineri aşteptînd să-i primească la uşa teatrului. De aci îşi croiră drum cu coatele prin mijlocul unei gloate de purtători de torţe şi al unui întreg regiment de valeţi. În cursul acestei expediţii, micuţa Hetty trebui să se sprijine de braţul lui Harry, iar domnişoara Theo, roşind mereu, fu condusă în lojă de domnul George. Gumbo păstrase locurile pînă la sosirea stăpînilor săi şi apoi se retrase, cu nenumărate plecăciuni, pentru a-şi lua locul în galeria valeţilor. Familia avea locuri bune într-o lojă din faţă şi, din fericire, tocmai acolo se afla şi un stîlp îndărătul căruia mămica putu plînge în voie. Vis-à-vis de ei avură onoarea să vadă pe augusta speranţă a imperiului — Alteţa Sa regală George, prinţ de Wales, împreună cu mama lui, prinţesa vîrstnică ; publicul îi salută cu aplauze doveditoare ale loialităţii, dar nu prea entuziaste. Bărbatul acela frumos rămas în picioare îndărătul Alteţei Sale regale, era lordul Bute [2], primul şambelan al prinţului, şi patron al poetului la al cărui spectacol veniseră ; curtea regală plînsese de nenumărate ori asistînd la această operă.

Ce putem face noi dacă în cursul reprezentaţiei domnul Lambert nu se lăsă de glumele lui şi ştirbi solemnitatea scenei ?

---

[1] De noapte şi de casa lui Pluton (lat.)

[2] *John Stuart, conte de Bute* (1719—1792), politician britanic, favoritul regelui George al III-lea, care l-a făcut prim-ministru.

Cînd lady Randolph declamă pe scenă : „Vai, mie ! Un rău ereditar mi-aduce numai jale !", el îi dădu cu cotul lui George Warrington și făcu o strîmbătură atît de caraghioasă încît tînărul izbucni în rîs.

După aceea toată vraja scenei se nărui. Cei doi gentlemani continuară să facă o glumă după alta pînă la sfîrșitul spectacolului, spre propria lor distracție, dar spre indignarea celorlalți din lojă, și poate chiar a publicului din lojile alăturate: Pe vremea aceea, tînărul Douglas, eroul piesei, purta o scurtă de satin crăpată și la coaste și la pulpe și, cînd domnul Barry apăru în acest costum amuzant, generalul jură că este copia fidelă a veșmintelor purtate de scoțienii din Țara de Sus în ultimul război. Garda Cavalerilor, declară el, avea numai pantaloni albi de satin cu crăpătură și ghete roșii — „numai că le-au lăsat acasă, dragul meu" adăugă mucalitul. De aci înainte nici el, nici George, nu mai acordară nici un dram de sublim piesei domnului Home. Cît despre Harry, el medita profund asupra scenei. Și cînd doamna Lambert zise că-i dă un gologan numai să afle la ce se gîndește, el răspunse :

— Mă gîndesc că tînărul Norval, Douglas sau Cum-îi-zice, individul îmbrăcat în satin alb — care pare de o vîrstă cu maică-sa, a avut mare noroc să se poată distinge atît de timpuriu în viață... Ce n-aș da să mi se ofere și mie o șansă, mătușă Lambert, zise el bătînd cu degetele în pălărie.

La care mămica oftă, iar Theo zise zîmbind :

— Trebuie să așteptăm și poate că vor debarca danezii.

— Ce vrei să spui ? întrebă candidul Harry.

— Ah ! Danezii debarcă mereu, *pour qui sçait attendre !*[1] zise buna Theo care-și ținea sora de mînuță și deci, sînt convins, i-a simțit strînsoarea.

Nu s-a purtat rău — nu-i stătea în caracter domnișoarei Theo — ci doar puțin rece cu domnișorul George, căruia îi întorcea spatele, adresînd din cînd în cînd remarci lui Harry. În ciuda disprețului sexului tare, femeile preferau să fie înduioșate. O mamă care-și întîlnește fiul drag și apoi se desparte de el cu lacrimile în ochi, va stîrni întotdeauna emoții puternice în inimile femeilor.

---

[1] pentru cine știe să aștepte (fr.) — azi corect : *sait*

— Priveşte, tăticule! Iată un răspuns pentru toate glumele tale! zise Theo arătînd spre scenă.

La un crîmpei din dialogul dintre lady Randolph şi fiul ei, unul dintre grenadirii care stăteau de pază de o parte şi de alta a scenei, conform tradiţiei din acea vreme, nu-şi putu stăpîni lacrimile şi începu să plîngă vizibil în faţa lojii laterale.

— Ai dreptate, scumpa mea, zise tăticul.

— Nu ţi-am spus că ea are întotdeauna dreptate? interveni Hetty.

— Sentinela de colo e un critic mai bun decît noi, şi cu toţii sîntem robii naturii.

— *Tamen usque recurrit!*[1] strigă tînărul ce studia la colegiu.

George se simţi oarecum cuprins de ruşine dar şi de interes. Fusese ironic iar Theo păruse înduioşată. Bunătatea ei era justificată — şi chiar mai înţeleaptă poate — decît scepticismul lui. Şi totuşi, la începutul actului cinci al piesei, cînd tînărul Douglas, trăgîndu-şi sabia din teacă şi ridicînd ochii spre galerie urlă :

O, stele! Ceată mîndră de oşteni!
Adesmi-aţi auzit plîngîndu-mi soarta,
Acum să-mi ascultaţi dorinţa vie :
De-s viu sau mort, măcar să am renume!
Trimită-mi cerul un danez uriaş
Să-nfrunte brav şi crunt oştirea noastră!
Să spună doar, şi-o să mă lupt cu el
Să-nving ca Douglas, sau ca el să mor!

zeii[2], la care făcu apel domnul Barry, salutară această dorinţă eroică printr-un ropot grandios de aplauze şi generalul bătu şi el straşnic din palme.

Fiica lui rămase cam deconcertată.

— Acest Douglas nu e numai viteaz ci şi modest! zise tăticul.

---

[1] Pînă la urmă totuşi se reîntoarce (lat.)

[2] În engleza familiară, galeria (balconul III) se numeşte „zeii"

— Recunosc că, după părerea mea, n-avea nevoie să ceară neapărat un danez uriaș, zise Theo zîmbind în timp ce lady Randolph intră în scenă în mijlocul aplauzelor bubuitoare de la galerie.

Cînd acestea se mai potoliră, lady Randolph fu silită să spună :

„Fiule, am auzit un glas !"

— Cred și eu că a auzit un glas ! strigă tăticul. Păi, individul răgea ca taurul din Basan.

Și de aci înainte generalul nu mai făcu altceva pînă la sfîrșitul spectacolului decît să-și dea mereu în petec. Zise că-i pare grozav de bine că tînărul gentleman a fost ucis în culise. Cînd prietena ladyei Randolph povesti cum stăpîna ei „a zburat ca fulgerul în susul dealului și s-a aruncat în neant", domnul Lambert își exprimă satisfacția că a scăpat de ea.

— Cît despre povestea cu căsătoria ei din tinerețe, am mari îndoieli în această privință.

— Prostii, Martin ! Ia uitați-vă, copii ! Altețele lor se scoală.

Într-adevăr, întrucît tragedia se terminase, prințesa mamă și prințul se retrăgeau ; deși, după părerea mea, prințul, care era întotdeauna pasionat de farse, ar fi fost mult mai încîntat de ceea ce a urmat decît fusese de capodopera tragică și îngrozitoare a domnului Home.

CAPITOLUL LX

ÎN CARE E VORBA DE MACBETH, DE UN SUPEU ȘI DE O MARE ÎNCURCĂTURĂ

LA SFÎRȘITUL SPECTACOLULUI, prietenii noștri se îndreptară în trăsură spre locuința domnișorului Warrington, unde virginienii aranjaseră un supeu elegant. Domnișorul Warrington cel mare dorea grozav să-i trateze cît mai bine cu putință, iar generalul și cu soția lui acceptară invitația celor doi holtei, încîntați la gîndul de a le

face plăcere tinerilor lor prieteni. Musafirii : generalul şi doamna Lambert, fiul lor întors de la Colegiu, cele două floricele — fiicele lor — şi domnul Spencer de la Temple, un prieten pe care şi-l făcuse George la cafenea. Într-o atmosferă veselă, se înfruptară din bucatele pregătite de proprietăreasă. N-am reuşit să aflu ordinea exactă în care s-au aşezat la masă ; dar, nu ştiu cum se face că domnişoara Theo a stat lîngă pui şi lîngă domnul George Warrington, pe cînd atenţiile domnişorului Harry erau împărţite între domnişoara Hetty şi un jambon. Doamna Lambert a fost *cu siguranţă* în dreapta lui George, aşa că ar mai fi să stabilim aşezarea generalului, a fiului său şi a templierului.

Domnul Spencer fusese la celălalt teatru unde, cu o zi înainte îl prezentase chiar pe George actorilor în salonul lor de odihnă. Se reluă conversaţia despre piesă şi unii dintre cei de faţă persistară în a o lăuda.

— Cît despre ceea ce spun domnii noştri, îi strigă doamna Lambert domnului Spencer, nu trebuie să crezi nici o vorbă care le iese din gură. E o piesă încîntătoare şi soţul meu şi cu domnişorul George s-au purtat cum nu se poate mai infect.

— Am rîs amîndoi cînd nu trebuia, sau mai exact, tocmai atunci cînd trebuia să plîngem, ăsta e adevărul, mărturisi generalul.

— Aţi făcut pe toţi spectatorii din lojile alăturate să se întoarcă spre noi şi să spună „sst !“ Pînă şi cei de la parter ziceau „Hei, tăcere acolo la loji !“ N-am mai văzut în viaţa mea o asemenea comportare şi am roşit pentru dumneata, domnule Lambert !

— Mămica a crezut că e o tragedie, iar nouă ni s-a părut un lucru amuzant, zise generalul. George şi cu mine ne-am purtat ireproşabil, nu-i aşa, Theo ?

— Cînd mă uitam la voi, nu ! răspunse Theo.

La care generalul întrebă :

— Oare s-a pomenit vreodată o fetişcană mai obraznică decît asta ?

— Ştii, domnule, eu n-am vorbit niciodată pînă cînd n-am fost poftită, continuă cuviincios Theo. Mărturisesc că am fost foarte mişcată de piesă şi de frumuseţea şi jocul

doamnei Woffington. Mi-a părut rău că biata mamă și-a găsit copilul și apoi l-a pierdut. Dar, pe de altă parte, tăticule, îmi pare rău dacă nu trebuia să-mi fi părut rău ! adăugă zîmbind domnișoara.

— Știi, Theo, femeile nu sînt așa deștepte ca bărbații ! strigă Hetty din capătul mesei, uitîndu-se șmecherește la Harry. Data viitoare cînd mai mergem la teatru, te rog, frățioare Jack, să ne ciupești cînd trebuie să plîngem și să ne dai cu cotul cînd s-ar cuveni să rîdem.

— Scriitorii mai vîrstnici n-au înțeles decît în mică măsură pateticul, remarcă domnul Spencer, învățatul de la Temple.

— Ce părere ai despre Sofocle și Antigona lui ? strigă domnul John Lambert.

— Pe legea mea, învățații noștri nu-și bat prea mult capul cu *el*, afară doar de cazul cînd vine vreun gentleman de la Oxford să ni-l amintească ! Eu unul n-aveam de gînd să merg mai departe decît Shakespeare care, după cum veți fi cu toții de acord, nu înțelege la fel de bine ca și modernii eleganța și patetismul. Oare el s-a apropiat vreodată de Belvidera [1] sau de Jane Shore [2], sau putem găsi în personajele sale comice feminine eleganța lui Congreve ? — adăugă templierul întinzîndu-le celor din dreapta și din stînga lui tabachera ca să prizeze tutun.

— Cred că și domnul Spencer personal și-a încercat mîna la scris ? întrebă cineva.

— Au făcut-o mulți oameni bine care duc o viață tihnită. În ceea ce mă privește, trebuie să mărturisesc că domnul Garrick a citit o piesă de-a mea și mi-a dat-o înapoi.

— Dacă e vorba pe așa, atunci și eu trebuie să spun că într-o ladă de-a mea se găsesc patru acte dintr-o piesă, zise George.

— Nu încape îndoială că e la fel de bună ca și altele, îi șopti Harry vecinei de masă.

— E o tragedie sau o comedie ? întrebă doamna Lambert.

---

[1] Personaj din tragedia *Salvarea Veneției* de T. Otway.

[2] Curtezană celebră din secolul al XVI-lea, apare în drama Richard al III-lea de Shakespeare.

— O, e o tragedie şi are cel puţin două sau trei omoruri înfiorătoare ! răspunse George.

— Hai s-o jucăm şi să vezi atunci ce-o să fie pe ochii publicului. Şi totuşi, mie îmi plac cel mai mult tiranii, zise generalul.

— Tragedia, tragedia ! Du-te imediat şi adu tragedia, Gumbo ! îi strigă doamna Lambert negrului.

Gumbo făcu o plecăciune adîncă şi zise :

— Tragedia ? Da, coniţă.

— Caută în cufărul mare de piele de vacă, Gumbo, porunci pe un ton grav George.

Gumbo se înclină şi zise cu un aer încă şi mai grav :

— Da, conaşule.

— Dar tragedia mea se află la fundul fundului, sub cantităţi mari de rufe, pachete, cărţi şi ghete, Hetty.

— Nu-i nimic, hai s-o auzim şi aruncă rufele pe fereastră ! strigă domnişoara Hetty.

— Şi cufărul mare de piele de vacă se află în mîinile reprezentanţilor noştri de la Bristol, aşa că Gumbo trebuie să facă rost de cai de olac şi noi putem să stăm să aşteptăm pînă poimîine cînd se întoarce el, adăugă George.

Doamnele gemură „Oo !“ pe un ton foarte comic iar tăticul zise ceva mai serios :

— Să fim recunoscători lui Dumnezeu că am scăpat. Cred că n-ar fi rău să ne mai ducem şi pe acasă. Tinerii noştri gentilomi ne-au tratat cu o noblețe nespusă şi vom mai bea acum în semn de despărţire un pahar în sănătatea doamnei Esmond Warrington de la Castlewood, Virginia. Ei băieţi, ce-ar fi ca întorcîndu-vă acasă să găsiţi un tată vitreg înalt şi frumos ? S-au mai văzut pînă acum femei care s-au căsătorit la vîrsta ei.

— În sănătatea doamnei Esmond Warrington, fosta mea colegă de şcoală, strigă doamna Lambert. Am să-i scriu ca să-i povestesc ce dineu drăguţ au dat băieţii ei în cinstea noastră ; şi, domnişorule George, să ştii că n-am să-i spun ce urîtă comportare ai avut la spectacol !

Cu acest ultim toast, musafirii îşi luară rămas bun ; trăsura generalului şi servitorul — purtînd o torţă — aşteptau la scară să ducă familia acasă.

După o petrecere ca cea dată de domnul Warrington, ce putea fi mai firesc sau mai potrivit decît o vizită făcută de el a doua zi, oaspeților lui ca să-i întrebe cum au ajuns acasă și cum s-a odihnit ? Păi ce, parcă ar fi fost imposibil ca trăsura lor să o fi pornit pe maidanul din spatele casei Montagu, pe drumul spre Oxford și să fi fost atacată pe cîmp de tîlhari ? Pe de altă parte s-ar fi putut ca doamnele să fi răcit sau să fi dormit prost după emoțiile prin care trecuseră asistînd la tragedia aceea. Într-un cuvînt, nu avea nici un motiv de a nu-și găsi un pretext, pentru el sau pentru ei, ca să se ducă în vizită la bunii săi prieteni ; așa că foarte devreme își închise cărțile la Muzeul Sloane și poate se gîndi, plecînd pe jos de acolo, că nu prea ține minte ce a citit.

Dar, rogu-vă, care o fi sensul acestei nerăbdări, acestor șovăieli, acestor junghiuri de nesiguranță, acestor îndoieli și fiori care-l cuprinseră cînd bătu la ușa locuinței domnului Lambert din strada Deal și cînd îl măsură din cap pînă-n picioare pe valetul venit să-i deschidă ? Oare orice tînăr ghicește ? Oare orice bătrîn ține minte ? Oare orice inimă plictisită, obosită, dezamăgită și fără puls își mai amintește vremea de demult cînd ea bătea tare, gata să spargă pieptul ? Au trecut sute și sute de ani de cînd eram tineri, unii dintre noi ; și mai uităm, dar nu uităm toți. Nu, doamnă, noi păstrăm amintiri pe care le înfrumusețăm, așa cum le-a făgăduit și Henric al V-lea al lui Shakespeare soldaților lui, dacă vor supraviețui bătăliei de la Agincourt și zilei aceleia a Sfîntului Crispin. Armăsari bătrîni și istoviți, lăsați să pască în voie, oare, auzind trîmbița de peste gardul viu, nu putem să ne înălțăm și noi călciiele îmbătrînite și să galopăm vreo două-trei minute prin țarc, pînă ne prinde cineva frîul, făcîndu-ne să mugim ? Astăzi nu mă mai dau în vînt după clovni și măscărici, și zînele mi se par urîte, iar versurile lor insuportabile ; dar îmi place să-i văd pe copii la o pantomimă. Eu unul nu mai dansez și nici nu mai supez vreodată ; dar îmi place să-i privesc pe Eugenio și Flirtilla învolburîndu-se în vîrtejul unui vals frumos sau pe Lucinda și Ardentio jucîndu-se cu pocnitori. Frigeți-vă degețelele, copii ! Aprindeți cu ochii voștri mici făclii binevoitoare în privirile celuilalt ! Și apoi apropiați-vă cît mai tare și citiți motto-ul (motto-ul

acela afectat, atît de mucegăit şi totuşi atît de nou !), adică mai bine să-l citească buzele ei, iar ale lui să-l interpreteze ; şi împărţiţi între voi dulciurile, tineri, şi crănţăniţi-le împreună. Eu unul nu mai am dinţi. Vă rog să mă credeţi că migdalele amare şi zahărul nu-mi fac bine ; şi cu toate astea, bomboanele nu trebuie să se topească în gură ?

Îl urmăm pe John pînă în locuinţa de la etaj a generalului şi intrăm împreună cu domnul George Esmond Warrington care face o reverenţă splendidă. În cameră se află doar o cucoană, aşezată lîngă fereastră ; rareori străluceşte atît de tare soarele în strada Deal ; tînăra de la fereastră nu e din cale afară de frumoasă ; dar e primăvară şi ea înfloreşte primăvăratic. Obrajii ei sfioşi alcătuiesc un buchet de trandafiri proaspeţi. Bănuiesc că ochii ei sînt viorele. Dacă noi am fi trăit acum o sută de ani şi am fi scris la revista „Gentleman's Magazine" sau „London Magazine" i-am declara domnului Sylvanus Urban [1] că gîtul ei e un crin şi trupul ei seamănă cu cel al unei nimfe ; am scrie un acrostih despre ea şi am cînta-o pe Lambertella noastră într-o poezie elegantă, care s-ar mai găsi încă pe o hîrtie aflată între planul nou tipărit al oraşului Praga şi planul taberei regelui Prusiei şi o hartă a ţinuturilor Maryland şi Delaware.

Iat-o pe domnişoara Theo roşind ca un trandafir. Ce-o fi vrut să spună mama acum un ceas cînd tot susţinea că Theo e foarte palidă şi obosită şi că ar face mai bine să nu iasă azi din casă împreună cu ceilalţi ? Plecaseră să-şi prezinte omagiile doamnelor din familia lordului Wrotham şi să le mulţumească pentru găzduirea în casa lor în timpul cît lipsiseră ; iar tăticul se dusese la regimentul de gardă călare. Era foarte bine dispus. Bănuiesc că aşteaptă să i se încredinţeze o comandă înaltă, deşi mamei îi tremură grozav inima ca nu cumva să fie iarăşi trimis peste graniţă.

— Fratele tău şi al meu s-au dus să-l viziteze pe frăţiorul nostru la şcoala de la Chartreux. Cred că amîndoi fraţii mei or să se facă preoţi, continuă domnişoara Theo.

În timp ce vorbea, lucra asiduu la tivul unei hăinuţe de băiat. Acum o sută de ani duduile tinere nu se sfiau să

[1] Pseudonim al lui *Edward Cave* (1691—1757), şi al directorilor ulteriori ai revistei „Gentleman's Magazine"

facă o cămaşă, nici să-i spună pe nume. Băgaţi însă bine de seamă, eu nu susţin că prin asta erau superioare sau inferioare, numai pentru că executau o muncă simplă sau foloseau o vorbire simplă ; şi nu doresc cîtuşi de puţin, scumpa mea duduie tînără, ca şi dumneata să te apuci să faci budinci sau eu să încep să lustruiesc ghete.

Va să zică Harry a fost pe la ei ?

— Vine adeseori, aproape în fiecare zi, zise Theo ridicînd ochii spre George. Bietul băiat, ne preferă oamenilor din lumea bună cărora nu le mai pasă de el — acum că nu mai aparţine acestei lumi, adăugă fata zîmbind. Dumneata, domnule Warrington, de ce n-ai intrat în societatea mondenă şi nu frecventezi cafenelele şi hipodromurile ?

— Oare fratele meu s-a ales cu lucruri chiar atît de bune de pe urma frecventării localurilor de petrecere şi a prietenilor săi de neam, pentru ca eu să-i imit exemplul ?

— Ai putea cel puţin să te duci la Sir Miles Warrington : cu siguranţă că braţele lui sînt deschise pentru a te primi. Lady Warrington a trecut pe aici azi dimineaţă cu lectiça şi s-o fi auzind ce te-a mai lăudat ! Ea declară că, negreşit, ţi-e deschisă calea spre o carieră strălucită. Zice că Alteţa Sa regală ducele te-a suit în slava cerului la Curte. Oare cînd vei fi un om mare ne vei uita, domnule Warrington ?

— Da, cînd voi fi un om mare, cu siguranţă vă voi uita, domnişoară Lambert.

— Ei bine, domnule George, atunci...

— *Domnule* George !

— Cînd sînt acasă tăticul şi mămica bănuiesc că nu e nevoie să te domnesc atîta, zise Theo uitîndu-se puţin speriată pe fereastră. Ce-ai mai făcut, domnule ? Ai mai citit vreo carte sau ai mai scris la tragedia dumitale ? O să fie o tragedie din alea care ne fac să plîngem, aşa cum ne plac nouă, sau o să ne sperie, aşa cum îţi place dumitale ?

— Sînt multe omoruri în ea, dar mă tem că nu sînt prea multe lacrimi. N-am cunoscut prea multe femei la viaţa mea şi nici cu acelea n-am fost prea intim. Mă tem că ceea ce am scris e luat mai mult din cărţi sau constituie o parodie a poeziilor pe care le-am citit şi le-am imitat, ca şi alţi tineri. În general, femeile nu-mi prea vorbesc ;

se spune despre mine că am o manieră sarcastică, prea puțin pe placul lor.

— Dar poate că n-ai dorit niciodată să le fii pe plac ? întrebă roșind domnișoara Theo.

— Aseară nu ți-am fost nici dumitale pe plac ; ți-ai dat seama de asta ?

— Da ; numai că n-aș putea zice că m-ai supărat și, în orice caz, după aceea, gîndindu-mă mai bine, am simțit că eu greșisem.

— Te-ai gîndit totuși la mine cînd eram plecat, Theo ?

— Da, George... vreau să spun domnișo... în sfîrșit, George ! M-am gîndit că tu și cu tăticu ați avut dreptate în privința piesei ; și, după cum ai spus tu, ceea ce ne-a înduioșat nu era durere sinceră ci doar afectare. Mă întreb dacă e un mare avantaj sau un mare ghinion să vezi lucrurile atît de limpede ? Hetty și cu mine am căzut de acord să avem mare grijă în viitor cum ne vom permite să savurăm o tragedie. Așadar, bagă bine de seamă cînd o veni rîndul tragediei scrisă de tine ! Cum îi zice ?

— N-am botezat-o încă. Nu vrei să-i fii tu nașă ? Personajul principal se numește...

Dar chiar în clipa aceea se întoarseră de la plimbare mămica și domnișoara Hetty ; doamna Lambert începu încă din prag să strige că nu se așteptase să-l vadă pe domnul Warrington în ziua aceea — adică, bineînțeles, se gîndise că ar fi posibil ca el să vină — adică, bineînțeles, a fost foarte drăguț din partea lui că a venit, și spectacolul și supeul de ieri au fost o adevărată încîntare, numai că acum dimineața pe Theo o cam doare puțin capul.

— Am impresia că i-a mai trecut, mămico, zise domnișoara Hetty.

— Într-adevăr, draga mea, n-a fost mare lucru ; i-am și spus-o mamei, zise domnișoara Theo scuturîndu-și căpșorul.

Apoi începură să vorbească despre Harry. E foarte deprimat. Trebuie să-și găsească o ocupație. Toată ziua se duce la cafeneaua militarilor și studiază ceasuri întregi campaniile regelui Prusiei. Nu-i frumos să-l țină cu de-a sila la Londra după „detronarea" lui. El nu zice nimic, dar nu-i greu de văzut cît de mult își regretă viața inutilă pe

care o dusese și cît de tare îl apasă actuala lui situație de dependență ; asta se simte din felul cum evită locurile și prietenii frecventați altădată. Trecînd prin dreptul sentinelelor de la palatul St. James împreună cu John Lambert, îi spusese fratelui fetelor :

— De ce n-aș putea să fiu și eu militar ? Sînt la fel de înalt ca și individul de colo și trag cu pușca de vînătoare la fel de bine ca oricare dintre cunoștințele mele. Dar nu sînt în stare să cîștig nici măcar șase peni pe zi. Mi-am risipit pînă și banii de pîine și acum mănînc din ai lui frate-meu. El e un frate cum nu se poate mai bun, dar tocmai de aceea e mai mare rușinea să trăiesc pe spinarea lui. Dragă Jack, te rog să nu-i spui fratelui meu.

— Și băiatul meu a făgăduit să nu-ți spună, zise doamna Lambert.

Firește. Fetele ieșiseră amîndouă din odaie pînă să apuce mama lor să-i țină acest discurs lui George Warrington.

În ceea ce-l privește, el îi scrisese mamei lui, din Virginia că jumătate din micul său patrimoniu — și dacă va fi nevoie și cealaltă jumătate — se află la dispoziția lui Harry pentru a cumpăra un rang de ofițer sau pentru realizarea oricărui alt proiect ce i-ar înlesni să-și găsească o ocupație sau să promoveze în viață.

— În orice caz un lucru e sigur : are într-adevăr un frate de treabă. Să sperăm că Dumnezeu îi va hărăzi o viață bună.

— Danezii vin întotdeauna *pour qui sçait attendre*, zise George cu glas scăzut.

— Cum, ai auzit vorbele astea ? Ah, George ! Theo a mea e o... în sfîrșit, George Warrington, n-are importanță ce e, strigă mama încîntată, cu ochii în lacrimi. Ah ! Curînd, curînd, o să mă fac iar de rîs ca și la tragedia de aseară.

Acum, realitatea este că domnul George tot sucise și învîrtise în minte un mic plan tainic și foarte frumos, cu care spera să-i vină în ajutor fratelui său. După ce George fusese prezentat Alteței Sale regale la palatul Kensington, mai multe persoane, printre care și prietenul său generalul Lambert, îi spuseseră că ducele s-a interesat de

el şi a întrebat de ce nu vine tînărul la ceremonialurile lui matinale ? Dacă o persoană atît de augustă insistă, n-ai încotro şi trebuie să-i faci pe plac. Aşadar, domnul Lambert şi tînărul său prieten stabiliră o zi şi se duseră împreună să-i aducă omagiul Alteţei Sale regale la reşedinţa din Pall Mall.

Cînd îi veni rîndul lui George să-şi facă plecăciunea, prinţul se arătă deosebit de binevoitor ; îi vorbi pe îndelete domnului Warrington despre Braddock şi despre război şi păru să fie de-a dreptul încîntat de cuviinţa şi inteligenţa tînărului gentleman. Fără îndoială, George atribui simţămintelor de panică şi surpriză, eşecul expediţiei.

— Alteţă, dacă am fi putut să ne punem în mişcare cu o lună mai devreme, fără doar şi poate că fortul ar fi fost al nostru şi mica noastră armată n-ar fi suferit înfrîngerea aceea, zise domnul Warrington.

Alteţa Sa regală fu întru totul de acord cu această observaţie.

— După cît am auzit, domnule, te-ai salvat în special datorită faptului că ştii franţuzeşte, adăugă apoi cu multă amabilitate ducele.

Domnul Warrington arătă cu modestie că în tinereţe a fost în coloniile franceze şi a avut prilejul să înveţe această limbă.

Prinţul (care ştia să fie cît se poate de politicos cînd era bine dispus şi, în plus, era înzestrat şi cu un umor fin) condescinse pînă acolo încît să-l întrebe pe domnul Warrington cine l-a învăţat această limbă ; apoi îşi exprimă opinia că, în privinţa pronunţării, cele mai bune lecţii le dau franţuzoaicele.

Tînărul gentleman din Virginia făcu o plecăciune pînă la pămînt şi spuse că nu se cuvine s-o contrazică pe Alteţa Sa regală ; la care ducele avu amabilitatea de a afirma (pe un ton glumeţ) că domnul Warrington e un mare şmecher.

Întrucît domnul Warrington păstră o tăcere respectuoasă, prinţul reluă cu multă bunăvoinţă :

— Eu voi porni imediat împotriva francezilor care, după cum ştii, ameninţă electoratele de sub stăpînirea

Maiestății sale. Dacă te bate gîndul să faci campania împreună cu mine, cunoștințele dumitale de franceză ar putea fi utile ; și trag nădejde să avem mai mult noroc decît bietul Braddock !

Toți ochii erau ațintiți asupra tînărului căruia un prinț atît de mare îi oferea o favoare atît de importantă.

Atunci s-a gîndit domnul George că ar fi momentul să rostească cel mai isteț discurs al lui.

— Alteță, începu el, propunerea extrem de binevoitoare a Înălțimii voastre mă onorează nespus dar...

— Dar ce, domnule ? zise prințul holbîndu-se la el.

— Dar eu m-am înscris în confreria templierilor pentru a studia legile noastre, pregătindu-mă astfel pentru îndatoririle pe care le am acasă. Dacă faptul că am fost rănit slujindu-mi țara îmi dă vreun drept să apelez la înalta voastră bunăvoință, v-aș adresa rugămintea umilă ca fratele meu, care știe la fel de bine ca și mine limba franceză și, în plus, are mult mai multă putere, curaj și geniu militar, să capete permisiunea de a o sluji pe Alteța Voastră regală în locul...

— Destul, destul, domnule ! strigă fiul monarhului, mîniindu-se pe bună dreptate. Cum ? Eu îți ofer o favoare și dumneata o transmiți fratelui ? Ei, domnule, așteaptă mult și bine pînă ți-oi mai oferi vreuna !

Și cu aceste vorbe prințul îi întoarse spatele domnului Warrington, la fel de brusc cum avea să-l întoarcă și francezilor peste cîteva luni.

— Vai, George ! Vai, George ! Ce bucluc îngrozitor ! gemu generalul Lambert întorcîndu-se acasă împreună cu tînărul său prieten.

CAPITOLUL LXI

ÎN CARE PRINȚUL URCĂ DEALUL ȘI APOI ÎL COBOARĂ

VOM ÎNȚELEGE UȘOR INDIGNAREA respectuoasă a tuturor britanicilor credincioși tronului, cînd vor ajunge să citească despre purtarea domnului George Warrington

față de un prinț viteaz și binevoitor, fiul iubit al celui mai bun dintre monarhi și comandant șef al armatei britanice. Vai ce favoare neprețuită a refuzat tînărul! Vai la ce șansă de promovare a dat el cu piciorul! Will Esmond, al cărui limbaj abunda întotdeauna în ocări și hulă, recurse la cele mai vehemente blesteme și înjurături cînd comentă purtarea vărului său și se declară încîntat că afurisitul de indian își taie singur gîtul. Vărul Castlewood zise că un gentleman sălbatic are dreptul să se scalpeze singur dacă-i vine cheful; sau poate, adăugă el cu mai multă bunăvoință, vărul nostru, domnul Warrington, a auzit destule strigăte de luptă cu ocazia campaniei lui Braddock și nu mai are curajul să meargă la război. Domnul Will se bucurase că fratele mai tînăr s-a dus de rîpă și acum jubila la gîndul că și cel mai mare îi calcă pe urme. Will zicea că prima dată cînd îl va întîlni pe individ, o să aibă grijă să-i spună domnului George părerea lui despre el.

— Dacă ai intenția să-l insulți pe George, cred că ar trebui cel puțin să bagi bine de seamă să nu te audă cumva Harry, fratele lui! strigă lady Maria.

Ne putem închipui fără prea multe dificultăți cîte noi ocări stîrnite de menționarea celeilalte rude a vărsat domnișorul Will asupra domnișoarei în chestiune.

— Ei, ei, ei! zise lordul. Lăsați [illegible]altă gîlceava! Nu putem să fim cu toții mari războinici, în familia asta.

— Mylord, dar nu te-am auzit niciodată pretinzînd că ai fi, zise Maria.

— Niciodată, draga mea; ba chiar dimpotrivă! Will e apărătorul nostru și un cavaler e suficient într-o casă. La fel e și cu cele două piei roșii, am impresia: George e fratele studios, iar Harry cel belicos. Cînd ți-ai pus în gînd să te certi, Will, ce păcat că nu l-ai avut la îndemînă pe George, în locul celuilalt!

— Iar dumneata, mylord, ai o mînă colosală — pentru pichet, zise mama lui Will.

— Ba chiar e o mînă foarte frumoasă! zise lordul privindu-și cu un zîmbet afectat degetele. Lordul Hervey și cu mine purtam același număr la mănuși. Da, da, precum zici, mîna mea e mai potrivită pentru jocul de cărți decît pentru război. Dar nici a dumitale, lady Castlewood nu e

mai puțin abilă. Vai, cum binecuvîntez eu ziua în care i-ai acordat-o regretatului meu tată !

Lordului nu-i părea de loc rău să se angajeze într-un asemenea joc al sarcasmului sau în alte jocuri de îndemînare, întrucît avea o judecată rece și știa să-și biruie întreaga familie.

Auzind de acea *bévue* [1] comisă de domnul Warrington, doamna de Bernstein se supără îngrozitor, stîrni o furtună în casă și îi ocărî pe toți aceia care-i ieșiră în cale ; l-ar fi ocărît și pe George, dar începuse să îmbătrînească și nu mai avea curajul din tinerețe. În afară de asta, îi era și puțin frică de nepotul ei, drept care îl trata cu oarecare respect.

— N-ai să ajungi niciodată să te afirmi la Curte, nepoate, gemu ea cînd tînărul gentleman veni să-i aducă omagiul, curînd după ce primise palma aceea usturătoare.

— Dar nici n-am dorit-o vreodată, doamnă ! zise domnul George cu multă grandoare.

— Dar ce-ai dorit, să-l ajuți pe Harry ? Dacă ai fi acceptat oferta ducelui, l-ai fi putut ajuta ulterior. Prinților nu le place de loc ca cineva să refuze favorurile oferite de ei și nu mă mir că Alteța Sa regală a luat-o drept o ofensă.

— Așa zicea și generalul Lambert, mărturisi George roșind foarte tare. Și acum îmi dau și eu seama că am greșit. Dar vă rog să nu uitați că n-am mai fost pînă acum la Curte și tare mă tem că am prea puține șanse de a face vreodată o figură strălucită într-un asemenea mediu.

— Se poate, dragul meu nepot, zise mătușa prizînd tabac.

— Și la urma urmei ce-i ? întrebă George. N-am avut niciodată ambiția de a obține gloria în acest domeniu și mă descurc foarte bine și fără ea. Cînd mi-a vorbit Alteța Sa regală — și mărturisesc că a făcut-o cu multă bunăvoință — m-am gîndit că n-o să fiu niciodată un soldat bun, așa cum ar fi putut să ajungă frate-meu. El ar putea fi un militar admirabil întrucît are o sută de calități care-l califică pentru profesia armelor, domeniu în care eu nu sînt bun de loc. Să zicem că ducele s-ar afla angajat

[1] gafă (fr.)

într-o bătălie şi că duşmanul i-ar împuşca armăsarul de sub el — aşa cum s-a întîmplat bietului meu comandant în America. Oare nu i-ar fi de mai mare folos un animal înzestrat cu destul curaj şi destulă putere ca să-l ducă oriunde, decît unul care nu-l poate ţine în spinare ?

— *Au fait*[1] ! Armăsarul Alteţei Sale regale ar trebui să fie foarte zdravăn ca să poată rezista la greutatea lui ! încuviinţă bătrîna.

— *Expende Hannibalem* mormăi George, dînd din umeri. Hannibal al nostru trage cam greu la cîntar.

— Nu prea te înţeleg, domnule ; ce tot vrei cu Hannibal al dumitale ?

— Cînd domnul Wolfe şi domnul Lambert m-au certat, ca şi dumneavoastră, doamnă, reluă George rîzînd, m-am apărat tot aşa ca şi acum. Am spus că i-am oferit prinţului pe cel mai bun soldat din familie şi cei doi gentlemeni au încuviinţat că gafa făcută de mine avea cel puţin o scuză. Cine ştie dacă ei nu vor reuşi să mă împace cu Alteţa Sa ? Puţinul cît l-am gustat din cupa bătăliilor mi-a arătat că firea mea nu e prea înclinată în această direcţie. Am văzut deunăzi seara piesa scoţiană despre care vorbeşte tot oraşul. Şi cînd eroul, tînărul Norval, a spus cît de mult tînjeşte să-l urmeze pe un nobil războinic pe cîmpul de bătaie, eu îmi ziceam în sinea mea : „Ce tare seamănă cu Harry al meu, afară doar de faptul că Harry nu se bate cu pumnii în piept". Harry moare acum de dorinţa de a îmbrăca vestonul roşu şi dacă noi n-am avea nimic împotrivă, s-ar face şi soldat de rînd. Tot timpul stă cu ochii pe harta Germaniei şi-l urmăreşte pretutindeni pe regele Prusiei. Lui nu-i e teamă nici de oameni, nici de zei. În schimb mie îmi plac cel mai mult lecturile şi tihna, după cum îmi place să citesc despre bătălii în Homer sau Lucanus[2].

— Atunci, dragul meu, cum de-ai ajuns totuşi să te înrolezi în armată ? De ce te-ai alăturat domnului Barddock şi nu l-ai trimis pe Harry în locul tău ? întrebă doamna de Bernstein.

---

[1] Într-adevăr (fr.)

[2] *Marcus Annoeus Lucanus*, (39—65 e.n.), poet epic latin a scris *Pharsalia*, un lung poem despre războaiele dintre Cezar şi Pompei.

— Mama își iubea mai tare fiul mezin, zise mohorît George. Și, pe urmă, întrucît dușmanul invadase țara noastră, era de datoria mea ca șef al familiei, să pornesc în această campanie. Dacă aș fi fost scoțian, acum doisprezece ani, m-aș fi făcut...

— Taci, domnule, că altfel mă supăr mai rău ca oricînd ! zise bătrîna în culmea încîntării.

Așadar, explicația lui George putea s-o liniștească pe madame Bernstein, întrucît temerea noastră este că principiile bătrînei erau destul de șubrede. În schimb purtarea tînărului dădu o lovitură cumplită inimilor lui Sir Miles Warrington și a soției sale, pline de credință față de rege.

— Din scrisoarea cumnatei mele, Esmond Warrington, aș fi dedus, zise lady Warrington, că văduva cumnatului meu e o femeie înțeleaptă și cu scaun la cap și că și-a educat fiii cum se cuvine. Dar zău, Sir Miles, și zău, scumpul meu Thomas Claypool, ce părere mai putem avea despre o educație care a dat rezultate atît de lamentabile în cazul ambilor tineri ?

— Totuși, fratele mai mare pare să știe multă latină, și vorbește franțuzește și nemțește. L-am auzit conversînd cu diplomatul din Hanovra, la serata baronesei, zise domnul Claypool. Trăncănea pe franțuzește fără nici o dificultate ; iar cînd nu s-a putut descurca destul de bine în germană, a luat-o pe latinește și a vorbit împreună cu diplomatul pînă cînd au rămas toți din salon cu gurile căscate holbîndu-se la ei.

— Nu e vorba de limbi străine ci de principii, Thomas Claypool ! exclamă virtuoasa matroană. Ce valoare pot să aibă principiile domnului Warrington dacă el e în stare să respingă o ofertă pe care i-o face însuși prințul ? Știe să vorbească nemțește ? Atunci cu atît mai mult ar fi trebuit să accepte condescendența Alteței Sale regale și să fi încercat a se face util în timpul campaniei ! Uitați-vă la băiatul nostru, uitați-vă la Miles !

— Capul sus, Miley, băiatule ! zise tăticul.

— Nădăjduiesc, Sir Miles, că în calitatea ta de membru al Camerei Comunelor și de gentilom britanic, te vei duce mîine la ceremoniile matinale ale Alteței Sale regale și-i vei spune că dacă ni s-ar fi făcut nouă o asemenea ofertă

pentru băiat, am fi primit-o cu dragă inimă, chiar dacă fiul nostru n-a împlinit decît zece ani.

— Pe legea mea, Miley, tu ai fi bun de toboşar sau cimpoier ! zise tăticul. Ţi-ar plăcea să te faci soldat, Miley ?

— Orice, domnule, orice ! Un Warrington trebuie să fie gata oricînd să se lase sfîrtecat pentru suveranul său ! strigă matroana arătînd spre băiat.

Acesta, de îndată ce înţelese propunerea maică-si, protestă împotriva ei printr-un urlet care-ţi spărgea urechile. În toiul lui apăru Screwby, ca să-l îndepărteze de acolo.

Supunîndu-se poruncilor conjugale, Sir Miles se duse chiar a doua zi să asiste la deşteptarea Alteţei Sale regale şi-şi afirmă dragostea şi loialitatea pe care prinţul condescinse să le accepte spunînd :

— Nimeni n-a presupus vreodată că Sir Miles Warrington ar putea să refuze vreo slujbă care i s-ar oferi.

Era un compliment extrem de amabil pe care lady Warrington îl repetă pretutindeni, întrucît arăta cu cîtă siguranţă se putea bizui augusta familie domnitoare pe credinţa Warringtonilor.

De aceea, cînd vrednica pereche avu ocazia să-l vadă pe George, îl primi cu jalnică compătimire, ca aceea pe care ne-o oferă uneori rudele sau prietenii apropiaţi cînd săvîrşim o greşeală fatală sau o mare stîngăcie în viaţă ; cînd acţiunea noastră în justiţie iese prost ; dacă intrăm într-o odaie tocmai cînd cei de acolo ne fac cu ou şi cu oţet ; dacă bancherul nostru a dat faliment iar noi avem marele ghinion de a apărea în pagina financiară din „London Gazette“ ; dacă, într-un cuvînt, sîntem vinovaţi de cine ştie ce greşeală, gafă sau încurcătură de notorietate publică. Cine nu cunoaşte această faţă a compătimirii ? Cine nu are rude apropiate care să nu-l fi bocit, nu după moarte ci în timpul vieţii ? Dumneavoastră nu aveţi ? Atunci, domnule, dacă n-aţi intrat niciodată într-un bucluc ; dacă nu v-aţi făcut niciodată de cap ; dacă aţi fost totdeauna norocos şi cuminte şi prudent, şi dacă nici usturoi n-aţi mîncat şi nici gura nu vă miroase şi n-aţi scăpat niciodată din ea o vorbă nelalocul ei ; dacă n-aţi păcătuit niciodată pentru a trebui să vă căiţi şi nici vreun lucru nechibzuit n-aţi săvîrşit pentru a trebui să-l regretaţi — atunci, domnule,

trebuie să fiţi cu adevărat tartorul înţelepţilor şi fireşte că nu vă irosiţi timpul preţios cu lectura unui roman fără noimă şi nu *de te*[1] e vorba în fabula asta — cîtuşi de puţin.

Nu că Sir Miles ar fi avut multă dreptate să se întoarcă împotriva lui George şi să se supere pe nepotul lui pentru că refuzase propunerea de înaintare făcută de Alteţa Sa regală, deoarece Sir Miles personal acceptase ideea lui George de a nu îmbrăţişa cariera armelor ci altă profesie, şi tocmai în legătură cu acest plan al fiului ei doamna Esmond din Virginia îi scrisese lui Sir Miles Warrington. George îi anunţase intenţia lui de a intra în confreria templierilor şi de a se pregăti pentru îndatoririle de magistrat, precum şi pentru cele civile, pe care, prin însăşi firea lucrurilor, avea să fie chemat să le îndeplinească ; şi nimeni n-ar fi putut să-i aplaude mai inimos hotărîrea decît unchiul său, care l-a prezentat pe George unui jurist celebru ; sub îndrumarea acestuia ne putem închipui că tînărul citea pe îndelete. De acasă din Virginia, doamna Esmond a încuviinţat calea aleasă de fiul ei şi s-a declarat întru totul de acord cu Sir Miles (trimiţîndu-i lui şi soţiei sale expresia gîndurilor ei pline de recunoştinţă) că, pe drept cuvînt, constituţia britanică este invidiată de toată lumea şi constituie un subiect potrivit pentru studiile admirative ale tuturor gentilomilor englezi. Principalul aspect în privinţa căruia obiecta mama lui George era ideea ca el să trebuiască să ia masa la refectoriul Templului şi să mănînce doar carne de berbec şi să bea bere proastă din căni de tinichea, cot la cot cu nişte învăţăcei necioplţi, îmbrăcaţi în rase de ţîrcovnici. Ascultător din fire, fratele mai mic al lui George împărtăşea şi el această repulsie. Harry zicea că pentru *el* merge orice ; el era mai mic şi pregătit să o ducă şi mai bine şi mai rău ; dar ca George să fie îmbrăcat în rasă şi să mănînce din blide murdare de tinichea la aceeaşi masă cu trei băieţi de origine obscură, asta era prea mult ! Harry nu era în stare să aprecieze această condescendenţă din partea fratelui său şi nici nu şi-l putea închipui pe George într-un loc mai potrivit decît la masa profesorilor ; îi părea rău că un plan la care făcea

[1] despre tine (lat.) (citatul întreg : *de te fabula narratur).*

aluzie doamna Esmond în scrisorile ei, era imposibil de realizat — şi anume să se adrseze o cerere directorului de la Templu, informîndu-l că domnul George Warrington e un gentleman de viţă foarte nobilă şi posesor al unei întinse proprietăţi din America şi, deci, nu se cuvine să stea decît alături de *comesenii cei mai distinşi*. Harry fu dezamăgit în mare măsură cînd, împărtăşindu-i noului lor prieten de la cafenea ideile lui şi ale mamei sale, domnul Spencer întîmpină această propunere cu hohote de rîs ; şi, din hîrtiile familiei Warrington nu rezultă cîtuşi de puţin că s-ar mai fi trimis directorului Templului o cerere în acest sens. Pe lîngă studiile sale literare şi istorice, la care ţinea cel mai mult, domnul Warrington învăţă legile ţării, asistă la ceremoniile de la Westminster unde ascultă pe un Henley, un Pratt, un Murray sau alţi reprezentanţi ai celebrelor şcoli de oratorie şi patriotism pe care le constituiau cele două camere ale Parlamentului.

Cu timpul domnul Warrington fu prezentat unor membri ai Camerei şi ai Baroului ; cînd ajunseră să-l cunoască mai bine, aceştia îl lăudară ca pe un tînăr talentat şi bine crescut, vorbind despre el în general în termeni atît de elogioşi încît inima bună a unchiului se mai înmuie puţin în privinţa lui, iar Dora şi Flora reîncepură să-i zîmbească. Această reconciliere data din vremea cînd Alteţa Sa regală ducele, după ce fusese învins de francezi în înfruntarea de la Hastenbeck, a încheiat celebrul act de capitulare pe care Majestatea Sa regele George al II-lea a refuzat să-l ratifice. Precum se ştie, după această ruşine, Alteţa Sa regală a renunţat la însărcinările lui, şi-a depus bastonul de comandant — pe care, trebuie să recunoaştem, nu-l mînuise nici cu prea mult noroc, dar nici cu cine ştie ce îndemînare — şi nu a mai apărut niciodată în fruntea armatei sau în viaţa publică. Vajnicul luptător nu a lăsat nicicînd să-i scape vreo vorbă sau vreo plîngere împotriva tatălui şi suveranului său ; dar, întrucît s-a retras cu onoarea rănită şi a refuzat să mai exercite vreo influenţă sau autoritate, ori să împartă favoruri, se poate presupune că mînia lui Sir Miles Warrington împotriva nepotului său se potolea pe măsură ce-i scădea respectul pentru Alteţa Sa regală. Într-o zi, pe cînd cei doi gentlemeni se plimbau prin parcul St. James cu prietenul lor domnul Lambert, întîl-

nină pe Alteța Sa în haine obișnuite și fără decorații și se înclinară adînc în fața prințului care se arătă încîntat să se oprească și să stea de vorbă cu ei.

Îl întrebă pe domnul Lambert dacă-i place lordul Ligonier — noul său șef de la regimentul de gardă călare, — precum și de îndatoririle pe care le are acum acolo. Și, recunoscîndu-i pe cei doi tineri, cu acea fidelitate a memoriei pentru care a fost întotdeauna renumită familia lui domnitoare, îi spuse domnului Warrington :

— Ai făcut bine, domnule, că n-ai venit cu mine cînd te-am poftit, în primăvară.

— Mi-a părut rău atunci, Alteță, zise domnul Warrington făcînd o plecăciune adîncă, dar acum îmi pare și mai rău.

La aceasta prințul răspunse cu un „mulțumesc, domnule" și, ducînd mîna la pălărie, se îndepărtă. Împrejurările acestei întrevederi și schimbul de vorbe prilejuit de ea fiindu-i relatate doamnei Esmond Warrington într-o scrisoare a fiului ei mai mic, făcură o impresie atît de profundă asupra minții acestei doamne, încît ea povesti de sute de ori anecdota pînă cînd ajunseră s-o cunoască toți prietenii și toate cunoștințele, și poate chiar să se și plictisească s-o mai audă.

Gentilomii noștri traversară Hyde Park-ul și se îndreptară spre Strand unde aveau treabă. Domnul Lambert, arătînd spre leul ce străjuiește casa de la Charing Cross a contelui de Northumberland zise :

— Harry Warrington ! Fratele tău e ca leul de colo.

— Pentru că e la fel de viteaz, zise Harry.

— Pentru că respect fecioarele ! zise George rîzînd.

— Pentru că ești un leu prost. Pentru că întorci spatele răsăritului și te ploconești pur și simplu în fața soarelui care asfințește. Vai, copile, oare ce avantaje poți obține pe lumea asta purtîndu-te politicos ca un om căzut în dizgrație și aflat într-o situație disperată ? Unchiul tău se va supăra pe tine mai rău ca oricînd — și eu la fel, domnul meu.

Dar domnul Lambert nu se lăsa niciodată de vorbele lui de mucalit, nu mai contenea cu glumele, și realitatea este că în momentul acela nu părea cîtuși de puțin mînios.

CAPITOLUL LXII

ARMA VIRUMQUE [1]

ÎNTR-ADEVĂR, DACĂ HARRY WARRINGTON era animat de o pasiune pentru treburile și țelurile militărești, în Europa era destulă agitație războinică, iar în toate societățile pe care le frecventa el la Londra, destulă vorbărie pentru a-l tulbura și a-l înflăcăra. Deși propriul nostru prinț sublim din casa de Hanovra fusese învins, Eroul Protestant, regele Prusiei umplea lumea cu gloria lui și cîștiga acele victorii uimitoare la care, după părerea mea, și pentru binele meu, cred că a fost o fericire pentru bietul nostru Harry că n-a participat ; fiindcă, altminteri, un biograf iubitor de adevăr ar fi trebuit să relateze bătălii a căror descriere a fost întreprinsă de pana altcuiva. Așadar, sînt bucuros, zic, că Harry Warrington n-a fost la Rossbach în acea zi de cinci noiembrie 1757 cînd se sărbătorea aniversarea celebrului complot al butoiului cu pulbere ; și nici la măcelul acela cumplit de la Leuthen, cu o lună mai tîrziu, care a fost o adevărată joacă pentru regele prusac ; aceste acțiuni prodigioase vor fi curînd relatate în alte volume pe care eu și întreaga lume așteptăm cu nerăbdare să le vedem. Ați vrea ca povestea aceasta să se ia la întrecere cu cartea de colo ? Dragule, bunule cititor (cu care îmi place să stau din cînd în cînd la taclale coborînd de pe scena unde joacă personajele noastre îmbrăcate în veșmintele altor vremuri și vorbind jargonul de pe atunci) — bunule și răbdătorule cititor ! E o mare binefacere pentru noi amîndoi că Harry Warrington nu l-a urmat pe regele Borusiei [2], așa cum avea de gînd, pentru că atunci ar fi trebuit să mă fac luntre și punte și să descriu bătăliile pe care o să le zugrăvească în cărțile lui Carlyle [3] ; și eu n-aș vrea ca dumneata să faci comparații odioase între mine și acest maestru.

Nu numai că Harry Warrington nu s-a alăturat regelui Borusiei, dar s-a ofilit și s-a îmbufnat de supărare pentru

[1] Cînt armele și bărbatul *(Eneida* — Invocația)
[2] Vechi nume al Prusiei
[3] *Thomas Carlyle*, eseist și istoric scoțian (1795—1881).

că n-a plecat. Realitatea este că ducea o viaţă ursuză şi inutilă. Se vîntura fără nici un rost prin cafenelele militarilor. N-avea chef să citească nimic altceva decît vreun ziar, din cînd în cînd. Literatura nu era marea lui pasiune. Ba chiar avea şi părerea că romanele sînt nişte prostii ; cît despre faptul că toate cucoanele vărsau şiroaie de lacrimi citindu-l pe domnul Richardson, el nici măcar nu-şi putea închipui cum asemenea aiureli au darul să le înduioşeze. Cînd auzea vreo glumă, rîdea din toată inima, dar niţeluş cam tîrziu şi adeseori chiar mult după aceea. Dar, rogu-vă, la urma urmei de ce ar trebui ca toţi gentlemenii să aibă o înclinaţie spre literatură ? Şi oare unii dintre prietenii noştri ne sînt mai puţin simpatici pentru că în viaţa lor n-au scris nici măcar un cuplet ? Ruinat, şi deci condamnat prin forţa lucrurilor la inactivitate, depinzînd de fratele lui pentru întreţinere, adormind cu cartea în mînă — dacă se apuca să citească o carte — şi neavînd nici o muncă potrivită pentru mîinile lui mari şi puternice, e o adevărată fericire că Harry nu a dat iar de vreun bucluc.

Femeile acelea cu inima blîndă, cele două reprezentante mai vîrstnice ale familiei Lambert, cu care se întovărăşea cel mai adesea, manifestau neobosită milă şi amabilitate faţă de Harry, aşa cum numai femeile — şi încă şi dintre femei doar puţine la număr — pot să ofere. Dacă un bărbat e mîhnit, cine-l înveseleşte ? Dacă are necazuri, cine-l consolează ? Dacă e mînios, cine-l potoleşte ? Dacă e bucuros cine-l face şi mai fericit ? Dacă-i merge bine cine se bucură ? Dacă a căzut în dizgraţie cine-l apără de răutatea lumii şi cine oblojeşte cu alifii alinătoare şi cu cataplasme calde rănile dureroase produse de „praştiile şi săgeţile vitregiei ?“ [1]

Theo şi cu maică-sa erau pline de milă pentru Harry ; dar inima lui Hetty se arăta aspră şi părea chiar sălbatică atunci cînd era vorba de el. Se enerva că băiatul nu are o situaţie mai bună ; era supărată că el depinde încă de alţii şi nu face nimic în viaţă. Lumea întreagă luase armele în mîini şi cum se putea ca el să nu poarte o flintă ? Era vremea secerişului şi sute de mii de seceră-

[1] Citat din monologul lui Hamlet (III, I, 58—59).

tori ieşiseră pe cîmp cu uneltele sclipitoare ; oare el nu-şi putea folosi la rîndul lui secera pentru a tăia un snop-două de glorie ?

— Vai ce feroce e micuţa cu el ! zise tăticul după o scenă în care, după cum relata chiar ea, domnişoara Hetty trăsese cîteva glonţişoare în ţinta aceea tremurătoare care venea şi se instala în fiecare zi în salonul doamnei Lambert.

— Se poartă pur şi simplu îngrozitor ! strigă mămica. Ar trebui să fie biciuită şi trimisă la culcare !

— Mamă, poate că o face pur şi simplu pentru că ţine la băiat mai mult decît oricare dintre noi, zise Theo, şi tocmai din dragoste pentru el e aşa supărată. Dacă eu aş ţine la... la cineva, mi-ar plăcea să pot să-l admir şi să-l respect întotdeauna — să socot că tot ce face el e foarte bine — şi că gentilomul meu e superior tuturor gentilomilor din lume !

— Draga mea, adevărul este, răspunse doamna Lambert, că tatăl tău e în atît de mare măsură superior întregii lumi, încît pur şi simplu ne-a stricat răsfăţîndu-ne. Ai mai văzut vreodată un om care să se poată compara cu el ?

— Într-adevăr, prea puţini, mărturisi Theo roşind.

— Foarte puţini. Cine are o fire atît de bună ?

— Cred că nimeni, mămico, încuviinţă Theo.

— Ori atît de vitează ?

— Păi, eu zic că domnul Wolfe, sau Harry, sau domnul George sînt foarte viteji.

— Cine mai e atît de învăţat şi de spiritual ?

— Sînt sigură că domnul George pare şi el foarte învăţat şi spiritual în felul lui, zise Theo ; şi are maniere foarte elegante — ai recunoscut şi tu că aşa e. Dealtfel o spune şi doamna de Bernstein care, oricum, a văzut lumea în lung şi-n lat. Într-adevăr, domnişorul George are un fel de semeţie pe care n-o văd la alţi oameni ; şi, cînd e vorba de lecturi, constat că el alege întotdeauna lucrurile cele mai elegante şi mai nobile şi le îndrăgeşte în ciuda firii lui satirice. Are, fără îndoială, o dispoziţie satirică, dar, pe de altă parte, el nu se arată aspru decît cu lucrurile şi persoanele meschine. Sînt convinsă că nici un gentleman nu e mai blînd din fire ; şi nu mai departe decît ieri, după ce vorbise atît de aspru, cum ai spus, uitîndu-mă întîmplător pe fereastră, l-am văzut cum s-a oprit la

colțul străzii și a tratat o ceată întreagă de copilași cu mere cumpărate de la taraba de acolo. Iar alaltăieri, cînd a venit și mi-a adus piesele lui Molière, s-a oprit și i-a dat bani unui cerșetor și, ce mai la deal la vale, citește franțuzește cu un accent încîntător ! Pe de altă parte, îi dau dreptate în privința lui *Tartuffe* că, deși e o comedie așa de inteligent și vioi scrisă, remarcabilă, totuși un ticălos și un fățarnic constituie o figură prea josnică pentru a deveni personajul principal al unei piese mari. Jago, zicea domnișorul George, e și el aproape la fel de ticălos ; dar, pe de altă parte, nu el e personajul principal al tragediei, ci Othello, cu nobila lui sălbăticie. Dar ce lume elegantă înfățișează Molière — așa gîndește domnul George — ce aristocrate și aristocrați... și... dar, vai, nu țin să repet versurile după ce le-a spus *el*.

— Dar cum, le știi pe dinafară, draga mea ? întrebă doamna Lambert.

Iar Theo răspunse :

— O, da, mamă, le am în ini... Prostii !

Și aici îmi imaginez niște sărutări, palpitații și ieșirea din cameră a domnișoarei Theo, roșie la față ca un trandafir. De ce și-a întrerupt propoziția ? Pentru că mămica o privea atît de ciudat. Și de ce o privea atît de ciudat mămica ? Și de ce privea ea în urma domnișorului George cînd pleca, și de ce îl țintuia cu privirea cînd venea ? A, dar de ce roșesc obrajii și de ce înfloresc trandafirii ? Bătrînul Timp zboară mereu. Bătrîna primăvară și timpul mugurilor ; bătrîna vară și timpul florilor ; bătrîna toamnă și timpul semințelor ; bătrîna iarnă cînd coamele bătrînilor copaci încep să plesnească și să tremure, pleșuve sau acoperite de zăpadă.

La cîteva minute după sosirea lui George, Theo cobora scările cu inima palpitînd, poate, și cu un buchet frumos în obrăjori, abia cules, chipurile, în onoarea lui ; și presupun că ea trebuie să fi stat neîncetat la fereastra aceea de unde se vedea în stradă și de unde putea să-i observe generozitatea față de măturători sau cumpărăturile făcute la vînzătoarea de mere ; dar dacă bătea la ușă Harry, ea rămînea în camera ei cu lucrul sau cu cărțile și-și trimitea sora să-l primească pe tînărul gentleman sau își trimitea frații dacă cel mai mare era acasă în vacanță, ori dacă

doctorul Crusius de la Chartreux îi dădea liber celui mai tînăr. Şi ce ochi buni trebuie să fi avut Theo — şi adesea chiar şi seara — pentru a observa diferenţa dintre părul gălbui al lui Harry şi buclele întunecate ale lui George — şi între siluetele lor, măcar că erau atît de asemănătoare încît oamenii îi confundau neîncetat pe cei doi fraţi. Acuma, e sigur că Theo nu i-a confundat niciodată. În ceea ce-o priveşte pe Hetty, ea nu era deloc tulburată sau aspră sau impertinentă cînd îl găsea în salonul maică-si pe gentlemanul brunet.

Prietenii noştri puteau veni oricînd pofteau în casa domnului Lambert şi puteau rămîne cît aveau chef ; şi, într-o bună zi, cel cu buclele aurii şedea pe o canapea de acolo, într-o atitudine mai trîndavă şi mai disperată ca oricînd şi, ce să vezi ? Cine credeţi că a coborît să-l vadă ? Domnişoara Hetty ! Eu socot că a fost un lucru foarte curios (deşi fetele ar fi preferat să fie trase pe roată decît să mărturisească vreo înţelegere prealabilă) că atunci cînd venea Harry, îşi făcea apariţia Hetty ; iar cînd sosea George, nu ştiu cum, dar cobora Theo ; şi tot aşa, conform aranjamentelor obişnuite, domnişoara Lambert mai mică a sosit şi acum să-i ţină de urît virginianului mai tînăr.

După ceremoniile şi firitiselile obişnuite, ne-o putem închipui pe domnişoară spunîndu-i domnişorului :

— Dar, rogu-te, domnul meu, de ce e Înălţimea ta atît de posomorită în dimineaţa asta ?

— Ah, Hetty ! zise el. N-am altceva de făcut decît să fiu posomorît. Mi-aduc aminte cînd eram băieţi tineri — şi eu, poţi să fii sigură, mai leneş ca oricare altul — tot timpul îi ceream meditatorului o vacanţă pe care mi-o petreceam mai mult ca sigur dîndu-mă uţa cu portiţa sau aruncînd pietre în eleşteu ca să fac vălurele pe apă. Şi zilele acelea de trîndăvie erau cele mai triste. Iar acum, ce am de făcut de dimineaţă pînă seară ?

— Păi, micul dejun, o plimbare — masa de prînz, o plimbare — ceaiul, cina — aşa-mi închipui ; şi pe urmă o lulea de tutun de-al tău din Virginia, zise domnişoara Hetty clătinînd din cap.

— Am să-ţi mărturisesc ceva : Cînd l-am condus pe Charlie la Chartreux, deunăzi seara, îmi stătea pe limbă să-i spun profesorului : „Învăţaţi-mă şi pe mine cîte ceva,

domnule. Uitați-vă, băiatul ăsta, la treisprezece ani, știe mult mai multă latină și greacă decît mine, care sînt cu zece ani mai mare ca el. De dimineață pînă seara n-am nimic de făcut, așa că la urma urmei aș putea să mă întorc la cărțile mele, să văd dacă nu cumva mai pot îndrepta din lipsurile datorate trîndăviei mele din copilărie". De ce rîzi, Hetty ?

— Rîd gîndindu-mă cum ți-ar sta în fruntea unei clase și chemat la tablă de profesor ! strigă Hetty.

— Dar n-aș fi în fruntea clasei, zise smerit Harry. George ar putea fi în fruntea oricărei clase, dar știi, eu n-am deloc fire de cărturar ; și cînd eram tînăr, m-am neglijat foarte mult, lenevind îngrozitor. Acasă noi nu-i prea lăsam pe meditatori să ne ciomăgească, dar poate că ar fi fost mai bine pentru mine dacă i-am fi lăsat.

Hetty începu să bată din picioruș și-l privi pe tînărul așezat în fața ei — voinic, inactiv și trist.

„Pe cuvîntul meu că nu ți-ar prinde rău nici acum !" ar fi vrut ea să spună. Dar cu voce tare întrebă :

— Ce zice Tom despre bătaia de la școală ? Felul cum o descrie te face oare să tînjești după ea, rogu-te ?

— Relatările lui de la școală, răspunse simplu Harry, mă fac să văd că am trîndăvit cînd trebuia să muncesc și că n-am deloc cap pentru învățătură. Și, la urma urmei, oare la ce sînt bun ? Numai pentru a-mi irosi patrimoniul cînd vin în străinătate, sau pentru a pierde vremea prin cafenele și pe la hipodromuri, sau pentru a galopa în urma cîinilor de vînătoare cînd sînt în țara mea. Nu sînt bun de nimic, ăsta-i adevărul.

— Cum se poate, un bărbat atît de mare, viteaz și voinic ca tine să nu fie bun de nimic ? strigă Hetty. Chiar dacă adevărul ar fi mai îngrozitor, și eu tot n-aș mărturisi așa ceva unei femei !

— Dar ce-ar trebui să fac ? Cer permisiunea să mă angajez în armată și doamna Esmond nici nu-mi răspunde. E singurul lucru pentru care sînt potrivit. N-am bani că să cumpăr nimic. Întrucît averea mi-am cheltuit-o în întregime și încă și o mare parte din a fratelui meu, nu mai pot și nu mai vreau să cer alți bani. Dacă mama ar accepta măcar să mă trimită în armată, nici nu-ți închipui cum m-aș grăbi să mă înrolez.

— Eh ! Un gentleman tare de înger n-are nevoie de nici o femeie ca să-i prindă sabia la cingătoare sau să-i curețe pușca ! Ce ne spunea ieri tăticul despre tînărul gentleman de la Curte ? Sir John Armytage...

— Sir John Armytage ? L-am cunoscut cînd frecventam localul White și cluburile — un tînăr nobil foarte elegant, stăpîn al unui domeniu întins în nordul țării.

— Și pe deasupra logodit cu o frumusețe celebră — domnișoara Howe — sora lordului Howe — dar bănuiesc că asta nu e o piedică pentru gentlemeni.

— Piedică în calea cui ? întrebă Harry.

— Piedică în calea gloriei ! zise domnișoara Hetty. Cred că nici o femeie tare de înger n-ar spune „Rămîi !“ chiar dacă și-ar adora iubitul, cînd țara i-ar cere : „Du-te !“. Sir John s-a angajat ca voluntar pentru expediția care se pregătește și, aflîndu-se ieri la Curte, Maiestatea Sa l-a întrebat cînd o să fie gata să plece ? „Chiar și mîine, dacă dorește Maiestatea Voastră“, a răspuns Sir John, iar regele i-a spus că sînt cuvinte demne de un soldat. Și taică-meu dorește să plece, deși ne-ar lăsa acasă pe mama și pe noi toți țîncii. Vai de mine, vai de mine ! De ce nu m-am născut și eu băiat ? Amîndoi frații mei sînt meniți bisericii ; cît despre mine, în schimb, știu precis că aș fi fost un mic soldat foarte bun !

Și, tot vorbind astfel, tînăra făcu vreo cîțiva pași solemni prin odaie, cu o înfățișare milităroasă și vitează și avînd aerul curajos al Ioanei d'Arc.

— Eu cred, zise el, că nu mi-ar face prea mare plăcere să văd o flintă pe umărul acela micuț, și nici o rană pe fața asta drăguță, Hetty.

— Răni ? Dar cine se teme de răni ? strigă fetișcana. Flinte ? Dacă aș putea să port una, aș ști s-o folosesc. Voi bărbații vă închipuiți că noi femeile nu sîntem bune la nimic altceva decît să facem budinci sau modele pentru broderie. De ce nu m-am născut băiat, zic eu. George ne citea ieri din Torquato Tasso — uită-te, aici e cartea, și mi s-a părut că versurile mi se aplică mie. Ia uită-te ! asta e cartea și am pus un semn unde ne-am oprit.

— Cartea care are semnul în ea ? întrebă ceremonios Harry.

— Da ! E vorba de o femeie dezamăgită pentru că fratele ei nu se duce la război. Şi eu la fel zic, de ce să se facă amîndoi fraţii mei preoţi ? Unul dintre copiii tatei ar trebui să ajungă militar.

Harry rîse uşurel şi foarte blînd, fără să-şi ia ochii de la ea. Simţea că nu i-ar face nici o plăcere să lovească un mic luptător gingaş ca acesta.

— Vai de mine, zise el întinzînd un deget. Mă tem că degetul ăsta e aproape la fel de mare ca şi braţul tău. Cum ai da tu piept cu un bărbat mare şi voinic ? Dar, pe de altă parte, m-ar mira să întîlnesc vreodată un bărbat care să încerce să-ţi facă un rău cît de mic ; tare aş vrea să văd şi eu una ca asta ! Vai, ce fiinţă micuţă, delicată şi gingaşă eşti ! Chiar crezi că ar putea să existe vreun ticălos care să îndrăznească să se poarte urît cu *tine* ?

Şi, tulburat de acest avînt al închipuirii lui, Harry începu să se plimbe şi el în sus şi-n jos prin odaie, înfuriindu-se la gîndul că vreun pungaş de franţuz ar putea avea neruşinarea de a se arăta aspru cu domnişoara Hester Lambert.

Aşadar, în timp ce Hetty îl înţepa pe Harry cu micile ei săgeţi sarcastice, el mai că nici nu le-a simţit o vreme împunsăturile, şi a lăsat-o să-şi descarce arcul fără ca măcar să-şi dea osteneala de a se scutura pentru a-şi curăţa pielea de săgeţi. Oare prin aluziile ei batjocoritoare şi satirice, ea încerca să-l stîrnească la activitate ? Era prea mărinimos pentru a înţelege asemenea mici înţepături şi sugestii. Oare Hetty voia să-l dea de ruşine spunînd că ea, o femeie slabă, ar fi în stare să-şi pună coiful şi platoşa ? Tînărul acesta cu mintea şi firea simplă, fie că se topea la gîndul vreunei primejdii pentru ea, fie că începea să rîdă închipuindu-şi-o pe cîmpul de luptă.

— Dar, rogu-te, ce rost are să fii înzestrat cu mîini puternice, dacă le foloseşti doar pentru a-i ţine mamei mele sculul de mătase ? strigă domnişoara Hester. Şi ce rost are să fii voinic dacă rămîi neîncetat într-un salon ? Aici, Harry, nimeni n-o să-ţi ceară să arunci pe cineva pe fereastră ! Voinic, chipurile ! Bănuiesc că la iarmarocul Sf. Bartholomeu există bărbaţi mai voinici. James Wolfe nu e cine ştie ce puternic. Arată chiar destul de

slab și bolnăvicios. Cînd a trecut ultima dată pe aici a tușit tot timpul și era palid de parcă ar fi văzut un strigoi.

— Eu n-am înțeles niciodată de ce ar trebui un bărbat să se sperie de strigoi, zise Harry.

— Dar ce, domnule, ai văzut vreodată un strigoi ? întrebă cu impertinență tînăra.

— Nu. Măcar că odată, acasă, am crezut că am dat cu ochii de așa ceva — cînd eram copii ; dar de fapt s-a dovedit a fi Nathan în cămașă de noapte ; în orice caz, însă, eu nu m-am speriat, nici cînd aveam impresia că e cu adevărat strigoi. Nici nu cred în asemenea lucruri. Doicile și guvernantele ne spun tot felul de minciuni în această privință, zise cu gravitate Harry. George s-a speriat nițel ; însă, pe de altă parte, el e...

Harry se opri.

— Pe de altă parte, el e... cum ? întrebă Hetty.

— George nu e ca mine, atîta tot. Mămica noastră e cea mai curajoasă femeie pe care ai putea-o vedea vreodată și totuși țipă cînd dă cu ochii de un șoarece — întotdeauna — nu se poate stăpîni. E în firea ei. Așa că, înțelegi, poate că nici fratele meu nu poate suferi strigoii. Mie puțin îmi pasă de ei.

— George spune întotdeauna că tu ai fi fost mult mai bun decît el ca soldat.

— Și eu cred la fel, dacă mi s-ar fi dat posibilitatea să încerc. Dar el știe să facă o mie de lucruri mai bune decît mine și decît oricare alt om de pe lume. De ce nu m-a lăsat pe mine să plec voluntar în expediția lui Braddock ? Poate aș fi fost lovit în cap și atunci aș fi fost cam tot atît de util cum sînt și acum, și nici nu m-aș mai fi ruinat ca să ajung să mă arate lumea cu degetul și să spună că am necinstit numele de Warrington. De ce n-aș putea eu să pornesc în această expediție, să fiu și eu voluntar ca și Sir John Armytage ? Vai, Hetty, sînt un prăpădit, asta sînt !

Și prăpăditul începu să pășească și mai repede prin odaie.

— Mai bine nu veneam de loc în Anglia ! gemu el.

— Vai, ce compliment pentru noi ! Merci, Harry ! zise Hetty. Dar foarte curînd, în urma unei priviri rugă-

toare pe care o îndreptă spre ea tînărul, adăugă : Te... te bate gîndul să pleci acasă ?

— Ca să rîdă toată Virginia de mine ? Nici un gentleman de acolo nu s-ar sfii s-o facă, afară doar de unul, pe care maică-mea nu-l place. Mă tem că acum mi-ar fi rușine să mă întorc acasă. Tu n-o cunoști pe mama, Hetty. Mie mi-e frică de foarte puține lucruri ; și totuși, nu știu cum se face că de ea mi-e frică ! Ce-am să-i răspund cînd o să mă întrebe : „Harry, unde ți-e patrimoniul ?". „L-am cheltuit, mamă", va trebui să-i mărturisesc. „Ce-ai făcut cu el ?". „L-am irosit, mamă, și după aceea m-au băgat la închisoare". „Cine te-a scos de la închisoare ?". „Frățiorul meu, George, el m-a scos din temniță ; și acum m-am întors fără să fi făcut ceva bun, fără să fi învățat ceva, fără nici o profesiune sau perspectivă, fără nimic — nu pot face altceva decît să-i supraveghez pe negri și să primesc ocări cînd intru în casă ; sau să adorm pe la predici ; sau să joc cărți și să beau și să fac pariuri la luptele de cocoși, pe la cîrciumile din împrejurimi". Cum i-aș mai putea privi în ochi pe gentlemenii din țara mea ? Mi-e rușine să mă întorc așa acasă, asta zic. Trebuie să fac ceva și o voi face ! Dar ce să fac, Hetty ? Ah, ce să mă fac ?

— Ce să faci ? Dar domnul Wolfe ce a făcut la Louisbourg ? Măcar că era bolnav, și încă și îndrăgostit, după cum știm cu toții, n-a rămas acasă pentru a fi oblojit de maică-sa și nici pentru a zăbovi pe lîngă fustele logodnicei. A plecat să lupte pentru rege și s-a întors acoperit de glorie. Dacă o să mai aibă loc vreo mare campanie în America, tăticul zice că e sigur că i se va încredința o comandă importantă.

— Ce n-aș da să mă ia și pe mine cu el și să primesc un glonte în cap, să se termine odată cu mine, gemu Harry. Tu, Hetty îmi vorbești de parcă ar fi vina mea că nu sînt în armată cînd știi prea bine că aș da și... la naiba, ce să dau dacă n-am nimic de dat ?... Ba da ! Mi-aș da și viața ca să mă înrolez !

— Ei aș, viața ! zise domnișoara Hetty dînd din umeri.

— Asta nu ți se mai pare să valoreze mare lucru, Hetty ! zise trist Harry. Și nici nu mai e de mare preț — pentru nimeni. Sînt un biet prăpădit inutil. Nu sînt liber

nici măcar să mi-o irosesc cum aș vrea, întrucît și aici, și acasă la mine, trebuie să mă supun unor porunci.

— Dar ce e, sărmane băiat ? întrebă blînda doamnă Lambert, băgînd capul pe ușă tocmai în acest moment și găsindu-l pe flăcău cu o mutră cumplit de tristă.

— Ei mămico, am mai auzit noi povestea asta de nu știu cîte ori ! se grăbi Hetty să spună. Harry se plînge ca de obicei că n-are nimic de făcut. Și e tare nefericit ; și ne spune iarăși și iarăși același lucru, atîta tot.

— Parcă ție nu ți-e foame de nu știu cîte ori, draga mea ? Și oare ăsta ar fi un motiv ca tăticul tău și cu mine să nu-ți mai dăm de mîncare ? strigă emoționată mămica. Nu vrei să rămîi la noi la masă, Harry ? E ora trei, tocmai bine !

După ce încercă să pretexteze ceva, refuzînd fără convingere, Harry acceptă propunerea.

Doamna Lambert adăugă :

— Soțul meu ia masa în oraș. Sîntem doar trei femei, așa că n-o să te amuzi prea tare.

— O să ne înveselească un gentleman, mămico, sau cel puțin așa sper ! zise domnișoara Obrăznicuța și apoi se uită în ochii maică-si cu acel aer admirabil de nevinovăție imaculată, pe care știa foarte bine să și-l ia domnișoara Obrăznicuța după ce a încercat și a izbutit să fie cît se poate de răutăcioasă.

Cînd se servi masa, domnișoara Hetty coborî în sufragerie și se arătă cum nu se poate mai guralivă, vioaie și amuzantă. Theo habar n-avea că se petrecuse un mic diferend (cam așa, frați creștini, se întîmplă întotdeauna în familiile cele mai încîntătoare), nu știa, zic, că s-a întîmplat ceva, pînă cînd vioiciunea și veselia neobișnuită a lui Hetty nu-i stîrniră bănuielile. Hetty abordă cel puțin zece subiecte de conversație, vorbind cînd de regele Prusiei, cînd de ultimele vești primite din America, cînd de ultima mascaradă, cînd de tîlharul împușcat lîngă Barnet.

Sora ei, admirîndu-i volubilitatea, o întrebă din ochi care-i pricina.

Hetty strigă :

— O, draga mea, nu e nevoie să dai din cap și să-mi faci cu ochiul ! Mama l-a invitat pe Harry anume ca să ne înveselească și eu flecăresc pînă cînd începe el — exact ca muzicanții de la teatru, știi tu, Theo ! Mai întîi muzicanții și apoi piesa. Te rog să începi, Harry !

— Hester ! strigă mămica.

— Dar n-am făcut altceva decît să-l rog pe Harry să ne distreze. Chiar tu ai spus, mamă, că sîntem doar trei femei și că masa o să fie plictisitoare pentru un gentleman ; afară doar de cazul cînd ar avea el de gînd să se arate foarte vioi.

— Foarte rar mi se întîmplă să fiu astfel — și, Domnul mi-e martor, astăzi sînt mai puțin vioi ca oricînd, zise bietul Harry.

— De ce azi mai puțin decît altădată ? Marțea e o zi la fel de potrivită pentru veselie ca și miercurea. Singura zi în care n-avem voie să ne veselim e duminica. Vai, mamă, doar știi că așa e ! Duminica n-avem voie nici să cîntăm, nici să dansăm, nici să facem altceva.

Și în tot restul zilei tînăra continuă să se arate la fel de maliţioasă, cîștigîndu-și astfel complimente din partea mamei și surorii, cînd bietul Harry își luă rămas bun.

Cîndva, în cursul serii, sosește un bilet din partea domnului George Warrington, expediat prin domnul Gumbo, împreună cu un buchet mare de liliac.

„Trimit respectele și omagiile mele umile doamnei Lambert și domnișoarelor, scrie George, și cu multă smerenie îmi permit să ofer domnișoarei Theo acest buchet de liliac, știind din spusele ei cît de mult îi place la începutul primăverii. Nu mie trebuie să-mi mulțumiți pentru el, vă rog, ci grădinarului de la Bedford House, cu care m-am împrietenit la cataramă, dăruindu-i niște specimene uscate dintr-o plantă virginiană pe care unele doamne n-o socotesc la fel de înmiresmată ca liliacul.

Am stat mai toată ziua în grădină. Soarele și primăvara îi dau multă viață ; am compus două scene din... știți dumneavoastră ce... și am mai șlefuit versurile pe care le cîntă Pajul în actul patru, sub fereastra Sybillei, cînd ea, săraca, nu-l poate auzi pentru că tocmai a fost decapitată".

— Groaznic ! Ce n-aş da să nu-l mai văd mereu rînjind şi hohotind ! Versurile sînt frumoase, adăugă Theo.

— Serios, draga mea ? Mi se pare ciudat că gîndeşti astfel ! remarcă taică-su.

Micuţa Hetty, din colţul ei întunecos ridică ochii cu un zîmbet vag amuzat. S-ar părea că taina lui Theo nu mai e de fapt o taină pentru nimeni din casa asta. Oare vreun tînăr sau o tînără poate ghici despre ce e vorba ? Domnişoara noastră continuă să citească :

„Spencer l-a invitat mîine dimineaţă la micul dejun pe celebrul doctor Johnson, care va catadicsi să asculte piesa şi care, sper eu, nu se va supăra prea tare pentru că eroina mea împărtăşeşte soarta eroinei lui din *Irene*. Am auzit că şi el a venit la Londra cînd era tînăr, neavînd în buzunar altceva decît tragedia aceasta. Oare eu voi ajunge vreodată s-o văd pe-a mea jucată ? Vă puteţi închipui cum încep scîrţîielile la orchestră şi cum spectatorii de la parter fluieră în partea aceea delicată a actului patru, în care călăul meu iese din cămăruţă cu o sabie cît toate zilele, în momentul îngrozitor cînd este chemat să *amputeze* ? Lumea zice că domnul Fielding, cînd publicul de la parter fluiera un pasaj dintr-o piesă de-a lui, în privinţa căruia îl avertizase şi domnul Garrick, ar fi exclamat : «Ei fir-ar să fie, va să zică au descoperit, totuşi, lua-i-ar vijelia ?» după care şi-a terminat liniştit paharul de punci. Bănuiesc că nevastă-sa nu era într-o lojă. Există unele femei pe care tare n-aş vrea să le îndurerez şi există altele cărora aş vrea să le dau tot ce am mai bun..."

— La cine s-o fi referind ? Scrisoarea ţi-e adresată ţie, draga mea. Zău dacă nu-i face curte mamei voastre sub ochii mei ! îi strigă tăticul lui Hetty, care nu făcu decît să ofteze puţin, îşi puse mîna într-a lui, şi apoi şi-o retrase.

„...cărora aş vrea să le dau tot ce am mai bun. Astăzi, e vorba doar de un buchet de liliac. Mîine s-ar putea să fie, ce ? O ramură de virnanţ — o crenguţă de dafin, poate — orice numai să fie tot ce am mai bun.

Am avut o zi lungă și frumoasă petrecută în societatea propriei mele persoane. Ce părere aveți cum trage chiulul Harry ?" (Aici ne putem imagina ceea ce în Franța se numește, sau ceea ce se numea pe vremuri — cînd oamenii îndrăzneau să vorbească sau cetățenii să audă — *sensation dans l'auditoire* [1].)

„Bănuiesc că acel Carpezan i-a scos pur și simplu sufletul bietului om. Ceea ce e sigur, este că de săptămîni întregi e tare nenorocit ; și o mică schimbare de aer ar putea să-i facă bine. Azi-dimineață, foarte devreme, a venit în camera mea și mi-a spus că și-a luat un bilet pentru diligența de Portsmouth și că intenționează să se ducă la armata de pe insula Wight".

Armata ! Hetty pălește cu totul auzind acest anunț și maică-sa reia lectura :

„Și o mică parte din ea, anume regimentul 32, e comandată de locotenent-colonelul Richmond Webb — nepotul celebrului general de pe vremuri, sub ordinele căruia a slujit bunicul meu Esmond în marile campanii ale lui Marlborough. Domnul Webb ne-a întîlnit în casa unchiului nostru, ne-a abordat foarte politicos și ne-a invitat să-l vizităm la regimentul lui. Bietul meu frate n-are decît să se ducă și să asculte scumpa lui muzică de cimpoaie și tobe ! Mi-a poruncit să le spun doamnelor că o să audă vești de la el. Eu le sărut mîinile și mă duc să mă îmbrac pentru a pleca să iau masa la «Steaua și Jartiera» în Pall Mall. O să-i avem ca invitați pe domnul Soame Jenyns, pe domnul Cambridge și poate și pe domnul Walpole, dacă nu cumva e un om prea distins pentru a mînca la o cîrciumă ; de asemenea, va mai fi un tînăr irlandez, un oarecare domn Bourke, despre care se spune că e o adevărată minune de elocință și cultură — în fine — toate mințile luminate din prăvălia domnului Dodsley. Repede, Gumbo, fă-mi rost de o trăsură și adu-mi costumul gris franțuzesc ! Și dacă gentilomii mă vor întreba «Cine ți-a dat rămurica de liliac pe care o porți în dreptul inimii ?», am să cer un pahar și am să toastez pentru Liliac".

[1] rumoare în sală (fr.)

Mă tem că nici în noaptea asta Hetty nu se va odihni mai bine decît în cea anterioară, după ce se purtase atît de rebel cu bietul Harry Warrington. Probabil că acest gentleman a luat brusc o hotărîre tainică, fiindcă, după ce a părăsit masa domnului Lambert s-á plimbat o vreme agitat pe străzi şi, la o oră tîrzie din noapte, s-a prezentat la casa doamnei Bernstein din Clarges Street. În ultima vreme, această lady o dusese cam prost cu sănătatea, aşa că nu mai avusese voie să participe nici măcar la petrecerile care îi erau atît de dragi, şi acum şedea şi juca în linişte o partidă de écarté, cu un preot care, ultima dată cînd îi mai prinsesem de veste, se afla într-o închisoare a datornicilor, în apropierea aceleia unde fusese aruncat Harry Warrington. La rugămintea lui Harry, George achitase mica datorie de pe urma căreia avusese temporar de suferit domnul Sampson. Stătuse un an la parohia lui. Poate că plătise şi contractase multe datorii, poate că intrase şi ieşise de la închisoare de mai multe ori de cînd am dat noi ultima dată ochii cu el. De cîtva timp se afla iar la Londra, înfloritor şi entuziast ca de obicei, gata oricînd să accepte o invitaţie la o partidă de cărţi sau la un pahar de Bordeaux. Doamna de Bernstein nu s-a bucurat prea mult să i se întrerupă jocul de către nepotul ei, a cărui conversaţie n-o mai interesa acum cine ştie ce pe nestatornica bătrînă. După oamenii foarte tineri, bănuiesc că pe locul doi în privinţa egoismului se află oamenii foarte bătrîni. Vai, Doamne! Inima se împietreşte pe măsură ce sîngele curge tot mai lent în vine. Zăpada rece coboară încet dinspre cap şi opreşte licărirea sentimentului. Cine vrea să supravieţuiască pînă la o vîrstă înaintată, după ce a abdicat rînd pe rînd de la toate facultăţile sale, şi să fie fără dinţi, fără ochi, fără memorie, fără speranţă, fără compătimire? Cum era cu patriarhii aceia de pe vremuri care trăiau cîte nouă secole? Şi cînd s-au schimbat oare atît de mult condiţiile vieţii încît după şaptezeci de ani a ajuns să fie doar un necaz şi o povară?

Neobţinînd alte răspunsuri decît „Da" sau „Nu" la scurtele lui fraze, bietul Harry şezu o vreme pe o canapea în faţa mătuşii lui care dădea din umeri, întorcea

spatele nepotului și își continua jocul cu capelanul. Sampson stătea vis-à-vis de domnul Warrington și vedea bine că pe acesta îl tulbură ceva. Fața băiatului era foarte palidă, agitată și mohorîtă.

— I s-a întîmplat ceva, doamnă, îi șopti Sampson baronesei.

— Eh ! Baroneasa ridică iar din umeri și continuă să împartă cărțile. Ce-ai pățit, domnule — îi întrebă ea într-un tîrziu, cînd făcu o pauză la joc — de ți-ai luat mutra asta de înmormîntare ? Domnule capelan, cred că acum cu ultima partidă sîntem la paritate, nu ?

Harry se sculă de la locul lui.

— Plec într-o călătorie. Am venit să-ți spun adio, mătușico, zise el pe un ton foarte tragic.

— Într-o călătorie ? Te întorci acasă în America ? Iau eu riga, domnule capelan, și o joc.

Harry îi răspunse că nu, încă nu pleacă în America, deocamdată se duce în insula Wight.

— Zău ? Vai ce loc splendid ! zise baroneasa. *Bonjour, mon ami et bon voyage !*[1]

Și îi trimise bezele nepotului.

— S-ar putea să nu mă mai întorc multă vreme, mătușico, gemu Harry.

— Zău ? Dar o să fim de-a dreptul nemîngîiați fără tine ! Dacă nu cumva ai o pică, domnule Sampson, am cîștigat partida. La revedere, copilul meu ! Nu ne mai spune nimic acum despre călătoria ta ; o să ne povestești cînd te vei întoarce !

Și îi ură foarte veselă drum bun. Harry o privi o clipă cu un aer jalnic și apoi se făcu nevăzut.

— I s-a întîmplat ceva grav, doamnă, zise capelanul.

— O ! Băiatul ăsta tot timpul intră în încurcături ! Bănuiesc că s-a îndrăgostit de una din fetele alea de la țară — cum le zice, Lambert, nu ? — că tot timpul se vîntură pe la ele. De o vreme încoace n-a mai făcut decît prostii pe aici. M-a dezamăgit — ba chiar m-a necăjit

[1] Bună ziua, dragul meu, și drum bun ! (fr.)

foarte tare — am să iau două cărți, dacă nu te superi — iarăși ? — sînt foarte mîhnită din pricina lui ! Ce crezi că se spune despre verișoara lui — domnișoara Warrington care-i făcea ochi dulci cînd socotea că el ar fi o pradă bună ? — Se zice că a remarcat-o regele, și madame Yarmouth crapă de furie. Hi-hi-hi ! Warringtonii ăștia metodiști ! Firea lor nu e întru nimic mai puțin frivolă decît a semenilor lor ; și așa bătrîn cum e Marele Senior, dacă își aruncă batista, sar cu toții în sus ca s-o prindă.

— Ah, mylady, ce bine cunoașteți dumneavoastră lumea ! oftă capelanul. Deschid eu jocul, dacă n-aveți nimic împotrivă.

— Am trăit destul de mult în ea, domnule Sampson, ca s-o cunosc în oarecare măsură. E îngrozitor de egoistă, scumpul meu domn, îngrozitor de egoistă ; și toți se luptă pentru a o lua înainte celorlalți ! Nu, nu-ți mai pot da nici o carte. N-ai riga ? Eu pun dama, valetul și un decar — zău, e cumplit de egoistă lumea ! Și iată și ciocolata mea !

Cărțile reprezintă un interes imediat care o absoarbe întru totul pe bătrînă. Ușa închisă lasă afară pe nepot și grijile lui. El le duce în stradă, sub pălărie, și o vreme pășește în sus și în jos prin întuneric.

„Dumnezeule mare ! gîndește el, ce biet nenorocit sînt și cum mi-am irosit zadarnic viața ! Eu șed în tăcere în prezența lui George și a prietenilor lui. Nu sînt isteț și spiritual ca el. Sînt doar o povară pentru dînsul ; și aș vrea să-l ajut cît de mult, dacă aș ști cum. Bunătatea scumpei mătuși Lambert nu ostenește niciodată și mie începe să-mi fie rușine că o supun la atît de grele încercări. Vai de mine, dar nici măcar Hetty nu se poate opri să nu se întoarcă împotriva mea ; și cînd îmi spune că sînt trîndav și că ar trebui să fac ceva în viață, e oare cazul să mă supăr ? Ceilalți m-au părăsit. De atîta vreme încoace verișorii mei, și unchiul meu, și doamna mătușămea mi-au cam întors spatele. Nici măcar nu m-au poftit la Norfolk cînd au plecat la țară, pentru a-mi oferi

cel puţin bucuria unei zile petrecute la vînătoarea de potîrnichi. La Castlewood nu mă mai pot duce — după cele ce s-au întîmplat ; ar trebui să-i frîng oasele ticălosului ăluia de William ; şi, pe legea mea, nu mai îmi găsesc nicăieri rostul".

Îl apucă un rîs sălbatic cînd îşi aminteşte aventurile pe care le-a avut de la sosirea în Europa. Bani, prieteni, bucurii, toate au dispărut şi trecutul i se pare doar un vis. Intră la întîmplare la cafeneaua White unde chelnerii nu l-au văzut aproape de loc la faţă de un an încoace. Parlamentul e în plină vacanţă. Gentlemenii sînt plecaţi ; nu există nici măcar vreo piesă de teatru pe undeva — deşi chiar dacă s-ar fi jucat vreuna, el tot nu s-ar fi dus s-o vadă. Nu i-au mai rămas în buzunar decît vreo cîţiva gologani ; sertarul lui George e deschis şi el are voie să ia de acolo oricîţi bani vrea ; dar nu profită decît cu multă, multă economie de invitaţiile repetate ale fratelui său. Şade şi-şi bea paharul într-o tăcere posacă. Intră vreo doi-trei ofiţeri de gardă, venind de la palatul St. James. Îi cunoaşte de pe vremuri şi tinerii, care au mîncat şi au băut în timpul serviciului, insistă să meargă să bea în continuare la club. Celălalt batalion al regimentului lor e la Winchester ; o să plece în această expediţie mare despre care vorbeşte toată lumea, fără ca cineva să ştie în ce direcţie vor porni. Ce soartă blestemată că nu aparţin şi ei celuilalt batalion şi că trebuie să stea şi să facă de serviciu la Londra şi la Kensington ! Uite, Webb, care era din regimentul lor, a procedat foarte bine cînd în schimbul companiei din regimentul Coldstream a luat postul de locotenent-colonel în regimentul 32. El va participa la expediţie. Vai de mine, dar toată lumea pleacă şi tinerii gentilomi pomenesc cel puţin douăzeci de nume de bărbaţi de neam şi rang mare, care s-au înrolat ca voluntari.

De data asta nu mai e vorba de hanovrieni comandaţi de prinţul cel mare — zice unul dintre tineri (ale cărui rude poate că fuseseră conservatoare cu patruzeci de ani în urmă) — e vorba de englezi avînd în frunte regimentul de gardă şi un adevărat Marlborough drept comandant !

Oare francezii vor putea să le stea împotrivă ? Nu, pe ceruri, dacă nu sînt irezistibili !

Şi apoi se dă comanda pentru un nou castron de punci şi lumea toastează cu glas tare pentru succesul expediţiei.

Domnul Warrington, care nu e în apele lui, după cum spun tinerii ofiţeri de gardă, se îndepărtează cînd ei nu mai sînt destul de siguri pe picioare pentru a-l putea urmări ; chibzuieşte la această problemă întorcînd-o şi pe-o faţă şi pe alta, în drum spre locuinţa lui, şi o frămîntă în minte toată noaptea.

— Ce e, băiete ? îşi întreabă George Warrington fratele cînd acesta vine în cameră foarte devreme, într-o dimineaţă trandafirie de mai.

— Aş vrea niscaiva gologani din sertar, zice Harry privindu-şi fratele. Sînt plictisit şi scîrbit de Londra.

— Dumnezeule mare ! Dar cum poate fi cineva scîrbit de Londra ? întreabă George care are motive să o socotească locul cel mai agreabil din lume.

— Iaca eu pot. Sînt scîrbit şi bolnav, zice Harry.

— Te-ai certat cu Hetty ?

— Ei nu-i pasă nici atîtica de mine. Şi, la urma urmei, nu-mi pasă nici mie de ea, zice Harry dînd din cap. Dar sînt bolnav şi puţin aer de ţară o să-mi facă bine.

După aceea Harry pomeneşte de faptul că-l bate gîndul să-l viziteze pe domnul Webb pe insula Wight şi că de la Holborn pleacă o diligenţă spre Portsmouth.

— Acolo sînt banii, Harry, răspunde George din pat arătîndu-i cu degetul. Bagă mîna şi scoate cît vrei ! Vai ce dimineaţă splendidă şi ce proaspătă pare grădina de la Bedford House !

— Domnul să te aibă în pază, frăţioare ! zice Harry.

— Petrecere frumoasă, Harry ! zice George lăsîndu-şi iar capul pe pernă, după care îşi ia creionul şi carnetul de note şi se apucă să-şi mai şlefuiască versurile.

Între timp, Harry cu pelerina pe umeri şi o mică valiză în mînă, se duce pe jos la hanul de pe Holborn, de unde porneşte diligenţa de Portsmouth.

CAPITOLUL LXIII

MELPOMENA

GEORGE WARRINGTON N-A PERMIS cîtuşi de puţin studiilor sale juridice să-l deranjeze sau să-l împiedice de la plăceri, sau să-i strice sănătatea lui atît de preţioasă. În scrisorile ei, doamna Esmond subliniase faptul că deşi George poartă roba de student şi şade la masă în sufrageria comună cu o gloată de oameni fără nici un rang, el personal este posesorul unui nume glorios şi foarte vechi, pe care trebuie să-l apere, şi că trebuie să-şi păstreze cinul alături de persoanele cele mai alese şi în ţara lui şi în patria-mumă ; ea îi cerea să studieze ca un gentleman şi nu ca un simplu rob profesionist. Tînărul ascultă, foarte supus, de această poruncă ; ca să nu se spună cumva că a aparţinut soldaţilor de rînd ai legii, ci să fie considerat un voluntar în slujba acesteia, ca unii tineri gentlemani despre care tocmai am auzit. Deşi pe vremea aceea legea nu era chiar atît de exigentă cum a devenit de atunci încoace — deşi le acorda discipolilor ei mult mai mult răgaz, mult mai multe desfătări, mult mai mult punci şi mai multe ocazii de a frecventa cafenelele şi de a participa la festivităţi şi petreceri, decît se întîmplă în zilele noastre cînd nu le lasă slujitorilor ei timpul să se distreze, să se recreeze, să se instruiască, să doarmă sau să mănînce — totuşi, acum o sută de ani legea era încă o stăpînă geloasă şi reclama o atenţie destul de exclusivă. Ni s-a spus că Murray [1] ar fi putut să devină un Ovidiu, dar a preferat să fie preşedintele Curţii de Casaţie şi să poarte hermină în loc de lauri. Poate că domnul Warrington ar fi avut posibilitatea să se înalţe pînă acolo încît să capete titlul de pair al regatului şi să se urce pe jilţul lordului cancelar dacă ar fi studiat îndelung şi asiduu — dacă ar fi fost un curtezan abil şi un favorit al avocaţilor statului ; într-un cuvînt, dacă ar fi fost altfel decît era. El se purta respectuos

[1] *William Murray lord Mansfield* (1705—1793), jurist şi politician conservator englez.

şi atent şi decent cu Themis [1] ; dar întotdeauna a îndrăgit literatura mai mult decît legile ; şi literele negre ale scrierilor lui Chaucer îi erau infinit mai agreabile decît paginile gotice ale lui Hale [2] şi Coke [3].

Într-adevăr, în vremurile acelea ciudate literatura era foarte iubită de oameni şi autorii erau cu adevărat autorităţi. Gentlemenii făceau apel la Virgiliu sau Lucanus, atît la tribunale cît şi în Camera Comunelor. Ce a spus Statius [4] sau Juvenal [5] — ca să nu mai vorbim de Cicero sau Tacit — în cutare sau cutare problemă ? Acum s-a sfîrşit domnia acestor vechi şi buni păgîni ; cultul lui Jupiter şi al Junonei nu mai e la modă, după cum nu mai e nici cultivarea poeziei sau eticii păgîne. Le-a luat locul epoca economiştilor şi calculatorilor şi Pantheonul lui Tooke [6], e pustiu şi ridicol. Poate că din cînd în cînd vreun Stanley [7] mai ucide un ied, sau Gladstone [8] atîrnă o jerbă sau Lytton [9] arde puţină tămîie, în onoarea zeilor Olympului. Dar ce le mai pasă celor din Lambeth, Birmingham, din cartierele de pe lîngă Turnul Londrei, de riturile antice, de divinităţile şi cultul de pe vremuri ? Cine naiba mai sînt şi Muzele alea şi la ce slujesc toate prostiile alea elineşti şi latineşti ? Cine este Elcon şi cui îi pasă de el ? Cine a fost Thalia [10], rogu-vă, şi cum i se pronunţă numele ? Dar Melpomena [11], cum se accentuează ?

---

[1] La Homer, zeiţa legii, datinilor şi dreptăţii.

[2] Sir *Matthew Hale* (1609—1676), jurist englez.

[3] Lord *Edward Coke* (1552—1634), jurist englez.

[4] *Publius Papinius Statius* (45 ?—96 ? e.n.), poet latin de curte.

[5] *Decimul Junius Juvenalis*, (60 ?—140 ? e.n.), jurist şi autor satiric latin.

[6] *John Home Tooke* (1736—1812), filolog, istoric şi politician englez.

[7] Lord *Edward George Geoffrey Smith Stanley* (1799—1869), politician şi cărturar englez.

[8] *William Ewart Gladstone* (1809—1898), om de stat şi cărturar britanic.

[9] Lord *Edward George Earl Bulwer-Lytton*, (1803—1873), scriitor şi politician englez, autor de romane istorice.

[10] Muza comediei şi a poeziei pastorale la greci (pronunţată de englezi *Sălăiă*).

[11] Muza tragediei la greci (pronunţată de englezi Melpòmeni).

Acuma, va să zică, am povestit că în tinereţea lui şi în timpul lungului răgaz de care s-a bucurat acasă, şi în timpul prizonieratului în fortul francez de pe malul rîului Monongahela domnişorul George şi-a mai alungat ceasurile de pierdere de vreme făcîndu-i curte Melpomenei ; şi rezultatul legăturii dintre ei a fost o tragedie, omisă din almanahul teatral al lui Bell, deşi pun gîtul că nu e cu nimic inferioară unora dintre piesele tipărite acolo. Cei mai mulţi tineri îşi aduc întîi omagiul muzei tragice, îndrăgostindu-se de femei care sînt mult mai vîrstnice decît ei. Îl rog pe cititorul sincer să mărturisească — dacă a avut vreodată înclinaţii literare — că ambiţia lui a fost dintre cele mai înalte şi că, totuşi, la o vîrstă mai coaptă ar putea să mai renunţe la unele din pretenţii şi să se gîndească dacă nu cumva traducerea unei ode a lui Horaţiu sau redarea unui cîntec de Waller [1] sau Prior [2] în corecte versuri alcaice ori safice, reprezintă culmea capacităţii lui, tragedia şi genul etic i-au solicitat tinereţea crudă şi neştiutoare cînd i se părea că i se cuvine numai şi numai premiul cel mai mare.

Aşadar, venind la Londra, domnul George Warrington a asistat la spectacolele ambelor teatre, a frecventat cafenelele teatrale, a ascultat opiniile criticilor şi putea fi văzut la Bedford, între reprezentaţii sau luînd supeul la localul Cecil împreună cu oamenii spirituali şi cu actorii timpului, după căderea cortinei. Aici a început să se împrietenească rînd pe rînd cu artişti şi scriitori, şi poeţi care se bucurau de notorietate. Bătrînul şi afurisitul Macklin [3], jucăuşul Foote [4] vioiul Hippisley şi însuşi zburdalnicul domn Garrick, puteau fi văzuţi uneori prin aceste localuri de distracţie ; şi gentlemanul nostru, datorită minţii lui spirituale şi firii lui modeste — după cum poate şi datorită reputaţiei de om bogat pe care o avea — ajunse să fie foarte simpatizat de stîlpii de cafenea şi constată că actorii sînt gata să bea oricînd un castron de punci cu el, iar criticii să mănînce foarte afabili

[1] *Edmund Waller* (1606—1687), poet minor englez.

[2] *Matthew* sau *Matt Prior* (1664—1721), poet şi diplomat englez.

[3] *Charles Macklin* (1697 ?—1797), actor şi dramaturg irlandez.

[4] *Samuel Foote* (1720—1777), actor şi dramaturg englez.

pe socoteala lui. Pentru mulţi tineri a fost o mare încîntare să fie intimi cu un autor sau un actor ; să te baţi pe burtă cu căpitanul Bobadil [1] sau cu Henric al V-lea, sau cu Alexandru cel Mare, să fii invitat să prizezi tutun din tabachera lui Aristarc sau s-o urci pe Julieta în caleaşcă, ori pe Monimia în lectică — sînt privilegii care îi fermecau pe mai toţi tinerii înclinaţi spre poezie ; nu e deci de mirare că George Warrington îndrăgise teatrul. În afară de asta, mai avea şi satisfacţia de a socoti că maică-sa nu prea are la stomac piesele şi teatrele şi că, deci, el îşi înfige dinţii în ceea ce acasă constituia fructul oprit. În repetate rînduri a dat mese elegante în cinstea actorilor şi s-a spus chiar că vreo două sau trei genii distinse au condescins să împrumute bani de la el.

Şi în timp ce-şi şlefuia capodopera, împănînd-o cu noi frumuseţi, putem fi siguri că se sfătuia cu unii dintre prietenii lui, care-l aplaudau călduros şi-i făceau recomandări. Noua lui cunoştinţă, juristul Spencer, oferi în odăile lui mobilate din Fig Tree Court un modest dejun, la care domnul Warrington citi o parte din piesa lui şi gentilomii prezenţi declarară sus şi tare că are merite cu totul ieşite din comun. Pînă şi eruditul domn Johnson, care a fost invitat, a avut amabilitatea să spună că piesa dovedeşte talent. Firește, ea contravenea regulilor celor trei unităţi ; dar acestea mai fuseseră încălcate şi de alţi autori, iar domnul Warrington avea în egală măsură ca şi alţii dreptul să le sacrifice. În tragedia domnului Warrington exista ceva care îi amintea domnului Johnson, atît de *Coriolan*, cît şi de *Othello*.

— Şi astea sînt amîndouă foarte bune, domnule ! susţinu autorul.

— Mă rog, mă rog, în privinţa asta nu încape îndoială, observă domnul Spencer ; şi e sigur că la tine deznodămîntul e teribil şi drept şi, fiind parţial adevărat, rămîne cu toate acestea îngrozitor.

Într-adevăr, intriga tragediei domnului Warrington, era încărcată de bătălii şi crime. Una din cărţile favorite ale bunicului său, fusese Viaţa bătrînului Georg Frunds-

[1] Militar fanfaron din comedia *Tot omul cu firea lui* de Ben Jonson (1573 ?—1637).

berg din Mindelheim [1], un colonel de pedestraşi din armata imperială în bătălia de la Pavia şi în timpul războaielor conetabilului Burbon ; şi unul dintre tovarăşii de arme ai lui Frundsberg fusese un anume Carpzoff sau Carpezan, pe care prietenul nostru şi l-a ales drept erou al tragediei sale.

Primul său act, aşa cum se găseşte astăzi în manuscrisul lui Sir George Warrington, se desfăşoară în faţa unei mînăstiri de pe Rin, pe care o asediază luteranii conduşi de Carpezan. Dar luteranii ăştia sînt o bandă de nelegiuiţi. Ei au smuls bărbile călugărilor romani şi au sfîşiat vălurile a sute de maici. Vreo douăzeci dintre ele tremură îndărătul zidurilor mînăstirii de colo, a cărei garnizoană — dacă nu vor sosi pînă la prînz întăririle aşteptate — a anunţat că se va preda. Între timp, are loc un armistiţiu şi sentinelele dinăuntru privesc cu ochi flămînzi în timp ce soldaţii duşmani şi însoţitorii taberei joacă jocuri de noroc pe pajiştea din faţa porţii. Ding-dong, ding-dong ! bate ora douăsprezece la clopotul mînăstirii. Ajutoarele n-au sosit. Deschide porţile, paznicule ! Şi primeşte-l pe celebrul erou protestant, spaima turcilor de la Dunăre şi a papistaşilor din cîmpiile Lombardiei — colonelul Carpezan ! Iată-l, vine acum îmbrăcat din cap pînă-n picioare în armură, cu ghioaga de luptă pe umăr — aceea cu care a tîrtit ţeasta atîtor necredincioşi cu steagurile desfăşurate, cu trîmbiţele răsunătoare.

— Să vă purtaţi frumos, ostaşi, zice Carpezan ; vinul e al vostru şi mînăstirea are o cămară şi o pivniţă bună ; argintăria bisericii o vom topi ; orice membru al garnizoanei care va dori să intre în slujba lui Gaspar Carpezan va fi binevenit şi va căpăta o soldă ca lumea. Să nu vă atingeţi de călugăriţe ! Le-am făgăduit un salvconduct şi cine se atinge de ele măcar cu un deget va fi spînzurat ! Ai grijă de asta, armaş !

Armaşul, o matahală îmbrăcată în roşu dă din cap.

— O să-l mai vedem noi pe acest armaş sau călău, le explică domnul Spencer oaspeţilor.

— E o cunoştinţă foarte agreabilă, de asta sînt convins şi voi fi încîntat să-l revăd pe acest gentleman ! zice

[1] Comandant militar german (1473—1528).

domnul Johnson clătinînd din cap şi sorbind încă o ceaşcă de ceai. Scena asta cu mercenarii şi însoţitorii taberei, şi cu distracţiile lor nesăbuite, este foarte nouă şi palpitantă, domnule Warrington, şi te rog să primeşti complimentele mele pentru ea. Colonelul a intrat în mînăstire ? Eh, acum să auzim ce o să facă acolo.

Stareţa şi vreo două dintre maicile mai vîrstnice se înfăţişează dinaintea cuceritorului. Aşa cuceritor cum e, ele îl înfruntă bărbăteşte în sanctuarul lor. Au auzit ele de purtarea lui violentă pe la alte instituţii mînăstireşti. Ghioaga aceea pe care o poartă veşnic la el a zdrobit nenumărate chipuri sacre din locaşurile de rugăciune. Şi se ştie despre acest tilhar care nu se dă înapoi de la nici un sacrilegiu, că a topit kilograme şi kilograme de argintărie din averile mînăstireşti ! Aşadar, nu e de mirare că prinţesa — stareţă la Sf. Maria, femeie de neam ales, cu prejudecăţi puternice de castă şi slobodă la gură, nu-l poate suferi pe ereticul de origină de jos, care face pe stăpînul în mînăstirea ei ; ea îi spune lui Carpezan vreo cîteva vorbe de la obraz — cum sună expresia populară. Această scenă în care doamna îl domină oarecum pe colonel a fost foarte tare pe placul publicului de la Temple al domnului Warrington. Oricît de teribil se va fi arătat în război, Carpezan a fost cam zguduit la început de atacul dezlănţuit de stareţă în vorbe aprige ; şi chiar aşa mare cuceritor cum era, a părut din capul locului să fie cucerit de cea care îi era de fapt prizonieră. Dar, pînă la urmă, un asemenea soldat călit în războaie nu poate fi înfrînt de nici o femeie.

— Rogu-te, măicuţă, zice el, cîte muieri se află în mînăstirea dumitale, pentru care oamenii mei trebuie să aranjeze transportul ?

Tulburată şi furioasă la culme, stareţa spune că în afară de ea sînt douăzeci... douăzeci şi trei de nobile surori din Lăcaşul Sfintei Maria. Era cît p-aci să zică douăzeci şi patru şi acum zice douăzeci şi trei ?

— Ha ! De ce această şovăială ? întreabă căpitanul Ulric, unul din cei mai zurbagii ofiţeri ai lui Carpezan.

Şeful întunecat scoate o scrisoare din buzunar.

— Îţi cer, doamnă, îi zise el sever stareţei, trupul nobilei lady Sybilla de Hoya. Fratele ei mi-a fost cel

mai drag dintre căpitani şi a fost ucis lîngă mine, în războiul Milanului. Prin moartea lui ea devine moştenitoare a domeniilor sale. Se zice că un unchi lacom de argint a adus-o aici şi a închis-o la mînăstire în ciuda voinţei ei. Domnişoara trebuie să-şi aleagă singură soarta — dacă vrea să rămînă maică la mînăstirea Sfînta Maria sau să se întoarcă acasă la libertate, ca lady Sybil, baroneasă de...

Ha ! Stareţa fu foarte tulburată de această întrebare. Ea răspunse semeaţă :

— Nu există nici o lady Sybil în clădirea asta, şi toate femeile de aici sînt puse sub protecţia dumitale şi ai făcut jurămînt să le laşi în libertate. Sora Agnes a fost călugăriţa juruită şi proprietăţile şi averea ei au revenit ordinului nostru.

— Daţi-mi-o imediat pe lady Sybil de Hoya ! urlă Carpezan, mînios foarte. Dacă nu, voi face un semn cavalerilor mei şi vor porni război împotriva mînăstirii voastre.

— Pe legea mea, dacă voi conduce atacul şi-mi voi exercita drepturile, nu pe cinstita stareţă o voi alege, zice căpitanul Ulric, ci vreo fecioară durdulie cu buze roşii şi zîmbitoare, cum ar fi... cum ar fi...

Şi întrucît şmecherul ridică vălurile la două călugăriţe însoţitoare, ca să le privească feţele, severa stareţă strigă :

— Încetează, omule, cu vorbele tale nerușinate ! Războinicule, doamna de care mă întrebi a părăsit lumea aceasta a păcatului, ispitei şi deşertăciunilor, şi acum trei zile, sora noastră Agnes *a murit.*

Auzind această veste, Carpezan se arată extrem de agitat. Stareţa îl roagă pe capelan să-i confirme declaraţia. Palid ca moartea la faţă, bătrînul e silit să spună că nenorocita soră Agnes a fost îngropată cu trei zile în urmă.

- Asta e prea mult ! În buzunarul cămăşii sale de zale, Carpezan poartă o scrisoare aşternută pe hîrtie de sora Agnes, cu mîna ei, şi spunînd că stă într-adevăr sub ameninţarea de a fi înmormîntată într-o *oubliette* [1] a mînăs-

[1] temniţă, celulă subterană (fr.)

tirii, unde s-ar putea ori să se mulțumească doar cu pîine și apă, ori să moară pur și simplu de foame. Carpezan o strînge de braț pe stareță care nici nu clintește, în timp ce căpitanul Ulric îl apucă de gît pe capelan. Colonelul suflă din corn și de afară năvălește hoarda lui furioasă de lăncieri. Zang, zang, tranc ! Ei lovesc în dreapta și în stînga în zidurile mînăstirii și, în mijlocul flăcărilor, țipetelor și măcelului, pe cine aduce înăuntru Carpezan ? Pe însăși Sybilla, leșinată pe umărul lui. O măicuță tînără (sora aceea zglobie cu buzele roșii) le-a arătat, colonelului și lui Ulric, pe unde pot ajunge la temnița surorii Agnes și de fapt tot ea este aceea care a adus la cunoștința căpeteniei luterane starea de nenorocire în care se afla această maică.

— Mînăstirea e desființată ca să nu zic și mai rău, spune domnul Warrington. Încheiem actul întîi cu arderea lăcașului, cu urletele de triumf ale ostașilor, și cu țipetele jalnice ale maicilor. Cred că ar fi cel mai bine pentru ele să se ducă să se schimbe imediat, întrucît în actul următor, vor trebui să fie doamne de la Curte — după cum veți vedea.

Aci gentilomii începură să discute problema. Dacă piesa ar urma să fie prezentată la Drury Lane, doamnei Pritchard nu prea i-ar place să joace rolul stareței, întrucît ar însemna să apară doar în primul act. Doamna Pritchard ar putea să fie o Sybilla foarte drăguță, iar domnișoara Gates să fie sora însoțitoare. Domnul Garrick nu era destul de înalt pentru a juca rolul lui Carpezan — deși cînd e agitat, nimeni nu-l mai socoate altfel decît o matahală mare cît un grenadir. Domnul Johnson recunoaște că Woodward ar fi un Ulric foarte bun, întrucît joacă degajat și vesel roluri ca acel al lui Mercutio — și tot așa, unul după altul, cei de față își imaginează piesa montată pe scenă și stabilesc distribuția cea mai potrivită.

În actul doi, Carpezan s-a căsătorit cu Sybilla. El s-a îmbogățit în războaie, a fost înnobilat de împărat și trăiește în mare pompă și splendoare în castelul său de pe Dunăre.

Dar, ca să fim sinceri, deși căsătorit, bogat și înălțat în rang, baronul Carpezan nu e fericit. Poate că în cursul

vieţii lui dezordonate, în calitate de conducător de condotieri şi într-o tabără şi în cealaltă, a săvîrşit crime, şi acum remuşcările nu-i dau pace. Se prea poate că purtările lui cazone să nu fie pe potriva celor ale miresei lui de neam ales. Viaţa pe care i-o face ea (eu povestesc de parcă aş fi manuscrisul lui Warrington, prea lung pentru a fi tipărit în întregime) — înţepîndu-l mereu pentru că e de origină modestă, pentru că are tovarăşii vulgari pe care bătrînului soldat îi plăcea foarte mult să-i vadă în preajma lui, şi aşa mai departe ; această comportare ia proporţii atît de mari încît uneori el ar fi preferat să n-o fi salvat niciodată pe această vulpoaică frumoasă dar certăreaţă şi mofturoasă din acea *oubliette* de unde o pescuise. După agitaţia din primul act, actul doi apare ca mult mai liniştit şi e alcătuit mai ales din certuri între baron şi baroneasa Carpezan, pînă cînd sună cornul şi se anunţă că tînărul rege al Boemiei şi Ungariei vine la vînătoare prin părţile acelea.

Actul trei se petrece la Praga, unde Maiestatea Sa l-a invitat pe baronul Carpezan şi pe soţia lui, făcînd totodată nobile oferte de promovare : din baron va fi făcut conte, din colonel va fi înaintat la rangul de general şef. Nevasta lui este cea mai strălucitoare şi mai fascinantă dintre doamnele de la Curte — şi cît despre Carpzoff...

— A, stai puţin — acum am descoperit — acum îţi ştiu povestea, zise domnul Johnson. Se găseşte în Meteranus în *Theatrum Universum*. Am citit-o la Oxford cînd eram copil — Carpezanul sau Carpzoff...

— Asta-i actul patru, zice domnul Warrington.

În actul patru atenţiile tînărului rege faţă de Sybilla devin din ce în ce mai substanţiale ; dar soţul ei, luptîndu-se cu gelozia, refuză multă vreme să se lase pradă acestui sentiment, pînă cînd vinovăţia soţiei este dovedită fără putinţă de tăgadă — şi aci el citi actul, încheiat cu teribila tragedie care s-a întîmplat cu adevărat. Fiind convins că nevastă-sa e vinovată, Carpezan l-a pus pe călăul care însoţea regimentul, s-o ucidă chiar în palatul ei. Actul se sfîrşeşte imediat după săvîrşirea acestei fapte înspăimîntătoare într-o încăpere luminată de razele lunii, care pătrund printr-un balcon cu geamlîc, sub care

regele vine cu lăuta și cîntă cîntecul folosit drept semnal între el și victima lui vinovată.

Acest cîntec (scris în stil vechi și repetat în decursul piesei, fiind cîntat mai înainte la o serbare dată de rege și de regină în actul trei), a fost proclamat de domnul Johnson o imitație reușită a manierei domnului Waller și repetarea sa veselă în momentul descoperirii vinii, crimei și oroarei, contribuia foarte mult la adîncirea tragicului sumbru al scenei.

— Dar ce s-a întîmplat după aceea ? întrebă domnul Johnson. Parcă îmi aduc aminte că în *Theatrum* se spune despre Carpezan că a intrat din nou în grațiile contelui Mansfield și, fără îndoială, a ucis și alți oameni, dintre sprijinitorii reformei.

Aci poetul nostru s-a abătut de la adevărul istoric. În actul cinci al piesei *Carpezan*, regele Ludovic al Ungariei și Boemiei (fără doar și poate destul de înspăimîntat de sfîrșitul sîngeros al poveștii lui de dragoste), a prins de veste că împăratul Soliman îi invadează posesiunile din Ungaria. Intră doi nobili care povestesc cum, în consiliul ținut de rege în legătură cu aceste vești, Carpezan, jignit, s-a repezit furios în prezența regelui, și-a frînt paloșul și l-a trîntit la picioarele regelui — împreună cu o mănușă pe care i-a spus sfidător că n-are decît s-o poarte dacă vrea s-o pățească rău, și pe care a jurat că o să i-o ceară într-o bună zi. După această nesăbuită provocare, răzvrătitul a fugit din Praga și nimeni n-a mai auzit de el ; s-a spus însă că a trecut în tabăra năvălitorilor turci, punîndu-și turban pe cap și că acum se află în suita sultanului. Corturile acestuia se văd pe malul celălalt al rîului și regele mărșăluiește asupra lor. Apoi regele vine în cortul lui cu generalii, pregătește ordinea de bătaie și-i trimite la posturile lor, păstrînd pe lîngă el un cavaler bătrîn și credincios, șeful grajdurilor regale. Acestuia îi mărturisește cît de mult s-a căit pentru nelegiuirile sale din trecut, cît de mult își stimează buna regină pe care a jignit-o și cît de hotărît este să înfrunte bărbătește primejdiile bătăliei din ziua aceea.

— Cum se cheamă cîmpul acesta ?

— Mohaci, stăpîne ! strigă bătrînul cavaler, adăugînd : Pînă să apună soarele, Mohaciul va vedea o bătălie cîştigată vitejeşte.

Acum răsună trompetele şi strigătele de alarmă ; se aud talgerele şi muzica barbară a ienicerilor ; sîntem în tabăra turcilor şi acolo, printre căpeteniile cu turban pe cap, umblă prietenul sultanului Soliman, învingătorul de la Rhodos, temutul Mare Vizir.

Cine este luptătorul acesta îmbrăcat după moda orientală dar purtînd la tîmplă o mănuşă ? E Carpezan. Pînă şi Soliman auzise de acest soldat curajos şi feroce. Carpezan cunoaşte ordinea de bătaie şi tunurile duşmanilor unguri ; ştie în ce privinţe se dovedeşte mai slab regele Ludovic ; ştie cum trebuie primită cavaleria lui — a cărei putere de izbire e înspăimîntătoare — şi cum trebuie atrasă în cursă în mlaştinile de colo, unde o aşteaptă o moarte sigură — şi se roagă să i se încredinţeze o comandă pe front, cît mai aproape cu putinţă de locul unde se va afla regele Ludovic, trădătorul.

— Prea bine, zice crîncenul Vizir, împăratul nostru invincibil urmăreşte de acolo din turn desfăşurarea bătăliei. La sfîrşitul zilei va şti cum să-ţi răsplătească vitejia.

Tunurile dau semnalul luptei — trompetele răsună — căpitanii turci se retrag jurînd moarte necredincioşilor şi credinţă veşnică sultanului.

Şi acum începe cu adevărat încleştarea, cu toate incidentele mărunte, pe care le cunoaşte prea bine amatorul de teatru. Cavalerii creştini şi războinicii turci se ciocnesc şi se încaieră de la un capăt la altul al scenei. Alarma sună neîncetat. Trupele ambelor părţi înaintează şi se retrag. Carpezan, cu mănuşa la tîmplă, zdrobeşte totul înaintea lui cu ghioaga lui înspăimîntătoare şi umblă turbat pe tot cîmpul de bătălie strigîndu-l pe regele Ludovic. Renegatul e gata să ucidă un luptător care-l înfruntă, dar, recunoscîndu-l pe tînărul Ulric, fostul său căpitan, lasă jos ghioaga şi-i porunceşte să fugă şi să se gîndească la Carpezan. I se înmoaie inima văzîndu-şi tînărul prieten şi gîndindu-se la vremurile de demult cînd au luptat şi au învins împreună în numele protestantismului. Ulric îl roagă să se întoarcă, dar bineînţeles că nici nu mai

poate fi vorba de așa ceva. Cei doi se luptă. Ulric caută lupta cu lumînarea și iată-l doborît de ghioagă. Apostatul se înmoaie de tot văzîndu-și tovarășul rănit, dar cine apare tocmai atunci ? Regele Ludovic cu panașul de la coif smuls, cu sabia frîntă, cu scutul știrbit de mii de lovituri pe care le-a primit și la care a răspuns în cursul bătăliei din ziua aceea. Ha ! Dar cine mai e și ăsta ? Monarhul păcătos ar da să plece (poate că și Macbeth a făcut la fel), dar Carpezan se năpustește asupra lui. Inima i s-a împietrit din nou. Spumegă ca o furie.

— La luptă dreaptă ! urlă el. Trădător contra trădător ! Apără-te, rege Ludovic ! Fals rege, fals cavaler, fals prieten — jur pe mănușa pe care o port la coif, că mă voi bate cu tine !

Smulgîndu-și de pe cap simbolul acela al vinovăției, îl aruncă în fața regelui.

Firește că cei doi se încaieră și monarhul cade răpus de brațul temut al omului căruia i-a făcut atîta rău. Moare bolborosind cîteva vorbe incoerente de căință, iar Carpezan, rezemîndu-se în ghioaga lui ucigașă rostește un monolog chinuit deasupra cadavrului regesc. Între timp s-au strîns în jur soldații turci ; ziua îngrozitoare le-a adus victoria. Vizirul întunecat stă deoparte înconjurat de ienicerii lui, ale căror arcuri și săbii au ostenit să mai soarbă moarte. Vizirul îl privește pe apostat care străjuiește cadavrul regelui.

— Creștin apostat ! zice el. Allah ne-a dăruit o mare victorie. Armele sublimei Porți au triumfat pretutindeni. Pe regele creștin la-i ucis tu.

— Odihnească-i-se sufletul în pace ! A murit ca un brav cavaler, rostește cu greutate Ulric, murind și el pe cîmpul de luptă.

— În bătălia de azi, continuă crîncenul Vizir, nici un bărbat nu s-a purtat cu mai multă vitejie decît tine. Te fac pașă al Ungariei ! Înaintați, arcași ! Foc !

În pieptul lui Carpezan se oprește tremurînd o săgeată.

— Stăpîn al Ungariei, ți-ai trădat regele care zace ucis de mîna ta ! continuă crîncenul Vizir. Ai făcut mai mult decît oricare alt soldat pentru marea izbîndă de azi.

Şi iată că sublimul meu împărat te răsplăteşte după cum se cuvine. Sunaţi, trîmbiţe ! Astăzi pornim în marş asupra Vienei !

Şi cortina cade în timp ce Carpezan, tîrîndu-se către tovarăşul său muribund, îi sărută mîinile şi horcăie :

— Iartă-mă, Ulric !

După ce domnul Warrington încheie lectura tragediei, se întoarse spre domnul Johnson şi-l întrebă cu modestie :

— Ce ziceţi, domnule Johnson ? Am vreo şansă ?

Dar părerea acestui eminent critic nu prea poate fi reprodusă, întrucît, de o vreme încoace, domnul Johnson a adormit şi acum recunoaşte sincer că a pierdut ultima parte a piesei.

Micul public începe să tuşească şi să se agite de îndată ce încetează zgomotul produs de vorbitor. Se prea poate ca George să fi fost cam speriat cînd a început lectura ; dar toată lumea e de acord că ultimele două acte le-a citit admirabil şi-i face complimente şi pentru substanţa piesei, şi pentru maniera de prezentare. Poate că toţi cei de faţă sînt bine dispuşi pentru că piesa s-a sfîrşit. Servitorul domnului Spencer le oferă tuturor cîte ceva de băut ; Templierii îşi exprimă diversele opinii în timp ce sorb punciul. Sînt un grup de elită al criticilor familiarizaţi cu parterul teatrelor şi tratează piesa domnului Warrington cu gravitatea cerută de un asemenea subiect.

Domnul Fountain propune ca Vizirul să nu spună „foc !" cînd le porunceşte arcaşilor să-l ucidă pe Carpezan, întrucît nu se poate da comanda „foc" atunci cînd se trage cu arcul şi săgeata. Autorul îşi notează obiecţia.

Domnul Figtree, fire sentimentală, regretă că Ulric n-a putut fi salvat pentru a fi însurat cu eroina comică.

— Ba nu, domnule, că la Mohaci armata ungară a fost complet distrusă, zice domnul Johnson, şi Ulric trebuie să-şi primească lovitura de graţie împreună cu ceilalţi. Nu s-ar fi putut salva decît cu fuga şi nu cumva ai vrea să vezi un erou luîndu-şi picioarele la spinare ! Pronunţaţi sentinţa capitală împotriva căpitanului Ulric, dar ucideţi-l cu toate onorurile războiului.

Domnii Essex și Tanfield se întreabă mirați cine o fi acest ciudat *impertinent* pe care l-a invitat Spencer și care contrazice pe toată lumea ; ei propun ca după osteneala tragediei să închirieze o barcă pentru a urca pe Tamisa și a lua puțin aer curat.

În general, opiniile erau, fără doar și poate, favorabile operei domnului Warrington ; și părerea domnului Johnson, la care el ține în mod special, este cea mai favorabilă dintre toate. Poate că domnului Johnson nu-i pare rău să-i adreseze complimente unui tînăr gentleman elegant și grațios ca domnul Warrington.

— Pînă la moartea eroinei, zice el, sînt, sincer vorbind, de acord cu dumneata, domnule. Și pot vorbi în calitate de dramaturg care și-a ucis și el eroina, și care s-a înfruptat pe deplin din *plausus in theatro* [1]. A auzi versurile dumitale recitate pe un ton nobil în fața unui public care aplaudă, constituie într-adevăr o nobilă emoție. Aș vrea să văd un tînăr de neam mare și cu un nume cunoscut, care condescinde să creadă că muza tragică nu e mai prejos de avansurile lui. Eu am invitat-o sub un acoperiș umil și am rugat-o să mă salveze de la sărăcie și mizerie sordidă. Fericit ești dumneata, domnule, care o poți întîmpina pe picior de egalitate și-ți poți permite luxul de a o lua de nevastă fără zestre !

— Mă îndoiesc că pînă și cel mai mare geniu nu se înjosește dacă trebuie să ajungă la un compromis cu poezia, remarcă domnul Spencer.

— Ba nu, domnule, răspunse domnul Johnson, mă îndoiesc că multe genii mari ar accepta cît de cît să muncească dacă n-ar fi silite sau mituite ; așa că e mai bine pentru un om să se căsătorească definitiv cu o muză săracă, pentru a fi uniți și la bine și la rău, decît s-o curteze fără prea multe șanse pe una bogată. Te felicit, domnule Warrington, pentru piesa dumitale, și dacă dorești o recomandare pentru teatru, aș fi mai mult decît fericit în cazul în care l-aș putea convinge pe prietenul meu, domnul Garrick, să te prezinte publicului.

---

[1] aplauze în teatru.

— Domnul Garrick să-i fie naş, strigă rubicondul domn Figtree, Melpomena să-i fie naşă, iar cristelniţă să-i fie ceaunul vrăjitoarelor din *Macbeth*.

— Domnule, eu n-am vorbit nici de cristelniţă, nici de naşă, remarcă scriitorul. N-aş vrea să asist la o piesă care să contravină moralei sau religiei ; şi, după cum văd eu lucrurile, piesa domnului Warrington nu supără pe nici una din ele. Viciul este biciuit, aşa cum şi trebuie, chiar şi la regi, deşi poate că noi le judecăm cu prea multă uşurinţă ispitele. Răzbunarea e pedepsită la rîndul ei — pentru a nu fi pusă în aplicare cu uşurinţă de viziunea noastră îngustă asupra dreptăţii. Se prea poate ca soţia lui Carpezan să-l fi corupt pe rege şi poate că nu regele a făcut-o pe femeie să se abată de la calea cea dreaptă. În orice caz, pe bună dreptate Ludovic e umilit pentru ticăloşia lui, după cum şi apostatul e executat pe drept pentru o altă ticăloşie. Vă doresc la toţi ziua bună, domnilor !

Şi, cu aceste observaţii, marele autor îşi luă rămas bun de la cei de faţă. Spre sfîrşitul lecturii, în locuinţa domnului Spencer îşi făcuse apariţia şi generalul Lambert. Ascultase ultima parte a tragediei. De îndată ce se sfîrşi reprezentaţia, se îndreptă împreună cu George spre casa acestuia, dar apoi plecară mai departe la locuinţa generalului, unde lumea îl aştepta pe tînărul dramaturg pentru a relata felul cum a fost primită piesa lui de criticii de la Temple.

În apartamentul domnului Warrington din Southampton Row, găsiră o scrisoare care-l aştepta pe George. Acesta o puse în buzunar fără s-o citească, pentru a-şi putea urma imediat prietenul în Soho. Putem fi siguri că doamnele de acolo erau nerăbdătoare să afle ce soartă l-a aşteptat pe Carpezan la mica repetiţie din dimineaţa aceea. Hetty zicea că George e atît de timid, încît probabil ar fi fost mai bine pentru toată lumea dacă ar fi citit altcineva piesa. Dimpotrivă, Theo strigă :

— S-o citească altul ? Dar cine poate citi versurile mai bine decît autorul care le are la inimă ? Şi George şi-a pus toată inima în această piesă !

Mai mult ca sigur că, după părerea doamnei Lambert, şi altcineva îşi pusese toată inima în această piesă, dar nu-i împărtăşi domnişoarei Theo gîndul ei.

— Cred că Harry ar arăta cît se poate de bine în rolul prinţului, zise generalul. Scena aceea în care îşi ia rămas bun de la soţie înainte de a pleca la război îmi aminteşte în mare măsură de purtarea fratelui tău.

— Vai, tăticule, dar cu siguranţă că domnul George Warrington ar juca cel mai bine rolul prinţului ! strigă domnişoara Theo.

— Ca să fie ucis pe bună dreptate în bătălia de la sfîrşit ? întrebă capul familiei.

— N-am spus asta ; am spus numai că domnul George ar fi foarte potrivit ca prinţ ! strigă domnişoara Theo.

— În care caz şi-ar găsi, fără doar şi poate, o prinţesă pe măsură. Ce veşti mai ai de la fratele tău Harry ?

George care s-a gîndit în ultima vreme numai la triumful de pe scenă ; la *monumentum aere perennius*[1] ; la liliac ; la dragostea mărturisită în şoaptă şi acceptată cu delicateţe, îşi aminteşte acum că are în buzunar o scrisoare de la Harry şi o scoate vesel la iveală.

— Mătuşică Lambert, ia să auzim ce ne spune despre el domnul Fugarul ! strigă George rupînd pecetea.

Dar oare de ce e atît de tulburat cînd citeşte cuprinsul scrisorii ! Şi de ce-l privesc atît de alarmate femeile ? Şi mai ales de ce e atît de palidă Hetty ?

— Iată scrisoarea, zice George, şi începe s-o citească :

Ryde, 1 iunie 1758

„Nu iam spus prea scumpului meu George ce speram şi inteţionam să fac cînd am plecat miercuri de acasă. Voiam să-l văd pe domnul Webb la Portsmouth sau pe insula Wight, oriunde se va fi aflat regimentul lui, şi, dacă era nevoie *săi cad în genunchi* pentru al ruga să mă acepte ca voluntar şi să mă ia cu el în espediţie. Aflînd că e instalat cu *regimentul nostru* în satul Ryde, mam îmbarcat la Portsmouth. Am fost primit foarte amabil de el şi rugămintea mea a fost satisfăcută pe loc.

[1] monument mai trainic decît arama (citat din Horaţiu).

Iată de ce zic regimentul nostru. Sîntem opt gentilomi înrolaţi ca voluntari sub comanda domnului Webb — cu toţii oameni de neam şi *foarte bogaţi,* în afară doar de bietul de mine care nu merit să fiu bogat. Luăm masa la popotă cu ofiţerii ; avem dreptul de colloană şi *sîntem îndreptăţiţi să mergem întotdeauna în frunte* şi peste o oră ne îmbarcăm pe *Rochester,* corabie cu şaizeci de tunuri, în timp ce comandorul nostru, domnul Howe, e pe bordul vasului *Essex* cu şaptezeci de tunuri. Excadra lui cuprinde vreo douăzeci de corăbii de război şi cel puţin o sută de vase de transport, cred. Deşi e o expediţie secretă, nu ne îndoim de loc că pornim spre Franţa — unde sper săi revăd pe prietenii mei — *les monsieurs,* şi sămi cîştig tresele *à la poinct de mon épée* [1] cum ziceam pe vremuri în Canada. Sar putea să fiu de folos ca tălmaci ; nu vorbesc franceza chiar aşa de bine ca o *persoană pe care o cunosc* dar în orice caz o ştiu mai bine decît majoritatea celor de pe aici.

Nu prea îndrăznesc săi scriu mamei noastre pentru ai vorbi de pasul pe care lam făcut. Nu vrei tu, care ştii să fii elogvent şi să convingi pe toată lumea, săi scrii de îndată ce ai termenat celebra ta tragedie ? Te rog transmite tot respectul şi toată afecţiunea mea dragului nostru general Lambert şi fameliei lui ; şi dacă cumva se întîmplă ceva rău, sînt convins scumpule şi bunule George, că vei avea grijă de bietul Gumbo, întrucît aparţine fratelui tău afectuos,

Henry E. Warrington"

„P.S. Cînd scrii acasă transmitele complimente tuturor celor de acolo, inglusiv domnului Dempster, lui Mountain, lui Fanny M. şi cele cuvenite respectatei mele mame, spunîndui totodată că tare aş fi dorit să fac numai ceea ce iar fi fost ei pe plac. Şi dacă iam spus cumva vreun lucru lipsit de amabilitate scumpei domnişoare Hester Lambert, ştiu că ea mă va ierta şi mă rog la Dumnezeu săi binecuvînteze pe toţi".

H. E. W."

[1] Azi corect *à la pointe de mon épée* — cu vîrful spadei (fr.)

„Domnului G. Esmond Warrington,
la Casa domnului Scrace din Southampton Row
vizavi de grădina Bedford House
Londra".

Adresantului scrisorii i-a tremurat puţin glasul cînd a citit ultimele cuvinte. Domnul Lambert păstrează tăcerea, deşi e destul de mişcat. Theo se uită la maică-sa şi maică-sa la ea ; dar Hetty rămîne rece, cu faţa împietrită deşi cu inima chinuită şi se gîndeşte : „Îl aşteaptă primejdii mari, dacă nu chiar moartea, şi tocmai eu l-am trimis în braţele lor !"

CAPITOLUL LXIV

ÎN CARE HARRY TRĂIEŞTE PENTRU A MAI DA O LUPTĂ

CREDINCIOSUL GUMBO nu se putea consola după plecarea iubitului său stăpîn ; sau, cel puţin, judecînd după lacrimile şi urletele lui cînd a aflat de vestea înrolării domnului Harry, ai fi crezut că o să i se frîngă inima negrului din pricina despărţirii. Aşadar, nu e de mirare că s-a dus să caute compătimirea servitoarelor din casa domnului Lambert. Oriunde se afla oacheşul tînăr, căuta consolare în societatea femeilor. Pieptul lor frumos şi tandru ştia să-şi manifeste mila pentru bietul african şi faţa întunecată a domnului Gumbo nu li se părea acestora mai respingătoare decît era Othello pentru Desdemona. Sînt convins că Europa n-a strîmbat niciodată din nas faţă de Africa într-o măsură atît de mare ca un alt respectat continent. Ba chiar aş putea zice că unii africani — şi martor mi-e Chevalier de St. Georges [1], de exemplu — sînt reputaţi ca favoriţi ai sexului frumos.

Tot aşa era şi domnul Gumbo, bineînţeles însă la un

[1] *Chevalier de Saint—Georges* (1745—1799), compozitor negru care a trăit în Franţa şi a fost influenţat de Haydn.

nivel mult mai umil. Servitoarele familiei Lambert plîngeau de ţi se rupea inima în tovărăşia lui ; slujnicele îl acceptau cu amabilitate nu numai ca pe servitorul domnului Harry, ci şi ca pe un frate al lor. Hetty nu-şi putu stăpîni rîsul cînd îl văzu pe Gumbo urlînd pentru că stăpînul lui a plecat voluntar şi nu l-a luat şi pe el. El era gata oricînd să-i salveze viaţa domnişorului Harry, şi ar fi făcut-o chiar, şi s-ar fi lăsat tăiat în douăzeci de mii de sute de bucăţi pentru domnişorul Harry, asta ar fi făcut ! Între timp, însă, Natura trebuia să fie ajutată, aşa că el accepta s-o tonifice susţinînd-o cu bere şi friptură din belşug, căpătată la bucătărie. Că era lacom, trîndav şi mincinos, e sigur ; şi totuşi Hetty îi dădu o monedă de o jumătate de coroană şi se arătă deosebit de bună cu el. Limba ei, deprinsă a vorbi cu atîta impertinenţă, se arătă acum atît de blîndă, încît cu greu ţi-ai fi închipuit că a făcut vreodată măcar o glumă inocentă. Hetty umbla prin casă tăcută şi supusă, ca un mieluşel. Se purta cu smerenie faţă de maică-sa şi le mulţumea lui John şi lui Betty pentru că serveau la masă ; nu se supăra pe Polly dacă aceasta se dovedea neîndemînatecă pieptănîndu-i părul ; era răbdătoare dacă Charley, întorcîndu-se de la şcoală, o călca pe picior sau îi răvăşea cutia de lucru ; era tăcută în prezenţa lui taică-su — vai ce transformată era micuţa Hetty, mai-mai să n-o recunoşti ! Dacă tăticul i-ar fi poruncit să frigă o pulpă de berbec sau să se ducă la biserică la braţ cu Gumbo, ar fi făcut o reverenţă şi i-ar fi spus :

— Desigur, dragă tăticule, dacă aşa vrei tu !

Pulpă de berbec ! De ce mîncare vor fi avînd parte bieţii voluntari, după ce că le mai şi zburau ghiulelele pe deasupra capetelor ? Biserică ? Cînd e vorba de rugăciune pe timp de război, vai cum li se mai lovesc genunchii în timp ce îngenunchează şi-şi ascund capul în strană ! Nici nu ridică ochii din pămînt cînd preotul citeşte din pragul altarului cuvintele „Să nu ucizi", şi ea îşi închipuie că preotul se uită ţintă la ea. Vai cum se mai gîndeşte la toţi călătorii de pe pămînt şi de pe ape ! Vai cum i se face rău cînd se repede la ziar să vadă dacă nu cumva sînt publicate veşti despre Expediţie ! Cum îl

mai urmăreşte pe taică-su cînd se întoarce de la statul lui major şi cum mai caută să deslușească pe faţa lui dacă veştile de pe front sînt bune sau rele ! O fi sănătos ? L-or fi făcut general ? O fi rănit sau o fi căzut prizonier ? Ah, Doamne ! Sau te pomeneşti că o ghiulea i-o fi retezat picioarele, cum s-a întîmplat cu pensionarul acela pe care l-au văzut deunăzi în grădina Chelsea ? Ea ar umbla toată viaţa cu picioare de lemn dacă în felul ăsta l-ar putea ajuta pe el să se întoarcă nevătămat acasă ; sau cel puţin n-ar trebui să se mai ridice niciodată din genunchi pînă la întoarcerea lui.

— N-ai auzit, Theo, de oameni care au albit peste noapte ? zice ea. Nu m-ar mira să păţesc şi eu la fel — nu m-ar mira de loc.

Şi se priveşte în oglindă pentru a verifica acest fenomen.

— Hetty, draga mea, parcă nu erai la fel de agitată şi cînd era tăticul plecat în Minorca, observă Theo.

— Vai, Theo ! Se vede de la o poştă că George nu e la armată şi şade liniştit acasă, la adăpost, îi răspunde Hetty.

La care, sora mai mare roşeşte şi cade pe gînduri. *Au fait,* dacă domnul George ar fi fost în armată, asta, vedeţi dumneavoastră, ar fi fost altă mîncare de peşte. Între timp noi nu intenţionăm să mai chinuim simţămintele frumoase ale nimănui şi putem foarte bine să declarăm că, pentru moment, Harry se află în siguranţă, în egală măsură ca şi orice ofiţer al regimentului de gardă din cazarma Regent's Park.

Prima expediţie în care a fost angajat viteazul nostru voluntar a fost, s-ar putea spune, încununată de succes, dar nu şi de glorie. Leul Britanic, ca oricare alt leu, nu poate avea întotdeauna un duşman cu care să merite să lupte, sau o bătălie regală pe care să trebuiască s-o dea. Dacă porneşte cumva în căutarea unui tigru care refuză să se arate, şi-şi pune gheara pe o gîscă şi o înfulecă — tragem concluzia că leii trebuie să trăiască şi ei, ca şi oricare alte animale. Dar, să presupunem că, înaintînd în adîncul pădurii în căutarea susmenţionatului tigru şi urlîndu-şi provocarea la război, dă cu ochii nu de un singur tigru, ci de şase, toţi venind spre el ? Cu

siguranță că asta nu mai corespunde planului său inițial. Drept care, își ia coada între picioarele sale regești și se retrage cît poate de repede în vizuina ferită de primejdii. Dacă ar încerca să dea piept cu șase tigri ați avea dreptul să spuneți că acest leu e de fapt un măgar fără pic de judecată.

Cam tot așa se desfășură și prima acțiune războinică a lui Harry Warrington.

Dacă istoria n-ar fi adevărată, nu vedeți că ne-ar fi venit ușor să ne trimitem virginianul într-o campanie mai glorioasă ? La exact patru săptămîni după plecarea sa din Anglia, domnul Warrington se găsi din nou la Portsmouth și adresă o scrisoare fratelui său George cu care acesta alergă în Dean Street, de îndată ce o primi.

— Veşti strașnice, doamnelor ! strigă el, găsind întreaga familie Lambert așezată la micul dejun, Cavalerul nostru s-a întors. A trecut prin tot felul de primejdii, dar le-a supraviețuit. A văzut dragoni — pe cuvîntul meu, așa spune.

— Dragoni ! Ce vrei să spui, domnule Warrington ?

— Dar n-a ucis nici unul — așa zice, după cum veți auzi. Iată ce scrie :

„Scumpul meu frate,

Cred că te vei bucura să auzi că mam întors, deocamdată fără gradul de ofițer ; fără răni și fără glorie ; dar în orice caz *viu și nevătămat*. Pe bordul frecatei noastre era o înghesuială aproape la fel de mare ca cea în care stăteau domnul Holwell și cu prietenii săi în Groapa Neagră de la Calicutta. Am avut vreme foarte proastă și unii dintre nobilii voluntari, care preferă apele liniștite, au început să murmure foarte serios. Gentlemenii mei au stomacul delicat de tot ; i-ar după bucatele gătite de Braund și delicatesele de la White nu le mai place *romul și pezmetul* simplilor marinari. Dar eu care am mai umblat pe mare eram foarte mulțumit de rația de alimente și de bere amestecată cu rom ; asta mai ales pentru că eram hotărît să apar într-o lumină cît mai frumoasă în fața elleganților noștri marțafoi englezi și să arăt că un gentleman din Virginia se poate măsura cu cei mai buni dintre ei. Pentru onoarea bătrînei mele țări aș fi bucuros

să am mai multe lucruri cu care să mă laud. Dar tot ce pot spune fără să mint este că am fost pînă în Franţa şi că neam întors. Pe legea mea, mă tem că nici măcar „peana ta tragică“ nar putea scoate mare lucru dintro campanie cum a fost a noastră. În ziua de şase am dezbarcat în golful Cancalle, am văzut pe o colină cîţiva dragoni...“

— Ei poftim ! Nu v-am spus eu că e vorba de dragoni ? întrebă George rîzînd.

— Dumnezeule mare ! Ce-o fi vrînd să spună, chiar dragoni ? strigă Hetty.

— Monştri imenşi cu o coadă cît toate zilele, cu solzi de oţel pe spinare, care varsă foc şi înghit cîte o fecioară pe zi. N-ai citit despre ei în „Cei 7 cavaleri“ ? o întreabă tăticul. Dar bănuiesc că şi-au luat coada la spinare de cum au dat cu ochii de steagul cu Sf. Gheorghe.

— Am citit eu despre ei, zice solemn băieţelul de la Chartreux. Le place să mănînce femei. Ştii, tăticule, că unul era gata-gata s-o înfulece pe Andromeda ; iar Iason a ucis un altul care păzea mărul.

„...pe o colină cîţiva dragoni — reluă George lectura — care sau îndepărtat în goana calului fără să se ia la harţă cu noi. Am dormit în corturi. Am mărşăluit asupra portului St. Malo şi am incendiat acolo multe vase de corsari. Apoi neam îmbarcat la loc fără să încrucişăm săbiile cu vreun innamic, şi fără să întîlnim vreunul, afară doar de vreo cîţiva prăpădiţi pe care iau jefuit trupele noastre. Sper să avem mai mult noroc data viitoare ! Espediţia asta n-a fost prea glorioasă, de fapt nici na fost mare lucru de capul ei ; dar mie unuia mia plăcut. Am simţit şi eu mirosul de praf de puşcă, în afară de cel al sacîzului şi smoalei pe care leam ars. Am văzut duşmanul ; am dormit în cort şi am mers pe mare întro glomeraţie cumplită şi am avut şi rău de mare. Îmi place. Multe complemente scumpei mătuşii Lambert şi spunei domnişoarei Hetty că n-am fost cine ştie ce speriat cînd am văzut Cavaleria Franceză.

Fratele tău iubitor,

H. E. Warrington“.

Sperăm că mustrările de conştiinţă ale domnişoarei Hetty au fost alinate de anunţul lui Harry că expediţia lui s-a terminat şi că deocamdată n-a suferit nici o vătămare. Ba chiar dimpotrivă. În cursul îndeplinirii îndatoririlor sale oficiale, domnul Lambert avu prilejul să viziteze trupele la Portsmouth şi pe insula Wight şi George Warrington îl însoţi. Îl găsiră pe Harry într-o dispoziţie şi o sănătate mult mai bună datorită emoţiei produse de mica lui campanie şi, totodată, nerăbdător şi încîntat să se înveţe cu noile sale obligaţii militare — activ, voios şi sănătos, cu totul schimbat faţă de flăcăul neliniştit şi bosumflat care-şi vînturase melancolia prin cafenelele londoneze şi prin salonul doamnei Lambert. Expediţia, aşa cum am văzut-o noi, a fost fără doar şi poate lipsită de glorie, şi totuşi, trupele şi naţiunea întreagă erau entuziasmate de ea. Se spunea despre noi că am umilit trufaşul cocoş galic. Dacă ar fi îndrăznit să se înfăţişeze în carne şi oase, nu ne-am fi mulţumit să-l umilim numai, ci l-am fi învins totodată. La urma urmei cine e mai viteaz ca englezii ? Dacă nu mă înşel, în anii din urmă s-au auzit adeseori asemenea exprimări. Nu că aş vrea să sugerez cumva că oamenii noştri se laudă mult mai mult decît alte popoare, sau că se laudă acum mai mult decît în trecut. Oare aceşti ochi nu au privit cîmpurile de bătălie de la Leipzig, Viena, Dresda, Waterloo, Blenheim, Bunker's Hill, New Orleans ? Care naţiune eroică nu a luptat, nu a triumfat, nu a fugit şi nu s-a lăudat la rîndul ei ? Ei bine, naţiunea britanică a fost foarte emoţionată de victoria glorioasă de la St. Malo. S-au expediat în ţară comorile capturate, care au fost prezentate apoi în cadrul unei expoziţii la Londra. Oamenii erau atît de tulburaţi încît cereau alţi lauri şi alte victorii şi armata entuziastă a pornit mai departe în căutarea lor.

Flota ridică ancora şi Harry, radiind de sănătate şi fericire, îşi învîrti pălăria în semn de rămas bun adresat prietenilor care-l ovaţionau de pe ţărm. Curînd voia şi trebuia să capete gradul de ofiţer. George socotea că în privinţa asta nu puteau să fie prea mari dificultăţi. Înmicul lui tezaur existau destui bani ca să poată cumpăra brevetul de locotenent al fratelui său ; dar dacă acesta ar

putea fi cîştigat fără bani, doar prin vitejie şi bună conduită, asta ar fi cel mai bine. Colonelul regimentului transmite rapoarte foarte bune cu privire la noul său recrut ; acesta e simpatizat de soldaţi şi de ofiţeri. Nu e greu de văzut că e un tînăr promiţător şi de nădejde.

Hip-hip-ura ! Ce veşti grozave sînt acestea care sosesc la zece zile după plecarea expediţiei ? În zilele de 7 şi 8 august, trupele Maiestăţii Sale au efectuat o debarcare în golful Des Marais, la două leghe vest de Cherbourg, în ciuda împotrivirii unor inamici numeroşi. Înspăimîntaţi de înfăţişarea vitează a britanicilor, inamicii s-au făcut nevăzuţi. Cherbourgul s-a predat şi a rămas la discreţia britanicilor ; steagul englezesc a fost înălţat pe cele trei forturi exterioare. În port au fost incendiate douăzeci şi şapte de nave şi au fost capturate foarte multe tunuri de alamă bună. Cît despre tunurile voastre banale de fier, noi le-am distrus după cum am distrus şi bazinul portului (în privinţa căruia se lăudau atît de zgomotos franţuzii) şi cele două diguri din rada portului.

La Londra veselia nu mai conteneşte ; tocmai cînd sosesc de la Cherbourg tunurile domnului Howe, vin şi steagurile capturate de domnul Wolfe la Louisbourg. După părerea mea, Hetty şi doamna Lambert sînt convinse că Harry a capturat personal toate aceste tunuri, smulgîndu-le din bateriile respective şi omorîndu-i pe artilerişti. În ultimele zile, Harry a crescut foarte mult în stima generală. Pînă şi madame de Bernstein s-a interesat de el. Lady Maria l-a implorat pur şi simplu pe scumpul ei verişor George să vină s-o viziteze şi, dacă e posibil, să-i aducă veşti privitoare la fratele lui. George, care de vreo două luni încoace îşi luase în serios rolul de cap al familiei, se văzu detronat şi lipsit de orice valoare, cel puţin în ochii domnişoarei Hetty. Înţelepciunea dumitale şi învăţătura dumitale, şi tragediile dumitale, pot să fie foarte bune ; dar ce valorează ele pe lîngă nişte victorii şi nişte tunuri de alamă ? George îşi acceptă cu smerenie detronarea. Sînt cincisprezece mii de militari britanici. De ce să nu mărşăluiască şi să cuprindă pînă şi Parisul ?

Tot ce se poate, se gîndesc unele dintre doamne. Ele se îmbrăţişează, se felicită reciproc, şi trăiesc nişte emoţii

extraordinare. Măcar de data asta le-ar fi plăcut ca Sir Miles şi lady Warrington să se afle la Londra, pentru ca ele să se ducă în vizită şi s-o întrebe pe această lady : „Ei, ce mai ziceţi acum de nepotul dumneavoastră ? Oare n-a capturat el douăzeci şi unu de tunuri din alama cea mai bună ? N-a aruncat în apă o sută douăzeci de tunuri de fier, n-a pus mîna pe douăzeci şi şapte de corăbii din port şi n-a distrus bazinul portului şi cele două diguri de la intrarea în radă ?“ În timp ce întregul oraş se bucură şi sărbătoreşte evenimentul printr-o iluminaţie luxuriantă, aceste vrednice persoane îşi pavoazează obrajii cu o roşeaţă strălucitoare şi aprind în ochi lumini de bucurie în onoarea cavalerului şi cuceritorului lor.

Dar acum, spre tristeţea mea, după vremea aceea frumoasă vine şi o zi înnorată. Pofta comandanţilor noştri crescînd pe măsură ce era hrănită tot mai bine îi făcu să creadă că nu s-au ospătat îndeajuns jefuind oraşul Sf. Malo ; de aceea, după ce stătură scurtă vreme la Portsmouth şi pe insula Wight, cuceritorii Cherbourgului se întoarseră la St. Malo. Debarcară în golful St. Lunar, la cîteva mile depărtare de locul respectiv şi mărşăluiră într-acolo intenţionînd de data asta să distrugă oraşul. Între timp li se păru că portul St. Lunar nu oferă siguranţă deplină, aşa că flota se mută la St. Cas, rămînînd în comunicaţie cu armata invadatoare.

Dar leul britanic constată că oraşul St. Malo — pe care-şi propusese să-l înghită dintr-o singură îmbucătură — era păzit de o întreagă armată franceză, pe care guvernatorul provinciei Bretagne o adusese pentru a veni în ajutorul bunului său oraş şi — planuitul *coup de main* [1] devenind astfel imposibil — conducătorii noştri se îndreptară iar spre corăbiile lor care-şi aşteptau cuminţi războinicii în golful St. Cas.

Ascunde-te, glorie îmbujorată de ruşine, ascunde ziua de la St. Cas ! În timp ce trupele noastre se îndreptau spre corăbii, constatară că sînt urmărite de o armată pe care o trimisese de la Brest guvernatorul francez al provinciei. Două treimi din trupe şi întreaga artilerie se şi aflau îmbarcate cînd francezii se năpustiră asupra celor

[1] atac prin surprindere (fr.)

rămaşi. Patru companii ale primului regiment de gardă şi companiile de grenadiri din armată făcură stînga împrejur pe plajă pentru a-l aştepta pe inamic pe cînd trupele rămase erau transportate cu bărcile. În timp ce francezii coborau de pe înălţimile ce înconjoară golful, trupele de gardă şi grenadirii porniră la atac împotriva'lor părăsind o excelentă poziţie pe care o ocupau — un dig mare înălţat pe ţărm îndărătul căruia ar fi putut rezista în condiţii favorabile. Aşa că acum, o mie o sută de soldaţi luptau cu un inamic de şase ori — ba nu, de zece ori mai numeros ; după o vreme rîndurile lor se frînseră şi ei se îndreptară spre bărci sub lozinca *sauve qui peut* [1] ! Din cei o mie o sută de soldaţi, şapte sute fură ucişi, înnecaţi sau luaţi prizonieri. Însuşi generalul căzu răpus — şi, ah ! Unde sînt voluntarii ?

Eu unul, nefiind deloc un om belicos şi nepricepîndu-mă cine ştie ce la practicile şi amănuntele războiului, mărturisesc că mă gîndesc mai puţin la trupele angajate în luptă decît la oamenii pe care le lasă ele în urmă. Jack the Guardsman şi la Tulippe din regimentul Royal Bretagne se aflau faţă-n faţă străduindu-se să-şi crape unul altuia ţeasta. *Bon !* [2] Aşa e în firea lucrurilor — ca şi la urşi sau la lei — şi nu vom spune nicidecum că cerul îi îndeamnă la asta, ci vreo Putere oarecare. Dar fata din mahalaua Tower Hill care se atîrna de gîtul lui Jack înainte de a pleca acesta la război ; şi fetişcana de la Quimper [3] care i-a dat francuzului o *brûlegueule* [4] şi o tabacheră înainte de a porni pe acel *noir trajet* [5] ? Ce-aţi făcut voi, biete inimioare tandre, ca să meritaţi atîta tristeţe ? Eu n-am treabă cu armata ci cu populaţia rămasă acasă. Vai în ce stare trebuie să fie domnişoara Hetty Lambert după ce a aflat dezastrul trupelor şi de măcelărirea companiilor de grenadiri ! Cîtă mîhnire şi cîtă îndoială sălăşluieşte cu siguranţă în pieptul lui George Warrington ; cîtă compătimire umple, fără doar şi poate, inima lui Martin Lambert cînd vede chipul fetiţei lui şi citeşte pe el

[1] să scape cine poate ; fugă în dezordine (fr.)
[2] Perfect ! (fr.)
[3] Orăşel din Franţa.
[4] lulea (scurtă) (fr.)
[5] drum sumbru (fr.)

povestea ei înduioşătoare ! Howe, bravul comandor, vîslind la barca lui sub tirul inamic, a salvat împreună cu restul flotei, zeci şi zeci de fugari dintre soldaţii noştri. Dar un număr şi mai mare dintre ei s-au înecat ; sute de englezi au căzut prizonieri sau au fost împuşcaţi pe plajă. Dintre toţi aceştia unde e virginianul nostru ?

CAPITOLUL LXV

ÎNTOARCEREA SOLDATULUI

O, PUTERI SUPERIOARE ! Oare deşertăciunea orgolioasă a bărbaţilor, şi în special a franţujilor nu mai are sfîrşit ? E oare de crezut că după acţiunea de la St. Cas — o simplă chestiune de izolare a unei ariergărzi, după cum vă daţi seama — au avut sufletul atît de împietrit încît să consume nu ştiu ce cantitate de praf de puşcă la Domul Invalizilor de la Paris şi să se laude şi să se bucure pe seama nenorocirii noastre ? E oare o dovadă de mărinimie să începi să ţipi şi să strigi ura pentru că cinci sau şase sute de viteji au fost capturaţi pe malul mării de o armată de zece mii de oameni şi pentru că i-a ajuns din urmă soarta care se zice că-i pîndeşte întotdeauna pe încheietorii de pluton ? Aveam de gînd să descriu un tablou autentic al festivităţilor prilejuite la Londra de gloriosul nostru succes de la St. Malo. Mi-am închipuit tunurile lustruite trase în cadrul alaiului de marinarii noştri viteji, flancaţi de voinicii grenadiri călări jucîndu-şi mîndri armăsarii ; gloata agitîndu-şi pălăriile, ovaţionînd cît o ţin plămînii, profitînd de ocazie pentru a-i buzunări pe gură-cască, şi prietenii noştri într-un balcon din Fleet Street, privind şi binecuvîntînd această scenă a triumfului britanic. Dar acum că Domul Invalizilor din Franţa a fost atît de vulgar încît să imite Turnul Londrei şi să pună victoria de la St. Cas alături de victoria noastră de la St. Malo, mi-e scîrbă să mă mai refer la acest subiect răsuflat. Aş spune Nolo şi nu Malo ; în ceea ce mă pri-

veşte, m-aş mulţumi dacă Harry s-a întors cu pielea întreagă şi dintr-o expediţie şi din cealaltă. Dar am spus eu vreodată că a fost măcar zgîriat ? Oare n-am zis, de teamă să n-o tulbur pe frumoasa mea tînără cititoare, că era mai înfloritor decît fusese vreodată în viaţă ? Aerul mării îi rumenise obrajii şi glontele care şuierase pe lîngă cîrlionţii lui nici nu-i atinsese măcar. Oceanul îi udase ghetele şi alte părţi ale îmbrăcăminţii, fără să-i înghită trupul. E adevărat că Harry îi arătase duşmanului reverele de la haină, dar cît mai scurt timp cu putinţă, după care se retrăsese foarte repede din ochii acestuia. Şi, la urma urmei, ce sînt reverele dacă nu răsturnări ? Şi se aplică şi hainelor şi situaţiilor din viaţă ; şi datoria noastră este să le primim pe toate cu curaj şi bună dispoziţie.

— Vă pot spune, povesti Harry, că a trebuit să fugim cu toţii ca să scăpăm cu viaţă ; cînd s-a rupt frontul nostru, cel mai norocos era cel care putea ajunge într-o barcă. Cavaleria şi infanteria franceză ne-au urmărit pînă la malul apei şi s-au amestecat printre noi, retezînd capetele soldaţilor noştri sau ţintuindu-i cu baioneta la pămînt. Bietul Armytage a fost împuşcat în faţa mea şi a căzut ; l-am ridicat şi l-am tîrît cum am putut prin valurile ce se spărgeau pe ţărm, pînă la o barcă. Norocul nostru a fost că marinarii din luntrea noastră nu s-au speriat, cu toate că gloanţele şuierau neîncetat pe la urechile lor, le frîngeau vîslele şi le sfîrtecau steagurile ; dar ofiţerul care o comanda era la fel de calm de parcă ar fi băut un castron de punci la Portsmouth, ceea ce am şi făcut la debarcare, vă asigur. Bietul Sir John a avut mai puţin noroc decît mine. A murit înainte de a putea ajunge pînă la corabie şi armata a pierdut un bun ostaş, iar domnişoara Howe, un logodnic care era un adevărat gentleman. Vedeţi, n-avem încotro, în luptă mai sînt şi pierderi ; aşa că fratele lui va fi ridicat în locul său la rangul de baronet.

— Eu mă gîndesc la biata doamnă, zise domnişoara Hetty (căreia voluntarul nostru îi spunea întîmplător această poveste) ; şi mă mai gîndesc şi la rege. Oare de ce l-a încurajat regele pe Sir John Armytage să plece la război ? Un gentleman nu putea refuza o poruncă ve-

nind din cercuri atît de înalte. Şi acum, bietul gentleman nu mai trăieşte ! Vai, în ce stare trebuie să fie Maiestatea Sa !

— Nu mă îndoiesc că Maiestatea Sa trebuie să fie profund mîhnită, zise tăticul clătinînd din cap.

— Ei poftim, acuma îţi baţi joc ! Ce vrei să spui, domnule, că dacă un gentleman moare în slujba lui, aproape la picioarele lui, regelui Angliei nu i se frînge inima pentru el ? Dacă aş putea crede una ca asta, jur că aş trece de partea Pretendentului la tron.

— Obrăznicuţa asta ar oferi un căpşor foarte drăgălaş pentru a fi înfipt în parii de la Temple Bar, zise generalul, care deslușise prea bine sensul adevărat al cuvintelor domnişoarei Hetty şi-şi dădea seama ce vîrtej de remuşcări, consternare şi recunoştinţă — acum că trecuse primejdia — agita micuţa ei inimioară. Nu, draga mea, continuă el. Dacă regii ar plînge pentru fiecare soldat, gîndeşte-te ce viaţă îngrozitoare ar avea ! Am o părere prea bună despre Maiestatea Sa ca să-l socot atît de slab de înger ; şi dacă domnişoara Hester Lambert l-ar îmbrăţişa pe pretendent, mă îndoiesc că ar fi mult mai fericită. Nici familia lui nu e vestită pentru sentimentele ei duioase.

— Dar dacă regele l-a trimis cu adevărat pe Harry — pardon, pe Sir John Armytage — în războiul în care şi-a pierdut viaţa, Maiestatea Sa n-ar trebui să se căiască foarte tare ? întrebă domnişoara.

— Dacă Harry ar fi căzut răpus, nu încape îndoială că întreaga Curte ar fi fost în doliu ; dar aşa cum stau lucrurile, ieri nu erau decît gentlemeni şi lady în haine colorate, replică generalul.

— Oare de ce n-am aprinde rugurile pentru o înfrîngere şi de ce nu ne-am îmbrăca în pînză de sac şi nu ne-am pune cenuşă în cap după o victorie ? întrebă George. Zău că eu n-aş vrea să mulţumesc cerurilor pentru că ne-au ajutat să incendiem corăbiile de la Cherbourg.

— Ba da, George ! Nu că aş avea dreptul să vorbesc, şi nici că tu ai fi mult mai deştept. Dar cînd ţara ta cîştigă o bătălie, te bucuri — sau cel puţin eu unul aşa sînt.

Cînd dau bir cu fugiții în fața franțujilor mi-e rușine — n-am încotro, măcar că chiar așa am făcut, zise Harry. Nu știu cum, dar mie mi se pare drept că englezii au trebuit să facă una ca asta, adăugă el pe un ton grav.

Iar George zîmbi și renunță să-și mai întrebe fratele care o fi fost, părerea franțujilor, pe de altă parte.

— Dacă vreunul din noi ar cădea apărîndu-și patria, avem o mamă la Sparta care s-ar arăta foarte bravă, zise George.

— Dacă Sparta o fi prin Virginia, cred și eu că avem una, completă domnul Harry. Și cînd te gîndești că amîndoi am dat piept cu inamicul și amîndoi am fost bătuți măr, frățioare ! adăugă el gînditor.

Hetty îl privi și îl socoti așa cum se afla deunăzi, străbătînd frontul cu pași chinuiți, cu tovarășul de arme sîngerîndu-i pe umăr, urmărit de inamic și înconjurat de șuierul gloanțelor. Și tocmai ea îl împinsese în brațele primejdiei ! Tocmai vorbele ei îl stîrniseră. Iar el, acum că s-a întors, nici măcar nu-i face vreun reproș. Doar că, atunci cînd i se pun întrebări, nu se arată prea dispus să-și relateze aventurile. Purtarea lui față de Hetty e gravă și curtenitoare ; cu restul familiei e deosebit de franc și tandru. Dar săgețile cu care l-a împuns ea mai demult l-au rănit adînc. „Mînuță micuță, par să spună privirile și gesturile lui, tu n-ar fi trebuit să te ridici împotriva mea ! Nu-i frumos să disprețuiești pe nimeni, și cu atît mai puțin pe cineva care s-a arătat atît de devotat ție și alor tăi. Se prea poate să nu fiu chiar așa de ager la minte dar, în ceea ce privește inima, mă pot măsura cu oamenii cei mai de soi ; și partea cea mai bună a inimii mele a fost la picioarele familiei tale".

Nedreptatea pe care i-o făcuse ea lui Harry și felul mărinimos în care a îndurat-o el i-au slujit foarte mult băiatului pentru a recîștiga în stima domnișoarei Hetty locul acela pe care-l pierduse în lunile anterioare de trîndăvie lipsită de glorie. Omagiul pe care frumusețea îl aduce bravurii, ea i l-a acordat. Nu mai era impertinentă în răspunsurile ei și nici sarcastică în observațiile pe care le făcea cu privire la purtarea lui. Într-un cuvînt,

era o domnișoară Hetty smerită, schimbată — și schimbată în bine.

Și toată lumea părea că și-a modificat atitudinea față de Harry, după cum și el își modificase atitudinea față de lume. Nu mai era morocănos și indolent ; nu se mai arăta disperat în privința soartei lui și nici nu-și mai înfrunta vecinii. Colonelul regimentului său raporta că are o comportare exemplară și-l recomanda călduros pentru vreun post de ofițer rămas vacant în urma pierderilor suferite de corpul expediționar. Oricît de nefericit a fost sfîrșitul acestei campanii, el a constituit un noroc, cel puțin pentru Harry. Ceilalți voluntari, întorcîndu-se în St. Jame's Street, i-au lăudat foarte mult purtarea.

Lumea îl auzi pe lordul Howe lăudîndu-l foarte tare pe domnul Warrington, așa că și acesta se bucură de o parte însemnată a favorurilor și celebrității pe care Londra o acorda acum din belșug voluntarilor. Îl felicitară pînă și rudele ; și de la Castlewood, unde se instalase între timp lady Bernstein, sosi o scrisoare, plină de laude pentru vitejia lui și cu un foarte drăguț cec, ca semn de aprobare din partea afectuoasei mătuși. Toate erau împăturite în hîrtia cu pecetea lordului Castlewood, care trimitea complimente ambelor sale rubedenii și le oferea ospitalitate în conacul său de la țară dacă le făcea plăcere să vină la el. Pe lîngă asta, poșta mai aduse și o scrisoare particulară — cu o ortografie cam proastă dar așternută pe hîrtie cu un scris care-i produse un zîmbet lui Harry cînd îl recunoscu ; verișoara lui iubitoare, Maria Esmond, îi spunea că-i face întotdeauna plăcere să audă laudele pe care le rostea acum toată lumea la adresa lui și se arăta înțelegătoare și plină de simpatie pentru el, fie că-i mergea bine, fie că-i mergea rău ; îi mai scria că, orice i s-ar întîmpla, îl roagă din suflet să păstreze în inima lui un locșor pentru ea. De asemenea, Maria povestea că preotul Sampson a ținut o predică frumoasă cu privire la grozăviile războiului și la nobilele acțiuni ale celor ce s-au înrolat ca voluntari pentru a înfrunta bătălii și primejdii în slujba țării lor. Mai mult decît atît, capelanul, foarte curînd după aceea, a trimis chiar el o epistolă entuziastă prin care-l saluta pe domnișorul Harry ca pe

un prieten și binefăcător al lui și totodată ca pe un erou glorios. Pînă și Sir Miles Warrington le trimise din Norfolk un coș cu carne de vînat ; o pasăre (împușcată nu în zbor ci șezînd) avea legat de picior un bilețel pe care scria „Cu dragoste pentru verișorul meu" și reprezenta prima victimă a puștii de vînătoare primită de tînărul Miles. Foarte curînd, cu fața radiind de fericire, domnul Lambert veni să-și viziteze tinerii prieteni la locuința lor din Southampton Road și-i anunță că domnul Henry Warrington urmează să fie înălțat de îndată la rangul de stegar în batalionul al doilea al regimentului Kingsley, care fusese angajat în campanie, iar acum avea să formeze un regiment separat, al 67-lea. Colonelul comandant nu participase la expediția din Bretagne. Era plecat la Cap Breton și ocupat cu capturarea tunurilor acelora de la Louisbourg, a căror sosire în Anglia produsese asemenea manifestații de bucurie.

CAPITOLUL LXVI

ÎN CARE MERGEM SĂ FACEM CURTE UNEI DOMNIȘOARE

CUM E NEAMUL OAMENILOR, tot așa e și neamul zvîrlugilor. Dacă vezi zvîrluga în elementul ei îți poți da seama cît de agilă, sănătoasă și chipeșă e ; dar dacă o scoți de la locul ei, degeaba te mai uiți la ea pentru că toată frumusețea i s-a dus și mișcările îi sînt dizgrațioase ; în mod ridicol lovește cu coada pămîntul nesimțitor și curînd își dă duhul firav încercînd zadarnic să respire. Ridicați-o cu blîndețe pînă nu e prea tîrziu și aruncați-o la loc în Tamisa ei de baștină... Dar opriți-vă ! Sînt convins că există un anumit proverb cu privire la peștii pe uscat, și alți naturaliști cu o pregătire mai profundă decît a mea au făcut comentarii asupra lor înainte de a mă aventura eu să le fac. Și Harry Warrington se tot zvîrcolea de cîtăva vreme prin lume ca o zvîrlugă și nu se

simțea deloc în elementul lui. De îndată ce l-a găsit însă, i-au revenit sănătatea, puterea, curajul și entuziasmul și, cum a fost atins pe umăr cu latul săbiei, a devenit un alt om. Îl încînta noua lui profesiune ; se ocupa de toate amănuntele ei pe care și le-a însușit cu entuziasm și nerăbdare. Dacă aș avea și eu abilitatea prietenului meu Lorrequer, l-aș urma pe celălalt Harry în tabără și l-aș privi mărșăluind, mîncînd la popotă sau bătînd pas de paradă pe terenul de instrucție ; aș face chefuri nenumărate cu el și cu tovarășii lui ; aș locui foarte vesel cu el în corturi ; aș explica în mod cît se poate de competent toate manevrele militare și toate amănuntele vieții ostășești. Așa cum stau lucrurile însă, mă văd silit să-l rog pe cititor să completeze din experiența și imaginația lui culorile tabloului pe care-l pot doar schița în linii foarte vagi și, în primul rînd, să și-l închipuie pe domnul Harry Warrington cu noua lui tunică roșie și cu pieptar galben, foarte fericit că poartă steagul regelui și încîntat să învețe și să îndeplinească toate îndatoririle noii lui profesii.

Întrucît fiecare din cei doi tineri se bucura de strălucirea celuilalt și recunoștea în mod cordial calitățile superioare ale fratelui, putem fi siguri că George s-a mîndrit cu succesele lui Harry și s-a bucurat că norocul a reînceput să-i zîmbească. I-a scris mamei lor din Virginia o scrisoare afectuoasă, relatîndu-i toate laudele pe care le auzise la adresa lui Harry, și pe care, știa prea bine, fratele său nu le-ar fi repetat niciodată — împiedicat fiind de modestie. Povesti cum Harry a dobîndit primul grad în armată și cum el, George, ar dori să-i ceară mamei lui permisiunea de a împărți cu ea cheltuiala necesară pentru a-i cumpăra lui Harry un grad mai înalt.

Iar acum, după ce-și încheia declarația privitoare la treburile lui Harry, George profită de prilej pentru a vorbi de propriile lui treburi și se adresă vrednicei sale mame într-o privință care-l interesa profund. Ea își dădea prea bine seama că cei mai buni prieteni pe care îi găsiseră în Anglia el și cu fratele lui, erau domnul și doamna Lambert, oameni foarte de treabă amîndoi, doamna fiind fostă colegă de școală cu madame Esmond.

Cînd propriile lor rude de sînge se arătaseră nesimţitoare şi materialiste la culme, aceşti prieteni adevăraţi se dovediseră generoşi şi buni. Generalul era respectat de întreaga armată şi iubit de toţi cei care-l cunoşteau. Nici afecţiunea unei mame n-ar fi putut să fie mai înduioşătoare decît cea a doamnei Lambert pentru amîndoi copiii doamnei Esmond ; iar acum, scria domnul George, şi el se simţea foarte legat de cea mai mare dintre domnişoarele Lambert de care socotea că depinde fericirea lui în viaţă ; drept care îi cerea respectatei lui mame aprobarea în această privinţă. El nu făcuse nici un fel de propunere concretă domnişoarei sau părinţilor ei ; dar pe de altă parte, era silit să mărturisească faptul că nu-şi ascunsese cîtuşi de puţin sentimentele şi că domnişoara (ca şi părinţii de altfel) părea să-i fie favorabilă. Se arătase o fiică atît de exemplară şi vrednică de admiraţie faţă de mama ei, încît el era sigur că avea să se poarte la fel de frumos şi cu mama lui. Într-un cuvînt, domnul Warrington o descria pe domnişoară ca pe un adevărat model de perfecţiune şi-şi exprima convingerea fermă că viaţa lui în viitor va fi fericită dacă o va putea avea de soţie, sau nenorocită dacă o va pierde.

Dar de ce nu scoateţi la iveală această scrisoare ? s-ar putea să-l întrebe vreun cititor sentimental pe îngrijitorul manuscrisului de faţă, care a declarat că deţine întreaga corespondenţă a familiei Warrington. De ce nu ? Pentru că e o mare cruzime să trădezi secretele amoroase ale unui tînăr ; să tragi cu urechea la jurămintele sale incoerente şi la accentele sale de extaz nebunesc, sau să notezi cu sînge rece tainele — sau poate aiurelile — pasiunii lui. Să fim băgăreţi şi să iscodim în amurg colţurile întunecoase, să numărăm suspinele şi strîngerile de mînă, să adunăm într-o sticlă lacrimile fierbinţi ? Să le punem stetoscopul pe piepturile tinere şi delicate pentru a le simţi bătăile inimii ? Eu unul susţin că dragostea este sacră. Oriunde o întîlnesc (aşa cum se întîmplă s-o întîlneşti pe lumea asta) izbucnind brusc din două perechi de ochi ; sau izvorînd trist dintr-o singură pereche ; sau coborînd de pe faţa mamei la cea a pruncului din poalele ei ; sau ţîşnind din ochii tăticului către fata lui care

se învîrte fericită prin odaie dansînd cu căpitanul ; sau de la John Anderson cînd intră în odaie bătrîna lui nevastă — acea *bonne vieille* [1] nepreţuită printre femei ; oriunde vedem acest semnal, zic eu, să-l salutăm. E greşit nu numai să te săruţi cu cineva şi după aceea să povesteşti altora, dar şi să povesteşti că ai văzut doi oameni sărutîndu-se. Oricine a avut prilejul să pătrundă un mister trebuie să-l treacă sub tăcere. Jos cu cel *qui Deae sacrum vulgarit arcanae* [2]. Aveţi grijă cînd mîncaţi cu el, pentru că va da la tipar conversaţia dumneavoastră particulară ; tot atît de sigur este că dacă veţi porni în călătorie pe mare cu el, vă va arunca peste bord.

În timp ce dragostea de bătălii a lui Harry l-a pus în situaţia de a mirosi praful de puşcă, de a se năpusti asupra unor *reluctantes dracones* [3] şi de a-şi scoate din foc camarazii răniţi, George s-a ocupat de o distracţie mult mai paşnică şi mai încîntătoare pentru el ; a scris poate sonete în care a cîntat sprîncenele iubitei ; s-a plimbat prin întuneric pe sub fereastra ei cu ochii aţintiţi asupra flăcăruii care-i lumina camera şi făptura ; a găsit tot felul de pretexte pentru a-i trimite biletele care nu păreau să necesite mici răspunsuri şi totuşi le obţineau ; a cules fragmente din poeţii săi favoriţi şi flori de la Covent Garden pentru împodobirea şi încîntarea deosebită a unei anume persoane ; s-a dus pînă la biserica St. James, foarte probabil cîntînd după aceeaşi carte de rugăciuni şi neauzind nici o vorbă măcar din predică, întrucît alte gînduri îl preocupau prea mult ; s-a arătat extraordinar de afectuos cu toate rudele domnişoarei Theo : cu frăţiorul şi surioara de la şcoală ; la fel cu fratele mai mare de la colegiu ; la fel cu domnişoara Hetty cu care angaja adeseori adevărate bătălii vesele de glume şi ironii ; şi cu mama, care şi ea e pe jumătate îndrăgostită de el, după cum zice Martin Lambert ; deoarece, dacă taţii se posomorăsc uneori la apariţia viitorului ginere, nu e oare adevărat că mamele devin sentimentale şi parcă retrăiesc propriile lor iubiri din tinereţe ?

---

[1] băbuţă cumsecade (fr.)
[2] cel care a divulgat tainele sacre ale zeiţei (lat.)
[3] dragoni ce se împotriveau (lat.)

Gumbo şi Sady aleargă neîncetat între Southampton Road şi Dean Street. În lunile de vară se pun la cale tot felul de chefuri şi petreceri ; şi pe urmă mai sînt nenumărate propuneri de a merge la Ranelagh, la Hampstead, la Vauxhall, la grădina Marylebone şi cîte şi mai cîte. George vrea să i se copieze celebra tragedie pe curat pentru scenă şi parcă cine posedă scrierea cursivă mai bine decît domnişoara Theo ? În timp ce colile trec de la unul la altul, ele sînt însoţite de mici semne de mulţumire, de întrebare sau de admiraţie. Iată, aici e pachetul pe care domnul Warrington a scris cu trăsături armonioase „Scrisori de la T, 1758—1759". Să le deschidem şi să dezvăluim privirilor publicului secretele lor tandre ? Cuvintele acelea feciorelnice au fost şoptite pentru urechea unei singure persoane. Ani şi ani după ce au fost scrise, soţul a citit, fără îndoială, cu dulci împunsături ale amintirilor, rîndurile drăgăstoase adresate iubitului. Ar fi un sacrilegiu să le arătăm atît pe unele cît şi pe celelalte ochilor publicului ; dar bunii cititori să aibă amabilitatea de a ne crede pe cuvînt că scrisorile domnişoarei sînt sfioase şi pure, iar ale gentlemanului foarte respectuoase şi tandre. În fine, vedeţi, am spus foarte puţin în privinţa lor ; dar, în ultimele cîteva luni, domnul George Warrington a ajuns la concluzia că a descoperit o femeie între femei. Se prea poate să nu fie cea mai frumoasă. Păi cum, dar există verişoara Flora, şi Coelio şi Ardelia, şi încă o sută altele care sînt cu mult mai frumoase ; dar faţa ei dulce îl încîntă *pe el* mai mult decît oricare alta de pe lume. Se prea poate să nu fie ea cea mai deşteaptă, dar glasul ei e cel mai scump şi mai plăcut urechilor lui ; şi în tovărăşia ei se simte şi el foarte deştept ; îi umblă prin minte gînduri frumoase ; foloseşte cuvinte elocvente ; e atît de generos, de nobil şi de spiritual, încît nici nu e de mirare că savurează în atît de mare măsură situaţia. Iar în ceea ce o priveşte pe domnişoară — întrucît slavă Domnului, n-am avut niciodată o părere atît de proastă despre femei încît să le socot nepărtinitoare — putem fi siguri că-i atribuie tînărului ei erou cantităţi imense de spirit, înţelepciune, frumuseţe, bărbăţie şi virtute.

Cînd a ajuns scrisoarea lui George în Virginia, ne putem închipui ce agitaţie a produs în micul cerc de oameni ce înconjura căminul doamnei Esmond. Va să zică băiatul era îndrăgostit şi voia să se căsătorească ! Era un lucru absolut firesc şi avea să-l ferească de rele. Dacă-şi propunea să-şi lege viaţa de cea a unei tinere creştine bine crescute, doamna nu vedea nici un rău în asta.

— Ştiam eu că au să se dea în vînt după el, zise Mountain. Ele îşi închipuie că averea lui e la fel de mare ca şi domeniul. Văd că George nici nu spune dacă duduia are bani. Eu mă tem că lucrurile stau tocmai dimpotrivă.

— Iar eu sînt de părere că oamenii s-ar da în vînt după el şi aici, zise doamna Esmond, aruncînd priviri întunecate subordonatei ei, şi ar încerca să pună mîna pe domnul Warrington Esmond pentru propriile lor fiice care nu sînt, poate, mai bogate decît domnişoara Lambert.

— Bănuiesc că înălţimea voastră se referă la mine ! zise Mountain. Fanny a mea e săracă, după cum spuneţi, şi e foarte amabil din partea dumneavoastră să-mi amintiţi de lipsa ei de mijloace !

— Am spus că oamenii s-ar da în vînt după el. Dacă te-ai recunoscut printre ei, *tant pis* [1] după cum zicea tăticul.

— Adică ce-ţi închipui, doamnă, că uneltesc ca să-l păstrez pe George pentru fiica mea ? Merci frumos, sincer vorbind ! Frumoasă părere ai despre noi, după cum se vede, în urma atîtor ani petrecuţi împreună.

— Draga mea Mountain, te cunosc mult prea bine pentru a bănui că ţi-ai putea închipui vreodată despre fiica ta că e o partidă potrivită pentru un gentleman de rangul şi condiţia domnului Esmond, zise doamna cu multă demnitate.

— La şcoală, Fanny Parker era la fel de bună ca şi Molly Benson şi fiica domnului Mountain e la fel de bună ca şi fiica domnului Lambert ! strigă doamna Mountain.

— Aha, va să zică chiar ţi-ai pus în gînd s-o măriţi cu băiatul meu ? Ei bine, am să-i scriu domnului Esmond Warrington şi am să-i spun ce rău îmi pare că ai fost dezamăgită ! zise stăpîna de la Castlewood.

[1] atîta pagubă (fr.)

În ceea ce ne privește, noi putem bănui că doamna Mountain a fost dezamăgită și că avea niște planuri îndrăznețe pentru fiica ei — pentru că altfel de ce s-ar fi supărat atît de tare la gîndul căsătoriei domnului Warrington ?

Răspunzîndu-i fiului ei, doamna Esmond îi scrise că e încîntată de dragostea pe care o dovedește George pentru fratele său ; că era într-adevăr drept să compenseze într-o oarecare măsură pierderea suferită de Harry, ale cărui perspective îl făcuseră să adopte un mod de viață mai costisitor decît cel pe care și l-ar fi propus dacă ar fi știut că nu e moștenitorul familiei. În ceea ce privește cumpărarea brevetului de ofițer, ea s-ar bucura să împartă cheltuiala cu fratele mai mare al lui Harry, fiind recunoscătoare cerului pentru gîndul că propria vitejie a acestuia l-a făcut să cîștige primul pas înainte. Doamna Esmond adăuga că cel puțin de data asta banii lui George erau cheltuiți într-un mod cu mult mai satisfăcător decît pe alte lucruri de care nici nu mai voia să vorbească.

Acest caz de risipă la care făcea aluzie doamna era plata răscumpărării către familia căpitanului francez, lucru pe care mama lui George n-a vrut să-l accepte nici în ruptul capului. Ea avea o fire cu totul deosebită, o încăpățînare pe care o moștenea și fiul ei. Perseverența lui era numită de ea mîndrie și încăpățînare. Dar ce gîndea ea despre trăsătura similară a propriului ei caracter, biograful ei care trăiește după atîția ani de la moartea ei, nu are pretenția s-o poată spune. Doar atîta aș putea să afirm, că acum o sută de ani oamenii semănau foarte mult cu strănepoții lor din zilele noastre și țineau foarte mult să acționeze de capul lor și să-i facă pe alții să li se supună.

Acum, după ce-și plătise propria răscumpărare, datoriile lui frate-su și jumătate din prețul avansării lui, George calculă că o parte considerabilă din patrimoniul său particular a fost înghițită ; cu toate acestea el făcu sacrificiul cu desăvîrșită mărinimie. Buna lui mamă îl ruga întotdeauna prin scrisorile ei să nu uite cine i-a fost bunic și ca atare să susțină demnitatea familiei. Îi dădea diverse comisioane pentru a cumpăra tot felul de lucruri din Anglia și cu toate că deocamdată îi trimisese doar niște

sume modice de bani, făcea în mod atît de constant referiri la rangul înalt al familiei Esmond, la dorința ei ca George să nu comită nici o acțiune nedemnă de neamul lor ilustru ; îl sfătuia în mod atît de peremptoriu și de insistent să frecventeze societatea cea mai aleasă din Anglia, să se ducă des la Curte unde fuseseră deprinși să apară strămoșii lui și să se înfățișeze întotdeauna lumii într-un chip demn de numele pe care-l purta, — încît George nu se îndoia cîtuși de puțin că mama lui o să-și pună la bătaie banii cînd ai lui o să se termine ; drept care îi ascultase fără nici un fel de reticență poruncile privitoare la stilul de viață ce urma să-l adopte. Printre hîrtiile din această perioadă ale familiei Esmond găsesc note de plată pentru distracții rafinate, facturi de la croitori pentru costumele de curte furnizate, pentru livrelele destinate servitorilor negri și purtătorilor de lectică ai înălțimii-sale, chitanțe de la geambași de cai și așa mai departe ; toate acestea mă fac să cred că de la o vreme și fratele mai mare al lui Harry începuse să ducă o viață extrem de luxoasă.

El nu era nesăbuit sau risipitor ca fratele lui. Nimeni nu l-a bîrfit vreodată pe domnul George cum că ar fi jucat jocuri de noroc sau ar fi făcut pariuri la cursele de cai ; dădea mese copioase, ținea trăsuri frumoase, avea punga mereu plină și se știa că moșia al cărei moștenitor urma să devină, era imensă. Menționez toate aceste amănunte pentru că se prea poate ca ele să fi influențat atît purtarea lui George, cît și a prietenilor lui, tocmai în acea privință în legătură cu care, după cum am spus, purta el corespondență cu mama lui. Tînărul moștenitor din Virginia călătorea prin țări străine pentru a se distra și pentru a învăța cîte ceva. Regina, mama lui, întreținea o corespondență zilnică cu Alteța Sa, și îi recomanda în mod constant să se poarte conform poziției sale deosebite în societate. Scrisorile ei nu lăsau nici o urmă de îndoială în privința dorinței ei de a auzi că George duce o viață înlesnită și demnă. Din porunca mamei lui, George făcea mereu achiziții. Deocamdată ea nu compensase aceste cheltuieli efectuate de el ; dimpotrivă, cu ultimul curier ceruse încă douăsprezece harnașamente noi pentru caii de la căruțe

și o orgă automată, care cînta patrusprezece psalmi. George se supusese și, îndatoritor, comandase aceste articole. Deocamdată ea nu-i plătise și se putea foarte bine să n-o facă nici azi și nici mîine, dar, în cele din urmă, desigur că avea să acopere cheltuielile ; domnului Warrington nici prin cap nu-i trecea să-și tulbure prietenii cu aceste calcule sau să discute cu ei treburile domestice ale mamei lui. Pe de altă parte, ei o luau drept bună că el e destul de înlesnit și avut și, fără a avea cîtuși de puțin o mentalitate mercantilă, domnul și doamna Lambert nu puteau să nu fie încîntați văzînd că se stabilește o legătură între fiica lor și un gentilom cu principii, talente, rude și perspective atît de bune și frumoase ; tot ceea ce spunea și făcea domnul Esmond Warrington purta pecetea onestității și comportarea lui față de lume avea o anumită grandoare și simplitate care îl dovedeau a fi un adevărat gentleman. Deși era puțin rece și trufaș față de străini, în special față de cei suspuși, el nu se arăta cîtuși de puțin disprețuitor ; era extrem de curtenitor cu femeile, iar cu cei pe care-i iubea era deosebit de bun, amabil, vesel și tandru.

Așadar, nu e de mirare că o tînără duduie pe care o cunoaștem a ajuns să-l considere cel mai bun bărbat de pe lume — ah, vai ! Chiar punîndu-l la socoteală și pe tăticul ei. O pasiune puternică a unui bărbat pentru o femeie îl face mai bun față de ea decît toți ceilalți bărbați. Noi am spus că George se minuna singur cînd vedea cît de spiritual, locvace și înțelept e, cînd vorbea cu frumoasa tînără a cărei inimă îi aparținea acum lui și numai lui... Dar am zis că nu mai ascultăm șoaptele lor de dragoste. Cuvintele acelea dulci nu suportă așternerea lor pe hîrtie. Ceea ce vreau să spun este că familia tinerei era foarte mulțumită de mersul lucrurilor dintre ea și domnul Warrington ; și cu toate că deocamdată el nu pusese întrebarea decisivă, toată lumea știa ce răspuns va căpăta atunci cînd o va pune.

Poate că mama își cam pierduse răbdarea tot așteptînd întrebarea.

— Tț, tț, tț, draga mea ! zise generalul. Doar vedem bine că e timp berechet, pe legea mea. Theo abia a trecut de șaptesprezece ani ; George, dacă nu mă înșel, n-a împlinit încă patruzeci ; și, pe lîngă asta, trebuie să aibă

timp să trimită o scrisoare în Virginia şi să ceară încuviinţarea mamei lui.

— Şi dacă se întîmplă cumva ca ea să refuze ?

— Aia o să fie o zi proastă pentru tineri şi bătrîni deopotrivă, zise generalul. Să zicem, mai degrabă, dacă se întîmplă cumva ca ea să accepte, draga mea ? Eu nu-mi pot închipui nici o fiinţă de pe lume refuzîndu-i lui Theo un lucru pe care-l are ea la inimă, adăugă tatăl fetei ; şi sînt absolut convins că aşa stau lucrurile în legătură cu această căsătorie.

Aşadar, cu toţii aşteptau cu o nerăbdare cumplită sosirea unui răspuns din partea doamnei Esmond ; şi tremurau de spaimă ca nu cumva corsarii francezi să captureze tocmai corabia care transporta în sacii de corespondenţă şi acea preţioasă scrisoare.

CAPITOLUL LXVII

ÎN CARE SE JOACĂ O TRAGEDIE ŞI ÎNCEP ALTE DOUĂ

JAMES WOLFE, NOUL COLONEL al lui Harry, se întoarse din America la cîteva săptămîni după intrarea tînărului virginian în regimentul lui. Wolfe fusese mai înainte locotenent-colonel în regimentul Kingsley, iar acum se formase un al doilea batalion, a cărui comandă îi fusese încredinţată lui ca răsplată pentru vitejia şi serviciile remarcabile aduse la Cap Breton. Cu respect şi cordialitate absolut sincere, Harry se duse să se prezinte după cum se cuvenea noului său comandant către care începuseră a se întoarce acum ochii lumii ; părerea unanimă era că foarte probabil va deveni un mare general. În cursul evenimentelor din ultima vreme din Franţa, mai mulţi ofiţeri ce se bucurau anterior de faimă fuseseră puşi la încercare şi dovediseră lipsuri lamentabile. Nici ducele de Marlborough nu se arătase demn de marele său strămoş. Cît despre geniul militar al lordului George Sackville, existau îndoieli

încă înainte ca purtarea lui nefericită la Minden să ne răpească bucuria unei mari victorii. Naţiunea tînjea după gloria militară, şi ministrul dorea mult să găsească un general care să poată satisface dorinţele nerăbdătoare ale poporului. Întrucît domnul Wolfe şi domnul Lambert erau amîndoi ocupaţi la Londra, prietenia dintre cei doi ofiţeri fu reînnoită şi nimeni nu se dovedi mai încîntat decît Lambert de norocul tînărului său amic.

Cînd nu era la datorie, Harry nu se mai sătura ascultînd amănuntele date de domnul Wolfe cu privire la operaţiile militare din ultimul an, despre care ofiţerul vorbea deschis şi pe larg. Orice gînduri o fi avut în cap, părea că e gata să le dezvăluie fără rezerve. Avea acea simplitate eroică prin care s-a distins mai tîrziu Nelson ; vorbea foarte sincer despre acţiunile lui. N-aveau decît să se minuneze şi să rîdă de el unii dintre gentilomii de vază de la palatul St. James ; în micul nostru cerc de prieteni putem fi siguri că a găsit ascultători plini de admiraţie. În multe privinţe, tînărul general manifesta romantismul unui adolescent. Savura din plin muzica şi poezia. În ultima zi a vieţii a spus că ar fi preferat să fi scris *Elegie într-un ţintirim de ţară* a lui Gray, decît să fi cîştigat o bătălie. Nu e cazul să ne îndoim că prietenul nostru George se putea împrieteni cu un gentleman care manifesta asemenea înclinaţii literare ; şi întrucît erau amîndoi îndrăgostiţi şi amîndoi nişte îndrăgostiţi acceptaţi şi însetaţi de fericire, fără doar şi poate că ei au avut nenumărate conversaţii sentimentale, foarte interesante de reprodus, dacă am avea relatările lor exacte. În una din scrisorile lui de mai tîrziu, Warrington spune :

„Am avut onoarea de a-l cunoaşte pe celebrul general Wolfe şi de a-l vedea adesea în cursul ultimei perioade pe care a petrecut-o la Londra. Pe atunci aveam un subiect de conversaţie care ne interesa întotdeauna pe amîndoi şi n-am putut decît să admir simplitatea şi francheţea domnului Wolfe şi acea bravură glorioasă ce-l caracteriza. Era foarte îndrăgostit şi voia să-i ducă iubitei buchete întregi de lauri. Spunea împreună cu Henric al V-lea (fiind îndrăgostit de teatru şi poezie) : „dacă a rîvni la onoare e un păcat, atunci sînt sufletul cel mai ticălos de pe lume".

Desigur că în ultima zi a vieții a avut un ospăț suficient de copios pentru a satisface pînă și cea mai lacomă poftă de glorie. Tînjea întotdeauna după ea. Mie mi se părea a fi nu numai ca un soldat care pornește hotărît să-și facă datoria, ci mai degrabă ca un cavaler plecat în căutarea baurilor și uriașilor. În ultima vreme țara mea a scos la iveală un șef de cu totul alt soi și un geniu total opus. Nu prea știu pe care să-l admir mai mult — ardoarea cavalerească a englezului sau statornicia mai mult decît romană a marelui nostru virginian".

Întrucît îndatoririle oficiale ale domnului Lambert îl rețineau la Londra, familia lui fu mulțumită să rămînă împreună cu el și bănuiesc că domnul Warrington era atît de satisfăcut de tihna rurală din Southampton Road și de frumusețea florilor și copacilor din Bedford Garden, încît nu ținea să lipsească niciodată prea multă vreme de la Londra. Își făcu pelerinajul la Castlewood și petrecu acolo cîteva zile ocupînd camera despre care îl auzise adeseori vorbind pe bunicul lui și în care stătuse în copilărie colonelul Esmond ; fu primit destul de bine de acei membri ai familiei care se aflau întîmplător acasă ; dar, fără doar și poate, el prefera să stea la Londra alături de o tînără persoană în a cărei societate găsea o delectare mai mare decît oricare din cele ce i le putea oferi cercul lordului Castlewood, deși toate cucoanele erau politicoase și lady Maria deosebit de amabilă și pur și simplu transportată de tragedia pe care George le-o citi doamnelor, împreună cu preotul Sampson. Capelanul o lăudă entuziasmat și, de fapt, datorită intervenției lui și nu protecției domnului Johnson ajunse în cele din urmă piesa domnului Warrington să vadă lumina rampei. E adevărat că domnul Johnson i-a băgat pe gît tragedia prietenului său, domnul Garrick, pentru a o juca la Drury Lane, dar Garrick tocmai aranjase cu celebrul domn Home să prezinte o tragedie scrisă de autorul piesei *Douglas*. Drept care, *Carpezan* a fost dusă domnului Rich de la Teatrul Covent Garden și acceptată de acest director.

În seara premierei, domnul Warrington dădu un dineu elegant în onoarea prietenilor săi la localul Bedford Head din Covent Garden, de unde se deplasară *in corpore* la

teatru. Lăsară doar unul sau doi însoţitori lîngă tînărul nostru autor, care rămase la cafenea. Din cînd în cînd venea la el cîte un prieten ca să-i spună cum merge spectacolul. Rolul lui Carpezan îl deţinea Barry, Shuter era bătrînul nobil, Reddish — cred că nici nu mai e nevoie s-o spun — îl întruchipă excelent pe Ulric, iar rolul regelui Boemiei îl jucă un tînăr actor din Dublin, domnul Geoghegan, sau Hagan, cum i se spunea în lumea teatrului, care stîrni admiraţia publicului prin ţinuta şi măiestria sa. Doamna Woffington arăta prea bătrînă în rolul eroinei, mai ales în actul întîi, dar uciderea ei în actul patru, deşi dădu naştere la mari îndoieli, stîrni groaza şi încîntarea spectatorilor. Domnişoara Wayn cîntă balada destinată să fie executată de pajul regelui, tocmai în momentul uciderii nefericitei soţii, şi toată lumea fu de acord că Barry avea o înfăţişare teribilă şi patetică în rolul lui Carpezan, în special în scena execuţiei. Graţia şi eleganţa tînărului Hagan cuceri aplauze unanime. Piesa fu montată foarte elegant de domnul Rich, deşi se exprimară unele îndoieli dacă în marşul ienicerilor din ultimul act regizorul n-a greşit cumva introducînd un elefant favorit care mai apăruse în diverse pantomime şi pe lîngă care umbla în pas cadenţat unul din servitorii negri ai domnului Warrington îmbrăcat într-un costum turcesc. Celălalt negru se afla în galeria valeţilor şi plîngea sau aplauda zgomotos la momentul potrivit.

Executarea Sybillei a fost punctul de cotitură al întregii piese. De îndată ce au văzut-o decapitată, prietenii lui George au început să respire uşuraţi şi solii veneau pe rînd la cafenea pentru a-i anunţa succesul deplin al tragediei. În mijlocul aplauzelor generale, domnul Barry anunţă că spectacolul se va repeta şi că piesa este opera unui tînăr gentleman din Virginia, prima sa încercare dramatică.

Tare am fi dorit să ne aflăm în loja unde şedeau în timpul spectacolului toţi prietenii noştri, să fi urmărit agitaţia şi nerăbdarea lui Theo în timp ce succesul piesei nu părea încă asigurat, şi să fi privit îmbujorările din obrajii ei, scînteierile din ochii ei, cînd triumful nu mai putea fi pus la îndoială. În timpul micii tulburări din actul patru, Harry era palid ca moartea — doamna Lambert spunînd că e mai alb la faţă chiar decît Barry, măcar că

acesta era machiat cu praf de cretă. Dar dacă Briareus [1] ar fi fost în stare să aplaude şi tot n-ar fi putut face mai mult zgomot decît Harry la sfîrşitul reprezentaţiei. Domnul Wolfe şi generalul Lambert izbucniră în urale entuziaste. Firește, doamna Lambert plînse ; şi cu toate că Hetty spuse : „De ce plîngi, mamă ? Nu cumva vrei să vezi pe vreunul din ei înviind ? Doar ştii bine că şi-au meritat soarta !“ — de fapt şi fata era tot atît de încîntată ca şi oricare altă persoană dintre cei de faţă, inclusiv micuţul Charley de la Chartreux, care fusese învoit în seara respectivă de doctorul Crusius, şi domnişoara Lucy, care fusese adusă special de la pension pentru a asista la această ocazie rară. Erau prezenţi şi lordul Castlewood şi sora lui, lady Maria ; lordul îşi părăsi loja pentru a-l felicita pe domnul Barry şi pe ceilalţi actori chiar pe scenă ; iar preotul Sampson aduse un ajutor nepreţuit din stal, dînd tonul pentru aplauze ; de fapt, după cît cred, îl instruise în prealabil şi pe Gumbo să-l urmărească din ochi de la galerie şi să-i imite exemplul.

Negreşit, în seara aceea prietenii domnului Warrington au participat la un supeu extrem de vesel — mult mai vesel decît cel al domnului Garrick, de exemplu, care n-a avut prea mare succes cu piesa *Agis* şi cu corurile ei înfiorătoare ; mai mult ca sigur că domnul Garrick a simţit din nou că a scăpat o ocazie mare preferînd tragedia domnului Home celei a tînărului nostru autor. Un supeu vesel am spus ? Mai multe supeuri vesele. Domnul Gumbo le-a oferit un ospăţ mai multor domni în livrele care îl ajutaseră să susţină capodopera stăpînului său ; domnul Harry Warrington dădu un supeu la „Steaua şi Jartiera“ din Pall Mall, invitînd zece ofiţeri din noul său regiment, care veniseră la Londra anume pentru a face galerie la *Carpezan ;* şi, în sfîrşit, domnul George Warrington, a primit pe cei trei actori principali ai tragediei, familia care ocupa loja laterală, pe domnul Johnson şi pe remarcabilul său prieten, pictorul Reynolds [2], pe lordul Castlewood cu sora sa şi încă vreo două persoane. Întîmplător lady Maria a stat alături de tînărul actor care jucase rolul regelui. Întîmpla-

[1] Uriaș cu o sută de mîini din mitologia greacă.
[2] *Sir Joshua Reynolds* (1723—1792), mare pictor englez.

rea a făcut ca domnul George Warrington să o aibă drept vecină pe domnişoara Theo şi, fără îndoială că a petrecut o seară plăcută în compania ei. A domnit o animaţie şi o cordialitate extremă şi cînd s-au rostit toasturi, lady Maria a propus, în ceea ce o privea, să se ridice paharul în sănătatea „regelui Ungariei". Acest gentleman, plin de elocinţă şi de foc, cu o purtare admirabilă atît pe scenă cît şi în afara teatrului, a susţinut că, deşi a fost o dată ucis în cursul serii, îşi exprimă speranţa că o să aibă ocazia să mai moară de o sută de ori pe acelaşi cîmp de bătălie ; a adăugat că, mort sau viu, jură că va şti întotdeauna al cui umil şi plecat servitor trebuie să rămînă. Ah, dacă măcar ar fi avut o coroană adevărată în locul diademei lui de carton şi beteală, cu cîtă bucurie ar fi pus-o la picioarele ladyei Maria ! Nici lordul Castlewood, nici domnul Esmond nu se arătară din cale afară de încîntaţi de această galanterie a gentilomului, — pe care o atribuiră, cel puţin în parte — şi poate nu în mod nejustificat — vinului şi punciului pe care le supsese din abundenţă, Theo şi cu sora ei, aflîndu-se pentru prima dată în această lume, erau puţin speriate de purtarea extrem de expansivă a domnului Hagan — dar lady Maria, avînd mult mai multă experienţă, o acceptă cu dragă inimă. La o oră tîrzie, chemară trăsurile şi gentlemenii le conduseră acasă pe doamne ; după plecarea acestora, unii dintre ei se întoarseră în sala de banchete şi sfîrşitul a fost că au trebuit să-l trimită pe Carpezan acasă cu lectica, în timp ce „regele Ungariei" s-a ales cu o durere cumplită de cap ; Poetul, deşi îşi amintea că a ţinut o serie întreagă de discursuri, a fost uluit la culme cînd s-a trezit a doua zi la el acasă cu vreo cinci-şase din oaspeţii lui pe care-i invitase în cursul nopţii să vină şi să mănînce din nou cu el.

În seara anterioară — cînd le-a urcat în trăsura lor pe doamna Lambert şi pe fiicele ei, toate aceste reprezentante ale sexului frumos erau încîntate, emoţionate şi tulburate ; puteţi fi siguri că gentilomul nostru s-a dus la ele a doua zi pentru a vorbi despre piesă, despre public, despre actori şi despre frumuseţile spectacolului, de nenumărate ori la rînd. Doamna Lambert auzise că doamnele din teatru reprezintă o societate cam periculoasă pentru

tineri. Nădăjduia că George o să fie prudent și că n-o să frecventeze prea mult bufetul actorilor.

George zîmbi și spuse că are el un leac împotriva tuturor ispitelor de la bufetul actorilor și că nu se teme cîtuși de puțin de ele ; în timp ce vorbea, se uita țintă în ochii lui Theo, de parcă acolo ar fi fost amuleta ce urma să-l apere de orice primejdie.

— De ce să-i fie teamă, mamă ? întrebă cu multă simplitate fecioara noastră, neavînd habar ce înseamnă primejdia sau prefăcătoria.

— Nu, draga mea, nici eu nu cred că e cazul să se teamă, zise maică-sa, sărutînd-o.

— Nu cumva îți închipui că domnul George ar putea să se îndrăgostească de băbătia aia vopsită care a jucat rolul principal ? întrebă domnișoara Hetty scuturîndu-și căpșorul. După vîrstă, aia ar putea foarte bine să-i fie și mamă.

— Și adică tu ce crezi că la vîrsta noastră n-ar putea să ne mai iubească nimeni sau că nu mai avem și noi inimă ? întrebă destul de acră maică-sa. Sînt convinsă, sau aș putea să spun, nădăjduiesc și cred că taică-tu gîndește altfel. După cît îmi închipui, domnișoară, el e foarte mulțumit. El unul nu-și bate joc de oamenii în vîrstă, indiferent ce fac fetițele abia ieșite de pe băncile școlii. Mă tem că ele ar cam trebui să se întoarcă acolo și n-ar fi rău să-și amintească de a cincea poruncă — sau încă și mai bine să-și fi și amintit, Hetty.

— Nu mi-am dat seama că aș încălca această poruncă spunînd că o actriță e de o vîrstă cu mama lui George, susținu Hetty.

— Mama lui George e de vîrsta mea, domnișoară ! sau cel puțin era cînd învățam *noi* la școală. Iar Fanny Parker — actuala doamnă Mountain — avea șapte luni mai mult ca noi ; am fost împreună în clasa de franceză ; și zău că nu văd de ce vîrsta noastră ar trebui să devină subiectul unor remarci batjocoritoare din partea copiilor noștri, așa că ți-aș fi recunoscătoare dacă ai cruța-o, rogu-te ! George, tu o găsești pe maică-ta prea bătrînă ?

— Mă bucur că mama e de vîrsta dumneavoastră, mătușă Lambert, zise George pe un ton cît se poate de sentimental.

Ciudată aprindere a pasiunii — extraordinară pervertire a judecății ? Într-o perioadă anterioară căsătoriei, se întîmplă adeseori ca un bărbat să țină pur și simplu la soacră-sa ! În timpul ăsta bunul nostru general jura, și chiar cu oarecare dreptate, că e gelos. Doamna Lambert făcea mult mai mult caz de George decît de oricare altă persoană din familie. O gătea pe Theo cît mai frumos cînd era vorba să dea ochii cu George ; o mîngîia tot timpul și ori de cîte ori vorbea de el, maică-sa părea că-i adresează un apel lui Theo. Parcă-i spunea : „Nu ți se pare că astăzi e palid, Theo ?“, „Nu ți se pare că a zăbovit prea mult citind astă noapte ?“ și așa mai departe.

Dacă băiatul răcea, doamna Lambert ar fi vrut să-i pregătească o fiertură și să-l pună cu picioarele în apă fierbinte. Îi trimitea rețete de-ale ei pentru îngrijirea sănătății. Cînd era plecat, nu mai contenea să vorbească despre el cu fiica sa. Nu mă îndoiesc că domnișoarei Theo îi plăcea destul de mult acest subiect. Cînd venea George, doamna Lambert constata negreșit că e nevoie de ea în altă parte a casei și-i poruncea lui Theo să aibă grijă de el pînă cînd s-o întoarce ea. De ce înainte de a se întoarce în cameră o puteai auzi vorbind în dreptul ușii cu copiii ei cei mai mici și mai nevinovați, cu servitorii din camerele de la etaj și așa mai departe ? Cînd reapărea, oare domnul George nu ședea întotdeauna în picioare sau pe vreun scaun la o distanță considerabilă de domnișoara Theo — afară, bineînțeles, de cazul din ziua în care ea și-a scăpat din întîmplare foarfeca și în modul cel mai firesc el s-a aplecat să i-o ridice.

Într-un tîrziu, sosi din Virginia o epistolă pe care George recunoscu scrisul elegant, bine știut, al doamnei Esmond. Înainte de a-i rupe sigiliul, George tremură și se înroși pînă în vîrful urechilor. Era răspunsul la scrisoarea trimisă de el acasă cu privire la brevetul de ofițer al fratelui său și la relațiile cu domnișoara Lambert. Cît privește intențiile sale în legătură cu Harry, doamna Esmond își exprima aprobarea deplină. Iar în privința căsătoriei, ea nu se declara împotriva unui mariaj timpuriu. Accepta descrierea domnișoarei Lambert așa cum o făcuse el, ținînd bineînțeles seama de amendamentele care trebuie aduse unui portret zugrăvit de un îndrăgostit și, de dragul lui

şi pentru binele lui, ea nădăjduia din suflet că domnişoara e într-adevăr aşa cum o înfăţişa dînsul. După cîte putea deduce doamna Esmond din scrisoarea fiului ei, domnişoara nu părea să aibă deloc avere, ceea ce era regretabil, întrucît, deşi familia lor era înzestrată cu pămînturi, avea prea puţini bani gheaţă. Totuşi, slavă Domnului, casa era destul de îmbelşugată pentru copii şi pentru copiii copiilor, iar soţiile fiilor ei erau bine-venite să împartă cu ea tot ce poseda. Cînd o să afle mai multe detalii de la domnul şi doamna Lambert, o să răspundă şi ea la rîndul ei mai pe larg. Îi venea greu să se prefacă a nu fi nutrit speranţe mai frumoase pentru fiul ei, întrucît un gentleman care se bucura de numele şi perspectivele lui putea să aspire la mîna celei dintîi lady a regatului ; dar, întrucît providenţa hotărîse ca fiul ei să aleagă pe fiica vechii ei prietene, ea încuviinţa, şi avea s-o primească în casă pe soţia lui George ca pe propriul ei copil.

Scrisoarea o aduse domnul Van den Bosch din Albany, care cumpărase de curînd un domeniu întins în Virginia şi care venea în Anglia pentru a-şi da nepoţica la un pension. Ea, doamna Esmond, nu era deloc materialistă şi prin urmare faptul că această domnişoară era moştenitoarea unei averi foarte însemnate, nu era nicidecum motivul pentru care dorea ca fiii ei să-i acorde toată atenţia domnului Van den Bosch. Proprietăţile lor se învecinau şi dacă Harry ar fi putut să găsească la tînăra domnişoară calităţile fizice şi spirituale *adecvate unei tovarăşe de viaţă,* doamna Esmond ar avea cel puţin satisfacţia de a-şi vedea amîndoi copiii în preajma ei la bătrîneţe. În încheiere, ea îi trimitea complimente afectuoase doamnei Lambert, pe care o ruga să-i mai scrie din cînd în cînd, iar tinerei care urma să-i fie noră îi transmitea binecuvîntarea ei.

Scrisoarea nu se dovedea prea cordială şi se vedea bine că autoarea ei nu era cine ştie ce mulţumită ; dar, oricum, ea îşi anunţa în mod oficial consimţămîntul. Vai, cu cît entuziasm s-a grăbit George să ducă în Soho veştile multaşteptate pe care le avea acum în buzunar ! Bănuiesc că vrednicii noştri prieteni au citit uşor esenţa acestor veşti pe chipul lui — pentru că altfel de ce ar fi luat doamna Lambert mîna fiicei ei şi de ce ar fi sărutat-o pe obraz cu o căldură atît de neobişnuită în momentul în care

George anunță că a primit scrisori de acasă ? Apoi, cu glasul frîngîndu-i-se de emoție, cu fața palidă, și cu un tremur vizibil, el îi adresă domnului Lambert următoarele cuvinte :

— Domnule general, scrisoarea doamnei Esmond constituie un răspuns la o scrisoare de a mea prin care o informam că am stabilit o legătură în Anglia, pentru care ceream aprobarea mamei. Ea și-a dat consimțămîntul, pentru care sînt atît de recunoscător, și trebuie să-mi rog scumpii prieteni să fie și ei la fel de buni cu mine.

— Domnul să te aibă în pază, scumpul meu băiat ! zise bunul general punîndu-i tînărului mîna pe creștet. Mă bucur să te am drept fiu, George. Ei, haide, haide, tinerilor, nu vă puneți în genunchi ! Firește că George poate s-o facă și poate să-i mulțumească lui Dumnezeu că i-a dat cea mai bună nevestică de pe tot cuprinsul Angliei. Da, draga mea, afară doar de perioadele cînd ai fost bolnavă, nu ne-ai pricinuit niciodată vreo strîngere de inimă — și jur că fericit e bărbatul care te-a cîștigat !

Nu am nici cea mai mică îndoială că tinerii au îngenuncheat dinaintea părinților lor, așa cum se obișnuia pe atunci ; și sînt absolut sigur că doamna Lambert i-a sărutat pe amîndoi și că și-a înrourat din belșug batista. Hetty n-a fost de față la această scenă sentimentală, și cînd a auzit de ea s-a exprimat destul de aspru și a scos un hohot de rîs care era departe de a fi agreabil, spunînd :

— Astea sînt singurele noutăți pe care mi le dați ? Păi eu știam de luni de zile. Ce vă închipuiți că n-am și eu ochi, că n-am urechi, ce Dumnezeu !

Dar în particular s-a arătat mult mai duioasă. Și-a cuprins surioara de gît, a îmbrățișat-o cu căldură și a jurat că Theo n-o să găsească niciodată o persoană care să-i iubească mai mult decît sora ei. Cu Theo deveni cît se poate de blîndă și smerită. Cu George nu se putu abține de la glume și ironii, dar el era prea fericit ca s-o mai bage în seamă și prea mărinimos ca să nu recunoască pricina geloziei ei.

Cînd toți cei interesați ajunseră să citească scrisoarea doamnei Esmond, e drept că documentul acela păru puțin vag. Conținea doar promisiunea că îi va primi pe tineri în casa ei, dar nici un fel de propunere sau făgăduială de

a-i înzestra printr-o convenție. Generalul clătină din cap cu scrisoarea în mînă — dar de fapt nu-i trecuse prin minte s-o cerceteze decît la vreo două-trei zile după celebrarea logodnei dintre George și fiica lui ; acum însă cînd citi cuvintele exacte ale doamnei Esmond, nu le găsi cine știe ce încurajatoare.

— Eh ! zise George. Am să încasez trei sute de lire pentru tragedia mea. Pot foarte ușor să scriu o piesă pe an ; și dacă o fi să fie rău, la urma urmei putem trăi și din această sumă.

— Din ea și din patrimoniul pe care-l ai, zise tatăl lui Theo.

Acum George se văzu silit să explice, cu oarecare șovăială, că tot achitînd facturi pentru maică-sa și plătind brevetul de ofițer al lui Harry, și datoriile acestuia, precum și propria lui răscumpărare — și-a cheltuit aproape în întregime patrimoniul.

Cînd i se anunță această veste, domnul Lambert căpătă o înfățișare și mai gravă, dar văzînd ochii fetei întorși spre el cu o spaimă și o tandrețe nemărginită, o luă în brațe și jură că, fie ce-o fi, scumpa lui fiică nu va întîmpina nici o opoziție în îndeplinirea dorințelor ei.

În privința întoarcerii în Virginia, George mărturisi deschis că nu-l încîntă prea tare ideea de a reveni acolo și de a depinde întru totul de maică-sa. Încercă să-i descrie puțin generalului viața lui de acasă și-i arătă cît de puțin e pe gustul lui acel gen de sclavie. Nu. De ce să nu stea în Anglia, de ce să nu mai scrie și alte tragedii, să studieze dreptul și, eventual, să-și găsească o slujbă ? Adevărat, de ce nu ? Drept care începu imediat să alcătuiască planul unei noi tragedii. Din cînd în cînd aducea fragmente din opera lui ca să le citească domnișoara Theo și sora ei ; pe Hetty o apuca un acces de căscat, dar Theo declara această piesă încă și mai frumoasă și mai admirabilă decît ultima, care fusese de-a dreptul perfectă.

Logodna tinerilor noștri prieteni fu adusă la cunoștința membrilor respectivelor lor familii și fu anunțată lui Sir Miles Warrington de nepotul său, printr-o scrisoare ceremonioasă. O vreme, Sir Miles nu avu nimic deosebit de obiectat împotriva acestei căsnicii ; deși, fără doar și poate că domnul George Warrington ar fi putut să ți-

tească mai sus, date fiind origina şi perspectivele lui. Adevărul era că Sir Miles îşi închipuise că doamna Esmond a convenit să-şi înzestreze bine fiul şi că el dispune de o avere considerabilă. Dar cînd auzi că George depinde întru totul de maică-sa şi că micul său patrimoniu propriu a fost tocat, ca şi al lui Harry mai înainte, indignarea lui faţă de lipsa de chibzuială a nepotului său nu mai cunoscu nici o limită ; nici nu găsea cuvinte pentru a-şi exprima groaza şi furia faţă de lipsa oricăror principii de care dăduseră dovadă amîndoi aceşti fraţi nefericiţi ; de aceea consideră că e de datoria lui să-şi spună răspicat cuvîntul în privinţa lor, şi-şi aşternu pe hîrtie opiniile într-o scrisoare adresată cumnatei sale din Virginia. Cît despre generalul Lambert şi soţia lui, care treceau drept persoane respectabile, era oare de tolerat ca asemenea oameni să-l prindă pe un tînăr fără o para chioară în mrejele unui mariaj cu fiica lor, care nici ea n-avea un gologan ? În privinţa lor şi în privinţa comportării lui George, Sir Miles îşi expuse pe larg vederile în epistola către doamna Esmond. Ori de cîte ori George îl vizita la Londra, Sir Miles îi întindea cel mult un deget dacă nu chiar jumătate, şi nici măcar nu-l mai invita să savureze celebra bere slabă din familia lor. Faţă de Harry, unchiul lui parcă s-a mai înmuiat niţel ; Harry îşi îndeplinise datoria în timpul campaniei şi era lăudat în cercurile înalte. Îşi făcuse de cap, era drept, dar acum parcă devenise mai înţelept sau cel puţin se străduia să se îndrepte ; în schimb George era un adevărat fiu risipitor, îndreptîndu-se în goana cea mai mare spre dezastru, şi în cadrul familiei numele lui nu era pomenit niciodată fără un geamăt. Oare mai sînt astăzi mulţi băieţi săraci, mă întreb, ale căror familii politicoase se năpustesc asupra lor ca să-i persecute ?

Cei mai mulţi dintre verii Esmond erau măcar mai politicoşi şi mai cordiali decît rudele lui George din ramura Warrington. Între domnişorul William şi fraţii virginieni n-a existat niciodată o dragoste prea puternică ; cît despre lady Maria, deşi idila ei se încheiase, nu purta pică nimănui ; declara că are pentru verii ei multă simpatie şi afecţiune, parte din ea fiind împărtăşită şi de tinerii gentlemeni, care i-o întorceau cu recunoştinţă. A fost încîntată la

auzul comportării vitejești a lui Harry în cadrul campaniei ; a savurat din plin succesul lui George la teatru ; se ducea mereu la piesă și învățase pe de rost pasajele preferate din *Carpezan*. Într-o zi, cînd domnișorul George și domnișoara Theo tocmai făceau o plimbare sentimentală prin parcul Kensington, pe cine credeți că au întîlnit ? Pe verișoara Maria însoțită de un gentleman într-un costum după ultima modă și cu o foarte frumoasă pălărie cu dantelă. Cine putea fi acest domn dacă nu Maiestatea Sa „regele Ludovic al Ungariei", domnul Hagan ? El îi salută și îi părăsi imediat. Lady Maria îl întîlnise pur și simplu din întîmplare. Domnul Hagan venea uneori să-și studieze rolurile în parcul Kensington — „în căutarea liniștii" după cum spunea el ; George le însoți pe cele două domnișoare pînă la ușa casei lordului Castlewood din Piața Kensington. La despărțire, lady Maria îi făcu un șirag întreg de complimente lui Theo, spunîndu-i ce bine arată, felicitînd-o pentru virtutea ei, pentru viitoarea ei fericire, pentru părinții pe care-i are, pentru soțul pe care i-l hărăzise Dumnezeu, pentru pelerina de rips pe care o purta, pentru frumusețea picioruşelor ei delicate și a cataramelor de la botine.

Întîmplarea făcu în seara aceea ca Harry să vină la Londra și să doarmă în locuința lui obișnuită. Cînd George apăru la micul dejun, căpitanul era în cameră (pe vremea aceea tuturor gentlemenilor din armată li se spunea „căpitani") și se uita la scrisorile de pe masă.

— Hei, George, strigă el, uite o scrisoare de la Maria !

— Seara trecută a adus scrisoarea un băiețel din Common Garden — dormea domnișorul George, zise Gumbo.

— În legătură cu ce ar putea să fie ? întrebă Harry în timp ce George o parcurgea cu o expresie nedumerită.

— Firește că în legătură cu piesa mea, răspunse George, rupînd hîrtia, fără a-și schimba expresia feței.

— Ce, nu cumva a început să-ți scrie și *ție* biletele de amor, Georgy ?

— Nu, firește că nu mie, răspunse frate-su, dar nu mai rosti nici un cuvînt în privința scrisorii.

Iar la masă, în Dean Street, cînd doamna Lambert spuse :

— Va să zică ieri în parcul Kensington aţi întîlnit pe cineva plimbîndu-se cu „regele Ungariei“ ?

George răspunse tot cu o întrebare :

— Cine nu şi-a ţinut gura ? A fost un lucru cu totul accidental — regele merge acolo pentru a-şi învăţa rolurile şi întîmplarea a făcut ca lady Maria să treacă prin parc pentru a se duce în vizită la *alţi* slujitori ai regelui din palatul Kensington.

Pentru moment aşa se încheie această poveste.

La ordinea zilei erau noi lucruri pline de interes pentru virginienii noştri. După Crăciun, tinerii gentlemeni împreună cu alţi prieteni, se întruniră într-o seară la masa generalului Lambert şi printre comeseni se afla şi noul comandant al lui Henry, generalul-maior Wolfe din regimentul 67. Tînărul general era mult mai grav ca de obicei. Toată conversaţia se învîrti numai în jurul războiului. Se aşteptau evenimente de mare importanţă. Marele ministru care venise acum la putere era absolut hotărît să continue războiul pe o scară mult mai vastă decît se încercase pînă atunci : o armată era trimisă în Germania pentru a-l ajuta pe prinţul Ferdinand, se pregătea o altă mare expediţie în America.

Domnul Lambert interveni spunînd :

— Vă propun să ridicăm paharul în sănătatea comandantului — să-i urăm să ducă o campanie glorioasă şi să revină cu bine printre noi.

— De ce nu ridici paharul, domnule general ? îl întrebă doamna Lambert pe oaspete.

— Nu el trebuie să toasteze în sănătatea lui, zise Lambert, ci noi trebuie să bem pentru el.

Cum ? James Wolfe fusese numit comandant ? Toate doamnele trebuiau să bea un pahar cu acest prilej deosebit şi ele se conformară amestecîndu-şi vocile lor blînde cu aplauzele celorlalţi comeseni.

„Dar de ce are o înfăţişare atît de melancolică ?“ se întrebară doamnele cînd se retraseră. Mai tîrziu îşi amintiră mereu de faţa lui palidă.

— Poate că şi-a luat rămas bun de la logodnică, sugeră duioasa doamnă Lambert.

La această aluzie sentimentală, firește că toate doamnele se întristară la rîndul lor.

Între timp, gentlemenii continuară conversaţia despre război şi despre şansele de izbîndă. Domnul Wolfe nu-i contrazise pe cei care spuseră că expediţia urmează să aibă drept ţintă Canada.

— Ah, domnule general, zise Harry, ce n-aş da ca regimentul nostru să vă însoţească şi să pot şi eu face o nouă vizită vechilor mei prieteni de la Quebec.

Cum ? Harry fusese acolo ? Da. El povesti vizita făcută la Quebec cu cinci ani mai înainte, spuse că oraşul îi este destul de familiar şi că de asemenea cunoaşte împrejurimile lui. Aşează dinaintea lui pe masă cîteva bucăţele de pesmet şi făcu de o parte şi de alta cîte un rîuleţ de punci.

— Furculiţa asta, zise el, reprezintă insula Orleans, avînd de o parte şi de alta braţul de nord şi respectiv de sud al fluviului Sf. Laurenţiu. Aici e oraşul de jos, cu o baterie — cîte tunuri erau instalate acolo pe vremea noastră, frăţioare ? Dar, la urma urmei, cu tunuri cu bătaie lungă puteţi juca acelaşi joc de pe malul Sf. Iosif. Aici e rîul cel mic, cum zic ei, Sf. Carol, şi un pod de pontoane cu un cap de pod dincolo, lîngă arsenal. Aici e cetăţuia şi dincoace sînt mînăstirile — multe, multe mînăstiri de maici — şi catedrala ; iar dincoace, în afara liniilor, spre apus şi spre sud, se întind aşa-numitele cîmpii ale lui Abraham — unde a avut loc o mică poveste de care probabil că-ţi mai aminteşti, frăţioare, nu ? El şi cu un tînăr ofiţer din regimentul Rousillon s-au duelat timp de douăzeci de minute şi George l-a rănit, după care şi-au jurat unul altuia *amitié eternelle* [1] şi ce bun lucru s-a dovedit a fi acesta pentru George ; într-adevăr, secundul lui i-a salvat viaţa în ziua aceea îngrozitoare a înfrîngerii lui Braddock.

— Era un tinerel tare de treabă, aşa că vă propun să toastăm pentru el. *Je bois à la santé du Chevalier de Florac !* [2]

— Cum, Harry, ştii şi franţuzeşte ? întrebă lordul Wolfe.

Tînărul îl privi pe general cu ochi scăpărători.

— Da, zise el, vorbesc franceza, dar nu chiar aşa de bine ca George.

---

[1] prietenie veşnică (fr.)

[2] Beau în sănătatea Cavalerului de Florac ! (fr.)

— În schimb, el își amintește bine orașul și, după cum vedeți, ar putea să instaleze bateriile și cunoaște și terenul de o sută de ori mai bine ca mine ! strigă fratele mai mare.

Cei doi ofițeri mai vîrstnici avură un schimb de priviri ; domnul Lambert zîmbi și încuviință din cap de parcă ar fi răspuns întrebărilor mute ale camaradului său. Drept care acesta vorbi astfel :

— Domnule Harry, dacă te-ai săturat de domnișori și domnișoare elegante și de cafeneaua White și de cursele de cai...

— Vai, domnule ! zise tînărul roșindu-se ca para focului.

— Și dacă îți surîde o călătorie cu corabia, așa pe nepusă masă, treci mîine pe la mine.

Ce-or fi fost oare strigătele zgomotoase auzite de doamnele instalate în salonaș ? Erau uralele pe care le-a scos Harry Warrington sărind în sus de bucurie la auzul invitației generalului.

În seara următoare, domnul Lambert îi luă mîna lui Hetty și i-o ținu multă vreme, în cursul conversației pe care o avu cu ea. Nici nu menționă măcar subiectul care simțea că o preocupă, afară poate doar de faptul că blîndețea și bunătatea lui, încă și mai mari decît de obicei, o făcură pe fată să înțeleagă că el îi cunoaște gîndurile.

— Azi-dimineață, zise el, am luat micul dejun cu James Wolfe și era de față și prietenul nostru Harry. Cînd acesta și alții au plecat, am rămas să stau de vorbă cu James în privința marii expediții în care urmează să pornească. Bine ar fi fost dacă bravul său tată ar mai fi trăit cîteva luni ca să-l vadă întorcîndu-se încărcat de onoruri de la Louisbourg și ca să afle că Anglia întreagă așteaptă de la el realizarea unor fapte și mai glorioase ! Sănătatea lui James e tare șubredă — atît de șubredă încît mi-e cam teamă pentru viața lui — și pe lîngă asta mai e și tare deprimat pentru că trebuie să se despartă de domnișoara pe care o iubește de atîta vreme. El e de părere că puțină odihnă l-ar mai fi întremat ; și căsătoria cu ea a fost ținta întregii lui vieți. Dar, oricît de mare ar fi dragostea lui (și el e de fapt la fel de romantic ca și voi, tinerii de șaptesprezece ani), onoarea și datoria sînt încă și mai

mari, și, la chemarea lor, el își părăsește casa, soția, tihna și sănătatea. Orice om de onoare ar face la fel ; orice femeie care îl iubește cu adevărat n-ar face altceva decît să-i prindă armura pe trup. James se duce astă seară să-și ia rămas bun de la maică-sa ; și cu toate că ea ține la el ca la ochii din cap și e una dintre cele mai tandre femei din lume, sînt sigur că n-o să dea nici cel mai mic semn de slăbiciune la plecarea lui.

— Cînd pleacă, tăticule ? întrebă fata.

— Se îmbarcă peste cinci zile.

Iar Hetty știa prea bine cine o să-l însoțească la bord.

CAPITOLUL LXVIII

ÎN CARE HARRY PORNEȘTE SPRE APUS

INIMILE NOASTRE DUIOASE nu pot suferi noțiunea de despărțire și nici descrierea acesteia ; așadar, n-am să spun nimic despre sentimentele lui Harry Warrington în momentul cînd și-a luat rămas bun de la fratele și de la prietenii lui. Oare nu erau mii de oameni în aceeași situație ? Oare domnul Wolfe nu trebuia să-și sărute mama (viteazul său tată se dusese pe lumea cealaltă tocmai cînd fiul era plecat în glorioasa campanie de la Louisbourg) și nu trebuia să-și îmbrățișeze logodnica luîndu-și adio de la ea ? Oare bravul amiral Holmes, înainte de a porni spre Apus cu escadra lui alcătuită din vasele *Somerset, Terrible Northumberland, Royal William, Trident, Diana, Sea-Horse* — vasul amiral fiind fregata *Dublin* — nu trebuia și el să-și ia rămas bun de la doamna și domnișoarele Holmes ?

George își însoțește fratele și rămîne o vreme cu el la Portsmouth în așteptarea vîntului prielnic. Îi strînge mîna domnului Wolfe, îi privește pentru ultima dată fața palidă și vede corăbiile îndepărtîndu-se în dangătul clopotelor și în bubuitul tunurilor de pe țărm. A doua zi se întoarce la casa lui și la treburile acelea care sînt, fără

îndoială, printre cele mai egoiste și mai absorbante dintre toate ocupațiile de pe lume — îndeletnicirea la care și-a făcut ucenicia mai orice bărbat trecut de treizeci de ani. Simte un junghi de tristețe privind cămăruța în care venea Harry adeseori, și dă cu ochii de hîrtiile lui arse doar pe jumătate în vatra căminului. Peste cîteva minute a și plecat în Dean Street și a început să șoptească la urechea drăgăstoasei lui logodnice în lumina flăcărilor jucăușe. Ea e foarte fericită — vai ce fericită e ! — că el s-a întors. De fapt e aproape rușinată de fericirea ei. Oare nu e o dovadă de împietrire această fericire a ei, cînd biata Hetty e atît de tristă ? Biata Hetty, micuța ! Într-adevăr, e o dovadă de egoism să te bucuri cînd ea e într-o situație atît de tristă. Îți face pur și simplu rău cînd o vezi.

— Vai, te rog, nu ! Păi, e de datoria mea să fiu nefericită și e o mare, mare ticăloșie din partea mea dacă nu sînt, zice Theo.

Nu e greu să-i înțelegem duioasa căință. Dar cine ne-ar putea spune ce sens au avut vorbele ei „ te rog, nu" ? Am mai spus că era întuneric în cameră, că flăcările erau jucăușe și „te rog, nu" sînt cuvinte care au fost fără doar și poate rostite într-un moment de întuneric mai profund. Intră slugile aducînd cina și luminările. Sosește familia ; conversația devine generală.

Încă vreo două zile și toată lumea și-a reluat cărțile sau treburile obișnuite. Cît despre George Warrington, acest celebru dramaturg e foarte ocupat cu o nouă lucrare. După ce *Carpezan* s-a jucat vreo treizeci sau patruzeci de seri la rînd, alte genii au pus stăpînire pe teatru.

E posibil să existe persoane care s-au întrebat cum de poate fi atît de nestatornic orașul încît să se plictisească vreodată de o asemenea capodoperă ca Tragedia — persoane care nu sufereau să-i vadă pe actori îmbrăcați în alte haine și recitînd versurile altcuiva ; dar George, fiind mai sceptic din fire, accepta într-un mod foarte filozofic soarta tragediei lui și băga în buzunar cu o satisfacție foarte calmă tantiemele de la reprezentații. De la domnul Dodsley, librarul, primi alocația obișnuită în sumă de o sută de lire ; de la directorul teatrului încă două sute sau mai mult ; primi și laudele criticilor și prietenilor lui ; toate

acestea îl făcură să se aşeze la masa de lucru pentru a pregăti o nouă piesă, cu care spera să realizeze un succes şi mai mare decît cu prima lui lucrare.

Luni întregi trec peste această muncă şi peste celelalte treburi agreabile care-i ocupă timpul. Vai ce lucruri plăcute ! Cea mai fericită epocă a tinereţii şi a vieţii e aceea cînd îţi mărturiseşti prima dragoste şi constaţi că ea e împărtăşită ; cînd ochii cei mai îndrăgiţi strălucesc zi de zi urîndu-ţi bun venit şi buzele cele mai scumpe nu mai contenesc şoptindu-ţi tainele lor dulci ; cînd ultima privire care însoţeşte cuvintele „noapte bună" povesteşte noi delicii pentru ziua următoare ; cînd inima e atît de încărcată de dragoste şi fericire încît ar putea să reverse din belşugul ei atît cît să ajungă pentru toată lumea ; cînd ziua se încheie cu rugăciuni pline de bucurie şi începe cu speranţe vesele ; cînd îndoiala pare laşitate, nenorocirea o imposibilitate şi sărăcia doar o dulce încercare la care e pusă statornicia ! Părinţii lui Theo, amintindu-şi cu recunoştinţă de propria lui tinereţe stau fericiţi deoparte şi asistă la drăgălaşa comedie pe care o joacă tinerii. Şi în una din scrisorile sale din anii de mai tîrziu, adresată după cum se cuvenea soţiei lui după o absenţă temporară de acasă, George Warrington notează cum a trecut prin faţa multîndrăgitei case din Dean Street — fosta locuinţă a familiei Lambert — şi a ridicat ochii spre ferestrele ei întrebîndu-se cine o fi ocupînd camera în care el şi Theo au fost atît de fericiţi ?

Între timp putem afla cum se desfăşoară lucrurile şi ce fac prietenii noştri, reproducînd cîteva extrase din scrisorile lui George către fratele său.

De la fereastra veche din faţa grădinii Bedford, 20 august 1759.

„De ce ai revenit la stîncile colţuroase, la ţărmurile pustii, la verile fierbinţi, la iernile geroase de acasă, cînd ai fi putut culege atîţia lauri în Germania ? Regimentul Kingsley se întoarce cu o recoltă bogată de lauri, ca şi Jack-a-Green de ziua Armindenului. Cele şase regimente ale noastre au făcut minuni ; aşa ar fi făcut şi cavaleria noastră dacă ar fi lăsat-o lordul George Sackville. Dar cînd

prinţul Ferdinand a spus „la atac !“ lordul nostru ori n-a auzit, ori n-a putut traduce corespondentul nemţesc al cuvîntului „înainte“, aşa că noi doar i-am bătut pe franţuji, fără a-i nimici pe deplin, aşa cum am fi putut-o face dacă ar fi deţinut comanda lordul Granby sau domnul Warrington. Lordul nostru s-a înapoiat la Londra şi ţipă în gura mare să se înfiinţeze o curte marţială. El şi-a ţinut capul destul de sus în vremuri bune, iar acum, la necaz, manifestă o aroganţă atît de constantă încît aproape că-ţi vine să-l admiri. Arată de parcă l-ar pizmui oarecum pe bietul domn Byng şi de parcă ar zice că cine nu-l împuşcă manifestă faţă de el un *manque d'égard* [1].

Ducele n-a primit înştiinţarea să se pregătească pentru a părăsi această lume a măreţiei şi victoriilor, a căderilor şi dezamăgirilor. Alteţa Sa regală a suferit un atac de dambla ; şi, chipurile, *pallida mors* [2] l-a privit doar puţin prin uşa întredeschisă şi i-a zis «lasă că mai vin eu». Aşa tiran cum a fost, prinţul ăsta s-a dovedit plin de nobleţe atunci cînd era căzut în dizgraţie ; şi nici un rege nu a avut vreodată un slujitor mai fidel decît a fost pentru regele nostru fiul său. De ce mi-o fi plăcînd mie întotdeauna să ţin cu cei care pierd şi de ce mă simt înclinat să mă revolt împotriva cîştigătorilor ? Celebrul tău domn P... [3], patronul şi descoperitorul şefului tău, a ţinut discursuri în Camera Comunelor şi am fost şi eu de vreo două-trei ori să-l ascult. Mă indignează pur şi simplu grandilocvenţa lui. Aş da nu ştiu ce numai să văd pe un mic David doborîndu-l la pămînt pe acest uriaş care nu-şi mai încape în piele. Felul lui de a gîndi şi de a vorbi e poză curată. Îmi place mult mai mult comportarea lui Barry, măcar că e un actor foarte prost.

Pocahontas face progrese. Lui Barry îi place rolul căpitanului Smith ; şi cu toate că vrea să-l îmbrace în tunică roşie, pieptar albastru şi epoleţi, eu unul aş dori să-i fac un costum exact ca cele din portretele gentlemenilor din vremea reginei Elizabeta de la palatul Hampton Court ; cu jabou, cu barba pătrată şi ghete aşişderea. Dar

[1] lipsă de respect (fr.)
[2] moartea palidă (lat.)
[3] E vorba de William Pitt.

unchiul Lambert întreabă : Şi mă rog, pe Pocahontas ai vrea s-o vezi tatuată ? Cred că Hagan în rolul războinicului care e îndrăgostit de ea şi care, văzînd cît de mult îl îndrăgeşte ea pe căpitan, îl salvează pe acesta de la moarte, va avea un mare succes, sînt convins. Ciudat individ Hagan ăsta ! Prin gura lui umblă numai replici din piese şi vorbe solemne, dar de fapt, dacă nu mă înşel, e un băiat bun, cinstit şi brav. E supărat că în ultima vreme a fost distribuit în rolul lui Sir O'Brallaghan din noua farsă a domnului Macklin, *Dragoste à-la-mode*. Zice că lui i-e cam dezagreabil să-şi strîmmbe limmba cu asemmenea immitaţiuni de vorbire a unor delincvenţi. Ca şi cum ar fi fost nevoie de imitaţiuni cînd el personal are un accent atît de caraghios !

Oare să ţi-o spun ? Oare să ţi-o ascund ? Oare să-ţi rănesc inima ? Oare să-ţi produc un acces de gelozie turbată determinîndu-te să-ţi ceri o permisie pentru a te întoarce de urgenţă în Europa ? Ei bine, află atunci că deşi *Carpezan* a murit de mult, verişoara Maria vine neîncetat la teatru. Tom Spencer a zărit-o seară de seară la galerie şi ea îşi face apariţia exact în serile în care joacă Hagan. „Repede valet, cizmele şi bagajul domnului Warrington ! Cheamă imediat o trăsură cu patru cai care să-l ducă degrabă la Portsmouth !" Scrisoarea pe care am ars-o într-o dimineaţă cînd ne aflam la micul dejun (acum că tot am fost prins cu mîţa-n sac pot să-i dau drumul să fugă, pentru că are o cale lungă de străbătut) era de la verişoara Maria ; îmi sugera în mod discret că ar dori să n-o dau de gol ; drept care n-am să spun nimic în gura mare, ci doar am să-ţi şoptesc la ureche că în momentul de faţă Maria se străduieşte să se consoleze cît mai repede cu putinţă. Oare să-i stric distracţia ? S-o spun fratelui ei ? Dar oare treaba asta mă priveşte pe mine ? Ce-au făcut pentru tine sau pentru mine cei din familia Esmond, altceva decît să ne ia banii la cărţi ? Şi totuşi, nu-mi displace nobilul nostru văr. Mie mi se pare că, dacă ar putea, ar vrea să fie de treabă — sau cel puţin că pe vremuri ar fi făcut-o. A fost împins pe o cale greşită în viaţă şi acum probabil e prea tîrziu pentru a mai putea fi salvat. *O beati agricolae !* [1] era mare plictiseală în Virginia noastră, dar să mulţumim ce-

[1] O, fericiţi agricultori ! (lat.)

rului că am fost crescuți acolo. Am fost într-adevăr transformați în niște mici robi, dar nu ai ticăloșiei, cartoforiei și ai tovărășiei nepotrivite, fie masculine, fie feminine. Abia cînd bietul meu Harry a plecat de acasă i s-a întîmplat să se trezească în mijlocul unor tîlhari. Vreau să spun tîlhari *en grand* [1], care au tăbărît asupra lui la drumul mare în Anglia și l-au jefuit. Eu nu am o părere întru nimic mai proastă despre tine pentru că ai fost ghinionist și a trebuit să-ți predai punga. Dar acum o să te refaci și o să-ți cîștigi un bun renume ; și ai să mai ucizi și alți „dragoni franțuji" și ai să devii un mare comandant. Iar mama noastră o să vorbească despre fiul ei căpitanul, colonelul, generalul, și o să pună un pictor să facă portretul acestuia, cu epoleții încărcați de trese, cînd bietul de mine va fi doar un mărunt poetastru care-și irosește vremea cu pana în mînă sau, dacă ar fi să dăm crezare chiar și celor mai frumoase speranțe, un sinecurist comod cu o căsuță la Richmond sau la Kew și cu vreo zece pui de Piele Roșie care o să alerge la poarta grădinii să facă reverențe cînd unchiul lor generalul va trece călare pe armăsarul său maiestuos, însoțit de un aghiotant cu buzunarele pline de turtă dulce pentru nepoței și nepoțele. Ție ți-e sortit să învîrți prin aer paloșul lui Marte. Cît despre mine, eu țintesc la o viață tihnită : un mic cămin tihnit, o mică bibliotecă tihnită plină de cărți și o mică Persoană, *dulce ridentem, dulce loquentem* [2], de cealaltă parte a focului, în timp ce eu mîzgălesc hîrtiile. Sînt atît de încîntat de această perspectivă, atît de mulțumit și fericit de ea, încît mă apucă și teama cînd meditez asupra ei, ca nu cumva să-mi scape ; și mă sfiesc să-i vorbesc de fericirea mea pînă și scumpului meu Hal. Ce înseamnă pentru mine ambiția, cînd am această siguranță ? Ce-mi pasă mie de războaie, cînd îmi zîmbește în preajmă această pașnică beatitudine ?

Prietenul mamei noastre, domnul Van den Bosch a fost plecat într-un turneu făcut în vederea descoperirii familiei sale din Olanda și, în mod destul de ciudat, chiar a găsit-o. Domnișoara (pe care solicitudinea mamei noastre o hărăzea drept soție Înălțimii-tale), a învățat șase luni la

[1] în stil mare (fr.)
[2] cu rîs plăcut și vorbă plăcută (lat.)

şcoala Kensington şi iese acum cu tot felul de înzestrări drăgălaşe, care urmează s-o transforme într-o doamnă de o eleganţă desăvîrşită. Tăticul ei a adus-o în Dean Street ca să facă o plecăciune şi ea a tras o reverenţă de toată frumuseţea. Cu toate că n-are decît şaptesprezece ani, nici o văduvă nobilă de şaizeci de ani nu ar putea fi mai degajată. A făcut conversaţie cu mătuşa Lambert ca de la egal la egal : pe fete le-a tratat ca pe nişte gîgîlici — spre mînia lui Hetty şi spre distracţia lui Theo. A discutat politică cu generalul şi a vorbit despre ultimele serate, opere, mode, costume şi bîrfe cu o uşurinţă şi o degajare atît de mare, încît, dacă n-ar fi făcut vreo două-trei gafe ţi-ai fi putut închipui că domnişoara Lydia e născută în cartierul Mayfair. Zice că de aci înainte se va instala lîngă Curtea regală şi că o enervează taică-su care şi-a luat o locuinţă în Monument Yard. Amatorii de frumuseţi brunete n-ar putea găsi uşor o fiinţă mai minionă şi mai drăguţă. Dar tu, scumpul meu frate, îmi cunoşti gusturile, aşa că..."

CAPITOLUL LXIX

UN MIC NEVINOVAT

GEORGE WARRINGTON A POMENIT în scrisoarea citată puţin mai sus că, în ciuda felului cum se purtase mai înainte cu Harry la jocul de cărţi, lordul Castlewood şi cu el rămăseseră prieteni şi relaţiile dintre ei erau ca între rude bune. Dacă George avea nevoie de antetul lui sau de o recomandare la Curte sau de o invitaţie la Camera Lorzilor pentru a asista la o dezbatere, vărul lui era întotdeauna gata să-l servească, era un camarad agreabil şi spiritual şi făcea tot ce putea ca să favorizeze interesele rudei lui, dacă nu erau întru nimic păgubite ale sale.

Merse chiar atît de departe încît să promită că se va strădui din răsputeri, intervenind pe lîngă oameni influenţi, pentru a-i găsi o slujbă domnului George Warrington, care, din zi în zi, se arăta tot mai puţin dispus să se în-

toarcă în țara lui de baștină și să se pună iarăși sub autoritatea maternă. George nu avea numai un motiv sentimental pentru a rămîne în Anglia ; activitatea și societatea Londrei îl încîntau mult mai mult decît orice lucru pe care l-ar fi putut face acasă. Nu e imposibil ca viața trîndavă de plantator să fi fost potrivită pentru el, dacă prin asta ar fi putut să se bucure de independență. Dar în Virginia el era doar cel dintîi și — după părerea sa — cel mai prost tratat, dintre supușii mamei sale. Se îngrozea la gîndul de a se întoarce cu tînăra lui mireasă în Virginia și la gîndul vieții care o aștepta pe ea acolo. Mai bine să fii liber și sărac în Anglia, în sînul unei societăți plăcute, de care era atașat, avînd eventual și vreo speranță de a se distinge în viitor, decît să ducă viața plictisitoare și lipsită de variație de acasă, decît să suporte servitutea apăsătoare, ciondănelile frecvente, indiscutabilele manifestări de gelozie și diferendele la care ar fi trebuit să-și supună soția de îndată ce se vor fi îndreptat spre casa din Virginia.

Așadar, promisiunea lordului Castlewood de a-i aranja situația lui George a fost acceptată cu dragă inimă de virginian. Firește, lordul nu rezolvase prea strălucit nici situația fratelui său și nici măcar a lui proprie — cu toate că ocupa un loc în Camera Lorzilor, nu era deloc de invidiat ; dar noi sîntem liberi să credem ceea ce dorim și George Warrington găsi cu cale să pună bază pe propunerea de protecție a rubedeniei sale. Spre deosebire de familia Warrington, lordul Castlewood se arătă foarte binevoitor și amabil cînd fu pus la curent cu logodna dintre George și domnișoara Lambert ; el veni să-i viziteze pe părinții acesteia. Îl lăudă pe George în fața lor, și o lăudă pe domnișoară în fața lui George și se făcu în general atît de agreabil în societatea lor, încît acești oameni cu inima bună uitară complet de reputația lui mizerabilă și socotiră că numai o lume ticăloasă și nedreaptă a putut să-l vorbească de rău. Într-adevăr, el declară că în tovărășia lor simte că devine mai bun, ceea ce cu siguranță că se întîmplă oricărei persoane care intră în casa lor. În mijlocul lor era spiritual, vioi și, deocamdată, cumsecade. Își lăsa ticăloșia lumească în vestibul o dată cu pelerina pe care și-o agăța în cuier și nu le îmbrăca la loc

decît în momentul în care se urca în lectică. Oare care om trăit pe lumea asta şi pornit în călătoria vieţii nu cunoaşte vreun mic port, vreun mic liman tihnit şi odihnitor, unde se adăposteşte de furtună ? Foarte probabil că lordul Castlewood era într-adevăr, cît rămînea în prezenţa acestor oameni, mai degrabă cumsecade şi, cel puţin deocamdată, nu părea de loc să fie făţarnic.

Şi, aş spune chiar că soţii Lambert nu-şi făcură o părere mai proastă despre lord pentru că îşi afirmă deschis admiraţia pentru domnişoara Theo. Era foarte sinceră şi el nu susţinea că ar fi fost foarte profundă.

— Nu că-mi tulbură somnul şi nici n-o să mi se frîngă inima pentru că domnişoara Lambert preferă pe altcineva, comentă el. Numai atîta spun că tare aş fi dorit, doamnă, să fi avut şi eu norocul, cînd eram tînăr, să fi întîlnit o fiinţă atît de nevinovată şi de bună ca fiica dumneavoastră. Poate că în felul acesta aş fi fost ferit de multe rele ; dar tinerele nevinovate şi bune nu mi-au prea ieşit în drum, pentru că altfel fără doar şi poate nu m-ar fi lăsat să ajung atît de ticălos cum sînt.

— Vai, mylord, dar cu siguranţă că nu e prea tîrziu ! zise cu glas foarte blînd doamna Lambert.

Castlewood tresări, înţelegînd-o greşit.

— Nu e prea tîrziu, doamnă ? întrebă el.

Ea roşi.

— E prea tîrziu pentru a-i mai face curte scumpei mele fiice, mylord, dar nu e prea tîrziu pentru a vă îndrepta. Noi aşa citim prin cărţi, că nu-i niciodată prea tîrziu ca să te pocăieşti.

— Ştiu ce gînd vă trece prin minte, scumpă doamnă — ba chiar aş putea spune că v-am citit în ochi rugile ; dar parcă la ce pot folosi ele ? întrebă cu tristeţe lordul Castlewood. Dumneavoastră, buna mea doamnă, nu ştiţi tot adevărul. Nu cunoaşteţi viaţa noastră, a fiinţelor prea lumeşti ; nu ştiţi cît de devreme a început ea ; nu ştiţi cît de egoişti ne-a făcut Natura şi apoi nevoia şi educaţia. Soarta ţine hăţurile carului şi noi nu ne putem evita osînda. Cunosc o cale mai bună ; cunosc oameni mai buni; şi totuşi îmi urmez propria mea cale. A mea ? Nu, nu e a mea — e a Soartei ; şi totuşi, nu e chiar atît de nemiloasă

față de noi, de vreme ce, din cînd în cînd, ne permite să cunoaștem oameni de felul dumneavoastră.

La care cuvinte îi luă mîna doamnei și o privi drept în ochi, înclinîndu-se cu o grație melancolică. Tot ce spusese era perfect adevărat. Nici nu poate fi eroare mai mare decît să bănuiești că oamenii slabi și răi sînt necunoscători ai sentimentelor alese sau lipsiți de sensibilitate. Numai atît că sentimentele alese nu durează — ba mai mult decît atît, lacrimile sînt un fel de pervertire a sentimentelor, întrucît se spune că destrăbălații îmbătrîniți în rele socotesc că lacrimile și tristețea victimelor lor le sporesc bucuria. Dar doamna Lambert nu știa mai deloc ce se petrece în mintea bărbatului acestuia (de unde ar fi putut să știe ?) așa că ea se rugă pentru sufletul lui cu perseverență afectuoasă specifică femeilor. Era mult mai de treabă — da, da, era un om mult mai de treabă decît îl credea lumea. Era un om foarte interesant. Existau speranțe, de ce să nu mai existe pentru el speranțe foarte frumoase ?

Rămîne de văzut care dintre cei doi vorbitori au apreciat mai exact caracterul lordului. Între timp, dacă gentlemanul avea dreptate, doamna s-a îmbunat și amabilele ei urări și rugăciuni pentru pocăința acestui păcătos înrăit, chiar dacă n-au slujit la îndreptarea lui, în orice caz n-au putut să-i dăuneze. Tămăduitorii buni la suflet (și care femeie de treabă nu se numără printre cei mai pricepuți dintre ei ?) îl îngrijesc pe un păcătos, așa cum tratează medicii un pacient într-o stare gravă. Cînd bolnavul își recapătă sănătatea, interesul lor pentru el se stinge și pornesc să pipăie pulsul și să scrie rețete în alte case.

Dar atîta vreme cît maladia mai era încă în tratament, buna noastră doamnă nu se mai sătura să-l vadă pe bolnav. Între lordul Castlewood și familia Lambert s-a stabilit o legătură trainică și intimă. Nu sînt chiar așa de sigur dacă nu cumva unele elemente foarte pămîntene nu corespundeau pînă și planurilor spirituale ale bunei doamne Lambert (pentru că cine cunoaște un eden atît de pur și chiar păzit de îngerii cu paloșul de foc, în care să nu se strecoare cele pămîntești ?). Fiul ei se pregătea pentru hirotonisire. Lordul Castlewood se temea foarte tare că

actualul său capelan, domnul Sampson, ducea o viaţă atît de nepăsătoare şi avea legături atît de eterodoxe, încît foarte uşor ar fi putut ajunge în situaţia de a renunţa la postul său ; în care caz, lordul sugeră că s-ar putea ca această slujbă modestă şi măruntă să devină vacantă, disponibilă pentru serviciile unui tînăr preot cu principii şi purtări sănătoase, care s-ar mulţumi cu un stipendiu redus şi cu enoriaşi puţini dar prietenoşi.

Aşadar, cele două familii legară prietenie şi doamnele de la Castlewood, întotdeauna reprezentante ale celor mai bune maniere, veniră din nou să facă reverenţe în salonul doamnei Lambert. Se purtară foarte politicos cu părinţii şi cu domnişoarele. Doamna Lambert şi familia ei puteau veni oricînd la mesele de joc ale ladyei Castlewood. Bineînţeles că se jucau cărţi — toată lumea o făcea — şi Maiestatea Sa, şi episcopii, şi toţi membrii Camerei Lorzilor, şi soţiile lor. Dar nimeni nu era obligat să joace dacă n-avea chef ; şi bineînţeles că nimeni nu trebuia să aibă scrupule în privinţa acestui obicei din moment ce personaje auguste şi venerabile îl priveau zilnic cu ochi buni. Doamna Lambert îşi făcu adeseori apariţia la petrecerile ladyei Castlewood şi se arătă plină de recunoştinţă pentru primirea care i se făcea, şi încîntată de admiraţia stîrnită de fiicele ei.

Într-o scrisoare reprodusă anterior s-a pomenit de o familie americană de origină olandeză care venise în Anglia cu o recomandaţie foarte insistentă din partea doamnei Esmond, vecina din Virginia, către fiii ei din Europa. Vederile exprimate de doamna Esmond în această scrisoare erau atît de limpezi încît maestra neîntrecută în arta peţitoriei, doamna Lambert, nu putea să nu le înţeleagă. În ceea ce-l privea pe George, el era logodit ; dar Harry, pasiunea sărăcuţei Hetty, era acum la armată şi poate că mama fetei nu era chiar aşa tristă din această pricină. Ea îi spuse rîzînd lui George că ar trebui să asculte de poruncile mamei lui, să rupă logodna cu Theo şi să-i facă puţină curte domnişoarei Lydia, care era de zece ori — ce zic de zece ori ? — de o sută de ori mai bogată decît fata ei şi, fără doar şi poate, mult mai frumoasă.

— Da, într-adevăr, zise George, mărturisesc că așa este ; e mai frumoasă, e mai bogată și poate chiar mai deșteaptă (doamnei Lambert nu i-au plăcut prea tare asemenea laude), însă chiar de-ar avea toate calitățile pomenite, ce-i cu ele ? Așa putem să spunem și că domnul Johnson e mult mai deștept decît mine sau — cine să zicem ? domnul Hagan, actorul, e mult mai înalt și mai frumos ca mine, sau Sir James Lowther e mult mai bogat ; și totuși, rogu-vă, doamnă, spuneți-mi : credeți că am să fiu gelos pe vreunul dintre ei sau am să mă tem că Theo a mea o să-mi dea răvaș de drum de dragul vreunuia dintre ei ? Atunci de ce să nu mărturisesc că domnișoara Lydia e mai frumoasă ? Și mai bogată, și poate chiar deșteaptă, și vioaie, și bine crescută, dacă insistați neapărat asupra acestor lucruri, și hai să zicem chiar un înger, dacă așa ziceți. Theo nu se teme ; ce zici, fetițo, te temi ?

— Nu, George, zise Theo cu o privire atît de sinceră încît putea înfrînge orice scepticism și putea da de rușine orice gelozie. Și, în cazul cînd după acest schimb de replici mămica găsește un prilej de a părăsi încăperea pentru cîteva minute ca să-și aducă foarfeca, sau degetarul, sau papucii de casă și încălțătorul, sau crucea și globul din vîrful catedralei St. Paul, sau batista pe care și-a uitat-o în vestibul — în cazul cînd, zic eu, doamna Lambert părăsește încăperea cu vreo treabă sau un pretext oarecare, firesc sau nefiresc, eu unul nu am să mă arăt cîtuși de puțin surprins dacă la întoarcerea ei, peste cîteva minute, îl va găsi pe George la o distanță foarte mică de Theo care are culori foarte vii în obraji ; și dacă George o să-i lase tocmai atunci mîna dintr-a lui, eu unul n-am să am habar ce au făcut pînă atunci. Dar dumneavoastră, doamnă ? Vă mai amintiți cumva ce se întîmpla cînd venea domnul Guralumii să vă facă curte ? Și, la urma urmei, dumneavoastră care nici nu erați în cameră cu acești tineri, o să începeți să strigați „rușine !“, „pfui !“ ? Atunci dumneavoastră să vă fie rușine, doamnă Guralumii !

Ei bine, Harry fiind plecat iar Theo și cu George fiind logodiți în mod irevocabil, așa că nu mai există nici o posibilitate de a pune în aplicare micile planuri ale doamnei Esmond, de ce să nu aibă și doamna Lambert

planurile ei ? Şi, dacă e vorba să pice în calea lui o nevestică bogată, frumoasă şi cu ţinută aleasă, de ce să nu pună mîna pe ea Jack Lambert, studentul de la Oxford ? Aşa gîndeşte mama care n-a încetat niciodată să făurească planuri de a găsi o soţie cutărui băiat şi un soţ cutărei fete ; şi tocmai despre asta îi sporovăieşte ea generalului Lambert care, ca de obicei, o răsplăteşte pentru aceste eforturi doar cu epitetul de gîscă. În orice caz, doamna Lambert spune că frumuseţea şi averea nu constituie o piedică ; în orice caz, doamna Esmond a dorit ca această familie să fie primită în modul cel mai ospitalier şi nu e vina ei dacă Harry a plecat în Canada. Adică ce, generalul doreşte ca el să se întoarcă ? Vrea cumva ca băiatul să abandoneze armata şi perspectivele de a-şi cîştiga, poate, o reputaţie frumoasă ? Da, şi să vină în Anglia ca s-o ia de nevastă pe americanca asta şi să-i sfîşie inima sărmanei Hetty — asta ar vrea tatăl ei ? Şi nu ne mai batem gura degeaba scornind alte argumente şi să nu fim atît de nepoliticoşi încît să sugerăm că domnul Lambert ar fi avut dreptate dîndu-i unei soţii atît de iubitoare numele acelei păsări absurde cu pieliţe între gheare, sacrificată în fiecare an de Sfîntul Mihai.

În vremurile acelea de demult se făceau mari deosebiri de rang între oamenii de la curte şi cei din cartierul comercial ; cînd a venit prima dată la Londra, domnul Van den Bosch a avut de-a face aproape numai cu aceştia din urmă. Îşi luase o locuinţă în City, în apropierea reprezentantului său comercial. Cînd drăgălaşa lui fetiţă se întoarse de la şcoală într-o scurtă vacanţă, el o duse să ia aer la Islington sau Highgate, la vreo promenadă pe terenul de paradă al artileriei de la Bunhill Fields. Se duceau la casa de rugăciune baptistă din Finsbury Fields şi pe furiş s-au mai dus de vreo două ori să-l vadă şi pe domnul Garrick sau pe pungaşul ăla simpatic de Foote la Teatrul Mic. A participa la sărbătoarea primarului era o adevărată delicatesă pentru cel mai nobil gentleman ; iar a dansa cu un tînăr pînzar la Hampstead, era cea mai mare încîntare pentru o domnişoară. Cînd George s-a dus prima dată în vizită la aceşti prieteni ai mamei lui, a găsit acolo pe vechea noastră cunoştinţă, domnul Draper de la Temple,

ocupîndu-se în modul cel mai atent de domnișoară. Și avocatul, care era căsătorit, îi spuse domnului Warrington să bage bine de seamă, întrucît fata are perspectiva unei averi însemnate. Domnul Drabshaw, un tînăr gentilom quaker, nepot al domnului Trail, reprezentantul din Bristol al doamnei Esmond, se învîrtea și el adesea în jurul domnișoarei și fu cuprins de o alarmă cumplită și de bănuieli și mai cumplite cînd îșî făcu apariția domnul Warrington. Acesta, dorind să onoreze pe vecinii mamei sale, îl invită la o petrecere în apartamentul său ; și nu era oare cît se poate de firesc să le facă totodată cunoștință cu prietenii săi din Soho ? Oare s-ar fi găsit oameni mai potriviți ? Cu toții fură siliți să recunoască frumusețea domnișoarei Lydia. Avea un piciorus ca de zînă ; brațele, gîtul și ochii scăpărători erau ai unei însoțitoare a Dianei, o brunetă amatoare de vînători. Adusese cu ea de acasă un ușor accent plîngăreț — iar eu, *moi qui vous parle* [1] am auzit cel puțin o sută de mahalagii londonezi get-beget imitîndu-l în mod grosolan și am urmărit nenumărate travestiuri absurde ale lui, și totuși îl găsesc fermecător (dacă nu e prea exagerat) în gura unei femei fermecătoare.

După trecerea a șase luni, în cursul cărora, conform socotelilor tatălui ei, trebuia să capete toate deprinderile alese cè se puteau învăța la pensionul Kensington, domnișoara Lydia se întoarse fără nici o părere de rău la bunicul ei și își luă locul în lume. La început era o lume foarte strîmtă ; dar ea era o mică făptură foarte hotărîtă și-și pusese în gînd să-și lărgească sfera mondenă ; și ori încotro avea chef să se îndrepte, preaascultătorul ei bunic o urma. Zicea că și el a fost adeseori frustrat și contrazis în tinerețe și că severitatea de pe urma căreia a suferit nu i-a adus nimic bun. La rîndul lui, îl contrazise și-l frustrase pe propriul său fiu, ceea ce iarăși nu ieșise prea bine. Cît privește pe micuța Lyddy, era hotărît s-o lase să se bucure cît mai mult de viață. Oare domnișorul George nu-i dădea dreptate ? În Virginia se spunea — el nu știa dacă în mod îndreptățit sau nu — că tinerii domni de la Castlewood ar fi fost mai fericiți dacă doamna Esmond le-ar fi permis să mai facă puțin lucrurile și după plăcerea lor. George

[1] Cel care vă vorbește (fr.).

nu putea contrazice acest zvon public şi nici prin cap nu-i trecea să-l convingă pe binevoitorul bătrînel să-şi schimbe planurile în privinţa nepoţelei. Iar familia Lambert ar fi putut oare să facă altceva decît să-l primească aşa, cu braţele deschise, pe acest bătrîn cumsecade, pe acest părinte atît de iubitor şi mărinimos, bunul prieten al doamnei Esmond ?

Cînd domnişoara ieşi de la pension, bunicul se mută din Monument Yard într-o casă elegantă din cartierul Bloomsbury ; acolo îi urmară la început prietenii lor din City. Erau mari comercianţi din Virginia Walk ; erau negustori cinstiţi cu care cinstitul moşneguţ făcea afaceri ; erau nevestele şi fiicele, şi fiii lor — toţi purtîndu-se extrem de amabil cu domnişoara Lyddy. Ne-ar lua multă vreme să povestim cum toţi aceştia au dispărut pe rînd — cum au încetat chefurile la Belsize, excursiile la Highgate, plimbările de sîmbătă pînă la vila magistratului Higg din Highbury sau contradanţurile din casa cinstitului domn Lutestring de la Hackney. Pînă şi obiceiurile duminicale se schimbară ; ah şi vai, oroare a ororilor ! Domnul Van den Bosch părăsi casa de rugăciuni din Bunhil Row şi îşi luă pur şi simplu o strană în biserica din Queen Square !

Biserica din Queen Square, şi domnul George Warrington care locuia alături, în Southampton Row ! Nu era de loc greu de văzut pe cine îşi pusese ochii domnişoara Lyddy, iar domnul Draper, care pînă atunci nu mai contenea cu laudele la adresa ei şi a bunicului ei, profită acum de prilej pentru a-l preveni pe domnul George şi-l prezentă pe domnul Van den Bosch cu totul altfel decît îl cunoscuse el pînă atunci. Domnul Van den Bosch, cu toate că se lăuda atîta cu strămoşii săi olandezi, se trăgea din Albany, dintr-o familie foarte obscură. Îşi făcuse averea ca geambaş de moşii sau ca proprietar de corăbii de corsari (ocupaţie care semăna ca două picături de apă cu cea de pirat) şi din negoţul cu Guineea. Fiul său se căsătorise — dacă se poate spune că a fost vorba de o căsătorie, ceea ce era în mare măsură sub semnul întrebării — cu o servitoare şi, întrucît taică-su îl dezmoştenise, alunecase pe o pantă greşită, deprinsese năravuri rele şi dăduse ortul popii — din fericire pentru el — murind de moarte bună.

— Domnul Draper trebuie să-ţi fi spus lucruri foarte urîte despre mine, îi zise lui George placidul gentleman. Mai mult ca sigur că sîntem cu toţii nişte păcătoşi şi e uşor să spui ceva rău despre oricare dintre noi, fără a greşi prea tare, şi să adaugi şi multe alte lucruri neadevărate. Ţi-a zis că fiul meu a dus-o prost cu mine ? Asta ţi-am mărturisit-o şi eu. A vorbit răutăţi pe socoteala familiei mele ? Şi totuşi familia mea îi era foarte simpatică atunci cînd a vrut s-o căsătorească pe Lyddy a mea cu fratele lui. Domnul s-o aibă în pază ! Am primit nu ştiu cîte propuneri pentru ea. Iar dumneata eşti tînărul gentleman pe care l-aş fi ales pentru ea, şi nu scazi deloc în ochii mei pentru că preferi pe altcineva ; deşi, ce-i fi găsind la domnişoara dumitale, în comparaţie cu Lyddy a mea, te rog să nu te superi, dar zău că nu pot înţelege.

— Gusturile nu se discută, stimate domn, zise George cu aerul cel mai demn de care era în stare.

— Nu, domnule ; astea sînt minuni ale naturii şi se întîmplă în fiecare zi. Cînd ţineam prăvălia aceea din Albany, venea unul dintre cei mai de seamă nobili de-ai dumneavoastră care ar fi putut să o ia în căsătorie pe scumpa mea fiică — pe atunci mai trăia — şi încă şi cu o avere frumuşică, ceea ce ar fi însemnat, vezi bine, ca domnişoara Lyddy să rămînă săracă lipită pămîntului — întrucît eu mă certasem cu tatăl ei ; dar în locul frumoasei mele Bella, gentilomul acela a ales o stîrpitură sfrijită şi slută, mai puţin frumoasă decît domnişoara dumitale, şi fără un singur dolar pus pe numele ei. Iartă-mă, te rog, domnule George, dar nu pot spune decît că a fost un prost.

— Nu e nevoie să vă cereţi iertare, stimate domn, zise George rîzînd. Bănuiesc că gentlemanul îşi dăduse cuvîntul de onoare celeilalte dudui, că o cunoscuse mai înainte şi deci a rămas indiferent la farmecele frumoasei dumneavoastre fiice.

— Să nu te superi, domnule, dar am impresia că dacă un tînăr îşi dă cuvîntul că va face o prostie fără pereche, şi-l ţine întotdeauna. Dumnezeule mare, dar despre ce vorbesc eu acuma ? Vorbesc de lucruri de acum douăzeci de ani. Pe atunci eram înstărit, dar pot să spun că Dumnezeu

s-a arătat tare bun cu prăvălia mea şi acum sînt de trei ori mai bogat. Întreabă pe reprezentanţii mei comerciali ce sumă i-ar plăti peste şase luni lui Joseph Van den Bosch pentru întreprinderea din New York — sau chiar la vedere ; patruzeci de mii de lire ? Pot să-ţi garantez că ei ar onora o asemenea poliţă.

— Fericit e cel ce are poliţa, domnule ! zise George înclinîndu-se profund şi amuzat la culme de candoarea bătrînului.

— Vai, Doamne, ce materialişti sînteţi voi tinerii ! strigă cu simplitate bătrînul. În ziua de astăzi văd că nu vă gîndiţi decît la bani ! Fericit e cel ce pune mîna pe fată aş zice eu — banii nu sînt o problemă, scumpul meu domn, dacă merg mînă în mînă cu o domnişoară atît de drăgălaşă — deşi o spun tocmai eu, care nu prea am dreptul să fac asemenea afirmaţii, întrucît sînt bunicul ei bătrîn şi ramolit, care ţine la ea ca la ochii din cap. Vorbeam despre tine, Lyddy, scumpa mea — ia sărută-l tu pe bunicu, lumina ochilor mei ! Vorbeam despre tine, şi domnişorul George zicea că nu vrea să te ia de nevastă nici dacă bietul tău bunic ţi-ar da toţi banii pe care îi are.

— Nu, domnule, zise George.

— Ei bine, ai dreptate să spui nu, pentru că nici eu nu ţi-am spus totul, ăsta-i adevărul. Scumpa mea nepoată va avea mult mai mult decît fleacul acela de care am pomenit, atunci cînd cerurile se vor îndura să mă strîngă de pe lumea asta şi să mă trimită într-o lume mai bună ; cînd va muri bietul babalîc Gappy, Lyddy va fi o bogătaşă, ăsta-i adevărul. Dar deocamdată ea nu vrea ca eu să mor, nu-i aşa ?

— O, nu, bunicuţule drag ! strigă Lyddy.

— Acest tînăr gentleman nu te vrea (ochii negri ai lui Lyddy spun cu cochetărie „mulţumesc, domnule"), dar în orice caz el are cel puţin meritul că e sincer şi cinstit, lucru pe care nu-l putem spune despre toată lumea din această Londră îmbătrînită în rele. O, Doamne, Doamne, cît de materialişti sînt oamenii ! Ştii că acolo, în Monument Yard, toţi rîvneau la scumpa mea nepoţică din pricina banilor ei ? Păi era Tom Lutestring, era domnul Draper, minunatul vostru avocat, şi chiar şi domnul Tubbs, capelanul de la

casa de rugăciuni a baptiştilor ; şi cu toţii veneau şi se învîrteau bîzîind ca muştele în jurul borcanului cu miere. De aceea ne-am mutat din cartierul acela unde locuiesc confraţii mei negustorii.

— Firește, ca să scăpăm de muște ! zise domnişoara Lydia scuturîndu-şi căpşorul.

— Unde locuiesc confraţii mei negustorii, reluă bătrînul. Pentru că altfel, cine sînt eu ca să mă gîndesc să frecventez lumea voastră nobilă şi aleasă ? Eu nu ţin prea mult la modă, domnule George ; nu-mi plac piesele şi poezia, te rog să mă ierţi că ţi-o spun ; în viaţa mea n-am fost vreodată la teatru decît ca să fac pe gustul acestei fetişcane zvăpăiate.

— Vai, bunicule, dar ce frumos a fost ! Eu am plîns aşa de tare, nu ? zice copila.

— Cînd, draga mea ?

— La... la piesa domnului Warrington, bunicule.

— Zău, draga mea ? Aşa e ! Aşa e ! Era ziua curierului ; şi-mi sosise corespondenţa ; şi vasul meu *Lovely Lyddy* tocmai intrase în portul Falmouth ; şi căpitanul Joyce îmi povestise cum a vrut bunul Dumnezeu să-l scape din ghearele unui vas franţuzesc de piraţi ; şi în mintea mea nu erau decît gînduri de recunoştinţă pentru această salvare care mi-a cruţat o mare pierdere băneasc㠖 domnule George — pentru că în vremurile astea de război rata la asigurare este scandalos de mare pentru corăbii, aşa că prefer să risc decît să mi le asigur — şi de aceea mărturisesc că n-am prea ascultat piesa la care m-am dus numai ca să-i fac pe plac micuţei Lyddy.

— Şi mi-ai făcut mare plăcere, scumpul meu Gappy ! strigă domnişoara.

— Domnul să te aibă în pază ! Atunci înseamnă că mi s-au împlinit dorinţele ! Ce altceva mai poate dori un om aici pe pămînt, decît să le facă bucurie copiilor săi, domnule George ? Şi mai ales eu, care am ştiut ce înseamnă să fii nefericit, pe cînd eram tînăr, şi am învăţat să mă căiesc pentru că m-am purtat prea aspru cu tatăl scumpetei ăsteia de faţă.

— Vai, bunicule ! strigă copila dezmierdîndu-l iar.

— Da, am fost într-adevăr prea aspru cu el, scumpa mea ; și tocmai de aceea o răsfăț atît de tare pe micuța mea Lyddy !

Urmară noi sărutări și alintări între Lyddy și Gappy. Micuța îl cuprinse pe moșneguț pe după gît cu brațele ei frumoase marmoreene, îi sărută obrajii ofiliți cu buzele ei de un roșu aprins, îi înconjură capul venerabil cu un nimb de pudră stîrnită din peruca lui de mîngîierile ei ; și-l privi tot timpul pe domnul George ca și cum ar fi vrut să spună : „Ei, domnule ? N-ai vrea să-ți fac și dumitale la fel ?“

Mărturisim — dar oare mărturisim totul ? — că, fără doar și poate, George a relatat întrevederea sa cu Lyddy și Gappy și informațiile furnizate de bătrîn cu privire la bogăția nepoatei ; dar nu cred că a spus chiar totul ; pentru că altfel Theo nu s-ar fi arătat chiar atît de interesată de Lyddy, chiar atît de amuzată de ea și atît de amabilă cu fata, la proxima lor întîlnire.

Acum se întîlneau destul de des, în special după ce bătrînul american s-a stabilit în Bloomsbury. Domnul Van den Bosch era mai toată ziua în City, ocupîndu-se de afaceri, și frecventînd bursa. În absența lui, Lyddy conducea gospodăria și-și primea oaspeții ca o lady sau pleca în oraș într-o caleașcă elegantă pe care-i poruncise bunicului să i-o închirieze, dar în care el rareori putea fi convins să pună piciorul. În scurtă vreme, domnișoara Lyddy se arătă atît de degajată în caleașcă, de parcă nicicînd în viață n-ar fi mers altfel. Își trimitea slugile în toate părțile. Se ducea cu trăsura la galanterie, la bijutier, își vizita prietenii cu un aer cum nu se poate mai demn sau făcea plimbări cu ei pentru a lua aer. Atît Theo cît și Hetty se distrau foarte bine cu ea ; dar oare sora mai mare ar fi fost la fel de încîntată dacă ar fi știut tot ce făcea domnișoara Lyddy ? Nu că Theo ar fi fost geloasă din fire — ba chiar dimpotrivă ; dar sînt destule cazuri cînd o doamnă are dreptul la puțină gelozie, și susțin acest lucru chiar dacă frumoasele mele cititoare ar fi dispuse să mă contrazică în vreun fel sau altul.

Domnișoara Lyddy își permitea să vorbească atît de deschis — lăudîndu-l pe domnul George — foarte probabil tocmai pentru că-l știa logodit. Cînd rămîneau singuri — și

această șansă binecuvîntată se ivea destul de des în casa domnului Van den Bosch, pentru că după cum am spus el era mereu plecat după o treabă sau alta — era pur și simplu de minune să vezi cu cîtă nevinovăție micuța făptură își manifesta entuziasmul, punîndu-i tot felul de întrebări inocente cu privire la el, la geniul lui, la modul său de viață de acasă și de la Londra, la proiectele lui de căsătorie și așa mai departe.

— Mă bucur foarte tare că o să te însori, vai ce tare mă bucur ! (zicea ea, scoțînd totodată un oftat cum nu se poate mai jalnic), pentru că înseamnă că-ți pot vorbi deschis, foarte deschis, ca unui frate, fără să-mi fie frică de politețea aceea odioasă din pricina căreia încasez mereu ocări la pension. Îți pot vorbi foarte deschis ; și dacă-mi placi, îmi pot permite să ți-o spun, nu-i așa, domnule George ?

— Vai, zise George înclinîndu-se și zîmbind, te rog fă cum vrei ; e genul de conversație care încîntă pur și simplu pe majoritatea bărbaților și asemenea vorbe sînt o delectare, în special cînd sînt rostite de buze atît de frumoase ca ale domnișoarei Lydia.

— Dar ce știi despre buzele mele ? zise fata făcînd botișor și totodată ațintind asupra lui o privire cum nu se poate mai inocentă.

— Adevărat, ce știu ? întrebă George. Poate că aș dori să știu mult mai multe.

— În orice caz ele nu spun nimic altceva decît adevărul ! zise fata. Tocmai de aceea unii oameni nu le îndrăgesc prea tare ! Dacă eu una am ceva în minte, e imposibil să nu iasă la iveală. Sînt o fată crescută la țară — ăsta-i adevărul — ce-i în gușă e și-n căpușă — sînt toată numai cinste și simplitate ; nu ca domnișoarele voastre englezoaice care au învățat Dumnezeu știe ce la pensioanele lor, și mai tîrziu de la bărbați.

— Într-adevăr, domnișoarele noastre sînt niște mici monștri de ipocrizie ! strigă George.

— Te gîndești la domnișoarele Lambert ? S-ar fi putut să mă gîndesc și eu la ele și totuși afirm sus și tare că în momentul acela nu la ele m-am gîndit. Și ele au fost la pension și după aceea au ieșit mult prin lume — mai mare

păcatul pentru ele, întrucît cu siguranță că n-au învățat nimic bun de acolo. Și acum că am afirmat acest lucru, bineînțeles că poți să te duci să-i spui domnișoarei Theo, nu-i așa, domnule ?

— Că n-a învățat nimic bun în lume ? Dar ea nici n-a prea avut ocazia să vorbească vreodată cu bărbați — afară doar de taică-su, de frate-su, și de mine. Care dintre noi ți se pare că ar fi putut s-o învețe ceva rău ?

— A, nu dumneata, în nici un caz ! Deși îmi dau seama că a te afla în prezența dumitale e un lucru destul de primejdios ! zise fata oftînd.

— Ba zău că nu e nici o primejdie și te rog să mă crezi că nu muște ! zise George rîzînd.

— Eu n-am zis că muști, zise cu multă dulceață fata. După părerea mea sînt alte lucruri mai primejdioase decît mușcatul. Nu ești foarte spiritual ? Ba da, și ești sarcastic, și isteț ; și nu rîzi tot timpul de oameni ? Nu ai darul de a convinge și de a cîștiga pe oameni de partea dumitale ? Dacă ar fi să mă privești în felul acela, nu știu ce s-ar întîmpla cu mine. Oare și fratele dumitale era la fel, ăla cu care trebuia să mă mărit ? Și el era la fel de isteț și spiritual ca dumneata ? Am auzit că-ți seamănă leit ; dar mi s-a spus că nu e la fel de bun de gură. Mă rog ! E bine că ești logodit, domnișorule George, asta-i tot. Crezi că dacă m-ai fi cunoscut întîi pe mine, tot ți-ar fi plăcut mai mult domnișoara Theo ?

— Draga mea, se zice că în cer se pun la cale căsătoriile, așa că mai bine să nu ne îndoim că și a mea tot acolo a fost orînduită, zise George.

— Bănuiesc că nu s-a mai auzit niciodată de un asemenea lucru — un bărbat cu două logodnice ? întrebă fecioara nevinovată. Mare păcat, zic eu. Vai de mine ! Ei poftim, ia auzi ce prostii îmi ies din gură ! Sînt ca fetița din poveste care plîngea să-i dea mămica luna de pe cer ; și uite că eu n-o pot căpăta. E prea sus ca să ajung la ea — prea sus și prea splendidă și strălucitoare ; orice aș face, tot degeaba, că nu pot ajunge pînă la ea. Vai de mine, ce fetișcană fără minte și capricioasă, și răsfățată mă mai arăt acum ! Dar un lucru poți să-mi făgăduiești — să-mi dai acum cuvîntul de onoare, domnule George ?

— Ce anume ?

— Că n-o să-i spui domnișoarei Theo, pentru că altfel o să mă urască.

— De ce ar trebui să te urască ?

— Pentru că eu o urăsc și aș vrea să crape mai degrabă ! izbucni domnișoara.

Și ochii care pînă mai adineauri păreau atît de blînzi și lăcrimoși, arseră deodată cu văpăi de mînie și obrajii i se îmbujorară.

— Rușine ! adăugă ea după o pauză. Sînt o proastă dacă mă dau de gol ! Dar tot ce e în inima mea trebuie să iasă la iveală. Sînt o pădureancă, asta sînt. Am fost crescută într-un loc unde soarele arde mai tare decît sub cerul ăsta încețoșat. Dar nu sînt ca tinerele voastre englezoaice reci, care înainte de a vorbi, sau de a gîndi, sau de a simți trebuie să aștepte aprobarea mămicii. Ei haide, haide ! Se prea poate să fiu o gîsculiță pentru că am zis ce mi-a ieșit din gură. Sînt convinsă că ai să te duci să-i spui domnișoarei Lambert. Mă rog, n-ai decît !

Dar, după cum am mai arătat, George nu s-a dus să-i spună domnișoarei Lambert. Unele taine trebuie păstrate chiar și față de persoana iubită ; poate că și față de el însuși nu voia George să recunoască sensul exact al mărturisirii domnișoarei ; sau, dacă l-a recunoscut, nu i-a dat curs ; afară poate doar de faptul că în prezența domnișoarei Lydia, gentilomul meu se arăta deosebit de curtenitor și delicat ; iar în absența ei se gîndea cu multă duioșie la ea și întotdeauna cu o oarecare plăcere. Într-adevăr, ar fi groaznic dacă un bărbat n-ar răsplăti cu puțină bunătate și recunoștință afecțiunea candidă a unei inimi atît de tinere și calde.

Dar ce-o fi zvonul ăsta care a ajuns la urechile prietenilor noștri, cum că tînărul domn Lutestring și tînărul domn Drabshaw, quakerul, s-au bătut ca chiorii într-o cîrciumă din City tocmai din pricina acestei domnișoare ? S-au certat la un pahar de băutură și probabil s-au luptat. Dar de ce oare domnul Draper care inițial o lăudase atît de mult a început acuma să debiteze asemenea povești împotriva bunicului ei ?

— Bănuiesc, zise doamna de Bernstein, că vrea să pună mîna pe fată pentru vreun client sau vreo rudă de-a lui. Şi spune toate basmele astea pentru a-i alunga peţitorii. Cînd a venit fata la mine cu bunică-su s-a comportat admirabil ; şi mărturisesc, domnule, că mi s-a părut un mare păcat că o preferi pe fetişcana aia mititică şi roşie de la ţară, săracă lipită pămîntului, în locul acestei fete drăguţe, zvăpăiate şi candide, cu o avere atît de mare cum am auzit că ar avea.

— Ah, mătuşico, va să zică a fost pe la dumneata ? îşi întrebă George rubedenia.

— Bineînţeles că a fost pe la mine, răspunse aceasta pe un ton destul de sec. Dacă fratele tău n-a fost cumva atît de prost încît să se îndrăgostească de cealaltă domnişoară Lambert...

— Adevărul este, doamnă, că sper să pot afirma contrariul, observă George.

— Ei bine, atunci cînd s-o întoarce împreună cu domnul Wolfe, n-ar trebui oare să-i cadă cu tronc această micuţă, după cum doreşte mama voastră (numai că, să fim drepţi, noi cei din familia Esmond nu prea ţinem seamă de ce doresc mămicile noastre) şi s-o ia de nevastă şi să se instaleze lîngă voi în Virginia ? Ea urmează să moştenească o avere imensă, de care tu nici nu vrei să te atingi. Atunci, rogu-te, de ce să nu rămînă, totuşi, în familia noastră ?

George află cu această ocazie că domnul Van den Bosch şi cu nepoţica au venit adeseori în casa doamnei de Bernstein. Făcîndu-şi plimbarea preferată cu însoţitoarea preferată în Kensington Gardens, George văzu trăsura domnului Van den Bosch intrînd în piaţa Kensington. Va să zică americanii se duceau s-o viziteze pe lady Castlewood, nu ? Făcînd o mică anchetă află că şi pe această lady au vizitat-o de cîteva ori. Era poate ciudat că nu i-au pomenit nimic în legătură cu aceste vizite ; dar întrucît nu-l prea interesau treburile altora, iar el personal nu avea cine ştie ce taine şi ascunzişuri, George nu şi le imagina uşor la alţii. Ce-i mai păsa lui acum de cîte ori Kensingtonul era gazdă pentru Bloomsbury sau cît de des făcea Bloomsburyul reverenţe la Kensington ?

În ambele locuri se întîmplau o serie de lucruri de care virginianul nostru nu avea habar. Într-adevăr, oare nu se întîmplă atîtea sub ochii noştri, fără ca noi să vedem despre ce e vorba ? Oare nu se joacă zilnic în faţa noastră comedii şi tragedii cărora nu le înţelegem nici hazul, nici patosul ? Foarte probabil că George se ducea acasă gîndind : „Mi-am găsit un loc bun în inima acestei domnişoare. Aproape că mi-a şi mărturisit-o. Biata fetiţă nevinovată ! Mă întreb ce-o fi găsind la mine ca să mă placă atît de mult ?“ Şi ar fi putut oare el să se supere pe ea pentru această nefericită preferinţă ? Oare s-a mai supărat vreodată un bărbat pentru asemenea motiv ? Poate că n-ar fi fost chiar atît de încîntat dacă ar fi cunoscut tot adevărul ; sau, dacă ar fi ştiut că e doar unul dintre interpreţii comedici, şi în nici un caz personajul ei principal. Era doar Rosenkrantz şi Guildenstern în Tragedie, rolul lui Hamlet fiind jucat de un gentleman necunoscut. Vai cît de frecvent se întîmplă ca micile noastre vanităţi să primească un asemenea şoc şi să fie supuse unei binevenite umilinţe ?

CAPITOLUL LXX

ÎN CARE CUPIDON JOACĂ UN ROL DE FRUNTE

ŞI TOTUŞI ACUMA, înainte de a merge mai departe cu povestirea acţiunilor domnişoarei Lydia, trebuie să ne îndeplinim datoria de a explica acea propoziţie din scrisoarea domnului Warrington către fratele lui, care se referă la lady Maria Esmond şi care va fi rămas poate misterioasă pînă în clipa de faţă, pentru unii cititori cu mintea simplă. Pentru că, într-adevăr, cum ar putea nişte oameni aşezaţi să ghicească o asemenea taină ? Cum ar putea nişte tineri inocenţi şi onorabili să creadă măcar o clipă ca o femeie de neam nobil, dintr-o familie veche şi avînd experienţa unui om matur — o femeie pe care doar cu cîteva luni în urmă am văzut-o îndrăgostită moartă — să uite în aşa de mare măsură cine este, încît (o, roşesc pînă în vîrful degetelor scriind această propoziţie !) — încît, nu numai să se

îndrăgostească de un om de origină umilă şi cu mulţi ani mai tînăr decît ea, dar chiar să-l ia de bărbat în faţa întregii lumi ? Adică de fapt, nu chiar în faţa lumii, ci mai degrabă în spatele ei — ca să spunem aşa ; pentru că popa Sampson a încheiat această legătură indestructibilă între cei doi preopinenţi în secret, la capela sa din Mayfair.

Acum nu vă grăbiţi s-o condamnaţi întru totul. Pentru că lady Maria manifestase, iar apoi învinsese, o preferinţă nesăbuită pentru tînărul ei verişor, ar fi putut acesta să constituie un motiv de a nu se mai îndrăgosti niciodată de altcineva ? Oare numai bărbaţii sînt îndreptăţiţi să se bucure de privilegiul schimbării, iar femeile urmează să fie ţinute de rău pentru că din cînd în cînd mai profită şi ele de vreun mic prilej de consolare ? Nu pot exista invective mai aspre, mai grosolane şi mai neînţelepte, decît sînt, de pildă, cele adresate de Hamlet mamei sale în legătură cu noua ei căsătorie. Adevărul este, foarte probabil, că acea făptură firavă şi parazitară avea nevoie să se agaţe de ceva şi, întrucît Hamlet senior dispăruse din cale, ea s-a încolăcit în jurul lui Claudius. Dar ce, n-am cunoscut noi femei atît de doritoare să se aşeze încît s-au putut încolăci în jurul a doi bărbaţi în acelaşi timp ? Şi, la urma urmei, de ce să nu fie ospeţe de nuntă după praznicele de la înmormîntare ? Dacă ieri ai rostit rugăciunile de mulţumire după masă, asta ar putea constitui un motiv să nu-ţi fie foame astăzi ? Pofta firească de lucruri bune şi dorinţa de a savura banchetul de astă seară arată că mîine seară la ora opt vei avea foarte probabil nevoie să iei o nouă cină.

Cel care o robise în momentul de faţă pe Maria nu era altul decît domnul Geoghegan sau Hagan, tînărul actor care jucase în tragedia lui George. Felul lui de a vorbi îţi pătrundea în inimă, ochii lui erau atît de luminoşi, înfăţişarea lui atît de nobilă şi-i stătea atît de bine în armura de piele poleită şi în peruca mare cu zorzoane, în timp ce rostea versurile aprinse ale poetului, încît inima doamnei i-a cedat, exact ca inima Ariadnei în faţa lui Bacchus cînd legătura ei cu Tezeu s-a sfîrşit. Tînărul irlandez s-a simţit profund atins şi entuziasmat de preferinţa pe care i-o arăta distinsa demoazelă. Se prea poate ca el să fi dorit de fapt în adîncul inimii lui o lady Maria Hagan de o vîrstă mai puţin înaintată, dar greu ar fi putut descoperi o fiinţă

mai tandră. Se lipea de el neînchipuit de tare. Se retrase cu el în umila lui locuinţă din cartierul Westminster cînd fu necesar să dezvăluie taina căsătoriei lor şi cînd rudele ei furioase o renegară.

Într-o bună zi, întorcîndu-se de la biroul său din Whitehall, generalul Lambert aduse acasă vestea şi se veseli împreună cu întreaga familie. În epoca aceea simplă, o glumă nu era socotită de loc mai proastă dacă friza puţin vulgaritatea ; şi o doamnă din societatea aleasă rîdea de o pagină veselă din Fielding sau plîngea citind o scrisoare de-a Clarissei care astăzi ar face-o pe o lady să se holbeze pur şi simplu de groază. Mucalitul general spuse tot felul de lucruri spirituale pe tema acestei căsătorii şi a rolului jucat de George în realizarea ei ; de asemenea, făcu aluzie la gelozia care-l va muşca pe Harry cînd va auzi noutatea. El jură că e o adevărată cruzime din partea lui Hagan că nu şi l-a ales pe George drept naş ; că întîiul lor născut ar trebui să fie botezat fie Carpezan, fie Sybilla, conform tragediei, şi cîte şi mai cîte. N-o să le prea dea mîna să ţină o caleaşcă, dar ar putea să împrumute o birjă şi nişte balauri de carton de la teatrul domnului Rich. Copilul lor ar putea fi botezat în ceaunul lui Macbeth ; şi naşi ar putea foarte bine să-i fie Harry şi Arlechinul.

— La urma urmei, de ce să nu-l ia de bărbat dacă-l place ? întrebă micuţa Hetty. Şi el de ce n-ar iubi-o chiar dacă e cam bătrîioară ? Şi mămica e cam bătrîioară şi totuşi asta nu te face s-o iubeşti mai puţin. Am auzit, tată, că atunci cînd te-ai căsătorit cu mama, erai foarte sărac ; ai spus-o chiar tu ; şi totuşi aţi fost foarte fericiţi şi nu v-a luat nimeni în rîs !

Aşa vorbi micuţa obrăznicătură, dat fiind că era foarte tînără şi nu ştia nimic despre micile nebunii anterioare ale ladyei Maria Esmond.

Va să zică familia a abandonat-o ? George descrise furia care-i cuprinsese ; povesti că lady Castlewood s-a îmbrăcat în doliu ; că domnişorul Will a jurat să-i taie urechile ticălosului ; că doamna de Bernstein e mînioasă, mai mînioasă ca toţi ceilalţi.

— Asta e o adevărată insultă adusă familiei, zise micuţa domnişoară Hetty. Şi nu-mi vine greu să-mi închipui

de ce doamnele de neam sînt indignate din pricina căsătoriei rubedeniei lor cu un om de rangul domnului Hagan ; dar a o abandona e cu totul altă chestiune.

— Vai, zău, copila mea, strigă mămica, vorbeşti despre lucruri pe care nu le poţi înţelege ! După purtarea ladyei Maria, nici o persoană onorabilă nu se mai poate duce în vizită la ea.

— Care purtare, mămico ?

— Ei lasă acum ! strigă mama. Nu te poţi aştepta de la o fetiţă aşa de mică să afle în ce a constat purtarea ladyei Maria. Şi pe urmă, fetiţele nici n-ar trebui să fie atît de curioase încît să pună întrebări în această privinţă ! E suficient să ştii, domnişoară, că mă doare profund faptul că a fost pe la noi ; şi, repet, că nici o persoană onorabilă nu trebuie să se mai asocieze cu ea !

— Atunci, mătuşă Lambert, ar trebui să fiu bătut cu nuiaua şi trimis la culcare, zise George prefăcîndu-se foarte grav. Trebuie să vă mărturisesc (deşi n-am făcut-o mai devreme considerînd că nu-i treaba mea) că am fost să-l văd pe vărul meu actorul, precum şi pe lady Maria soţia lui. I-am găsit într-o locuinţă foarte murdară din cartierul Westminster, unde nenorocitul se arată atît de meschin încît să-şi ţină nu numai soţia, ci şi mama bătrînă şi un frăţior mai mic pe care-l întreţine la şcoală. L-am găsit acolo pe domnul Hagan şi am plecat cu multă simpatie pentru el, aproape cu respect, deşi recunosc că a făcut un mariaj cu totul nechibzuit. Dar cît de nechibzuiţi se arată unii oameni în privinţa căsătoriei ! Nu-i aşa Theo ?

— Nechibzuiţi dacă-şi iau drept soţi cine ştie ce mînă spartă ca tine, zise generalul. Domnişorul George şi-a găsit acolo rudele şi mai mult ca sigur că şi-a lăsat în urmă punga.

— Nu, domnule, punga nu, zise George zîmbind foarte duios. Era făcută de Theo. Dar eu trebuie să mărturisesc că punga mea a plecat de acolo goală. Domnul Rich e pur şi simplu turbat. Zice că nu mai prea are curajul să-l lase pe Hagan să joace pe scena lui şi că se teme să nu se stîrnească cine ştie ce tulburări, cum i s-au întîmplat domnului Garrick din pricina balerinelor străine. Dar, oricum, dacă o să fie un scandal, o să fie ceva foarte elegant, între gentlemeni. Filfizonii sînt furioşi şi jură că o să arunce cu

tot felul de lucruri în domnul Hagan, după care o să tocmească oameni să-l ciomăgească. Verişorul Will a făcut legămînt în localul Arthur că o să-i taie urechile actorului. Între timp, deoarece bietul artist nu mai joacă, i-au tăiat leafa ; şi fără leafa lui, această ghinionistă pereche de îndrăgostiţi nu are nici măcar cu ce cumpăra pîine şi brînză.

— Şi le-ai dus tu de mîncare ? De la tine nici nu se putea aştepta omul la altceva ! zise Theo privindu-l cu adoraţie.

— Nu eu le-am dus-o, ci punga ta, scumpa mea Theo, răspunse George.

— Mămico, sper că te vei duce mîine să le faci o vizită ! se rugă Theo.

— Dacă nu se duce să ştii că dau divorţ, draga mea ! strigă tăticul. Vino să mă săruţi, fetişcană caraghioasă — adică vreau să spun, *avec la bonne permission de monsieur mon beau fils* [1].

— *Monsieur mon beau fîs*, tăticule ! zise domnişoara Lambert, (şi n-am nici o îndoială că se supuse poruncii părinteşti.)

Şi asta era prima dată cînd nobilului domn George Esmond Warrington i se spunea *fîs*.

Chiar şi în vremurile noastre orice bărbat care face o căsătorie nechibzuită ştie că trebuie să treacă prin furcile caudine ale familiei şi să înfrunte insultele, dispreţul, mînia şi compătimirea rudelor. Dacă familia dumneavoastră respectabilă zbiară pentru că vă căsătoriţi cu fiica popii, să zicem una dintre cele zece fermecătoare copile ale lui ; sau pentru că dumneavoastră, domnişoară, vă logodiţi cu tînărul avocăţel care deocamdată nu are alte resurse financiare decît micile venituri de la tribunal, şi care va trebui să-şi plătească taxele de studiu la Oxford din averea lui mai mult decît străvezie ; dacă rudele şi prietenii îşi manifestă furia faţă de asemenea logodne — închipuiţi-vă sentimentele rudelor şi prietenilor ladyei Maria Hagan şi chiar pe cele ale rudelor şi prietenilor domnului Hagan la auzul veştii privitoare la căsătoria lor.

În primul rînd, e vorba de bătrîna doamnă Hagan. Băiatul a întreţinut-o ca un fiu bun şi îndatoritor, asigurîn-

[1] Cu îngăduinţa binevoitoare a ginerelui meu (fr.)

du-i o viață destul de comodă de la moartea tatălui lui, cînd a trebuit să abandoneze studiile la colegiul Trinității și a apărut în rolul lui Romeo pe scena teatrului Crow Street. În ultimii ani, salariul său a fost suficient pentru a-și întreține fratele la școală, pentru a-și ajuta sora care a plecat în lume ca doamnă de companie și pentru a-i oferi lemne de foc, îmbrăcăminte, ceai, mîncare și mîngîiere bătrînei văduve a preotului. Și acum, deodată, ce se întîmplă ? Poftim ! Vine o doamnă elegantă, cu tot felul de năravuri din lumea bună, ca să se înfrupte din bucățica noastră de pîine și carne de berbec ! Dacă Hagan n-ar fi un băiat optimist și curajos și dacă bătrîna lui mamă nu s-ar teme de el, nu prea cred că lady Maria ar duce o viață prea comodă în locuința din Westminster. Poate că într-adevăr a fost un mare egoism din partea ei să ia un loc la măsuța aceea și în patul strîmt al bietului Hagan. Dar Dragostea, la oamenii pasionați și romantici, nu ține niciodată seama de consecințe și nici nu pune la socoteală confortul sau înlesnirea. Parcă cine nu a cunoscut aceeași dispoziție sufletească ? Parcă ce soție econoamă nu și-a văzut și nu și-a plîns bărbatul în această stare ? Cînd el, cu culori aprinse în obraji și cu un zîmbet absolut nepăsător pe buze vine acasă și anunță că a poftit șîmbătă la masă douăzeci de persoane ? Nici nu știe exact pe cine ; și totuși e perfect conștient că în sufragerie nu încap decît maximum șaisprezece. Nu-i nimic ! Două dintre fetele cele mai drăguțe pot ședea pe genunchii tinerilor gentlemeni ; alții n-o să mai vină ; e sigur că or să ajungă bucatele ! În nebunia dragostei, oamenii se aventurează adesea în acest gen de gospodărie periculoasă ; ei nesocotesc resursele de care dispun pentru masă și acele inevitabile note de plată de la măcelărie și de la pescărie care vor fi aduse gospodinei înspăimîntate la începutul lunii viitoare.

Da, a fost într-adevăr un gest cam egoist din partea ladyei Maria să se așeze la masa lui Hagan și să ia smîntîna de pe lapte și aripioarele de la pui și jumătatea mai bună din toate lucrurile care abia, abia se ajungeau pînă atunci ; nu e de mirare, așadar, că vîrstnica și nefericita soacră era înclinată să bombăne. Dar parcă protestele sufereau comparație cu scandalul stîrnit la Kensington în rîndurile nobilei familii a ladyei Maria ? Gîndiți-vă la bîrfelile și

vorbele de clacă ce umpluseră oraşul. Gîndiţi-vă la şoaptele şi şuşotelile doamnelor de onoare de la Curtea prinţesei, printre care se număra şi lady Fanny ; la glumele colegilor domnului Will pe la mesele mărunţilor curteni ; la aluziile satirice din ziare şi reviste ; la comentariile reprezentantelor jignite ale demnităţii şi decenţei ; la rîsul de pe la cluburi şi la rînjetele batjocoritoare ale celor fără frica lui Dumnezeu ! La primirea acestei veşti, doamna Bernstein suferi o adevărată criză de isterie şi alergă spre singurătatea scumpelor ei stînci de la Tunbridge Wells, unde refuză în mod absolut să întîlnească mai mult de patruzeci de oameni pe seară la cărţi. Lordul Castlewood nici nu vru să mai dea ochii cu soră-sa ; iar contesa, îmbrăcată în doliu, după cum am spus, vizită pe una dintre patroanele ei, o nobilă prinţesă, care se arătă încîntată să-i exprime condoleanţe pentru ruşinea şi nenorocirea care s-a abătut asupra casei ei. Două-trei zile, de dimineaţă pînă seara, oraşul fu agitat şi amuzat de această bîrfă grasă ; dar apoi interveniră alte veşti — o victorie în Germania ; rapoarte nu prea încurajatoare din America ; un general revenit în ţară pentru a fi judecat ; o nouă soprană excelentă sosită din Italia ; şi publicul o uită pe lady Maria în mansarda ei, lăsînd-o să mănînce pîinea atît de trudită a actorului şi a familiei lui.

Iată un extras dintr-o scrisoare a domnului George Warrington către fratele lui, în care descrie alte chestiuni personale, precum şi o vizită făcută noilor căsătoriţi :

„Micuţa mea Theo, scumpa de ea, ţinea morţiş să-şi însoţească mania în această misiune caritabilă ; dar eu am socotit că o vizită a mătuşii Lambert ar fi fost lucrul cel mai recomandabil în aceste împrejurări, fără prezenţa micuţei domnişoare ca *aide-de-camp* [1]. Verişorul Hagan nu era acasă cînd ne-am dus noi acolo ; am găsit-o pe lady Maria îmbrăcată cam prost şi neîngrijită, cu părul pus pe moaţe făcute dintr-o hîrtie cam murdară, jucînd cărţi cu o vecină de la etajul doi, în timp ce doamna Hagan şedea de partea cealaltă a focului cu un pahar de punci în mînă şi citea *Îndatoririle omului de la A la Z.*

[1] aghiotant (fr.)

Maria, cea care a fost pe vremuri Maria ta, a plîns puţin cînd a dat cu ochii de noi ; şi poţi fi sigur că mătuşa Lambert i-a oferit de îndată compătimirea ei. În timp ce ea se întreţinea cu lady Maria, eu i-am făcut bătrînei doamne Hagan cele mai frumoase complimente pe care le-am putut născoci. Cînd a început să lîncezească oarecum conversaţia dintre mătuşa Lambert şi mireasă, m-am întors către aceasta din urmă şi ne-am străduit amîndoi să facem agreabilă o întrevedere destul de mohorîtă. Subiectele de conversaţie au fost persoana ta, Wolfe, războiul ; ne-am gîndit că în momentul de faţă probabil aţi şi dat piept cu franţujii şi fie ca Domnul să-l ţină pe scumpul meu frate nevătămat şi victorios pînă la sfîrşitul campaniei ! Te rog să fii sigur că noi te urmărim cu nerăbdare pas cu pas, — şi ne închipuim că eşti aşa cum ai fost la Cap Breton. Avem planurile oraşului Quebec şi hărţi ale golfului Sf. Laurenţiu. Oare am să pot uita vreodată expresia de bucurie de pe faţa ta în ziua în care m-ai văzut întorcîndu-mă viu şi sănătos după duelul cu micul franţuz ? Tot aşa, sînt sigur, se va întoarce şi Harry al meu de la bătălia lui. Sînt absolut convins de acest lucru ; oarecum mă şi entuziasmează perspectiva de a te şti nevătămat şi victorios. Şi i-am făcut pe toţi cei de aici să-mi împărtăşească optimismul. Vorbim despre campanie ca şi cum s-ar fi şi sfîrşit, şi despre înălţarea lui Harry Warrington la gradul de căpitan, ca şi cum ar fi un lucru mai presus de orice îndoială. Roagă-te la Dumnezeu ca toate speranţele noastre să se împlinească mai curînd decît ne aşteptăm.

Ce ciudat că tu, care eşti atît de bătăios (şi doar ştiu că asta e realitatea), ai scăpat pînă acum de încăierări, pe cînd eu care sînt un tînăr paşnic şi nu doresc răul nimănui, sînt mereu aruncat într-o luptă sau alta ! Ce-ai zice dacă ai afla că într-adevăr mîinile mele ticăloase au trebuit să susţină un nou duel şi încă nici nu ştii cu cine ! Poţi să-ţi închipui ? Cu un personaj atît de important ca vechiul tău duşman, ruda noastră domnul Will.

Ce şi cine anume l-a îndemnat să se certe cu mine, nu pot înţelege. Spencer (care m-a secondat în acest duel, pentru că lucrurile au ajuns într-adevăr pînă acolo — dar

nu te speria, totul a trecut şi nimeni nu s-a ales nici măcar cu o zgîrietură) socoate că cineva l-a aţiţat pe Will împotriva mea. Dar cine, mă întreb eu ? Purtarea lui a fost cum nu se poate mai ciudată, iar atitudinea de-a dreptul insuportabilă. În ultima vreme ne-am întîlnit destul de des în casa bunului domn Van den Bosch a cărui nepoţică drăgălaşă ne-a fost dată nouă în grijă de admirabila noastră mamă. O, scumpă mamă ! Oare tu te-ai aşteptat ca micuţa să devină o asemenea *causa belli* [1] şi să ne facă să tragem săbiile şi să ne riscăm viaţa ? Şi totuşi aşa s-a întîmplat. Pentru a-şi dobîndi curajul, bănuiesc, sau pentru că avea foarte rezonabile îndoieli în privinţa curajului meu, ori de cîte ori l-am întîlnit pe Will în casa olandezului — unde se duce neîncetat — Will s-a purtat atît de nepoliticos cu mine, încît a trebuit să mă stăpînesc într-o măsură extraordinară pentru a nu-mi ieşi din sărite. M-a contrazis o dată, de două, de trei ori în prezenţa familiei şi, după cum îmi făcea impresia, numai şi numai din ciudă şi mînie. Oare i-o fi făcînd curte domnişoarei Lydia şi corăbiilor, negrilor şi celor patruzeci de mii de lire ale tatălui ei ? Îmi închipui că da. Bătrînul domn vorbeşte neîncetat despre banii lui, îşi adoră nepoţica, şi întrucît ea e tare drăgălaşă, şi mulţi alţi oameni de aici sînt gata s-o adore. Dar oare Will a fost atît de porc încît să-şi închipuie că eu aş fi în stare să renunţ la Theo a mea chiar dacă mi s-ar da un milion de lire şi nu ştiu cîţi negri şi Venera pe deasupra ? Oare în capul individului au putut să se nască gînduri atît de josnice ? Nu ştiu dacă nu cumva m-o fi acuzat că am furat linguri şi căni de la masa domnului Van den Bosch sau că l-am jefuit la drumul mare. Dar, cine ştie din ce motiv, i-a căşunat să fie gelos pe mine şi întrucît eu i-am parat întotdeauna impertinenţele cu mici replici sarcastice (deşi întru totul politicoase cînd era şi altă lume de faţă), poate că de vreo două ori l-am înfuriat. Fără să-şi dea seama, micuţa noastră domnişoară Lydia a turnat de mai multe ori gaz peste foc şi în special ieri cînd s-a vorbit despre preanobila ta persoană.

[1] pricină de război (lat.)

«Ah ! zise domnişoara cu capul drăgălaş şi sec pe cînd ne aflam la desert, ce noroc pe dumneata, domnule Esmond, că nu e aici căpitanul Harry !»

«De ce, dom'şoară ?» întrebă el adăugînd unul din ornamentele cu care îşi garnisește în mod obişnuit conversaţia. (Probabil că în copilărie a jignit pe vreo zînă care l-a osîndit să scape neîncetat înjurături, aşa cum a osîndit-o pe fata din poveste să scuipe numai broaşte rîioase şi şerpi cînd vorbea — cunosc eu o persoană de pe ale cărei buze dulci nu cad decît mărgăritare şi diamante). De ce ? întrebă iar Will tunînd şi fulgerînd.

«Vai ce ruşine ! zise domnişoara ducîndu-şi degeţelele drăgălaşe la cele mai drăgălaşe şi mai trandafirii urechiuşe din lume. Vai, ruşine, domnule ! Cum poţi folosi cuvinte atît de urîte ! Mare noroc că nu e aici căpitanul, pentru că s-ar putea să te certe, pe cînd domnişorul George e atît de paşnic şi liniştit încît n-o s-o facă. Mai ai veşti de la domnul căpitan, domnişorule George ?»

«Ultimele veşti le-am primit de la Cap Breton, i-am zis eu. Mulţumesc de întrebare, e foarte bine, adică...»

N-am mai putut termina propoziţia pentru că eram atît de furios încît abia mă mai puteam stăpîni.

«De la domnul căpitan, cum îi zici dumneata, domnişoară Lyddy, spuse Will. O să se distingă tot aşa de grozav cum a făcut-o şi la St. Cas. Ha-ha !»

«După cît aud chiar aşa s-a şi întîmplat, domnule» zise fratele lui Will.

«Serios ? întrebă scumpul nostru verişor. Eu am crezut, ba chiar am fost convins că a fugit, că şi-a luat picioarele la spinare ; că a fost silit să facă o baie şi după aceea a rupt-o la goană de parcă l-ar fi urmărit vreun portărel.»

«Vai de mine ! zise domnişoara dar ce, căpitanul a fost vreodată urmărit de vreun portărel ?»

«Oho, şi încă cum ! Ha-ha-ha» rîse domnul Will.

Bănuiesc că eu aveam o înfăţişare tare crîncenă, pentru că Spencer, care cina cu noi, m-a călcat pe picior pe sub masă.

«Nu mai rîde aşa tare, vere, i-am zis eu cu blîndeţe, că s-ar putea să-l trezeşti pe bunul nostru domn Van den Bosch.»

Blîndul bătrînel dormea în fotoliul lui în care se retrage întotdeauna după masă pentru un pui de somn.

«Ei nu zău, vere !» zise Will şi se întoarse pentru a-i face cu ochiul unui prieten de-al lui, căpitanul Deuceace, despre a cărui reputaţie precum şi despre a nevestei sale bănuiesc că ai auzit pe cînd frecventai cluburile, şi pe care Will l-a introdus în această familie simplă ca fiind un reprezentant al lumii celei mai alese. «Nu te teme, domnişoară, zise domnul Will, şi nici verişorul nu are de ce să se teamă.»

«Vai ce consolare ! strigă domnişoara Lyddy, fiţi cît mai liniştiţi, domnilor, şi nu vă certaţi, şi veniţi sus la mine cînd vă trimit vorbă că e gata ceaiul !»

După care făcu o reverenţă cît se poate de dulce şi dispăru.

«Dă-o naibii, Jack, împinge încoa sticla aia şi ai grijă să nu-l trezeşti pe bătrîn, continuă domnul Will. Tu nu te serveşti, vere ?» reluă el, punînd un accent cît mai comic pe cuvîntul „vere".

«Ba o să mă servesc, i-am zis, dar n-o să beau paharul ; şi am să-ţi spun ce am de gînd să fac cu el dacă promiţi să fii cît mai liniştit, vere !» (În tot timpul ăsta primeam semne disperate cu piciorul din partea lui Spencer).

«Şi ce păcatele îmi pasă mie ce ai de gînd să faci cu el ?» întrebă Will, pălind niţel la faţă.

«Am să ţi-l azvîrl în obraz, vere», i-am zis eu executînd cît ai zice peşte ceea ce făgăduisem.

«Pe legea mea, nu mai încape nici o îndoială !» strigă domnul Deuceace.

Şi întrucît el şi cu William izbucniră deodată într-un torent de înjurături, bătrînul domn Van den Bosch se trezi şi, ridicînd batista cu care îşi acoperise faţa, întrebă ce s-a întîmplat.

Eu am zis că nu s-a întîmplat nimic decît doar că un pahar de vin a luat-o pe de lături şi bătrînul a răspuns :

«Mă rog, nu-i nimic, că doar n-a secat izvorul ! Să vă aducă majordomul tot ce doriţi, tinerilor !» adăugă el, după care recăzu în fotoliu şi adormi la loc.

«Din spatele grădinilor de la Montague House e o priveliște splendidă spre Hampstead, la ora șase dimineața ; și statuia regelui de pe biserica Sf. Gheorghe e considerată elegantă, vere !» am reluat eu conversația.

«Statuia ducă-se...» începu Will.

Dar eu i-am zis :

«Încetează, vere, că altfel îl trezești pe bunul bătrîn. N-ar fi oare cazul să ne ducem sus să bem ceaiul cu domnișoara Lyddy ?»

Am stabilit, așadar, întîlnirea noastră pentru a doua zi dimineață ; și s-ar fi putut prea bine ca un procuror de la parchet să fie în momentul acesta aplecat asupra trupului unuia din noi doi ; dar, n-ai să crezi ce-am să spun : tocmai cînd urma să ne duelăm am fost întrerupți de trei dintre oamenii lui Sir John Fielding și duși la sediul poliției și forțați într-un mod destul de rușinos să ne luăm angajamentul de a nu tulbura liniștea publică.

Cine a furnizat informația ? Jur că nici eu, nici Spencer. Deși recunosc că am fost destul de încîntat cînd s-au repezit la noi polițaii cu matraca în mînă ; întrucît eu nu doream nici să vărs sîngele lui Will, nici să mi-l jertfesc pe-al meu pentru un asemenea ticălos. Ei bine, domnule, poți să-mi descrii o bătălie similară la care ai participat ? O bătălie cu praf de pușcă dar fără împușcături ? O bătălie cu săbii la fel de însîngerate ca cele de pe scenă ? Am umplut foaia de hîrtie fără să termin povestea Mariei și a lui Hagan al ei. O s-o primești cu corabia următoare. Vezi tu, cearta cu Will a avut loc ieri, foarte curînd după ce scrisesem primele două-trei propoziții din această epistolă. Am cam pierdut vremea pînă la ora cinei (m-am uitat la hîrtie aseară cînd îmi încheiam niște socoteli cam sumbre, și mă întrebam dacă o să mai termin vreodată această scrisoare), iar acum cearta mi-a absorbit interesul în mult mai mare măsură decît aventurile sentimentale ale bietei Molly și te rog uită-te că am umplut ochi hîrtia ! Oriunde se va afla Harry cînd o va citi, știu bine că va avea inima plină de dragoste pentru fratele său iubitor,

G.E.W."

CAPITOLUL LXXI

COCARDE ALBE

MICUL CONFLICT DINTRE GEORGE şi vărul lui îl determină pe domnul Warrington să-şi răărească în mare măsură vizitele în Bloomsbury, pentru că domnul Will era mai asiduu ca oricînd cu atenţiile lui, iar acum că amîndoi fuseseră somaţi să păstreze liniştea, devenise atît de insultător în atitudinea lui, încît lui George îi venea îngrozitor de greu să se abţină de a-l pocni. Candida şi micuţa Lydia avea, fără doar şi poate, un mod destul de ciudat de a-şi primi prietenii. Deşi cu doar şase săptămîni în urmă era geloasă la nebunie din pricina preferinţei pe care o manifesta George pentru altcineva, acum profita de orice prilej pentru a o ridica în slăvi pe Theo în conversaţia ei. Domnişoara Theo era o fiinţă atît de dulce şi de blîndă, încît Lyddy era sigură că George e soţul potrivit pentru ea. Vai ce noroc că duelul acela îngrozitor n-a mai avut loc ! Poliţiştii sosiseră tocmai la timp pentru a-l împiedica ; şi era ridicol să-l auzi pe domnul Esmond ocărînd şi înjurînd, şi turbînd fiindcă a fost dezamăgit în planurile lui.

Timp de cîteva zile, în Dean Street nu s-a ştiut nimic despre întîlnirea dintre domnul George şi domnul Will, întrucît George n-a vrut să-i tulbure pe aceşti oameni de treabă cu povestea conflictului ; dar cînd doamnele au aflat totul, puteţi fi siguri că au intrat într-o agitaţie nemaipomenită.

— Va să zică te duceai efectiv să-i iei viaţa unui semen de-al tău, şi ai venit la noi în vizită şi n-ai spus o vorbă ! Vai, George, ce purtare îngrozitoare ! zise Theo.

— Draga mea, dar m-a insultat şi pe mine şi pe fratele meu, pledă George. Puteam eu să-l las să ne facă pe amîndoi laşi şi să rămîn cu braţele încrucişate, sau să-i mai şi mulţumesc pe deasupra ?

Generalul şedea deoparte cu un aer foarte grav.

— Tăticule, tu ştii prea bine că, după părerea ta, acest obicei este sălbatic şi necreştinesc ; ai spus de multe

ori că ai da nu știu ce să auzi că gentlemenii au curajul să refuze !

— Să refuze ? Da, zise domnul Lambert cu un aer și mai posomorît.

— Am impresia că e nevoie de o dîrzenie extraordinară pentru a putea refuza, zise Jack Lambert, cu un aer la fel de sumbru ca și taică-su ; și cred că dacă ar îndrăzni cineva să mă facă laș aș cam uita că port veșminte preoțești.

— Vezi că fratele Jack îmi ține partea ? strigă George.

— N-aș putea fi împotriva dumitale, domnule Warrington, zise Jack Lambert.

— Domnu' Warrington ! strigă George roșind foarte tare.

— Cum, tu, față bisericească ai vrea să-l vezi pe George călcînd decalogul și săvîrșind un omor, Jack ? întrebă Theo înspăimîntată.

— Nu uita, surioară, că sînt fiul unui militar, zise tînărul preot pe un ton sec. Și pe urmă, domnul Warrington n-a săvîrșit nici un omor. Curînd o să avem vești din Canada, tată. Marea problemă a supremației unuia din cele două neamuri trebuie tranșată curînd acolo !

În timp ce vorbea, îi întoarse spatele lui George care îl privi uimit.

Hetty, pălind de tot la această observație originală a fratelui ei Jack, fu chemată afară din cameră de sora ei sub un pretext foarte viclean.

George se ridică și le conduse pînă la ușă pe cele două fete care se retrăgeau.

— Dumnezeule mare, domnilor ! zise el întorcîndu-se. Sper din tot sufletul că-mi acordați credit cel puțin pentru că am încercat să evit acest duel cu domnul Esmond !

Preotul și cu taică-su schimbară o privire între ei.

— Persoanele cele mai apropiate și cele mai dragi sînt întotdeauna primele care te insultă, zise George scoțînd flăcări pe nări.

— Vrei să spui că nu ești vinovat ? Domnul să te binecuvînteze, băiete ! strigă generalul. Vezi, Jack, eu ți-am spus !

Şi domnul Lambert se frecă la ochi şi roşi şi strînse cu putere mîna lui George.

— Nevinovat în ce privinţă, pentru numele lui Dumnezeu ? întrebă domnul Warrington.

— Ne-ne-ne, zise generalul. Domnul Jack aci de faţă a venit cu povestea, aşa că să ţi-o spună chiar el. Eu sînt absolut convins că e o minciună împu...

Şi rostind aceste vorbe urîte, generalul aproape că ieşi din odaie.

Reverendul Jack Lambert căpătă o înfăţişare cum nu se poate mai ridicolă.

— Şi în ce anume constă această minciună împu... pe care a spus-o cineva în privinţa mea ? întrebă George privindu-l cu un rînjet pe tînărul preot.

— A pune la îndoială curajul unui bărbat constituie întotdeauna o ofensă pentru el, zise domnul Lambert, şi mă bucur că tu i-ai dat de ruşine pe calomniatori.

— Cine anume a spus această falsitate, domnule, pe care o repeţi dumneata ? urlă domnul Warrington. Insist să-mi dai numele persoanei !

— Ai uitat că poliţia te-a somat să nu mai tulburi liniştea publică, zise Jack.

— Dă-o dracului de linişte publică, domnule ! Putem merge să ne duelăm în Olanda. Îţi cer să-mi spui numele individului.

— Ia-o încet, domnule Warrington, şi nu e nevoie să zbieri aşa, că doar aud destul de bine, strigă la rîndul lui preotul. Nu un bărbat mi-a spus povestea pe care mărturisesc că i-am reprodus-o tatălui meu.

— Cum ? întrebă George dîndu-şi deodată seama de adevăr. Nu cumva o fi de la vulpea aia fătarnică şi ticăloasă din piaţa Bloomsbury ?

— Vulpe nu mi se pare cuvîntul potrivit pentru o domnişoară din lumea bună, George Warrington ! exclamă Lambert, şi cu atît mai puţin pentru fermecătoarea domnişoară Lydia. Cum poţi s-o faci fătarnică pe cea mai nevinovată din făpturile lui Dumnezeu ! Cum poţi să spui de îngeraşul acela că ar fi capabil de ticăloşie ! Cu sinceră încîntare că cearta s-a aplanat — cu pioasă recunoştinţă că nu se va mai vărsa sîngele unor rubedenii,

te-a lăudat suindu-te în slava cerului pentru că ai refuzat duelul și te-a scuzat din adîncul inimii pentru că ai folosit unica metodă, penibilă e drept, pentru a-l evita.

— Și anume ce metodă ? întrebă George bătînd din picior.

— Păi, bineînțeles, aceea de a anunța poliția ! zise domnul Jack.

La care George izbucni într-un limbaj mult prea violent pentru a putea fi reprodus de noi aci și prea puțin măgulitor pentru domnișoara Lydia.

— Te rog să nu rostești asemenea vorbe, domnule ! strigă preotul care după cît se pare se înfuriase și el la rîndul lui. Te rog să nu insulți în prezența mea pe cea mai fermecătoare și mai nevinovată dintre reprezentantele sexului slab ! Dacă o fi greșit cumva în privința informațiilor referitoare la dumneata și dacă ți-a pus la îndoială dorința de a comite ceea ce la urma urmei e o crimă — pentru că omuciderea rămîne o crimă și încă dintre cele mai îngrozitoare — dumneata, domnule, nu ai nici un drept să pătezi reputația acestui îngeraș prin cuvinte urîte ; și, dacă ești și dumneata nevinovat, trebuie să respecți nevinovăția, cu atît mai mult cu cît e vorba de cea mai drăguță femeie de pe pămînt ! Vai, George, oare tu o să-mi fii cumnat ?

— Sper să am această onoare, răspunse George zîmbind.

Începuse să-și dea oarecum seama încotro bate celălalt.

— Atunci ce, vreau să spun, cum — deși bineînțeles că un biet păcătos nu prea poate nădăjdui în asemenea fericire — ce s-ar întîmpla dacă într-o bună zi ți-ar deveni cumnată ? Cine i-ar putea vedea nurii fără a fi subjugat de ei ? Recunosc că sînt un rob. Recunosc că versurile acelea latinești în spirit safic publicate în numărul pe septembrie din „Gentleman's Magazine" care încep cu cuvintele *Lydiae quondam cecinit venustae* [1] (însoțite de traducerea lor în englezește făcută de prietenul meu Hickson de la colegiul Corpus Christi) erau scrise de mine. I-am spus mamei ce s-a petrecut între noi, și doamna

[1] A cîntat cîndva (farmecele) drăgălașei Lydia (lat.)

Lambert e şi ea de părere că cea mai frumoasă reprezentantă a sexului slab a catadicsit să mă accepte în graţiile ei. Am aşternut pe hîrtie o scrisoare — şi mama alta. Ea îşi propune să se ducă chiar azi în vizită la bunicul domnişoarei Lydia şi să-mi aducă răspunsul care mă va face cel mai fericit sau cel mai nefericit dintre oameni! Tocmai în cadrul lipsit de încătuşări al unei conversaţii de familie s-a întîmplat să-i împărtăşesc tatălui meu sentimentele exprimate de scumpa mea duduie. Poate că am vorbit cu oarecare ironie despre curajul tău, pe care eu nu-l pun la îndoială — jur pe ceruri că nu-l pun la îndoială ; se prea poate dealtfel ca şi ea să fi greşit în privinţa ta. Se prea poate ca diavolul acela al pizmei să-mi fi ros inima şi — oribilă bănuială! — ca eu să fi gîndit o clipă că iubitul sorei mele s-a bucurat de prea multe favoruri din partea acelei fiinţe pe care eu o vreau numai şi numai pentru mine. Ah, scumpe George, parcă cine îşi cunoaşte propriile defecte ? Sînt înnebunit de patimă. Dă-o dracului, domnule! Ce drept ai să rîzi de mine ? Află, te rog, că *risu inepto...*[1]

— Ei, băieţi, v-aţi împăcat ? strigă generalul intrînd în acest moment în mijlocul unui hohot de rîs al lui George.

— Tocmai îi comunicam domnului Warrington părerea mea despre rîs în general şi despre rîsul lui în special, zise Jack Lambert spumegînd.

— Nu uita, Jack, că George a fost somat să nu tulbure liniştea publică! Timp de doi ani n-ai voie să te baţi cu dînsul în duel ; şi pînă atunci să sperăm că veţi reuşi să vă uitaţi gîlceava! Masa e gata, băieţi! O să bem în sănătatea prietenilor aflaţi departe, o să bem pentru încetarea războiului şi pentru înlăturarea oricăror lupte în afara celor dintre militarii de carieră!

George pretinse că e ocupat pentru a putea fugi mai devreme de la masă ; şi probabil că Jack l-a urmat foarte repede, pentru că atunci cînd George, după ce-şi rezolvase repede nişte treburi acasă la el, veni la uşa casei domnului Van den Bosch din piaţa Bloomsbury, îl găsi acolo pe tînărul preot aflat în conversaţie cu un servitor.

[1] prin rîsul cel neghiob (lat.)

Acesta tocmai spunea că stăpînul și stăpîna au părăsit Londra în ziua anterioară.

— Vai de capul tău, Jack! Și tu aveai în buzunar scrisoarea decisivă? îl întrebă George pe viitorul său cumnat.

— Păi da — Jack recunoscu faptul că se află în posesia documentului — și mama tocmai a chemat o lectică și se pregătea să vină în vizită la domnișoara Lyddy, șopti el cu un aer jalnic zăbovind o clipă pe scări împreună cu George.

Și George avea în buzunar o scrisorică pentru domnișoara Lydia, dar nu ținuse neapărat să-i pomenească de ea lui Jack. Adevărul este că treburile pe care le avusese acasă, constaseră în alcătuirea unei mici epistole usturătoare pentru domnișoara Lyddy, împreună cu un mesaj pentru gentlemanul care-i adusese la urechile domnișoarei povestea aceea nostimă cum că el ar fi prevenit poliția despre duel! Întrucît familia era plecată, nici George nu găsi de cuviință să lase acolo scrisoarea. „Dacă vărul Will a fost purtătorul acestor minciuni, am să mă duc și-am să-l silesc să-și ia vorbele înapoi", gîndi George.

— Oare familia se întoarce curînd? întrebă el pe un ton cît se poate de afabil.

— S-au dus în vizită în lumea bună, răspunse servitorul. Aveți aici pe hîrtia asta adresa.

Și George citi cuvintele scrise de domnișoara Lydia:

„Cutia de la doamna Hocquet să fie trimisă cu diligența rapidă de la Farnham pe adresa domnișoarei Van den Bosch la conacul nobilului conte Castlewood, la Castlewood, comitatul Hampshire".

— *Unde? !* strigă înmărmurit bietul Jack.

— Lordul și cu doamnele din familie au fost adeseori pe aici, zise servitorul cu un aer foarte important. Familiile e bune prietene.

Asta era foarte ciudat, pentru că în cursul conversațiilor lor, Lyddy nu vorbise decît de o singură vizită pe care i-o făcuse lady Castlewood.

— Şi fără doar şi poate o să stea ei acolo vreme îndelungată fincă domnişoara şi-a luat cu ea o groază de cutii şi de rochi ! adăugă valetul.

Cei doi tineri se îndepărtară şi fiecare mototoli în buzunar scrisoarea pregătită.

— Ce ziceai adineauri ? îl întrebă George pe Jack cînd acesta exclamă ceva. Parcă spuneai...

— Înnebunit ! Mi-am pierdut minţile, George ! Nici... Nici nu mai ştiu ce vorbesc, gemu preotul. A plecat în Hampshire şi domnul Esmond s-a dus cu ea !

— Nici Othello n-ar fi putut vorbi mai elocvent ! Şi e însoţită de un porc fără pereche ! zise domnul George. Ha ! Uite lectica maică-ti !

Într-adevăr, tocmai atunci biata mătuşă Lambert cobora Great Rusell Street legănată într-o lectică şi precedată de valetul ei.

— N-are rost să mergi mai departe, mătuşă Lambert ! strigă George. Mica noastră păsărică a zburat din cuib.

— Care păsărică ?

— Aia cu care voia să se împerecheze Jack — păsărica Lyddy, mătuşico. Vai, Jack, aş putea să jur că iar te-am auzit scăpînd o înjurătură ! Azi dimineaţă voiai să incalci porunca a şasea, iar azi...

— Dă-o dracului ! Lasă-mă în pace, domnule Warrington, auzi ! mîrîi Jack cu un aer fioros.

Şi se îndepărtă ca să nu mai poată fi ajuns de purtătorii lecticii mamei sale.

— Ce s-a întîmplat, George ?

George, care toată ziua a fost cam iritat de purtarea cumnatului Jack, zise :

— Fratele Jack nu are un caracter prea frumos, mătuşă Lambert. Vă informează pe toţi că sînt un poltron şi mă ceartă pentru că mă supăr. Îşi găseşte iubita plecată la ţară şi urlă şi bate din picior şi înjură. O, ce ruşine ! Vai, mătuşă Lambert, păziţi-vă de gelozie ! Generalul v-a făcut vreodată geloasă ?

— Ai să mă faci tu mînioasă dacă-mi vorbeşti în felul ăsta, zise mătuşa Lambert din lectică.

— Atunci tac cu respect. Vă fac o plecăciune şi mă retrag zise George înclinîndu-se adînc şi plecînd spre Holborn.

Sufletul lui fierbea. Era gata să se certe cu cineva, oricine o fi. Dacă l-ar fi întîlnit în seara aceea pe vărul Will s-ar fi dus de rîpă toate angajamentele solemne ce şi le luase.

Îl căută pe Will prin toate localurile pe unde hălăduia de obicei, pe la Arthur şi pe la el acasă. Servitorii ladyei Castlewood îl informară că, după cît cred ei, domnul Esmond s-a dus să-şi regăsească familia în Hampshire. Atunci George îi scrise o scrisoare vărului său.

„Scumpe şi bunule văr William,

Ştii că am fost somat şi obligat la anumite lucruri, aşa că nu mă voi certa cu nimeni, şi deci cu atît mai puţin cu o rudă scumpă, afectuoasă şi iubitoare de adevăr, pe care fratele meu a insultat-o bătînd-o cu bătul. Dar dacă vei putea găsi pe cineva care să afirme că am împiedicat deunăzi un duel informînd poliţia în privinţa lui, vrei să ai amabilitatea să-i spui celui care te-a informat că, după părerea mea, nu eu ci altcineva este poltronul ? Şi cu acelaşi curier îi scriu şi domnului Van den Bosch pentru a-l încredinţa pe el şi pe domnişoara Lyddy că am constatat că un porc de cîine le-a spus minciuni pentru a mă discredita şi îi voi ruga să se ferească de asemenea persoane".

După ce expedie aceste scrisori foarte limpezi, domnul Warrington se îmbrăcă, îşi făcu apariţia la teatru, iar apoi participă la un supeu vesel la localul Bedford.

Peste cîteva zile George găsi pe masă la micul dejun o scrisoare cu antetul Castlewood şi scrisă de respectivul nobil.

„Scumpe vere (scria lordul), în ultima vreme am avut atîtea supărări în familie încît sînt convins că a sosit timpul să punem capăt certurilor noastre. Acum două zile, fratele meu William mi-a adus o scrisoare foarte furioasă semnată G. Warrington şi, totodată, spre marea mea mîhnire şi durere m-a pus la curent cu o ceartă petrecută între voi doi şi în care purtarea ta a fost cel puţin violentă, dacă nu chiar mai mult. Nu e deloc bine să foloseşti un vin de calitate superioară

pentru... pentru lucrul la care ai folosit vinul bunului domn Van den Bosch. Fără doar şi poate că în faţa unui bătrîn, tinerii trebuie să se arate mai respectuoşi. Nu neg că limbajul şi comportarea lui William sînt adeseori enervante. De multe ori mi-a pus şi mie la grea încercare răbdarea, şi acelaşi lucru l-a făcut şi în ultimele douăzeci şi patru de ore.

Ah ! De ce n-am putea noi să trăim cu toţii fericiţi laolaltă ? Ştii bine, vere, că eu mi-am afirmat întotdeauna deschis simpatia pentru tine — ştii bine că sînt un sincer admirator al admirabilei domnişoare cu care eşti logodit şi căreia te rog să-i transmiţi cele mai cordiale complimente şi salutări din partea mea. Aş dori să trăiesc în armonie cu întreaga mea familie — dacă e posibil — cu atît mai mult cu cît sper să introduc în ea şi o contesă de Castlewood. La vîrsta mea destul de matură bărbaţii îşi aleg adeseori o soţie tînără. Lydia mea (vei ghici aşadar că am fericirea de a putea spune că eleganta domnişoară Van den Bosch e a mea) îmi va supravieţui, firește. După ce îmi va alina suferinţele bătrîneţii nu voi fi deloc gelos dacă la încheierea lor ea îşi va alege vreun tînăr fericit care să-mi urmeze ; deşi am să-l invidiez pentru stăpînirea unei asemenea frumuseţi şi perfecţiuni. Cu toate că e dintr-o nobilă familie olandeză, rangul ei, declară scumpa domnişoară, nu e deopotrivă cu al meu şi ea îşi mărturiseşte încîntarea de a profita de acesta. Pe de altă parte, mie nu-mi va părea rău să las nişte descendenţi şi să văd că, prin mijloacele ladyei Castlewood a mea, casa noastră recapătă ceva din splendoarea pe care a cunoscut-o înainte ca doi sau trei predecesori nechibzuiţi să-i dăuneze. Lydia mea aflată aci, alături de mine, îţi trimite cele mai calde salutări, atît ţie cît şi încîntătoarei familii Lambert.

Nunta va avea loc aci foarte curînd. Pot trage nădejde să te văd la biserică ? Fratele meu nu va fi de faţă pentru a se certa cu tine. Cînd eu şi cu scumpa Lydia i-am anunţat ieri căsătoria, el a primit foarte urît această veste şi a rostit vorbe pe care ştiu bine că într-o bună zi le va regreta. Acum se află în vizită la nişte vecini. Lady Castlewood, văduva, îşi păstrează casa

din Kensington, noi avînd propriul nostru conac unde vei fi întotdeauna bine primit, scumpe vere, de a ta slugă plecată și iubitoare,

Castlewood".

Reproducem o știre publicată în numărul pe noiembrie 1759 din „London Magazine" :

„Sîmbătă, 13 octombrie, lordul Eugene, conte de Castlewood s-a căsătorit la reședința sa din Castlewood, comitatul „Hampshire, cu frumoasa domnișoară Van den Bosch, din Virginia ; 70.000 lire sterline".

CAPITOLUL LXXII

(DIN MANUSCRISELE FAMILIEI WARRINGTON). ÎN CARE PE PRIMUL PLAN SE AFLĂ DOAMNA MEA

PRIVIND PE DEASUPRA FOCULUI, către jilțul ei preferat care a fost însoțitorul iubit al căminului meu în ultima jumătate a vieții mele, mă întreb adeseori (pentru că domnii între două vîrste au privilegiul de a-și putea repeta glumele, întrebările și poveștile), dacă doi tineri s-au întîmplat vreodată să fie mai nechibzuiți și mai imprudenți decît am fost noi, cînd ne-am căsătorit, așa cum am făcut-o în anul morții bătrînului rege ? Fiul meu, care face salturi formidabile înfierbîntat de goana după vulpi, zice că ulterior privește cu spaimă gropile și cursurile de apă peste care a trecut fără nici o primejdie, și că se miră de propriul său curaj nebunesc în săvîrșirea unor asemenea fapte nesăbuite ; și pe tot cuprinsul a două comitate nu se va găsi un vînător mai pasionat decît Miles. A îndrăgit atît de tare acest gen de distracție încît de alta nici nu vrea să audă. Și-a rupt clavicula și a căzut de cel puțin o sută de ori (spre spaima maică-si) dar, la urma urmei, și taică-su (gîndindu-se probabil la cine știe ce manuscris în versuri sau la cuvintele sale de la

tribunal), a fost trîntit de iapă cînd copita ei a alunecat pe o piatră, în timp ce mergeau, visînd amîndoi, pe o alee din parc, cu viteza de şase kilometri pe oră ; şi sporturile în aer liber au constituit încîntarea vieţii lui Miles, după cum căsătoria a fost marea fericire a vieţii mele ; şi nu mă gîndesc niciodată la ea fără a mulţumi cerurilor. Dar, să se înţeleagă bine de la început că eu nu dau drept exemplu adoraţia mea. Eu nu le spun tuturor tinerilor „Haideţi, căsătoriţi-vă, chiar dacă aveţi un venit de doi peni pe an" ; pentru că altfel oamenii m-ar privi cu ochi tare răi la întîlnirile enoriaşilor ; însă toată lumea ştie că soţia mea are pasiunea peţitului ; şi cînd tinerii Hodge şi Susan se înfăţişează în camera mea de la tribunal, vorbind de o dispensă, noi îi sfătuim să cheltuiască acasă cei doi şilingi şi jumătate pe care îi cîştigă pe săptămînă, mai adăugăm o mică contribuţie din partea noastră, şi trimitem după preot.

Cînd pun vreo întrebare scumpei mele Pythia, ştiu de la început care va fi răspunsul ; iată deci, fără doar şi poate, motivul pentru care o consult atît de des. E suficient să fac o anumită mutră şi Diana mea mi-o imită întru totul. Dacă spun cumva : „Draga mea, nu crezi că astă seară luna e făcută din brînză de vaci ?" ea îmi răspunde : „Mde, tăticule, într-adevăr pare să fie o bucată de brînză de vaci... şi nimeni nu face comparaţii mai nostime decît tine". Sau dacă zic : „Iubito, discursul domnului Pitt a fost foarte frumos, dar mă tem că e încă tare departe de cele pe care mi le amintesc de la taică-su". „Nimeni nu s-a putut vreodată măsura cu lordul Chatham," zice nevastă-mea. Şi apoi una dintre fete strigă : „Dar atunci de ce l-am auzit pe tăticul spunînd adeseori că lordul Chatham a fost un şarlatan ?" la care mămica zice : „Vai ce mult seamănă cu mătuşă-sa, cu Hetty !"

Cît despre Miles, *Tros Tyriusve* [1] îl lasă absolut indiferent. Nu citeşte decît ştirile sportive publicate în ziarul local din Norwich. Atîta vreme cît simte o urmă proaspătă de vînat, puţin îi pasă de situaţia regatului. Sînt convins că bestia nici nu mi-a citit vreodată poeziile şi cu atît

[1] Un troian sau un tiran (Vergiliu — *Eneida*).

mai puţin tragediile (pentru că deunăzi am pomenit de *Pocahontas* şi tontul a crezut că e un rîu din Virginia) ; iar în privinţa versurilor mele latineşti, cum ar putea să le înţeleagă cînd ştiu bine că nu e în stare să interpreteze nici măcar un text din Corderius [1]. Ei bine, acest caiet de însemnări e expus vederii publicului pe măsuţa mea de la colţul căminului şi îl poate citi oricine îşi dă osteneala să-mi ridice ochelarii de pe copertă ; dar Miles n-a făcut-o niciodată. Printre paginile detaşabile inserez caricaturi ale lui Miles ; glume pe socoteala lui ; dar el nici nu le bagă în seamă, nici nu are habar de ele.

În acelaşi an — dar cu ce perspective diferite ! — lordul Esmond, fiul lordului Castlewood, a venit şi el pe lume pentru a o înfrumuseţa. În epoca aceea, lordul Castlewood şi cu umilul său servitor, ajunseseră să se răcească între ei şi, Domnul mi-e martor ! preacinstita naşă a lui Miles al meu, cînd a venit el pe lume, nu i-a adus la botez nici un fel de ceaşcă de hrănit copiii, şi încă din aur ! Între timp, lucrurile s-au mai îndreptat, *Laus Deo* [2] — *Laus Deo,* zău aşa ! — pentru că mă tem că nici Miles, nici taică-su n-ar fi fost vreodată în stare să se descurce, cu propriul lor cap.

Casa Castlewood arată acum cu totul altfel decît acea venerabilă clădire din tinereţea mea, cînd era acoperită de zbîrciturile timpului, de cicatricile războaielor de demult, de crăpăturile şi petele aduse de ani pe faţa ei îmbătrînită. Îmi place cel mai mult să mi-o amintesc în forma ei veche, aşa cum am văzut-o cînd tînărul domn George Warrington s-a dus acolo la invitaţia proprietarului, pentru a asista la căsătoria lordului cu domnişoara Lydia Van den Bosch — „o lady americană dintr-o nobilă familie olandeză" — cum o prezenta ziarul local. Pe atunci turnurile castelului erau aşa cum le văzuse bunicul Warringtonilor, colonelul (marchizul cum îi plăcea doamnei Esmond să-i spună tatălui ei). Pădurile se aflau şi ele acolo (firește mult subţiate), ba chiar e posibil ca prin ele să fi croncănit aceiaşi corbi pe care-i văzuse şi colonelul cu

[1] *Mathurin Cordier,* zis Corderius (1479—1564), pedagog francez.

[2] Slavă Domnului ! (lat.)

şaizeci de ani mai înainte. Tabloul lui se afla pe peretele din hol, care ar fi putut să-i aparţină — împreună cu întreaga casă — dacă el n-ar fi preferat dragostea şi recunoştinţa în locul bogăţiilor şi onorurilor lumeşti ; iar domnul George Esmond Warrington (adică Egomet Ipse [1] care aşterne pe hîrtie această pagină) în timp ce se plimba prin conacul vechi, străbătînd coridoarele lungi, terasele netede scînteind de rouă şi aleile răcoroase şi umbroase, se simţea ca un cavaler de-al domnului Walpole [2], cu jabou, jungher, tunică de piele şi emblemă de ofiţer, şi ca şi cum un vechi pretendent la tron sau un emisar iezuit deghizat ar fi putut să apară dindărătul oricărui trunchi de copac înalt din jurul conacului sau dintr-un vechi dulap sculptat dinlăuntrul lui. În timp ce vizitam casa şi împrejurimile, în mintea mea se învolburau cele mai ciudate, mai triste, mai plăcute şi mai demodate fantezii ; îmi închipuiam tragedii, intrigi, serenade, escaladări, capetele rotunde ale lui Cromwell asaltînd tunurile sau soldaţii neaoşi şi simpli ai cinstitului prinţ Henric împînzind cîmpia din faţa castelului cu suliţele lor. În vremea aceea îi făceam curte unei anumite domnişoare (doamnă, pe atunci ochii dumneavoastră nobili nu aveau nevoie de ochelari şi fruntea care-i străjuia nu avea nici o cută şi nici un fir argintiu) şi-mi aduc aminte că am scris un teanc întreg de foi cu descrieri romantice, sub antetul lordului Castlewood, doamnei care pe atunci nu se plictisea niciodată să-mi citească scrisorile. Zice că acum, cînd sînt plecat la Londra sau în altă parte, nu-i mai trimit decît două rînduri. Procedez aşa, draga mea, ca să nu-ţi obosesc ochii bătrîni !

Am găsit conacul Castlewood plin de prieteni, rude şi musafiri. Lady Fanny era şi ea acolo, fiind silită de împrejurări, şi slujea, foarte posacă, drept domnişoară de onoare. Tînăra contesă mai avea în jurul ei şi cîteva alte fecioare de prin vecini. Fiind ea însăşi văduvă de episcop, baroneasa Beatrix aduse un înalt prelat de la Londra

[1] Chiar eu însumi (lat.)

[2] Romanul „gotic" *Castelul din Otranto* de Horace Walpole (1717—1797) este încărcat de elemente fantastice, pline de neprevăzut.

— cumnat cu ea — pentru a lega pe contele Eugene de Castlewood şi pe domnişoara Lydia Van den Bosch, prin taina sacră a cununiei ; şi multă vreme înainte şi după ceremonia nupţială, casa veche din Hampshire păstră o înfăţişare veselă cu care nu mai era de mult deprinsă. Familiile de boiernaşi din comitat se arătară nerăbdătoare să vină şi să aducă omagiul lor tinerilor căsătoriţi. Bogăţia domnişoarei constituia subiectul principal de conversaţie pentru toată lumea şi nu încape nici o îndoială că ea nu a scăzut cîtuşi de puţin trecînd din gură în gură. Poveştile acelea răuvoitoare care circulau din plin la Londra şi care erau difuzate acolo de pretendenţii pe care-i dezamăgise ea, avură nevoie de oarecare timp pînă să ajungă în Hampshire. Iar cînd se răspîndiră în comitatul respectiv, găsiră lumea de acolo dispusă să se poarte politicos cu soţia lordului Castlewood şi prea puţin înclinată să manifeste o curiozitate excesivă cu privire la comportarea ei în capitală. Ei şi ce dacă îi dăduse răvaş de drum cutărui petitor şi dacă-şi bătuse joc de altul ? La urma urmei cu toţii rîvneau numai şi numai la averea ei şi ea nu se dovedise a fi mai materialistă decît ei. Populaţia din Hampshire era convinsă că pentru întregul comitat e un mare avantaj să se redeschidă conacul Castlewood, avînd bere în pivniţă, cai în grajduri şi vite fripte pe jăratec în faţa bucătăriei. Noua doamnă îşi luă locul cu multă demnitate şi era mai presus de orice îndoială că poseda nu numai un spirit ager, ci şi nenumărate talente. Oare nu se scrisese în anunţul matrimonial că doamna i-a adus nobilului ei soţ suma de şaptezeci de mii de lire ? Cu şaptezeci de mii de lire *on a beaucoup d'esprit* [1]. În Hampshire se vorbea că de fapt asta nu constituia decît o mică parte din averea ei. Cînd o să cadă bunicul, o să se găsească încă multe roade bune în pomul acela vechi.

Bătrînelul liniştit, avînd mintea ageră pentru socoteli, începu de îndată să pună ordine în conturile încurcate ale familiei Castlewood, a cărei ruină fusese grăbită de o perioadă îndelungată de delăsare, sărăcie şi nechibzuială. Acum, şi multă vreme de aci încolo, îndeletnicirea principală a bătrînului gentleman avea să fie consolida-

[1] lumea te găseşte foarte spiritual (fr.)

rea, ameliorarea şi rentabilizarea finanţelor lordului Castlewood ; el avea să sporească renta şi chiriile acolo unde se putea şi să reducă la sînge cheltuielile gospodăriei. Într-un fel sau altul, se dovedea capabil să se ocupe de fiecare bucăţică de dantelă care împodobea hainele valeţilor şi de fiecare kilogram de carne folosită pentru masa lor. Un ochi bătrîn dar de cerber însemna fiecare cană de bere adusă de la cămară şi avea grijă să nu se producă nici un fel de risipă acolo. Servitorii se împuţinară dar erau plătiţi cu mai multă regularitate. Livrelele nu mai erau atît de zdrenţăroase şi totuşi croitorul nu mai era silit să vină de şapte mii de ori ca să-şi ceară plata ; grădinarii şi grăjdarii bombăneau, deşi nu mai erau întîrzieri în achitarea salariilor lor ; dar caii se îngrăşau cu mai puţine grăunţe şi se găseau din belşug fructe şi legume — atît de straşnic păzea treburile gospodăriei bătrînul bunic al doamnei, din cămăruţa lui izolată din foişor.

Aceste îmbunătăţiri, deşi au fost povestite aci doar într-un paragraf, au constituit o chestiune de luni şi ani de zile la Castlewood, unde, cu chibzuială, ordine şi o repartizare judicioasă a banilor (chiar dacă, în unele împrejurări apăsătoare, lordul va fi spus că n-are deloc), prosperitatea moşiei şi gospodăriei crescu ; nimeni nu putea să nege aceasta, nici măcar văduva Castlewood şi cu cei doi copii ai ei care acum rareori mai intrau pe porţile castelului, deoarece lady Castlewood le socotea duşmane — şi la urma urmei cui ar putea să-i placă o soacră vitregă ? Micuţa contesă domnitoare dădu bătălii peste bătălii împotriva văduvei şi, destul de curînd, o zdrobi complet. Cu toate că fusese educată în colonii şi în fragedă tinereţe nu cunoscuse deloc viaţa înaltei societăţi, contesa Lydia avea o vigoare a limbajului şi o voinţă atît de puternică, încît erau siliţi să i-o recunoască toţi cei care se certau cu ea. Văduva şi cu lady Fanny nu puteau în nici un caz să constituie adversare pe potriva tinereţei americane ; fugiră din faţa ei şi se retraseră în casa din Kensington al cărei uzufruct îl aveau şi nici nu e de mirare că absenţa lor nu constituia cîtuşi de puţin un motiv de regret pentru lord, care nu prea avea obiceiul să regrete vreo persoană ce nu era de faţă. Oare vărul Warrington,

ale cărui mîini lordul le strîngea cu atîta afecțiune la venire și la plecare, și cu care vărul Eugene se arăta atît de vesel și de sincer și de agreabil cînd erau împreună, putea să se aștepte sau să spere că lordul o să se întristeze la plecarea lui, la moartea lui sau în cazul cînd i s-ar întîmpla vreo nenorocire lui sau vreunei alte ființe de pe pămînt ? Vărul Warrington era prea înțelept pentru a nutri asemenea iluzii. Manifestîndu-și întotdeauna scepticismul, domnul Warrington se delecta cu observarea particularităților semenilor lui și putea să-l simpatizeze pe lordul Castlewood chiar dacă nu avea pic de curaj sau de inimă. Curaj ? Inimă ? Dar ce contează aceste lucruri pentru mine sau pentru dumneata ? Un om poate să aibă în particular virtuți, după cum poate să aibă o jumătate de milion de lire în titluri și obligații. Ceea ce noi oamenii *du monde* [1] așteptăm de la semenii noștri, este să se arate veseli, agreabili, eleganți și cinstiți în achitarea datoriilor. Bunicul băieților Warrington, colonelul Esmond, (a cărui istorie și locuință constituise o permanentă sursă de interes pentru George) ar fi putut cîndva să devină proprietar al acestui conac Castlewood și al titlurilor care aparțineau posesorului actual. Gentlemanul se uita adeseori la portretul grav al colonelului — atîrnat și acum în salon — de a cărui copie sau replică din Virginia domnul Warrington își amintea cu multă dragoste.

— Cred că era puțin atins aici, zicea lordul lovindu-și ușor propria lui frunte înaltă și placidă.

Există unele gesturi simple și obișnuite pentru anumiți oameni, pe care alții nu le pot înțelege și le resping ca pe niște minciuni cumplite sau le batjocoresc drept niște acțiuni nebunești.

— În orice caz, vere, îi spuse domnul Warrington lordului, te-aș nedreptăți dacă aș socoti că ești în stare să renunți la vreun avantaj pentru cine știe ce prieten de pe lumea asta.

— Eh ! Sînt egoist ; dar oare sînt mai egoist decît restul lumii ? întrebă lordul dînd din umeri ca un francuz și prizînd tabac.

[1] cu experiență, frecați cu viața (fr.)

Odată, cînd se plimbau împreună pe cîmp și întîmplător lordul purta o haină frumoasă de culoare stacojie, un taur s-a apucat să alerge după el. Nobilul atît de flegmatic de obicei, sări peste un pîrleaz cu o agilitate de băieţandru. Nu-şi ascunse nici tremurul, nici lipsa înnăscută de curaj.

— Sînt convins că nu mă respecţi mai mult, George, decît mă respect eu însumi, zise el în maniera lui candidă şi începu un discurs sardonic dar foarte agreabil despre izgonirea omului din Paradis, despre lipsurile şi defectele lui ; se întrebă de ce providenţa nu ne-a făcut pe toţi viteji şi înalţi şi frumoşi şi bogaţi ?

Cît despre domnul Warrington, care foarte probabil ar fi ţinut grozav să fie rege al societăţii din care făcea parte (aşa cum li se întîmplă unor oameni), îi era imposibil să nu-şi simpatizeze ruda — atît de spirituală, graţioasă, şlefuită şi supusă — şi totuşi în atît de mare măsură inferioară lui. Ca şi animalul din celebra carte a domnului Sterne [1], înfăţişarea lordului părea să spună : „Nu mă bate, te rog ; dar dacă vrei, poţi s-o faci". Nici un om, în afară de cazul cînd e terorist sau e chiar dînsul un poltron, nu maltratează o fiinţă atît de lipsită de vigoare şi bravură.

CAPITOLUL LXXIII

SERBĂM LA CASTLEWOOD CRĂCIUNUL ANULUI 1759

DRAGII MEI COPII, noi ştim din cărţile de basme preferate, că, la toate botezurile şi nunţile cineva rămîne fără doar şi poate dezamăgit, şi jură răzbunare ; aşadar nu e cazul să ne mirăm cîtuşi de puţin că bunul verişor Will blestemă şi tună şi fulgeră la vestea logodnei fratelui

[1] Scriitorul satiric englez *Laurence Sterne* (1713—1768), a scris *Viaţa şi opiniile lui Tristram Shandy* şi *Călătoria sentimentală prin Franţa şi Italia.*

său cu tînăra bogătaşă din colonii. La început Will a fugit din casă într-un acces de mînie, jurînd că nu se va mai întoarce niciodată. Dar nimeni, nici măcar cel ce rostise jurămintele, nu avea prea multă încredere în promisiunile sau legămintele domnişorului Will ; şi acest fiu risipitor, nepocăit, se întoarse în casa părintească după vreo două zile ; nu-i dădea mîna să renunţe la locul lui de la masa familiei Castlewood. Se întoarse şi, în semn de răzbunare, bău şi mîncă acolo. Toastă în sănătatea tinerei mirese dar în timp ce-şi bea paharul, îi ura în gînd s-o ia dracu. Răspunse cu blesteme rostite printre dinţi la urările făcute de bunicul ei cînd o predă mirelui în capelă, şi cînd lordul jură s-o iubească, s-o cinstească şi s-o ocrotească. După cum ştia prea bine domnul Warrington, Will nu era singura persoană nemulţumită de această căsătorie ; atunci — ca şi mai tîrziu — îi fu dat să audă un lanţ de insulte adresate domnişoarei şi bunicului ei. Prietenii de afaceri ai bătrînului domn, consilierul său juridic, clericul de la capela sectei unde se duceau la început, după ce sosiseră în Anglia, şi bietul Jack Lambert — tînărul preot conformist, a cărui elocinţă în privinţa ei — spera el din inimă — se manifestase numai în particular, toţi aceştia vorbeau aspru despre trădarea tinerei dudui şi fiecare putea spune o poveste despre felul cum a fost robit, încurajat şi apoi trimis la plimbare de tînăra americană. Avocatul care avusese o listă atît de exactă a tuturor proprietăţilor, moşiilor, banilor, robilor, corăbiilor şi perspectivelor ei, era gata să susţină şi să jure chiar că, după părerea lui, toate conturile acelea sînt false ; că nici nu există New York-ul sau Virginia ; sau, în orice caz, că domnul Van den Bosch nu are acolo nici un fel de moşie ; că nu există negoţul cu Guineea şi că sclavii negri sînt doar nişte falsuri tuciurii inventate de bătrînul plantator cu imaginaţia atît de bogată. Clericul sectei gemea după mieluşica lui rătăcită — dacă un asemenea monstru mititel, viclean şi afurisit putea cumva să fie totuşi numit mielușică. Bietul Jack Lambert recunoscu plin de regret faţă de mama lui că deţine un cîrlionţ negru pe care îl presărase cu lacrimi şi pe care-l apostrofa cu vorbe din

cu totul alt vocabular decît cel preoţesc ; cît despre domnul William Esmond, el, cu ţipetele şi blestemele de care făcea o adevărată risipă ca şi la Castlewood, sub năsucul drăgălaş al propriei sale cumnăţele, cînd cădea pradă vreunei emoţii puternice, chema drept martor Acheronul [1] ca să spună că în afara regiunii respective, nu mai exista un al doilea tînăr diavol împieliţat ca domnişoara Lydia. Jură că fata e un infernal cerber feminin şi imploră prin imprecaţii toată mînia de pe lumea asta şi de pe lumea cealaltă, să se abată asupra escrocului şi pungaşului de frate-său, care îl dusese cu vorbe mieroase şi-i suflase de sub nas prada bogată.

— Vai de mine, zise domnul Warrington (cînd Will discută pe larg cu el aceste chestiuni), dar dacă fata e o asemenea diavoliţă cum o înfăţişezi tu, înseamnă că n-ai pierdut nimic scăpînd de ea. Dacă are de gînd să-şi înşele soţul şi să-i dea otravă, aşa cum spui tu, atunci trebuie să fii fericit că norocul a făcut să nu fii tu acela ! Ar trebui să mulţumeşti cerurilor, Will, în loc să le blestemi pentru că ţi-au suflat o asemenea Furie şi nici nu poţi să te răzbuni mai bine pe Castlewood, decît lăsîndu-l să fie singurul ei posesor.

Toate acestea erau foarte bune, răspunse Will Esmond, dar adăugă — şi poate nu fără un pic de dreptate — că fratele lui nu e mai puţin ticălos pentru că l-a trişat răpindu-i averea pe care se putuse aştepta s-o capete, şi pentru care îşi riscase şi viaţa, ca s-o cîştige.

George Warrington nu prea înţelegea cum şi-a riscat vărul său preţioasa viaţă (pentru care poate că streangul ar fi constituit o încununare mai potrivită), dar tocmai atunci Will Esmond, cu maximum de candoare, îi spuse verişorului său cum micuţa *cerberă* provocase de fapt duelul dintre ei, care a fost întrerupt cine ştie cum de oamenii lui Sir John Fielding ; cum ea zicea întruna că George Warrington e un laş pentru că rîde mereu de domnişorul Will, iar acesta e de două ori mai poltron pentru că nu bagă de seamă înţepăturile verişorului său ; cum că George a luat-o la goană şi era cît p-aci să moară de frică în expediţia lui Braddock.

[1] Rîu din infern (în mitologia greacă) ; figurat — iadul.

Iar apoi Will adăugă :

— Dracu' să mă ia, vere, dar niciodată n-am fost mai surprins decît atunci cînd te-ai ţinut tare, şi fiind şi foarte calm pe deasupra, acolo în Tottenham Court Fields, cînd eu şi cu secundul meu era să facem prinsoare cu oricine că nici n-ai să te înfăţişezi pe teren !

Domnul Warrington rîse şi-i mulţumi domnişorului Will pentru părerea atît de favorabilă exprimată în privinţa lui.

— Deşi, zise George, am avut mare noroc, vere, că au venit poliţaii, pentru că altfel într-un minut sau două m-ai fi străpuns cu sabia. N-ai văzut cît de stîngaci eram în faţa ta ? Iar tu chiar te albiseşi la faţă şi tremurai de furie.

— Da, lua-m-ar dracu', zise domnul Will (care de data aceasta se făcu roşu ca un rac), aşa îmi manifest eu furia ; şi eram al naibii de turbat pe tine, vere ! Dar acum îl urăsc pe frate-meu şi pe diavoliţa aia de contesă — auzi vorbă, contesă ! Halal contesă !

Şi Will dădu drumul la o nouă canonadă de înjurături în semn de salut pentru noul cap încoronat al familiei sale.

— Ei bine, vere, zise George, privindu-l drept în ochi cu un aer ciudat, m-ai lăsat să-ţi scap destul de uşor şi sînt convins că-ţi datorez viaţa sau cel puţin integritatea veşmintelor mele, şi-ţi admir îngăduinţa şi înţelepciunea. Ce păcat că un curaj ca al tău se iroseşte degeaba în umila funcţie de paj la Curte ! Absenţa ta din armata Maiestăţii Sale e o adevărată pierdere pentru ea, asta e mai presus de orice îndoială !

— Eu niciodată nu ştiu cînd glumeşti şi cînd eşti serios, domnule Warrington, mîrîi Will.

— Mă tem că prea puţini gentilomi ar îndrăzni să facă glume cu tine, vere, dacă sînt oameni care ţin la viaţa sau la urechile lor ! strigă domnul Warrington, căruia-i plăcea la nebunie acest mod grav de a-şi trata nobila rubedenie, şi care observa cu interes şi amuzament felul cum celălalt îşi strivea între dinţi înjurăturile şi scrîşnea fiindcă îi era frică să muşte şi-şi înăbuşea cu greu furia laşă. Şi ştii, vere, aş mai fi de părere să-ţi

moderezi puţin expresiile în legătură cu scumpa noastră contesă şi cu frăţiorul tău lordul, reluă domnul Warrington. Ei vorbesc întotdeauna cu maximum de tandreţe despre tine. Lady Castlewood mi-a spus totul.

— Cum adică *totul* ? strigă înspăimîntat Will.

— Totul, în măsura în care pot spune *femeile* totul. Ea a mărturisit că te-a socotit *épris* [1] de ea. Care femeie se poate împotrivi simpatiei pe care o simte pentru unul din foştii ei admiratori ?

— Ei aş, că doar pe tine te urăşte şi totuşi zice că erai mort după ea ! spuse domnul Esmond.

— *Spretae injuria formae* [2], vere !

— Forme — ce formă dom'le ? întrebă celălalt.

— Eu n-am ţinut niciodată la ea şi poate tocmai de aceea nu mă poate suferi. Nu-ţi aduci aminte cazul acela al soţiei căpitanului din garda regelui ?

— Care căpitan ? întrebă Will.

— Lordul Putifar, zise domnul Warrington.

— Care lord ? Parcă ştiam că lordul Falmouth e căpitanul pedestraşilor din garda regelui şi lordul Berkeley îi comandă pe rezervişti în locul lordului Hobard care era înainte. Am impresia că te afli de prea puţină vreme în Anglia, vere, ca să-i ştii pe toţi şi de-aia îi încurci ! zise domnul William.

Dar domnul Warrington îl lămuri că vorbeşte despre un căpitan din garda regilor Egiptului, a cărui nevastă l-a persecutat pe unul Iosif deoarece n-a răspuns afecţiunii ei pentru el. La care Will răspunse că în privinţa Egiptului i se pare că e al dracului de lung drumul pînă acolo, şi că dacă nevasta lui lordu' Cutare a îndrugat verzi şi uscate despre el, aşa e femeile, fiincă după părerea lui, peste tot femeile tot femei rămîne.

Acum, adevărul este că, atunci cînd şi-a făcut vizita la Castlewood cu ocazia nunţii, domnul Warrington auzise de la micuţa contesă versiunea ei privitoare la diferendul dintre el şi Will Esmond. Această poveste se deosebea în unele privinţe de candida relatare a domnului Will, deşi ar fi fost greu de spus că era mai autentică.

[1] îndrăgostit (fr.)
[2] jignirea frumuseţii dispreţuite (lat.)

Doamna se arăta mîhnită la gîndul că a fost atît de crunt dezamăgită de adevărata față a cumnatului ei. Se temea că viața lui la Curte și în capitală a dăunat mult acelor înalte principii care erau recunoscute a-i caracteriza încă de la naștere pe toți membrii familiei Esmond ; că nu toate vorbele domnului Will meritau să li se dea întru totul crezare ; că viața destrăbălată și dificultățile financiare i-au format o mentalitate mercantilă, i-au tocit sentimentul onoarei și poate chiar i-au subminat înaltul curaj cavaleresc „pe care noi cei din familia Esmond, vere", zise micuța doamnă dătinînd din cap, „pe care noi cei din familia Esmond îl posedăm absolut întotdeauna — sau cel puțin tu și cu mine, și cu lordul, soțul meu, și verișorul meu Harry, știu bine că-l avem !" zise contesa.

— Vai, verișorule George ! Și trebuie să mărturisesc că am fost împinsă pînă acolo încît să mă îndoiesc de curajul tău cavaleresc, fără de care un bărbat aparținînd unei familii vechi și nobile ca a noastră, nici nu merită măcar să fie numit bărbat ! Ca doamnă și creștină, aflată în capul uneia dintre cele dintîi familii din regatul ăsta și din lumea întreagă, George, voi încerca să-l iert pe cumnatul meu William pentru că a vorbit de rău pe un membru al familiei noastre, chiar dacă acesta aparține unei ramuri mai tinere și în descendență feminină, făcîndu-mă o clipă să-mi pierd încrederea în tine. Asta a reușit el. Poate pentru că mi-a spus atîtea lucruri rele pe care le rostiseși în privința mea.

— Eu, scumpă doamnă ? strigă domnul Warrington.

— Pe care afirma el că le-ai zis despre mine, vere, dar eu sper că nu le-ai zis și-l rog din suflet pe Dumnezeu să nu fie adevărat ; și dealtfel îmi dă mîna să trec peste ele. Și el mi-a făcut curte, asta e o realitate ; dealtfel și alții, așa că sînt deprinsă ; și poate că i-ar fi mers mult mai bine (pentru că pe atunci nu-l cunoșteam pe scumpul meu lord și nici nu ajunsesem încă să-i prețuiesc marile și eminentele calități, așa cum fac acum din toată inima mea plină de recunoștință !). Dar, vai, am constatat că William are mari deficiențe pe linia curajului, și nici un bărbat căruia îi lipsește curajul nu se poate

bucura vreodată de stima lui Lydia, contesă de Castlewood, asta să fie clar ! Zicea că tu, vere, ești lipsit de curaj și m-a supărat povestindu-mi că una-două mă tot vorbeai de rău. Dar eu te iert, George, așa să știi ! Și cînd îți zic că lui i-a fost frică — javră prăpădită ! — și chiar a trimis după vardiști ca să împiedice duelul dintre voi, n-o să te mai miri că eu nu pot prețui un asemenea individ — nici măcar atîtica ! (și domnița arătă cu degetele cît). Eu zic că *noblesse oblige* [1] și cînd un bărbat din familia noastră n-are curaj, eu una nu dau doi bani pe el, iaca, asta este ! Privește pe strămoșii noștri, George, ale căror portrete atîrnă aici pe pereți ! Oare neamul Esmond nu s-a luptat întotdeauna pentru țară și rege ? Și e oare vreunul dintre noi care să nu fie gata — cînd o sosi vremea — să arate că e nobil, și încă din familia Esmond ? Dacă băiatul meu cel mai mare s-ar dovedi un laș i-aș zice ; „Lord Esmond ! (pentru că ăsta ar fi care va să zică al doilea titlu din familia noastră) te reneg și te dezmoștenesc !“

Și cu aceste vorbe, îndrăzneața femeiușcă își învălui cu privirea strămoșii, ale căror efigii, pictate de Lely [1] și Kneller [2], împodobeau pereții salonului ei de la Castlewood.

Asupra încăperii aceleia și asupra întregii case, asupra întregului domeniu și sat, noua contesă începu repede să-și întindă stăpînirea și domnia neîngrădită. Te și mirai cu cîtă iuțeală a deprins obiceiurile poruncitoare ; și, dacă nu a adoptat regulile acelea de prioritate care aveau valoare de datină printre marile doamne, a inventat în schimb propriile ei reguli, le-a promulgat, și i-a făcut și pe alții să li se supună. Ea făcu pînă și cele mai vechi familii de aristocrați de la țară — baroneți gravi cu soțiile lor, boiernași vrednici cu genealogia cunoscută de douăzeci de generații, care veneau la Castlewood pentru a-și aduce omagiul miresei și mirelui — să-și vadă lungul nasului, cum se zice, și să-i acorde ei întîietate. Își făcu

[1] Titlul de noblețe îți cere să te porți ca un nobil (fr.)

[2] *Pieter Van der Fals Lely* (1618—1680), pictor englez de origină olandeză.

[3] *Gottfried Kneller* (1648—1723), pictor englez de origină germană.

rost de o carte veche de eraldică și de o fată bătrînă, chiar tare, tare bătrînă, de la Winton, foarte pricepută în materie de etichetă și genealogii, și învăță de la ea regulile protocolare de la Curte (așa cum le cunoscuse domnișoara bătrînă pe vremea reginei Anna), și foarte curînd începu și ea să pălăvrăgească de-a valma despre blazoane, armoarii, sculuri, herb, roșu și negru, dungi oblice și cruci — nu foarte corect întotdeauna, dar cu o volubilitate și perseverență extraordinare. Făcea mici plimbări — în caleașca ei poleită, trasă de șase cai — pînă la orășelele învecinate sau în lectică pînă în sat, și își afirma un drept cvasiregesc de a primi omagii din partea sătenilor de pe moșia ei și de la alți mocofani. Îi dădea preotului lecții de teologie, vătafului de agricultură, și menajerei uimite îi spunea cum să facă murături și conserve ; i-ar fi învățat pînă și pe cei mai buni valeți din Londra cum să se urce pe scărița din spatele trăsurii, numai că aceasta era prea înaltă pentru ca micuța lady să poată sări pe ea ; pe țațele din sat le povățuia cum să-și alăpteze și să-și îngrijească pruncii, cu mult înainte ca ea să fi născut vreun copil ; iar în privința leacurilor, nici măcar doamna Esmond din Virginia nu se arăta atît de dîrză în privința hapurilor și fierturilor ei ca domnișoara Lydia, actualmente soția contelui. Vă aduceți aminte de basmul cu pescarul și duhul din *O mie și una de nopți* ? Tot așa se întreba și lumea, în legătură cu această doamnă, cum fusese posibil ca un duh atît de minunat să fi stat închis într-o sticluță atît de mică, cum era trupul ei. Cînd domnul Warrington se întoarse la Londra după prima sa vizită făcută soților Castlewood, ea îi dădu la plecare un mic cadou pentru tinerele ei prietene din Dean Street, cum le zicea ea, (deși Theo era mai mare decît Lydia, iar Hetty cam de aceeași vîrstă), trimițîndu-i uneia o găteală oarecare, iar celeilalte o carte. George Warrington jura întotdeauna că darul pentru Theo fusese o păpușă, iar cel pentru Hetty, o carte de copii, conținînd doar cuvinte cu o singură silabă.

Cît despre domnișorul Will, cumnatul ei mai tînăr, Lydia îl trata cu gravitate și tandrețe maternă și avea obiceiul de a vorbi despre și cu el cu un aer protector, extrem de amuzant pentru Warrington, deși purtarea ei

nu făcea decît să sporească îngrozitor intensitatea blestemelor şi înjurăturilor obişnuite ale lui Will.

În ceea ce priveşte bătrîneţea, lady Lydia avea prea puţin respect pentru acest accident din viaţa unor domni şi doamne ; şi, de îndată ce se făcuseră actele necesare pentru trecerea averii pe numele ei, începu să-l trateze pe bătrînul Van den Bosch, cu peruca lui mare, la fel de neceremonios ca şi pe Dinah, negresa care-i slujea de cameristă, şi pe care o trăgea de urechi şi o zgîlţîia fără milă de părul cîlţos ori de cîte ori făcea o greşeală — sau cel puţin aşa îi spunea Dinah lui Gumbo, care i-a relatat stăpînului său. Toţi ai casei tremurau în faţa contesei : menajera de care pînă atunci se temuseră pînă şi lordul şi cu văduva ; valeţii îmbuibaţi aduşi de la Londra, care făceau scandal dacă-i tulbura cineva de la jocul de cărţi şi bombăneau sorbind neîncetat din cănile cu bere, acum umblau repede ca prîsnelul după treburi, ori de cîte ori auzeau strigătul contesei ; pînă şi bătrînul Lockwood, care era portar de jumătate veac, dacă nu chiar de mai multă vreme, încerca să-şi adune minţile bătrîne şi cam rătăcite, cînd venea lady Lydia în căsuţa lui ca să-i deschidă fereastra, să-i inspecteze magazia de lemne şi să-i dea afară cîinii bătrîni. Lockwood îşi descoperea în faţa noii stăpîne chelia încreţită de vreme, îi adresa nepoatei o privire rugătoare şi începea vag să tremure în faţa autorităţii micii lady. Gumbo, îmbrăcîndu-şi stăpînul pentru cină, vorbea despre Eliseu (despre care îl auzise dimineaţa pe capelan citind din Biblie), „despre capul lui pleşuv şi băieţii care-l porecleau în tot felul şi urşii care l-au mîncat, şi să-i fie de bine" zicea Gumbo.

Dar discutînd cu vărul ei despre bătrînul portar, doamna în chestiune spunea :

— Pfui ! Pfui ! Hodorog ramolit ! Nici treabă nu mai poate face şi nici nu vrea să-şi omoare cîinii ăia bătrîni şi murdari ! Sînt la fel de urîţi şi de bătrîni ca peştii ăia din eleşteu ! (Se referea la doi crapi bătrîni de o mărime de-a dreptul monstruoasă care, conform tradiţiei, se aflau de secole într-un eleşteu al parcului Castlewood şi care ajunseseră să poarte pe spinările lor un oribil mu-

cegai cenușiu). Lockwood trebuie să-și facă bocceaua ; trebuie trimis la azilul de muncă pentru sărăntoci ; în locul lui am să aduc un băiat înalt, chipeș și elegant, care să cinstească livreaua familiei noastre.

— Dar el a fost angajat de bunicul meu și a slujit sub comanda lui în războaiele din vremea reginei Anna, interveni domnul Warrington.

La care lady Lydia izbucni țîfnoasă :

— O, Doamne ! Sper că regina Anna a murit totuși și n-o să purtăm doliu toată viața după ea.

Această chestiune a lui Lockwood fu discutată la masa familiei, cînd tînăra contesă își anunță intenția de a se descotorosi de bătrîn.

— Mi s-a spus, comentă cu gravitate domnul Van den Bosch că, în conformitate cu legile, servitorii săraci și oamenii nevoiași de toate felurile sînt foarte bine îngrijiți la bătrînețe aici în Anglia. Sînt convins că mi-ar face mare plăcere să avem și noi în America un asemenea azil pentru bătrîni, ceea ce ne-ar mai scuti de cheltuiala întreținerii angajaților noștri care au ajuns la o vîrstă prea înaintată.

— Dacă un om nu mai poate munci trebuie dat afară ! strigă lady Lydia.

— Da, adevărat, lucrul ăsta e de netăgăduit ! întări bunicul.

— Cum ? Un vechi servitor ? întrebă lordul.

— Probabil că domnul Van den Bosch nu s-a bizuit prea mult pe servitori în tinerețe, observă domnul Warrington.

— Singur îmi făceam ghetele, singur îmi ridicam obloanele și singur îmi lustruiam și-mi spălam...

— Zahăr, domnule ? întrebă lordul.

— Nu ; podelele, măi ginere ! zise bătrînul rîzînd. Deși pe la băcănii se găsesc tot felul de drăcii — să nu se supere milady.

— Vai, tăticule ! De unde să știu *eu* de prăvălii și de băcănii ? strigă lady Lydia.

— He ! Ți-aduci aminte cînd ai furat zahărul, milady, și ce s-a întîmplat după aceea ? întrebă bunicul.

— În orice caz, un bărbat chipeş şi manierat, îmbrăcat în livreaua familiei noastre, va face o impresie mult mai bună decît un prăpădit de portar chircit şi gîrbovit! strigă lady Lydia.

— Nu există livrea mai elegantă decît bătrîneţea, doamnă, şi nici dantelă mai frumoasă decît părul cărunt, zise domnul Warrington. Ce va zice lumea din comitat dacă îl veţi izgoni pe bătrînul Lockwood?

— O! Dacă dumneata, domnule, te rogi pentru el, bănuiesc că va trebui să rămînă în serviciu. N-ar fi oare mai bine să-i trimit şi un divan din salonul meu, precum şi nişte sticle din cel mai bun vin care se găseşte în pivniţă?

— Într-adevăr, mă tem că nici n-aţi putea face un lucru mai nimerit decît ăsta, răspunse cu multă gravitate domnul Warrington.

Iar lordul completă la rîndul lui, căscînd:

— Verişorul George are perfectă dreptate, draga mea. Nu ar suna de loc bine să concediem o slugă bătrînă ca Lockwood.

— Vedeţi că crapii ăia bătrîni şi acoperiţi de mucegai sînt la urma urmei o curiozitate şi atrag mulţi vizitatori, continuă domnul Warrington cu aceeaşi gravitate. Lady Lydia va trebui să-i permită bietului bătrîn să-şi păstreze postul. Asta nu va dura prea mult. După aceea veţi putea foarte bine să angajaţi un portar înalt. E foarte greu pentru noi, domnule Van den Bosch, că sîntem obligaţi să ne ţinem negrii bătrîni chiar şi atunci cînd nu mai pot munci. Peste opt sau zece ani am să-l vînd pe ticălosul ăla de Gumbo.

— Zău că n-o s-o faceţi, stăpîne, zise Gumbo rînjind.

— Ţine-ţi gura, domnule! După cum vedeţi, el nu cunoaşte manierele englezeşti şi e în stare să-şi închipuie că o slugă bătrînă poate avea pretenţii la bunătate din partea stăpînului său, zise domnul Warrington.

Spre marea mirare a domnului Warrington, a doua zi lady Lydia chiar îi trimise lui Lockwood un coş cu sticle de vin bun şi o pernă pentru fotoliul lui.

— Aseară cînd m-am culcat, vere, m-am gîndit bine la ceea ce ai spus, şi presupun că tu cunoşti lumea mai

bine decît mine ; și, precum vezi, poate că e mai potrivit să-l păstrez în serviciu pe bătrîn.

Și așa se încheie povestea portarului, domnul Warrington întrebîndu-se în sinea lui care o fi adevărul în privința acestei micuțe persoane ciudate din Apus cu naivitatea și simplitatea ei, și o inimă împietrită care ar fi făcut cinste și celei mai înrăite văduve bătrîne și bogate, care a triumfat vreodată la palatul St. James.

— Îmi spui să-i respect pe bătrîni. Dar de ce ? Eu știu bine că n-am văzut niciodată nimic vrednic de respectat la bătrîni, îi spuse ea lui George Warrington. Nu sînt chiar așa amuzanți și sînt convinsă că nici prea frumoși nu sînt. Uită-te la bunicul, uită-te la mătușa Bernstein. Lumea zice că a fost o frumusețe pe vremuri ! Dar portretul ăla al ei ? Nici în ruptul capului nu pot să cred așa ceva. Să nu-mi spună nimeni că o să mă trezesc și eu vreodată în halul ăsta ! Cînd ajung atît de rău, oamenii nici n-ar mai trebui să trăiască. E sigur că n-ar trebui.

De Crăciun, mătușa Bernstein veni să-și viziteze nepotul și nepoata, însoțită de domnul Warrington. Călătoriră agale în landoul baronesei, bătrîna doamnă avînd în momentul acela o sănătate și o dispoziție excelente, iar vremea fiind încîntătoare, cu aerul înviorător dar nu prea rece ; în timp ce se apropiau de căminul strămoșesc, mătușa Beatrix îi spuse însoțitorului ei sute de povești referitoare la ea și la vremurile de demult. Cu toate că era adeseori letargică și, nu prea rar — trebuie s-o mărturisim — țîfnoasă, bătrîna doamnă se însenina uneori, cînd conversația ei devenea admirabil de vioaie, spiritul și maliția ei scînteiau, iar memoria îi furniza sute de anecdote referitoare la o vreme și o societate de mult apusă. Desigur, pentru Frumusețe e foarte tragic că posesorul ei nu se poate bucura de ea ca un drept viager și trebuie, vrînd-nevrînd, să se despartă de ea după un uzufruct de maximum patruzeci de ani. În timp ce bătrîna îndruga verzi și uscate despre foștii ei iubiți și admiratori (interlocutorul deținînd mult mai multe informații despre cariera ei decît își închipuia baroneasa), eu o priveam în față și încercam să reclădesc — din ruine — în închipuirea mea, o imagine a frumuseții ei cînd era în floarea tinereții.

Vai ce cazanie reprezenta chipul ei ! Vai cum a năpădit iarba curţile, cum s-au crăpat turnurile, cum s-au strîmbat uşile şi cum s-au înţunecat saloanele poleite în timp ce tapiţeriile s-au sfîşiat şi s-au acoperit de pînze de păianjen ! Palatul acela în ruine răsuna odinioară de muzică, strălucea de splendori, iar ferestrele acelea întunecate îţi luau ochii, te orbeau cu lumina lor ! Ce baluri şi ce petreceri s-au dat pe vremuri aici, unde domneau luxul şi rîsetele ! Parcă văd îndrăgostiţii făcînd cerc, mulţimea cuprinsă de admiraţie, rivalii spumegînd de furie. Îmi închipui uşor întîlnirile tainice din amurg şi dau de urma unor intrigi amoroase, cu toate că perdelele sînt trase şi ferestrele astupate. În timp ce vorbea, adeseori îmi venea să-i spun bătrînei : „Doamnă, ştiu că povestea n-a fost chiar cum o spui, ci aşa şi aşa şi aşa“ (acasă citisem istoria vieţii ei aşa cum o aşternuse pe hîrtie scumpul meu bunic) ; şi fantezia mea îşi lua frîu liber, amuzată şi solitară, aşa cum mă plimbasem şi eu prin casa tatălui nostru de la Castlewood, meditînd la gloriile apuse şi imaginîndu-mi vremurile de demult.

Cînd ajunse mătuşa Bernstein la Castlewood, rudele sale de acolo, după cîte bănuiesc, mai mult din pricina caracterului ei viguros şi imperios, din pricina spiritului ei sarcastic, decît din dorinţa lor de a pune mîna pe banii ei, o tratară cu mult respect şi deferenţă, lucru pe care ea îl accepta ca şi cum i s-ar fi cuvenit din capul locului. Ea se aştepta să se bucure de acelaşi tratament din partea noii contese, pe care se pregătea s-o salute cu deosebită bunăvoinţă. La urma urmei, doar ea aranjase căsătoria, nu ?

— Întrucît tu, prostuţule, n-ai vrut s-o iei pe moştenitoarea aceasta bogată, îi zise baroneasa Bernstein, m-am hotărît să n-o lăsăm în nici un caz să scape familiei noastre.

Şi apoi îi povesti rîzînd diferitele mici planuri şi comploturi pe care le alcătuise pentru a pune la cale căsătoria. Îi pusese la dispoziţie fetei o diademă de aristocrată britanică, iar nepotului o sută de mii de lire. Era firesc deci să fie bine primită de amîndoi. Baroneasa se arătă încîntată de curajul şi hotărîrea cu care micuţa contesă le înfrînsese pe văduva Castlewood şi pe lady Fanny.

Fiind aproape întotdeauna încîntată de persoanele arătoase cînd îi erau prezentate prima dată, doamna Bernstein a rafolat pur şi simplu văzînd ochii strălucitori şi silueta minionă şi graţioasă a nepoatei ei Lydia. Acest mariaj fusese întru totul de dorit. Bineînţeles că bătrînul constituia un obstacol, iar felul său de a vorbi, ca şi înfăţişarea lui, erau cam lipsite de distincţie. Dar se vor descotorosi de el. Doar e destul de bătrîn, şi sănătatea lui e destul de şubredă, slavă Domnului !

— O să vrea să se ducă în America, sau poate chiar mai departe, zise baroneasa dînd din umeri. Cît despre copilă, ea are mult foc şi vioiciune în ea, şi un aer de piele roşie care nu e de loc lipsit de farmec, zise încîntată bătrîna baroneasă. Îl avea şi fratele tău — şi-l ai chiar şi tu, domnişorule George ! *Nous la formerons, cette petite* [1] ! Eugene nu prea are personalitate şi nici vigoare, dar e un gentleman rafinat şi, mai cu eforturile lui, mai cu ale mele, o s-o facem pe micuţa sălbatică foarte prezentabilă.

Cam asta ne-a fost conversaţia în cea de-a doua după amiază a drumului nostru spre Castlewood. În prima zi am înnoptat la Bagshot, la hanul King's Arms, unde baroneasa era primită întotdeauna cu profund respect ; de aci am mers cu diligenţa la Heston unde îi scrisese lordului să-i trimită cai de schimb ; dar aceştia nu-şi făcură apariţia la han, aşa că, după vreo două ore de aşteptare, ne văzurăm siliţi să pornim mai departe spre Castlewood cu caii noştri de la Bagshot.

Dragostea de adevăr mă obligă să consemnez că în timpul acestei ultime etape a călătoriei, toanele proaste i-au revenit mătuşii care, preţ de vreo trei ceasuri, n-a mai scos o vorbă. Însoţitorul ei, fiind pe atunci îndrăgostit lulea, firește că n-a insistat să facă neapărat conversaţie cu mătuşa, ci s-a gîndit fără încetare la Dulcineea lui pînă cînd trăsura a ajuns tocmai bine pe islazul Castlewood şi a traversat podul din faţa casei.

Menajera era pregătită s-o conducă pe baroneasă în camerele rezervate pentru ea. Nici lordul, nici contesa nu erau de faţă. În timp ce păşea înaintea baronesei ca să-i arate drumul, menajera zise că nu ştie ce i-a reţinut.

[1] O s-o mai formăm noi pe micuţa asta (fr.)

— Nu acolo, milady ! strigă femeia cînd madame de Bernstein puse mîna pe clanța ușii de la camera pe care o ocupase întotdeauna. Acum șade doamna contesă în ea. Poftiți pe aici.

Și mătușa noastră o urmă fără ca dispoziția ei să fie cît de cît mai bună. Nu-i invidiez de loc cameristele pentru perioadele cînd stăpîna lor e în toane proaste. Dar pînă să dea ochii cu restul familiei, fruntea i se înseninase și ea apăru în salon înainte de ora supeului, fără vreun nor vizibil pe față.

— Bună ziua, mătușico ! o salută contesa. Trebuie să mărturisesc că tocmai atipisem cînd ai sosit, milady ! Sper că-ți place camera pe care ți-am aranjat-o.

După ce îi adresă trei propoziții scurte bătrînei uimite, contesa se întoarse către ceilalți oaspeți, și-și dirijă conversația numai către ei. Pe domnul Warrington îl amuză mult comportarea tinerei și expresia de surprindere și mînie, care începea să se instaleze pe fața doamnei Bernstein. „*La petite*", pe care baroneasa își propunea s-o „formeze" era pare-se un subiect destul de rebel și-și propunea la rîndul ei să adopte o formă proprie, corespunzătoare dorințelor ei. Uitîndu-se de vreo două ori cam speriat la nevastă-sa, lordul încercă să compenseze impertinența ei față de mătușa lui purtîndu-se, în ceea ce-l privea, cu o politețe extremă ; într-adevăr, cînd dorea acest lucru, nimeni nu putea fi mai curtenitor sau mai amabil decît el. Găsi zeci de lucruri agreabile pe care să i le spună doamnei Bernstein. Îl felicită călduros pe domnul Warrington pentru știrile admirabile care sosiseră din America și pentru faptul că fratele lui nu avusese nimic de suferit. În cursul mesei rosti un toast în sănătatea căpitanului Warrington.

— Se distinge familia noastră, vere ! zise el și adăugă cu o privire semnificativă și afectuoasă către contesa lui : Sper că ne așteaptă pe toți zile cum nu se poate mai fericite.

— Da, George ! zise micuța lady. Să-i scrii lui Harry și să-i spui că sîntem cu toții foarte încîntați de el. Acțiunea aceasta de la Quebec este foarte glorioasă ; și acum că l-am dat afară din țară pe regele francez, nu m-ar mira

de loc dacă ne-am instala şi noi, în America, pe picioarele noastre.

— Dragostea mea, dar ceea ce spui tu e o adevărată trădare ! strigă lordul Castlewood.

— Poate o trădare a prostiei, mylord. Nici nu pot concepe ca oamenii să fie veşnic împilaţi şi trataţi ca nişte copii !

„George ! Harry !“ Mărturisesc că eram deopotrivă uimit şi amuzat.

— Cînd fratele meu va auzi că lady Lydia e satisfăcută de comportarea lui, desigur că fericirea lui nu va mai lăsa nimic de dorit, am spus cu gravitate.

A doua zi, stînd de vorbă lîngă canapeaua ei, unde îi venise chef să se instaleze ca o prinţesă, micuţa contesă nu-i mai spunea verişorului ei „George“, ci „Domnule George“, ca şi mai înainte ; drept care, domnul George remarcă rîzînd că lady Lydia şi-a schimbat felul de a vorbi faţă de ziua anterioară.

— Fii sigur că am vrut doar s-o necăjesc pe bătrîna madame Scîrţ, zise lady Lydia. Ea ţine să mă trateze drept un copil şi să facă pe bunica faţă de mine. Eu n-am nevoie de bunici, sînt inutile pentru mine. Sînt stăpînă în casa mea şi am de gînd să-i dau să-nţeleagă acest lucru. Dealtfel anume am făcut-o să bată drumul de la Londra pînă aici ca să i-o spun ! Ha ! Ce ochi mari a făcut cînd ţi-am zis George ! Aş fi putut să am şi dreptul de a-ţi spune George — numai că tu ai cunoscut-o mai întîi pe micuţa Theo şi bănuiesc că ţi-a plăcut mai mult.

— Da, cred că îmi place mai mult, zise domnul George.

— Ei bine şi tu îmi placi pentru că spui adevărul. Îmi eşti simpatic pentru că ai fost singurul dintre toţi ăia de la Londra căruia nu părea să-i pese de banii mei, deşi o dată am crezut că turbez de furioasă ce eram pe tine şi chiar şi pe mine şi pe micuţa iubită a ta care nici nu suferă comparaţie cu mine, ştiu bine.

— Ei bine, atunci să nu facem nici o comparaţie ! i-am răspuns eu rîzînd.

— Mă tem că e adevărat cînd se spune despre oameni că precum îşi aştern aşa vor dormi, zise ea oftînd uşurel.

Sînt convinsă că domnişoara Theo e foarte bună şi ai s-o iei de nevastă şi o să vă duceţi în Virginia, şi viaţa voastră o să fie la fel de monotonă ca şi a noastră aici. Vorbeam despre domnişoara Lambert, mylord, şi tocmai îi uram fericire vărului meu. Cum se mai simte azi madame Cutare ? Vai cît a putut să mănînce-şi să bea aseară ! Nici un soldat n-ar fi putut să o întreacă la băutură ! D'aia e şi greu să te miri că o doare capul şi că nu vrea să iasă din cameră. Probabil că-i trebuie foarte multă vreme ca să se îmbrace.

— S-ar putea ca şi dumneata să devii firavă la bătrîneţe, şi să ai nevoie de odihnă şi de vin ca să te încălzească ! zise domnul Warrington.

— În orice caz, sper ca la bătrîneţe să nu ajung ca ea ! zise lady Castlewood. Nu prea văd de ce ar trebui să respect o bătrînă pur şi simplu pentru că şchiopătează sprijinindu-se în baston, pentru că-i tremură mîinile şi că poartă dinţi falşi !

Micuţa păgînă se lăsă pe speteaza canapelei şi-şi arătă cele douăzeci şi patru de perle care îi împodobeau gura.

— 'Mnezeule ! adăugă ea după ce-şi privi amîndoi ascultătorii printre genele întoarse ale ochilor ei negri şi strălucitori. Vai ce speriaţi sînteţi amîndoi ! Lordul meu mi-a ţinut nu ştiu cîte predici în legătură cu bătrîna doamnă Scîrţ. La amîndoi vă e teamă de ea, pe cînd mie nu — asta-i tot. Nu vă mai uitaţi aşa speriaţi unul la altul ! Şi să nu vă temeţi că am să-i mănînc capul. O să ne înfruntăm în cadrul unei bătălii pe care eu am intenţia s-o cîştig. Dacă nu vă supăraţi, amintiţi-vă ce i-am făcut văduvei Castlewood şi ladyei Fanny — cu toate aerele lor grozave — cînd au încercat s-o umilească pe contesa Castlewood în propria ei casă şi să-şi rîdă de biata fată din America ! Am avut o luptă şi cine a învins, rogu-vă ? Tot aşa o să se întîmple şi între mine şi doamna Scîrţ şi cînd se va sfîrşi lupta, o să vedeţi că vom fi amîndouă cele mai bune prietene !

Cînd tocmai în acest moment al conversaţiei s-a deschis uşa şi, în sfîrşit, şi-a făcut apariţia doamna Beatrix, îmbrăcată cu mult dichis, după cum îi era obiceiul, eu unul — şi nu mi-e ruşine s-o mărturisesc — am simţit că

intru într-o panică la fel de mare ca a oricărui poltron. Lordul Castlewood, cu plecăciunile lui adînci și cu amabilitățile curtenitoare și-a salutat mătușa și a condus-o la cămin, lîngă care se odihnea pe canapea lady Castlewood (în așteptarea unui moștenitor al familiei). Lady Castlewood n-a schițat nici cea mai mică încercare de a se ridica, dar și-a întîmpinat venerabilul musafir cu un zîmbet de salut. Și apoi, după o scurtă conversație, în care s-a arătat deosebit de calmă și stăpînită, în timp ce cei doi gentlemeni s-au încurcat și au șovăit cuprinși de tremurul cel mai laș, lordul a spus :

— Dacă vrem să ajungem la fazanii ăia, vere, cred că n-ar fi rău să plecăm chiar acum.

— Iar eu cu mătușica vom petrece o după amiază agreabilă. O să-mi povestești, doamnă baroneasă, despre Castlewoodul de altădată, nu-i așa ? a zis noua stăpînă a conacului.

O les lâches que les hommes ! [1] Eram atît de speriat încît n-am mai văzut nimic, dar am avut senzația vagă că ochii negri ai ladyei Castlewood mă urmăresc. Lordul m-a strîns de braț pe coridor și am început să grăbim pasul pînă cînd retragerea noastră a devenit o fugă rușinoasă. N-am respirat slobozi pînă cînd n-am ajuns în aer liber în curte, unde ne așteptau paznicii de vînătoare și cîinii.

Și ce s-a întîmplat ? Trebuie să afirm sus și tare, copii, că habar n-am. Dar un lucru e sigur : Dacă mama voastră ar fi fost o femeie cît de cît curajoasă sau dacă ar fi știut să ocărască preț de cinci minute în cursul atîtor zile consecutive de la începutul căsătoriei ei, n-ar fi existat în toată creștinătatea un nenorocit mai ugilit sau mai rău ținut sub papuc decît tatăl vostru.

Ei bine, așadar, nu știu ce s-a întîmplat în ziua aceea rușinoasă de panică, cînd tatăl vostru a luat-o la sănătoasa și n-a îndrăznit nici măcar să vadă cum începe lupta dintre cele două eroine ; dar cînd ne-am întors de la partida noastră de vînătoare, bătălia luase sfîrșit. America se răsculase și își învinsese patria-mumă.

[1] Vai ce lași mai sînt și bărbații ! (fr.)

CAPITOLUL LXXIV

VEȘTI DIN CANADA

ÎNTRUCÎT RUDENIA O LEGA atît de strîns pe doamna Bernstein de nepotul ei, domnul Warrington spera că ea o să fie dispusă să se arate la fel de afectuoasă și cu nepoata ei ; și îi vorbi despre vizita lui la domnul Hagan și la soția acestuia, implorînd favorurile mătușii lui pentru ei. Dar bătrîna doamnă se arătă neînduplecată în privința ladyei Maria ; se rugă să nu-i mai audă rostit numele și, imediat după aceea, continuă să vorbească vreme de două ceasuri numai despre ea și despre nimeni altcineva. Povesti tot felul de anecdote privitoare la nepoata ei ; dar întrucît această carte rămîne deschisă *virginibus puerisque* [1], întregului tineret al familiei, nu găsesc cu cale să le reproduc. Atîta doar voi spune despre blînda femeie că, de o fi păcătuit, nu era singura persoană din familie căreia i se întîmplase acest lucru și sper că dacă ea s-a pocăit și alții vor face foarte bine urmîndu-i exemplul. După cum se știe, părăsind scena, Hagan a dus o viață exemplară și s-a remarcat prin eleganța și elocința de care dădea dovadă în amvon. Soția lui a adoptat vederi extremiste, dar era foarte respectată în cadrul sectei căreia i se alăturase ; și, cînd am văzut-o ultima dată, mi-a vorbit de o anumită iluminare spirituală pe care în momentul acela am atribuit-o consumului abundent sau poate chiar prea abundent de alcool ; dar n-am uitat că ea și cu soțul ei s-au purtat frumos cu mine și cu ai mei într-o perioadă în care aveam nevoie de compătimire și mulți farisei mi-au întors spatele.

V-am povestit ce ușor era să dobîndești și apoi să pierzi favorurile nestatornice ale mătușii mele și cum fiecare dintre noi frații am fost pe rînd luați în brațe și apoi abandonați. Mie mi-a venit rîndul la glorie după triumful piesei mele. Am fost prezentat capetelor celor mai luminate din oraș ; m-am descurcat destul de bine în societatea lor ; filfizonii și alte persoane elegante de la Londra au declarat că sînt destul de bine crescut și, dacă

[1] fecioarelor și copiilor (lat.)

m-ar fi ținut băierele pungii, aș fi putut face o carieră frumoasă în mijlocul acestei societăți, dacă aș fi avut chef să aleg un asemenea gen de viață ; dacă, pe vremea aceea, n-aș fi iubit o pereche de ochi blînzi mai mult decît pe cei mai strălucitori aparținînd unor splendori ca doamnele Gunning sau Chudleigh [1], sau ca toate frumusețile fardate de la Ranelagh. Pentru că țineam mult la mama voastră, copii, veți crede că se spunea despre mine că am gusturi proaste și că eram deplins de rafinata mea familie ? Asta era realitatea și știu bine că preacuvioasa lady Warrington și cu preapămînteana doamnă Bernstein își înfrățeau inimile bătrîne și se lamentau din pricina modului meu de viață. „De ce o fi procedînd astfel cînd, cu numele pe care-l poartă ar putea să ia de nevastă pe oricine", zicea prea smerita Religie care întotdeauna se uita cu un ochi la cer în timp ce cu celălalt se străduia să nu scape șansa cea mai bună.

— Eu nu mă amestec în treburile nimănui și am mare admirație pentru genii, zicea unchiul, dar e de-a dreptul păcat să legi tovărășie cu poeții și scriitorii ăia și cu oameni de soiul ăsta cînd ai fi putut foarte bine să pui mîna pe o frumusețe cu o sută de mii de lire zestre și, cînd colo, ai lăsat-o să-ți scape printre degete, și-i faci curte unei provinciale prăpădite fără un gologan în pungă.

— Bine, unchiule, dar nu i-am făgăduit ? l-am întrebat eu.

— I-ai făgăduit ! I-ai făgăduit ! Lucrurile astea sînt chestiuni de aranjamente și de înțelepciune și necesită multă prudență și atenție. Cînd te-ai angajat față de micuța domnișoară Lambert n-o văzuseși încă pe frumoasa americană pe care dorea maică-ta s-o iei de nevastă, dorința ei fiind mai mult decît firească pentru o mamă. Și datoria ta față de maică-ta, nepoate, datoria ta față de porunca a cincea — ți-ar fi permis s-o rupi cu domnișoara Lambert și să traduci în viață intențiile minunatei tale mame în legătură cu domnișoara... Cum era numele ăla olandez al contesei ? În sfîrșit, n-are importanță. Numele nu contează niciodată ; dar un bulgăre de aur, domnișorule

[1] Curtezane celebre din înalta societate a secolului al XVIII-lea.

George, e un lucru care merită privit ! Păi ce, pe micuțul meu Miley l-am dat, scumpul de el, la o școală de dans împreună cu domnișoara Barwell, fiica nababului Barwell și nu caut deloc să-mi ascund dorința ca între copii să se stabilească o legătură trainică, susceptibilă de a dura cît or trăi ! Asta i-am și spus-o nababului. Într-o zi cînd aveau lecție de dans, am plecat împreună din Camera Comunelor și i-am văzut. Era o minune să-i privești pe cei doi copii dansînd împreună menuetul ! Mi-au dat pur și simplu lacrimile pentru că am inima simțitoare, George, și pentru că-l iubesc pe băiat !

Am înțeles perfect supărarea lui pricinuită de faptul că eram incapabil să concep lumea așa cum o vedea el.

Nici mătușii Bernstein nu i-a plăcut prea mult logodna pe care o contractasem eu, după cum nu i-a plăcut nici familia în sînul căreia îmi petreceam o parte atît de mare a timpului. După ce crescusem mult în ochii ei, am început să scad din nou ; Harry era iarăși favoritul, iar fratele lui, Dumnezeu mi-e martor, nu era deloc gelos.

Acum Harry era eroul familiei. Ne scria scurte epistole de pe front unde era staționat ; doamnei Bernstein nu-i prea păsa la început de scrisori sau de autorul lor, pentru că erau foarte simple și lucrurile pe care le povestea nu erau cine știe ce interesante.

După marea acțiune în care i-a căzut răpus generalul, scumpul meu frate, care îl însoțea pe comandant, îmi scrise una din scrisorile lui simple, descriindu-și contribuția modestă la victoria respectivă. Îmi aduc aminte că a scris, pe baza mărturiilor unui alt aghiotant aflat în preajma lui, că generalul *nici n-a mai scos vreo vorbă* după ce și-a primit rana mortală, așa că propoziția care a fost pusă în gura eroului muribund nu poate fi socotită mai autentică decît o oratie a lui Tit-Liviu sau Tucidide.

Mai întîi el, iar apoi generalul Monckton, secundul său (pornind de la Point Levi pe care-l ocupa) trecură fluviul Sf. Laurențiu din locurile respective de staționare, fiind întîmpinați de rafale de gloanțe și obuze în timp ce vîsleau spre țărm. Nici nu debarcară bine trupele că ele și fură împinse, fără ordine prealabile, către reduta franceză, fură secerate de gloanțe în fața ei și astfel

obligate să bată în retragere. La semnalul dinainte stabilit, trupele de pe malul celălalt al rîului Montmorency îl traversară într-o ordine desăvîrşită. Inamicul chiar evacuă reduta şi se replie pe liniile sale ; dar de acolo îi întîmpină pe atacatori cu un foc atît de necruţător, încît nu părea să existe vreo speranţă de a le cuceri, şi generalul se văzu silit să se retragă.

Bătălia aceea de la Montmorency (pe care am reprodus-o de nenumărate ori împreună cu fratele meu Harry la un pahar de vin) constituie refrenul trist al primului raport de la domnul Wolfe care ajunse în Anglia, şi ne aruncă pe toţi în ghearele unei mîhniri cumplite. La ce te mai puteai aştepta oare de la un comandant atît de nesăbuit ? În felul acesta cîte dezastre nu se puteau prevedea ? Generalul care, după acest şoc şi fiind scuturat de friguri, nu a mai avut de trăit decît şase săptămîni, a murit ca să rămînă nemuritor ! Atunci cum, prin ce mijloace şi datorită cui şi-a dobîndit măreţia ? Oare Meritele sau Nebunia i-au adus-o ? Oare a fost Capriciul sau Norocul ? Oare Soarta îţi acordă izbînzile şi înfrîngerile ? Oare Cauza dreaptă triumfă întotdeauna ?

La 14 octombrie, cuterul *Rodney* aduse în Anglia tristele veşti. Atacul dăduse greş, căpetenia era bolnavă, armata se împuţina, oraşul ameninţat era atît de puternic încît atacarea lui părea aproape imposibilă : „Singura şansă era să-l înfruntăm pe marchizul de Montcalm în condiţii mai puţin dezastruoase decît atacarea tranşeelor lui şi, dacă era posibil, să-l scoatem din poziţiile sale actuale". Dar oare căpetenia franceză, cu un geniu militar recunoscut în Europa, avea să cadă într-o asemenea cursă ? Nu e de mirare că la aflarea acestei noutăţi feţele londonezilor erau palide şi oriunde se răspîndeau veştile, ele nu aduceau decît îndoială şi posomorîre.

La trei zile după această primă informaţie tristă sosiră celebrele scrisori ce aminteau acea minunată încununare a sorţii, cu care se încheiase cariera minunată a domnului Wolfe. Dacă nici un om nu poate fi numit fericit pînă în ziua morţii, ce să spunem despre omul acesta ? Sfîrşitul lui a fost atît de glorios, încît susţin răspicat că nici maică-sa

și nici iubita n-ar fi putut să-l deplîngă sau în orice caz n-ar fi dorit să afle că a înviat. Știu că vorbim despre un erou ; și totuși jur că nu prea știu dacă în ce privește ultima acțiune a vieții lui admir rezultatele geniului, inventivității și îndrăznelii sau curajul unui om care joacă jocuri de noroc și cîștigă o sumă fabuloasă. Dacă planurile lui de asalt ar fi fost cumva date în vileag cu jumătate de oră mai devreme și oamenii lui ar fi fost împinși înapoi, așa cum era aproape sigur că o să se întîmple ? Dacă s-ar fi întîmplat cumva ca marchizul de Montcalm să nu-și părăsească liniile fortificate pentru a accepta acea stranie provocare ? Dacă punctele întărite — din care de fapt nici unul nu se bizuia pe domnul Wolfe... Și atunci ce s-ar mai fi întîmplat cu gloria tînărului erou sau a marelui ministru care l-a descoperit, sau a națiunii îmbătate de entuziasm care a salutat frenetic victoria, felicitîndu-se singură ? Așadar, ce Soartă e aceea care determină viitorul nostru și pe cel al națiunilor ? În multe acțiuni hazardate pe care le-a întreprins lordul Chatham, el a cîștigat acest joc minunat. Și în timp ce mîna lacomă a Marii Britanii a apucat provinciile canadiene, ea a lăsat să-i scape de sub putere Statele Unite.

Fără doar și poate o asemenea înțelepciune *d'après coup* [1] e un lucru foarte facil. Noi ne mirăm de nesăbuința acestui om, acum că fapta s-a comis. și rămînem uimiți de greșeala celuilalt. Vai ce minunați strategi de cafenea sîntem unii dintre noi ! Ce de replici ne mai vin în minte după ce s-a terminat conversația ! Și o dată ce s-a sfîrșit jocul, ce bine ne dăm seama cum ar fi trebuit condus ! Scriind despre un eveniment după treizeci de ani de cînd s-a produs, nu mai e de loc greu acum să aducem critici și să găsim defecte. Dar în momentul cînd am auzit prima dată de faptele glorioase ale lui Wolfe pe Cîmpiile lui Abraham — despre armata aceea trimisă să străbată întunericul și dusă în tăcere la miezul nopții în sus pe rîu — de stîncile acelea escaladate de conducătorul îndrăzneț și de trupele lui — de acea miraculoasă încredere a inamicului și de acceptarea imediată de către el a pro-

[1] aprox. : după război mulți viteji se arată (fr.)

vocării noastre la luptă și despre înfrîngerea lui la cîmp deschis prin simpla vitejie a învingătorilor — noi cei din Anglia ne-am lăsat cu toții îmbătați de această veste. Întreaga națiune s-a ridicat ca un singur om, simțindu-se mai puternică datorită victoriei lui Wolfe. Nu numai că toți oamenii s-au angajat în bătălie, dar și cei de acasă, care condamnaseră planul nesăbuit, s-au simțit deodată eroi. Curajul și entuziasmul nostru au sporit pe măsură ce scădeau la inamic. Cînd se întîlneau, prietenii se îmbrățișau. Cafenelele și celelalte localuri publice gemeau de oameni nerăbdători să discute noutățile. Curtenii îl slăveau pe rege și pe marele ministru datorită înțelepciunii căruia fusese inițiată campania. Ori de cîte ori se arăta în public, oamenii se țineau după el aclamîndu-l și binecuvîntîndu-l. Nu-l plîngeau pe războinicul mort, ci-i admirau *euthanasia*. Oare prietenii lui James Wolfe și rudele ar fi trebuit să bocească și să umble în doliu pentru că se pogorîse din ceruri un car de aur care să-l ia de pe lumea asta ? Să stea să privească uimiți și să-l vadă îndepărtîndu-se radios, ridicîndu-se superior deasupra noastră. A avea un prieten care a fost aproape de el sau în preajma lui însemna să fii un om distins. Fiecare soldat care a luptat alături de el era un erou. În micul nostru cerc afectuos știu bine că a fi fratele lui Harry constituia un semn de distincție. N-ar trebui să ne mirăm deloc de faptul că el, cunoscînd încă dinainte locul bătăliei, a găsit ușor drumul către înălțimile pe care le-a cucerit armata britanică și i l-a indicat generalului. Era firesc să fie avansat. Pînă și unchiul nostru Warrington a scris scrisori pentru a binecuvinta cerurile și a mă felicita pe mine, ca și pe el însuși, pentru rolul pe care l-a jucat Harry în această realizare glorioasă. Mătușa noastră Beatrix a ținut casă deschisă și a primit musafiri pentru a sărbători victoria. Și eu am devenit un erou datorită asemănării cu fratele meu.

Rolul jucat de Harry în celebra bătălie îi asigura fără doar și poate avansarea și mătușa noastră își anunță intenția de a-i cumpăra brevetul pentru comanda unei companii.

CAPITOLUL LXXV

CALEA DRAGOSTEI ADEVĂRATE

DRAGII MEI TINERI, dacă tatăl vostru ar fi avut măcar un dram de înţelepciune obişnuită printre oameni, nu numai că acest capitol din povestea vieţii lui n-ar fi fost scris niciodată, dar nici voi n-aţi fi apărut vreodată pe lume pentru a-l necăji în fel şi chip ; ţipînd şi chicotind pe coridoare cînd el vrea să se cufunde liniştit în cărţile lui ; trezindu-l cînd somnolează după masa de prînz, aşa cum se şi cuvine să facă un gentilom sănătos de la ţară ; ascunzîndu-i sau rătăcindu-i ochelarii şi furîndu-i ziarul cînd vrea el să-l citească ; ruinîndu-l cu note de plată de la croitori, facturi pentru pelerine, onorarii pentru meditatori, aşa cum faceţi cu toţii ; tulburîndu-i liniştea noaptea cînd aveţi nerușinarea să vă îmbolnăviţi şi cînd el ar prefera să doarmă fără să-l deranjeze nimeni dacă mămica voastră cea proastă nu s-ar scula din jumătate în jumătate de oră ; şi cînd Joan nu poate dormi, ce rost mai are, rogu-vă, ca Darby [1] să-şi tragă scufia pe cap ? Orice rău cît de mic de pe urma căruia a suferit vreunul din voi a speriat-o în atît de mare măsură, încît jur că n-am fost niciodată liniştit ; şi dacă n-aş fi eu fiinţa cea mai răbdătoare de pe lume, mi-ar fi făcut plăcere să scap o dată de voi toţi. Iar acum, cu adevărat, cînd nu mai sînteţi copii şi aţi uitat de cămăşuţele lungi şi de vărsatul de vînt, de vărsatul negru, de tuse măgărească, scarlatină şi de celelalte accidente agreabile ale copilăriei, ce poate să-şi pună în cap femeia asta nesăbuită ? Să aranjeze odăile dinspre miază-zi în chip de crescătorie de copii pentru eventualii nepoţi, găsindu-i o nevastă căpitanului şi punîndu-l să se căsătorească devreme, pentru că aşa am făcut şi noi !

Dar eu repet că niciodată nu s-a mai făcut pe lumea asta o căsătorie mai nechibzuită decît a noastră şi că rudele noastre au avut perfectă dreptate supărîndu-se pe noi. La urma urmei la ce mai sînt bune rudele dacă nu ca să se supere şi să găsească tot felul de cusururi ? Cînd se

[1] Nume tradiţionale ale unor soţi foarte uniţi ; echivalente englezeşti pentru Philemon şi Baucis

va mărita Hester, te rog mult, domnișorule George, s-o ocărăști dacă n-o să ia de bărbat persoana aleasă de tine! Cînd George își va obține parohia, după ce se va distinge la colegiu și va face acolo studii superioare, te rog frumos, domnișoară Hester, să strîmbi din nas la vederea domnișoarei care-i va plăcea lui. Cît despre tine, micuța mea Theo, de tine nu mă pot despărți [1]. Nu trebuie să-l părăsești pe bătrînul tău tată pentru că lui îi place să-i cînți muzică de Haydn și să-i cureți nuci după-masă.

Fără știrea mea și, foarte probabil, dorindu-mi numai binele, rudele mele din Anglia au găsit cu cale să-i scrie doamnei Esmond din Virginia și să-i explice ceea ce le făcea plăcere să numească nebunia logodnei pe care o făcusem. Cu toții cîntau același cîntec ; am văzut și eu scrisorile și am ars tot teancul acela blestemat — mai tîrziu, cînd mi le-a arătat mama, peste ani și ani de zile, acasă în Virginia. Și mătușa Bernstein a fost gata cu sfaturile. O tînără fără o înfățișare prea ieșită din comun, fără o origine înaltă, fără avere — oare asta nu era o logodnă total lipsită de înțelepciune ? Și, pentru binele scumpului George, nu trebuie oare ruptă ? Ea avea în vedere pentru mine o serie întreagă de partide foarte bune. Dat fiind numele meu și perspectivele mele, era o rușine să-mi irosesc viața luînd-o pe această tînără ; sora ei ar fi trebuit să intervină — și așa mai departe.

Lady Warrington n-a putut să nu scrie, în maniera ei specifică. Epistola acestei doamne era garnisită cu citate din Sfînta Scriptură. Ea își învesmînta preocupările lumești în odăjdii pompoase. Sublinia că eu trăiam în mijlocul unei societăți nevrednice, de actori și alți asemenea oameni despre care nu putea spune că sînt total nereligioși (ferească Dumnezeu !), dar în orice caz erau deplorabil de pămînteni. N-ar fi vrut să spună că o femeie versată *m-a atras într-o capcană pentru fiica ei,* după ce

[1] Pe pagina albă din fața acestui paragraf sînt așternute următoarele cuvinte, cu un scris mare de fetiță : „N-am deloc intenția să plec — Theodosia !" „Nici eu — Hester". Amîndouă s-au căsătorit după cum reiese din însemnările făcute pe Biblia familiei : domnișoara Theodosia Warrington cu Joseph Clinton, fiul reverendului Joseph Blake și viitor director al Gimnaziului Rodwell Regis ; iar domnișoara Hester Mary, în 1804, cu căpitanul F. Handyman, din marina regală — (Nota autorului).

mai înainte a încercat în mod zadarnic să pună mîna pe fratele meu mai mic. Departe de ea gîndul de a o vorbi de rău pe tînăra pe care o alesesem ; dar, cel puţin un lucru era sigur, că domnişoara L. n-avea nici avere, nici perspective, şi era firesc pentru părinţii ei să dorească să mă compromită. Se mai consultase ea şi cu alţii, etcetera, etcetera. Căutase şi îndrumarea celor potriviţi pentru a o oferi, etcetera, etcetera. Simţind că e de *datoria* ei, se hotărîse să-şi ia inima în dinţi şi să vorbească. Sir Miles, a cărui judecată în problemele acestei lumi era excelentă (deşi el cunoştea o lume mai bună şi năzuia către ea), era întru totul de acord cu această părere a ei, ba chiar ţinuse ca ea să-i scrie cumnatei lui şi s-o roage să intervină pentru ca această căsătorie nepotrivită să nu se mai facă.

Şi, pe lîngă toate, cine mai era să-şi bage puţin coada, dacă nu noua contesă de Castlewood ? Îi scrise o scrisoare maiestuoasă doamnei Esmond declarînd că, întrucît Providenţa a instalat-o în fruntea familiei Esmond, era de datoria ei să ia legătura cu rubedenia din America şi s-o avertizeze că trebuie să desfacă această căsătorie. Cred că cele trei femei se cam consultaseră împreună în prealabil ; şi, i-au trimis rînd pe rînd aceste avertismente doamnei din Virginia.

Într-o dimineaţă răcoroasă de aprilie, cînd Corydon se duse ca de obicei pentru a o înconjura cu atenţiile lui pe Phyllis, nu-şi mai găsi aleasa inimii gata să-l întîmpine ca de obicei cu zîmbetul ei dulce, ci pe doamna Lambert cu ochii înroşiţi de plîns şi pe general, palid ca moartea.

— Citeşte asta, George Warrington ! zise acesta în timp ce soţia lui îşi cuprinse faţa în mîini.

Şi generalul îmi puse dinainte o epistolă al cărei scris nu-mi era greu să-l recunosc. Parcă aud şi acum suspinele bunei doamne Lambert, iar zgomotul vătraiului care aţîţă focul în camera de la etaj, mă face şi azi să tremur. În ziua aceea am auzit un asemenea zgomot în camera fetelor, unde stăteau împreună cele două surori. Biata copilă blîndă ! Biata Theo !

— Ce mai pot face după ce am primit această scrisoare, bietul meu George ? întrebă generalul măsurînd camera în lung şi-n lat, cu o figură disperată.

Nici n-am putut citi în întregime scrisoarea doamnei Esmond, pentru că m-a cuprins un fel de rău și de slăbiciune ; dar mă tem că o parte din ea am învățat-o pe de rost și aș putea-o reproduce pînă în ziua de azi. Stilul era frumos și o parte dintre vorbe destul de moderate, deși lăsau să se înțeleagă că domnul și doamna Lambert m-au atras în capcana acestui mariaj prin mijloace necinstite ; că ei știu că o asemenea căsătorie e nedemnă de mine ; că (după cîte înțelegea doamna Esmond) ei doriseră o căsătorie similară și pentru fiul ei mai mic, proiect la care, poate din fericire pentru el, renunțaseră cînd descoperiseră că domnul Henry Warrington nu este adevăratul moștenitor al domeniului din Virginia. Dacă domnul Lambert era un om demn și onorabil, așa cum se spunea despre el, doamnei Esmond îi venea greu să presupună că, după intervenția ei, el va mai putea insista în intențiile de a realiza această căsătorie. Ea nu voia să-i dea nici un fel de porunci fiului ei întrucît îi cunoștea prea bine temperamentul ; dar intru apărarea propriei reputații a domnișoarei Lambert și spre binele ei, doamna Esmond insista ca ruperea logodnei să vină din partea familiei fetei și nu datorită opoziției îndreptățite a lui Rachel Esmond Warrington din Virginia.

— Dumnezeu să ne ajute, George ! zise generalul, și să ne dea la toți tăria de a suporta această mihnire și aceste acuzații pe care maică-ta a binevoit să ni le aducă ! Sînt foarte aspre dar acum nu mai au importanță. Lucrul principal este să o cruțăm pe cît posibil pe biata mea fetiță de supărare. Știu că o iubești foarte mult și că ai să mă ajuți și pe mine și pe mama ei să facem cum ne-om pricepe mai bine pentru ca lovitura să poată fi îndurată de biata ei inimă simțitoare: De cînd s-a născut ea n-a adus niciodată cuiva vreo supărare cît de mică și ar fi barbar să-i pricinuim suferințe.

Vorbind așa își duse mîinile la ochi.

— A fost vina mea, Martin ! A fost vina mea ! plîngea biata mamă.

— Mama ta a vorbit la fel de frumos și și-a dat făgăduiala, zise tatăl.

— Și adică vă închipuiți că eu am să mi-o retrag pe-a mea ! am strigat eu și, cu mii de jurăminte înnebunite,

o părăsește ! Cînd doctorul Heberden mi-a zis că te îngrijește m-am hotărît să vin să te văd și îmi pare bine să constat că arăți foarte prost ; bănuiesc că e din cauza spaimei de maică-ta ; dar n-am să-i spun lui Theo că ești bolnav. Ea una tot mai ține la tine. Ea una nu poate părăsi o casă, nu-și poate călca legămintele solemne într-o bună zi, plecînd a doua zi în lume de parcă nimic nu s-ar fi întîmplat. Acest lucru e lăsat pe seama bărbaților, superiorii noștri în materie de curaj și înțelepciune ; și tu poți să părăsești un înger — da, un înger, zic, de o mie de ori prea bun pentru tine ; un înger care mă iubea pe mine pînă cînd te-a întîlnit pe tine și care era binecuvîntarea vieții noastre a tuturor — asta numești tu onoare ? Nu mai îmi zi mie, domnule ! Vă disprețuiesc pe toți ! Sînteți, chipurile, superiorii noștri ? Om fi cumva obligate să vă adorăm și să vă slujim ? Nu-mi pasă de inteligența ta și de tragediile tale și de versurile tale ; și adeseori mi se par chiar tîmpite. Eu una n-am să stau noaptea să-ți copiez manuscrisele, și nici n-am să pîndesc ceasuri de-a rîndul la fereastră, irosindu-mi timpul și neglijînd pe toată lumea pentru că vreau să văd pe Înălțimea ta trecînd pe stradă cu pălăria pe-o ureche ! Dacă pleci, călătorie sprîncenată, dar dă-mi înapoi surioara ! Dă-mi înapoi păpușica dulce de pe vremuri, care ne iubea pe toți pînă te-a cunoscut. Și ai părăsit-o pentru că mămițica ta zice că-ți poate găsi o mireasă mai bogată ! O, ce gentilom brav ești ! Du-te și însoară-te cu aia pe care ți-o alege maică-ta și las-o pe scumpa mea surioară să moară aicea abandonată !

— Dumnezeule mare, Hetty ! strig eu uluit de logica femeiuștii. Da' ce, eu am dorit s-o părăsesc pe sora ta ? Oare n-am propus să-mi țin promisiunea și nu m-a refuzat taică-tu punîndu-mă să jur că n-am să mai încerc s-o revăd ? Ce altă avere am eu decît cuvîntul și onoarea ?

— Halal onoare ! Îți ții cuvîntul față de el și ți-l calci față de ea ! Straşnică onoare, n-am ce zice ! Să fiu eu bărbat ți-aș arăta cît ai bate din palme ce părere am despre onoarea dumitale ! A, pardon ! Am uitat că ai fost somat să nu tulburi liniștea publică, așa că n-ai voie să... Ah, George, George ! Nu vezi cît de mîhnită sînt ? Sînt

înnebunită și nici nu mai știu ce vorbesc. Nu trebuie s-o părăsești pe păpușica noastră. Cei de acasă habar n-au, ei nici nu bănuiesc adevărul, dar eu știu cel mai bine, și dacă ai s-o părăsești, o să moară. Hai, zi că n-ai s-o părăsești ! Fie-ți milă de mine, domnule Warrington, și redă-mi păpușica !

Și așa tînăra inimoasă și cu mințile tulburate trecea brusc de la furie la rugăminți și de la dispreț la lacrimi. Am căzut de acord să-l punem și pe doctor la curent cu unele dintre ele ; dar bunul domn îmi închise gura.

— Sst ! zise el prefăcîndu-se în mod comic înspăimîntat. Nici nu vreau să aud de una ca asta. Dacă doi oameni care întîmplător se cunosc se întîlnesc în mod accidental în sala mea de așteptare și stau de vorbă, n-am încotro ; dar în privința petitului și a aranjamentelor amoroase, te rog să mă ierți ! Ce-o să facă generalul cînd o să se întoarcă la Londra ? O să mă ducă în spatele casei Montagu, cum te văd și cum mă vezi, și tare aș vrea să mai poți să mă mai vezi, scumpe domnule. Și, repezindu-se să se urce în trăsură, mă lasă căzut pe gînduri, după ce îmi spuse : Și bagă bine de seamă că nu trebuie să-ți mai dai întîlnire aici cu domnișoara Hetty.

A, nu, bineînțeles că n-o să ne mai întîlnim acolo ! Sîntem oameni de onoare, și așa mai departe, și cuvîntul nostru e cuvînt. Și, pe lîngă asta, faptul că am văzut-o pe Hetty nu era oare un lucru neprețuit și nu trebuia să fiu de-a pururi recunoscător pentru el ? Sînt atît de înviorat de această *picătură de apă* care mi s-a oferit, încît am impresia că acum voi putea rezista încă multă vreme. Plec cu Hetty în Soho și nici nu mă gîndesc să mai aranjez o nouă întîlnire cu ea. Dar micul emisar e mult mai chibzuit și mă întreabă dacă și acum mă mai duc să citesc la Muzeul Britanic. Și eu îi răspund :

— O, da, draga mea, mă mai duc uneori, dar în ultima vreme sînt prea nenorocit ca să mai pot citi ; nu prea văd literele de pe hîrtie. Și nici nu mai îmi pasă de cărți. M-am plictisit pînă și de *Pocahontas*. Știi...

Aș fi putut să mai continui o vreme cînd ea îmi spuse bătînd din picioruș :

— Ah, George, zău că ești mai prost decît Harry !

— Ce vrei să spui, scumpa mea copilă ?

— Cînd te duci ? Pleci la ora trei. Traversezi pînă în Tottenham Court. Treci prin sat şi te întorci pe lîngă Aleea Verde care te duce înapoi la spitalul cel nou. Doar ştii bine că asta faci ! Chiar de-ar fi să te plimbi o săptămînă pe acolo, n-o să-ţi strice de loc. La revedere, domnul meu ! Şi te rog să fii bun şi să nu mă mai urmăreşti !

Şi-mi făcu o reverenţă şi se îndepărtă trăgîndu-şi vălul peste obraz.

Aleea aceea verde, la nord de Spitalul Nou, e plină de case acum. Dar pe vremea mea, cînd se mai afla încă pe tron bătrînul şi bunul rege George al II-lea, era doar o uliţă prăpădită pe unde ieşeai din Londra drept la ţară ; atît de primejdioasă, încît orăşenii care se duceau la vilele lor şi la casele de petrecere de la Hampstead şi din suburbii, se întorceau noaptea numai în grupuri şi escortaţi de însoţitori cu felinare, ca să-i apere de tîlharii ce dădeau tîrcoale mahalalelor. Bisericile Hampstead şi Highgate, fiecare încoronînd cîte o colină, acopereau fundalul peisajului pe care-l vedeai dacă întorceai spatele Londrei ; şi vreo două-trei zile, domnul George Warrington avu plăcerea de a privi acest peisaj şi de a se întoarce în direcţia Spitalului cel Nou. Pe uliţă erau tot felul de case de distracţie ; şi-mi aduc aminte că într-un loc unde se vindeau prăjituri şi bere — localul avea firma „La eroul protestant“ — o femeie foarte decentă mi-a zîmbit cam prin a treia sau a patra zi şi mi-a făcut o plecăciune ţinîndu-şi şorţuleţul curat şi mi-a spus :

— Am impresia că drăguţa dumneavoastră nu vine. Poate n-ar fi rău să poftiţi înăuntru şi să gustaţi o cană de bere rece de a mea.

În cele din urmă, tocmai cînd mă întorceam prin Tottenham Road, la 25 mai — o, ziua aceasta trebuie însemnată cu marmura cea mai albă ! — puţin mai încolo de Tabernacolul domnului Whitfield, am văzut un landou în faţa mea şi vizitiul de pe capră era tînărul meu prieten Charley care îmi făcea semne cu pălăria şi striga : „George, George !“. M-am repezit la trăsură, şi genunchii mi se loveau unul de altul încît am crezut că o să mă împiedic şi

o să cad lîngă roată ; în landou am dat cu ochii de Hetty şi de scumpa mea Theo, sprijinită alături de ea pe o pernă. Vai, ce tare se subţiase mînuţa ei de cînd n-o mai ţinusem în mîna mea ! Obrajii erau îmbujoraţi, dar supţi, ochii aveau o strălucire stranie şi tremurul glasului ei, cînd a rostit cîteva cuvinte, mi-a dat un junghi în inimă, nu ştiu prea bine dacă era durere sau bucurie — într-atît se împleteau cele două sentimente.

— O duc să ia puţin aer la Hampstead, zise Hetty cu un aer foarte serios. Doctorul spune că o să-i facă bine.

— Am fost bolnavă, George, dar mi-am mai revenit, zise Theo.

În clipa în care vorbi, se auziră enoriaşii de la capela din apropiere izbucnind într-un cor răsunător. I-am cuprins mîna într-a mea. Din nou mă priveau ochii ei. Parcă nu ne-am fi despărţit niciodată.

Cu greu am să pot uita vreodată melodia psalmului aceluia. Am auzit-o toată viaţa. A cîntat-o soţia mea la clavecin şi au ciripit-o copilaşii ei. Acum înţelegeţi, tinerilor, de ce o îndrăgesc atît de mult ? Pentru că era melodia cîntată la a noastră *amoris redintegratio* [1], pentru că mie îmi aducea muzica speranţei în momentul în care existenţa mea ajunsese mai tristă ca oricînd. Da, cea mai tristă ; pentru că întemniţarea cumplită din fortul Duquesne era legată totuşi de unele lucruri tandre şi de unele amintiri plăcute ; şi mai tîrziu m-am gîndit adeseori cu drag la biata Căprioară şi la temnicerul meu beţiv. Şi la deşteptarea oaspeţilor pădurii şi la muzica militară a închisorii mele.

Domnişorul Charley se uită de pe capră şi ne văzu pe sora lui şi pe mine cufundaţi într-o beată contemplaţie şi pe Hetty ascultînd şi ea muzica.

— Parcă m-aş duce să ascult acest cor ! zise ea. Şi poate că tocmai azi o să predice vestitul domn Whitfield ! Vino cu mine, Charley — că George poate mîna el caii o jumătate de oră ca s-o conducă pe scumpa Theo pînă la Hampstead şi înapoi.

Charley nu părea să simtă un imbold prea puternic de a asista la cuvioasele activităţi ale bunului domn Whitfield

[1] reîmprospătarea dragostei (lat.)

și ale enoriașilor săi ; drept care propuse ca George Warrington s-o ducă pe Hetty la biserică. Numai că fata nu acceptă insubordonarea.

— Dacă nu vii acum, să știi că nu te mai ajut în viața mea la vreo lecție ! strigă domnișoara Hetty, și tînărul se dădu jos de pe capră cît ai zice pește ; cei doi frați intrară împreună în templu.

Rogu-vă, care moralist, fără a uita făgăduielile mele anterioare, mă poate acuza pentru că am sărit în trăsură și m-am așezat iarăși lîngă scumpa mea Theo ? Și ce dacă mi-am călcat promisiunile ? O să mă țină foarte tare de rău ? Cuvioase domn, fii bine venit ! Mi-am călcat promisiunea. Și dacă n-ai face la fel, dragă prietene, să-ți fie dăruită virtutea pe care o dovedești.

Și acum, bineînțeles că sînteți nerăbdători să aflați ce s-a întîmplat cînd tăticul a sărit în landou lîngă biata voastră mămică, sprijinită între perne ?

Am ajuns la acea parte a povestirii care se referă la tine, draga mea, zic eu uitîndu-mă la nevastă-mea care lucrează de zor cu andrelele.

— La ce-ai ajuns, mă rog ? întreabă stăpîna mea. Ar trebui să sari peste toată partea aceea și să ajungi la bătăliile grandioase și la eroismul cu care ai apărat...

— Fortul Vax Albina în anul 1778, cînd i-am smuls epoleții domnului Washington, i-am scos ochii generalului Gates și i-am retezat capul lui Charles Lee, după care i l-am lipit la loc !

— Da, da, hai să auzim despre lupte, zic băieții.

Pînă și căpitanul catadicsește să se arate dispus a asculta orice fel de amănunte militare, chiar și din gura unui simplu ofițer din miliția populară.

— Copăcel-copăcel, tinerilor ! Fiecare lucru la timpul lui. Încă n-am ajuns la război. Sînt deocamdată abia un tînăr gentleman care tocmai se cațără într-un landou lîngă domnișoara pe care am promis să o evit. Îi iau mîna, pe care, după oarecare împotrivire, o lasă într-a mea. Îți aduci aminte ce fierbinte era mititica, și cum mai tremura, și cum mai bătea pulsul ei de o sută douăzeci de ori pe minut ? Și în timp ce mergem în trap spre

Hampstead, mă adresez domnişoarei Lambert în următorii termeni...

— Ah, ah, ah ! zic fetele improvizînd un cor împreună cu *mademoiselle,* guvernanta lor franţuzoaică, care strigă :

— *Nous écoutons maintenant, la parole est à vous, Monsieur le Chevalier !* [1]

Iată-i aşadar, pe toţi aşezaţi în cerc. Mămica stă de o parte a căminului, tăticul de cealaltă parte ; *mademoiselle* Éléonore e prinsă sub focul privirilor dulci ale căpitanului (ia-ţi ochii de la ea, căpitane !) ; cele două fete ascultînd ca... ca nişte *nymphas discentes* [2] pe Apollo, să zicem ; şi John şi Tummas (cam tare de ureche) care aduc tăvile şi ceainicele.

— Perfect, zice boiernaşul scoţînd manuscrisul şi fluturîndu-l dinaintea lui. O să destăinuim acum secretele mamei voastre şi ale mele.

— Dar fireşte că ai voie s-o faci, tăticule, strigă matroana. Nu e nici un lucru de ruşine, adăugă ea şi faţa ei blîndă se împurpurează.

— Dar înainte de a începe, tinerilor, vă rog să-mi îngăduiţi să pun vreo două-trei întrebări.

— *Allons, toujours des questions !* [3] zice *mademoiselle,* dînd din umerii ei frumoşi (Florac ne-a recomandat-o şi tare mă tem că însuşi micul cavaler n-o scapă din ochi pe această frumuşică Mademoiselle de Blois).

Aşadar, să purcedem la întrebări.

CAPITOLUL LXXVII

ŞI CUM A SCĂPAT CU BINE TOATĂ LUMEA

— DACĂ DUMNEATA, CĂPITANE Miles Warrington, vei avea onoarea de a cîştiga favorurile unei doamne, ale atîtor doamne — să zicem, de exemplu, ale ducesei

[1] Sîntem numai ochi şi urechi, aveţi cuvîntul, nobile cavaler (fr.)

[2] nimfe şcolăriţe (lat.)

[3] Vai de mine, nu mai începeţi cu întrebările ? (fr.)

de Devonshire sau ale doamnei Crew, sau ale doamnei Fitzherbert, ale reginei Prusiei, ale zeiței Venus sau ale domnișoarei Hillisberg de la operă — în sfîrșit, indiferent ale cui, dacă vei cîștiga favorurile unei doamne te vei duce întotdeauna la popotă ca să povestești ce s-a întîmplat ?

— Nu sînt chiar așa zevzec, domnul meu ! zice căpitanul potrivindu-și în oglindă cotleții.

— Dar dumneata, domnișoară Theo, i-ai relatat mamei în tot amănuntul ce i-ai spus azi dimineață în grădină domnului Joe Blake junior ?

— Ei aș, Joe Blake ! strigă junioara Theo.

— Dar dumneata, domnișoară ! Biletul acela parfumat cu antetul lui Sir Thomas, care ți-a parvenit — ne-ai povestit ce conține scrisoarea ? Ia uitați-vă cum mai roșește ! A căpătat aceeași culoare ca și perdelele, pe cuvîntul meu ! Nu, domnișoară, avem cu toții tainele noastre (zice boiernașul făcînd cea mai frumoasă reverență franțuzească de care e în stare). Nu, Theo, în parc nu era nimic — decît sticleți, copila mea ! Nu, Miles, băiete, nu le spunem chiar pe toate nici măcar celui mai indulgent dintre tați — și dacă eu voi povesti ce s-a întîmplat într-un landou pe drumul spre Hampstead la 25 mai 1760, atunci n-are decît cavalerul Ruspini să-mi scoată toți dinții din gură.

— Vai, te rog spune-ne, tăticule ! strigă mămica ; sau poate întrucît Jobson, care ne mîna caii e acum în serviciul tău, vei voi poate să-l aduci din grajd ! Insist să ne povestești !

— Dar, mă rog, care-i misterul acela, o întrebă pe nevastă-mea *mademoiselle*, vorbind cu simpaticul ei accent francez.

— *Eh, ma fille !* [1] șoptește doamna. Vrei să mă întrebi ce-am spus ? Am spus „Da !“ iată tot ce am spus.

Și așa se face că nevastă-mea a dezvăluit taina și nu eu ; și cam asta a fost în ansamblu conversația noastră în timp ce trăsura, mergînd mult prea repede, după părerea mea, galopa spre Hampstead și apoi se întorcea. Theo nu căzuse de acord să fugă, înfruntîndu-și vene-

[1] Ei, fetițo (fr.)

rabilii părinți — nu, așa ceva nu se face. Dar nici unul din noi nu avea să se căsătorească vreodată cu altcineva ; nu, chiar de ar fi ajuns să trăiască la fel de mult ca Matusalem ; nu, ea nu l-ar fi luat de bărbat nici pe prințul moștenitor. Ea își dăruise inima cu consimțămîntul tăticului ei — ba chiar la porunca lui — și nu ea trebuia să-și ia vorba înapoi. Un tată atît de bun avea negreșit să se înduplece într-o bună zi ; și dacă George își mai ținea făgăduiala dată — fie acum, fie chiar și peste douăzeci de ani, sau pe lumea cealaltă, la urma urmei, ea una știa bine că pe a ei n-o să și-o calce.

Fața lui Hetty radia de încîntare cînd, la sfîrșitul micii mele întrevederi cu Theo, o văzu pe aceasta cu o expresie liniștită și împăcată. Toate doctoriile medicului nu-i făcuseră nici pe departe atît de bine cît întîlnirea cu mine, zicea surioara iubitoare. După acest act de insubordonare, fetele se duseră acasă. A trebuit să renunț la locul pe care l-am deținut lîngă scumpa mea bolnavă, pentru un scurt răstimp de fericire. Hetty s-a strecurat înapoi la locul ei și Charley a revenit pe capră. Ulterior mi-a spus că a asistat la o predică foarte plicticoasă și idioată. Individul era prea ortodox pentru a îndrăgi morala unor predicatori neconformiști.

Hetty n-a fost singura persoană din familie care a putut remarca schimbarea de pe fața surorii ei și ameliorarea dispoziției acesteia. Mi s-a spus că la întoarcerea fetelor, mama lor le-a îmbrățișat pe amîndouă și în special pe bolnavă, cu o ardoare mai afectuoasă ca oricînd.

— Nimic nu-i face mai bine scumpei mele Theo decît o plimbare la țară, zise mătușa Lambert.

A fost pe drumul spre Hampstead, nu ? Trebuie să mai facă și mîine o plimbare. Slavă domnului, ei pot dispune de trăsura și caii domnului Wrotham de trei-patru ori pe săptămînă, așa că dulcea copilă putea profita de acest avantaj !

Cît despre ideea că, întîmplător, domnul Warrington le-ar fi putut întîlni pe copile în cursul plimbării, mătușii Lambert nici nu-i trecu vreodată prin minte — sau cel puțin nu-i scăpă de pe buze. Las pe orice persoană interesată de această problemă să ghicească dacă, prin

cine știe ce împrejurare, doamna Lambert ar fi putut bănui că fiica ei și-a întîlnit logodnicul. Oare femeile se ajută între ele în cazul unor necazuri amoroase ? Oare femeile urzesc planuri și intrigi, fac mici proiecte, spun minciunele, aranjează mici întîlniri întîmplătoare, agață scări de frînghie, îl înduplecă, îl roagă sau îl păcălesc pe paznic, sau fac același lucru cu camerista, sau își întorc privirile în altă parte în timp ce Strephon și Chloe se giugiulesc ca doi hulubași în amurg, sau pornesc către Gretna Green în goana cailor de la diligență ? Dragii mei tineri, așa sînt lăsați unii oameni de Dumnezeu și unele suflete blînde care au iubit sincer și puternic în tinerețea lor continuă chiar și după aceea să se arate blînde și duioase cu tinerii lor urmași, cînd aceștia încep să joace același joc agreabil.

Dar domnișoara Prim [1] n-o face. Dacă aude de o legătură între două persoane tinere de sex opus începe să-și arate colții la ei făcîndu-i proști sau își închipuie cele mai cumplite ticăloșii în privința lor. Pentru că s-a întîmplat ca ea să fie cocoșată, e gata să muște pe toată lumea. Sînt convins că dacă ar vedea două turturele gungurind într-o pădure, ar coborî ochii sau ar arunca o piatră ca să le sperie ; dar, vedeți, domnișoarelor, eu vorbesc acum despre bunica voastră, mătușa Lambert, care a fost o adevărată întruchipare a bunătății ; și pe lîngă asta, în chestiunea pe care o discutăm noi acum, de unde aș putea eu să știu dacă avea sau nu habar de ea ?

Așadar, cînd se întoarse Theo acasă îi spuse doar atît :

— Copila mea, aerul de la țară ți-a făcut cît se poate de bine și sper că vei mai face și mîine o plimbare, și poimîine, și în ziua următoare.

Iar cînd se întoarse generalul la masa de seară, mătușa Lambert îl întrebă :

— Ce zici, tăticule, nu ți se pare că plimbarea i-a făcut extrem de bine copilei ? Nu crezi că ar trebui să iasă mai mult în aer liber ?

— Da, sigur, dacă trăsura cu șase cai îi face bine micuței mele Theo, atunci îi promit că o va avea. Iar dacă

[1] Nume care sugerează ideea de mironosiță.

nu sînt cai, am să trag chiar eu landoul la deal spre Hampstead, adăugă Lambert.

Ceea ce înseamnă că acest om de treabă ar fi fost gata să-şi dăruiască în mod mărinimos lirele sau răsuflarea, sau chiar şi sîngele, pentru a-i face pe plac fetiţei lui.

Dar, dacă celelalte femei preferau să-l ia cu binişorul şi să-l ducă cu zăhărelul pe tatăl lor atît de candid şi cumsecade, Theo personal era prea cinstită pentru a mai continua multă vreme pînă şi această blîndă şi nevinovată înşelăciune. Cînd pentru a treia sau a patra oară, el reveni la subiectul încîntător al ameliorării sănătăţii fiicei şi întrebă :

— Oare care să fie pricina ? Aerul de la ţară ? Coaja de chinină ? Doctoria cea nouă ?

— Dar nu-ţi poţi închipui, tăticule drag, care-i pricina adevărată ? zise ea apucîndu-şi tatăl de mînă, cu un tremur în glas, poate, dar cu ochii larg deschişi şi strălucitori.

— Care anume, copila mea ? întrebă generalul.

— Pricina este faptul că l-am revăzut, tăticule ! zise ea.

Celelalte două femei păliră şi însăşi inima lui Theo începu să palpite şi obrajii ei să se albească, în timp ce ea continuă să privească drept în ochii speriaţi ai tatălui.

— N-a fost un păcat că l-am văzut, continuă ea puţin mai repede ; ar fi fost un păcat dacă nu ţi-aş fi spus.

— Dumnezeule mare ! gemu tatăl retrăgîndu-şi mîna cu o expresie de mîhnire atît de îngrozitoare pe faţă, încît Hetty se repezi la surioara ei, văzînd-o gata-gata să leşine, o strînse la piept şi se grăbi să strige :

— Theo n-a avut habar de nimic, tată ! Eu am făcut-o — totul e numai din vina mea !

Theo îşi lăsă capul pe gîtul surorii ei şi o sărută de nenumărate ori.

— Ah, femei, femei ! Vă jucaţi cu onoarea mea ? strigă tatăl izbucnind în exclamaţii feroce.

Şi mătuşa Lambert suspină înnebunită :

— Martin ! Martin !

— Să nu-i spuneţi ei nici o vorbă ! strigă iar Hetty, şi se clătină pe picioare pînă ajunse să se reazeme de zid, întrucît Theo leşinase pe umărul ei.

A doua zi dimineaţă încercam să-mi iau micul dejun deşi nu prea aveam poftă de mîncare, cînd uşa s-a deschis şi negrul meu credincios mi-a anunţat vizita generalului Lambert. După înfăţişarea lui, imediat mi-am dat seama că e la curent cu cele petrecute în ziua anterioară.

— Complicele dumitale nu au mărturisit, zise generalul, de îndată ce a ieşit servitorul din cameră. În schimb s-au coalizat cu dumneata împotriva tatălui lor — dovadă cît de binevenite sînt întîlnirile clandestine. Am aflat chiar din gura lui Theo că te-a văzut.

— Complice, domnule ? am strigat eu (poate nu fără o oarecare intenţie de a abate conversaţia de la adevărata problemă în discuţie). Doar ştiţi cît de iubitoare şi ascultătoare vă sînt odraslele. Dacă ele se coalizează împotriva dumneavoastră în cazul de faţă, asta înseamnă probabil că dreptatea e împotriva dumneavoastră. Un om ca dumneavoastră n-o să instaureze regula *sic volo sic jubeo* [1] ca unică lege în familia lui !

— Vai, George ! strigă generalul. Deşi sîntem despărţiţi, Domnul mi-e martor că nu doresc ca afecţiunea dintre noi să înceteze. Dar mă bizuiam pe cuvîntul tău că nu vei încerca s-o revezi.

— Şi nici nu m-am dus la ea, domnule, i-am răspuns, firește roşind foarte tare (pentru că, deşi acesta era adevărul, recunosc că nu era întru totul adevărat).

— Vrei să spui că ţi-a fost adusă ? întrebă foarte agitat tatăl lui Theo. Vrei să te ascunzi îndărătul fustelor lui Hester ? Frumoasă apărare pentru un gentleman !

— Nu vreau deloc să mă dau în dosul bietei copile, i-am replicat. Am vorbit cum am vorbit într-o încercare de a mă eschiva şi realitatea este că nu prea sînt deprins cu ascunzişurile şi minciunile. Nu am călcat cu nimic litera convenţiei, dar am acţionat împotriva spiritului ei. Din acest moment o anulez întru totul.

---

[1] aşa vreau, aşa poruncesc (lat.)

— Dar îţi calci cuvîntul pe care mi l-ai dat ! strigă domnul Lambert.

— Mi-aduc aminte de o promisiune pripită făcută brusc într-un moment de emoţie şi tulburare fără margini. Nici un om nu poate fi ţinut legat de-a pururi de nişte cuvinte rostite într-o asemenea clipă. Şi, mai mult decît atît, domnule Lambert, nici un om înzestrat cu onoare sau umanitate, n-ar încerca să-l ţină legat de asemenea promisiuni.

— E o mare dezonoare pentru *mine*, domnule ! exclamă generalul.

— Mă rog, dacă e cazul să ne aruncăm unul altuia acest cuvînt ! i-am răspuns eu cu aprindere. Nici nu mai poate fi vorba de dragoste sau respect reciproc, sau diferenţă de vîrstă, de îndată ce se foloseşte acest cuvînt ; şi dacă ai fi propriul meu tată — şi de fapt te iubesc mai mult decît pe un tată, unchiule Lambert — n-aş suporta-o ! La urma urmei ce-am făcut ? Am întîlnit-o pe femeia pe care, în faţa lui Dumnezeu şi a oamenilor, o numesc soţia mea, şi dacă ea mă va chema, o voi revedea. Dacă va veni la mine, iată căminul meu la dispoziţia ei şi jumătate din puţinul de care dispun. După ce mi-ai făcut acest dar, dumneata nu ai nici un drept să mi-l iei înapoi. Pentru că mama te necăjeşte cu răutăţile ei, în mod injust, înseamnă să te răzbuni pentru această nedreptate a doamnei Esmond pe această fiinţă fragedă şi nevinovată ? Susţii că-ţi iubeşti fiica şi cînd colo nu eşti în stare să suporţi de dragul ei puţină mîndrie rănită ? Mai bine să se stingă în mizerie decît să spună o bătrînă din Virginia că domnul Lambert a plănuit să pună mîna pe un bărbat pentru una din fiicele lui ! Ce-ar fi dacă pentru a satisface ceea ce dumneata numeşti onoare iar eu numesc egoism, ne vom despărţi, aproape că ne vom frînge inimile, ne vom împietri, vom încerca să uităm unul de altul şi ne vom căsători cu altcineva ? Oare va mai putea vreun bărbat să fie ceea ce am fost eu pentru draga mea ? Doamne fereşte ! Şi va mai putea oare vreo femeie să însemne pentru mine ceea ce reprezintă ea acum ? Dumneata poţi foarte bine s-o măriţi şi mîine cu prinţul moştenitor şi asta nu va fi decît laşitate şi

trădare. Cum putem noi, cum poți dumneata renega promisiunile pe care ni le-am făcut unul altuia în fața cerurilor ? Ne poți separa ; dar ea va muri, fără doar și poate. Ai făcut vreun jurămînt în fața lui Dumnezeu să pui la cale asasinarea ei ? Ucide-o dacă îți închipui că la asta te obligă promisiunea pe care ai făcut-o ; dar eu jur că îmi pare bine că ai venit la mine, pentru ca să pot cu acest prilej să-mi retrag făgăduiala pe care mi-ai smuls-o în pripă și să-ți spun că, oricînd mă va chema, voi fi gata să mă duc la ea !

Nu încape îndoială că acest discurs a fost ținut cu toată pompa și agitația caracteristice pentru domnul Warrington în tinerețea lui, și cu convingerea fermă că moartea necruțătoare va răpi pe unul din cei îndrăgostiți dacă nu chiar pe amîndoi, în cazul în care se hotăra irevocabil despărțirea lor. Oare cine nu crede că prima sa pasiune este eternă ?

— Atunci, zise generalul drept răspuns la izbucnirea mea, trebuie să ajungem la ceea ce tare aș fi vrut să evit, pentru a mă cruța pe mine însumi ; la o despărțire de cu totul alt fel decît cea dintre doi prieteni. Voi fi silit, domnule Warrington, ca de aici înainte cînd te voi întîlni să mă prefac a nu te mai cunoaște. Voi fi silit să poruncesc familiei mele, copiilor mei — și ei cu siguranță mă vor asculta — să nu te recunoască de se va întîmpla să te întîlnească, de vreme ce dumneata nu vrei să recunoști în relațiile cu mine respectul pe care-l datorezi anilor mei și regulilor de comportare între gentlemeni.

Făcîndu-mi un semn de rămas bun și punîndu-și pălăria pe cap, domnul Lambert se grăbi să părăsească locuința mea.

Eram uluit și chiar credeam că s-au declanșat ostilitățile între noi. Scurta fericire de ieri fusese întunecată de nori groși și dispăruse, și socoteam că din prima zi a despărțirii nu mai fusesem așa de îngrozitor de chinuit ca acum, cînd amărăciunea vrajbei se adăugase chinurilor separației și rămăsesem nu numai singur, ci și lipsit de prieteni.

În ziua aceea l-am văzut din întîmplare pe Jack Lambert cînd mă îndreptam în mod maşinal spre locul frecventat destul de des de mine — Biblioteca noului Muzeu ; şi, cu impetuozitatea tinereţii şi cu nerăbdarea de a împărtăşi cuiva durerea mea, l-am scos din sală şi l-am condus prin grădină destăinuindu-i mîhnirea căreia îi căzusem pradă. Nu ţineam prea mult la Jack (adevărul este că era cam pedant şi destul de plicticos cu pompoasele lui citate latineşti) decît în perioadele mele de tristeţe, cînd mă agăţam de el aşa cum m-aş fi agăţat de oricine ; şi întrucît şi el suferise în dragoste din pricina micuţei americance, fiind deci *haud ignarus mali* [1] (aşa cum ştiu că s-ar exprima el) l-am găsit pe domnul de la colegiu dispus să-şi manifeste înţelegerea şi compătimirea faţă de nenorocirea altuia. I-am povestit ceea ce am relatat aci mai pe larg şi anume întîlnirea mea din ziua anterioară cu surioara lui ; întrevederea cu tatăl lui din dimineaţa respectivă ; hotărîrea mea de a nu mă despărţi sub nici un motiv de Theo. Cînd am înţeles din diferitele citate ale lui din autori elini şi latini, că el înclină de partea mea în această dispută, l-am socotit un om foarte înţelept, m-am apropiat şi mai tare de el şi l-am înconjurat cu mult mai multă afecţiune decît era el obişnuit să primească din partea mea... L-am condus pînă la casa lui taică-su de pe Dean Street ; l-am văzut intrînd pe uşa care îmi era atît de scumpă ; am supravegheat de afară casa cu o dorinţă sfîşietoare de a deduce din înfăţişarea ei exterioară cum se mai simte iubita mea din interior ; şi am comandat o sticlă de băutură la cafeneaua unde aşteptam întoarcerea lui Jack.

Într-un tîrziu, se înapoie cu faţa răvăşită de spaimă ; apropiindu-se de separeul în care mă aflam, se repezi să dea şi el pe gît vreo două-trei pahare din cea de-a doua sticlă comandată de mine, şi apoi începu să-şi debiteze povestea care, cel puţin pentru mine, era foarte interesantă. Biata mea Theo, pare-se, nu-şi mai părăsea odaia, fiind prea agitată de întîmplările din ziua anterioară ; Jack se întorsese acasă tocmai cînd era masa pusă ; după care, bunul său tată începu să relateze întîm-

[1] priceput în ale nefericirii (lat.).

plările acelei dimineţi avînd, după cum spunea, dorinţa şi posibilitatea de a vorbi mai liber, întrucît era de faţă şi fiul lui mai mare, pe cînd Theodosia nu se afla în sufragerie. Generalul povesti tot ce se petrecuse între mine şi el în casa mea. Îi porunci lui Hester să tacă — deşi săraca fată nu scosese o vorbă ! Îi spuse mătuşii Lambert (care se ocupa — aşa cum mai arătasem şi altădată — de umezirea batistelor), ba încă adăugînd şi nişte vorbe cam tari, că toate femeile s-au coalizat împotriva lui şi au ajuns nişte codoaşe (chiar aşa a zis) una pentru alta ; şi apoi, întorcîndu-se furios spre Jack, îl întrebă cum priveşte el chestiunea ?

Spre marea surprindere a lui taică-su şi spre încîntarea mamei şi surorii lui, Jack ţinu o cuvîntare în sprijinul meu. Susţinu în favoarea mea (citînd nu ştiu ce autorităţi antice) că în momentul acela chestiunea scăpase din mîinile părinţilor uneia sau celeilalte dintre părţi ; că întrucît cu cîteva luni mai înainte părinţii îşi dăduseră consimţămîntul, acum nu mai puteau fi ascultaţi de tribunal. Deşi el nu împărtăşea părerile acelea ale multor teologi respectabili şi de-a dreptul impresionanţi ca număr, cu privire la caracterul sacramental al ceremoniei căsătoriei — măcar că se puteau spune multe lucruri în favoarea acestei idei — el o considera totuşi, dacă se poate vorbi astfel, mai sacră chiar decît o concepeau ei ; socotind că, deşi căsătoriile se încheiau în faţa unui magistrat civil şi fără preot, ele rămîneau obligatorii şi indisolubile în faţa Providenţei.

După o pauză, Jack Lambert reluă :

— În timpul conversaţiei noastre îşi făcu apariţia sora mea Theodosia, şi trebuie să-ţi spun că era foarte agitată şi palidă. Îl sărută pe tata, se aşeză lîngă el, luă o felioară de pîine prăjită — (George dragă, dar vinul ăsta e excelent şi-l beau în sănătatea ta) — luă o felioară de pîine prăjită şi o înmuie în punci. „Ce păcat că n-ai fost aici ca să auzi predica lui Jack !“ — zise Hester. „A predicat admirabil“. „Serios ?“ întrebă Theodosia, deşi acuma, săraca de ea, e prea topită şi slabă ca să-i mai pese de manifestările oratorice sau de citatele din autorităţi celebre, care, trebuie să mărturisesc, a trebuit să le produc azi

după amiază, zise Jack. „Ne-a vorbit vreo trei sferturi de oră, după ceasul de la fabrica de împachetat fum" — zise taică-meu, cu toate că de fapt sînt convins că după ceasul meu nu vorbisem chiar atîta vreme. „Și chiar tu, draga mea, ai fost subiectul cuvîntării", a continuat taică-meu, jucîndu-se cu mîna Theodosiei. „Eu, tăticule ?". „Tu și... și domnul Warrington... și George, draga mea", a adăugat tăticu'. Drept care (continuă domnul Jack) soră-mea s-a apropiat de domnul general și-a pus capul pe umărul lui și a dat drumul la lacrimi. Atunci eu am comentat : „Tată, scena asta e altfel decît pasajul acela din Pausanias [1]." „Pausanias ? Ei, asta-i ! Dar cine mai era și ăla ?" întrebă generalul.

— Am zîmbit văzînd cu cîtă candoare își mărturisește tata ignoranța în fața copiilor lui și i-am explicat : „Cînd Ulyse o luă pe Penelopa de la tatăl ei, regele se grăbi să-i ajungă din urmă pe mire și pe fiica lui, și-și imploră iubita odraslă să se întoarcă. În această situație, sau cel puțin așa se povestește, Ulyse îi oferi posibilitatea de a alege : dacă vrea să se întoarcă, sau să plece mai departe cu el ? Și atunci fiica lui Icarius își acoperi fața cu vălul. Din lipsă de văl surioara mea s-a refugiat în vesta dumitale, domnule", am încheiat eu și apoi am izbucnit cu toții în rîs ; deși mama a jurat că dacă i s-ar fi făcut și *ei* o asemenea propunere, sau dacă Penelopa ar fi fost o ființă independentă și curajoasă, ea ar fi plecat înapoi acasă cu tatăl ei chiar în clipa aceea. „Dar eu, mamă, nu sînt nici curajoasă, nici independentă !" a spus Theodosia care se mai afla încă *in gremio patris* [2]. Nu-mi aduc aminte să fi observat adeseori în tinerețea mea acest obicei al mîngîierilor — continuă Jack. Dar după multe alte vorbe, frate Warrington, mi-am adus aminte de tine și mi-am părăsit părinții, insistînd ca Theodosia să se întoarcă în pat. Se pare că întîmplările din ultima vreme au slăbit-o și au tulburat-o foarte mult. Și eu mi-am putut da seama, în propriul meu caz, cît de plină de *solliciti timoris* [3] e o anumită pasiune ; cum îți chinuie mintea ;

---

[1] Călător și geograf elen (sec. V î.e.n.).
[2] la sînul tatălui (lat.)
[3] teamă și îngrijorare (lat.)

și nu mă îndoiesc că dacă este dusă destul de departe sau întreținută în măsura în care o permit femeile prea puțin filozofice — nu mă îndoiesc, zic, că e dăunătoare pentru sănătate. Sluga dumitale, cumnate !

De la mîhnire la speranță, vai ce rapidă era schimbarea ! Vai ce potop de fericire s-a revărsat în sufletul meu și mi-a aprins întreaga ființă ! Patroane, mai adu niște Porto ! Chiar dacă cinstitul Jack ar fi vrut să bea o ladă întreagă de sticle, l-aș fi tratat cu bucurie și, ca să fiu sincer, în cazul de față compătimirea lui Jack atingea proporții substanțiale și fusese foarte generoasă toată ziua.

El pretinde că paznicul cartierului m-a întrerupt din declamarea versurilor sub ferestrele iubitei. Eu nu știu nimic. Atîta doar îmi aduc aminte că a doua zi dimineață m-am trezit fericit și chiar încîntat, cu toate că mă durea capul de muream.

CAPITOLUL LXXVIII

PIRAM ȘI TISBE [1]

ÎNNEBUNIT DE CHINURILE DESPĂRȚIRII de iubita mea, și socotind, nu fără justificare, că doamna Esmond este cauza primordială a celei mai mari nenorociri și tristeți care mi s-a întîmplat vreodată în viață, am trimis acasă în Virginia o scrisoare care, e drept, ar fi putut să fie mai moderată, dar în care, în orice caz, m-am străduit să mențin maximum de respect și bunăvoință. Îi spuneam că nu știu prin ce mijloace a fost influențată, dar că eu o consider răspunzătoare pentru nenorocirea mea viitoare, de vreme ce s-a răzgîndit și a ținut să-mi strice viața și să mă facă nefericit.

Fapta era săvîrșită, după cum mă temeam, și nu voiam să comentez în nici un fel conduita autorului ei, răspunzã-

[1] Îndrăgostiți legendari despărțiți de părinți printr-un zid. (Apar și într-o scenă din *Visul unei nopți de vară* de Shakespeare).

tor doar în fața lui Dumnezeu ; dar nu-i ascundeam mamei faptul că rana pe care mi-a produs-o era atît de îngrozitoare și de dureroasă, încît nu putea fi vindecată nici cu prețul vieții mele, nici cu al ei ; i-am mai spus că în felul acesta a rupt legămîntul meu de supunere față de ea și că de aci înainte nu mai puteam fi, așa cum fusesem, fiul ei ascultător și respectuos.

Doamna Esmond mi-a răspuns printr-o scrisoare plină de demnitate (stilul și corespondența ei erau extraordinar de elegante și de rafinate). Nu-mi adresa nici un reproș și nici un fel de cuvinte tari, dar îmi dădea să înțeleg, cu multă răceală, că ea înaintase disputa dintre noi acelui teribil tribunal al lui Dumnezeu și ceruse sfatul lui ; că în privința propriei ei purtări, ca mamă, era gata să primească smerită sentința. Ce bine ar fi fost dacă și eu, ca fiu, aș fi putut să răspund în aceleași condiții pentru faptele mele.

Scrisoarea mea către doamna Esmond, anunțîndu-i revolta și nesupunerea mea (poate că și eu personal m-am mîndrit un pic cu elaborarea acestui document), i-am arătat-o în copie domnului Lambert pentru că țineam ca el să înțeleagă natura relațiilor mele cu mama și faptul că eram hotărît — indiferent de amenințările sau ocările pe care le putea aduce viitorul — ca, în ceea ce mă privește, să consider despărțirea mea de Theo numai și numai drept un lucru impus din afară. O voi revedea cu bucurie ori de cîte ori voi putea. Cuvîntul pe care i-l dădusem era *in secula seculorum*[1] sau în orice caz avea un caracter obligator cel puțin atîta vreme cît trăiam. De aici decurgea și ideea că și fata era obligată față de mine într-un mod similar și, de fapt, bietul ei tată știa foarte bine acest lucru. N-avea decît să ne despartă ; n-avea decît să-i dea o doză de otravă și această ființă blîndă și supusă putea s-o ia și să moară ; dar moartea sau despărțirea aveau să fie opera lui. Așadar, să răspundă el pentru această faptă. Dar el era duios pînă la slăbiciune în privința copiilor lui și n-ar fi avut inima să supună pe vreunul din ei — și cu atît mai puțin pe Theo — la chinuri. Noi încercasem să ne despărțim ; dar nu puteam.

[1] În vecii vecilor (lat.)

El se străduise să ne separe : dar lucrul se dovedise mai presus de puterile lui. Obstacolele se înălțaseră, dar tînăra pereche — fata dinăuntru și cavalerul de afară — se iubeau ca și înainte. Zidul fusese construit dar Piram și Tisbe își șopteau dintr-o parte în cealaltă. În ciuda mîhnirii lui și a situației sale căreia nu-i vedea rezolvarea, unchiul Lambert își păstra întru totul umorul și nu putea să nu-și dea seama că rolul său este extrem de jalnic. Lumina începea să se arate printre crăpăturile zidăriei și tencuielii ; îndrăgostiții își strecurau mîinile prin ele, apoi își strecurau și capul — așadar, cel mai bine era ca zidul să se retragă.

Nu mai îmi amintesc prea bine ce s-a întîmplat fază cu fază și zi cu zi ; dealtfel, pentru folosul generațiilor viitoare, nici nu contează prea mult. Cînd urmașii mei vor avea și ei propriile lor încurcături amoroase, cu siguranță că vor găsi propriile lor mijloace de a ieși din ele.

Doctorul și cu aerul de la țară au oferit un tratament magnific pentru domnișoara Lambert. Hetty ne însoțea întotdeauna ca guvernantă și, uneori, cînd era în vacanță, domnișorul Charley călărea pe calul meu, iar eu intram în trăsură. Vai ce de declarații amoroase mai auzea domnișoara Hetty ! Vai, și cu ce răbdare exemplară le asculta ! N-aș zice că se mai ducea vreodată să audă predicile metodiste, dar e sigur că atunci cînd aveam o trăsură închisă, ea avea amabilitatea și înțelepciunea să privească pe fereastră. Și apoi, cîte mormane de scrisori s-au consumat ! Ce de alergături într-o parte și-n alta ! Picioarele crăcănate ale lui Gumbo tropăiau neîncetat pe drumul dintre locuința mea și casa familiei Lambert ; și, doamna Molly, servitoarea fetei, îmi aducea mereu răspunsuri în Bloomsbury. Cînd frunzele de toamnă începură să pălească, trandafirii domnișoarei Theo erau din nou în plină floare, și lumea stabili că tratamentul bunului doctor Heberden și-a făcut întru totul efectul. Ce s-a mai întîmplat în această perioadă binecuvîntată ? Domnul Warrington și-a terminat marea tragedie *Pocahontas,* care de data asta nu numai că a fost acceptată de domnul Garrick (întrucît prietenul său doctorul Johnson i-a vorbit destul de favorabil despre ea) dar, prietenul și vărul meu Hagan a fost angajat de director să joace rolul eroului,

căpitanul Smith. Angajarea lui Hagan era cum nu se poate mai binevenită. Îl ajutasem şi pe el, îi ajutasem şi familia cu mijloace poate disproporţionate faţă de puterile mele, în special dacă ţinem seamă de gîlceava mea cu doamna Esmond al cărei răspuns la misiva mea iritată din aprilie mi-a sosit spre toamnă.

Trebuie să recunosc că în turbarea despărţirii mele temporare am adresat scrisori nemaipomenit de sarcastice nu numai doamnei Esmond, dar şi unchiului meu Warrington, mătuşii mele madame de Bernstein şi lordului Castlewood sau ladyiei Castlewood (nu mai ţin minte exact căruia dintre ei), mulţumindu-le pentru osteneala pe care şi-au dat-o împiedicînd cea mai mare fericire a vieţii mele şi promiţîndu-le recunoştinţă corespunzătoare din partea prea obligatei lor rude. Treburile l-au adus la Londra pe jovialul baronet şi cu familia lui ceva mai devreme decît de obicei şi doamnei de Bernstein nu-i părea niciodată rău să se întoarcă la parfidele ei de cărţi din Clarges Street. I-am întîlnit. Mi-au spus, că, după părerea lor, arăt foarte bine. Au tras aşadar concluzia că logodna a fost ruptă şi eu n-am găsit de cuviinţă să-i aduc la realitate. Baroneasa a prins curaj văzînd ce veseli sînt şi a făcut tot felul de glume şirete referitoare la filozofia mea şi la comportarea mea înţeleaptă de om cu experienţă. Ca întotdeauna era gata să-mi găsească vreo partidă potrivită, adică o fată bogată ; şi mă tem că în casa ei chiar, i-am făcut multă curte tinerei fiice a unui bogat fabricant de săpun din Mile End, pe care vrednica baroneasă dorea să mi-o arunce în braţe.

— O curtezi cu multă inteligenţă şi cu mult *esprit* [1], dragul meu, îmi zise încîntată rubedenia, dar ea nu înţelege nici jumătate din ce-i spui, iar cealaltă jumătate, după cît cred, o sperie. Acest *ton de persiflage* [2] merge foarte bine în societatea noastră, dar printre aceşti *roturiers* trebuie să-l foloseşti cu multă parcimonie, scumpe nepoate.

Domnişoara Badge s-a căsătorit cu un tînăr gentilom de sînge aproape regesc, dar cu finanţele cam zdruncinate, dintr-o insulă vecină. Şi sper că, între timp, doamna

[1] spirit (fr.)
[2] ton ironic, de baljocură (fr.)

Macshane mi-a iertat ușurința. În afară de această domnișoară, mai era în casa mătușii și o altă persoană care nici ea nu-mi înțelegea prea bine tonul de *persiflage* ; era o doamnă care apucase domnia lui Iacob al II-lea și care era la fel de vioaie și frivolă ca întotdeauna și sub domnia regelui George. Îmi plăcea să fiu în preajma ei ; dacă micuții mei n-ar avea acces la paginile de față, aș putea așterne pe hîrtie cel puțin o sută de anecdote referitoare la marii oameni de demult pe care-i cunoscuse în vremurile grandioase de altădată. Nu, scumpă nevestico, n-ai nevoie să-ți scuturi buclele pudrate în fața mea ! Tăticul nu-i va scandaliza pe locatarii camerei copiilor cu bîrfeli din lumea veche și nici nu va face să roșească obrajii neprihănitelor noastre adolescente.

Dar o anumită bîrfă n-am ce face și trebuie s-o las să treacă. Lady Warrington, una din cele mai înalte și mai virtuoase reprezentante ale sexului ei, care avea veșnic bunătatea pe buze și „cerul în ochi", cînd ajunse să presupună că mariajul meu cu doamna aci de față a căzut, ce se apucă să facă ? Se străduí să exercite asupra mea puterea acelorași artificii pe care le încercase cu tot atît de puțin succes și față de bietul Harry ; și, bineînțeles că proiectul a eșuat aidoma și în privința mea ! Dar nu Frumoasa domnișoară Flora mi-era menită. (Mărturisesc că-mi scot pălăria la gîndul unei căsătorii atît de ilustre) — ci Dora, muza, a fost aținată să-mi facă ochi dulci și să mă căineze și să-mi citească pînă și tragedia mea păgînă, și să mă aplaude, și să mă consoleze. Între timp, cu ce se ocupa Frumoasa ? Va putea oare să creadă cineva că austera mea mătușă a dat chiar și o petrecere grandioasă în cinstea ladyei Yarmouth, i l-a prezentat pe fiul ei și l-a pus pe bietul micuț sub protecția augustă a acestei doamne ? Deocamdată lucrul acesta este sigur ; dar o fi oare adevărat că și-a trimis fiica să stea în casa acestei lady, pe care nobilul nostru domn și stăpîn o vizita zilnic, în ciuda convingerilor pe care bătrîna mătușă Bernstein i le atribuia ?

— Dacă n-ar fi fost atacul acela de apoplexie, dragul meu, zicea doamna Bernstein, mătușa aia a ta avea în-

tenţia să instaleze o *Contesă de drept* în familia Warrington. [1]

Sînt acuzat că nu apăr cu destulă căldură monarhia ; dar cu siguranţă că pot pune în contrast vremurile acelea cu vremurile noastre şi pot recunoaşte diferenţa dintre răposatul suveran şi cel actual care, fiind englez de neam, a dat tuturor familiilor din imperiul nostru un exemplu de decenţă şi de viaţă virtuoasă. [2]

Şi aşa se desfăşoară traiul cu ocupaţiile cele mai plăcute ; şi fiind eu personal atît de fericit, îmi puteam permite să mă împac cu cei care, la urma urmei, nu-mi făcuseră nici un rău, ci mai de grabă sporiseră intensitatea fericirii mele, punîndu-mi pentru scurtă vreme în cale un obstacol. Nu se făcură nici un fel de planuri speciale, dar Theo şi cu mine ştiam că va veni o zi cînd nu va mai fi nevoie să ne luăm rămas bun unul de la altul. Dacă această zi avea să vină abia peste un an — abia peste zece ani — noi eram gata să aşteptăm. Zi de zi sporovăiam despre micile noastre planuri, avînd-o drept confidentă pe Hetty. În timpul plimbărilor cu trăsura, iscodeam căsuţe drăguţe care, după părerea noastră, ar fi fost potrivite pentru doi tineri căsătoriţi cu mijloace restrînse. Născoceam tot felul de proiecte încîntătoare şi de mijloace copilăreşti de a face economie. Eram fără doar şi poate Strephon şi Chloe. Un pat de lemn şi o pîine neagră ne-ar fi fost de ajuns ! Gumbo şi Molly aveau să ne rămînă servitori (ceea ce s-a şi întîmplat, de atunci şi pînă acum). Parcă cine se teme de sărăcie cînd are douăzeci de ani ? Încercările prin care treceam nu aveau decît să întărească legătura dintre noi. „Dulcea supărare“ a despărţirii din fiecare zi, nu făcea decît să sporească încîntarea întîlnirii de mîine ; şi cînd ne luam rămas bun, alergam acasă şi ne scriam fiecare scrisorile acelea grozave pe care şi noi, ca şi alţi tineri domnişori şi tinere domnişoare le scriem în asemenea împrejurări.

---

[1] Vedeţi scrisorile lui Walpole din excelenta ediţie nouă a domnului Cunningham. Citiţi relatarea banchetului din casa N., pentru a vedea ce erau în stare să facă marii aristocraţi pentru amanta unui rege, precum şi agreabila relatare a aşteptării prinţului moştenitor în faţa casei Holland (nota autorului).

[2] Manuscrisul Warrington e datat din 1793 (nota autorului).

Pe la mijlocul lui octombrie sosiră veşti despre capitularea Montrealului şi a întregii Canade şi un scurt postscriptum în care Hal zicea că acum o să ceară o permisie şi că trebuie să se ducă acasă să-şi viziteze mama care scria „scrisori furibunde" (observa căpitanul Warrington). Eu unul îmi puteam uşor închipui de ce, măcar că eram prea departe ca să mă ajungă ghearele acelea. Îi scrisesem în tot amănuntul fratelui meu despre situaţia mea din Anglia.

Apoi, la 25 octombrie, s-a anunţat că Maiestatea Sa a căzut lat la Kensington şi că acum domneşte peste noi George al III-lea. Mă tem că n-am fost prea mîhnit. Ce le pasă de Atrizi [1] oamenilor ale căror inimi sînt acordate *erota mounon* [2]. Un prinţ modest, chipeş şi brav, acceptăm cu dragă inimă zvonul public că e înzestrat cu toate virtuţile ; şi strigăm ura împreună cu mulţimea care îi aclamă urcarea pe tron ; însă pentru noi, logodnici tineri şi nevinovaţi, preocupaţi să ne şoptim în colţişorul nostru vorbele dulci de dragoste, n-avea prea mare importanţă, sau cel puţin aşa ziceam noi.

Dar parcă cine-şi poate da seama în ce măsură îl afectează marile evenimente ? Oare micuţul nostru Charley de la Chartreux n-a avut impietatea să dorească un rege nou deoarece în ziua urcării pe tron a magnificei Sale Maiestăţi preotul Crusius le-a dat zi liberă elevilor ?

Preotul Sampson, vechiul prieten al meu (şi al lui Harry), care trecuse prin închisoare de nu ştiu cîte ori în ultimii ani şi căpătase o ură nestinsă împotriva familiei Esmond de la Castlewood şi o simpatie la fel de nepieritoare pentru mine şi pentru fratele meu, ocupa în perioada aceea patul lăsat liber de bietul Hal în locuinţa mea (pentru că, dacă e să spunem adevărul, portăreii îl alungaseră dintr-al lui). Îmi plăcea să-l am în preajma mea pe Sampson, pentru că nicicînd n-au fost purtate veşmintele sfinte de un popă mai neserios şi mai amuzant ; în afară de asta, el îmi ţinea grozav isonul cînd o cîntam pe domnişoara Theo ; nu se plictisea niciodată (sau cel

[1] Neamul blestemat al lui Atreu (în mitologia greacă).
[2] numai la dragoste (gr.).

puțin așa jura el) să mă audă vorbind despre ea ; admira cu entuziasm sincer — asta o cred întru totul — tragediile mele *Pocahontas* și *Carpezan* ; și putea reproduce pasaje întregi din ele, cu accente atît de puternice și pline de efect, încît nu l-ar fi întrecut nici Barry, și nici măcar verișorul Hagan. Sampson servea drept mijlocitor între lady Maria și acele dintre rudele ei care n-o renegaseră ; și, întrucît și el era veșnic plin de datorii, nu exista fericire mai mare pentru el decît prilejul de a bea o cană de vin sau de a-și uni lacrimile cu prietenii săi care trăgeau și ei mîța de coadă. Cunoștințele sale în materie de case de amanet erau de-a dreptul uluitoare. Se lăuda că poate scoate pe un obiect mai mulți bani decît oricare alt slujitor al lui Dumnezeu. Firește, el nu-și plătea niciodată datoriile, dar în schimb era gata să-i ierte pe cei care-i datorau lui bani. Măcar că era atît de sărac, găsea întotdeauna mijloacele de a-și manifesta dragostea față de surioara lui nevoiașă și de a o ajuta ; de fapt, cred că niciodată n-a rînjit dindărătul gratiilor vreun pungaș mai risipitor, mai cumsecade și mai simpatic. Lumea zice despre mine că-mi place să mă înconjor de paraziți. Mărturisesc că într-adevăr mi-a fost tare simpatic Sampson și că l-am stimat mult mai mult decît pe alți oameni care-i erau, poate, infinit superiori.

Cînd a auzit că lordul Bute a căpătat un portofoliu în cadrul cabinetului, Sampson a declarat sus și tare, ba chiar a jurat pe tot ce avea mai sfînt, că lordul — pasionat amator de teatru, care văzuse tragedia *Carpezan*, o admirase și ar fi jucat foarte bine rolul regelui din ea — mă rog, că trebuie neapărat ca lordul să-mi ofere o slujbă demnă de rangul și meritele mele. El insista foarte mult să mă duc să particip la ceremoniile matinale ținute de lord. Nu voiam s-o fac ? Toți membrii familiei Esmond se arătau la fel de mîndri ca Lucifer ; și nu încape îndoială că eram de viță la fel de nobilă ca oricare alt european.

Și cînd, la o lună după încoronare, Maiestatea Sa a comandat un spectacol cu *Richard al III-lea* la Teatrul Drury Lane, capelanul meu a blestemat, a jurat, a înjurat, ținînd-o întruna că o să-l aducă cu orice preț la Covent Garden, să vadă și *Carpezan*. Și acum, într-o bună di-

mineață, a dat năvală în camera mea, unde întîmplător dormeam și eu mai tîrziu, și a început să fluture un ziar și să strige din răsputeri „Ura ! Ura !"

— Ce s-a întîmplat, Sampson ? l-am întrebat eu. A fost căpătuit frate-meu ?

— Nu, asta nu. Dar s-a căpătuit altcineva. Ura ! Ura ! Maiestatea Sa l-a numit pe generalul maior Martin Lambert guvernator și comandant șef al insulei Jamaica.

Am sărit în sus. Astea zic și eu vești ! Domnul Lambert o să se ducă să-și ia în primire înaltul post ; și cine o să meargă cu el ? Seara cinasem cu niște domnișori foarte distinși la Arborele de Cacao. Ticălosul de Gumbo adusese în seara anterioară un bilețel pentru mine de la scumpa mea iubită, prin care mi se comunicau aceste vești, dar el întîrziase să mi-l predea. Theo mă implora să vin s-o văd negreșit a doua zi la amiazi la locul știut. [1]

Vă puteți închipui ce agitație a fost în micul nostru sfat cînd am ajuns la locul de întîlnire. Tăticul anunțase că acceptă numirea și că va pleca de îndată. I se va da o fregată *și își va lua cu el familia*. Dumnezeule mare ! Și urma ca noi să fim despărțiți ? Theo era iar palidă ca moartea. Mătușa Lambert credea că fiica ei o să leșine ; una dintre fetele doamnei Goodison avea o sticluță de săruri și a adus-o repede din atelier.

— Să plece ? Să plece cu fregata, mătușă Lambert ? S-o smulgeți de lîngă mine ? Doamne, doamne ! Mor, mătușă Lambert !

Vai, ce conciliabul solemn am avut cu Sampson în seara aceea ! Îmi cunoștea el treburile, perspectivele și cunoștea prea bine și furia mamei. Phii ! Asta era departe acum, și el știa niște oameni foarte de treabă și foarte descuiați (din tagma lui Melchisedec [2]) care erau dispuși să nu țină seama de ea. Generalul nu voia să-și dea consimțămîntul ? Sampson a ridicat din umeri — avea niște umeri foarte lați — și a tras o înjurătură cumplită. Mama mea nu voia să se înduplece ? Ei și ? Omul ori e bărbat, ori nu e bărbat. Și ce, dacă e bărbat nu poate să se descurce și

---

[1] În manuscrisul Warrington nu există nici un cuvînt care să arate unde era „locul știut" (nota autorului).

[2] Patriarh biblic.

singur ? Numai un țărănoi fără cap n-ar profita de o asemenea ocazie, zău așa ! Trebuie să riști ! Și pe urmă, vezi, — cîștigi sau pierzi, după cum ți-o fi norocul ! — a început să strige capelanul pe deasupra sticlei de vin de Burgundia, de pe masa de la Bedford Head unde luam cina. Într-un tîrziu, într-o bună zi, pregătirile generalului fiind încheiate, și cuferele împiedicînd trecerea pe coridoarele scumpei case din Dean Street pe care o voi iubi cîtă vreme o voi putea ține minte, — într-o bună zi, ultima sau penultima a șederii sale, cînd acest om de treabă (Excelența Sa îi spuneam noi acum) se întoarse acasă la prînz — o masă destul de tristă în actuala situație a familiei — întoarse capul către locul în care ședeam eu de obicei în vremurile fericite de demult și oftă :

— Vai, Molly, ce n-aș da să fie și George aici !

— Serios, Martin ? zise mătușa Lambert aruncîndu-se de gîtul lui.

— Da, zău așa ; dar, pe de altă parte, Molly, n-aș vrea să mă înăbuși de tot, adăugă el. Îl iubesc tare mult pe băiat. S-ar putea să plec și să nu-l mai văd niciodată și s-o iau cu mine și pe logodnica lui micuță și prostuță. Bănuiesc că o să vă scrieți, copii, nu ? Asta n-o pot împiedica ; și pînă cînd nu se va răzgîndi, bănuiesc că domnișoara Theo n-o să asculte de poruncile tatălui ei și n-o să și-l scoată din căpșorul ei gol-goluț. Ce zici, Theo ?

— În nici un caz, scumpul meu tată, cel mai bun dintre tați !

— Cum ? Alte îmbrățișări și sărutări ? Ce înseamnă toate astea ?

— Înseamnă că... că George e în salon, zise mama.

— Serios ? Ce bun băiat ! strigă generalul. Vino încoace — vino la mine, dragul meu !

Și cînd am intrat, m-a strîns la pieptul lui și m-a sărutat.

Mărturisesc că în această situație am fost atît de copleșit, încît am căzut în genunchi în fața scumpului gentilom atît de cumsecade și i-am udat genunchii cu lacrimile mele.

— Domnul să te aibe în pază, scumpul meu băiat ! mormăi el în grabă. Întotdeauna te-am iubit ca pe copi-

lui meu, nu-i așa, Molly ? Mi s-a rupt inima cînd a trebuit să mă cert cu tine pentru această micuță... Cum ! Ce naiba mai e și asta ! toți ați îngenuncheat ? Doamnă Lambert, rogu-te, ce înseamnă asta ?

— Scumpe tăticule ! Merg totuși cu tine ! se smiorcăie una din persoanele îngenunchiate. Și am să aștept... am să aștept oricît de mult o dori scumpul meu tată !

— Pentru numele lui Dumnezeu ! strigă tare generalul, spuneți-mi și mie ce s-a întîmplat ?

Ceea ce se întîmplase era că George Esmond Warrington și Theodosia Lambert se căsătoriseră în dimineața respectivă în mahalaua Southwark, strigările fiind făcute, după cum se cuvenea, în biserica unui oarecare prieten al reverendului Sampson.

CAPITOLUL LXXIX

ÎN CARE COMEDIA E AMESTECATĂ CU TRAGEDIA

NOI CARE AM AVUT UN ROL ACTIV în scena vinovată din dimineața respectivă, ne-am simțit de trei ori mai vinovați cînd am văzut efectul produs de purtarea noastră asupra aceluia pe care dintre toți îl iubeam și-l respectam cel mai mult. Șocul produs asupra acestui om de treabă a fost foarte ciudat și ne-a făcut milă nouă celor care i-l administrasem. Copila lui preferată îl păcălise și-i călcase poruncile — draga mea, cred, ba chiar susțin că acum n-am face-o sau n-am putea s-o facem — întreaga familie se coalizase împotriva lui. O, scump și bun prieten și tată ! Știm că ne-ai iertat răul pe care ți l-am făcut.

Deși aveam acces în casă și fusesem iertat, în timpul acestor ultime zile m-am ținut mai mult de o parte ca un hoț și nu mi-am văzut soția decît o clipă sau două pe stradă ori împreună cu familia ei. N-a fost a mea pînă cînd n-au plecat ceilalți. Ne-am dus la Winchester și la

Hampton pentru ceea ce se putea numi nunta noastră. A fost cam tristă ceremonia. O vreme ne-am simţit cumplit de însinguraţi ; duceam grozav lipsa scumpului nostru tată, de parcă l-am fi îngropat sau l-am fi dus la mormînt prin neascultarea noastră.

L-am pus pe Sampson să anunţe în ziar căsătoria noastră (după aceea soţia mea lăsa capul în jos în faţa bietului individ). Am dus-o pe doamna Warrington înapoi în vechea mea locuinţă din cartierul Bloomsbury, unde era destul loc pentru amîndoi şi aşa a început modesta noastră viaţă conjugală. I-am scris o scrisoare mamei mele în Virginia, fără să-i dau prea multe amănunte ; i-am spus doar că domnul Lambert fiind pe punctul de a pleca la postul său de guvernator, m-am considerat moralmente obligat să-mi ţin promisiunea faţă de scumpa lui fiică ; am declarat că am de gînd să-mi pun în aplicare planul de a-mi termina studiile juridice, obţinînd calificarea necesară pentru a putea ocupa un post, fie în Anglia, fie în Virginia, fie în altă colonie din America. La această scrisoare mi-a răspuns buna doamnă Mountain, la cererea doamnei Esmond, spunea ea, întrucît aceasta era de părere că în interesele păcii dintre noi e mai bine să comunicăm pe această cale. Mi-am găsit rudele într-un hal de furie de-a dreptul amuzant. Faţa majordomului din casa unchiului meu din Hill Street, în momentul în care mi-a spus „nu e acasă" era de un tragic mut, care ar fi putut să fie imitat de însuşi domnul Garrick pentru scena în care Macbeth îl vede pe Banquo. Biata mea nevestică atîrna de braţul meu şi am plecat amîndoi de acolo aproape împleticindu-ne, dar mai mult din cauza rîsului pe care ni l-a stîrnit acest *accueil* [1] din partea individului.

Curînd după aceea, plimbîndu-mă prin Hyde Park împreună cu prea iubita mea însoţitoare, l-am întîlnit pe verişorul meu micuţ făcînd exerciţii de călărie sub oblăduirea unui grăjdar. De cum ne-a zărit a pornit în galop spre noi, urmat de grăjdarul care alerga înnebunit după el şi striga cît îl ţinea gura :

— Opriţi-vă, domnişorule Miles, opriţi-vă !

[1] mod de a primi (fr.)

— N-am voie să vorbesc cu vărul meu, zise Miles, dar dacă-ţi spun să-i transmiţi complimente lui Harry nu înseamnă că vorbesc cu tine, nu-i aşa ? Asta e noua mea verişoară ? Nu mi s-a interzis să vorbesc cu ea. Verişoară, eu sînt Miles, fiul lui Sir George Warrington, baronet, şi eşti grozav de drăguţă !

— Haidem, domnişorule Miles, haidem ! zise sluga ducînd o mînă la pălărie în semn de salut către noi.

Şi băiatul se îndepărtă la trap, întorcînd capul peste umăr şi privindu-ne cu gura numai zîmbete.

— Vezi cum s-au hotărît să mă trateze rudele mele, i-am zis celei ce mă însoţea.

— Ca şi cum eu te-aş fi luat de bărbat pentru rudele tale ! zise Theo privindu-mă cu ochi radioşi de bucurie şi de dragoste.

Ah, cît de fericiţi eram ! Ce agreabilă era răcoarea iernii ! Ce plăcută era căldura ceainicului de lîngă foc (unde venea uneori şi prea ruşinatul Sampson să facă punciul) ; ce bucurie era seara petrecută la teatru, pentru care ne aduceau bilete prietenii noştri şi la care aşteptam zilnic ca piesa cea nouă, *Pocahontas*, să egaleze succesul tuturor tragediilor jucate pînă atunci.

Inconstanta mătuşă bătrînă din Clarges Street, care, cînd am sosit întîi la Londra cu soţia mea, m-a primit cu o izbucnire de dispreţ, s-a mai înmuiat într-o oarecare măsură după aceea şi de îndată ce a ajuns s-o cunoască pe Theo (pe care o declarase a fi o prăpădită de fetişcană de la ţară, lipsită de haz), a făcut o adevărată pasiune pentru ea şi o chema zilnic la ceai şi la cină, dacă nu era altă lume de faţă.

— Cît despre societate, scumpii mei, zicea ea, cînd e lume nu vă invit. Voi nu mai sînteţi *du monde*. Căsătoria voastră v-a scos complet din cauză.

Aşadar, voia să ne aibă lîngă ea ca s-o distrăm, dar să intrăm şi să ieşim pe uşa de din dos. Soţia mea era o lady destul de rafinată ca să nu se supere de o asemenea primire, ci doar să rîdă ; şi, trebuie să le recunosc servitorilor baronesei meritul că, chiar dacă am fi fost duce şi

respectiv ducesă, n-ar fi putut să ne trateze cu mai mult respect.

Contesa de Castlewood, văduva, stabilită acum în casa ei din Kensington, ne-a oferit acel gen de ospitalitate pe care îl acordă de obicei femeile cu pretenţii rudelor sărace. Ne-am dus de vreo două ori la soarelele date de această doamnă în Kensington ; dar pierzînd bani la cărţi şi cheltuind mai mult decît îmi puteam permite cu închirierea trăsurii, curînd ne-am hotărît să renunţăm la acest gen de distracţii şi sînt convins că nu ne-au dus dorul şi nu ne-au regretat mai mult decît pe alţi oameni din lumea mondenă, pe care moartea, datoriile sau alte accidente îi izgonesc din societatea aleasă. Theo a mea nu regreta cîtuşi de puţin excomunicarea. Îşi făcuse apariţia la una din soarele îmbrăcată cu cîteva găteli pe care i le lăsase maică-sa şi pe care aceasta le preţuia foarte mult. Dar, după părerea mea, gîtul ei alb era mult mai drăguţ decît aceste biete pietre sclipitoare ; şi erau văduve bogate ale căror oase bătrîne şi zbîrcite străluceau de rubine şi diamante ; sînt convins că ele şi-ar fi dat bucuroase toate giuvaierurile pentru modesta ei *parure* [1] de frumuseţe şi prospeţime. Nu i-a adresat nimeni cuvîntul — afară doar, bineînţeles, de marţafoiul Lothair, un prieten de-al domnişorului Will, care după aceea s-a tot învîrtit prin jurul locuinţei noastre din Bloomsbury şi chiar i-a trimis un bileţel de amor soţiei mele. L-am întîlnit curînd după aceea în Covent Garden şi i-am făgăduit să-i sfărîm mutra de maimuţă dacă-l mai prind prin preajma casei mele, aşa că doamna Theo a scăpat de insistenţele lui.

Singura dintre rudele noastre care a venit în vizită la noi (doamna de Bernstein nu s-a deranjat niciodată dar e drept că uneori ne-a trimis trăsura ca să ne aducă la ea sau ca să se intereseze de noi prin servantă sau majordom), a fost biata noastră Maria care, împreună cu soţul ei, domnul Hagan, se împărtăşeau adesea din masa noastră simplă. Şi apoi îl mai aveam pe prietenul nostru Spencer de la Temple care admira fericirea noastră ca din Arcadia şi cu multă delicateţe cerşea compătimirea noastră pentru iubirile lui mult mai puţin norocoase ; de vreo trei

[1] găteală (fr.)

ori a venit și celebrul doctor Johnson ca să bea o ceașcă de ceai pregătit de Theo. O ceașcă ? O găleată !

— Și găleata e și cea mai bună ca să-l hrăniți pe el, domnișorule George ! zicea indignat domnul Gumbo pentru că înfățișarea doctorului nu era prea agreabilă și nici rufăria lui nu strălucea de albeață.

Tot timpul pufnea pe nas de parcă forăia un cal, se înroșea și scuipa cînd mînca ; împroșca mereu cu mîncare și urla cînd se contrazicea cu cineva. O irita pe Theo a mea, deși afirma că o admiră foarte tare, spunîndu-i ori de cîte ori o vedea :

— Doamnă, dumneata nu mă iubești ; văd din maniera dumitale că nu-ți sînt pe plac ; și totuși eu te admir, și pentru dumneata vin aici. Iată-l și pe prietenul meu, domnul Reynolds, care o să te picteze ; și în cutia lui de culori nu e nici una destul de strălucitoare pentru a reda frumusețea tenului dumitale.

Și realitatea este că domnul Reynolds, un gentleman desăvîrșit și foarte simpatic, i-ar fi făcut cu drag portretul soției mele ; numai că eu știam la cît se ridică în general onorariile lui, așa că m-am abținut de la această cheltuială. Acum regret, mai ales pentru copii, că n-am făcut-o, deoarece ei ar fi putut să vadă chipul de colo așa cum arăta cu vreo treizeci și cinci de ani în urmă. Pentru mine, doamnă, e același dintotdeauna. Și tu ai rămas de-a pururi tînără.

Ceea ce cred eu că o irita pe doamna Warrington la doctorul Johnson, mai mult decît obiceiul lui de a contrazice oamenii, mai mult decît felul cum împroșca la masă și mai mult decît unghiile lui negre, era opinia nefavorabilă pe care se pare că o avea despre noua mea tragedie. Hagan îi propuse odată să-i citească vreo cîteva scene din ea după ceai.

— Nu, domnule, prefer conversația, zise doctorul Johnson. De citit o pot citi și singur, iar pe dumneata te pot auzi la teatru. Prefer să ascult ciripeala nevinovată a doamnei Warrington, decît felul dumitale de a declama decasilabele domnului Warrington. Povestește-ne despre treburile dumitale domestice, doamnă, și spune-ne dacă excelența sa tatăl dumitale se simte bine, și dacă dumneata

ai făcut budinca și sosul franțuzesc. Era delicios sosul! (Atît de tare îi plăcuse încît păstra încă o cantitate însemnată pe plaștronul cămășii lui extrem de soioase). L-ai făcut cu atîta dragoste de parcă ai fi înamorată de mine. Și m-ai servit cu aerul că m-ai iubi, deși eu știu bine că nu-ți sînt drag.

— Pe legea mea, domnule, văd că duci cu dumneata, pe vestă, o parte din acest cadou, zise Hagan, cu mult entuziasm.

— Ești măgar, domnule! urlă doctorul. Habar n-ai nici de principiile rudimentare ale politeței care înseamnă să fii curtenitor în fața doamnelor. Din moment ce ai făcut studii universitare, mă întreb cum de n-ai primit nici cea mai elementară educație în acest domeniu. Eu o respect prea mult pe doamna Warrington pentru a-mi permite măcar să mă gîndesc vreodată să fac în prezența ei remarci personale privitoare la musafirii ei.

— Păi atunci, domnule, cum ți-ai permis să vorbești despre teatrul meu? zise feroce Hagan.

— Domnule, ești de o murdărie nemaipomenită! hîrîi doctorul.

— *De te fabula* [1], zise actorul. Cred că jiletca dumitale e murdară. Doamnă, să fac niște punci așa cum știm noi să-l preparăm în Irlanda?

Doctorul Johnson, pufnind cu obrajii umflați și stacojii, își ștergea cămașa soioasă cu o batistă de o înfățișare încă și mai dubioasă, pe care apoi o duse la frunte. După aceste eforturi își dezumflă obrajii cu un zgomot asemănător cu șuierul crivățului, de parcă ar fi vrut să-și descarce mînia.

— Adevărat că e *de me* [2], domnule — deși poate că fiind atît de tînăr, nu trebuia să mi-o spui.

— Renunț, domnule! Dacă ai greșit sînt sigur că eu trebuie să-ți cer iertare pentru că te-am enervat atît de rău, zise domnul Hagan, cu o minunată plecăciune.

— Nu-i așa că e frumos ca un zeu? zise Maria luînd mîna soției mele.

---

[1] Despre tine e vorba în fabulă (lat.)
[2] despre mine (lat.)

Şi, într-adevăr, domnul Hagan avea o înfăţişare splendidă de gentleman. Obrajii i se coloraseră ; îşi pusese mîna sub piepţii hainei cu un aer nobil ; Chamont sau Castalio[1] n-ar fi putut să adopte o înfăţişare mai maiestuoasă.

— Dă-mi voie să-ţi fac nişte limonadă, domnule. Tăticul ne-a trimis o ladă de lămîi proaspete. Ne dai voie să-ţi trimitem vreo cîteva la Temple ?

— Doamnă, dacă le mai laşi în casa dumitale, o să-şi piardă caracteristicile fireşti şi o să devină dulci, zise doctorul. Domnule Hagan, eşti o tînără obrăznicătură, asta eşti ! Ha-ha ! Eu am greşit.

— O, stăpînul meu, Polydor[2] al meu ! behăie lady Maria, rămasă singură în salonul soţiei mele.

> Oh, de mi-ai grăi aşa de-a pururi,
> Căci nu mă satur de-al tău glas — şi nici
> De ochii îndrăgiţi, căci oricînd mă priveşti
> Tu inima-mi străpungi şi sufletul mi-l bucuri !

Tu nici nu ştii, draga mea Theo, ce mărgăritar şi ce bijuterie e Castalio al meu ; Chamont al meu ! — Vai, draga mea copilă, ce păcat că în tragedia soţului tău trebuie să adopte numele îngrozitor de căpitanul Smith !

Pe această tragedie se întemeiau nu numai nădejdile mele literare, dar şi cea mai mare parte din perspectivele mele financiare. După plata datoriilor fratelui meu, după achitarea notelor de plată pentru mama şi a propriilor mele cheltuieli, care, deşi moderate, se ridicau totuşi la o sumă însemnată — îmi epuizasem aproape în întregime patrimoniul ; şi tocmai acest moment favorabil mi-l găsisem eu pentru căsătorie ! Pe baza moştenirii pe care o aveam de primit, puteam obţine ceva bani acum ; lucrul nu era imposibil, dar, fără doar şi poate, avea să fie scump plătit. Mama nu-şi putea lăsa fiul mai mare pe drumuri, indiferent de certurile dintre noi. Eram sănătos, voinic, înţelept, aveam cîţiva prieteni, o reputaţie bună — şi, mai presus de toate, aveam faimoasa mea tragedie pe care di-

[1] Personaje din piesa *Orfanul* de Thomas Otway.
[2] Fiul cel mai mic al lui Priam şi al Hecubei.

rectorul făgăduise s-o joace. Din tantiemele încasate, speram să mă pot întreţine. Dar ce se întîmplă cu aritmetica tinereţii ? Cum calculăm noi la această vîrstă că din o sută de lire poţi să trăieşti, iar o mie de lire reprezintă o avere ? Cum îndrăzneam să joc avînd drept adversar soarta care deţinea asemenea atuuri ?

Ei bine, momentul prezentării faimoasei tragedii se apropia şi prietenii mei umblau pe la casele tuturor cunoştinţelor din oraş pentru a organiza galeria în seara premierei. Eu unul nu mă prea pricep să cer favoruri de la cei mari ; dar cînd a sosit la Londra lordul Wrotham, m-am dus — de mînă cu Theo — în vizită la lord, care ne-a primit amabil din simpatie pentru vechiul său prieten Lambert — deşi m-a ameninţat în glumă cu degetul (ceea ce a făcut-o pe micuţa mea soţioară să plece capul în jos), pentru că m-am însurat fără ştirea bunului general. În orice caz el promise să facă tot ce va putea pentru fiica tatălui ei ; nădăjduia să aibă succes ; spuse că a auzit lucruri favorabile despre piesă ; reţinu cîteva bilete pentru el şi pentru prietenii lui. Dar altă protecţie decît aceasta n-am mai reuşit să-mi asigur.

— *Mon cher*, la vîrsta mea, zise baroneasa, m-aş plictisi de moarte la o tragedie ; dar, am să fac tot posibilul ; şi îmi voi trimite negreşit oamenii în loji ; da ! Îmbrăcat în hainele lui negre cele mai bune, Case arată ca un nobil ; iar Brett, îmbrăcată cu o rochie de-a mea, are un *faux air de moi* [1] care este foarte distins. Înscrie-mă pe listă cu două bilete pentru lojile din faţă. La revedere, dragul meu ! *Bonne chance* [2].

Contesa văduvă de Castlewood trimise complimente (pe dosul unei cărţi de joc), dar se scuză pentru că avînd o partidă de cărţi în seara aceea, regretă că nu va putea, nici ea, nici Fanny să asiste la premiera piesei mele. Cît despre unchiul meu şi lady Warrington nici vorbă nu putea fi să-i chem. Era exact ca şi cum aş fi invitat-o pe regina Elizabeta să se ducă la Drury Lane. Acestea erau toate rudele mele — acea armată de legături aristocratice

[1] o falsă asemănare cu mine (fr.)
[2] Mult noroc (fr.)

cu care se lăudase bietul Sampson ; și pe baza lor, după cum arătase, îi făcuse directorul angajamentul domnului Hagan.

— Dar unde e lordul Bute ? Nu mi-ai promis că o să vină și lordul ? mă întrebă el țîfnos în timp ce priza tabac (ce mult se schimbase atitudinea lui față de felul vioi, amabil și slugarnic pe care-l avea micul impresar cu șase luni în urmă !).

— Am zis eu că o să vină lordul Bute ?

— Da, zise domnul Garrick, și Alteța Sa regală prințul moștenitor, și Maiestatea Sa.

Bietul Sampson mărturisi că, legănat de iluzii deșarte, făgăduise să aducă și aceste auguste personaje.

A doua zi, la repetiție, lucrurile stăteau încă și mai prost și directorul era turbat.

— Dumnezeule mare ! strigă el. În ce îngrozitoare *guêt-a-pens* [1] m-ai băgat ! Ia uită-te la scrisoarea asta, domnule ! Citește scrisoarea asta !

Și-mi întinse următoarea epistolă :

„Dragă domnule,

Am vorbit cu lordul și i-am transmis rugămintea domnului Warrington, ca Înălțimea sa să onoreze prin prezență premiera piesei *Pocahontas*. Lordul este un adevărat Mecena al teatrului și un admirabil prieten al tuturor artelor ; dar el mă roagă să vă comunic că nici vorbă nu poate fi de prezența lui și cu atît mai puțin a augustului său stăpîn, la reprezentarea unei piese în care un rol principal a fost încredințat unui actor ce s-a căsătorit clandestin cu fiica unui curtean de-al Maiestății Sale.

Al dumneavoastră binevoitor,

Saunders McDuff"

„Domnului Garrick
La teatrul regal din Drury Lane".

Biata mea Theo îmi pregătise o masă bună care mă aștepta după repetiție. Cînd m-a întrebat de ce sînt atît de palid, am pretextat că din cauza oboselii ; n-am avut inimă să-i dau și ei veștile acelea îngrozitoare.

[1] capcană (fr.)

CAPITOLUL LXXX

POCAHONTAS

PUBLICUL ENGLEZESC necunoscînd istoria prinţesei Pocahontas la fel de bine ca noi cei din Virginia, care încă mai îndrăgim amintirea acelei fiinţe simple şi cumsecade, domnul Warrington, la sugestia prietenilor lui, a făcut o mică baladă a prinţesei indiene publicînd-o în reviste cu cîteva zile înainte de premiera tragediei. Sampson şi cu mine am considerat acest procedeu extrem de iscusit şi viclean.

— E ca o momeală, domnule, zise preotul entuziast, şi ai să vezi sodom de peşti ridicîndu-se la suprafaţă în ziua cea mare !

El şi cu Spencer declarau că poezia a fost discutată şi admirată la mai multe cafenele, în auzul lor, şi că a fost atribuită sau domnului Mason, sau domnului Cowper [1] de la Temple, sau chiar celebrului domn Gray. Eu unul cred că bietul Sampson răspîndise chiar el aceste zvonuri ; şi, dacă Shakespeare ar fi fost sugerat ca autor al tragediei, el ar fi declarat că *Pocahontas* e una din cele mai reuşite piese ale bardului. Cu bravul căpitan Smith am făcut cunoştinţă pe cînd eram copil, răsfoind cărţile din biblioteca bunicului meu, printre care îmi aduc aminte că şedeam, chiar la picioarele bunului bătrîn, ţinînd în mînă volumul meu preferat şi desluşind slovă cu slovă faptele măreţe ale eroului nostru virginian. Îmi plăcea grozav să citesc despre călătoriile şi suferinţele lui Smith, despre căderea lui în captivitate, şi despre evadările lui, nu numai în America, ci şi în Europa. Aproape că redevin copil dînd jos din raftul din faţa mea, aici în Anglia, volumul bine cunoscut, şi în mintea mea se adună o sumedenie de amintiri din viaţa mea timpurie de acasă. Bunul meu bunic îmi desena scene înfăţişîndu-l pe Smith bătîndu-se cu turcii la Dunăre sau căzînd prizonier în mîinile indienilor noştri sălbatici. Vai ce bătălie grozavă a fost aceea în cursul căreia s-a războit cu trei vajnici luptători turci deodată şi cum mă mai încînta istorisirea încleştării lui cu frumosul Molgro, ultimul şi cel

[1] *William Cowper* (1731—1800), poet preromantic englez.

mai cumplit dintre aceştia ! Vai ce nume avea şi Molgro ăsta ! Şi ce înfăţişare îi atribuiam noi, cu un turban grozav, cu un iatagan cît toate zilele, şi cu favoriţii impresionanţi ! După ce Smith retezase capetele primilor doi duşmani ai săi, a dat piept cu Molgro. S-au năpustit unul asupra altuia (zice cartea mea preferată de demult) „cu securile lor, ale căror ciocuri ascuţite îl clătinau cînd pe unul, cînd pe altul pe şa ; dar cu osebire creştinul primi o rană atît de cumplită încît îşi pierdu şi securea, drept care turcii, socotindu-se biruitori, scoaseră de istov ţipete puternice de pe meterezе. Dară, din agerimea calului său şi cu ajutorul marii sale înţelepciuni şi îndemînări, nu numai că el izbuti să se ferească de loviturile turcului, dar, scoţîndu-şi sabia, aşa de rău îl găuri pe turc sub coaste străpungîndu-i trupul pînă la spinare, încît nici cînd coborîtu-s-a de pe cal nu rămase întins cît era de lung ci strîmb, pînă cînd îşi pierdu şi el căpăţîna, *cum o păţiseră şi ceilalţi*. Drept răsplată pentru fapta lui aleasă, ducele Sigismund îi dădu drept blazon trei capete de turci pe un scut şi o pensie de trei sute de ducaţi pe an".

Nesocotind timpul şi locul (cu acea îndrăzneală care constituie privilegiul poeţilor), în tragedia mea l-am pus pe Smith să săvîrşească fapte similare pe malurile Potomacului şi ale fluviului James din ţara noastră.

Cred că nu e nevoie să povestesc pe larg intriga tragediei mele, întrucît copiii mei o pot da jos oricînd din raft şi o pot citi singuri. Şi, daţi-mi voie să adaug, nici eu nu mă voi grăbi să le-o citesc din nou odraslelor mele, întrucît atît căpitanul Miles, cît şi preotul au găsit de cuviinţă să adoarmă amîndoi anul trecut la Crăciun cînd, la rugămintea mamei lor, am dat citire la vreo două acte. Dar orice persoană care cunoaşte cît de cît piesele şi romanele îşi poate făuri curînd, din schiţa de mai sus, o imagine pe placul său. Un rege indian ; o prinţesă iubitoare şi însoţitoarea ei, îndrăgostită de servitorul căpitanului britanic ; un trădător în fortul englezesc ; un brav luptător indian care nutreşte şi el o pasiune nefericită pentru Pocahontas ; un vraci şi preot al indienilor (rol jucat excelent de Palmer), capabil de orice trădare, stratagemă sau crimă, şi nerăbdător să-l tortureze şi să-l

omoare pe prizonierul englez — toate acestea însoţite de accidentele tipice pentru ţinuturile pustii, dansurile războinice şi strigătele (pe care Gumbo învăţase să le imite perfect de la pieile roşii din Virginia), şi sosirea flotei englezeşti, unele aluzii la recentele victorii strălucite din Canada şi hotărîrea britanicilor de a stăpîni şi de a cuceri America ; noi socoteam în mod destul de justificat că toate acestea ar putea contribui la succesul tragediei noastre.

Dar am pomenit de semnele rele care au precedat ziua respectivă ; de dificultăţile pe care un director ţîfnos, invidios şi slab de înger, le-a pus în calea piesei şi violentele prejudecăţi potrivnice ei, pe care le nutreau *anumite cercuri înalte*. Şi atunci, vă întreb eu, mai e cazul să ne mirăm că *Pocahontas* n-a înregistrat o victorie ? Răutatea criticilor care au cîrtit împotriva spectacolului nu-mi stîrneşte decît un rîs dispreţuitor. Grozavi critici, zău aşa, care au declarat *Carpezan* o capodoperă, pe cînd o lucrare mult superioară şi de departe mai rafinată, a fost întîmpinată de ei cu rîsete batjocoritoare ! Eu susţin că Hagan şi-a jucat atît de frumos rolul, încît *un anumit actor şi director de teatru* ar putea foarte bine să-l gelozească : şi iarăşi declar sus şi tare că, dacă nu s-ar fi organizat afară o cabală, piesa ar fi triumfat. Dar, se dăduse ordinul ca piesa să cadă ; sau cel puţin aşa mi-a declarat Sampson.

— Prin sală viermuiau tot felul de indivizi dubioşi, zău aşa, şi ziceau că o să afume galeria cu pucioasă, jura cinstitutul prieten ; declara neîncetat că însuşi domnul Garrick n-a dorit cîtuşi de puţin succesul piesei ; şi că niciodată n-a fost mai furios decît în timpul marii scene din actul doi, cînd Smith (bietul Hagan) fiind legat pe rug, Pocahontas vine şi-l salvează, şi întreaga sală a vibrat de aplauze, fiind la unison cu spectacolul.

Oricine nutreşte suficientă curiozitate, se poate adresa textului tipărit al tragediei (ediţia *in octavo* sau splendida ediţie ulterioară in quarto a *Operelor mele complete* şi a *Poeziilor originale şi traduse)* şi poate spune dacă scena respectivă e lipsită de merite, dacă versurile nu sînt elegante, dacă limbajul nu este nobil şi răsunător ? Una dintre cauzele eşecului a fost de fapt *fidelitatea mea faţă de istorie.*

Şi cortina se lăsă în mijlocul unei adevărate vijelii de fluierături şi şuierături, care îl întîmpinau ostil în special pe bietul Hagan, ori de cîte ori deschidea gura. Sampson îl văzu în lojile de pe scenă pe domnişorul Will, cu cîteva dintre faimoasele lui cunoştinţe, aşa că nu se îndoi cîtuşi de puţin că trădătorul acela josnic se număra printre căpeteniile conspiraţiei.

— Îmi venea să-l arunc jos în stal, zicea credinciosul prieten (şi Sampson nu era omul care să se dea în lături de la punerea în aplicare a unei asemenea ameninţări), dar am văzut prin foaier, vreo doi agenţi de-ai domnului Nadab, aşa că am fost silit s-o dau cotită.

Astfel se năruiră toate visurile noastre frumoase şi se alese praful de bietele noastre speranţe !

Înainte de a se înălţa cortina, m-am uitat de pe scenă în sală şi am văzut că era destul de multă lume, remarcîndu-l în special pe domnul Johnson într-una din lojile din faţă, îmbrăcat într-o haină cu dantelă şi avîndu-l alături pe prietenul său domnul Reynolds. Domnul Johnson era cam chior, iar domnul Reynolds cam surd, aşa că era normal să vină *à deux* [1] ca să-şi facă o părere despre biata mea tragedie. O puteam vedea pe lady Maria (îi cunoşteam gluga) la balconul întîi, de unde mai avea încă o dată prilejul de a-şi vedea actorul îndrăgit jucînd rolul principal dintr-o piesă. Cît despre Theo, ea a recunoscut în mod sincer că dacă nu-i dădeam efectiv porunca să vină, prefera să nu fie de faţă ; iar eu nu puteam să-i dau un asemenea ordin pentru că, dacă lucrurile ieşeau prost, ştiam că vederea suferinţelor ei ar fi constituit o durere insuportabilă pentru mine ; aşa că i-am încuviinţat dorinţa de a rămîne de-o parte.

Fiind destul de calm din fire, şi, după cum spun cu destulă mîndrie, avînd capacitatea de a suporta la fel de bine şi norocul şi ghinionul, după ce am luat o cină uşoară la Bedford m-am dus la teatru cu puţin înainte de ridicarea cortinei şi mi-am propus să rămîn acolo pînă cînd se va hotărî dacă e vorba de o înfrîngere sau de un triumf. Mărturisesc acum că n-am putut să rămîn departe de locul unde se hotăra soarta bătăliei respective. Atmosfera era în

[1] în doi (fr.).

general mohorîtă şi se întrezăreau semnele unui dezastru. Domnişoara Pritchard avea o migrenă ; frizerul care îi adusese acasă peruca lui Hagan, o pudrase foarte prost ; printre gentilomii şi doamnele de la bufetul actorilor n-am văzut decît figuri stăpînite de îndoială ; iar directorul (un domn foarte neserios, ca să nu zic impertinent, aşa cum mi se părea mie, şi care în seara respectivă avea şi el o mutră de înmormîntare) a avut obrăznicia să-mi spună :

— Pentru numele lui Dumnezeu, domnule Warrington, du-te la Bedford şi bea nişte punci şi nu ne mai speria pe toţi cu mutra asta tristă !

— Domnule, i-am zis eu, am dreptul în schimbul sumei de cinci şilingi, să fac comentarii cu privire la chipul dumitale, dar nu ţi-am dat niciodată permisiunea să faci observaţii cu privire la faţa mea.

— Domnule, îmi răspunse el ţîfnos, aş da nu ştiu ce să nu-ţi fi văzut niciodată faţa !

— Iar a dumitale, domnule, i-am zis eu la rîndul meu, m-a amuzat grozav adeseori ; cînd e machiată pentru rolul lui Abel Drugger, e nemaipomenit de comică.

Şi într-adevăr, eu întotdeauna am avut corectitudinea de a considera că domnul G. e fără rival în comedia ieftină.

I-am făcut o reverenţă şi m-am dus la cafenea şi timp de cinci ani după aceea nu i-am adresat niciodată cuvîntul acestui gentleman, pînă cînd nu mi-a cerut scuze în casa unui nobil unde ne-am întîlnit din întîmplare. I-am spus că am uitat complet de împrejurarea la care se referă şi că, fără doar şi poate, în seara unei premiere, atît autorul cît şi directorul sînt deopotrivă de agitaţi. Şi, am adăugat :

— La urma urmei, nu-i nici o ruşine să nu fii făcut pentru teatru. Pe cînd dumneavoastră, domnule Garrick, eraţi.

Acest compliment se pare că l-a încîntat foarte mult, ceea ce dealtfel şi doream.

Fidus Achates[1] s-a repezit pînă la mine la sfîrşitul actului întîi pentru a-mi spune că lucrurile merg destul de bine ; deşi mi-a mărturisit că în sală au izbucnit chicoteli cînd a apărut prima dată domnişoara Pritchard îmbrăcată în costumul prinţesei indiene.

[1] Credinciosul Ahate (lat.) prietenul şi scutierul lui Enea.

După actul doi, aghiotantul meu veni de pe cîmpul de bătălie cu veşti realmente foarte proaste. Nu ştiu cum se face, dar, deşi sînt agitat înaintea luptei, în momentul dezastrului devin destul de calm şi optimist.

— Lucrurile merg prost ? am întrebat eu.

Am cerut socoteala, mi-am pus pălăria şi m-am îndreptat spre teatru cu pasul la fel de uşor de parcă m-aş fi dus să iau masa la Temple ; *Fidus Achates* mergînd alături de mine îmi strînse cotul şi, dînd la o parte din drum pe purtătorii de felinare strigă :

— Pe legea mea, domnule Warrington, dar eşti un om de un curaj nemaipomenit — un adevărat troian, zău aşa !

Şi, într-adevăr, şi la Troia au existat bărbaţi de un curaj nemaipomenit ; dar vai ! soarta s-a dovedit prea puternică pentru a o înfrînge cu armele lor.

— Nici Regulus [1], scumpă doamnă, nu putea intra mai liniştit în butoiul lui, îi spuse Sampson soţiei mele.

E nedrept să spunem despre oamenii înclinaţi spre parazitism că sînt necredincioşi la nenorocire. Fie că mă bucuram de prosperitate, fie că eram căzut în ghearele sărăciei, aiuritul de popă rămînea la fel de prietenos şi loial şi împărţea cu noi coaja de pîine pe care o aveam, cu tot atîta entuziasm ca şi atunci cînd se înfruptase din bunăstarea noastră.

Mi-am luat locul pe scenă, de unde puteam urmări actorii bietei mele tragedii, precum şi reacţiile unei părţi din publicul care mă condamna. Bănuiesc că artiştii mă evitau, din milă pentru mine. Trebuie să spun că eu mă credeam la fel de puţin înduioşat ca şi oricare dintre spectatori şi că nimeni n-ar fi putut deduce de pe chipul meu faptul că sînt eroul nefericit al serii respective.

Dar scumpa mea Theo, cînd m-am întors acasă, era atît de palidă şi de albă, încît mi-am dat seama din expresia acestei fiinţe dragi că vestea catastrofei mele i-a parvenit înainte de a ajunge eu acolo. Spencer, Sampson, vărul Hagan şi cu lady Maria au venit mai tîrziu şi l-au felicitat

[1] *Marcus Atilius Regulus* (sec. 250 î.e.n.), consul roman torturat de cartaginezi.

pe autor, Domnul mi-e martor ! (O invitasem şi pe biata domnişoară Pritchard, dar ea a trimis vorbă că mă roagă să înţeleg că se simte mult prea rău în seara respectivă pentru a mai avea poftă de mîncare). Prietenul meu grădinarul de la Bedford House îi dăduse nevesti-mi cele mai frumoase flori pentru a-şi împodobi masa ei modestă. Erau acolo ; biete stindarde colorate — şi bătălia pierdută ! Suportasem destul de bine înfrîngerea, dar privind peste masă la faţa blîndă şi palidă a soţiei şi la acele trofee nevinovate de bun venit pe care le aşezase pentru eroul ei, mărturisesc că mi-a pierit de tot curajul şi am simţit în inimă un junghi înţepător.

Vă puteţi închipui că masa noastră a fost destul de tristă şi că n-a putut s-o înveselească prea mult conversaţia pe care ne străduiam s-o încropim. Pentru noi a fost un mare noroc că tocmai atunci bătrîna doamnă Hagan era cam bolnavă ; maladia ei şi amănuntele legate de aceasta s-au dovedit o adevărată binecuvîntare. Pe urmă mai era şi apropiata căsătorie a Maiestăţii Sale, despre care umblau tot felul de vorbe (Vai ce bine îmi amintesc cele mai neînsemnate detalii ale zilei respective ; pînă şi melodia pe care o fluiera în preajma mea unul dintre maşiniştii de la teatru cu puţin înainte de a cădea cortina aceea înspăimîntătoare !) Apoi am vorbit despre moartea bunului domn Richardson, autorul romanelor *Pamela* şi *Clarissa*, ale cărui opere le admiram cu toţii foarte mult. Tocmai cînd s-a pomenit de *Clarissa*, soţia mea s-a apucat să se şteargă la ochi şi a spus cu glas slab :

— Ştii, iubitule, mama şi cu mine, nu ne puteam stăpîni niciodată lacrimile cînd citeam cartea aceea scumpă. Ah, vai, draga mea mămică ! (adăugă ea) Ce n-aş da să fi fost şi tu aici cu mine !

Iată un nou prilej de lacrimi, pentru că, bineînţeles, o tînără poate foarte uşor să plîngă pentru mama ei plecată departe. Şi atunci, ne-am pregătit un castron nu prea vesel cu chitre de Jamaica, turnate în punciul pe care l-am băut în sănătatea excelenţei sale guvernatorul ; apoi am umplut paharele pentru un nou toast şi, cu faţa zîmbitoare, eu am băut „pentru soarta noastră mai bună !".

Asta a fost prea mult. Cele două femei s-au aruncat una în braţele celeilalte şi, vărsînd lacrimi din belşug, şi-au inundat una alteia batista.

— Vai, Maria ! Nu-i aşa... nu-i aşa că George al meu e tare bun şi de treabă ? suspină Theo.

— Ia uită-te la Hagan al meu ! Ce măreţ, ca un zeu, era în rolul lui ! zise Maria cu răsuflarea întretăiată. Numai o cabală ticăloasă l-a dărîmat — şi aş fi gata oricînd să-mi înfig cuţitul în inima neagră a domnului Garrick — odioasă fiinţă prăpădită !

Şi Maria puse mîna pe o armă care se afla în preajma ei. Dar, aruncînd-o imediat jos, această persoană entuziastă se repezi la domnul şi stăpînul ei, îl cuprinse cu braţele pe după gît şi-l îmbrăţişă în prezenţa micului public adunat acolo.

Nu sînt sigur dacă nu cumva şi altcineva a făcut la fel. Eram cu toţii pradă unei stări de agitaţie şi entuziasm fără pereche. În toiul supărărilor în mijlocul nostru îşi face apariţia, ca un consolator, Dragostea şi ne ogoieşte cu mîngîieri atît de tandre şi cu alintări atît de drăgăstoase încît abia dacă mai doreşti să treacă nenorocirea.

CAPITOLUL LXXXI

RES ANGUSTA DOMI [1]

A TE CĂSĂTORI FĂRĂ MIJLOACELE necesare este fără îndoială greşit şi primejdios şi constituie o crimă împotriva codurilor noastre sociale ; dar oare nu comit această crimă în fiecare an zeci de mii de semeni de-ai noştri fără să se încreadă în altceva decît în providenţă, în sănătatea şi în truda lor ? Oare tinerii care intră în viaţa conjugală nu trebuie să se bizuie şi pe speranţă şi nu trebuie să îndrăznească să-şi înceapă activitatea gospodărească pînă cînd nu au casa complet mobilată, pivniţa şi cămara înţesate de lucruri, bufetul plin de veselă şi ta-

[1] „Situaţie strîmtorată acasă".

cîmuri şi safe-ul plin de bani ? Înmulţirea şi sporirea lumii ar înceta dacă legile care guvernează viaţa societăţii înalte ar deveni universale. Oamenii noştri de bună condiţie tremură la marginea societăţii în ciorapii lor de mătase şi pantofii de dans şi aşteaptă ani şi ani de zile pînă cînd găsesc o punte sau o corabie de argint care să-i ajute la traversare ; sărăcimea noastră în schimb, nu se teme să-şi ude picioarele desculţe, să le afunde în pîrîu şi să se încreadă în soartă şi în propria lor putere pentru a trece dincolo. Parcă i-ar plăcea cuiva să-şi încredinţeze fiica în braţele sărăciei ? Cine şi-ar putea sfătui fiul să înfrunte riscurile nenumărate ale unei căsnicii de mizerie, să-şi smulgă iubita din mijlocul unei case confortabile şi îmbelşugate pentru a o supune datoriilor, mizeriilor, privaţiunilor, ignorării de către rude şi prieteni, bolilor şi sutelor de alte consecinţe sumbre ale unei *res angusta domi ?* Mă uit la propria mea nevastă şi-i cer iertare pentru că am impus o sarcină atît de plină de dureri şi primejdii unei persoane atît de gingaşe. Mă gîndesc la chinurile pe care le-a îndurat şi sînt recunoscător pentru ele şi pentru nedezmînţita dragoste şi constanţă pe care i-a hărăzit-o Dumnezeu dîndu-i puterea să le suporte pe toate. În această chestiune a mariajului eu nu pot fi un judecător drept ; propria mea căsătorie a fost atît de imprudentă şi s-a dovedit atît de fericită, încît nu-mi este îngăduit să îndrăznesc a le da sfaturi tinerilor. Am îndurat eu sărăcia, şi mi s-a părut întotdeauna tolerabilă ; dacă n-aş fi trecut prin ea n-aş fi putut cunoaşte niciodată bunătatea prietenilor, încîntarea recunoştinţei, surprinzătoarele bucurii şi consolări care însoţesc uneori masa sărăcăcioasă şi focul firav din cămin şi care totuşi înveselesc truda unei zile nesfîrşite. Cel puţin un lucru e sigur în legătură cu soarta sărăntocilor cumsecade, şi anume că adeseori se iroseşte asupra lor o cantitate imensă de compătimire inutilă. Lumea elegantă şi bine intenţionată care uneori a păşit dincolo de lumina puternică a bogăţiei ei pentru a pătrunde în întunericul nostru strîmt, era ca să zic aşa orbită, pe cînd noi vedeam prin el foarte limpede şi fără dificultate ; aceşti oameni binevoitori s-au împiedicat de obstacole care pentru noi nu erau obstacole ; au rămas surprinşi de resemnarea cu care

beam bere proastă şi de faptul că puteam înălţa din adîncul inimii rugăciuni de mulţumire pentru friptura rece şi proastă de berbec.

Bunul general, socrul meu, o luase de nevastă pe Molly a lui cînd era doar ofiţeraş într-un regiment de infanterie şi nu avea în pungă mult mai mulţi bani decît mine. Soarta lor a fost cînd bună, cînd rea. Eu cred (deşi nevastă-mea nu vrea nici în ruptul capului să mărturisească acest lucru) că ei se căsătoriseră aşa cum puteau face oamenii pe vremea tinereţii lor, fără să ceară mai întîi consimţămîntul mămicilor şi tăticilor lor. În orice caz erau atît de încîntaţi de norocul pe care-l avuseseră în căsnicie, încît nu s-au arătat pizmaşi pe cea a copiilor lor, sau nemulţumiţi de ea, şi nici nu s-au speriat cîtuşi de puţin la gîndul unor greutăţi pe care aveam poate să le întîmpinăm şi noi în cursul vieţii noastre conjugale. Şi bănuiesc că atunci cînd i-am făcut domnului Lambert declaraţiile privitoare la situaţia mea pecuniară, ţineam să-l păcălesc şi pe el dar să mă păcălesc şi pe mine. Crezîndu-mă stăpîn pe circa două mii de lire, el a plecat în Jamaica fără să fie cîtuşi de puţin îngrijorat în privinţa traiului confortabil şi a întreţinerii scumpei lui fiice, cel puţin pentru un răstimp de cîţiva ani. Dar evaluîndu-mi averea, am socotit drept o datorie valabilă o sumă pe care distinsa mea mamă n-a putut fi silită s-o recunoască pînă în ziua cînd micuţa şi hotărîta bătrînică a fost chemată să plătească ultima datorie a oricărui muritor. Sumele pe care le debursasem pentru ea, susţinea doamna Esmond Warrington, fuseseră cheltuite pentru ameliorarea şi întreţinerea domeniului ce urma să-mi rămînă mie la moartea ei. Toţi banii pe care îi putea ea economisi erau destinaţi bietului meu frate care n-avea nimic şi care nu şi-ar fi cheltuit niciodată propriul său patrimoniu dacă nu şi-ar fi închipuit că este *unic moştenitor* al proprietăţii din Virginia, *aşa cum ar fi fost chiar* — şi buna doamnă avea grijă să accentueze acest lucru în multe din scrisorile ei — dacă n-ar fi existat accidentul unei diferenţe de jumătate de oră la naştere. El acum se distingea în slujba regelui şi a ţării. A-i cumpăra brevetul de ofiţer era obligaţia mamei sale, *şi ea presupunea* — şi a fratelui lui ! Cînd îmi voi fi terminat studiile juridice şi

distracțiile dramatice, m-a informat doamna Esmond, voi fi binevenit să mă întorc acasă și să-mi iau locul în colonia noastră, la care-mi dădea dreptul originea mea. Această declarație mi-a comunicat-o în repetate rînduri prin doamna Mountain, chiar și înainte de a-i fi ajuns la urechi vestea căsătoriei mele.

Cu ocazia pacificării Canadei, scumpul meu Harry își ceru o permisie și, ca un fiu supus, veni să-și viziteze mama în Virginia. El a prezentat în scris felul cum a fost primit acasă și petrecerile extraordinare pe care le-a organizat mama în cinstea fiului ei. Conacul Castlewood, la care nu se mai întorsese de la plecarea noastră în Europa a fost redeschis acum pentru vecinii noștri din colonie ; și prietenul lui Wolfe, luptătorul de la Quebec, a fost primit de toate cunoștințele noastre cu cele mai frumoase onoruri ce i se puteau aduce. Firește că s-au născut și unele certuri foarte neplăcute, întrucît fratele meu a persistat în prietenia lui cu colonelul Washington de la Mount Vernon, pe care nu se mai sătura să-l laude. Într-adevăr îi recunosc și eu acestui gentleman toate virtuțile ; și în luptele care au avut un rezultat atît de dezastruos pentru Anglia acum cîțiva ani, pot și eu admira laolaltă cu cei mai înflăcărați prieteni ai lui, statornicia și succesele glorioase ale generalului Washington.

Dacă aceste bătălii dintre Harry și mama noastră erau frecvente, așa cum arăta el în scrisorile lui, în ceea ce mă privește mă întrebam de ce o mai fi zăbovind el acasă ? Firește că în minte mi s-a format o bănuială pe care nu prea țineam să i-o comunic doamnei Theo Warrington ; întrucît amîndoi discutaserăm despre pasiunea romantică a scumpei și micuței noastre Hetty pentru fratele meu și ne întrebam cum de el n-a descoperit-o niciodată. Nu mai e nevoie să spun că, după bănuielile mele, gentlemanul nostru descoperise acolo acasă vreo domnișoară mai pe gustul lui decît scumpa noastră Hester, ceea ce justifica prelungirea ședерii lui în Virginia.

Curînd a sosit, într-o scrisoare de-a lui, nu o confesiune întreagă, dar o mică recunoaștere a acestui fapt interesant. Scrisoarea descria, fără să numească, o Ființă, toată numai frumusețe și perfecțiune, cum sînt și alte tinere în împrejurări similare. Soția mea m-a rugat să-i

arăt scrisoarea ; n-am putut s-o refuz, aşa că i-am înmînat-o cu o figură foarte tristă. Spre surprinderea mea, ea a citit-o fără să manifeste la rîndul ei tot atîta tristeţe.

— M-am gîndit eu şi altădată la lucrul ăsta, draga mea, i-am spus. Sînt alături de tine în dezamăgirea privitoare la biata Hetty.

— Vai, biata Hetty ! a zis Theo uitîndu-se la covor.

— Oricum n-ar fi mers, i-am zis eu.

— Nu — n-ar fi fost fericiţi, a oftat Theo.

— Ce curios că el nu i-a descoperit niciodată taina ! am continuat eu.

Theo m-a privit drept în ochi cu o expresie ciudată.

— Rogu-te, ce înseamnă privirea asta ? am întrebat-o.

— Nimic, dragul meu, nimic ! Atîta doar că eu nu sînt surprinsă ! a zis Theo roşind.

— Cum ? am întrebat-o, poate fi vorba de altul ?

— Eu una n-am spus niciodată aşa ceva, George, s-a grăbit să-mi spună soţia. Dar dacă Hetty a reuşit să-şi învingă pasiunea prostească şi copilăroasă n-ar trebui să ne bucurăm cu toţii ? Oare voi gentlemenii credeţi că sînteţi singurii care aveţi dreptul să vă îndrăgostiţi şi apoi să vă plictisiţi ?

Ca nu cumva să-mi încurajez odraslele să imite propria mea imprudenţă, n-o să le spun cu ce capital infim ne-am început viaţa, doamna Theo şi cu mine. Nefericita tragedie scrisă de mine nu mi-a adus nici un ban, cu toate că recenzenţii, după publicarea ei recentă, i-au apreciat destul de favorabil meritele, şi cu toate că însuşi domnul Kemble [1] mi-a făcut onoarea de a o lăuda. Bunul nostru prieten, lordul Wrotham, a ţinut ca piesa să vadă lumina tiparului printr-o subscripţie publică şi mi-a trimis o bancnotă rugîndu-mă să-i dau o sută de exemplare pentru prietenii lui ; dar eu eram întotdeauna împotriva acestei metode de a strînge bani şi, preferîndu-mi sărăcia *sine dote* [2], mi-am încuiat în sertar manuscrisul. Nu ştiu de ce piesa a fost considerată atît de supărătoare la Curte, afară doar de faptul că un actor care se căsătorise clandestin cu fiica unui conte, juca rolul principal ; dar mi s-a spus că

[1] *Roger Kemble* (1721—1802), întemeietorul unei celebre familii de actori englezi.

[2] fără zestre.

sentimentele pe care le pusesem în gura unora dintre personajele indiene (declamînd împotriva ambiției, împotriva dorințelor britanice de dominație) au fost declarate primejdioase și neconstituționale ; așa că puținele speranțe pe care le voi fi avut de a obține favorurile regale, mi-au fost răpite cu desăvîrșire.

Ce era de făcut ? La cîteva luni după eșecul tragediei, inventariindu-mi rămășițele averii (n-a fost o socoteală prea greu de făcut și nici prea mult timp nu mi-a luat) am ajuns la concluzia că trebuie să mă retrag din apartamentul drăguț din Bloomsbury și am încunoștiințat-o din timp de acest lucru pe buna noastră proprietăreasă, spunîndu-i că sănătatea delicată a soției mele necesită mutarea noastră la țară. Însă nu ne-am dus chiar așa departe, ci doar pînă la Lambeth, urmați de credincioșii noștri Gumbo și Molly ; aici, deși eram cît se poate de săraci, eram serviți ca niște oameni de bună condiție, de o servantă și de un lacheu în livrea. Puteți fi siguri că rudele noastre cumsecade au început să țipe împotriva risipei noastre exagerate ; într-adevăr, nu oare rudele sînt acelea care ne găsesc defecte și care le dau în vileag pentru tot restul lumii ? Într-o zi, întorcîndu-mă acasă de la Londra unde vizitasem niște librari, am recunoscut blazonul și livreaua familiei pe o caleașcă impozantă și frumos poleită, oprită în fața unui han din apropierea casei noastre. În jurul splendidului vehicul căscau gura cîțiva mahalagii, uimiți de eleganța valeților ale căror uniforme străluceau în soare, în timp ce ei sorbeau bere din căni elegante. Am găsit-o pe lady Castlewood șezînd în fața soției mele în mica noastră locuință (de unde era o vedere admirabilă asupra Tamisei plină de șlepuri și corăbii și asupra vechilor turnuri și copacilor bătrîni din grădina palatului arhiepiscopului). Doamna Theo, care descrie foarte amuzant oamenii și întîmplările, mi-a povestit în tot amănuntul conversația ladyei Castlewood, după plecarea acesteia.

— Vai, sînt de atîta vreme aici, mi-a spus contesa, și am vorbit vrute și nevrute cu verișoara Theo cît timp tu te aflai la cafenea, bănuiesc, veselindu-te cu prietenii și bîndu-ți punciul și cafeaua. Îmi închipui că Theo trebuie să se simtă cam singură aici, neavînd mare lucru de făcut

decît să croiască bonețele și să tivească rochițe. Nu-i nimic, draga mea, bănuiesc că în curînd vei avea un tovarăș care să te distreze cînd verișorul George va fi plecat la cafeneaua lui ! Vai ce locuință drăguță aveți aici, zău așa ! Casa noastră nouă pe care ne-o luarăm e de douăzeci de ori mai mare și e acoperită de sus pînă jos cu aur ; dar îmi place la fel de mult și a voastră. Domnul să vă aibă în pază ! Bogăția nu e cu nimic mai bună decît sărăcia. Cînd locuiam la Albany și făceam mai toată treaba singură, frecam podelele camerelor, făceam ceaiul, ajutam la spălat și cîte și mai cîte — eram la fel de fericită ca și acum. N-aveam decît un negru bătrîn care să se ocupe de magazin. De ce nu-l vînzi pe Gumbo, vere George ? Nu e de nici un folos aici trîndăvind și tăind frunze la cîini și ținîndu-se de fustele cameristei ăleia. Pfui ! Sper că englejii ăștia nu sînt prea bățoși.

Și tot așa a vorbit întruna foarte bine dispusă, pînă cînd a sosit ora plecării pentru ea ; și atunci a scos un frumos ceas cu repetiție și a spus că a sosit momentul să se ducă la Maiestatea Sa, în casa Buckingham.

— Și ai grijă să veniți pe la noi, George, zise lady Castlewood făcîndu-ne semn cu mîna după ce se urcase în caleașca aurită. Theo și cu mine am stabilit totul în amănunt !

— Ei, în sfîrșit uite o persoană — am spus eu după ce valeții cu dantele s-au cățărat în spatele trăsurii și mica dar impresionanta noastră patroană ne-a părăsit — iată și o persoană care nu se teme de sărăcia noastră și nici nu se rușinează să-și amintească de epoca propriei ei sărăcii.

— Să se rușineze ! zise Theo reluîndu-și împletirea hăinuțelor de pitic. Ca să nu fim nedrepți cu ea trebuie să spunem că e în stare să se simtă acasă în orice bucătărie sau palat din lume s-ar afla. Mi-a dat mie și lui Molly cel puțin douăzeci de lecții de gospodărie. Zice că pe vremuri, cînd era acasă la Albany, făcea friptură și plăcinte, măturа casa și mulgea vaca. (Doamna Theo pronunță cuvîntul vacă americănește, imitînd foarte amuzant accentul ladyei Castlewood).

— Și n-are pic de mîndrie, am adăugat. A fost foarte frumos din partea ei că ne-a invitat să luăm masa cu ea

şi cu lordul. Oare cînd îi va da în sfîrşit prin gînd unchiului Warrington să ne mai ofere o coajă de pîine sau un pahar din berea lui grozavă ?

— Da, a fost destul de amabilă că ne-a invitat, zise Theo cu multă viclenie. Dar, dragul meu, nu cunoşti toate condiţiile ? Şi atunci soţia mea, imitînd în continuare mutrele contesei m-a informat rîzînd în ce constau aceste condiţii :

— Şi-a scos agenda şi mi-a spus — continuă Theo — în ce zile este invitată în altă parte şi cînd e ocupată acasă. Lunea primea un duce şi o ducesă împreună cu alţi membri ai casei lordului şi cu soţiile lor. Marţea veneau mai mulţi conţi, doi episcopi şi un ambasador. „Bineînţeles, nu vreţi să veniţi în zilele alea ?" — m-a întrebat contesa. „Ştiţi, acum sînteţi atît de săraci încît societatea aleasă nu e potrivită pentru voi. Domnul să vă aibă în pază ! Tăticul niciodată nu ia masa cu noi cînd vin musafiri, că ăia nici nu-s pe placul lui ! Dar, orişicît, măcar o bucăţicuşă de friptură tot înfulecă el" drept care, adăugă Theo rîzînd, i-am spus că domnul Warrington nu ţine să întîlnească decît societatea cea mai distinsă şi i-am propus să ne invite într-o zi cînd vine să ia masa cu ea arhiepiscopul de Canterbury şi i-am atras atenţia că ar fi bine ca Înalt prea Sfinţia Sa să ne ducă înapoi acasă în mahalaua Lambeth cu caleaşca lui. Şi după toate, femeiuşca asta e şi grozav de meschină, continuă Theo : „M-am gîndit, mi-a spus ea, să aduc cu mine vreo cîteva boneţele şi fleacuri de-ale copilaşului meu, pentru că micului lord i-au rămas strîmte. Dar, ştii, draga mea, s-ar putea să ne mai trebuiască vreodată". Şi uite aşa ne-am pierdut noi posibilitatea de a ne spori garderoba, adăugă Theo zîmbind, şi Molly şi cu mine vom trebui să ne descurcăm cum vom putea şi fără filantropia ladyei Castlewood. „Cînd oamenii sînt săraci, sînt săraci, a zis contesa, cu francheţea ei obişnuită, şi trebuie să se străduiască s-o scoată la capăt cum pot. Dumnezeu ştie ce vom avea posibilitatea să facem pentru biata Maria ! N-o putem invita la noi aşa cum vă putem invita pe voi ; cu toate că voi sînteţi atît de săraci — dar o fiică de conte care se măritä cu un actor ! Vai, draga mea, e îngrozitor ; au comentat evenimentul atît Maiestatea Sa

cît și prințesa ! Mai toate familiile nobile din regatul nostru, care au auzit de povestea asta, ne compătimesc : deși eu am un plan pentru a-i ajuta pe bieții nenorociți și l-am trimis pe Simons, valetul, să le spună despre ce e vorba". Planul era ca Hagan, care a studiat cu regularitate la colegiul din Dublin, să se întoarcă acolo și să-și ia licența, pentru a se putea preoți și atunci „noi o să-i dăm postul de capelan de la castelul nostru, știi ?" adăugase lady Castlewood.

Iar eu aș putea să menționez aici că acest plan amabil a fost pus în aplicare vreo douăzeci de luni mai tîrziu ; atunci am putut să-i fiu și eu de folos domnului Hagan care ne fusese un prieten cît se poate de sincer și de bun, pe cînd ne aflam și noi în sărăcie și mizerie. Apoi Castlewood și-a îndeplinit promisiunea cu destulă credință și l-a ajutat pe Hagan să se hirotonisească, găsindu-i totodată și un post în colonii, așa că acesta, după cum vom auzi curînd, s-a distins atît ca soldat, cît și ca predicator ; dar, nici o liră n-a pus lordul la bătaie ca să-și ajute sora sau ruda prin alianță cînd erau la ananghie. Slavă Domnului, eu nu i-am cerut niciodată să mă ajute pe mine cînd eram în încurcătură ; dar, ca să fiu drept cu el, s-a exprimat cît se poate de amabil și cu o bucurie pe care eu cel puțin am considerat-o foarte sinceră, cînd vremea sărăciei mele s-a încheiat.

Cît despre unchiul meu Warrington și despre virtuoasele femei din familia lui — soția și fiicele — să fiu drept și cu ei și să declar că în tot cursul perioadei de grele încercări pentru mine, ei s-au arătat statornici și neclintiți în mîhnirea față de sărăcia mea. Mai aveam vreo cîteva cunoștințe care se întîlneau cu unchiul meu sau cu familia lui și, bineînțeles, (așa cum fac prietenii) îmi aduceau cîte o relatare privitoare la părerile și conversația acestora ; și niciodată n-am putut auzi că rudele mele ar fi rostit măcar o vorbă bună în privința mea și a soției mele. Chiar și despre tragedia mea vorbeau ca despre o crimă — eram deprins de fapt să aud destule răutăți în privința ei — pe autor îl considerau un desfrînat prăpădit care umblă clătinîndu-se, zdrențăros și soios, prin Grub Street. Nu mi-au întins niciodată o mînă de ajutor. Săraca nevastă-mea n-avea decît să

plîngă de durere, ei nu-i puteau da nici doi penny. Se duceau la biserică de şase ori pe săptămînă. Participau la diverse liste de subscripţie publică. Tribul lor era bine cunoscut de o mie opt sute de ani şi avea să înflorească atîta vreme cît vor exista oameni pe lume. Şi ei totuşi vor mulţumi în continuare cerului că nu sînt la fel ca alţi oameni ; şi-i vor lăsa pe răniţi şi pe nenorociţi să fie ajutaţi de alţii.

Nu ţin neapărat să reamintesc îndoielile şi îngrijorările înspăimîntătoare care au început să-mi dea tîrcoale şi apoi să mă asedieze ; am încercat un plan după altul, dar toate fără succes, pentru a-mi găsi de lucru şi pentru a mări puţin mica noastră avere care scădea văzînd cu ochii. Mi-am amintit de prietenul meu doctorul Johnson, şi cînd mă gîndesc la amabilitatea entuziastă cu care m-a primit, mi-e ruşine de unele replici obrăznicuţe pe care mărturisesc că le-am rostit cu privire la manierele şi comportarea lui. I-am spus povestea mea, i-am vorbit de greutăţile prin care treceam, de împrejurările căsătoriei mele şi de perspectivele pe care le aveam. Pentru necesităţile mele vitale din momentul de faţă aveam o mică rezervă de bani — oarecari posibilităţi „deşi, ca să fiu sincer cu dumneata, domnule (mi-a spus el), după reprezentarea tragediei dumitale, mă îndoiesc că natura te-a înzestrat cu acele calităţi speciale necesare pentru a realiza un succes remarcabil în literatură". Şi totuşi el nu căutase să mă abată cu totul de la preocupările literare, îmi promisese să-mi găsească de lucru pe la librari şi s-a ţinut cu seriozitate de această făgăduială.

— Dar, mi-a zis el, nu trebuie, domnule, să te înfăţişezi acestora *in forma pauperis* [1]. Nu ai putea beneficia cumva măcar o dată de trăsura vreunui prieten, ca s-o folosim cînd mergem la ei ? Trebuie să-ţi îmbraci hainele cele mai bune şi să-ţi pui pălăria cu dantelă ; şi trebuie, domnule, să avem aerul că *noi* le facem lor o favoare.

Această stratagemă s-a dovedit eficace şi mi-a cîştigat destul respect la primele vizite ; dar cînd librarii au aflat că doresc să fiu plătit pentru munca mea, spinările lor au refuzat să se mai încline şi ei au început să mă trateze

[1] sub înfăţişarea săracului (lat.).

cu o familiaritate care îmi cădea cam greu la stomac. Pe unul dintre ei, care fusese valet în tinerețe, l-am auzit spunînd :

— Cine a venit ? Pocahontas ? Să aștepte pînă l-oi chema.

Și i-a poruncit servitorului să-mi transmită această dorință :

— Să aștept să mă cheme, domnule ? am zis eu turbînd de furie și punîndu-mi pălăria încă înainte de a ieși din holul lui. Nu sînt deprins să aștept pomenile nimănui, deși am auzit că asta făcea *dumnealui* pe vremuri !

Și așa am pășit afară din prăvălie și am pornit erupînd ca un vulcan pe strada Pall Mall.

Și totuși, domnul Bute avea dreptate. Veneam la el chiar dacă nu să-i cer o favoare, dar în orice caz să-i propun un tîrg, și firește că era datoria mea să aștept momentul cînd era el liber și-i convenea să mă primească. Ulterior, cînd mi-a mers mai bine, i-am cerut iertare respectivului gentilom și autorul *Muzei în livrea*, un om foarte de treabă, nu mi-a mai purtat de atunci înainte pică.

Solicitînd ajutor în altă parte, am fost mai înțelept — sau domnul Johnson mai norocos — așa că doctorul mi-a procurat cîte ceva de lucru de la librari, traduceri din limbi străine, din care întîmplător știu vreo două sau trei. Muncind din greu puteam cîștiga vreo cîțiva șilingi pe zi ; dar atît de puțini încît o săptămînă întreagă de lucru, abia dacă îmi aducea o liră ; și aceasta îmi era aruncată cu o aroganță insuportabilă de negustorașii care mă angajau. Pot indica vreo două sau trei articole scrise în epoca aceea prin reviste și pentru care am fost plătit cu cîțiva șilingi prăpădiți ; cînd recitesc aceste ziare ele îmi redeșteaptă junghiuri de nemulțumire în amintire. Îmi revin în minte îndoielile și temerile care mă cuprindeau, o văd pe scumpa mea nevastă îngrijindu-și pruncul și ridicînd ochii spre mine cu zîmbete mînzești prin care se străduia zadarnic să-și ascundă spaima ; parcă se dau acum din nou bătăliile mîndriei ; parcă se redeschid iar rănile care mă dureau atît de tare pe atunci. Există cîteva acte de nedreptate comise împotriva mea, pe care pur și simplu nu știu cum să le iert, și care, ori de cîte ori mă gîndesc, îmi

redeșteaptă aceleași sentimente de revoltă și indignare. Deasupra mea se adună din nou întunericul și norii negri — pînă cînd îi risipește vreo amintire a acelei iubiri și tandrețe care au constituit lumina și consolarea mea în toată perioada de beznă și nefericire.

CAPITOLUL LXXXII

BANUL DE AUR AL LUI MILES

MICUL MILES A VENIT PE LUME cu cîteva zile mai tîrziu decît ilustrul prinț care-i comandă acum regimentul. Nașterea lui George cel de sînge regesc a fost salutată cu iluminații și cu salve de tun, mulțimi imense au căpătat permisiunea de a-l vedea acolo unde se afla expus îndărătul unui gărduț poleit în palat, cu nobile doici agitîndu-se în jurul lui. Leagănul micului nostru prinț l-au văzut prea puține doici ; nu l-au salutat nici curteni, nici slugi credincioase, afară doar de nedezmințitul nostru Gumbo și de buna Molly care, fără îndoială, l-au iubit și l-au admirat pe micul moștenitor al sărăciei mele, cu toată credința pe care o puteau dori inimile noastre. De ce n-a fost botezat băiatul nostru George, ca și cealaltă odraslă abia pomenită și ca tatăl său ? I-am dat numele unui mic strengar din familia mea, un nume pe care-l purtaseră multe generații de Warringtoni, dar dragostea și bunătatea bietului meu Miles mă înduioșaseră foarte tare într-un moment cînd bunătatea și dragostea erau cam rare printre rudele mele și Theo și cu mine am căzut de acord să-i dăm copilului nostru numele acelui unic mic prieten al neamului meu după tată.

Am scris părinților noștri pentru a le anunța evenimentul fericit și am avut curajul chiar să inserăm vestea nașterii copilului într-un ziar publicitar, specificînd și locul unde s-a născut.

„Dragul meu, zise mătușa Bernstein scriindu-mi în urma anunțului, cum ai putut să informezi lumea întreagă

că trăieşti într-o asemenea *trou* [1] ca aceea în care te-ai înmormîntat ? O sărut pe micuţa mămică şi trimit un suvenir pentru copil".

Acest suvenir era o cuvertură frumoasă de mătase, cu un chenar de dantelă, un lucru demn de un prinţ. Nu era prea folositor ; banii plătiţi pentru dantelă ne-ar fi servit mult mai bine, dar Theo şi cu Molly fură încîntate de cadou şi leagănul primului meu născut căpătă astfel o cuvertură la fel de elegantă ca a oricărei odrasle de nobil.

Bunul doctor Heberden veni de cîteva ori să-mi viziteze soţia şi spuse că totul merge bine. Cunoştea un medic din cartier şi ni-l recomandă pentru a o îngriji ; din fericire, scumpa mea pacientă nu avea nevoie de altă îngrijire decît cea pe care i-o puteau oferi proprietăreasa şi camerista ei de nădejde. Umila noastră locuinţă se bucură din nou de podoaba roţilor de la caleaşca poleită a ladyei Castlewood ; ne aduse un castron cu jeleu, socotind că o să-i facă plăcere lui Theo ; fără îndoială îi rămăsese de la vreun banchet dat de ea în ziua anterioară. Ne povesti despre toate ceremoniile de la Curte şi despre splendoarea şi festivităţile care înconjurau naşterea augustului moştenitor al coroanei. Bunul nostru doctor Johnson veni întîmplător să mă viziteze, tocmai într-una din zilele cînd caleaşca nobilei contese împodobea umila noastră poartă. Fu foarte impresionat de înfăţişarea ei magnifică şi-i făcu vreo cîteva reverenţe care erau în mult mai mare măsură respectuoase decît graţioase. Lady Castlewood îmi spunea cu multă afabilitate „verişorule" şi, cu un aer extrem de binevoitor, ajută la transferarea jeleului dăruit de ea, din castronul de argint într-o oală de-a noastră de lut. Doctorul gustă din această delicatesă şi o declară excelentă.

— Cei mari, domnule, zise el, sînt foarte norocoşi din toate punctele de vedere. Ei pot angaja pe cei mai îndemînateci specialişti şi spiritele cele mai agreabile. Dacă, aşa cum socoţi, domnule — şi judecînd după înfăţişarea acestei delicatese sugestia dumitale este cel puţin plauzibilă — produsul respectiv a apărut şi pe masa lordului, trebuie să ştii că în orice caz s-a aflat într-o societate bună. A tremurat sub ochii unor frumuseţi celebre, a fost gustat

[1] gaură (fr.)

de buze rubinii şi a împărţit atenţia distinşilor oaspeţi împreună cu diverse fructe, tarte şi creme care nu mă îndoiesc că erau la fel de delicioase ca şi acest dulce.

Şi, zicînd acestea, bunul doctor absorbi o porţie considerabilă din mărinimosul dar al ladyei Castlewood ; deşi, în ceea ce priveşte epitetul „delicios" sînt silit să spun că, după ce gustă jeleul, biata mea nevastă îl puse deoparte pentru că nu-i plăcuse ; iar Molly, scuturînd din cap, declară că e mucegăit.

Băiatul se bucură cel puţin de privilegiul de a avea drept naşă o fiică de conte ; pentru că, într-adevăr, acest oficiu fu îndeplinit de mătuşa lui, biata noastră lady Maria, a cărei atenţie şi bunătate faţă de mamă şi de copil se dovediră a fi mai presus de orice laudă ; întrucît ea îşi picrduse în ceea ce o privea orice şansă de bucurie maternă, ţinea la copilul nostru într-un fel care era cum nu se poate mai înduioşător. Căpitanul Miles e un gentleman foarte chipeş şi uniformele lui din regimentul de husari al prinţului sînt la fel de frumoase ca orice haine cu care s-a împopoţonat vreodată un militar elegant ; dar el are o inimă prea bună şi e un gentleman prea loial din fire, sau cel puţin aşa trebuie să sperăm, ca să nu păstreze recunoştinţă în inima lui cînd îşi aminteşte că în copilărie era îmbrăcat în unele din hăinuţele pregătite iniţial pentru copilul bietului actor.

Dar acum constat că n-am povestit datorită cărui fapt a ajuns căpitanul să poarte numele de Miles. Cam cu vreo două zile înainte de botez cînd, deocamdată, după cît cred, noi intenţionam ca primul nostru născut să poarte numele tatălui său, am auzit un uşor tropot de cal galopînd spre poarta noastră ; şi cine trase funia clopoţelului, dacă nu însuşi tînărul Miles, verişorul nostru ? Tare mă tem că pornind în galop în această călătorie neautorizată, cam trecuse peste cuvîntul părinţilor.

— Ştiţi, zise el, verişorul Harry a fost cel care mi-a dat căluţul ; şi nu pot să nu ţin la tine pentru că semeni aşa de mult cu Harry şi pentru că la noi în casă se spun tot felul de lucruri despre tine şi asta e o ruşine ; şi i-am adus băieţelului vostru fluierul şi suseta de coral pe care mi le-a dat năşica mea lady Suckling ; şi dacă eşti atît de

sărac, verișorul meu George, iată ducatul meu de aur care costă foarte mult și eu tot n-am ce să fac cu el, pentru că, după cum știi, n-am voie să-l cheltuiesc.

L-am dus pe băiat în camera lui Theo (a urcat scările bocănind cu cizmele lui de care era foarte mîndru) ; și Theo l-a sărutat și i-a mulțumit ; și din ziua aceea ducatul lui a rămas la ea în pungă.

Maică-mea, scriind ca de obicei prin intermediul ambasadorului ei, m-a informat despre regala ei surprindere și nemulțumire stîrnită de vestea că fiul meu a fost botezat Miles — un nume de-a dreptul necunoscut, cel puțin în familia Esmond. În momentul acela n-am avut chef să-i explic motivul acestei alegeri ; dar, în anii de mai tîrziu, cînd i-am spus doamnei Esmond cum a ajuns băiatul meu să poarte acest nume, am văzut o lacrimă prelingîndu-se pe obrazul ei zbîrcit și ulterior am auzit că i-a pus lui Gumbo tot felul de întrebări despre băiatul după care ne-am botezat noi fiul ; al nostru Miles Gloriosus [1] din Pall Mall, Valenciennes Almack și Brighton.

CAPITOLUL LXXXIII

NECAZURI ȘI CONSOLĂRI

ÎN TINEREȚEA NOASTRĂ PETRECUTĂ ACASĂ, cînd Harry și cu mine adeseori ne arătam foarte nesupuși față de meditatorul nostru, cine s-ar fi gîndit că domnul Esmond Warrington din Virginia o să ajungă chiar el belfer ? Mama (cînd ne-am reunit într-un tîrziu cu toții) nu putea fi determinată niciodată să vorbească în mod direct despre această perioadă din viața mea ; atît doar că se referea la ea numind-o „epoca aceea îngrozitoare, dragul meu, la care nici nu pot să mă gîndesc măcar“ sau „anii ăia înfiorători cînd eram certați“, și așa mai departe, și cu toate că elevul meu, un om vrednic și recunoscător, mi-a trimis la Jamestown mai multe balerci din băutura aceea cu

[1] *Soldatul fanfaron*, comedie de Plaut.

ajutorul căreia şi-a făurit el o avere imensă, doamna Esmond cînd vorbea despre el spunea „prietenul tău din Anglia" sau „prietenul tău bogat din Lambeth", şi aşa mai departe, dar fără a-i pomeni vreodată numele ; şi nici nu s-a învrednicit vreodată să guste măcar din berea lui.

Nu era atît suma, cît ocupaţia şi speranţa oferite de slujba de meditator, pe care mi-am luat-o şi care era pe atuncea atît de preţioasă pentru mine. Fabrica de bere a domnului Foker s-a mutat între timp, dar pe vremea aceea se afla aproape de Pedlar's Acre în mahalaua Lambeth ; şi doctorul care a asistat-o la naştere pe soţia mea îngrijea şi familia bogatului berar. Era bavarez şi se numise la origină Voelker. După cum am impresia, domnul Lance, doctorul, l-a pus la curent cu numele şi situaţia mea. Doctorul fuma adeseori cîte o pipă de tutun din Virginia în grădina noastră şi se ataşase foarte mult de mine şi de familia mea. Drept care îşi aduse în casa mea şi pe patronul lui ; şi cînd domnul Foker a constatat că am o oarecare idee de germană şi ştiu chiar să cînt *„Prinz Eugen der edel Ritter"* [1] (un cîntec pe care îl adusese cu el bunicul meu întorcindu-se din războaiele purtate sub comanda lui Marlborough), neamţul m-a îndrăgit foarte tare ; nevastă-sa şi-a pus lectica şi trăsura la dispoziţia doamnei Warrington ; fetiţa lui a făcut o pasiune nebună pentru copilaşul nostru (şi, ca să nu nedreptăţim pe nimeni, căpitanul — actualmente cel mai urît bărbat care a purtat vreodată coadă — era un copil foarte frumos) ; iar fiul şi moştenitorul lui, domnişorul Foker, fiind tare maltratat la şcoala Westminster din cauza profesiunii de berar a tatălui său, părinţii au întrebat dacă n-aş vrea să mă ocup eu de el ; şi mi-au plătit o sumă frumuşică pentru îngrijirea educaţiei lui.

Domnul Foker era un om de afaceri cu o minte ascuţită şi, întrucît atît el cît şi familia lui păreau să poarte un interes deosebit persoanei şi familiei mele, mi-am permis să-i expun fără nici un fel de rezerve situaţia exactă a finanţelor mele ; şi declaraţia mea — a afirmat el cu plăcere, i-a sporit respectul şi simpatia pe care le nutrea pentru mine. A rîs la auzul istorisirilor noastre privitoare la ajutorul pe care ni-l dăduseră nobilele mele rude, dar a

[1] Prinţul Eugen nobilul cavaler (germ.)

vărsat multe lacrimi cînd i-am povestit de micuțul Miles și de banul lui de aur ; cît despre Sampson și Hagan, domnul Foker a strigat :

— Șur pe Tumneseu că le foi ta oricîtă pere for frea să pea și cîtă for putea.

Își trimise soția s-o viziteze pe lady Maria și o trată pe aceasta cît se poate de respectuos și îndatoritor ori de cîte ori venea la el. La domnul Foker stătu lady Maria cînd Hagan se duse la Dublin ca să-și termine studiile universitare ; și tot din punga bunului berar își acoperi prietenul nostru nevoile și-și cumpără hainele necesare.

Cînd domnul Foker ajunse să-mi cunoască în tot amănuntul situația financiară și poziția în societate, îi făcu plăcere să vorbească despre mine în termeni entuziaști, ca și cum conduita mea ar fi fost o dovadă a unor virtuți extraordinare. Am povestit mai înainte cum mama economisea bani pentru Harry și că amîndoi îmi datorau mie diverse sume. Iar acum, la sfîrșitul anului 1762, îmi amintesc că Harry mi-a remis o sumă considerabilă drept compensație pentru achiziționarea brevetului lui de ofițer, rugîndu-mă totodată să nu uit că mi-e încă dator, și să fac apel la reprezentanții lui comerciali dacă am vreo nevoie. El nu știa cît de mare era această nevoie și nici cum micul meu capital fusese înghițit într-un fel sau altul.

Ei bine, dacă aș fi luat din banii fratelui meu, desigur că aș fi pus piedici în calea avansării lui, așa că, firește, n-am apelat la averea lui, deși mărturisesc că am simțit ispita de a o face ; pe de altă parte, știind de cît de puține mijloace dispune scumpul meu general Lambert, n-am vrut să-l sărăcesc cerînd ajutor de la el. Aceste acțiuni foarte simple de îngăduință și răbdare au fost imediat apreciate de vrednicul meu berar, drept exemplu de înaltă virtute. Și ce credeți că s-a apucat să facă domnul respectiv ? I-a scris în taină fratelui meu din America lăudîndu-mă atît pe mine cît și pe soția mea, ca pe cele mai admirabile ființe de pe lume ; a vizitat-o pe doamna de Bernstein, care de fapt nici nu mi-a relatat această vizită, dar care — am observat eu — pe atunci a început să mă trateze cu deosebit respect și multă tandrețe, surprinzătoare pentru mine întrucît veneau din partea unei

persoane pe care n-o puteam considera altfel decît egoistă și materialistă. Mi-aduc aminte că mult mai tîrziu l-am întrebat pe domnul Foker cum a izbutit să fie primit de baroneasă.

— Paroneasa ! zise el rîzînd. Păi l-am cunoscut pe paron cînd a fost *falet* la München, iar eu am fost ucenic de perar.

Am impresia că ar fi mai bine pentru familia noastră să nu manifeste o curiozitate excesivă în legătură cu unchiul nostru baronul.

Așadar, acea parte din viața mea care ar fi trebuit să fie cît se poate de tristă, a devenit de fapt destul de agreabilă datorită numeroșilor prieteni, împrejurărilor fericite și cîtorva șanse favorabile. Ursul pe care-l aveam de dresat era un puișor foarte docil și dănțuia cu multă bunăvoință după cum îi cîntam eu. Mai bine să-l plimb de colo pînă colo decît să stărui pe la ușile librarilor sau să mă supun capriciilor și nazurilor directorilor ! În timpul exilului nostru, dacă-l putem numi așa, soția mea și cu mine am petrecut multe seri plăcute cu acești prieteni amabili, binefăcătorii noștri. Și nici bucuriile intelectuale nu ne lipseau : doamna Foker și cu doamna Warrington cîntau foarte frumos împreună ; și uneori, cînd aveam dispoziția necesară, citeam din piesa mea *Pocahontas* acestui auditoriu prietenos, și o citeam chiar mai bine decît Hagan, după cum spunea cu amabilitate domnul Foker.

După acea mică escapadă a lui Miles Warrington junior, nu l-am mai văzut niciodată, și dealtfel rareori am mai auzit cîte ceva despre rudele mele din partea tatei. Sir Miles frecventa asiduu Curtea regelui (după cum cred că ar fi frecventat-o și pe a împăratului Nero).

Noi n-am profitat nici prea mult, nici prea adesea de acea ciudată invitație a ladyei Castlewood de a ne duce să luăm ceaiul sau supeul cu ea cînd nu avea alți musafiri. Bătrînul Van den Bosch, oricît de isteț ar fi fost el, și oricît de iscusit în strîngerea banilor, n-avea o conversație prea amuzantă, decît față de nepoata lui, care discuta despre treburi domestice și afaceri din City, despre jocul *à la hausse* și *à la baisse*, despre creșterea vite-

lor şi vînzarea lor şi aşa mai departe, cu tot atîta interes şi iscusinţă ca şi bunicul ei. Şi nici lordul Castlewood nu era prea des acasă, iar soţia lui nu-i ducea prea mult dorul cînd era absent ; pe de altă parte, lordul nu se prea simţea la largul lui în prezenţa bătrînului american. Contesa îi relată toate acestea soţiei mele, în maniera simplă care o caracteriza :

— Închipuie-ţi, zicea ea, că lordul şi cu bunicul nu se înţeleg chiar aşa bine. Închipuie-ţi că lordul are mereu nevoie de parale şi cheia casetei o ţine bătrînul ; şi, dealtfel, zău dacă nu face foarte bine. Dacă ar putea să-i treacă toţi banii noştri prin mînă, lordul ar da curînd de fundul sacului şi atunci ce s-ar mai întîmpla cu biata noastră familie nobilă ? Noi plătim totul, draga mea, afară doar de datoriile de la joc, de alea nici nu vrem să ştim, plătim bucătarii şi bucătăresele, caii şi furnizorii de vin, croitorii şi pe toată lumea — şi ăsta e un mare noroc pentru ei, fiindcă am impresia că lordul nu le-ar plăti o leţcaie ! Şi noi avem totdeauna grijă să aibă şi el măcar o liră în buzunar, că de, tre' să iasă în lume ca un nobil adevărat. Vai ce ne mai datorează omul ăsta ; şi ce-o fi făcut înainte de a veni noi — numai Dumnezeu poate să ştie ! Eu şi cu bunicu' facem tot ce putem ca să-şi ţină şi el rangul ; dar nu-i de loc treabă uşoară, draga mea. Phii ! Păi zău dacă el n-ar fi în stare să dea şi tacîmurile la topit, numai că babacu' ţine el cheia de la dulap ; şi cînd mergem la Castlewood bătrînul vine cu mine şi e şi înarmat, ca toată lumea.

— Dumnezeule mare ! strigă soţia mea, adică dumneavoastră mylady vreţi să spuneţi cumva că-l bănuiţi pe propriul dumneavoastră soţ de dorinţa de a-l...

— De a-l ce ? A, nu, nu, Doamne fereşte ! Şi bineînţeles că nu pot să-i încredinţez cumnatului nostru Will bani fără număr, nu-i aşa ? E ca şi cum i-aş încredinţa unei pisici oala cu smîntînă ! Ascultă-mă pe mine, draga mea, a fi o femeie de rang mare şi elegantă, nu-ţi aduce numai plăceri şi bucurii ; şi dacă mi-am cumpărat o diademă de contesă, te rog să mă crezi că am plătit-o cu bani grei, asta e !

Şi tot astfel şi lordul Castlewood plătise un preţ foarte ridicat pentru a-şi elibera moşia de angarale, pentru a-şi

mobila casele şi pentru a-şi aranja grajdurile, pentru a scăpa de datorii. Era robul nevesticii lui şi al bunicului acesteia. Aşadar, nu e de mirare că societatea bătrînului n-o încînta prea tare pe biata victimă şi că lordul Castlewood o ştergea bucuros din propriul castel elegant pentru a benchetui la club cînd avea bani, sau cel puţin pentru a petrece în orice societate, afară de cea pe care o găsea acasă. Să duci un urs de belciug, cum făceam eu, nu era, firește, o treabă prea plăcută ; să aştepţi în anticamera unui librar pînă cînd catadicseşte înălţimea sa a se sătura de mîncat şi a-mi acorda o audienţă, era uneori o sarcină ingrată pentru un om purtînd numele meu şi înzestrat cu mîndria mea ; dar oare mi-aş fi dat eu sărăcia pe ruşinea lui Castlewood sau aş fi preferat situaţia lui nenorocită, de dependenţă totală, în locul situaţiei mele ? Cel puţin eu cîştigam un salariu, atîta cît era ; şi nimeni nu poate spune că mi-am linguşit vreodată patronii sau că m-am purtat slugarnic faţă de ei ; şi nici nu s-ar putea spune că în comportarea mea faţă de ei am fost altfel decît morocănos, arogant şi, într-un cuvînt, insuportabil.

Exista o anumită persoană cu care Soarta m-a asociat pe viaţă şi care-şi ducea povara propriei ei sărăcii cu un zîmbet atît de dulce şi cu o graţie atît de firească, încît zgîrcita zeiţă Fortuna se mai înmuia cînd o vedea şi, ca şi cine ştie ce căpcăun sălbatic de prin basme, se înduioşa de bunătatea şi veselia constantă a acelei fiinţe nevinovate şi neprefăcute care nu se văita niciodată de nimic. Oricît de săracă era, toţi cei care o cunoşteau vedeau că e o doamnă distinsă ; şi micii negustori sau meseriaşi şi alţi oameni umili din jurul nostru o tratau cu tot atîta respect ca şi pe cei mai înstăriţi dintre vecinii noştri.

— Eu cred, draga mea, zise buna doamnă Foker cînd se plimba odată în trăsura ei, că ai aerul de a fi stăpîna acestui vehicol, pe cînd eu îţi par doar servitoare.

Proprietăresele noastre o adorau ; furnizorii îi îndeplineau micile ordine şi comenzi cu tot atîta grabă de parcă le-ar fi dat o ducesă sau de parcă ar fi urmat să cîştige o avere servind-o pe ea. Adeseori m-am gîndit la doamna din *Comus*[1] şi la felul în care se învîrtea ea senină şi pură prin mijlocul gloatei şi al zarvei cumplite.

[1] Mască (divertisment) de poetul John Milton.

De mai multe ori, de fapt cam întotdeauna cînd aveam noi chef, părinţii foarte cumsecade ai puiului meu de urs ne împrumutau trăsura pentru a ne duce să ne vizităm puţinii prieteni pe care-i aveam. Dacă ar fi să spun adevărul, odată ne-am dus la „Eroul protestant" şi am băut acolo în grădină nişte răcoritoare ; şi soţia gazdei a ţinut morţiş să-i spună toată după amiaza soţiei mele „mylady". De asemenea i-am făcut o vizită domnului Johnson şi am băut ceaiul cu el (de faţă fiind şi năzdrăvanul domn Goldsmith [1] ; doctorul a condus-o pe soţia mea pînă la trăsură. Dar cel mai adesea o vizitam noi pe baroneasa Bernstein şi pot să vă mărturisesc că nu eram cîtuşi de puţin gelos pentru că mătuşa mea şi-a afirmat de îndată simpatia extraordinară pentru Theo.

Contesa care domnea asupra domeniului Castlewood era la fel de afabilă şi degajată cu bătrîna ei mătuşă, ca şi cu alţi oameni mari sau mici.

— Vai ce aer aveţi cu toţii cînd vă plecaţi şi vă ploconiţi în faţa băbătiei ăleia, să mor eu dacă aş şti ce să spun ! zicea lady Castlewood. Aia o lady bine ! Vax ! Nu e mai bine decît altă cocoană ; şi eu una zic că-s mai bine ca ele toate, cu toate tocurile lor înalte şi cu aerele de madam Scîrţ ! Cică a fost o frumuseţe pe vremuri ! Ia să-i luăm noi peruca şi rujul şi dinţii falşi — şi-atunci să-mi spuneţi, rogu-vă, ce-a mai rămas din frumuseţea ei ? Să le puneţi pe toate într-o cutie de pălării şi atunci n-o să mai rămînă nimic altceva decît o biată babă stafidită !

— Tu nu eşti o frumuseţe, draga mea, — îi spunea în schimb nevestei mele baroneasa — şi ai putea să-i mulţumeşti cerului pentru asta (Dacă cumva se mai şi contrazicea în cursul conversaţiei nu e de mirare, deoarece am impresia că şi nouă ni se mai întîmplă din cînd în cînd aşa ceva). Să nu-mi spui mie că bărbatului tău îi place mutra ta şi că n-ai nevoie de admiraţia altcuiva ! Cu toatele avem nevoie de asta. Orice femeie preferă frumuseţea oricărui alt lucru de pe lume. Mai degrabă vrea să fie frumoasă decît putred de bogată sau culmea bunătăţii sau posesoarea tuturor darurilor zînelor ! Uită-te la tabloul ăsta, deşi ştiu că e foarte prost şi că nepricopsitul ăla îngîmfat de Kneller

[1] *Oliver Goldsmith* (1728—1774), poet preromantic, romancier şi autor de comedii.

n-a fost în stare să-mi redea nici expresia ochilor, nici aerul meu adevărat, nici tenul. Dar ce siluetă aveam pe atunci — şi priveşte-mă acum — uită-te la gîtul ăsta bătrîn şi zbîrcit ! Oare de ce frumuseţea noastră ţine atît de puţină vreme ! Mi-o amintesc pe Mademoiselle de l'Enclos [1] la o vîrstă mult mai înaintată decît a mea, şi ce proaspătă şi bine conservată era ! *Noi* nu ne putem ascunde vîrsta. Sînt toate înscrise în cărţile domnului Collins. Eu m-am născut în ultimul an de domnie al regelui Iacob. Nu sînt încă bătrînă. N-am decît şaptezeci şi şase de ani. Şi totuşi, ce epavă am ajuns, draga mea ! Şi oare nu e o adevărată cruzime că ne trecem atît de repede ?

Aci, soţia mea se văzu silită să facă afirmaţia de netăgăduit că viaţa pămîntească e foarte scurtă pentru toţi.

— Ha ! strigă baroneasa, dar ce, Adam n-a trăit aproape o mie de ani şi Eva n-a rămas frumoasă în tot acest timp ? Cu întrebarea asta îl puneam în încurcătură pe domnul Tusher — bietul de el ! Ce păcate om fi săvîrşit noi de atunci, că vieţile noastre s-au scurtat într-atîta, asta mă frămîntă.

— Dar viaţa dumneavoastră a fost atît de fericită încît aţi vrea s-o mai prelungiţi aşa de mult ? întrebă interlocutoarea baronesei. Dumneavoastră, care sînteţi îndrăgostită de lucrurile spirituale, n-aţi citit niciodată descrierea celebră a nemuritorilor din *Guliver* al lui Swift ? Tăticul şi cu soţul meu zic că e una din cele mai frumoase şi mai înspăimîntătoare predici pe care a scris-o vreodată vicarul. Ar fi mai bine să nu trăim deloc decît să trăim fără dragoste.

Şi aci baroneasa începu să aromească ; dar se trezea de îndată ce nevastă-mea se mişca sau se scula de pe scaun, temîndu-se că Theo are intenţia s-o părăsească.

— Nu pleca, nu pot suferi să rămîn singură. Nu vreau să-mi vorbeşti. Dar îmi place să-ţi privesc faţa, draga mea. E mult mai agreabilă decît a lui Brett, oroarea aia bătrînă pe care o tot văd încruntată prin dormitorul meu de atîta amar de ani.

— Ei, doamnă baroneasă ! Tot la jocul de cărţi ?

---

[1] *Ninon de Lenclos* (1620—1705), frumuseţe celebră a Franţei a avut un salon select, frecventat de mari personalităţi.

(Ne putem închipui o nobilă contesă care întrerupe partida de cărți dintre Theo și mătușa Bernstein.) Eu și cu lordul Esmond am venit să-ți facem o vizită ! Du-te și strînge-i mîna mătușii, Esmond ! Și spune-i doamnei baronese că ești un copilaș cuminte !

— Ești un copilaș cuminte, zicea băiețelul (Doamna Theo îmi repeta aceste scene, jucîndu-le cu multă vioiciune).

— Și dacă e cuminte, asta înseamnă că nu calcă pe urmele lui tac'su, țipă lady Castlewood.

Ea își închipuia întotdeauna că mătușa Bernstein e surdă ca masa, așa că în prezența ei striga de-ți lua urechile.

— Iar tu, lady Castlewood, l-ai ales drept soț pe nepotul meu și la bine și la rău, răspunse mătușa Bernstein, care în ultima vreme se tulbura foarte tare în prezența tinerei contese.

— Da, dar e de o mie de ori mai ticălos decît mi l-am închipuit. Vorbesc de tăticul tău, Ezzy. Dacă n-ar fi fost maică-ta, băiete, Dumnezeu știe ce s-ar fi întîmplat cu tine ! Mergem să vedem pe micuța alteță regală. Îmi pare rău că dumneata, doamnă baroneasă, nu arăți prea bine astăzi. Ei, ce să-i faci, nu rămînem toți tineri o veșnicie ! Phii, și cum ne mai schimbăm îmbătrînind ! Du-te și sărut-o pe doamna aia, Ezzy. Are și ea un băiețel. Vai de mine și de mine ! L-ai adus jos pe copil ?

Într-adevăr, domnișorul Miles coborîse, întrucît uneori, din motive speciale își însoțea mămica în vizitele ei la mătușa Bernstein ; și mătușa noastră dorea în atît de mare măsură societatea mamei lui încît era în stare să accepte chiar și copilașul.

— A, îl ai aici pe îngeraș ? Hei, năzdrăvanule ! zise contesa. Bănuiesc că ai venit după banii babei ! Ptiu, bătu-te-ar norocul ! Hai nu mai fi așa speriată, că aia tot n-aude nimic. Vino încoace, Ezzy ! La revedere, mătușico !

Și lady contesa ieși din odaie foșnindu-și rochiile.

Oare mătușa Bernstein a auzit-o sau nu ? Unde era vioiciunea pentru care fusese celebră atîta vreme bătrîna ? Oare focul acela se stinsese o dată cu strălucirea ochilor ei ? Cu alți oameni se arăta încă destul de promptă la răspunsuri și necruțătoare în sarcasmul ei. Cînd o vizitau

văduva Castlewood şi lady Fanny (aceste înalte doămne îmi tratau soţia cu o indiferenţă admirabilă şi cu o încîntătoare bunăcuviinţă) — în prezenţa lor baroneasa era demnă, maiestuoasă, degajată şi chiar poruncitoare. Plină de maliţie, o dezmierda pe doamna Warrington în faţa lor ; în absenţa ei lăuda buna creştere a soţiei mele ; spunea că se prea poate ca nepotul ei — adică eu — să fi făcut o căsătorie nechibzuită, dar pe de altă parte nu încăpea îndoială că-mi alesesem o soţie frumoasă.

— Într-un cuvînt, draga mea, zicea ea, te laud în faţa lor atît de tare, încît am impresia că le-ar face o plăcere nebună să-ţi scoată ochii.

Baroneasa avea o caleaşcă, dar rareori îi trecea prin minte să ne-o împrumute şi nouă ; şi o lăsa pe Theo să pornească din Clarges Street, prin ploaie, împreună cu camerista şi cu copilaşul, pretextînd vag că se teme să-i ceară vizitiului să-şi scoată caii afară pe o asemenea vreme. Dar de vreo două ori în drumul ei spre casă, i s-a întîmplat nevestei mele să o sperie nişte haidamaci de pe partea cealaltă a podului Westminster ; drept care i-am declarat ritos mătuşii mele că n-am să-mi mai las soţia să se ducă la ea dacă nu poate fi adusă acasă în condiţii de siguranţă deplină ; aşadar, bombănind, Jehu s-a văzut silit să-şi mîne caii prin beznă. Bombănea şi pentru că-i dădeam bacşişuri prea mici ; de unde era el să ştie cît de puţini bani am eu ? Sărăcia noastră era deghizată într-un mod destul de cuviincios. Rudele mele nu s-au gîndit niciodată să-mi mai uşureze situaţia, după cum nici eu nu m-am gîndit vreodată să mă plîng lor. Nu ştiu cum se face că Sampson a primit cîteva lire ca o pleaşcă, dar, după cîte-mi amintesc, mi-a adus odată şi mie şase lire ; au fost mult mai bine venite decît orice alţi bani pe care i-am primit vreodată în viaţă. Sampson stătuse o vreme şi se uitase la pătuţul domnişorului Miles în timp ce acesta dormea ; şi, la plecarea preotului, am descoperit banii în mînuţa trandafirie a copilaşului. Da, da, iubirea preţuieşte mai mult decît oricare alt lucru de pe lume. Am înregistrat în inima mea multe asemenea acte de binefacere — nepreţuite şi binevenite izvoare care ţîşneau în pustiu, luminiţe blînde şi prietenoase care aduceau o rază minunată în bezna şi disperarea noastră.

Vrednicul preot era oricînd dispus să-şi pună persoana la dispoziţia doamnei de Bernstein ori de cîte ori dorea aceasta, şi indiferent dacă era vorba de o partidă de cărţi sau de ocupaţii teologice. Întrucît acuma o cunoştea de mulţi ani, Sampson îşi dădea seama, şi ne mărturisea şi nouă, că baroneasa e pe ducă ; şi întrucît vorbea despre infirmităţile ei vizibil crescînde, şi despre probabilitatea sfîrşitului fatal, domnul Sampson ne ţinea discursuri foarte bine simţite privitoare la necesitatea imperioasă de a ne pregăti pentru o lume viitoare ; la deşertăciunile lumii acesteia şi la nădejdea că pe lumea cealaltă s-ar putea să se bucure de fericire toţi păcătoşii care se căiesc.

O toropeală pe care o remarcasem noi la ea putea fi atribuită parţial somniferelor pe care avea obiceiul să le ia ; şi mai folosea aceste narcotice şi pentru a-şi alina durerile obişnuite. Într-o seară, pe cînd ne aflam împreună cu ea (domnişorul Miles fusese înţărcat între timp şi maică-sa îl mai putea lăsa în grija credincioasei noastre Molly), baroneasa a adormit cu cărţile în mînă. Noi i-am rugat pe servitorii care veniseră să aşeze masa pentru cină să păstreze linişte (baroneasa ţinea întotdeauna la acest obicei luxos al supeului şi nici o rugăminte din partea noastră sau prescripţie din partea doctorului n-o putea deprinde să fie cumpătată) şi noi am rămas o vreme aşa cum făcusem de multe ori altădată, aşteptînd în linişte pînă cînd se va trezi din somnolenţă.

Cînd s-a trezit, s-a uitat o vreme ţintă la mine, a început să bîjbîie prin pachetul de cărţi, apoi le-a scăpat în poală şi a întrebat :

— Henry, am dormit mult ?

La început am crezut că m-a confundat cu fratele meu ; dar ea şi-a reluat imediat vorba şi, cu ochii aţintiţi asupra mea, ca şi cum aş fi fost un obiect aflat la mare depărtare mi-a spus :

— Degeaba, dragul meu, nu te merit. Sînt moartă după cărţi şi după jocuri de noroc, şi după viaţa de la Curte ; şi vai, Henry, tu încă nici nu ştii totul !

Aici glasul i se schimbă şi ea înălţă semeaţă capul :

— Taică-su s-a însurat cu Anne Hyde şi sigur că sîngele familiei Esmond e la fel de nobil ca al oricărei alte familii, afară doar de cea regală. Mămico, te rog

frumos să mă tratezi cu mai mult respect. *Vos sermons me fatiguent ; entendez-vous ? — Faites placé à mon Altesse Royale : mesdames, me connaissez-vous ? Je suis la...* [1]

Deodată izbucni în rîsete şi ţipete isterice care ne înspăimîntară. Tocmai cînd ne repezeam alarmaţi spre ea, baroneasa zise :

— *Oui, Henri, il a juré de m'épouser et les princes tiennent parole — n'est-ce pas ; Oh ! oui, ils tiennent parole ; si non, tu le tueras, cousin ? tu le — ah ! que je suis folle !* [2]

Şi ţipetele şi rîsetele înduioşătoare reîncepură ; pînă să răspundă la chemare slugile speriate, biata femeie trecuse dintr-o stare în alta ; dar, continua să fie pradă aceleiaşi iluzii — că eu sînt Henry din vremurile de demult, care o iubise şi pe care ea îl părăsise, osemintele lui zăcînd acum departe de tot, pe malurile Potomacului.

Nu mai are rost să relatăm accentuarea şi sfîrşitul bolii ei, şi nici să mai urmărim flacăra aceea a vieţii pîlpîind şi licărind din ce în ce mai slab. Cîteodată, mintea îi era la locul ei (şi atunci baroneasa nu-şi găsea niciodată liniştea dacă Theo nu se afla în preajma ei), dar alteori începea să-i rătăcească iar, şi biata fiinţă decrepită, zăcînd în patul ei, se vedea din nou tînără şi se apuca să vorbească incoerent despre scene şi întîmplări din tinereţe. Atunci îmi zicea Harry şi mă ruga să răzbun vreo insultă sau vreo jignire care-i fusese adusă şi pe care o păstra în amintire doar creierul ei tulburat.

— Întotdeauna au fost aşa, murmura ea, n-au iubit niciodată un bărbat sau o femeie fără să-l părăsească sau fără s-o abandoneze. *Je me vengerai, Oh, oui, je me vengerai* [3].

Acum să tragem draperiile în jurul patului. Mă gîndesc încă plin de groază la vorbele acelea rostite repede în umbra baldachinului în timp ce soţia mea îl veghează, palidă.

---

[1] Predicile voastre mă obosesc, auzi ? Faceţi loc Alteţei mele regale : doamnelor, mă cunoaşteţi ? Sînt... (fr.)

[2] Da, Henri, a jurat să mă ia de nevastă şi prinţii îşi ţin cuvîntul, nu ? A, da, se ţin de cuvînt ; dacă nu, o să-l ucizi, verişorule ? O să-l... Vai, ce smintită sînt ! (fr.)

[3] Mă voi răzbuna. O, da, mă voi răzbuna (fr.).

Cînd a mai văzut-o Theo data următoare pe biata noastră doamnă, aceasta nu mai putea vorbi ; n-a mai recunoscut pe nimeni din jurul ei şi aşa a părăsit lumea — în stare de inconştienţă. În timpul bolii, rudele o vizitară destul de asiduu, deşi ea nu voia să primească pe nimeni afară de noi. Cînd i-a sunat ceasul şi după ce totul s-a terminat, am coborît amîndoi în încăperile de la parter, l-am găsit pe Castlewood, alb la faţă, pe văduva Castlewood din Kensington şi pe domnişorul Will adunaţi în salonaş. Cînd ne-am făcut noi apariţia, ne-au aruncat nişte priviri flămînde. Erau lacomi după pradă.

Cînd s-a deschis testamentul mătuşii noastre am constatat cu toţii că fusese făcut cu cinci ani în urmă şi că-şi lăsa toată averea scumpului ei nepot, Henry Esmond Warrington de la Castlewood Virginia „cu dragoste afectuoasă şi în amintirea numelui pe care-l poartă". Proprietatea nu valora prea mult. După cît se părea, veniturile baronesei proveniseră în special din pensii din domeniile coroanei (pentru ce anume servicii n-aş şti să spun), dar bineînţeles că pensia se stingea odată cu ea şi nu mai rămîneau decît vreo cîteva sute de lire, în afară de giuvaeruri, bijuterii fără valoare şi mobila din casa din Clarges Street — vîndută printr-o licitaţie la care veni toată Londra să asiste. Domnul Walpole licită pentru portretul ei, dar eu mi-am permis să intru atît de adînc în banii lui Harry încît să cumpăr cu ei tabloul. De aceea portretul ei se află acum deasupra căminului din camera în care scriu. Cu bijuteriile, dantelele, podoabele fără valoare şi porţelanurile vechi pe care le adunase — mai cu una, mai cu alta — Harry a moştenit de la mătuşa lui o avere de peste patru mii de lire. Eu am pus mîna pe o sută de lire care mi-au parvenit tocmai cînd mai rămăsesem doar cu douăzeci de lire în casă ; pentru rest mi-am asigurat nişte poliţe pe care le-am trimis căpitanului Henry Esmond din Virginia. De fapt scrupulele nu m-ar fi lăsat să iau mai mult (cu toate că fratele meu îmi datora o sumă mult mai mare) dar el mi-a scris că s-a ivit un nou prilej admirabil de a cumpăra un domeniu şi nişte negri în vecinătatea moşiei noastre din Virginia ; Theo şi cu mine

am renunțat cu bucurie la micile noastre drepturi pentru a-i întemeia o mică avere fratelui nostru. Cît despre alocația la care aveam dreptul în momentul acela, bietul Harry nu-i cunoștea de loc situația. Mama nu-l informase niciodată că a încetat să mi-o mai trimită. L-a ajutat cu o sumă considerabilă, rezultatul economiilor făcute de ea, pentru cumpărarea noului său domeniu ; Theo și cu mine eram recunoscători din inimă cerului pentru prosperitatea lui.

Și ce ciudată era situația noastră ! Prin ce noroc uluitor punga noastră acum se golea și acum se umplea la loc ! Tocmai dădusem de fundul sacului cînd bietul Sampson mi-a adus cele șase lire ale lui — și cu acestea am putut să o scot la capăt pînă la primirea salariului meu semestrial, în calitate de preparator al domnului Foker junior ; apoi suta de lire a lui Harry pe care am pus *main basse* [1] ne-a ajutat s-o scoatem la capăt încă vreo trei luni (rămăsesem în urmă cu chiria, pentru că altfel banii ne-ar fi ajuns pe încă șase săptămîni) ; și cînd aproape cheltuisem și acești bani, iată că ne-a sosit un cec de două sute de lire din Jamaica, împreună cu zece mii de binecuvîntări de la scumpele noastre rude de acolo, și cu niște mustrări drăgăstoase din partea generalului pentru că nu i-am pomenit mai devreme despre nevoile noastre — de care tocmai auzise prin prietenul nostru domnul Foker care i-a vorbit despre Theo și despre mine în termeni atît de elogioși, încît părinții noștri au fost mai mîndri ca oricînd de copiii lor. Mă întrebau dacă cearta dintre mine și maică-mea era ireparabilă ? Să mă duc în Jamaica. Acolo erau de toate din belșug pentru toată lumea, precum și o slujbă pe care Excelența Sa mi-o putea procura imediat în calitatea sa de guvernator.

„Veniți la noi !“ scria Hetty. „Veniți la noi !“ scria mătușa Lambert. „Oare de atîta vreme copiii mei trăiesc în sărăcie iar noi ne lăfăim în caleașca Excelenței Sale însoțiți și păziți de ostași de gardă ori de cîte ori trecem pe undeva ? Oare Charley a venit la voi de fiecare dată cînd era în vacanță de la Chartreux ? Bănuiesc că prin buzunarul lui au trecut multe din monezile săracului meu George, nu ?“ (De fapt cam ăsta era adevărul, pentru că unde era să se ducă bietul de el în vacanță dacă nu la sora

[1] din care m-am înfruptat (fr.)

lui ? Şi oare avea rost să-i spunem copilului cît de puţine monezi dintre acelea erau prin casa noastră ?) „Şi voi îl trataţi întotdeauna cu aceeaşi bunătate, după cum aflu din scrisorile lui care debordează de dragoste pentru George şi pentru micuţul Miles. Vai ce dor ne e să-l vedem pe Miles !“ scriau Hetty şi mama ei ; „Cît despre *naşul lui* (scria Hetty), care s-a arătat atît de bun cu scumpa mea şi cu copilul ei, îi făgăduiesc să-l sărut ori de cîte ori îl voi vedea !“

Tînărului nostru binefăcător nu i-a mai fost dat să audă vreodată despre dragostea şi recunoştinţa familiei noastre. Acea imagine a feţei lui luminoase deasupra gardului casei noastre din Lambeth, cînd a plecat galopînd pe căluţul lui, a fost ultima pe care aveam s-o păstrăm de la el. De Crăciun ni s-a adus un coş cu un curcan mare cît toate zilele, cu trei perechi de potîrnichi şi un bileţel pe care scria : „Împuşcate de M. W.“ La primirea cadoului, am trimis o scrisoare pentru a-i mulţumi băiatului şi i-am transmis mesajul surorii noastre.

La această scrisoare am primit un răspuns din partea ladyei Warrington care spunea că se vede silită să mă informeze că, vizitîndu-mă, băiatul ei s-a făcut vinovat de *neascultare* şi că ea a aflat acum pentru prima dată de venirea lui Miles la mine. Cunoscînd părerile *mele* cu privire la *îndatoririle faţă de părinţii mei* (pe care le ilustrasem *prin căsătoria mea),* ea nu putea dori ca fiul ei să le adopte la rîndu-i. Dorind fierbinte ca şi eu să ajung să văd cît de greşită este *calea pe care am apucat,* încheie *acest subiect extrem de neplăcut,* iscălindu-se mai jos, etc., etc. Noi am primit această drăgălaşă misivă drept sos pentru curcanul pe care ni-l trimisese bietul Miles şi care a constituit baza ospăţului nostru de revelion. Ce ne-a stat în gît a fost scrisoarea ladyei Warrington, deşi Sampson şi cu Charley au făcut mare haz de ea.

Vai mie ! N-a trecut nici o lună şi micuţul nostru prieten s-a dus dintre noi. Plecînd la vînătoare şi tîrînd după el puşca, în momentul cînd a trecut printr-un gard viu trăgaciul s-a agăţat într-un tufiş şi s-a declanşat, iar bietul omuleţ a fost adus în casa tatălui său unde a mai trăit doar cîteva zile şi şi-a dat duhul în chinuri cumplite. Sub pîlcul de tise de colo văd cripta care-i

acoperă trupul şi care îmi va acoperi, fără doar şi poate, într-o bună zi şi osemintele mele. Iar deasupra stranei noastre din biserică, copiii noştri au deslușit adeseori cu melancolie în suflet epitaful înduioșător în care tatăl nemîngîiat al lui Miles şi-a înscris mîhnirea şi sentimentele stîrnite de moartea singurului său fiu.

CAPITOLUL LXXXIV

ÎN CARE HARRY SE SUPUNE DESTINULUI TUTUROR

ÎNTRE TIMP, VREMURILE GRELE pentru mine trecuseră şi nu mai eram silit să mă războiesc cu sărăcia. Moartea micuţei mele rude a schimbat total perspectivele mele de pe lumea asta. Am devenit moştenitor prezumtiv al unui domeniu bunicel. Era puţin probabil ca unchiul meu şi soţia lui să mai aibă alţi fii de acum încolo.

— Femeia aia e în stare să săvîrşească orice mîrşăvie numai ca să-ţi facă în ciudă, jura Sampson.

Dar adevărul este că lady Warrington nu s-a făcut vinovată de o asemenea ticăloşie. Fiind crunt lovită de nenorocirea abătută asupra lor, lady Warrington a fost învăţată de sfetnicii ei religioşi s-o considere o pedeapsă a providenţei şi să se supună voinţei divine.

Lady Warrington a încercat chiar să se împace cu mine. La un an după pierderea suferită, aflîndu-se la Londra, mi-a dat de ştire că ar dori să mă vadă şi m-am dus la ea ; aşa cum avea obiceiul, mi-a ţinut pe un ton foarte didactic o predică privitoare la situaţia mea şi a ei. S-a declarat uimită de osînda divină, care îngăduise — dar vai ce crunt pedepsise apoi ! — nesupunerea bietului ei copil faţă de ea — o nesupunere de pe urma căreia aveam să profit eu (se pare că bietul meu prichindel nu-i ascultase poruncile şi plecase cu puşca fără ştirea mămei lui). Ea spera că, dacă voi ajunge vreodată să moştenesc proprietatea respectivă, deşi, slavă Domnului, Warrington-ii

trăiau în general pînă la adînci bătrîneţi, excepţie făcînd doar tatăl meu, a cărui viaţă fusese scurtată de excesele unei tinereţi destrăbălate — dar dacă voi ajunge vreodată să moştenesc domeniul şi onorurile familiei, ea spera şi se ruga lui Dumnezeu ca actuala cale a vieţii mele să se schimbe ; ca eu să mă despart de tovarăşii nevrednici, să rup orice legătură cu lumea îngrozitoare a teatrului şi cu libertinii care o frecventau, şi să mă îndrept spre singurul tărîm unde îşi putea cineva găsi tihna, şi spre acele îndatoriri sacre pe care ea se temea — şi încă foarte tare — că eu le-am cam neglijat. Îşi împănă discursul cu citate din Biblie pe care nu am chef să le mai reproduc. Cînd mi-am luat rămas bun, mi-a dat un pachet întreg de predici pentru doamna Warrington precum şi o cărticică de imnuri religioase ale domnişoarei Dora, care s-a distins în societatea unde ea şi cu mama ei au devenit ulterior protagoniste înfocate printre apărătoarele credinţei ; după moartea mamei ei — survenită acum trei ani la Bath — Dora s-a măritat cu tînărul domn Juffles, un predicator celebru. Biata doamnă m-a iertat atunci, dar nu putea să-l vadă în ochi pe băiatul nostru. Cînd ne-am pierdut cel de-al doilea copil, mătuşa mea şi cu fiica ei s-au grăbit destul de tare să vină s-o vadă pe biata mamă îndureratăşi chiar ne-au invitat la ele. Dar acum unchiul meu era aproape zilnic în casa noastră. Şedea cu ceasurile şi se uita la băiatul nostru. Îi aducea tot felul de jucării şi de dulciuri. Ne ruga cu lacrimile în ochi să-l învăţăm pe copil să-i zică *naşu'*. Cînd am simţit şi noi propria noastră durere (care încă ne mai încearcă uneori, chiar şi acum după scurgerea a douăzeci şi cinci de ani, dîndu-mi junghiuri la fel de dureroase ca şi în ziua cînd ne-am pierdut copilaşul) — cînd am simţit propria mea mîhnire zic, am învăţat cum s-o compătimesc pe-a lui. Dar nevasta mea l-a putut compătimi înainte chiar de a şti că avea să-şi piardă şi ea un copil. Inima înspăimîntată de mamă ghicise chinul pe care-l simţea tatăl îndurerat ; a mea, mai egoistă, a deprins mila numai din experienţă, aşa că m-am împăcat cu unchiul meu în faţa sicriului pruncului nostru.

Curînd după aceea ne-am întors în vesela noastră locuinţă din Bloomsbury, şi ursuleţul meu, pe care nu-l

mai puteam duce de colo pînă colo, şi care se împrietenise grozav cu Charley, merse la şcoala Chartreux, unde prietenul lui avu grije să nu încaseze mai multe bătăi decît îi puteau face bine şi unde (firește, datorită eminenței meditatorului său particular) îşi cîştigă şi îşi păstră un loc foarte bun. I-a plăcut atît de mult şcoala încît zice că, dacă va avea vreodată un fiu, tot la acest seminar îl va trimite.

Nu-mi mai puteam purta de colo pînă colo ursuleţul pentru motivul că aveam alte treburi. Împăcîndu-se întru totul cu noi, de dragul domnişorului Miles, sînt convins, unchiul meu (care se dovedise un apărător atît de slugarnic al guvernului încît mă mir că ministrul i-a făcut vreodată vreo favoare, de vreme ce era şi aşa sigur de votul lui) şi-a folosit influenţa de care se bucura pentru a-şi ajuta nepotul şi moştenitorul; aşadar, am avut onoarea de a mi se anunţa în presă numirea în calitate de comisar al Maiestăţii Sale, însărcinat cu închirierea birjelor, funcţie pe care, sper, am îndeplinit-o cu cinste, pînă cînd o ceartă cu ministrul (ce urmează să fie pomenită la locul potrivit), m-a lipsit de ea. Între timp mi-am luat şi diploma la Temple şi am apărut la Westminster Hall cu togă şi perucă. Şi în acest an, bunul meu prieten domnul Foker avînd treabă la Paris, am avut plăcerea de a-l însoţi acolo, unde am fost primit *à bras ouverts*[1] de scumpul meu salvator din America, Monsieur de Florac, care m-a prezentat nobilei sale familii, precum şi unui număr de membri ai societăţii alese din capitală, mult mai mare decît am avut răgazul să frecventez; pentru că aveam prea mult caracter ca să-l pot părăsi pe bunul meu patron Foker, ale cărui cunoştinţe se numărau în special în rîndurile burgheziei — în primul rînd Monsieur Santerre, un mare berar din Paris, o bestie care între timp a ajuns mai celebru datorită sîngelui decît datorită berei. Domnul Foker avea nevoie de serviciile mele ca interpret şi eu m-am bucurat din suflet să-i pot fi de folos şi să-i pot răsplăti cît de cît amabilităţile cu care mă înconjurase. Între timp, doamnele noastre şedeau în vila cea nouă a domnului Foker la Wimbledon şi spuneau cu încîntare

[1] cu braţele deschise (fr.)

că le amuză „scrisorile pariziene" trimise de mine prin distinsul meu prieten domnul Hume, de la ambasadă, şi ulterior publicate într-un volum foarte frumos.

În timp ce-mi îndeplinisem în tihnă micile mele îndatoriri oficiale de la Londra, au început să se ivească acele conflicte care aveau să se sfîrşească prin marea separaţie dintre coloniile noastre din America şi ţara-mumă. Cînd domnul Grenville a propus înfiinţarea taxelor de timbru, i-am spus soţiei mele că proiectul de lege o să stîrnească nemulţumiri grozave în Virginia, întrucît noi ţineam întotdeauna morţiş să smulgem cît mai mult de la Anglia, plătind în schimb cît mai puţin cu putinţă ; dar fără doar şi poate că niciodată nu mi-a trecut prin minte cîtă mînie avea să stîrnească proiectul. A fost ca şi în cazul unor familii sau indivizi. Se indică un pretext pentru o ceartă ; cauza adevărată se află însă în ciorovăielile şi animozităţile anterioare. Multe exigenţe prosteşti şi acte mărunte de tiranie, insolenţa obişnuită a englezilor faţă de toţi străinii, faţă de toţi coloniştii, faţă de toţi oamenii care au îndrăzneala de a crede că rîurile lor sînt la fel de bune ca şi Abana şi Farfar ale noastre ; tăria de caracter firească pentru oameni scoşi din sărite de spiritul nostru imperios de dominaţie, a dat naştere la cearta dintre Marea Britanie şi coloniile ei ; şi gafele uluitoare pricinuite de sistemul adoptat în Anglia a dus această ceartă la un sfîrşit pe care eu unul n-am de gînd să-l deplîng. Dacă m-aş fi aflat în Virginia şi nu la Londra, e foarte posibil că aş fi ţinut partea provinciei, fie chiar ca un simplu act de împotrivire faţă de acea stăpînă hotărîtă de la Castlewood care ar fi putut să mă împingă la revoltă, aşa cum şi-a împins Anglia coloniile. Oare legea timbrului a fost cauza revoluţiei ? Un impozit întru nimic mai mare decît acel plătit cu zîmbetul pe buze în Anglia. Cu zece ani mai înainte, cînd francezii se aflau pe teritoriul nostru şi implorau ajutor din patria lor, oare coloniile s-ar fi răsculat împotriva plăţii acestui impozit ? Oare nu e normal pentru majoritatea oamenilor să-l considere pe perceptor drept duşmanul lor firesc ? Împotriva britanicilor s-au ridicat în America mii şi mii dintre oamenii cei mai tari de înger şi mai viteji, dar multe alte mii au găsit în această gîlceavă prilejul de a profita sau au avut

motivele lor particulare pentru a se vîrî în ea. Susţin cu tărie că nu ştiu acum dacă motivele mele erau de natură egoistă sau patriotică sau care parte avea dreptate, dacă nu cumva greşea şi o parte şi cealaltă. Sînt sigur că noi în Anglia n-aveam încotro şi trebuia să ducem lupta pînă la capăt ; şi, pierzînd partida, jur şi cred că, după prima tristeţe firească, cel ce a pierdut-o n-a mai păstrat nici un fel de ranchiună.

Ce l-a îndemnat pe fratele Hal să scrie din Virginia — regiune pe care nu părea de loc să dorească a o părăsi — scrisori de un patriotism atît de înflăcărat ? Admirabilul meu frate, de departe mai bun decît mine, era întotdeauna condus de cineva ; de mine cînd eram împreună (avea o părere atît de bună despre spiritul şi înţelepciunea mea, încît dacă spuneam că e frumos afară, el stătea şi medita asupra acestei replici de parcă ar fi fost una din afirmaţiile celor Şapte Înţelepţi) sau de vreo altă minte luminată cînd eram eu plecat. Cine inspira aceste scrisori înflăcărate, acest patriotism zgomotos pe care ni-l aducea la Londra poşta ?

— Se răscoală împotriva doamnei Esmond, ziceam eu.

— E condus de vreo persoană din colonii — poate de „persoana aceea" — insinua nevastă-mea.

Cine era „persoana aceea", Hal nu ne-a spus niciodată ; ba chiar m-a implorat să nu fac niciodată aluzie la acest subiect delicat în scrisorile pe care i le trimiteam, „pentru că doamna stăpînă noastră insistă să le vadă pe toate şi eu nu doresc să suflu nici o vorbă *despre ceea ce ştii tu* pînă la momentul potrivit", scria el. Nu putea exista afecţiune mai mare decît cea pe care o manifestau scrisorile lui. Cînd află (din sursa pe care am pomenit-o) că pînă şi în momentul în care eram la strîmtoare mai rău ca oricînd nu păstrasem decît o sută de lire din moştenirea de la mătuşa lui, a propus să ipotecheze moşia pe care tocmai o cumpărase ; şi s-a certat de cîteva ori cu mama din pricina mea, spunîndu-şi răspicat părerea cu mult mai multă sinceritate decît aş fi îndrăznit eu vreodată să manifest. Pînă la admonestările ei furioase (mama acuzîndu-l de lipsă de recunoştinţă după ce ea se trudise şi chibzuise ban cu ban atîta amar de vreme pentru a-i face lui un rost în viaţă), bietul băiat n-a ştiut că mama

noastră îmi retezase alocațiile pentru a-i promova interesele lui ; și în momentul cînd i-a parvenit această veste el încheiase tranzacțiile, iar eu din fericire nu mai eram la ananghie.

Fiecare bucățică de hîrtie pe care a scris vreodată ceva unul din noi a fost păstrată cu grijă, înregistrată și legată cu sfoară de mama noastră econoamă de la Castlewood. Noi băieții eram mult mai neglijenți cu scrisorile pe care ni le trimiteam ; în special eu care poate că nici nu aveam o părere cine știe ce bună despre performanțele literare ale fratelui meu mai mic ; dar nevastă-mea nu e chiar așa disprețuitoare și a păstrat destul de multe dintre scrisorile lui Harry, precum și cele ale ființei angelice pe care aveam foarte curînd s-o numim cumnățică.

— Ca să vezi pe cine a ales ! Și cînd te gîndești pe cine ar fi putut să ia de nevastă ! Vai, e îngrozitor ! a strigat nevastă-mea cînd ne-a parvenit scrisoarea aceea memorabilă prin care Harry ne-a încunoștiințat pentru prima dată de numele celei ce-l vrăjise.

— Era o fetișcană tare drăguță cînd am plecat eu de acasă și, cine știe, între timp s-o fi făcut o frumusețe, i-am răspuns eu citind cea mai lungă scrisoare pe care mi-a trimis-o vreodată Harry cu privire la treburi particulare.

— Dar ce, parcă se poate compara cu Hetty a mea ? a exclamat doamna Warrington.

— Bine, scumpa mea, dar parcă am căzut odată de acord că Hetty și cu Harry nu pot fi fericiți împreună, i-am răspuns eu.

Theo se apropie de soțul ei și-l sărută.

— Dragul meu, îmi pare că n-au încercat totuși să vadă cum merge, zise ea oftînd. Vezi tu, mie îmi era teamă ca nu cumva... ca nu cumva Hetty să-l ducă de nas ; pentru că, după părerea mea, ea are cap mai bun decît el. Dar, din lectura acestor pagini ar reieși că noua doamnă a pus complet stăpînire pe bietul Harry, zise ea înmînîndu-mi scrisoarea.

„Scumpul meu George a fost pregătit prin scrisorile anterioare să înțeleagă că o anumită persoană de sex femi-

nin mi-a cucerit inima pe care i-am dat-o în schimbul unui lucru infinit mai preţios, *şi anume, inima ei.* Ea se află lîngă mine acum cînd aştern pe hîrtie această scrisoare şi dacă nu se mai văd greşelile de ortografie de care rîdeai tu adeseori, asta se datoreşte faptului că am la îndemînă cel mai drăguţ dicţionar, care nu greşeşte nici măcar la cuvintele cele mai lungi, *şi la nici un alt lucru* de care am auzit vreodată ; opinia fiind că ea e *perfecţiunea* întruchipată.

Întrucît doamna Esmond ţi-a citit toate scrisorile, te-am anunţat să nu faci nici cea mai mică aluzie la o anumită problemă delicată — dar acum *nu mai e un secret pentru nimeni*, de vreme ce îl ştie toată ţara. Domnişorul George nu este singurul membru al familiei care s-a căsătorit în taină, fiind ocărît de mama lui. Ca un junior ascultător, *i-am urmat exemplul.* Şi acum îţi pot povesti cum s-a produs acest eveniment însemnat.

Nu mă aflam de prea multă vreme acasă cînd mi-am dat seama *ce-mi rezervă soarta.* Nu-ţi voi spune cît de frumoasă s-a făcut domnişoara Fanny Mountain de cînd am plecat eu în Europa. Ea zice : „nici n-o să crezi vreodată", şi mie îmi pare bine întrucît e singurul lucru de pe lume pe care aş refuza să i-l dau prea iubitului meu frate.

Că nici doamna Esmond, nici *altă* mamă (aşa cum e Mountain acum) n-a remarcat sentimentul care s-a înfiripat între noi, e o minune — pe care n-o putem explica altfel decît presupunînd că dragostea îi orbeşte pe alţii. Dragostea mea pentru Fanny a fost sporită de faptul că vedeam purtarea faţă de ea a doamnei Esmond, care într-adevăr o trata aspru şi arogant ; iubita mea le îndura pe toate cu o blîndeţe de-a dreptul îngerească (şi eu afirm acest lucru cu toate că ea susţine că sînt prostii şi nu mă lasă să le aştern pe hîrtie). Pînă şi servitorii din casă erau trataţi mai bine — ba chiar negrii noştri pot vorbi mult mai liber în faţa doamnei Esmond decît i s-a permis vreodată lui Fanny s-o facă.

Şi totuşi Fanny a mea zice că nu regretă asprimea doamnei, întrucît fără asta poate că n-aş fi ajuns niciodată ceea ce sînt astăzi pentru ea. O, scumpul meu frate ! Cînd îmi amintesc cît de mare a fost bunătatea ta şi cum,

cînd eram la ananghie, mi-ai plătit datoriile şi m-ai scăpat de la închisoare ; cum ai trăit într-o sărăcie de pe urma căreia n-ai fi avut de suferit dacă n-aş fi fost eu atît de păcătos ;. cum ai fi putut să te despăgubeşti de datoriile mele faţă de tine şi ai refuzat s-o faci, preferînd să-mi fii mie de folos decît să-ţi urmăreşti propriile tale interese, zău dacă mai ştiu ce să zic cînd mă gîndesc la atîta bunătate ; şi nu ştiu cum să mulţumesc cerurilor că mi-a hărăzit o asemenea soţie şi un asemenea frate !

Cînd ţi-am scris rugîndu-te să-mi trimiţi banii din moştenirea mătuşii, care-mi erau într-adevăr absolut necesari pentru o treabă urgentă şi rentabilă, habar n-am avut că tu personal trăiai în sărăcie. Că tu, capul familiei noastre, te-ai înjosit pînă acolo încît să te angajezi preparator al unui fiu de berar ! Că a trebuit să lucrezi pentru librari (în loc să scrii ceea ce te îndemna propriul tău geniu), nu mi-a dat niciodată prin gînd pînă cînd nu mi-a sosit scrisoarea domnului Foker. Şi nici asta nu mi-ar fi fost arătată vreodată — întrucît cucoana o ţinea ascunsă — dacă nu s-ar fi stîrnit dihonia aceea între noi.

Cum moşia şi negrii lui Tom Diggle erau de vînzare din pricina pierderilor şi nechibzuielilor lui Tom la jocuri de noroc, şi din pricina datoriilor făcute de taică-su înaintea lui — doamna Esmond a văzut în aceasta o ocazie rară de a mă procopsi şi de a mă aşeza la casa mea ; şi-a dat seama că printr-o cheltuială de şase mii de lire pentru fermă şi animale aş intra în posesia unei proprietăţi mai frumoasă decît ale celor mai mulţi tineri din ţara noastră, care nu au dreptul întîiului născut. E destul de aproape de Richmond, între Kent şi Hanover Court House — conacul nefiind nici pe departe aşa de elegant ca al nostru de la Castlewood ; dar pămîntul este excelent şi slugile foarte sănătoase.

Iată, zise doamna Esmond, o a doua ocazie care s-ar putea să nu se mai repete niciodată. Dacă eu îmi vindeam rangul din armată, iar ea îşi punea la bătaie toate economiile, aş fi putut plăti peste jumătate din preţul proprietăţii, iar restul banilor îl puteam scoate din ipoteci ; deşi aici, unde nu-i chiar aşa uşor să-ţi procuri bani, asta ar fi costat destul de mult şi ar fi cerut mari eforturi. În această situaţie, mai avînd-o şi pe noua noastră rudă

— domnul Van den Bosch — drept contraofertant la licitație (reprezentantul lui e turbat că am izbutit să cumpărăm proprietatea în pofida lui), moștenirea mătușii a picat tocmai bine. Și acum sînt proprietarul unei case bunicele și al unor negri, în țara mea de baștină, așa că nu mă îndoiesc că voi fi ales în adunarea proprietarilor din colonie și sper să-mi văd scumpul frate și restul familiei sub propriul meu acoperămînt. Să șed lîngă focul din căminul meu, să vînez călare pe caii mei și cu cîinii mei e mult mai bine decît să umblu în soldăție, mai ales acum că s-a terminat războiul și nu mai ai cu ce franțuji să te lupți. Într-adevăr, atunci cînd mi-a dat economiile ei în valoare de 1750 de lire, doamna Esmond a pus condiția să-mi dau demisia din armată și să vin să stau acasă. Zicea că a pierdut un fiu, care s-a apucat de scris cărți pentru teatru și s-a instalat în Anglia — așa că să-l aibă măcar pe celălalt lîngă ea.

Dar după cumpărarea moșiei și după ce au ajuns acasă actele de vînzare-cumpărare, mama voia să mă pună să mă însor cu o persoană aleasă de *ea* și nicidecum de mine. O mai ții minte pe domnișoara Betsy Pitts de la Williamsburg ? Să știi că nu s-a făcut de loc mai frumoasă după ce i s-a umplut fața de ciupituri de vărsat și, cu toate că doamna Esmond consideră că tînăra are toate virtuțile posibile, mă văd silit să mărturisesc că eu unul n-am ce face cu ele. Se uită cu un ochi la slănină și cu altul la făină ; nici picioarele parcă nu le are pe amîndouă la fel de lungi și, vai frățioare ! Nu ții minte cînd eram noi copii cum ne uitam la gleznele lui Fanny ? *Nici la operă n-am văzut* glezne mai frumoase.

Acuma, de vreme ce s-a stabilit că mă las de militărie, o anumită domnișoară foarte scumpă (îți vine chiar așa de greu să-i ghicești numele ?) într-o bună zi, cînd eram între patru ochi, a izbucnit în lacrimi de atîta fericire, așa că n-am putut să nu fiu teribil de înduioșat de compătimirea ei.

«Ah ! zicea ea, crezi, domnule, că nu mă sperie ideea de a-mi vedea fiul respectatei mele binefăcătoare plecînd la bătălie ? Vai, domnișorule Henry ! Da' ce-ți închipui că eu n-am inimă ? Cînd domnișorul George era plecat cu generalul Braddock îți închipui că nu mă rugam

pentru el ? Iar cînd dumneata erai plecat cu domnul Wolfe — Ooo !»

La care scumpa de ea şi-a ascuns ochii în batistă şi cu mare greutate a putut-o împiedica pe mămica ei, care tocmai intra, s-o vadă plîngînd. Dar scumpa mea Mountain susţine că, deşi şi-ar fi putut închipui un asemenea lucru sau ar fi putut să se roage în taină să se întîmple aşa (lucru pe care acuma l-a mărturisit) nu l-a bănuit totuşi nici o clipă. Şi cu atît mai puţin buna mea mamă, convinsă că marea pasiune a lui Fanny este Sam Lintot, ucenicul farmacistului de la Richmond — un năzgîmb aiurit pe care era cît p-aci să-l trîntesc într-o zi în rîu.

Dar odată gradul de ofiţer vîndut şi moşia cumpărată, ce crezi că face Fanny ? O apucă o tristeţe cumplită. Într-o bună zi o găsesc plîngînd nevoie mare în camera maică-si, unde cele două femei lucrau de zor la împodobirea pălăriilor pentru negrii mei.

«Ce faci, domnişoară, plîngi ? întreb eu. Ce, te-a ocărît maică-mea ?»

«Nu, zice scumpa de ea, azi doamna Esmond a fost foarte drăguţă cu mine.»

Şi între timp lacrimile îi curgeau şiroaie pe o cocardă pe care tocmai o cosea la pălăria lui Sady — acesta urmînd să fie şeful personalului meu.

«Păi atunci, domnişoară, de ce-ţi sînt ochii atît de roşii ?» întreb eu.

«Pentru că mă dor dinţii, zice ea, sau pentru că... pentru că sînt o proastă (şi aici şi-a dat drumul de-a binelea). Vai, domnişorule Harry, vai, domnule Warrington ! O să ne părăseşti, şi poate că de fapt e mai bine aşa. Ai să-ţi iei locul în ţara dumitale, aşa cum se şi cuvine. Iar pe noi bietele femei o să ne laşi în singurătate şi dependenţă. Din cînd în cînd o să vii să ne mai vizitezi. Şi cînd o să fii fericit şi respectat şi înconjurat de tovarăşi veseli, ai să-ţi aduci aminte că ai avut...»

N-a mai putut scoate o vorbă şi şi-a ascuns faţa cu o mînă, în timp ce eu, trebuie să mărturisesc, am apucat-o de cealaltă mînă.

«Scumpa mea, dulcea mea domnișoară Mountain ! zic eu. Oh ! Nici prin cap nu mi-ar fi trecut că despărțirea de mine poate aduce lacrimi în ochii aceștia frumoși ! Într-adevăr, mă tem că de fapt ar trebui să fiu aproape fericit ! La să se uite ochii ăștia la...»

«Vai, domnule ! strigă stăpîna inimii mele. Vai, domnule Warrington ! Dar gîndește-te, domnule, cine sînt eu și cine ești dumneata ! Nu uita deosebirea dintre noi ! Nu mă mai ține de mînă, domnule ! Ce-ar zice doamna Esmond dacă... dacă...»

Dacă ce ? N-aș ști să-ți spun pentru că, iată, mama noastră se află în odaie.

«Ce-ar zice doamna Esmond ? strigă aceasta. Ar zice că, așa mică cum ești, te și arăți nerecunoscătoare, prefăcută, fățarnică și...»

«Doamnă !», zic eu.

«Da, o nenorocită nerecunoscătoare, prefăcută și fățarnică ! strigă maică-mea. Să-ți fie rușine, fetițo ! Ce-ar zice domnul Lintot dacă te-ar vedea făcîndu-i ochi dulci căpitanului ? Cît despre tine, Harry, te-aș ruga frumos să nu-ți aduci aici manierele tale cazone. Te afli într-o familie creștină, domnule, așa că fii te rog bun și află că nu am de gînd să primesc în casa mea nici un fel de căpitani cu ibovnicele lor !»

«Ibovnice ! Mamă ! strig eu. O, puteri cerești, dar cum îndrăznești să folosești un asemenea cuvînt pentru domnișoara Mountain ? Domnișoara Mountain, cea mai pură reprezentantă a sexului ei !»

«Cea mai pură reprezentantă a sexului ei ? Oare aud bine ?» întrebă cucoana pălind.

«Vreau să spun că dacă un bărbat i-ar pune cinstea la îndoială, l-aș arunca în clipa asta pe fereastră», zic eu.

«Vrei să spui că tu — fiul mamei tale — îi faci curte în mod onorabil acestei tinere ?»

«Altceva nici n-ar îndrăzni să facă ! strigă Fanny a mea. După cum nici vreo altă femeie în afară de dumneavoastră, doamnă, n-ar îndrăzni să gîndească altceva !»

«A ! Dar nu știam, domnișoară, zice mama cu o reverență grațioasă, nu știam că faci o asemenea onoare

familiei noastre ! Va să zică, ţi-ai pus în cap să intri în familia noastră, da ? Oare n-am înţeles eu bine, sau căpitanul Warrington chiar intenţionează să-mi ofere pe domnişoara Mountain drept noră ?»

«E uşor de văzut, doamnă, că nu am nici un fel de ocrotitor, pentru că altfel dumneavoastră nu m-aţi insulta atît de rău !» strigă biata mea victimă.

«După părerea mea, ocrotirea farmacistului e suficientă», zice mama noastră.

«După părerea *mea*, nu ! urlu eu, pentru că între timp vedeam roşu înaintea ochilor. Şi dacă Lintot îşi permite vreun afront faţă de ea, îi zdrobesc creierii cu propriul lui pisălog !»

«O ! Dacă Lintot s-a retras, domnule, bănuiesc că într-adevăr trebuie să tac. Dar nu eram la curent cu această împrejurare. Eu bănuiam că de aceea vine aici pentru a-i face curte domnişoarei ; şi cu toţii am considerat căsătoria posibilă întrucît era vorba de două persoane de acelaşi rang şi, deci, n-am făcut nici cea mai mică opoziţie.»

«Venea aici pentru că mă dureau dinţii !» strigă iubita mea (şi într-adevăr ea avea o măsea foarte stricată şi el i-a scos-o, dar suspiciunile şi calomniile femeilor nu cunosc nici un fel de limite).

«Ce putea fi mai firesc decît ca el s-o ia de nevastă pe fiica menajerei mele — ar fi fost o căsătorie foarte potrivită !» continuă cucoana, prizînd tabac. «Dar, mărturisesc, adăugă ea pe urmă, că nici prin cap nu mi-a trecut că ai intenţia de a-i da cu piciorul apotecarului pentru a pune mîna pe băiatul meu !»

«Linişteşte-te, domnule Warrington, pentru numele lui Dumnezeu, linişteşte-te !» strigă îngeraşul meu.

«Te rog, domnule, înainte de a te decide definitiv, nu crezi că ar fi mai bine să treci în revistă şi restul persoanelor din casă ? zice cucoana. Uite, Dinah e o fată frumuşică şi înăltuţă şi nu e nici chiar aşa de neagră ca o cioară. Cleopatra a fost într-adevăr făgăduită lui Ajax, potcovarul, dar ştii bine că am putea oricînd să rupem logodna. La urma urmei, ce mare deosebire între un apotecar şi un potcovar ? Soţul Martei a fugit de acasă aşa că...»

Şi aici, dragă frăţioare, trebuie să spun că, spre marea mea ruşine, am dat drumul la o porţie de înjurături ; nu m-am putut stăpîni. Dar e drept că uneori cînd oamenii-s furioşi, înjurăturile parcă îi mai uşurează. Să fiu al naibii dacă nu înnebuneam de tot în cazul că nu mă slobozeam cu înjurăturile.

«Ocări, hulă, nerecunoştinţă şi neascultare ! zice mama, acum sprijinindu-se în bastonul ei de baga, iar apoi învîrtindu-l prin aer — aşa cum fac reginele de prin piese. Iată răsplata pe care o primesc ! strigă ea. O, Doamne, oare cu ce voi fi greşit ca să merit această osîndă cumplită ? Oare aşa ţi-e voia să plătesc eu pentru păcatele moşilor şi strămoşilor ? De unde îşi vor fi moştenit copiii mei trufia ? Oare eram eu trufaşă în tinereţe ? Cînd tata mi-a poruncit să mă mărit l-am refuzat ? Mi-a trecut oare prin cap să nu-l ascult ? Aş, de unde ! Greşeala mea a fost, şi o recunosc, că mi-am concentrat dragostea asupra ta, poate chiar neglijîndu-l pe fratele tău mai mare. (Într-adevăr, frăţioare, cucoana avea niţică dreptate în ceea ce spunea). Mi-am întors ochii de la Esau şi l-am strîns la piept pe Iacob. Şi acum mi-am primit răsplata ! Mi-am primit răsplata ! Mi-am legat toate gîndurile deşarte de această lume şi de onorurile ei. Ambiţia mea a fost să-mi văd fiul înălţat la un rang ales pe lumea asta. Am trudit, mi-am rupt de la gură ca să-i pot aduce bogăţii lumeşti. Pe nedrept am tăiat din porţia fiului meu mai mare ca să profite fiul meu cel mai mic. Şi, vai mie, am trăit prea mult, de am ajuns să-l văd seducînd-o pe fiica menajerei mele sub propriul meu acoperămînt şi răspunzînd la mînia mea îndreptăţită cu înjurături şi hulă !»

«N-am încercat, doamnă, să seduc pe nimeni, am strigat eu. Dacă am dat drumul la ocări şi înjurături, îţi cer iertare ; dar dumneata eşti persoana care e în stare să-l scoată din fire şi pe un sfînt făcîndu-l să rostească asemenea vorbe. Nu permit să se atingă nimeni de reputaţia acestei dudui — nu, nu permit nici mamei mele, nici vreunei alte persoane. Nu, scumpă domnişoară Mountain !

[1] Personaje biblice, fiii lui Isac.

Dacă doamna Esmond își permite să spună că intențiile mele față de dumneata au fost necinstite — atunci s-o facem astfel să înțeleagă adevărul ! Și, în timp ce vorbeam, m-am așezat în genunchi și i-am luat mîna adorabilei mele Fanny zicînd : Și dacă dumneata, domnișoară, vrei să accepți inima și mîna mea, ale dumitale sînt de-a pururi.»

«Cel puțin *dumneata*, domnule — zise Fanny făcînd o aristocratică reverență — știam bine că nu mi-ai adresat niciodată vreun cuvînt nerespectuos și nici nu te-ai îndoit cîtuși de puțin de cinstea mea. Și sînt convinsă că pe lumea asta numai doamna Esmond poate avea o asemenea părere despre mine. Bineînțeles că după cele ce ați spus pe socoteala mea, doamnă, nu mai pot rămîne în casa dumneavoastră.»

«Firește, duduie, că nici n-am intenționat să te păstrez aici ; și cu cît vei pleca mai curînd, cu atît mai bine», strigă mama noastră.

«Dacă ești izgonită din casa mamei mele, domnișoară, a mea îți stă la dispoziție, i-am zis eu plecîndu-mă pînă la pămînt. E aproape gata. Dacă vrei s-o iei și să rămîi întotdeauna în ea, e a dumitale ! Și întrucît doamna Esmond a adus un afront onoarei dumitale, permite-mi cel puțin mie să fac tot ce pot pentru a-ți aduce o compensație.»

Și nu știu exact ce alte lucruri oi mai fi spus pentru că — după cum îți poți ușor închipui — eram destul de tulburat și întors pe dos de scena respectivă. Dar tocmai a intrat Mountain ; scumpa mea Fanny, aruncîndu-se în brațele maică-si, a început să-i plîngă pe umăr ; iar doamna Esmond, așezîndu-se în fotoliu, palidă și țeapănă ca o piatră, se uita la noi. În timp ce eu îi spuneam lui Mountain ce-mi stătea pe inimă (biata femeie n-avea nici ea habar de faptul că domnișoara Fanny și cu mine am fi simțit cea mai mică înclinație unul pentru celălalt), am mai auzit-o pe mama spunînd de vreo două ori :

«Iată pedeapsa pentru crima mea !»

Acuma ce-o fi vrut să spună cu vorbele astea «crima mea», la început n-am prea știut și nici n-am prea

băgat în seamă ; pentru că doar o știi și tu cum e, și știi că dacă se enervează începe să-i dea drumul cu predicile. Dar Mountain mi-a spus mai tîrziu, cînd stăteam odată de vorbă împreună la hanul Tavern unde s-au mutat imediat Mountain și cu fiică-sa cu tot calabalîcul — pentru că nu numai că n-au mai vrut să stea în casa cucoanei după felul în care se exprimase, dar și maică-mea s-a hotărît să plece la rîndul ei. Și-a strîns laolaltă servitorii și i-a pus la curent cu intenția ei de a se întoarce imediat la Castlewood ; și trebuie să-ți mărturisesc că m-a durut îngrozitor cînd am văzut plecînd caleașca familiei cu cei șase cai și nu știu cîți servitori, care pe cai, care pe catîri, în timp ce eu și cu Fanny iscodeam pe după obloanele hanului.

După vorbele pe care le-a folosit cucoana la adresa neprihănitei mele Fanny, era imposibil ca biata copilă sau maică-sa să mai rămînă în casa noastră ; și, într-adevăr, Mountain a spus că se reîntoarce la rudele ei din Anglia ; și întrucît pe fluviul James era ancorată o corabine pregătită să plece spre patria-mumă, ea s-a dus să se tocmească cu căpitanul acesteia în privința traversării Atlanticului, atît de hotărîtă era să părăsească America și atît de puțin se gîndea *ea* la posibilitatea căsătoriei dintre mine și îngerașul meu. Dar din fericire cabina fusese angajată de un gentleman din provincia Carolina de Nord și de familia lui și, pînă la plecarea corăbiei următoare (care aduce scumpului meu George epistola de față), au căzut de acord să rămînă în casa mea. Mai toate cucoanele de prin împrejurimi au venit în vizită la ele. Pînă la oficierea căsătoriei, sper s-o împac pe doamna Esmond. Tatăl lui Fanny a mea era ofițer în armata britanică ; și la urma urmei tatăl nostru a fost altceva ? Într-o bună zi, cu voia Domnului, o să venim în Europa ; și o să vizităm și locurile unde *mi-am făcut de cap* și unde mi-am permis atîtea nebunii, de urmările cărora m-a scăpat iubitul meu frățior.

Cele două doamne îți trimit atît ție cît și cumnatei mele toată afecțiunea și drăgălășenia lor. Am aflat că Excelența Sa generalul Lambert e foarte îndrăgit în Jamaica ; am să le scriu scumpilor noștri prieteni de

acolo pentru a le anunța *fericirea mea.* Iubitul meu frate va fi părtaș la ea și rămîn al lui recunoscător și afectuos,

H. E. W."

P.S. Pînă să numi zică Mountain, habar nam avut, cum na avut nici mortu că doamna E. chiar te tăiase din porție ; și nici de faptu că tea pus să plătești atîta — ca la vreo mie de lire zice Mountain — pentru mărfuri și cutare și cutare achiziționate pentru propietatea din Virginia. Și pe urmă mai fură și toate cheltuielile cu scoaterea mea *dela închisoare* pe care ți le datorez *din toată inima.* Te rog să te servești din banii mei, scumpe frățioare — *orișicît de mare va fi suma* — adresîndute domnilor Horn & Sandon, Williamsburg, personal ; care ei îți trimit și cu prilejul de față o poliță de 225 de lire pe care o poți încasa la vedere de la reprezentanții lor din Londra. *Te rog cînd îmi răspunzi să nu faci nici o referență la asta ; fiindcă nu trebuie să bagi femeile în socotelile astea de bărbat ;* și mai adaog cinci lire pentru un capișon sau ceo vrea cumnățica mea săși cumpere și o jucărie pentru nepoțelul meu din partea *unchiului Hal*".

Concluzia la care am ajuns noi citind documentul de mai sus a fost că doamnele supravegheaseră stilul și ortografia scrisorii bietului meu Hal, dar în schimb postscriptumul fusese adăugat fără știrea lor. Și părerea noastră — mă tem — a fost că Proprietarul din Virginia se afla și el sub dominația femeilor — așa cum fuseseră și Hercule, Samson și *fortes multi* [1] înaintea lui.

CAPITOLUL LXXXV

INVENI PORTUM [2]

CÎND MAICĂ-MEA A AUZIT că am acceptat un loc în casa noastră din țara de baștină, cred că n-a fost cine știe ce încîntată. Poate că încetase să-mi mai trimită cele necesare tocmai pentru a mă face să capitulez prin

[1] mulți viteji (lat.)
[2] Am ajuns la liman (lat.).

înfometare şi a mă sili să mă întorc împreună cu familia mea în Virginia şi la situaţia de dependenţă faţă de ea. Dar, pînă cînd a murit, n-am putut să căpătăm nici o explicaţie a disputei financiare dintre noi. Îmi tăiase alocaţia ; n-am suflat o vorbă ; am izbutit să mă descurc şi fără ajutorul ei. N-am auzit niciodată să se fi căit de nedreptatea pe care mi-o făcuse sau s-o fi recunoscut vreodată — afară doar de ceea ce-mi comunicase Harry în taină. Mai tîrziu, cînd ne-am întîlnit, printr-o mare blîndeţe a manierelor şi printr-un respect şi o afecţiune ieşite din comun manifestate faţă de soţia mea, poate că doamna Esmond a avut intenţia de a mă face să înţeleg recunoaşterea tacită a faptului că greşise faţă de mine ; dar ea nu şi-a prezentat niciodată scuze şi nici eu nu i-am cerut s-o facă.

Aşadar, n-am manifestat nici cel mai mic semn de supunere oarbă faţă de mama mea din Virginia şi ani şi ani de zile am trăit total înstrăinaţi unul de altul, iar între soţia mea şi ea s-au schimbat arareori cîteva cuvinte (ca de pildă, vestea naşterii unui copil sau mai ştiu eu ce). După primele noastre necazuri din America în legătură cu Legea timbrului, şi eu am avut nişte necazuri la Londra. Cu toate că în disputa noastră am ţinut cu conservatorii (de fapt în mai toate controversele m-am aflat de partea învinşilor), neavînd nici cea mai mică îndoială că guvernul imperial are pe deplin dreptul de a încasa impozite în colonii, totuşi, ce mi-a venit în timpul disputei ? m-am apucat să public o scrisoare îndrăzneaţă către un deputat din Parlamentul Virginiei, în care discutam atît de liber chestiunea insolenţei obişnuite a ţării mumă faţă de colonii şi exprimam sentimente atît de puţin pe placul celor aflaţi la putere, încît am fost concediat din postul de administrator al birjelor, spre spaima şi groaza unchiului meu pe care nimic şi nimeni de pe lume nu l-a putut face vreodată să-i iubească pe cei căzuţi în dizgraţie. Între timp, ajunsese să simtă o extrem de puternică afecţiune pentru soţia şi băieţelul meu ; dar faţă de mine personal avea un fel de condescendenţă compătimitoare, care întotdeauna m-a amuzat la culme. Din firea lui dispreţuia şi ura sărăcia şi, în schimb,

în egală măsură, îndrăgea succesul și norocul în viață. Orice opinie care se abătea cît de cît de la făgașul obișnuit îl speria și-l șoca și orice mărturisire a adevărului îl făcea să pălească. Probabil că inițial va fi avut oarecare căldură sufletească și dragoste adevărată pentru rubedenii ; pentru că, în ciuda șocurilor înspăimîntătoare pe care i le-am produs, a continuat s-o vadă pe Theo, precum și pe copil (și, chiar și pe mine, dînd cu multă tristețe semne că m-a recunoscut, cînd ne întîlneam) ; și cu toate că felul meu liber de a mă exprima îi frîngea inima, n-a refuzat să-mi vorbească, așa cum făcuse pe vremea primelor diferende dintre noi, ci mă considera ca pe o biată ființă pierdută pentru care nu mai rămînea pe lumea asta nici o speranță de îndreptare ori salvare din afară. Nu-i nimic, trebuia să caut vreo altă cale de a-mi cîștiga existența ; și faptul că tocmai în acest moment Harry mi-a plătit banii pe care mi-i datora, îmi dădea posibilitatea să trăiesc încă vreo cîteva luni, dacă nu chiar ani. O, ciudată nechibzuință prostească a tinereții ! zic eu adeseori. Cum era posibil să îndrăznim să fim atît de săraci și atît de puțin abătuți ?

Cam prin vremea aceea, Alteța Sa de Cumberland, unchiul Majestății Sale regelui, suferi o congestie, căzu din picioare și muri ; și, oricît de ciudat ar părea, decesul lui prilejui o schimbare remarcabilă în soarta mea. Bietul meu Sir Miles Warrington nu lipsea niciodată de la vreo ceremonie de Curte la care se putea înfățișa. Era prezent în toate saloanele, la toate botezurile, balurile și înmormîntările Curții regale. Dacă se întîmpla să cadă la pat vreun prinț sau vreo prințesă, trăsura lui trăgea imediat la scară ; Leicester Fields, Carlton House, Gunnersbury, erau totuna pentru el și acum n-avu liniște pînă cînd nu se duse la înmormîntarea grăsanului de duce. Răci îngrozitor și i se umflă tare gîtul pentru că stătuse cu capul gol în ploaie la ceremonie ; și într-o dimineață, cînd abia aflasem de boala lui, m-am trezit cu un avocat la locuința mea din Bloomsbury care mi s-a adresat cu apelativul „Sir George Warrington".

Acum dispăruseră interesele materiale și grija zilei de mîine. Pe bietul gentleman l-am așezat în pămînt alături de nevîrstnicul său fiu, în cimitirul familiei în

care repauzează atîtea dintre neamurile lui. Micuțul meu Miles și cu mine eram protagoniștii ceremoniei. În fața noastră se înclinau respectuos țăranii de pe moșie, țărăncile ne făceau reverențe, și unii și alții străduindu-se din răsputeri să-și manifeste cele mai frumoase sentimente față de mine. Văduva Warrington și cu fiica ei se retraseră imediat la Bath ; iar eu și cu familia mea, puserăm stăpînire pe casă, pe care o dețin de treizeci de ani încoace. O, dar nu te grăbi prea tare fiule ! Ai un pic de răbdare și curînd voi dormi și cu sub tisele bătrîne de colo și oamenii își vor sălta pălăriile strigînd „Ura" pentru Sir Miles.

Nu-ți vine prea greu și nici nu-ți ia prea mult timp să înregistrezi cronica unei vieți prospere de țară. Registrele administratorului arată că renta era plătită la timp de unii, pe cînd alții erau iertați, ce se cultiva pe moșie, cum se făcea asolamentul culturilor. Cine venea în vizită la noi și cît stătea ; care erau pensionarii soției mele, cum îi doftoricea și cum îi ajuta și cum au murit ; în ce an am fost ales șerif și de cîte ori organizam vînători ; toate acestea sînt povestite în jurnalele casei noastre pe care, dacă vreunii din moștenitorii mei își vor da vreodată osteneala, le vor citi. Nu ne-am putut permite luxul de a păstra casa elegantă din Hill Street pe care o ocupase predecesorul meu ; ne-am luat una mai mică în care însă am cheltuit mai mulți bani. N-am întreținut nici pe departe parada aceea luxoasă (cu livrele, echipaje elegante și argintărie), pentru care fusese celebru unchiul meu ; dar berea din casa noastră era mai tare și poate că și pomenile împărțite de soția mea erau mai generoase decît cele ale ladyei Warrington. Fără doar și poate că aceasta socotea că nu e de loc rău să-i răsfeți pe filistini ; pentru că ne-a pus să plătim cît nu făcea pentru lucrurile pe care ni le-a lăsat în conacul de la țară și eu m-am supus cu zîmbetul pe buze celor mai multe dintre pretențiile ei exagerate. Vai ce valoare extraordinară socotea ea că au ghivecele cu plante din serele ei ! Vai ce preț punea pe clavecinul ăla vechi și răblagit pe care ni l-a lăsat în salon ! Și goblenurile înrămate, executate de talentata Dora și frumoasa Flora, n-ar fi putut să fie evaluate de

lady Warrington la un preț mai mare nici dacă ar fi fost capodopere de ale lui Tițian sau Van Dyke. Dar cu toate că noi am plătit cu atîta generozitate, cu toate că am fost, o pot spune fără să mă laud, cu mult mai buni față de săracii noștri decît fusese ea vreodată, o vreme ne-am bucurat de cea mai proastă reputație în ținut, prin care circulau fel de fel de povești nefavorabile mie. Am crezut că aș putea eventual să iau în Parlament locul ocupat mai înainte de unchiul meu, întrucît îi moștenisem și domeniul; dar am descoperit, nu știu cum, că sînt socotit o persoană cu opinii extrem de primejdioase. Nici prin cap nu mi-a trecut să încerc să mituiesc oamenii. N-am vrut să-mi silesc țăranii de pe moșie să mă voteze la alegerile din 1768. De la Whitehall [1] a venit un gentilom cu buzunarul doldora de bancnote și am constatat că în fața unui asemenea concurent n-aveam nici cea mai mică șansă.

Bon Dieu ! [2] acum că în ceea ce privește lucrurile pămîntești scăpasem de griji — acum că țăranii supuși de pe moșie ne făceau plecăciuni și reverențe cînd ne duceam la biserică — acum că plecam în vizită la prieteni sau prin orașele învecinate în caleașca mare a familiei trasă de patru cai grași — oare nu regretam adeseori sărăcia și căsuța noastră scumpă din Lambeth unde Nevoia bătea atît de des la ușă ? Oare nu-mi era dor să mai fiu iarăși belfer și să jur că traducerile executate pentru librari nu constituiau de loc o robie chinuitoare ? Cînd ne duceam la Londra întreprindeam pelerinaje sentimentale pe la toate locurile frecventate de noi altădată. Aș spune chiar că nevastă-mea își îmbrățișa toate fostele proprietărese. Puteți fi siguri că-i invitam pe toți prietenii din vremurile de demult să împartă cu noi binefacerile noului nostru cămin. Reverendul Hagan și cu doamna lui ne-au vizitat de nenumărate ori. Apariția lui în amvon la B... (unde, după părerea noastră, ținea predici minunate) a produs acolo un adevărat scandal. Ne mai vizita și Sampson, un alt nefericit slujitor al bisericii, și stătea la noi oricît de mult îi făcea

[1] Sediul guvernului și ministerelor la Londra.
[2] Dumnezeule mare ! (fr.)

plăcere. Ne promitea și domnul Johnson să vină, dar de vreo două-trei ori ne-a tot amînat. Pricina era, bănuiesc eu, faptul că acum casa noastră nu mai avea nici un haz. Îmi aduc aminte că și eu tăceam zile de-a rîndul, și mă tem că toanele mele proaste au pus-o adeseori la grea încercare pe femeia cea mai blîndă de pe lume — tovarășa mea de viață. Nu prea îmi plăceau distracțiile în aer liber, și vînătoarea cel mai puțin. A împușca o potîrniche nu mi se părea cîtuși de puțin un lucru deosebit de împușcarea alteia, așa că mă întrebam cum pot unii oameni să petreacă zile de-a rîndul ocupîndu-se cu acest gen de măcel. Poveștile lor cu privire la vînătorile de vulpi începeau la ora patru, cînd se strîngea masa, și continuau pînă la ora supeului. Eu ședeam și ascultam în tăcere ; zi de zi adormeam în același mod ; așadar, cum să te miri că nu mă bucuram de popularitate în rîndurile musafirilor și prietenilor ? A venit și o vreme în viața mea cînd, o dată ajuns pe culmile beatitudinii, mă cam plictiseam de perspectiva care mi se dezvăluia de acolo ; începusem să casc în Paradis și ziceam :

— Cum, asta-i tot ? Adică ce, nu sînt lei care să te muște ? Nu cade nici o picătură de ploaie ? Nu te înțeapă nici un spin din boschetul de trandafiri cînd te așezi jos ? Numai Eva veșnic dulce și tandră și numai smochine drept meniu la micul dejun, la prînz și la cină, de la începutul pînă la sfîrșitul săptămînii ăsteia și a celei următoare și așa mai departe ?

Oare să mă confesez ? Ascultați ! Ei, mă rog, dacă e vorba să-mi deschid sufletul, atunci poftim :

. . . . . .

Și aici lipsesc trei pagini care au fost rupte din manuscrisul lui Sir George Warrington, lucru pe care îngrijitorul ediției de față îl regretă din inimă.

Cunosc atît teoria cît și ritualul bisericii romano-catolice ; dar, întrucît am fost crescut într-o altă credință (și întrucît m-am dovedit sceptic și hetorodox chiar și în privința ei), nu pot să n-o pun chiar și pe cealaltă la îndoială și nu pot să nu mă întreb dacă pînă și catolicii cînd se confesează mărturisesc chiar totul. Oare noi protestanții procedăm vreodată altfel ? Și oare educația i-a făcut pe

aceşti semeni ai noştri să se deosebească atît de mult de noi ? Cel puţin, între noi, nu prea avem obiceiul de a-i bănui pe catolici — fie ei feţe bisericeşti, fie mireni — a fi mai sinceri şi mai deschişi decît sîntem noi. Ceea ce mă aduce înapoi la întrebarea mea — oare există vreun om care să confeseze totul ? Oare fiinţa aceea scumpă de colo îmi cunoaşte întreaga viaţă, pe care a împărţit-o cu mine vreme de treizeci de ani ? Fiinţa aceasta care ori de cîte ori i-am povestit vreun necaz, a fost întotdeauna promptă şi dornică să-mi aline suferinţa cu puterea supremă a blîndeţii ei ; care a stat de veghe cînd eu nu vorbeam şi, dacă mă vedea tăcînd, tăcea şi ea, sau, cu fermecătoarea ipocrizie a femeii arbora un zîmbet şi-şi lua o înfăţişare degajată pentru a mă face pe mine să-mi închipui că nu simte apăsarea nici unei griji, ba chiar mergea pînă acolo încît să evite să pună vreo întrebare pentru a nu tulbura cîtuşi de puţin taina soţului şi stăpînului ei dacă el sugera în vreun fel oarecare faptul că ar dori să-şi păstreze această taină pentru el. O, scumpa ipocrită ! Oare eu n-am văzut-o la rîndul meu ascunzînd micile pozne ale băieţilor de furia tăticului lor ? Oare n-am observat şi eu că ea mai trişează la gospodărie pentru a pune ceva bani deoparte cu care să acopere micile lor cheltuieli nesăbuite ? N-am văzut-o vorbindu-mi cu mutra cea mai nevinovată de parcă n-ar şti că mult respectatul nostru căpitan a avut de a face cu nişte domni de la localul Duke şi că învăţatul nostru cărturar, care îşi face studiile la colegiu, la sfîrşitul anului şcolar avea motive foarte presante de a sta cu uşile zăvorîte (aşa cum e expresia) de teama unor furnizori ai universităţii ? Cu toţii ne ascundem unii de alţii. Cu toţii avem micile noastre secrete. Cu toţii sîntem singuri-singurei. Singuri păcătuim şi, sper eu, singuri ne căim. Scumpa femeie de colo şi-ar da bucuroasă piciorul ca să mă cruţe pe mine de junghiurile podagrei ; dar, cînd mă apucă criza, durerea e în pantoful meu. La sfîrşitul romanului sau piesei, eroul sau eroina se căsătoreşte sau moare şi în felul ăsta s-a sfîrşit cu el sau cu ea, din punctul de vedere al autorului care înalţă urale pentru tinerii căsătoriţi pînă ce diligenţa trece colţul şi nu se mai vede ; sau invers, aduce

dricul şi caii mascaţi şi aruncă bulgări de pămînt peste mormîntul eroului sau eroinei. Dar cînd domnul Random şi domnul Thomas Jones se căsătoresc, asta înseamnă că totul s-a sfîrşit ? Nu mai urmează certuri acasă ? Nu mai umblă prin lume nici o lady Bellaston [1] ? Nu sînt poliţai şi portărei de care să trebuiască să fugi şi să te ascunzi ? Nu mai sînt ispite care să ne domine sau pe care să le învingem noi ? Sirenele au cîntat în urma lui Ulyse multă vreme după căsătoria lui şi peţitorii continuau să mai şoptească la urechea Penelopei şi atît el cît şi ea au avut multe zile obositoare şi plictisitoare de îndoială şi de grijă, aşa cum avem noi toţi. În ceea ce priveşte banii, am scăpat de necazuri prin moştenirea pe care am primit-o. Dar oare *Atra Cura* [2] nu şade îndărătul baroneţilor ca şi îndărătul unor *Equites* [3] ? De obicei prietenii mei din Londra mă felicitau că sînt atît de fericit. Cui nu i-ar plăcea să fie stăpîn pe o casă bună şi pe o moşioară aşijderea ? Dar oare Gumbo poate să trîntească uşa de la intrare în nasul melancoliei sau s-o înece întotdeauna într-o mare roşie de vin de Bordeaux ? Oare doarme mai bine un om care are la dispoziţie douăzeci şi patru de ore pentru a moţăi ? Oare intelectul lui se luminează după ascultarea unei predici rostite de un popă bătrîn şi lipsit de duh ; după trăncănelile şi linguşelile debitate de spiţerul satului ; sau după conversaţia lui Sir John şi Sir Thomas cu doamnele lor, care au străbătut la lumina lunii zeci de mile de noroaie pentru a mînca un jigou fript şi pentru a juca un rober ? E minunat să ai tot felul de furnizori şi de meseriaşi care să te conducă, ploconindu-se, pînă la portiera trăsurii, să ţi se facă loc în primele rînduri la şedinţele tribunalului şi să-ţi vezi soţia — respectiv lady nevastămea — condusă la cină printre cele dintîi doamne invitate ; dar aceste desfătări se mai tocesc cu timpul ; ba chiar au şi unele inconveniente.

Vin la Londra. Îmi arăt limba doctorului Heberden. Îi înşir o listă întreagă de boli.

---

[1] Personaj din *Tom Jones* de Henry Fielding.
[2] Grija sumbră (lat.)
[3] Simpli călăreţi (în sensul : burghezi) (lat.).

— Las-o moartă, scumpul meu Sir George ! zice nesimţitor doctorul. Dureri de cap, toropeală, insomnie, nervozitate, („nu, nu, nervozitate nu ; Sir George are caracterul cel mai blînd din lume, numai că uneori cade pradă melancoliei !“ zice nevastă-mea), insomnie, nervozitate, continuă implacabil doctorul. Scumpă doamnă, ascultaţi-mă pe mine : moştenirea asta l-a ruinat şi nimic de pe lume nu i-ar putea face mai bine decît un pic de sărăcie şi puţină trudă istovitoare.

Nu, e limpede că fratele meu Harry era mult mai potrivit ca prim moşier al ţinutului, bineînţeles cu condiţia ca proprietatea să-i rămînă fiului meu Miles. Scrisorile lui Harry erau pline de veselie şi optimism. Domeniul lui prospera ; avea din ce în ce mai mulţi sclavi negri ; recolta era strașnică ; ajunsese deputat în Parlamentul virginian ; îşi adora nevasta ; dacă ar fi putut să aibă şi un copil, fericirea lui ar fi fost completă. Dacă Hal — şi nu eu — ar fi fost stăpîn al conacului Warrington, s-ar fi bucurat de simpatia şi dragostea întregii ţări ; ar fi fost prim-arbitru la toate cursele, cel mai vesel dintre toţi vînătorii zglobii, *bien venu*[1] la toate conacele de prin împrejurimi unde localnicii nu prea se dădeau peste cap pentru a dovedi că şi faţa mea posomorîtă e agreabilă. În ceea ce o priveşte pe nevastă-mea, toată lumea o simpatiza şi exista un consens de opinii în a o căina — nu ştiu cum Dumnezeu de se răspîndise această veste, însă absolut toată lumea era de acord că o maltratez cumplit şi că din punctul de vedere al geloziei eram întruchiparea lui Barbă Albastră. Vai mie ! De fapt e într-o oarecare măsură adevărat că am avut şi eu multe ceasuri întunecate ; că îmi petrec zile întregi într-o tăcere necurmată ; că pe de altă parte conversaţia zevzecilor şi a ţîngăilor mă irită şi mă scoate din ţîţîni şi că, atunci cînd mi se stîrneşte dispreţul, nu reuşesc chiar întotdeauna să găsesc mijloacele de a-l ascunde, sau mai bine-zis nu reuşeam. Trag nădejde că acum, cu vîrsta, am început să devin şi eu un om mai de treabă şi mai îngăduitor. Pentru că nu-mi place să urlu ca nebunii

[1] Binevenit (fr.)

galopînd în urmărirea unei vulpi, cum îi place domnului căpitan de colo, nu înseamnă neapărat că-i sînt superior ; ba chiar, din punctul ăsta de vedere, recunosc cu toată smerenia că el îmi e superior mie. Soarta i-a hărăzit capacităţi de percepţie pe care mie mi le-a refuzat şi bucurii pe care eu nu le pot înţelege. Dacă eu sînt orb nu înseamnă că lumea trăieşte în beznă. Acuma încerc şi eu să ascult respectuos cînd boiernaşul Codgers vorbeşte despre alergările din ziua respectivă. Mă străduiesc din răsputeri să rîd cînd căpitanul Rattleton povesteşte anecdote cazone de ale lui. Mă apropii de clavecin împreună cu bătrîna domnişoară Humby (vecina de la Beccles) şi fac eforturi să ascult cîntecele vechi pe care le bolboroseşte ea. Mă sacrific chiar pînă într-acolo încît joc şi whist. Oare nu încerc eu să fac faţă tuturor obligaţiilor sociale ? Şi am şi eu dreptul să fiu vorbăreţ şi egocentric pentru că toată dimineaţa l-am citit pe Montaigne.

Cunoscînd influenţele care îl conduceau pe fratele meu, n-am fost surprins cînd i-am citit numele pe lista deputaţilor din Virginia care au declarat că singurul drept de a cere impozite de la locuitorii acestei colonii se află acum şi a fost întotdeauna în mod legal şi constituţional în mîinile Adunării proprietarilor virginieni şi care au solicitat celelalte colonii să facă apel la o intervenţie regală în favoarea drepturilor violate ale Americii. Şi acum, după ce ne stabilisem de trei ani în casa noastră din Anglia, a început să se desfăşoare o corespondenţă între noi şi doamna Esmond. Nevastă-mea a fost cea care (sub cine ştie ce pretext, pe care femeile îl găsesc întotdeauna destul de uşor), a restabilit relaţiile dintre noi. Domnişorul Miles n-a avut de lucru şi s-a îmbolnăvit de vărsat, boală de pe urma căreia şi-a revenit în mod miraculos, fără să-şi piardă nici un pic din frumuseţea lui ; şi cu ocazia însănătoşirii lui, maică-sa i-a scris cea mai drăgălaşă şi mai afectuoasă scrisorică bunicuţei norocosului copilaş. A luat-o cu binişorul şi a dus-o cu zăhărelul prin tot felul de fraze meşteşugite şi smerite şi prin sfioase declaraţii de respect şi bune intenţii. I-a povestit cutare şi cutare amănunte referitoare la geniul

precoce al băieţelului (care ce s-o fi întîmplat ulterior, mă întreb eu, ca să stăvilească dezvoltarea extraordinară a inteligenţei acestui tînăr şi brav ofiţer ?) şi, după cîte bănuiesc, i-a trimis bunicii o buclă din părul scumpetei de băiat, întrucît în răspunsul ei, bătrîna doamnă a confirmat primirea cadoului respectiv. Întrucît venea din Anglia, mă întreb cum i s-a permis acestui obiect să treacă prin vama noastră de la Williamsburg ? Drept răspuns la aceste propuneri de pace şi semne de supunere strecurate în taină, a sosit de la lady Castlewood o scrisoare relativ amabilă. Ea se dezlănţuia teribil împotriva spiritului primejdios ce înflorea atunci în colonii ; se lamenta la gîndul că nefericitul ei fiu umblă în tovărăşia unor oameni care, după temerile ei, nu vor ajunge niciodată altceva decît nişte răzvrătiţi şi nişte trădători. Şi ea nici nu se miră, dacă se gîndeşte bine *cine sînt prietenii şi sfetnicii băiatului.* Cum te-ai putea aştepta de la o nevastă provenită dintr-un mediu *mai mult sau mai puţin de servitori* să manifeste înţelegere pentru persoane de rang înalt şi distins care au la inimă interesele şi onoarea Coroanei ? Dacă monarhia avea să treacă printr-o perioadă grea (întrucît americanii nu prea păreau dispuşi să plătească impozitele şi cereau să li se facă totul gratis), ea ţinea bine minte că familia Esmond — în special tatăl ei, marchizul — fusese întotdeauna credincioasă capetelor încoronate năpăstuite de vremuri. Ea nu ştia ce păreri erau la modă în Anglia (deşi ar fi putut judeca oarecum după exemplul proaspătului lord Chatham [1]). Dar se ruga cel puţin la Dumnezeu s-o învrednicească să audă că unul dintre fiii ei nu se situează de partea *rebelilor.* În anii de mai tîrziu, cînd am ajuns să parcurgem vechile documente de familie din Virginia, am descoperit, legate frumos cu o panglică „Scrisorile primite de la fiica mea lady Warrington". Lady Theo a mea a insistat ca eu să nu le deschid ; şi — sînt convins — adevărul este că aceste scrisori abundau în atît de mare măsură în laude aduse soţului ei încît ea se

[1] William Pitt cel bătrîn.

temea ca nu cumva lectura lor să-mi influenţeze vanitatea.

Cînd doamna Esmond a început să ne scrie, ne informa pe scurt despre Harry şi soţia lui.

„Cele două femei, scria ea, tot îl mai guvernează pe bietul meu băiat în orişice privinţă la Fannystown (cum îi place lui să-şi boteze casa). Bănuiesc că fac economie la bani pentru că am primit nişte relatări despre ospitalitatea lor din care reiese o meschinărie cam neplăcută. Gentlemanul de la Mount Vernon continuă să fie marele său prieten şi Harry votează în Adunarea Proprietarilor cam aşa cum îl învaţă *sfetnicul lui*. De ce o fi aşa chibzuit cu banii n-aş prea şti să spun ; am auzit că dintre cei cinci negri trimişi cu echipajele lui la conacul lordului Bottetourt, numai doi erau încălţaţi. Eu am avut motive să fac economie, întrucît soarta mi-a dăruit doi băieţi pe care am dorit să-i înzestrez, dar el n-are copii, ceea ce firește înseamnă că e scutit de multe necazuri. Deşi, nu mă îndoiesc, Cerul în înţelepciunea lui ne dorește numai binele prin încercările la care ne supune prin copiii noştri. Soacră-sa — adăuga ea în una din scrisori — e cam suferindă de la o vreme. De cînd s-a însurat, bietul meu Harry a devenit o jucărie în mîna acestor două femei viclene care îl fac să execute întocmai dorinţele lor. Nimic, scumpa mea fiică, nu e mai potrivnic decît aceasta înţelepciunii oamenilor şi Sfintei Scripturi. Oare nu sîntem noi învăţaţi că *soţiile trebuie să se supună soţilor lor* ? Dacă ar fi trăit domnul Warrington m-aş fi străduit din răsputeri să mă conformez întru totul acestui sacru precept, socotind că nimic nu-i şade mai bine unei femei decît *smerenia şi supunerea*".

Curînd ne-a parvenit o scrisoare pecetluită cu ceară neagră care ne anunţa moartea bunei şi scumpei noastre Mountain ; inima mi s-a umplut de regrete şi afecţiune la amintirea dragostei ei sincere pentru noi doi cînd eram copii. Harry deplîngea evenimentul în felul său lipsit de ascunzişuri, cu lacrimi adevărate, care pur şi simplu

udaseră scrisoarea. Iar doamna Esmond, referindu-se la această împrejurare scria :

„Fosta mea menajeră, doamna Mountain, de îndată ce a aflat că boala ei e fără scăpare, mi-a trimis vorbă solicitîndu-mi o ultimă întrevedere pe patul de moarte, fără doar şi poate intenţionînd să mă roage s-o iert pentru înşelăciunea de care se făcuse vinovată faţă de mine. I-am trimis vorbă că o pot ierta *în calitate de creştină* şi că nădăjduiesc din adîncul sufletului (deşi mărturisesc că am oarecare îndoieli în această privinţă), că a ajuns la înţelegerea cuvenită a crimei pe care a săvîrşit-o faţă de mine. În schimb consideram că întîlnirea noastră n-ar fi avut nici un rost şi n-ar fi putut să prilejuiască decît animozitate între noi. Dacă ea se căia cu adevărat, *chiar şi în ceasul al doisprezecelea,* încă nu era prea tîrziu şi eu îmi exprimam speranţa sinceră că face acest lucru. Ei bine, dacă vreţi să credeţi, atît de jalnică şi împietrită era firea ei, încît mi-a trimis vorbă prin Dinah, servitoarea mea, căreia îi poruncisem să-i ducă doctorii pentru *sănătatea ei sufletească şi trupească,* că n-are absolut nimic pentru ce să se căiască în privinţa purtării ei faţă de mine şi că doreşte să fie lăsată în pace ! Biata Dinah a împărţit doctoriile negrilor mei şi oamenii noştri le-au luat *cu bucurie* — pe cînd doamna Mountain, lăsată în pace, a decedat de pe urma frigurilor. Vai cîtă perversitate e şi în neamul ăsta omenesc ! Această biată fiinţă a fost prea mîndră ca să-mi primească leacurile şi acum nu mai poate fi ajutată nici de doctorii, nici de doctori. Îmi scrii că micuţul vostru Miles suferă de colici. Leacul *meu* — şi am să te rog să mă anunţi dacă dă rezultate bune — este etc., etc." (şi aici urma reţeta pe care tu n-ai luat-o, o, fiul meu, moştenitorul meu, mîndria mea ! pentru că mama ta iubitoare avea prafurile ei preferate de la propria *ei* mamă, şi bineînţeles că îşi îngrijea cu adevărată religiozitate întîiul născut pentru toate bolile copilăriei. Oare în corespondenţa lor cele două doamne nu schimbau şi cuvinte care să rimeze cu adevărul ? Mă tem că lady Theo a mea nu era de o candoare ireproşa-

bilă ; pentru că altfel cum s-ar fi putut justifica următorul pasaj din una din scrisorile doamnei Esmond) :

„Îmi pare bine să aud că prafurile i-au făcut bine scumpului vostru copilaș. Dacă nu chiar din prima dată, dar din a doua sau a treia oară, ele se dovedesc *aproape infailibile* și au constituit mijlocul binecuvîntat de alinare a suferințelor multor persoane din jurul meu, copii sau vîrstnici, albi sau negri. Îi trimit nepoțelului meu un arc și niște săgeți de ale pieilor roșii. Mă întreb dacă ochii mei bătrîni nu vor avea niciodată prilejul de a-l vedea la Castlewood, și dacă Sir George e chiar atît de ocupat cu cărțile și cu politica lui încît nu-i poate acorda mamei lui favoarea cîtorva luni petrecute în Virginia ? De la o vreme încoace sînt mai tot timpul cam singură. Camera fiului meu e exact așa cum a lăsat-o ; prin dulapuri sînt aceleași cărți ; micul lui hanger și pușca de vînătoare atîrnă deasupra patului, iar portretul tatălui meu străjuiește căminul. Niciodată n-am permis să se schimbe ceva din camera lui sau din a fratelui său. Uneori parcă îi văd pe copii jucîndu-se în preajma mea, după cum adeseori îmi revine în amintire capul iubitului meu tată moțăind în fotoliu. Al meu a ajuns acum aproape la fel de cărunt ca și al tatei. Oare nu voi avea niciodată prilejul de a-mi vedea copiii înainte de a părăsi lumea asta ? Facă-se voia Domnului !"

CAPITOLUL LXXXVI

ACASĂ

UN ASEMENEA APEL din partea mamei noastre era de natură a înmuia chiar și inimi mult mai împietrite decît ale noastre ; așa că am început să discutăm despre o vizită fulger făcută în Virginia și despre posibilitatea închirierii tuturor cușetelor din cabina corăbiei „Young Rachel". Dar întîmplarea a făcut ca băiatul nostru să se îmbolnăvească, și deci, pe de o parte, călă-

toria ar fi fost primejdioasă pentru el, iar pe de altă parte, bineînțeles că maică-sa n-ar fi putut să-l părăsească tocmai atunci ; drept care, în anul respectiv, „Young Rachel" a traversat oceanul fără noi. În anul următor s-a ivit o nouă dificultate întrucît Înălțimea Mea a suferit prima criză de gută (care mi-a dat mult de furcă, dar după aceea, bineînțeles că mi-a limpezit mintea și m-a înviorat sufletește) ; dar acum a intervenit un alt motiv de întîrziere, mult mai trist, din pricina veștilor triste primite din Jamaica. Cam la doi ani după ce ne-am stabilit la conac, scumpul nostru general a revenit de la postul lui, ceva mai bogat în bunuri lumești decît la plecare, dar lovit de o pierdere de care nici o bogăție din lume nu-l putea consola, și după care, de fapt, nici n-a vrut să mai rămînă în Indiile occidentale. Biata mamă a scumpei mele Theo — cel mai bun, mai tandru și mai afectuos prieten pe care l-am avut vreodată (cu o singură excepție) — a murit de friguri în Jamaica. Ultimul ei regret a fost că soarta nu i-a îngăduit să mai apuce să ne vadă copiii și nici pe noi într-o perioadă de înflorire.

— Ea ne vede, deși noi n-o mai vedem ; și îți mulțumește ție, George, pentru că ai fost bun cu copiii ei, zicea domnul Lambert.

După părerea noastră, n-avea să treacă prea mult timp pînă cînd soțul își va regăsi soția. Dragostea lui pentru ea fusese principala fericire și ocupație a întregii sale existențe. A fi despărțit de ea nu părea să mai însemne viață pentru el. Îți făcea pur și simplu milă să-l vezi pe acest om de treabă cînd ședea cu noi. Soția mea, prin înfățișarea ei, prin felul ei de a vorbi și prin gesturile ei, îi aminteau mereu bietului văduv mîhnit de răposata mamă a fetei. Noi ne-am străduit, după modestele noastre puteri, să-i mai alinăm suferințele ; dar, în mod special, micuța Hetty era acum principalul sprijin și cea mai mare consolare pe care o putea găsi sub firmament. După cîte ne spunea generalul, acolo, în Jamaica, ea refuzase nenumărate partide convenabile ; iar la întoarcerea în Anglia, însuși moștenitorul lordului Wrotham își depusese inima la picioarele ei. Dar ea ținea cel mai

mult să rămînă cu taică-su, spunea Hetty. Atîta vreme cît el nu se plictisea de ea, Hetty nu ţinea să-şi găsească un soţ.

— Ba nu, ziserăm noi cînd i se propuse această ultimă partidă bună, lasă-l pe general să stea cu noi, aici la conac, şase luni şi cealaltă jumătate de an poţi să-l ai tu în casa voastră de la Oakhurst.

Dar Hetty declară că taică-su n-o să mai poată suporta Oakhurstul, acum că maică-sa murise ; şi că ea una n-o să se mărite în ruptul capului cu un bărbat doar pentru rangul sau banii lui ! Generalul, cînd discutarăm această problemă, zise pe un ton grav că fata nu manifesta nici cea mai mică dorinţă de a se căsători, poate şi din pricina vreunei dezamăgiri suferite în fragedă tinereţe, despre care ea nu pomenea niciodată ; iar noi, respectîndu-i sentimentele, ne arătarăm la rîndul nostru la fel de secretoşi. Între timp, cumnatul meu, Lambert, căpătase un post de preot la un colegiu de lîngă Winchester şi, firește, o soţie care să-i înfrumuseţeze casa parohială. Noi nu izbutirăm să ne manifestăm o simpatie extraordinară pentru această doamnă, deşi ori de cîte ori ne vizita o tratam cu ospitalitatea cuvenită. *Ea* avea cu totul altă părere decît mine despre hotărîrea bietei noastre Hetty de a rămîne nemăritată. Această doamnă, soţia lui Jack, era o caţă, vorbea ca o moară stricată şi nu se sfia niciodată să spună ce gîndeşte şi nici să se mîndrească într-un mod înfiorător cu iscusinţa ei de a-şi răni fiinţele apropiate.

— Scumpul meu Sir George, îi plăcea ei să declare, eu una i-am spus adeseori scumpei noastre Theo că eu una n-aş suporta ideea de a aveá în casa mea o soră drăguţă care să-i facă ceaiul lui Jack cînd sînt eu sus şi să se învîrtă veşnic pe aici cînd eu sînt obligată să rămîn în bucătărie sau în camera copiilor şi să fie întotdeauna îmbrăcată curăţel, cu ce are ea mai bun, cînd eu probabil trebuie să stau cu mîinile în aluat ca să fac budinci sau plăcintă, dacă nu cumva trebuie să mă îngrijesc de copii. Bineînţeles că am încredere deplină în Jack. Atîta i-ar mai trebui să-l prind uitîndu-se după altă femeie ! Şi tot atîta încredere am şi în Jemima ; dar ei nu se întîlnesc

în casa *mea* cînd sînt eu sus — asta ţi-o garantez ! Şi i-am şi spus-o cumnăţelei mele Warrington.

— Trebuie să înţeleg din asta, zice generalul, că i-ai făcut ladyei Warrington favoarea de a o avertiza să se păzească de sora ei, fiica mea Hester ?

— Da, tăticule, bineînţeles. Datoria e datorie şi femeile sînt femei şi bărbatul e bărbat, lucru pe care eu îl ştiu prea bine. Nu e nevoie să mă înveţe nimeni ! El e cu adevărat bărbat. Orice bărbat tot bărbat rămîne, chiar dacă are aerul de sfînt !

— Dar ai şi tu o soră măritată cu care şedeai cînd fiul meu Jack a avut prima dată fericirea de a te cunoaşte, nu-i aşa ? obiectă generalul.

— Da, bineînţeles că am o soră măritată ; toată lumea o ştie ; şi m-am purtat ca o mamă cu copiii ei, asta e mai presus de orice îndoială.

— Şi oare din cele ce-mi spui ar trebui să deduc că nurii tăi s-au dovedit o ispită covîrşitoare pentru soţul surorii tale ?

— Măiculiţă, domnule general ! Eu zău dacă ştiu cum de-ţi vin pe buze asemenea vorbe de parcă eu aş fi zis vreo ca asta ! strigă doamna Jack, roşie ca racul şi vorbind de parcă se băteau calicii la gura ei.

— Bine, scumpa mea doamnă, dar nu-ţi dai seama că tocmai dumneata ai insinuat aceste lucruri, nu numai în privinţa dumitale ci şi în privinţa celor două fiice ale mele ?

— Aş, nicidecum, nici în ruptul capului, să mor dacă am zis una ca asta ! Şi foarte urît din partea dumitale că mi-o trînteşti aşa în obraz. Dar eu de zis zic că dacă ai o cumnată, mai bine să nu stea cu tine în casă, asta zic ! Şi întrucît lui Theo i se apropie ceasul îi zic şi eu să bage bine la cap ce-i spun. Atîta tot şi lada-n pod.

— Nu cumva ai descoperit, bună mea doamnă, că biata mea Hetty ţi-a furat vreo lingură ? Cînd am venit azi dimineaţă la micul dejun am găsit-o pe fiică-mea singură-singurică şi pe masă erau cred cel puţin vreo douăzeci de tacîmuri de argint.

— Măiculiţă Doamne ! Dar cine a zis măcar un cuvinţel despre linguri ? Ce, i-am băgat eu vină bietei

fete ? Dacă am făcut eu una ca asta mai bine să cad lată, uite aici, pe loc, să mă-nghită pămîntul ! Da' eu nu sînt deprinsă să mi se vorbească în felul ăsta. Şi am observat şi io şi Jack lucru ăsta şi mi-am făcut datoria, atîta tot şi lada-n pod.

La care soţia domnului Jack ţîşni afară din odaie, vărsînd şiroaie de lacrimi.

— Şi cum, femeia asta a avut neobrăzarea să-ţi spună asemenea lucruri tocmai ţie, copila mea ? o întrebă generalul pe Theo cînd aceasta — arătînd cam firavă — se aşeză să-şi bea ceaiul.

— N-a fost zi să nu mi-o spună, de cînd se află aici. Vine şi în camera mea de toaletă ca să-mi ţină predici. Vine şi în camera copiilor şi zice : „E-e ! Eu una n-aş ţine în casă o soră care să mi se tot învîrtă pe lîngă copii, zău aşa !" Vai, şi ce bucurie e să ai rude amabile şi bine crescute, zic eu.

— Bine că măcar biată maică-ta a fost cruţată de plăcerea de a o cunoaşte pe femeia asta, gemu generalul.

— Cu siguranţă că mama noastră i-ar mai fi îndreptat caracterul, tăticule, zice Theo sărutîndu-l.

— Da, draga mea.

Şi acum văd că amîndoi s-au apucat să-şi facă rugăciunile. Dar un lucru trebuie să-l recunoaştem, că a-ţi iubi rudele nu e întotdeauna o sarcină prea uşoară ; şi nici a trăi cu vecinii sau semenii tăi nu e întotdeauna la fel de amuzant. Din comportarea de a doua zi a lui Jack Lambert mi-am putut da seama că nevastă-sa îl pusese la curent cu conversaţia respectivă dar, bineînţeles, prezentîndu-i propria ei versiune. Jack era cam întunecat la faţă, dar nu prea băţos. Era vădit supărat, ceea ce însă nu-i tăiase cîtuşi de puţin pofta de mîncare. Ne-a ţinut o predică de o tîmpenie nemaipomenită, iar micuţul Miles, îmbrăcat din nou în doliu, şedea lîngă bunicul lui, cu mînuţa strînsă în palma vînjoasă a bunului bătrîn.

Avea acesta să rămînă aici şi să vadă de casa noastră cît timp lipseam noi ca să facem vizita în Virginia ? Menajera urma să fie pusă sub autoritatea totală a lui Hetty. Cheile majordomului urmau să-i fi înmînate lui — întrucît domnul Gumbo urma să ne însoţească în călătoria

în Virginia — după părerea mea fără prea multă tragere de inimă ; asta probabil pentru că era legat de doamna Molly prin taina căsătoriei și populase o căsuță din parcul meu cu o sumedenie de gumbișori balaoacheși. Așadar, am lăsat casa noastră în grija bunului nostru general și a fiicei lui ; ne-am dus la Londra și de acolo la Bristol și slugarnicul nostru reprezentant din acel oraș a avut prilejul de a declara că va înălța rugăciuni pentru bunăstarea noastră și de a jura că niciodată nu s-au mai îmbarcat pe vreo corabie odrasle mai frumoase ca ale noastre (între timp pe lîngă Miles mai aveam și un alt prunc). Traversarea Atlanticului a decurs fără nici un fel de primejdie sau întîmplare neplăcută. Ce ciudat era sentimentul pe care l-am încercat debarcînd de pe corabia noastră la Richmond ! Ne așteptau o trupă întreagă de negri și o trăsură ; în apropiere se afla un gentilom călare înconjurat de negri purtînd livrelele familiei noastre ; gentilomul a sărit din șa și s-a repezit să ne îmbrățișeze. A fost o bucurie nespusă cînd l-am putut vedea pe scumpul nostru Hal. Ne-a însoțit pînă la ușa mamei noastre. Ea se afla acolo pe scări pentru a ne ura bun venit ; Theo a îngenunchiat pentru a-i cere binecuvîntarea.

Harry venise cu noi în trăsură pînă în poarta casei mamei noastre dar, după cum spunea, nu voia să strice bucuria generală intrînd împreună cu noi.

— Ea mă primește, recunoscu el, și ne împăcăm relativ bine ; dar pe Fanny e mai înțelept s-o țin departe de ea ; și trebuie să vă asigur că nu se iubesc absolut deloc. Cînd ești liber, George, vino la han să stăm de vorbă. Iar mîine voi avea onoarea de a i-o prezenta lui Theo pe cumnată-sa. Întîmplarea a făcut ca ieri să mă aflu în oraș și să prind de veste că sosește corabia voastră, așa că am așteptat să vă văd. I-am trimis vorbă nevesti-mi printr-un servitor negru, așa că ea o să vină mîine să-i prezinte omagiile cuvenite ladyei Warrington.

După acest scurt discurs de salut, Harry sări jos din trăsură și ne lăsă singuri să dăm ochi cu mama.

De cînd o văzusem ultima dată cunoscusem o mulțime de lume bună și Theo și cu mine ne adusesem omagiile regelui și reginei la Palatul St. James ; și totuși nu avu-

sesem pînă atunci prilejul să vedem vreo persoană mai maiestuoasă decît această femeie care ne-a întîmpinat şi care, înălţînd-o pe soţia mea îngenunchiată în faţa ei, o îmbrăţişă şi o conduse în casă. Era o clădire simplă de lemn, cu o galerie de jur împrejur, aşa cum sînt casele noastre din Virginia ; dar chiar de ar fi fost un palat locuit de o mică împărătească şi încă nu ne-am fi putut bucura de o primire mai politicoasă. Se aflau acolo bătrînul Nathan — încă şi acum pe post de majordom — şi vreo douăzeci de feţe tuciurii de servitori negri care ne urau bun venit, arătîndu-şi şiragurile de dinţi splendizi. Bineînţeles că unii dintre cei pe care-i ştiam după nume de pe cînd erau copii, crescuseră între timp şi, devenind flăcăi şi fetişcane dolofane, nu mai erau de recunoscut ; alţii pe care-i lăsasem cu cîrlionţi negri în cap aveau acum un fel de blăniţă albă de oaie ; iar alţii care se născuseră după plecarea mea, se iţeau pe la uşi cu picioruşele goale şi cu ochii mari holbaţi.

— Eu sînt micul Sip, domnişorule George !

— Eu sînt Dinah, Sir George !

— Eu sînt servitorul domnişorului Miles ! zise un băieţandru în livrea nouă şi cizme lustruite lună.

Pînă la sfîrşitul zilei toţi cei ai casei găsiseră un pretext sau altul pentru a trece pe dinaintea noastră, pentru a ne zîmbi cu gura pînă la urechi, pentru a ne face plecăciuni şi a ne ura bun-venit. Nici nu mai ştiu cîte mese şi ospeţe ni s-au servit. Seara, lady Warrington a trebuit să primească toată mica nobilime din oraşel, şi a reuşit să facă faţă situaţiei cu o graţie desăvîrşită şi cu o încîntătoare bună dispoziţie ; eu, la rîndul meu, am fost silit să strîng mîna cîtorva vechi cunoştinţe — era să spun cîtorva vechi duşmani ; dar între timp moştenisem o avere şi nu mai eram fiul risipitor şi plin de păcate. Vai, dar nu viţelul cel gras, ci o turmă întreagă de viţei graşi au fost jertfiţi în onoarea mea ! Bietul meu Hal a participat şi el la petrecere, dar era cam sumbru şi pleoştit. Maică-sa îi vorbea, dar avea aerul unei regine adresîndu-se unui prinţ răzvrătit, care, deşi e fiul ei, nu a fost încă iertat. Noi doi ne-am strecurat cumva afară şi, părăsind societatea adunată acolo, ne-am dus în camerele

ce mi se rezervàseră ; dar acolo, tocmai cînd începusem şi noi să vorbim mai liber, hopa că apare mama noastră cu o lumînare în mînă şi cu faţa palidă. Oare n-aveam nevoie de nimic ? Oare totul era exact aşa cum ne doream ? Iscodise niţel cu privirea ca să-i vadă pe iubiţii copilaşi care dormeau ca nişte îngeraşi. Vai ce i-a mai mîngîiat şi ce s-a mai bucurat de ei ! Vai cum au fermecat-o aerele de stăpîn ale lui Miles şi gropiţele pe care le făcea micuţa Theo în obrăjori cînd zîmbea !

— Cîna e servită, Sir George. Dacă mîncărurile noastre îţi plac mai mult decît cele de la cîrciumă, Henry, te rog frumos să rămîi la noi la masă.

Vai cîtă deosebire în tonul cu care ni se adresau vorbele de bun venit fiecăruia din noi ! Hal lăsă capul în jos şi ne urmă în încăperile de la parter. O faţă bisericească ceru binecuvîntarea cerului asupra bucatelor de pe masă. Cu destulă iscusinţă şi vorbe meşteşugite atinse subiectul întoarcerii noastre acasă, pomeni de faptul că am străbătut fără primejdie apele adeseori învolburate de vijelie, şi se referi la dragostea şi iertarea care ne aşteptau în palatele Tatălui Ceresc cînd se vor domoli furtunile vieţii.

Iată dar un cleric nou, cu totul diferit de unul sau altul din cei pe care mi-i aminteam din vremurile de demult ; eu personal l-am lăudat, dar doamna Esmond a clătinat din cap. Ea se temea că principiile lui sînt tare primejdioase ; şi se mai temea că şi alţii au adoptat aceste principii primejdioase. Oare eu nu văzusem hîrtia semnată de proprietarii şi negustorii de la Williamsburg cu un an în urmă — familiile Lee, Randolph, Basset, Washington şi altele asemenea !

— Şi, o, dragul meu, ce ruşine pe mine să trebuiască să spun că pe listă se află şi numele nostru — adică al fratelui tău (şi n-aş vrea să mai adaug sub influenţa cui) şi chiar şi a acestui nefericit domn Belman, care aseară a cerut binecuvîntarea cerului.

Dacă atunci cînd am plecat de acasă existau gîlcevi în mica noastră societate colonială, ce însemnau oare ele faţă de vrajba pe care am găsit-o spumegînd ca uraganul cînd m-am întors ? Noi trimisesem în America legea tim-

brului şi fusesem siliţi s-o anulăm. Atunci a trebuit să încercăm o serie întreagă de alte impozite pe sticlă, hîrtie şi cîte şi mai cîte şi să anulăm apoi şi legea privitoare la ele, cu excepţia impozitului pe ceai. De la Boston la Charleston ceaiul se confisca. Pînă şi maică-mea — fiind statornică în credinţa faţă de patrie — a renunţat la băutura ei favorită ; iar biata nevastă-mea ar fi trebuit şi ea să fie privată de băutura ei preferată dacă n-am fi adus cu noi pe corabie o cantitate infimă, pentru propriul nostru consum, şi pentru care a trebuit să plătim la noi în ţară o vamă de patru ori mai mare. În ceea ce mă priveşte, n-aş fi şovăit cîtuşi de puţin să plătesc taxele. Guvernul ţării-mumă trebuia să aibă şi el anumite mijloace de a-şi spori veniturile, pentru că altfel pretenţiile sale la autoritate ar fi fost vane. Coloniile — se zice — erau supuse la multe încercări şi în general terorizate. Eu aş afirma că, dimpotrivă, guvernul patriei era supus la multe încercări şi terorizat (actualmente e doar o chestie de discuţie şi de domeniul istoriei ; noi am încercat să dezbatem chestiunea şi am fost înfrînţi ; iar acum problema este pe de-a-ntregul rezolvată, tot aşa cum e, de pildă, cucerirea Angliei de către normanzi). Şi, mărturisesc că tot timpul, din convingere, bănuiesc, am ţinut partea Angliei în această dispută. În cursul acelei scurte şi nefericite experienţe în domeniul războiului, pe care o avusesem în fragedă tinereţe, strigătul universal înălţat de armată şi de credincioşii autorităţilor era că expediţia domnului Braddock eşuase, iar înfrîngerea şi dezastrul se abătuseră asupra noastră din pricina neglijenţei, egoismului şi lăcomiei tocmai a unei părţi însemnate dintre acei oameni în apărarea cărora se ridicaseră armele împotriva francezilor. Cei din colonii voiau să se facă totul pentru ei, fără ca ei să facă ceva. Încheiau tîrguri oneroase tocmai cu cei care veniseră în chip de cavaleri, ca să-i apere ; nu-şi respectaseră contractele ; făcuseră aprovizionarea trupelor britanice în modul cel mai meschin cu putinţă ; dăduseră atîtea dovezi de întîrziere şi tergiversare pînă cînd trecuse momentul potrivit pentru o acţiune avantajoasă şi pînă cînd survenise catastrofa care, mai mult ca sigur, nu s-ar fi produs dacă

n-ar fi fost la mijloc reaua lor voinţă. Ce strigăte de bucurie au răsunat şi cîte ovaţii pentru marele ministru britanic care plănuise şi realizase cucerirea Canadei! Monsieur de Vaudreuil zicea pe bună dreptate că această cucerire a constituit semnalul dezertării coloniilor nord-americane de la îndatoririle lor de supuşi ai Marei Britanii; iar lordul Chatham, după ce a făcut tot ce a putut pentru a îndeplini prima parte a planului, a contribuit mai mult decît oricare alt englez la desăvîrşirea lui. Coloniile se dovedeau nesupuse şi el îi aplauda pe rebeli. Cîte zeci de mii de oameni şovăielnici au fost fără doar şi poate încurajaţi de el la rezistenţă! Era un general care spunea unei armate răsculate:

— Dumnezeu să-l apere pe rege! Oşteni, aveţi dreptul să vă răzvrătiţi!

Aşadar, nu e de mirare că i-au înălţat o statuie în cutare oraş şi i-au expus portretul în altul; iar ici-colo au spînzurat în schimb efigia miniştrilor şi guvernatorilor. Pentru oraşul nostru Williamsburg din Virginia nişte deştepţi n-au avut de lucru şi au pus mînă de la mînă pentru a aduce un portret al lordului, şi încă în ţinuta unui orator roman care perorează în For şi cu degetul îndreptat spre palatul Whitehall, ba chiar spre fereastra unde a fost decapitat Carol I! Era o alegorie elegantă şi un frumos compliment adresat unui om de stat britanic! Aud însă că portretul lordului a fost executat după un bust, fiind aşadar făcut fără ştirea lui.

Adevărul e că patria mea e Anglia, şi nu America sau Virginia; şi deci sînt — sau mai de grabă am fost — de partea englezilor în această dispută. Întotdeauna simpatiile mele se îndreptaseră către patrie, acolo unde sînt astăzi un cetăţean oarecare şi un mic proprietar, membru al aristocraţiei; dar dacă soarta mea ar fi fost să fiu plantator de tutun şi să trăiesc pe malurile rîului James sau Potomac, fără doar şi poate că părerile mele s-ar fi schimbat. De exemplu, cînd mi-am vizitat fratele în casa lui nouă de pe plantaţia cumpărată de el, am constatat că şi el şi soţia lui manifestau o la fel de statornică credinţă pentru America, cum dovedeam şi noi pentru Anglia. Ne-am mai ciorovăit noi un pic în această pri-

vință — parcă cine nu făcea la fel în vremurile acelea agitate ? — dar discuția noastră s-a desfășurat fără pică sau ură ; nici noua mea cumnată nu ne-a putut împinge la ceartă, deși s-a străduit din răsputeri cînd eram împreună, precum și cînd îi ținea predici soțului ei la culcare — lucru în privința căruia nu am nici cea mai mică îndoială din partea unei gospodine atît de tipice cum era ea. Dar noi aveam încredere atît de deplină unul în celălalt, încît pînă și obligațiile lui Harry față de soția lui nu l-au putut determina să se certe cu fratele său. Mă iubea de demult, încă de pe vremea cînd cuvîntul meu era lege pentru el ; și acum încă mai susținea că și el și orice gentilom virginian din tagma lui își păstrează credința față de coroana britanică. Războiul încă nu se declarase și gentilomii de opinii diferite se arătau destul de curtenitori unii cu alții. Ba chiar, la banchetele publice și la ceremonii, lumea toasta în mod ostentativ încă și atunci pentru rege ; iar Adunarea fiecărei colonii, deși se pregătea pentru întrunirea Congresului, deși se împotrivea tuturor încercărilor autorităților patriei de a impune noi taxe și impozite, striga cît o ținea gura că-l iubește pe rege, Tatăl nostru, și adresa apeluri patetice acestui patern suveran să-i îndepărteze din preajma lui pe sfetnicii răuvoitori și să asculte glasul cumpătării și rațiunii. Pînă în ultimul moment, micii proprietari din Virginia s-au dovedit o clasă serioasă, disciplinată și aristocratică, animată de cel mai puternic simț al propriei ei demnități și poziții în societate. În zilele din urmă, și aflîndu-mă mai aproape de patrie, am auzit vorbindu-se de fraternizare și de egalitate. Printre oamenii mari din a noastră Lume Veche n-am văzut niciodată un gentleman care să țină mai mult la demnitatea lui și să și-o susțină mai frumos decît domnul Washington ; nu — nici măcar regele împotriva căruia a ridicat el armele. În ochii tuturor nobililor de la Curtea Franței care s-au alăturat cu bucurie cruciadei împotriva noastră și care s-au răzbunat astfel pentru pierderea Canadei, marele șef american apărea întotdeauna ca *anax andron* [1] și ei recunoșteau că nici măcar

[1] Regele bărbaților (apelativul lui Agamemnon în *Iliada* de Homer) (gr.)

în palatul de la Versailles nu puteai găsi o persoană mai bine ca el.

Cu toate că se certau cu Guvernatorul, gentilomii care alcătuiau Adunarea proprietarilor întreţineau încă relaţii amicale cu el şi chiar se arătau de o curtenie plină de demnitate. Cînd sosi lordul Bottetourt şi îşi instală curtea la Williamsburg cu multă pompă şi maiestate, veni să-l viziteze toată mica nobilime, inclusiv doamna Esmond ; iar la moartea lui, lordul Dunmore, care-i urmă şi care-şi aduse cu el familia elegantă, se bucură de un tratament cum nu se poate mai respectuos din partea micii noastre aristocraţii, în particular, deşi pe plan oficial Adunarea şi Guvernatorul erau în război.

Certurile acestea sînt de domeniul istoriei şi pe mine personal mă privesc numai în măsura în care proprietarii noştri, fiind convocaţi în ziua de 1 martie a anului următor sosirii mele în Virginia, s-a stabilit să facem cu toţii o vizită în capitala noastră şi să prezentăm omagiile noastre Guvernatorului. De la nefericitul mariaj al lui Harry, doamna Esmond nu-şi mai îndeplinise această obligaţie, deşi mai înainte fusese aproape deprinsă cu ea ; dar acum că sosise în colonie fiul ei mai mare, mama era de părere că trebuie neapărat să-l vizităm pe Excelenţa Sa guvernatorul, şi poate că, de fapt, nici nu ne părea chiar aşa de rău să scăpăm din micul nostru Richmond pentru a ne bucura de desfătările unei capitale de provincie. Doamna Esmond angajă, şi încă fără să se uite la bani, cea mai bună casă ce se putea găsi la Richmond — pentru ea şi pentru familia ei. Acum că eu eram bogat, generozitatea ei devenise de-a dreptul ciudată. A trebuit în repetate rînduri să mă amestec (pînă şi bătrînii ei servitori mirîndu-se ca şi mine de schimbarea survenită în modul ei de viaţă) şi s-o rog să nu se mai arate chiar aşa culantă. Dar ea zise cu blîndeţe că pe vremuri avusese motive să fie econoamă, motive care acum nu mai existau. Harry avea destul, slavă Domnului, dat fiind că îşi luase o asemenea nevastă, scoasă din odăiţa menajerei. Deci, dacă acum avea chef să se arate niţel mai darnică, de ce ar fi trebuit să şovăie ? Doar nu i se întîmpla în fiecare zi să aibă în preajmă pe scumpa ei

noră și pe iubiții nepoței (se îndrăgostise de toți trei și îi răsfăța cît putea și cît se lăsau ei răsfățați). Și pe urmă, în ce privește vremurile de demult, e sigur că n-o putem acuza de prea mare *risipă ;* și cred că asta a fost singura aluzie pe care a făcut-o la neînțelegerile pecuniare dintre noi. Așadar, își îmbrăcă personalul în hainele cele mai bune și își aduse pe mare de la Castlewood cele mai bune vinuri, tacîmuri și mobile, cheltuind din gros, și își mai aduse și rochia în care se măritase sub domnia regelui George al II-lea, iar noi ne împăunam foarte tare cu gîndul că trăsura noastră e cea mai frumoasă din toate, afară doar de caleașca Excelenței Sale ; mai mult decît atît, l-am angajat pe Signor Fornicalo, majordomul Excelenței Sale, pentru a supraveghea seria de banchete care s-au dat în onoarea mea ; și într-o lună de zile s-au pus la fiert și la copt în bucătăriile noastre mai multe bunătăți decît se consumaseră în gospodăria respectivă în toți anii scurși de la plecarea din casă a celor doi frați (sau cel puțin așa afirmau servitorii noștri). Atît de mare era influența lui Theo asupra mamei mele, încît pur și simplu a convins-o, în anul acela, s-o primească în casă pe cumnata mea Fanny, soția lui Hal care, la drept vorbind, ar fi fost mai bucuroasă să rămînă pe plantație decît să dea ochii cu doamna Esmond. Dar, încrezîndu-se în făgăduiala de amnistie a lui Theo, Fanny (pe care o vizitasem în repetate rînduri în casa ei), veni la oraș și-i făcu o plecăciune doamnei Esmond și obținu iertarea ei. Eu unul însă mărturisesc că, decît să fiu iertat în modul în care a fost iertată ea, aș prefera să mor sau să fiu persecutat pînă-n pînzele albe.

— Le știi pe astea; draga mea ? zise doamna Esmond arătînd frumoasele ei aplice de argint. Fanny le-a lustruit de multe ori cînd stătea la mine la Castlewood. Și bănuiesc că Fanny își mai amintește și de rochia asta, nu ? Biata ei mamă se îngrijea de ea. Întotdeauna am avut cea mai mare încredere în Mountain.

Acesta a fost momentul cînd în ochii lui Fanny s-au aprins fulgere de mînie, dar mama noastră care a ier-

tat-o nu le-a observat — ei, cum tocmai ea era să le observe ?

— A, nu, ea a fost pentru mine o adevărată comoară ! reluă cucoana. Mi-ar fi fost de-a dreptul imposibil să-mi îngrijesc băieţii ca să-i scap cu viaţă de bolile pe care le-au avut dacă mama ta n-ar fi manifestat un devotament atît de admirabil. Domnule colonel Lee, permite-mi te rog, şă-ţi prezint pe nora mea lady Warrington. Uite că vine Excelenţa Sa. Fiţi binevenit, my lord !

Şi prinţesa noastră execută în faţa lordului una dintre acele reverenţe de care era atît de mîndră ; dar ori văd într-adevăr pe cîţiva dintre cei de faţă zîmbind, ori poate că numai mi se pare.

— Pe legea mea, doamnă, zice domnul Lee, dar de pe vremea contelui Borulawski n-am mai văzut o reverenţă atît de elegantă ca a dumneavoastră.

— Şi, rogu-vă, my lord, cine era contele Borulawski ? întrebă cucoana.

— Era un nobil care se bucura de mari favoruri din partea Maiestăţii Sale regelui Poloniei, răspunse domnul Lee. V-aş putea ruga, doamnă, să mă prezentaţi distinsului dumneavoastră fiu ?

— Dînsul este Sir George Warrington, zise mama arătîndu-mă pe mine.

— Iertaţi-mă, doamnă, mă refeream la căpitanul Warrington, care se afla lîngă domnul Wolfe cînd a murit acesta. Aş fi fost mulţumit să-i împărtăşesc soarta numai să mă fi aflat în preajma lui.

Şi, focosul Lee se repezi la Harry, îi strînse mîna cu respect şi-i făcu vreo cîteva complimente care, cel puţin pe mine mă determinară să-l iert pentru impertinenţa din ultima vreme ; pentru că iubitul meu Hal străbătu cu un aer mohorît apartamentul mamei sale în vechea lui uniformă a celebrei unităţi pe care a părăsit-o.

Ne întîlnisem de multe ori, severa noastră mamă neputîndu-ne împiedica, aşa că dragostea aceea instinctivă care ne lega şi pe care nimic n-o putea distruge avu prilejul să se exprime liber. Fiind cu totul diferiţi unul de celălalt în ocupaţiile, gusturile şi părerile noastre — întrucît el ducea o viaţă vioaie, activă, sportivă, plină de

eforturi şi de distracţii în aer liber, pe cînd eu mă înfundam între cărţi şi-mi petreceam vremea într-o languroasă autocontemplare — totuşi sentimentul dintre noi aproape că depăşea dragostea pentru femei. Tocmai acest lucru mi l-a mărturisit bietul Hal, în ceea ce-l privea, şi în maniera lui deosebit de simplă, cînd am plecat fără soţiile noastre sau fără altă escortă afară doar de cîţiva negri rămaşi la conac, şi am petrecut împreună o săptămînă la Castlewood.

Doamnele nu se prea iubeau între ele. O cunosc destul de bine pe lady Theo a mea ca să-mi dau seama dintr-o privire sau două dacă simpatizează sau nu pe altă reprezentantă a distinsului ei sex. Toată capacitatea mea de convingere sau de comandă dă greş cînd e vorba de a schimba părerile acestei fiinţe încăpăţinate. Tot aşa şi în privinţa lui Fanny : o întîlnisem în casa ei şi în alte case. Îi păstram amintiri afectuoase din vremurile de demult şi dădeam crezare deplină protestelor vehemente şi jurămintelor înlăcrimate ale bietului Hal că, pe Hercule, persecuţiile mamei noastre îl determinaseră s-o ia de nevastă. El nu putea să rămînă cu braţele încrucişate şi să vadă o biată fiinţă chinuită în felul acela, fără a-i veni în ajutor ; Dumnezeule mare, asta ar fi fost de-a dreptul cu neputinţă pentru el ! Zic, aşadar, că eu am crezut toate astea ; drept care am simţit pentru cumnata mea nu numai sinceră compătimire ci şi o simpatie de dată foarte veche ; şi totuşi, nu-i puteam oferi afecţiune ; şi, ca răspuns la izbucnirile pasionate ale lui Hal care-i lăuda frumuseţea şi vrednicia, precum şi la întrebările lui pline de curiozitate dacă nu o socot perfecţiunea întruchipată, eu nu puteam rosti decît palide complimente şi vagi aprobări, cu toate că simţeam cum îl dezamăgesc pe bietul meu prieten înflăcărat, şi blestemam în sinea mea toată acea revoltă împotriva flateriei şi falsităţii care mă apucă uneori nebuneşte. De ce să nu zic şi eu : „Da, dragul meu Hal, nevastă-ta e o minune ; cîntă ca o privighetoare, are un păr de naiadă şi un trup de sirenă“, aşa cum aş fi putut spune dacă, din politeţe, mai trăgeam niţel de adevăr, în dreapta şi în stînga ? De ce

să nu pot şi eu să-i fac pe placul cutărui vecin sau cutărei rubedenii cu minte de păsărică, aşa cum am auzit-o de mii de ori pe Theo, născocind tot felul de vorbuliţe amuzante cu care să-şi umple conversaţia, în timp ce eu şed în faţa lor mut şi posac ? Zic că era un păcat că n-am găsit mai multe cuvinte de laudă pentru Fanny. Am fi putut s-o lăudăm, ar fi trebuit să ne fie simpatică. Lady Warrington a mea cu siguranţă că ar fi trebuit s-o simpatizeze, pentru că ea ştie să fie ipocrită, pe cînd eu nu. Şi iată această fiinţă tînără, drăguţă, graţioasă ca o nimfă, cu ochi negri o frumuseţe — şi nouă nu ne păsa de ei cum nu ne păsa de două porumbiţe negre ! La Warrington, soţia mea şi cu mine, cînd ne prefăceam că ne depănăm amintirile şi făceam schimb de impresii, ne complimentam reciproc cu multe farafastîcuri pentru frumuseţea cumnatei noastre. Vai ce ochi frumoşi ! O, da ! Şi ce gropiţă dulce în bărbie ! *Ah, oui !* Şi ce picioruşe delicate ! Ca de chinezoaică ! Unde o să găsim noi la Londra nişte papucaşi aşa de mici cum îi trebuie ei ? Şi, o dată epuizate aceste complimente, ştiam amîndoi că nu ne place Fanny nici cît negru sub unghie ; ştiam amîndoi că ne e antipatică. Ştiam că o ur... Ei bine, ce ipocrite sînt femeile ! Din multe părţi ne ajungea la urechi faptul că fratele meu îmbrăţişase cu mult zel noua atitudine antibritanică şi că e un apărător dîrz al aşa-ziselor drepturi şi libertăţi americane.

— Asta numai pentru că şi-a vîrît ea coada, draga mea, îi spuneam eu soţiei.

— Dacă aş fi zis eu lucrul ăsta sînt sigură că m-ai fi ocărît, îmi răspundea rîzînd lady Warrington.

Şi chiar am şi început s-o ocărăsc pe dată şi i-am spus că e o mare ticăloşie din partea ei s-o suspecteze pe noua noastră cumnată ; şi ce drept avem noi să facem una ca asta ? Dar, iarăşi zic, o cunosc pe madam Theo atît de bine încît ştiu că o dată ce a apucat să-şi formeze o prejudecată împotriva cuiva, în căpşorul ăla al ei, nu i-o mai poţi scoate nici cu toată puterea cavaleriei sau infanteriei regelui. Jur că nimic de pe lume — absolut nimic — n-ar fi putut-o determina să creadă că Harry nu e sub papuc.

Ei bine, aşadar, ne-am dus împreună la Castlewood fără cucoanele noastre şi am sălăşluit în casa aceea veche, sumbră şi dragă, unde fuseserăm atît de fericiţi şi unde eu, cel puţin, fusesem atît de morocănos. Era iarnă şi era sezonul de vînat raţe sălbatice, aşa că Harry se duse la rîu şi împuşcă zeci dacă nu sute sau grămezi de gîşte de luncă, pe cînd eu rămîneam în biblioteca bunicului printre cărţoaiele vechi şi mucegăite pe care le îndrăgisem atît de tare în copilărie — parcă le văd şi acum odihnindu-se în poala unui băieţel aşezat la rîndul lui pe genunchii unui domn bătrîn cu părul alb coliliu. Îmi citeam cărţile preferate ; dormeam în vechiul meu pat din fosta mea cameră — după cum spunea, mama păstrase toate cu religiozitate, aşa cum le lăsasem în ziua în care am plecat în Europa. Mă trezea ca şi pe vremuri glasul vesel al lui Hal. Ca toţi oamenii cărora le place să cutreiere meleagurile, era deprins să se scoale devreme ; venea şi mă trezea şi se aşeza la piciorul patului şi parfuma aerul cu prima lulea fumată în dimineaţa aceea, în timp ce servitorii negri puneau pe foc butuci mari cît toate zilele. O, ce vreme fericită ! Bătrînul Nathan îmi vorbise despre bolţile meşteşugit ascunse unde erau depozitate încă de pe vremea strămoşilor sticle de rom şi de vin de Bordeaux. Avusesem noi griji, gîlcevi, lupte, evenimente triste, dezamăgiri ; dar acum cînd şedeam acolo împreună, eram din nou băieţii de altădată. Meditînd iarăşi la vremurile acelea parcă mă simt şi acum un băieţel.

Nefericitul acela de impozit pe ceai, singurul dintre impozitele cerute coloniilor, pe care guvernul patriei se hotărîse să-l menţină, a fost întîmpinat cu reavoinţă în întreaga Americă. E adevărat că în patrie plăteam un şiling la fiecare livră, pe cînd de la Boston la Charleston nu ceream decît trei peni ; dar, era o chestiune de principiu şi impozitul a fost refuzat de provinciile nord-americane, care de fapt s-au arătat îndîrjite în hotărîrea lor de a plăti cît mai puţin cu putinţă. La Charleston, corăbiile cu ceai au fost descărcate şi proviziile aduse au fost depozitate în magazii. De la New York şi Philadelphia vasele au fost trimise înapoi la Londra. La Boston (unde

exista o forţă armată pe care locuitorii o mobilizau mereu) unii patrioţi, cu feţele vopsite şi în general deghizaţi în indieni, s-au urcat pe bordul corăbiilor şi au aruncat în apă încărcătura socotită primejdioasă. Aşa a fost aţîţată mînia Tatălui nostru alb împotriva acestui oraş de huligani în straie arătoase. În Camera Comunelor a fost introdus celebrul proiect de lege cu privire la portul Boston ; portul a fost închis şi vama mutată la Salem. Charta provinciei Massachusetts a fost anulată ; şi — temîndu-se pe bună dreptate să nu se ivească tulburări pentru reprimarea cărora tribunalele coloniale ar fi putut eventual să acţioneze cu părtinire — Adunarea proprietarilor a hotărît că persoanele puse sub acuzare pentru acte de violenţă şi de rezistenţă armată, pot fi deferite spre judecare fie curţilor de justiţie din Anglia, fie celor dintr-o altă colonie. Dacă astfel de acte au aprins flăcările în întreaga Americă, pe de altă parte e sigur că ele au stîrnit şi furia tuturor oamenilor din ţara noastră, animaţi de sentimente bune. Aş fi putut foarte uşor să-l condamn pe domnişorul Miles Warrington, în vîrstă de cinci ani, la o bătaie cu biciul, iar el ar fi plîns, şi-ar fi dat jos pantalonaşii şi s-ar fi supus ; dar dacă aş încerca să-l pedepsesc într-un mod similar pe căpitanul Miles din Regimentul de dragoni al prinţului (chiar dacă o merita din plin) ? Mi-ar smulge din mînă băţul părintesc şi mi-ar trage nişte palme zdravene de mi-ar sări toată pudra din perucă. Dumnezeule mare ! Tremur numai la gîndul unei controverse ! Cu alte cuvinte el *şi-ar afirma independenţa ;* şi dacă, zic eu, cred că Parlamentul patriei avea dreptul să perceapă impozite din colonii, recunosc că noi am adoptat mijloace foarte viclene, foarte impertinente, foarte supărătoare şi, în primul rînd, foarte ineficace, pentru a ne susţine revendicările.

Lordul Dunmore, devenit guvernator al Virginiei la moartea lordului Bottetourt, a început să-mi manifeste multă prietenie curînd după sosirea mea în colonie, fiind doritor să trăiască în termeni buni cu toată mica noastră nobilime. Faptul că mama mea era de o stricteţe nemaipomenită în loialitatea ei faţă de suveranul Angliei, nu constituia nici o taină pentru el ; de fapt ea flutura stea-

gul regelui în orice societate se afla şi vorbea atît de tare şi de răspicat încît pînă şi Randolph [1] şi chiar şi Patrick Henry [2] rămîneau muţi în faţa ei. Excelenţa Sa mi-a mărturisit, rîzînd, că tocmai nedezminţita reputaţie a doamnei Esmond ca supusă credincioasă a coroanei britanice l-a determinat să acorde favorurile sale fiului ei mai mare.

— Din patrie am primit cele mai proaste referinţe cu putinţă în privinţa dumitale, mi-a spus lordul. Mi-a şoptit o păsărică — ba ce zic eu, Sir George ! chiar mai multe — că eşti animat de principii cum nu se poate mai primejdioase. În plus eşti şi prieten cu domnul Wilkes şi cu consilierul Beckford. Nu sînt foarte sigur dacă nu cumva ai trecut şi pe la mînăstirea Medmenham. Ai trăit în preajma unor actori, poeţi şi a tot felul de alţi oameni ce duc o viaţă destrăbălată. Am fost avertizat împotriva dumitale, domnule, şi te găsesc...

— Nu chiar atît de negru cum am fost descris, l-am întrerupt eu zîmbind pe lord.

— Pe legea mea, mi-a răspuns acesta, dacă-i voi spune lui Sir George Warrington că mie mi se pare un gentilom foarte inofensiv şi cuminte şi liniştit, şi că pentru mine e o mare uşurare să pot sta de vorbă cu el în mijlocul tuturor acestor politicieni cu gura cît o şură ; în mijlocul tuturor acestor avocaţi care nu mai încetează să vorbească gălăgios despre Grecia şi Roma ; în mijlocul acestor moşieri virginieni care tot timpul îşi afirmă lealitatea şi respectul ameninţîndu-mă totodată cu pumnul — sper că nimeni nu trage cu urechea la conversaţia noastră, mi-a zis lordul zîmbind mehenghi, şi sper că nimeni nu va transmite în patrie opiniile mele.

După ce părerea proastă despre mine a fost înlăturată din mintea lordului, cînd a ajuns să mă cunoască mai îndeaproape, ne-am apropiat tot mai mult unul de altul, pe zi ce trecea ; şi, în special între doamnele din familia lui şi cele din familia mea s-a legat o strînsă prietenie — sau cel puţin între ele şi nevastă-mea. Soţia lui Hal, primită amabil la mica curte provincială, ca toate

[1] *Peyton Randolph* (1721—1779), membru al unei familii de fruntaşi virginieni.

[2] Conducător al războiului american pentru independenţă, a trăit între 1736 şi 1799.

celelalte lady, n-a izbutit deloc să-şi cîştige popularitatea acolo, din pricina tonului politic aprins şi vehement pe care-l adopta. Cu aceeaşi duşmănie ataca toate măsurile luate de guvern. În ce fel erau blînde aceste măsuri ? Ea susţinea că perfidul guvern britanic nu face decît să pregătească o capcană şi că aşteaptă doar momentul potrivit ca să poată făuri lanţuri încă şi mai apăsătoare pentru nefericita Americă. Erau oare furioşi ? De ce nu se ridicau toţi cetăţenii americani, de ce nu-şi afirmau drepturile ca oameni liberi şi de ce nu se purtau cu guvernatorii, ofiţerii şi soldaţii britanici tot aşa cum trataseră şi ceaiul Companiei Indiilor Răsăritene ? Pe de altă parte, maică-mi îi făcea plăcere să-şi exprime la fel de franc opiniile, ba chiar să-i bage pe gît Excelenţei Sale sfaturile ei, cu o volubilitate care ar fi putut să-l oboseaască pe acest reprezentant al suveranului britanic. Chemaţi Miliţia populară ! Cereţi întăriri, cereţi trupe noi de la New York, din ţară, de peste tot ! Închideţi Capitoliul ! (Trebuie să recunoaştem acest sfat a fost urmat) şi băgaţi la închisoare toate căpeteniile acelor ticăloşi de membri ai Adunării proprietarilor.

Astea erau recomandările pe care i le făcea doamna Esmond zi de zi guvernatorului, atît prin viu grai, cît şi în scris. Şi dacă nu numai proprietarii, ci şi nevestele proprietarilor ar fi putut să fie deportate, întemniţate şi pedepsite, am impresia că acest Brutus feminin nu s-ar fi împotrivit cîtuşi de puţin unei asemenea sentinţe.

CAPITOLUL LXXXVII

NU SE MAI CÎNTĂ „DUMNEZEU SĂ-L OCROTEASCĂ PE REGE"

OARE CE LEGE PERVERSĂ a Soartei o fi aceea care mă pune veşnic în minoritate ? Dacă s-ar propune o lege pentru predarea acestui regat pretendentului la tronul Romei sau Sultanului, sau pentru supunerea regatului la

religia noului suveran, ea ar putea foarte bine să fie adoptată, întrucît cu siguranţă că eu aş vota împotriva ei. În provincia mea de baştină, Virginia, am constatat că şi aici, ca de obicei, sînt în contradicţie cu toată lumea. Patrioţii m-au declarat Conservator (aşa cum de fapt afirmam şi eu că sînt). În schimb, conservatorii m-au denunţat imediat că aş fi un primejdios republican. Cu siguranţă că vremurile îşi ieşiseră cu totul din matcă. O, soartă blestemată ! nici nu împlinisem un an de şedere în Virginia şi doream să mă aflu iarăşi pe malurile rîului Waveney ! Dar lucrurile păreau în general atît de tulburi încît n-o puteam lăsa pe mama, femeie singură, să dea piept cu eventualitatea războiului şi a dezastrului ; pe de altă parte, nici ea nu voia în ruptul capului să părăsească ţara într-o asemenea conjunctură ; dealtfel, un bărbat tare de înger n-ar fi făcut-o. La masa Excelenţei Sale, stropită din belşug de vinul de Bordeaux al Excelenţei Sale, foarte mulţi supuşi credincioşi ajunseseră la un acord unanim asupra acestui punct şi acelaşi jurămînt fusese înălţat de nenumărate ori cu nenumărate pahare pline în mînă. Noi Cavalerii aveam să ne strîngem rîndurile în jurul ei ; şi, în asemenea vremuri, guvernatorul nostru vorbea ca cel mai viteaz dintre viteji.

Ei, acum trebuie să recunosc că, dintre toate cunoştinţele mele din Virginia, doamna Esmond era cea mai consecventă. Lumea noastră bună venise în număr mare la Williamsburg ; şi mulţi dintre membrii înaltei societăţi îşi propuseră să ofere un bal în onoarea Excelenţei Sale soţia guvernatorului, cînd ne parveni vestea legii cu privire la portul Boston. Adunarea Proprietarilor adoptă imediat o moţiune indignată de protest împotriva acestei măsuri a Parlamentului britanic şi proclamă o zi solemnă de post şi smerenie în întreaga ţară şi de rugăciuni solemne adresate cerului pentru a împiedica un război civil echivalent cu o catastrofă. Între timp, deoarece invitaţia adresată ladyei Dunmore fusese lansată şi acceptată, domnii căzuseră de acord ca balul să aibă loc în seara stabilită, iar oamenii să înceapă să-şi pună cenuşă în cap şi să umble în pînză de sac abia cîteva zile mai tîrziu.

— Un bal ! zise doamna Esmond. Să mă duc eu la un bal dat de o ceată de răzvrătiți care o săptămînă mai tîrziu au de gînd să insulte în mod public pe Maiestatea Sa ? Mai bine mor !

Drept care le scrise gentilomilor ce serviseră drept vornicei cu acest prilej pentru a le spune că dată fiind starea de primejdie ce amenința America, ea una nici cu gîndul nu se gîndea să ia parte la un bal.

Care nu i-a fost surprinderea așadar cînd, la prima ei ieșire în oraș, în lectică, s-a trezit aclamată de o sută de oameni, atît albi cît și negri care strigau „De trei ori ura pentru doamna !", „Fii binecuvîntată mylady !"

Nu încăpea îndoială că acești oameni își imaginaseră hotărîrea ei de a nu se duce la bal ca izvorînd din patriotismul de virginiană.

Însă doamna, ca să nu lase posibilitatea nici unei urme de îndoială, își scoase capul pe fereastra lecticii și strigă cît o ținea gura : „Dumnezeu să-l ocrotească pe rege !"

Oamenii strigară și ei „Dumnezeu să-l ocrotească pe rege !"

Pe vremea aceea toată lumea striga „Dumnezeu să-l ocrotească pe rege !"

În seara cînd urma să aibă loc petrecerea respectivă, bietul meu Harry, ca deputat și ca unul dintre inițiatorii banchetului, își îmbrăcă tunica roșie din uniforma armatei lui Wolfe (pe care avea s-o schimbe atît de curînd cu o uniformă de o cu totul altă culoare) și se duse la bal cu madame Fanny. Lady Warrington și umilul ei servitor, fiind străini în țara respectivă și, chipurile, englezi, au căpătat permisiunea cucoanei să participe la serata de care ea bineînțeles s-a ținut departe. Am avut onoarea să joc contradanțul cu acea lady de la Mount Vernon, pe care am găsit-o o parteneră foarte vioaie, drăguță și amabilă ; dar mă văd silit să spun că laudele pe care i le-a adus soția mea au fost primite cu dinții cam încleștați de maică-mea, atunci cînd lady Warrington s-a apucat să relateze evenimentele serii respective. La urma urmei, de ce n-a putut Sir George Warrington să danseze cu lady Dunmore sau cu fiicele ei, sau cu oricare altă

persoană în afară de doamna Washington ? Fără doar şi poate colonelul avea o părere atît de bună despre el personal şi despre soţia lui, încît, firește, o considera doamna cea mai de vază din tot salonul ; şi ea care îl mai ţinea minte de pe vremea cînd era un pîrlit de măsurător de drumuri plătit cu o liră pe zi ! Ei bravo ! Trufia acestor parveniţi de provincie nu mai cunoştea nici o limită. Iar cît despre domnul respectiv, favorurile cu care-l copleşea lordul Dunmore i se urcaseră fără îndoială la cap. Eu unul nu ştiu mare lucru despre trufia domnului Washington, ştiu doar că buna mea mamă nu putea fi făcută nici în ruptul capului să ţină fie la el, fie la vreun lucru ce-i aparţinea.

N-o încînta faptul că el s-a dus la bal, după cum n-a încîntat-o nici conduita adoptată de el trei zile mai tîrziu, cînd s-a stabilit ceremonia aceea de doliu, post şi smerenie, şi cînd Washington a asistat la serviciul religios oficiat de noul nostru capelan. Cucoana invită în ziua aceea la masă pe domnul Belman, precum şi diverse notabilităţi ale coloniei. Clericul se scuză că nu poate veni. Madame Esmond scutură din cap şi zise că treaba lui ce face. Banchetul oferit de ea fu o adevărată paradă ; în seara aceea făcu o iluminaţie *a giorno* în toată casa pe cînd restul oraşului se cufundase în beznă şi tristeţe ; ea îl rugă pe domnul Hardy, unul dintre aghiotanţii Excelenţei Sale, să cînte „Dumnezeu să-l ocrotească pe rege". Lumea de afară, adunată pe stradă asculta, crezînd probabil că face parte din cine ştie ce serviciu religios patronat de Cucoană ; dar apoi ea ceru să se cînte „Loveşte bine, armată britanică !" pe care tînărul gentleman revenit din Europa, şi cu mintea foarte simplă, începu să-l execute ; tocmai atunci din stradă se înălţară ţipete şi o piatră mare cît toate zilele aruncată de mîna cine ştie cărui răzvrătit căzu drept în castronul cu punci aşezat în faţa mea, stropind toată sufrageria noastră cu conţinutul lui.

Neînfricata mea mamă se duse la fereastră. Parcă o văd şi acum, trupul ei mic cum nu se poate mai drept şi rigid, stînd în picioare, cu capul sfidător, întinzînd în faţă braţele pline de dantele, şi avînd drept fundal stelele

sclipitoare. Cînta refrenul „Loveşte bine, armată britanică ! Loveşte bine !“ Mulţimea din faţa gardului vuia de strigăte şi ţipete : „Tăcere ! Ruşine ! Retrăgeţi-vă !“, dar ea nu era persoana care să se retragă.

— Mai aruncaţi cu pietre dacă îndrăzniţi ! strigă micuţa doamnă vitează.

Şi, într-adevăr, ne-am mai fi putut trezi şi cu alte pietre dacă nişte domni care ieşeau din hanul Raley nu s-ar fi împotrivit mulţimii.

— N-aveţi voie să insultaţi o lady, strigă un glas pe care mi se păru că-l recunosc.

— Ura pentru domnul colonel ! Ura pentru domnul căpitan ! Să trăiască Înălţimea Voastră ! strigă mulţimea de pe stradă.

Şi aşa fură potoliţi duşmanii.

Maică-mea, protestînd împotriva faptului că se terminase toată agitaţia, insista ca domnul Hardy să mai cînte un cîntec, dar el zîmbi mînzeşte şi spuse :

— Zău că nu-mi prea place să am un asemenea acompaniament cînd îmi dau drumul la glas.

Şi aşa luă sfîrşit concertul din seara aceea ; deşi trebuie să spun că, noaptea tîrziu, cîţiva răzvrătiţi reveniră şi o speriară de moarte pe biata mea nevastă, spărgînd toate ferestrele noastre de la faţadă. „Loveşte bine, armată britanică !“ cam depăşise măsura ; cucoana ar fi trebuit să se mulţumească doar cu „Dumnezeu să-l ocrotească pe rege !“

Miliţia fu instruită, se turnară gloanţe, se pregătiră rezervele de muniţii, se născociră şi se puseră în aplicare planuri viclene pentru zădărnicirea dispoziţiilor Maiestăţii Sale ; dar bineînţeles „Dumnezeu să-l ocrotească pe rege !“ era strigătul înălţat pretutindeni.

Dacă eu le aduceam gentilomilor patrioţi vreo obiecţie în sensul că :

— Bine, dar planul vostru este o uneltire care duce la separaţie ; vă atrageţi mînia inevitabilă a celei mai mari puteri din lume !

Răspunsul pe care-l căpătam întotdeauna era :

— Nu intenţionăm cîtuşi de puţin să obţinem o separaţie, nimeni nu ne întrece în privinţa loialităţii ; ne mîndrim cu numele de supuşi britanici — etc., etc.

În pivniţe se îngrămădeau butoaiele cu pulbere, fitilul era întins, dar domnul Fawkes[1] nu înceta încă să adreseze petiţii respectuoase regelui şi Parlamentului britanic şi nu avea nici cea mai mică intenţie rea ! E adevărat că atunci cînd vorbeam de puterea ţării noastre îmi închipuiam că ea nu şi-o va exercita ; că nu se aştepta cîtuşi de puţin să vină de hac la trei milioane de conaţionali de-ai ei, pe propriul lor teritoriu cu cîteva batalioane, vreo cinci-şase generali din Bond Street[2] şi cîteva mii de mardeiaşi năimiţi din Germania. Ca şi cum noi am fi vrut să insultăm cele treisprezece colonii, precum şi să le supunem, aşa ne-am apucat să aţiţăm împotriva lor aceste hoarde de prusaci şi pe ucigaşii din colibele indienilor. Oare marea noastră dispută nu urma să fie efectuată fără *tali auxilio*[3] al *istia defensoribus*[4] ? A, e uşor, acum că sîntem înfrînţi, să privim harta marelui imperiu ce a fost smuls din mîinile noastre şi să arătăm că n-ar fi trebuit să-l pierdem. Statul Long Island ar fi trebuit să extermine armata lui Washington ; el n-ar fi trebuit să iasă niciodată din fortul de la Valley Forge, decît ca prizonier. Sudul era ca şi al nostru după bătălia de la Camden, dacă nu s-ar fi amestecat într-un mod absolut de neconceput comandantul şef de la New York care a paralizat pur şi simplu eforturile singurului general britanic capabil — după cum s-a manifestat în cursul războiului — băgîndu-l în acel prăpădit *cul-de-sac*[5] de la York Town de unde n-a mai putut ieşi decît înfrînt, şi căzut în prizonierat. Vai, de-am mai fi avut măcar o săptămînă ! Măcar o zi ! Măcar o oră de întuneric sau de lumină ! Recitind istoria campaniilor noastre din America, de la nefericitul lor început pînă la sfîrşitul lor lipsit de glorie, acum cînd avem putinţa de a urmări mişcările inamicului şi situaţia lui precum şi a noastră, parcă văd cum o înaintare, un marş, ar fi putut să-i aducă pe duşmani în puterea noastră, fără nici un mijloc de împo-

---

[1] Aluzie la *Guy Fawkes* (1570—1605), protagonist al „complotului butoiului de pulbere" (5 noiembrie 1605).
[2] Stradă elegantă din Londra.
[3] un asemenea ajutor (lat.)
[4] acestor apărători (lat.)
[5] fundătură (fr.)

trivire şi ar fi putut schimba toată soarta bătăliei. Dar aşa orînduise providenţa, şi hotărîrile ei au fost numai spre bine, aşa cum ne putem da seama acum fără putinţă de tăgadă, pentru binele ambelor imperii, ca marea republică apuseană să se separe de noi ; şi bravii soldaţi care luptau de partea ei, şi mai presus de toţi neînfricatul şi eroicul lor şef, au avut gloria de a înfrunta şi de a înfrînge nu numai militari cu experienţă, deprinşi cu războiul şi bine echipaţi şi aprovizionaţi, ci şi mizeria, frigul, foamea, disensiunile, trădarea din sînul propriei lor tabere, unde totul s-ar fi putut duce de rîpă dacă n-ar fi existat flacăra aceea pură şi nestinsă a patriotismului ce ardea fără încetare în pieptul eroicului lor conducător. Cîtă statornicie, cîtă mărinimie, cîtă perseverenţă surprinzătoare în lupta împotriva Soartei ! În faţa inamicului, Washington nu s-a arătat nici mai bun, nici mai viteaz decît sutele de oameni care luptau alături de el sau împotriva lui (cine n-a auzit nenumăratele rîsete batjocoritoare la adresa lui „Fabius“ [1] izbucnind în mod obişnuit din gura rebelilor săi căpitani ?), dar în calitate de căpetenie a unei naţiuni cu arma în mînă şi luptîndu-se cu tot felul de fracţiuni divergente, Washington se dovedise calm în mijlocul unei conspiraţii, senin cînd dădea piept în mod deschis cu inamicul din faţa lui şi cînd îşi combătea duşmanii ascunşi, care încercau să-l lovească pe la spate ; Washington insufla ordine şi curaj trupelor înfometate şi îmbrăcate în zdrenţe ; suferea pînă în adîncul inimii de pe urma nerecunoştinţei, dar nu manifesta niciodată furie şi era întotdeauna gata să ierte ; neînfricat cînd pierdea bătălia ; mărinimos cînd o cîştiga şi mai sublim ca oricînd în ziua aceea în care şi-a depus sabia victorioasă şi a cerut cu noblеţe permisiunea de a se retrage — iată într-adevăr o persoană care merită admiraţie şi respect ; o viaţă fără pată, o celebritate fără cusur. *Quando invenies parem* ?[2] În lucrarea aceea de proporţii

[1] *Fabius Cunctator Maximus* (m. 203 î.e.n.), comandant roman celebru pentru tactica hărţuielilor şi a întîrzierii bătăliei decisive în războaiele contra cartaginezilor.

[2] Cînd îţi vei afla perechea ? (lat.)

mai vaste pe care am plănuit-o, și pe care parțial am și scris-o, în privința acestui mare război, sper că am înfățișat în mod just personalitatea celui mai mare conducător al războiului. Și asta datorită simplei puteri a respectului pe care-l impuneau virtuțile sale ieșite din comun. Cu tînărul domn Washington, cunoscut în adolescența mea, n-am avut onoarea să fiu în termeni prea buni ; deși fratele meu, avînd un caracter mult mai deschis și mai afectuos decît mine, îi fusese întotdeauna prieten apropiat în tinerețe, cînd erau pe picior de egalitate, precum și ulterior, cînd generalul era, așa cum mărturisesc și socot, superiorul întregii omeniri.

Am menționat cred acel spirit de contradicție din firea mea, și poate și din a fratelui meu, care — cine știe cum — ne-a aruncat pe amîndoi tocmai în tabăra unde n-aveam ce căuta nici unul nici celălalt în cursul conflictului care a urmat și care de aci înainte s-a transformat într-o furtună cu o durată de cinci ani, pînă cînd țaramumă s-a arătat dispusă a-și recunoaște înfrîngerea. De fapt Harry ar fi trebuit să fie *Tory*, iar eu *Whig*. Teoretic, părerile mele erau de nuanță mult mai liberală decît cele ale fratelui meu care, în special după căsătorie, devenise ceea ce nababii noștri indieni numesc un Bahadoor — o persoană ceremonioasă, maiestuoasă, care impune respectul. De exemplu, cînd lordul Dunmore vorbea despre eliberarea negrilor pentru a-i convinge astfel să vină să lupte sub steagul regelui, Hal a propus să fie spînzurat guvernatorul, precum și Gardiștii negri (cum îi numea el) pe care Excelența Sa îi luase cu arcanul la armată.

— Dacă dumneavoastră, domnilor, luptați pentru libertate, ziceam eu, atunci cu siguranță că și negrii au voie să facă la fel.

La care, Harry urlă amenințînd cu pumnul :

— Măgari și porci ! Dacă întîlnesc vreunul din ei o să moară de mîna mea !

Și maică-mea era de părere că această idee a unei rebeliuni a negrilor constituia o crimă abominabilă, un adevărat paricid, de o ticăloșie cum nu se mai întîmplase vreodată să se manifeste în nefericita ei țară. Ea cel puțin era mai conservatoare decît fratele Hal. Ea voia ca negrii,

ca și albii, să se supună autorităților existente ; în schimb Hal nu era în stare să admită dreptul la libertate decît pentru albi.

Ca o dovadă în sprijinul celor susținute de ea, doamna Esmond și chiar și Harry subliniau un exemplu din familia noastră, în persoana domnului Gumbo. După ce și-a obținut din partea mea libertatea — drept răsplată pentru admirabila afecțiune și credință pe care mi-o dovedise în vremuri de restriște — la întoarcerea sa în Virginia Gumbo nu mai era același oaspete bine-venit în vechiul lui sălaș, printre slugile maică-mi. Era liber, pe cînd ei nu erau ; era, ca să zic așa, un focar de rebeliune. Dealtfel și el își dădea niște aere grozave în mijlocul lor, făcînd pe protectorul și pe omul important. Se lăuda cu prietenii lui din Europa („în țara de baștină" cum zicea el) și cu cele ce făcuse el pe acolo, izbutind să se înconjoare de cei ai casei, care stăteau și-l ascultau cu gura căscată de admirație. În schimb Sady, servitorul lui Hal, care a plecat din proprie inițiativă în America, nu era liber. Iată deci o sursă de pizmă între el și domnul Gumbo și de bătălii în cadrul cărora amîndoi practicau nobila artă a boxului și a loviturilor cu capul, învățată de ei la Marybone Gardens și la Hockley-in-the-Hole. Și, dealtfel, Sady nu era singura persoană pizmașă ; mai toate slugile mamei încetaseră să-l mai aibă la stomac pe signor Gumbo, din pricina aerelor pe care și le dădea.

În casa noastră de la Castlewood, s-a produs o adevărată rebeliune. A avut loc o ceartă între mine și maică-mea întrucît eu firește că mi-am apărat omul. Mica gîlceavă s-a potolit curînd ; dar era limpede că Drapelul Insurecției trebuia îndepărtat din casă ; așadar, am hotărît ca domnul Gumbo și cu soția lui să plece înapoi în Europa.

Nevastă-mea și cu mine ne-am fi întors bucuroși împreună cu el, Dumnezeu ne e martor, întrucît băiatul nostru se cam vestejea și își pierdea puterile pe zi ce trecea, ba, mai mult decît atît, trăind într-un ținut mlăștinos, s-a mai îmbolnăvit și de friguri ; dar cam pe vremea aceea Theo aștepta un bebeluș (fiul nostru Henry) și pe deasupra știa că eu promisesem că rămîn în Virgi-

nia. Aşadar, ne-am înţeles să ne trimitem în parohie cele două odrasle ; în schimb, cînd i-am propus lui Theo să plece, ea mi-a răspuns că locul ei este alături de soţul ei, că în Anglia taică-su şi cu Hetty vor avea grijă de copiii noştri ; şi nu m-a lăsat nici o clipă să văd măcar o lacrimă în ochii ei în timp ce făcea pregătirile pentru expedierea micuţilor. Îţi mai aduci aminte de acea epocă, doamnă, şi de tăcerea ce domnea în jurul măsuţelor de lucru în timp ce erau preparate pentru voiaj teancurile de cămăşuţe ? Îţi mai aduci aminte de vizitele făcute noaptea pe furiş la pătuţurile copiilor cînd încă nu plecaseră ? Şi de momentul îngrozitor al despărţirii, cînd barca noastră cu slugile şi copiii înainta spre corabie, iar tu stăteai în picioare pe ţărm ? Dacă prinţul moştenitor ar fi plecat în acea călătorie şi încă n-ar fi putut să fie mai bine aprovizionat şi pregătit. Unde mai e, domnule, ceasul Tompion pe care ţi l-a dat bunica ? Şi cum ai putut să supravieţuieşti cutiilor de prăjituri cu care ţi-a umplut buna doamnă cabina ?

Corabia care i-a transportat în Anglia pe copilaşii bietei Theo a adus înapoi la întoarcere pe reverendul Hagan şi pe lady Maria care, cu maximum de smerenie posibilă, a preferat să renunţe la titlul ei de noblеţe şi să accepte să trăiască în colonie (care nu mai avea să fie multă vreme colonie) sub numele mai simplu de doamna Hagan. Pe vremea cînd eram în graţiile lordului Dunmore, rămînînd vacantă o parohie bunicică din ţinutul Westmoreland, guvernatorul i-a dat-o rubedeniei noastre care şi-a făcut apariţia în Virginia tocmai la timp ca să-l boteze pe băieţelul nostru Henry, şi să ţină cîteva predici cu privire la starea de lucruri de atunci — tare tulbure şi întunecată — cu toate că madam Esmond o proclama splendidă, minunată. Cred că lady Maria a cîştigat inima Cucoanei prin insistenţa cu care rămînea în urma ei la ieşirea din odaie.

— E adevărat că tatăl meu, fratele dumneavoastră, era conte, zicea ea, dar dumneavoastră ştiţi prea bine că sînteţi fiică de marchiz, aşa că nici prin cap nu-mi trece să încerc a avea prioritate faţă de dumneavoastră !

Atît de tare o îndrăgi Cucoana pe nepoata ei, încît îi permise chiar şi lui Hagan să citească piese — printre

altele și umilele mele compoziții — și fu aproape silită să recunoască meritele incontestabile ale tragediei *Pocahontas*, pe care preotul nostru o recita cu un zel și un foc extraordinar.

Hal și cu nevastă-sa veneau cam rar pe la Castlewood și la Richmond cînd erau la noi capelanul și cu soția lui. Fanny se purta cam țeapănă și aspră cu Maria și chicotea și rîdea ciudat în prezența ei și în mod repetat îi amintea de vîrsta ei, spre uimirea mamei noastre, care adeseori întreba dacă a existat vreo pricină de sfadă între nepoata și nora ei ? În asemenea împrejurări, eu făceam pe surdomutul și adeseori mă înduioșa foarte tare aerul de mielușel blînd cu care îndura doamna mai vîrstnică persecuțiile născocite de celelalte. Lui Fanny îi plăcea grozav s-o tortureze în prezența soțului ei (care, bietul băiat, din fericire n-avea nici el habar de istoria mai timpurie a soției lui) și cealaltă își suporta chinul tresărind cît mai rar și cît mai puțin perceptibil sub șfichiuirile biciului. Uneori eu încercam s-o țin de rău pe doamna Harry și o întrebam dacă nu cumva e din neamul pieilor roșii, de vreme ce-și torturează atît de înfiorător victimele.

— Dar oare eu n-am suportat destule torturi în viața mea ? zicea tînăra doamnă avînd aerul că e absolut hotărîtă să se răzbune pentru fiecare rană pe care i-o făcuse cineva pînă atunci.

— Ba nu, ziceam eu, ai fost crescută în *wigwam*-ul nostru și nu-mi aduc aminte decît de purtări frumoase și amabile.

— Amabile ! strigă ea. Nici măcar unul dintre sclavi n-a fost cîndva tratat ca mine ! Loviturile care rănesc cel mai tare sînt adeseori tocmai acele care nu sînt trase anume. Oamenii care mă urăsc nu sînt aceia pe care i-am rănit.

Mă gîndeam la micuța Fanny cum era ea în vremea copilăriei noastre — tăcută, zîmbitoare, gata oricînd să alerge și să ne facă pe plac, îndeplinindu-ne toate rugăminții, și am început să mă mîhnesc pentru bietul meu frate care-și luase să crească la sînul lui această ființă vicleană.

CAPITOLUL LXXXVIII

YANKEE DOODLE VINE ÎN TÎRG [1]

ÎN VREMEA CÎND ERA DOMINION britanic, America ne slujea printre altele drept refugiu pentru păcătoşii noştri. În afară de delincvenţi şi de slujitorii aserviţi nouă pe care-i deportam în coloniile de acolo, noi mai debarcam pe ţărmurile lor şi odraslele noastre neastîmpărate sau fiii fără drept de moştenire, pentru care ţaramumă era insuportabilă din pricina desfrîului, disperării şi portăreilor. Şi întrucît domnul Cook [2], în cursul călătoriilor sale le-a dăruit insularilor nou descoperiţi animale englezeşti (şi alte specimene de civilizaţie europeană), aveam şi noi grijă să trimitem în colonii exemplare din *oile noastre negre* pentru a paşte acolo cît puteau mai bine şi pentru a-şi înmulţi nepreţuita lor rasă. Poate că şi eu personal m-am făcut oarecum vinovat în această privinţă ocupîndu-mă de găsirea unei parohii americane pentru vrednicul Hagan, soţul rubedeniei mele — sau cel puţin m-am făcut vinovat în măsura în care, deoarece nu-i puteam găsi o slujbă în Anglia, ne-am bucurat să-l expediem în Virginia şi să-i dăm în colonii o pernuţă în amvon în care să poată bate cu pumnul. El s-a purtat acolo ca un gentleman onest şi brav, fără îndoială ; şi-a îndeplinit foarte bine datoria faţă de enoriaşi, precum şi faţă de rege ; în această privinţă nu şi-a făcut cîtuşi de puţin de rîs ocrotitorul, adică pe mine. Asta tot îmi spunea madam Theo cînd i-am destăinuit mustrările de conştiinţă pe care le aveam în această privinţă şi mi-a arătat, după cum îi era şi îi este obiceiul, că purtarea mea în această chestiune, ca şi în toate celelalte, e dictată de cel mai elevat principiu al moralităţii şi al onoarei. Dar oare în ţara de baştină i-aş fi încredinţat lui Hagan parohia noastră şi l-am fi ales oare pe el şi pe preoteasa lui ca să poarte de grijă sufletelor enoriaşilor noştri ? Mă tem că nu. Eu nu m-am îndoit niciodată de sinceritatea

[1] Cîntec foarte popular în timpul Războiului american de independenţă.

[2] Căpitanul *James Cook* (1728—1779), navigator şi explorator englez.

pocăinței verișoarei noastre ; dar mă tem că, în taină, m-am bucurat cînd a venit să și-o manifeste mai concret în sălbăticiunea aceea. Și toate acestea le spun mărturisindu-mi totodată trufia și greșeala. De două ori, cînd aveam cea mai mare nevoie de înțelegere și prietenie, această bună Maria mi-a venit în ajutor. Propriile ei greutăți și le-a îndurat cu mult curaj și a alinat necazurile altor oameni cu admirabilă afecțiune și devotiune. Și totuși eu, și unii dintre ai mei (dar Theo nu), o priveam încă de sus. O, ce rușine, să ne fie rușine pentru trufia noastră !

Biata mea lady Maria nu era singura persoană din familie care urma să fie dată la o parte din calea celorlalți și expediată în pustietatea Americii. Întrucît în țara de baștină a luat bani cu împrumut, a furat și a comis înșelăciuni pînă cînd n-a mai putut să mai înșele pe nimeni și nici să mai împrumute sau să mai fure de la cineva, onorabilului domn William Esmond i s-a oferit un loc la New York. Și atît nobilul său frate cît și regescul său stăpîn doreau din toată inima să nu-l mai vadă în viața lor. Cînd au început tulburările, am aflat cîte ceva despre individ și despre activitatea lui de la noul domiciliu. Oriunde se ducea avea drept *avant couriers* [1] minciunile și ticăloșiile. Lordul Dunmore m-a informat că domnul Will a declarat în mod public că domeniul nostru de la Castlewood ne aparține doar atîta vreme cît fratele său are chef să ni-l lase ; că taică-său, din considerație pentru doamna Esmond, sora vitregă a lordului Castlewood, îi dăduse domeniul drept posesiune viageră și că el, William, duce tratative cu actualul lord Castlewood pentru a-și răscumpăra proprietatea ! Dar noi aveam actul autentic în casa de bani de la Castlewood și, în afară de asta, îl înregistrasem cu toate formele legale la notariatul din Williamsburg. Așadar n-aveam nici o grijă în această privință. Conta însă intenția ; drept care, atît Hal cît și cu mine am făgăduit că de îndată ce-l vom întîlni pe domnișorul William, îl vom sili să confirme această nostimă istorioară. În schimb cred că nu e nevoie să descriu

[1] Crainici, vestitori (fr.)

aci pe larg sentimentele și expresiile manifestate de doamna Esmond cînd a aflat vestea.

— Cum ? Taică-meu, marchizul de Esmond, era va să zică un mincinos ? Și va să zică eu sînt o escroacă, ha ? a strigat maică-mea. Și cînd oi muri eu vrea să pună mîna pe proprietatea băiatului meu ?

Prima ei pornire a fost să-i scrie nu numai lordului Castlewood din Anglia, ci chiar și Maiestății Sale regelui la palatul St. James ; n-am putut-o împiedica decît asigurînd-o că toate cunoștințele domnului Will îl știau cît de mincinos e și că în cazul nostru nici n-am fi putut să ne așteptăm să se arate atît de inconsecvent încît să spună adevărul. Nu peste multă vreme, am aflat despre el că e unul dintre cei mai zgomotoși loialiști de la New York, că a ajuns căpitan și, curînd după aceea, maior al unui corp de voluntari care își ofereau serviciile oricui s-ar fi arătat dispus să-i angajeze în toate celelalte colonii și se proclamau gata oricînd să moară pentru țara-mumă.

Nu puteam sta într-o casă unde nu mai rămăsese nici o fereastră întreagă așa că, închizînd obloanele locuinței aceleia nefericite pe care o închiriase la Williamsburg, doamna Esmond a părăsit micuța capitală a provinciei și familia mea s-a reîntors la Richmond ; și acest oraș fusese părăsit de membrii Adunării (dizolvate). Căpitanul Hal și cu soția lui s-au înapoiat relativ devreme pe plantația lor ; iar eu, fiind cam supărat de întorsătura pe care o luau evenimentele, îmi împărțeam timpul între familia mea și cea a guvernatorului nostru, care se declara întotdeauna nerăbdător să se bucure de sfaturile și tovărășia mea. Existau între noi acute deosebiri de vederi în domeniul politic, dar deocamdată nu se stîrnise nici o ceartă personală. Chiar și după dizolvarea Adunării noastre (ai cărei membri și-au mutat sediul într-un han și au ținut acolo acea celebră întrunire la care, după cîte cred, s-a propus pentru prima dată ținerea unui congres al tuturor coloniilor), membrii cei mai îndîrjiți ai opoziției au rămas buni prieteni cu Excelența Sa, se bucurau de ospitalitatea lui și îl însoțeau în excursii de plăcere. După încheierea sesiunii, mica nobilime a plecat pe la casele ei și a ținut întruniri în ținuturile respective ; și întrucît și adunările din majoritatea celorlalte provincii au fost dizol-

vate la fel de brusc, pretutindeni s-a ajuns la convingerea că ar trebui să se țină un Congres General. Philadelphia fiind orașul cel mai mare și mai important de pe continentul nostru, a fost ales drept loc de întrunire ; și au început acele celebre conferințe care n-au constituit decît o mînioasă predoslovie a războiului. Ne aflam încă în stadiul lui „Dumnezeu să-l ocrotească pe rege" ; încă ne mai adresam tronului umilele noastre petiții ; dar cînd m-am dus să-l vizitez pe fratele meu Harry la Fanny's Mount (noua lui plantație nu era departe de a noastră, dar se afla mai spre rîul Mattaponi și ne despărțea ținutul Rappahannock), el plecase de dimineață călare să-și vadă de niște treburi ; după-amiaza s-a întîmplat să ies și eu călare și unul dintre grăjdari mi-a spus că stăpînul s-a îndreptat spre restaurantul Willis ; l-am urmat și eu, fără să mă gîndesc la nimic rău. Și pe un tăpșan nu departe de Willis, tocmai cînd ieșeam din pădure, l-am întîlnit pe căpitanul Hal care era călare și înconjurat de vreo treizeci și ceva de oameni de la țară, înarmați cu ceea ce apucase fiecare — sulițe, coase, puști de vînătoare, flinte ; iar căpitanul Hal, împreună cu vreo doi-trei tinerei de nădejde drept ofițeri în subordinea lui, făcea instrucție cu oamenii.

În momentul în care m-am apropiat, chipul lui Hal a căpătat o expresie stranie.

— Prezentați arm ! strigă el (și armata încercă să execute salutul cît se pricepu mai bine). Domnule căpitan Cade, ți-l prezint pe fratele meu, Sir George Warrington.

— Ca rudă a dumitale, domnule colonel, zise persoana căruia i se spusese căpitan, acest gentilom este bine-venit între noi.

Drept care îmi întinse mîna.

— Și... și ca prieten credincios al Virginiei, zise Hal împurpurîndu-se la față.

— Da, domnilor, facă-se voia Celui de sus, am zis eu.

La auzul acestor vorbe, regimentul a strigat din toată inima de trei ori ura pentru colonel și pentru fratele lui. O dată instrucția terminată, ofițerii ca și trupa propuseră deplasarea la localul Willis pentru împrospătarea forțelor, dar colonelul Hal le-a spus că în după-amiaza aceea nu poate bea cu ei, așa că am pornit împreună spre casă.

— Şi aşa, Hal, te-am prins cu mîţa-n sac ! i-am spus.

M-a privit cu asprime.

— Mă tem că alte mîţe zgîrie mai rău. Ăsta e sfîrşitul inevitabil, George. A propos, să nu cumva să-i sufli vreo vorbă Cucoanei, adăugă el.

— Dumnezeule mare ! am strigat. Vrei să spui că împreună cu nişte indivizi ca aceia pe care i-am văzut acolo, tu şi cu prietenii tăi aveţi de gînd să vă luptaţi cu naţiunea cea mai mare şi cu armata cea mai bună din lume ?

— Bănuiesc că o să mîncăm o bătaie straşnică, zise Hal, şi asta e o realitate. Dar, pe de altă parte, George, adăugă el cu zîmbetul lui dulce şi blînd, sîntem tineri şi o bătaie-două nu poate să ne strice. Tu ce zici Dolly, javră bătrînă ce eşti, n-o să ne facă bine ? adăugă el şfichiuindu-l în joacă pe cîinele bun la toate, care alerga pe lîngă el.

N-am încercat să-l conving (încercări zadarnice de acest fel făcusem de multe ori mai înainte) de felul cum privesc britanicii chestiunea, cu mult mai multă dreptate, după părerea mea. El era deprins să-mi măture toate argumentele zicînd :

— Toate bune, măi frăţioare, vorbeşti ca un englez şi ţi-ai legat soarta de căruţa ţării tale, după cum mi-am legat-o şi eu de căruţa ţării mele.

La un asemenea argument mărturisesc că nu există răspuns şi altceva nu le rămîne adversarilor decît să rezolve disputa pe calea armelor ; şi atunci, cel mai puternic dovedeşte întotdeauna că are dreptate. Cine avea dreptate în războaiele din secolul trecut ? Regele sau Parlamentul ? Dreptate a avut tabăra care a învins şi care s-a dovedit în general mult mai umană în momentul victoriei decît s-ar fi arătat Cavalerii, în cazul cînd ar fi cîştigat ei. Ba mai mult decît atît, să presupunem că noi, Conservatorii, am fi triumfat în America ; vai cît de înspăimîntător şi de sîngeros ar fi fost triumful acela ! Cîte ştreanguri şi cîte spînzurători ne putem imagina, şi cîte capete nobile retezate ! Mărturisesc cît de ciudat era acest sentiment ; eu mă aflam de partea loialiştilor şi totuşi voiam să triumfe partida Whig. Pe de altă parte, fratele meu, Hal, care s-a distins în mod deosebit în cadrul regimentului său. nu permitea niciodată să se rostească măcar un

cuvînt lipsit de respect împotriva dușmanului căruia i se opuneau.

— Ofițerii din armata britanică, zicea el, sînt gentlemeni ; sau cel puțin n-am auzit să se fi schimbat prea mult de pe vremea mea. Se prea poate să existe mulți banditi și ticăloși în rîndurile trupelor inamice ; aș zice chiar că putem găsi asemenea oameni și în rîndul trupelor noastre. Rolul nostru este să înfrîngem forțele Maiestății Sale, și nu să le insultăm — pentru că una ca asta o poate face oricine coate-goale.

Și, datorită unei porecle pe care domnul Lee i-a dat-o fratelui meu, și pe care mulți dintre neciopliții lui călărași n-au înțeles-o, în armata continentală lui Harry i se spunea adeseori „Cavalerul Baird“ [1]. Era într-adevăr un cavaler fără teamă și fără cusur.

Hal avea un răspuns la fel de încrezător și pentru argumentul meu : „Dar cum s-ar putea împotrivi armatei britanice niște oameni ca acei cu care făceai tu instrucție ?“

— De împotrivit nu știu dacă i se pot împotrivi, zicea el, dar de bătut e sigur că o pot bate, domnule George.

— O, ceruri ! am strigat eu. Vrei să spui că tu cu compania ta din regimentul Wolfe n-ai fi avut curajul să ataci cinci sute de oameni ca ei ?

— Cu compania mea din regimentul 67 aș fi în stare să mă duc oriunde. Și, sînt de acord cu tine că în momentul de față mă pricep la militărie mult mai bine decît ei ; dar pune-mă pe tăpșanul unde ne-ai găsit, înarmează-mă cum vrei, și pune vreo cinci-șase dintre prietenii mei, cu pușca la umăr, în pădurile din jur ; cine o să învingă ? Tu știi mai bine lucrul ăsta, că doar ai fost aghiotantul domnului Braddock !

N-aveai ce să mai discuți cu un om atît de hotărît și de încăpățînat.

— Dragă Hal, tu știi ce gîndesc eu și, întrucît te-am surprins la treabă, va trebui să-l anunț pe lord de ceea ce-am văzut.

— Spune-i, firește. Ai văzut miliția populară din ținutul nostru făcînd instrucție. Și același lucru îl poți vedea în toate coloniile de aici și pînă la rîul Sf. Laurențiu

[1] Formă anglicizată a eroului francez Bayard.

sau pînă în Georgia. Întrucît am state de vechime în armată, m-au ales colonel. Ce poate fi mai firesc decît asta ? Haide, frăţioare, să grăbim pasul ; probabil că masa e gata şi doamna Fanny cam strîmbă din nas cînd întîrzii şi o fac să mă aştepte.

Aşadar, ne-am îndreptat spre casa lui — întotdeauna deschisă pentru musafiri, ca şi toate celelalte case ale gentlemenilor noştri virginieni ; nu numai oricare prieten sau vecin, dar şi oricare străin sau călător putea fi sigur că se va bucura de o bună primire acolo...

— Şi aşa, doamnă Fanny, i-am zis eu, am descoperit jocul frăţiorului meu.

— Nădăjduiesc ca în curînd colonelul să poată să se joace după pofta inimii, mi-a răspuns ea clătinînd din cap.

Soţia mea a crezut că Harry fusese la vînătoare şi eu n-am ţinut să-i spulber iluziile, deşi ceea ce văzusem şi ceea ce-mi spusese el avusese bineînţeles darul să mă îngrijoreze.

CAPITOLUL LXXXIX

UN COLONEL FĂRĂ REGIMENT

CÎND MI-AM ÎNCHEIAT VIZITA în casa fratelui, şi soţia mea cu pruncul ei s-au întors în casa mamei, la Richmond, eu mi-am găsit de lucru şi m-am dus la guvernatorul nostru, aflat pe atunci la reşedinţa sa de la ţară, de lîngă Williamsburg, şi m-am întreţinut cu el în privinţa acestor pregătiri de război făţişe care se făceau nu numai în provincia noastră ci, după cîte ne ajungeau la urechi, în toate coloniile. Gentilomi ale căror nume istoria le-a adus între timp pe buzele tuturor, au fost desemnaţi de virginieni ca delegaţi la Congresul General, ce urma să se ţină la Philadelphia. În Massachusetts populaţia înfrunta trupele regale cu o ostilitate aproape făţişă, pe care dealtfel şi acestea o manifestau faţă de

populație ; în Maryland și Pennsylvania ne flatam singuri cu gîndul că domnește un spirit de mai mare loialitate față de Coroană ; în Carolina de Nord și de Sud, precum și în Georgia, țara-mumă se putea bizui pe niște adepți credincioși și pe marea majoritate a locuitorilor ; și n-ar fi fost de presupus nicicînd ca Virginia noastră să-și dezmintă străvechea loialitate. Aveam prea puține trupe în provincia noastră, dar mica noastră nobilime se mîndrea cu faptul că descinde din Cavalerii [1] de demult ; și de jur împrejurul guvernatorului nostru, roiau tot felul de loialiști bătăioși și încrezători care abia așteptau momentul permisiunii de a trage sabia și de a-i împrăștia pe ticăloșii de rebeli din fața lor. Bineînțeles că în cadrul acestor întruniri eram silit să aud multe cuvinte aspre la adresa bietului meu Harry. Toată lumea era de acord (și poate nu fără oarecare temei) că nevastă-sa îl determinase să adopte convingerile antibritanice extremiste pe care și le proclamase în ultima vreme ; și se mai spunea și că fratele meu e orbit de atașamentul său față de domnul de la Mount Vernon — ale cărui opinii le urmase întotdeauna — și acest domn se angaja, cu fiecare zi ce trecea, tot mai departe pe calea îngrozitoare și disperată a rezistenței.

— Iată prietenul dumneavoastră, zicea lumea din jurul Excelenței Sale, iată omul pe care l-ați favorizat, care s-a bucurat în mod special de încrederea dumneavoastră și atît de des de ospitalitatea dumneavoastră !

Și, într-adevăr, nu puteai să nu recunoști că mare parte din aceste lucruri erau adevărate ; deși ceea ce unii dintre fervenții noștri loialiști numeau trădare, era de fapt în mai mare măsură o dovadă a dorinței profunde manifestată de domnul Washington, și de alți gentlemeni, de a nu abandona jurămîntul lor de credință față de Coroană, ci de a-i rămîne credincioși și de a epuiza absolut toate posibilitățile de conciliere înainte de a risca alternativa cealaltă, teribilă, a revoltei și separației. Să se înarmeze trădătorii și n-au decît ticăloșii să tragă sabia paricidă ! Noi, cel puțin, aveam să rămînem credincioși ; puterea de neînvins a Angliei avea să se exercite, iar pro-

[1] Partida regaliștilor sprijinitori ai regelui Carol I Stuart, decapitat de revoluționari în 1649.

vinciile nerecunoscătoare, rău sfătuite şi rău călăuzite, aveau să fie pedepsite şi aduse cu de-a sila la supunere. Vai cu cîte ovaţii mai toastam pentru Maiestatea Sa regele în cadrul banchetelor noastre ! Eram gata să murim în apărarea drepturilor sale ; eram gata să cerem ca un prinţ din casa lui regală să vină şi să domnească asupra vechilor sale dominioane ! Dată fiind loialitatea mea şi a excelentei mele mame, conduita neînţeleaptă a fratelui meu trebuia să fie iertată. Era oare prea tîrziu pentru a-l cîştiga de partea noastră oferindu-i un post înalt de comandant ? Oare eu n-aş vrea să intervin pe lîngă el, întrucît — după cum se ştia — aveam mare influenţă asupra lui ? La consiliile noastre de la Williamsburg, noi treceam pe rînd prin toate stările — de la exaltare şi triumf, speranţă sau furie împotriva rebelilor, pînă la îngrijorarea aşteptării unor ajutoare din ţara-mumă, sau la îndoială, neîncredere şi disperare.

Am promis să fac diligenţe pe lîngă fratele meu ; şi i-am scris, mărturisesc, cu prea mici nădejdi de izbîndă, repetînd şi încercînd să întăresc argumentele la care recursesem de multe ori în conversaţiile noastre. Şi maică-mea şi-a folosit din plin autoritatea ; dar, recunosc că dinspre partea asta, nu mă aşteptam nici atît la vreun succes. După cum îi stătea în obicei, ea l-a asasinat cu acele texte din Sfînta Scriptură care, după părerea ei, îi susţineau cel mai bine propria opinie, şi îl ameninţau cu pedepsele cele mai cumplite. La rîndul ei, îi promitea tot felul de osînde care erau negreşit sortite să se abată asupra celor ce nu se supuneau puterilor existente. Ea sublinia exemplul fratelui mai mare al lui Harry ; şi, mă tem că a făcut şi cine ştie ce aluzie la supunerea lui Harry faţă de soţia lui, — cel mai mizerabil argument pe care-l putea aduce în cadrul unei asemenea controverse. Madam Esmond nu mi-a arătat scrisoarea pe care i-a trimis-o ; probabil ştia că aş putea critica eventual vigoarea unora dintre expresiile pe care a găsit de cuviinţă să le folosească ; mi-a arătat în schimb răspunsul lui din care am putut uşor deduce atît stilul cît şi substanţa argumentaţiei ei. Şi dacă doamna Esmond s-a referit la Sfînta Scriptură drept sprijin, spre surprinderea mea, domnul Hal a utilizat în răspunsul lui zeci de citate din

alte texte și i s-a adresat printr-o compoziție foarte curățică, moderată și chiar elegantă, care, după părerea mea, nici măcar nevastă-sa n-ar fi fost în stare s-o aștearnă pe hîrtie. Într-adevăr am descoperit că el își asigurase serviciile domnului Belman, noul pastor de la Richmond, care îmbrățișase concepțiile vehemente ale partidei *Whig* și care propovăduia și tipărea predici împotriva lui Hagan (acesta după cum am mai spus făcea parte din tabăra noastră), și mă tem că Belman cîștiga bătălia.

Apelurile mele la Hal n-au avut mai mult succes decît cele ale mamei. Nici nu mi-a răspuns la scrisori. Întrucît prietenii guvernului exercitau presiuni și mai mari asupra mea, i-am scris din nou, făcînd și imprudența de a-i promite să-l vizitez la sfîrșitul săptămînii la Fanny's Mount ; dar, la sosire, n-am găsit decît pe cumnată-mea care m-a primit cu cea mai desăvîrșită cordialitate, informîndu-mă în schimb că Hal e plecat la țară, undeva departe spre Munții Albaștri, ca să vadă niște cai, și că o să lipsească multă vreme — ea nici nu știa cîtă vreme o să lipsească !

Atunci mi-am dat seama că n-a mai rămas nici umbră de speranță.

— Draga mea, i-am spus eu, după cum pot judeca din semnele vremurilor, fitilul care a fost așezat în ultimii ani o să fie curînd aprins de vreun chibrit. Harry pleacă departe. Dumnezeu știe unde o să ajungă.

— Sir George, Dumnezeu privește cu ochi buni cauza dreaptă, mi-a răspuns ea.

— Amin, zic eu din toată inima. Tu și cu el vorbiți ca niște americani ; eu vorbesc ca englez. Spune-i din partea mea că atunci cînd mamei i se va întîmpla ceea ce e în firea lucrurilor să se întîmple, eu am în Anglia destul din tot ceea ce îmi trebuie pentru mine și pentru ai mei și îi voi ceda lui tot pămîntul nostru de aici din Virginia.

— Vorbești serios, George ? strigă ea și ochii i se aprinseră. Mă rog, dacă stai să te gîndești așa e și drept și frumos, adăugă ea curînd. La urma urmei se cuvine oare ca tu care ești mai vîrstnic decît el doar cu un ceas, să le ai chiar pe toate ? Un palat și pămînturi în Anglia

— şi plantaţia de aici — şi titlul, şi copii — iar bietul meu Harry să nu aibă nimic ? Dar oricum e un lucru foarte generos din partea ta — cel puţin e frumos şi nobil şi nici nu mă aşteptam la un asemenea gest de la tine ; în orice caz tu, Sir George, nu calci pe urmele maică-ti în această privinţă, asta e sigur. Spune-i, te rog, toate cele cuvenite cumnăţelei mele Theo !

Şi înainte ca eu să mă îndepărtez călare de la uşa ei, Fanny îmi întinse obrazul să i-l sărut.

Cînd fratele meu era condus de o asemenea femeie, cum puteam spera să-l mai convertesc în vreun fel ?

Întrucît ceea ce întreprinsesem dăduse roade atît de slabe, m-am întors la guvernator, cu care am convenit că a sosit timpul înarmărilor serioase şi al pregătirilor noastre împotriva loviturii care devenise fără doar şi poate iminentă. El şi toată curtea lui căzuse pradă unei agitaţii şi emoţii fără precedent ; după părerea mea şi el şi dregătorii lui se arătau de o sălbăticie nejustificată, — insultîndu-i pe păcătoşii de *Whigi* — şi mult prea zgomotoşi în strigarea lozincilor „Trăiască în veci bătrîna Anglie !“ ; dar cu toţii păreau nerăbdători să vină ziua cînd partidele adverse puteau să dea piept una cu alta şi aşadar se ivea prilejul de a-i înfrînge pe păcătoşii aceia de *Whigi*. L-am părăsit pe lord, după ce am primit în cadrul Consiliului mulţumiri deschise din partea Excelenţei Sale, şi m-am apucat să fac tot ce puteam pentru a ridica trupe în apărarea Coroanei. Aşa s-a născut corpul de armată numit mai apoi Apărătorii din Westmoreland ; am avut onoarea să fiu numit colonel şi să comand aceste trupe cînd urmau să iasă pe cîmpul de luptă. Şi soarta a vrut ca acest eveniment fericit să se producă imediat, de îndată ce ţara a aflat că un gentleman cu o poziţie şi un nume de asemenea răsunet cum eram eu, accepta să preia comanda armatei respective. Vestea a fost anunţată după cum se cuvenea în Monitorul Oficial şi foarte curînd toate posturile de ofiţeri din cadrul armatei noastre au fost completate cu oameni potriviţi. Dar recruţii, trebuie să recunoaştem, apăreau foarte încet şi în schimb dispăreau foarte repede. Cu toate acestea, prietenul Hagan şi-a oferit cu mult zel şi entuziasm serviciile de capelan. Madam Esmond ne-a dat nişte steaguri, şi a

pornit prin țară să angajeze voluntari ; dar cel mai zelos recrutor dintre toți era fostul meu meditator, bunul domn Dempster, care în copilărie fusese de partea iacobinilor în Scoția. El a plecat anume în Carolina de Nord și de Sud printre copiii foștilor săi camarazi exilați, care purtaseră cocarda albă a Prințului Carol și care, în marea lor majoritate, au arătat în cadrul conflictului că au rămas credincioși Coroanei.

Expediția lui Hal în căutare de cai l-a dus nu numai pînă la Munții Albaștri din colonia noastră, dar de acolo încă mai departe, într-o lungă călătorie pînă la Annapolis și Baltimore ; și, bineînțeles, de la Baltimore la Philadelphia ; acolo se întrunise acum un al doilea Congres General, la care participau gentilomii noștri virginieni de anul trecut. Ce s-a petrecut între timp ne spun toate almanahurile. A avut loc episodul Lexington și s-au tras primele focuri de armă în războiul care avea să se sfîrșească prin independența meleagurilor noastre natale. Noi încă ne mai afirmam credința față de Maiestatea Sa ; dar la fel de răspicat ne declaram și hotărîrea de a muri sau de a fi liberi ; și circa douăzeci de mii dintre petiționarii noștri loiali s-au adunat de jur împrejurul orașului Boston cu armele în mînă și cu tunuri pe care le luaseră cu multă dezinvoltură chiar din magaziile guvernului. Domnul Arnold începuse acea carieră pe care avea s-o sfîrșească într-un mod atît de strălucit prin capturarea îndrăzneață a două forturi ale căror uși le forțase după ce se strecurase înăuntru ca un spărgător. Trei generali din Bond Street, cu întăriri substanțiale, străbăteau Atlanticul pentru a-l ajuta pe domnul Gage să scape din situația neplăcută în care se afla la Boston. Curînd armatele s-au ciocnit cu adevărat ; și generalii noștri britanici și-au început cariera de cuceritori și pacificatori ai coloniilor prin gafa glorioasă de la Breed's Hill. Acolo s-au fortificat, întrucît deocamdată nu se simțeau destul de puternici pentru a cîștiga și alte victorii glorioase asupra rebelilor ; și cele două armate stăteau și se pîndeau una pe alta, în timp ce Congresul delibera la Philadelphia cine să comande forțele coloniilor federaliste.

Ştim cu toţii asupra cui s-a oprit alegerea fericită a naţiunii. Dintre regimentele virginiene care au mărşăluit pentru a se alătura noului comandant suprem, unul avea în fruntea lui pe domnul Henry Esmond Warrington, fost căpitan în serviciul Maiestăţii Sale ; alături de el călărea micuţa lui soţie de a cărei bravură am auzit adeseori ulterior. Eu unul mă bucuram cel puţin că a plecat din Virginia, întrucît, dacă ar fi rămas acolo după plecarea soţului ei, fără doar şi poate că mama noastră s-ar fi dus pînă la dînsa ca s-o ia de piept ; şi eram recunoscător cerului că familia noastră şi istoria au fost cruţate măcar de acest incident îngrozitor al războiului civil.

Fermierii noştri şi ceilalţi oameni de la ţară dădeau mai toţi năvală către noua armată din nord ; populaţia era foarte măgulită de faptul că principalul post de comandă fusese încredinţat unui gentleman din Virginia. Cu un fior de mînie şi de furie, provinciile au aflat că la Lexington s-a vărsat sînge ; oamenii ţipau cît îi ţinea gura protestînd împotriva cruzimii şi nesăbuinţei sîngerosului contropitor britanic. Acesta nu-şi făcea decît datoria şi era întîmpinat de oameni înarmaţi, care i se împotriveau ; dar cînd oamenii vor cu tot dinadinsul să fie furioşi, nu mai stau să-şi cîntărească vorbele ; coloniştii declaraseră de partea cui sînt ; şi, cu ceea ce recunosc şi eu că reprezintă un zel şi o ardoare firească, s-au hotărît să-şi măsoare puterile cu lăudăroasa şi aroganta ţară-mumă. Dealul Breed a devenit, chipurile, un munte, pe care-l puteau privi toţi oamenii de pe continentul american, şi pe culmea lui scria cu litere de foc „Libertate, Victorie, Glorie !". Aşadar, acestor trupe mult temute li se puteau împotrivi simpli fermieri şi plugari. Acei celebri ofiţeri puteau fi întrecuţi în materie de strategie militară de nişte doctori, avocaţi sau alţi civili ! Dacă admitem faptul că britanicii au putut cuceri lumea întreagă — iată pe copiii lor care erau în stare să lupte de la egal la egal cu britanicii, ba chiar să-i şi înfrîngă ! Într-adevăr, nu ştiu care dintre cele două tabere merită laurii, fie pentru bravură, fie pentru lăudăroşenie cazonă. Cu toţii avem obiceiul să-i luăm peste picior pe vecinii noştri franţuji pentru gasconadele lor, pentru că se bat cu pumnii în piept, şi aşa mai departe ; dar în ma-

terie de respect constant de sine și de încredere nestăvilită în propriul nostru curaj, în propria noastră măreție și mărinimie, cine se mai poate compara cu britanicii, afară doar de copiii lor de pe celălalt țărm al Atlanticului ?

Majoritatea oamenilor din jurul nostru au luat partea poporului în luptă, și, ca să fim sinceri, Sir George Warrington și-a găsit regimentul de Apărători din Westmoreland cam subțiratec la început, și groaznic de redus numericește foarte curînd după aceea, nu numai în urma veștilor despre bătăliile din Nord, ci și ca rezultat al felului cum s-a purtat lordul Dunmore, guvernatorul nostru, a cărui conduită a înfuriat cel mai tare tocmai pe partizanii săi apropiați și pe adepții credincioși ai Coroanei din întreaga colonie. Faptul că el urma să înalțe steagul regelui și să cheme pe toți gentilomii loiali să se adune în jurul lui, fusese o măsură acceptată în cadrul a nenumărate întîlniri și aplaudată cu ocazia a mii de toasturi. Am o memorie destul de bună și aș putea menționa numele multor gentlemeni, actualmente funcționari bine înscăunați în birourile guvernului Statelor Unite, pe care i-am auzit sughițînd cîte o rugăminte de a li se permite să piară sub faldurile drapelului țării-mumă ; sau rostind cu urlete o provocare adresată trădătorilor ticăloși care dezertaseră trecînd de partea armatei rebele. Dar, ce a fost a fost și s-a uitat. Rămîne în schimb o chestiune de domeniul public și înregistrată în istorie că lordul Dunmore, guvernatorul nostru, pair al Scoției și reprezentant al suveranului în vechiul dominion al acestuia, care a invitat cu glas atît de puternic pe toți supușii să vină sub drapelul regelui, a fost primul care și-a înghițit vorbele și a fugit la flota lui ca să se pună la adăpost de orice primejdie. Nu mai debarca decît ca piratii, în toiul nopții pentru a arde și a distruge. Între timp, noi, mica nobilime credincioasă, am rămas pe țărm, angajați trup și suflet în slujba cauzei noastre, și supuși unor primejdii și mai mari tocmai ca urmare a slăbiciunii și cruzimii aceluia care ar fi trebuit să ne fie conducător. Era începutul lui iunie, livezile și grădinile noastre înfloreau sub soarele verii, promițînd abundență ; cu o săptămînă mai înainte fusesem la Williamsburg, făcusem schimb de complimente cu Excelența Sa și elaborasem planuri pentru acțiuni viitoare cu ajutorul

cărora să putem să ne împotrivim cu succes rebeliunii ; ne strînsesem entuziast mîinile la despărţire, *vincere aut mori*[1] fiind ultimele cuvinte de pe buzele noastre ale tuturor. Mica noastră familie tocmai era întrunită la Richmond, discutînd, aşa cum făceam în fiecare zi, perspectivele desfăşurării evenimentelor din Nord, certurile dintre Adunarea noastră şi Excelenţa Sa, care o convocase din nou — cînd Hagan al nostru dă buzna în salon cu o înfăţişare de strigoi şi întreabă :

— Aţi auzit veştile referitoare la guvernator ?

— Ce, a dizolvat iar Adunarea şi l-a pus în fiare pe măgarul ăla de Patrick Henry ? întrebă doamna Esmond.

— Aş, de unde ! Peste noapte, lordul, cu lady Dunmore şi cu toată familia şi-au părăsit în taină palatul. S-au îmbarcat pe un crucişător din largul portului York, de unde lordul a trimis o depeşă Adunării, rugînd-o din suflet să-şi continue şedinţele şi anunţînd că el personal a părăsit reşedinţa guvernamentală doar din teamă de furia poporului.

Ce aveau să se facă oile, acum că păstorul fugise ? Nici o rugăminte nu putea fi mai patetică decît cele ale gentlemenilor care formau Adunarea şi care-i garantau guvernatorului lor securitatea, dacă el ar fi binevoit măcar să debarce, şi-l implorau să-şi facă apariţia în mijlocul lor, măcar pentru a adopta legi şi hotărîri şi pentru a rezolva treburile curente. Dar nu ; crucişătorul era acum reşedinţa guvernamentală şi lordul îşi convoca acolo parlamentul. Iată ce însemna înălţarea drapelului regal ! Guvernatorul ne părăsise ; drept care, în mod firesc, Adunarea guverna în locul lui ; scursorile societăţii l-au urmat pe vice-regele fugar pe bordul corăbiei sale. El şi cu aliaţii săi debarcau ici-colo pe întuneric şi se luau la întrecere cu cei mai nelegiuiţi dintre adversarii noştri în repeziciunea cu care jefuiau şi incendiau. Nu numai că a făcut apel la negrii fugari, dar a trimis un emisar şi la indieni implorîndu-i să vină sub drapelul lui. Cînd cobora pe ţărm, o făcea doar pentru a arde şi a distruge ; cînd întîmpina rezistenţă, aşa cum s-a întîmplat la Norfolk şi

[1] să învingem sau să murim (lat.)

la Hampton, dădea bir cu fugiții și se retrăgea înapoi pe corăbii.

Pînă și maică-mea, după fuga aceea jalnică a șefului nostru, s-a speriat de întorsătura pe care o luau lucrurile și a început să se îndoiască de potolirea rapidă a rebeliunii. După părerea ei, înarmarea negrilor constituia lovitura cea mai lașă. Mica nobilime credincioasă Coroanei era ruinată și în multe cazuri jefuită de puținele bunuri de care dispunea. Cam vreo douăzeci din cei mai proști servitori ai noștri au părăsit proprietățile de la Richmond și Castlewood și au fugit la flota curajosului nostru guvernator ; nu chiar toți, dar o parte dintre ei au fost uciși și vreo doi au fost spînzurați de inamic pentru jafuri și tîlhării comise în timp ce slujeau în strașnica armată a lordului. Dar oare pentru că proprietatea ei fusese păgubită în mod nesăbuit și pentru că cel mai înalt reprezentant al Maiestății Sale regelui ei se dovedise un imbecil, avea doamna Esmond să abandoneze cauza Monarhiei și Onoarei ? Niciodată n-a fost mai strașnică buna mea mamă în demnitatea ei, niciodată nu și-a manifestat mai zgomotos și mai entuziast loialitatea față de rege ca atunci cînd a auzit de lamentabila dezertare a guvernatorului nostru. Oamenii din jurul ei, deși în cea mai mare parte aveau un mod cu totul diferit de a gîndi, îi ascultau cu destulă bunăvoință discursurile. Ciudățeniile ei erau bine cunoscute de-a lungul și de-a latul provinciei noastre ; unde, mă tem, mulți mucaliți din rîndurile tineretului aveau obiceiul de a o „afuma", cum se spunea pe atunci, (așa cum scoți albinele dintr-o scorbură, afumîndu-le) pentru a o stîrni să dea drumul la povești despre tatăl ei marchizul, despre splendoarea familiei ei și așa mai departe. Dar, împreună cu ciudățeniile ei, lumea își amintea și de actele de caritate și amabilitate, și mulți dintre rebeli — cum le zicea ea — nutreau în taină sentimente alese pentru micuța și pompoasa lady Conservatoare.

Cît despre colonelul din corpul de Apărători din Westmoreland, cu toate că rolul de comandant al acestui gentleman a scăzut enorm în importanță după comportarea scandaloasă a șefului suprem, totuși, am scăpat dintr-o primejdie foarte gravă care ar fi putut să mă

ameninţe atît pe mine cît şi pe ai mei ca urmare a unor discuţii în contradictoriu pe care lumea ştia că le purtasem cu lordul Dunmore. Ducîndu-mă pe bordul corăbiei sale după ce a incendiat magaziile de la Hampton şi a emis proclamaţia prin care-i chema pe negri sub steagul lui, mi-am luat permisiunea de a-l ţine de rău pentru amîndouă aceste măsuri ; l-am implorat să se întoarcă la Williamsburg, unde sute dintre noi, ba eu speram chiar mii, vor fi gata să-l apere pînă şi de cele mai grave pericole ; şi în reproşurile pe care i le-am adus am vorbit atît de liber, sau, după cîte bănuiesc, mi-am manifestat probabil prin purtarea mea un dispreţ atît de evident pentru acţiunile lui, încît lordul s-a înfuriat rău, mi-a zis că sînt un... de rebel ca şi toţi ceilalţi şi a poruncit să fiu pus la arest chiar acolo pe bordul corăbiei lui. În calitatea mea de ofiţer al Miliţiei Populare (de la izbucnirea tulburărilor purtam în mod obişnuit tunica roşie pentru a arăta că sînt sub steagul regelui) am rugat să fiu tradus imediat în faţa unei Curţi Marţiale ; şi întorcîndu-mă către doi ofiţeri care asistaseră la altercaţia noastră, le-am cerut să nu uite nici un amănunt din tot ce se petrecuse între lord şi mine. Fără doar şi poate că aceşti gentlemeni împărtăşeau modul meu de a gîndi în privinţa comportării şefului lor, şi întrevederea noastră s-a sfîrşit prin plecarea mea pe ţărm în deplină libertate, fără nici o gardă. Zvonul referitor la această întîmplare s-a răspîndit printre boiernaşii *Whig* şi bineînţeles că a mai fost şi umflat pe parcurs, fiecare mai adăugînd cîte ceva : că i-am vorbit guvernatorului sincer şi bărbăteşte ; că nici un *Whig* n-ar fi putut să dea glas unor sentimente mai liberale etc. Cînd s-au stîrnit tulburări la Richmond — şi dintre loialiştii rămaşi acolo, mulţi şi-au simţit viaţa în pericol, aşa că s-au urcat pe corăbii — proprietatea şi casa mamei mele n-au fost niciodată primejduite şi nici familia ei nu a avut absolut nimic de suferit. Ne aflam încă în stadiul în care toată lumea credea şi nădăjduia din toată inima că o reconciliere e foarte posibilă.

— O ! Dacă toţi *Tory*-i ar fi ca dumneata, mi-a spus un distins reprezentant al partidului *Whig*, foarte curînd s-ar produce împăcarea între noi şi cei din ţara-mumă.

Asta bineînțeles s-a petrecut înainte de acel celebru 4 iulie și de acea Declarație care a făcut imposibilă reconcilierea. După aceea, cînd cele două tabere s-au înverșunat tot mai tare, conduitei mele i s-au atribuit motive mult mai puțin onorabile, și s-a spus despre mine că prefer să fiu un *Tory* liberal pentru că sînt de fapt o vulpe bătrînă și vreau să-mi păstrez domeniul, orice întorsătură ar lua lucrurile. Și, mă văd silit să spun, aceasta este părerea privitoare la umila mea persoană, care a prins aripi în cercurile cele mai înalte din țara-mumă ; după cum era și de așteptat, acolo lumea a început să creadă că urmărirea propriilor mele interese a generat conduita mea din cursul nefericitelor tulburări de mai tîrziu.

Erau pe lume două sau trei persoane (întrucît mamei nu-i spusesem că m-am hotărît să-i cedez fratelui meu tot uzufructul proprietății noastre din America) care știau că nu am nici un fel de gînduri sau țeluri materialiste în conduita pe care o urmam. Nu merita să deschizi ochii altora ; ce valoare ar mai avea viața dacă un om ar fi silit să se simtă *à la piste* [1] tuturor calomniilor debitate împotriva lui ? Și eu nu știu prea bine nici pînă în ziua de azi cum se face că maică-mea, o loialistă bine cunoscută, a fost lăsată în pace și tihnă ani de-a rîndul în casa ei de la Castlewood, ba chiar s-a întîmplat ca vreo companie sau altă subunitate a armatei continentale să fie ocazional cartiruită la ea. Nu știu cu siguranță, zic, cum de a avut acest mare noroc, deși aș putea să încerc să fiu isteț și să fac diverse presupuneri inteligente în această privință. Doamna Fanny, după campania din fața orașului Boston, s-a întors la Fanny's Mount, lăsîndu-și singur colonelul. Modestul meu frate Hal, pînă la încheierea războiului, n-a vrut să accepte nici un grad mai înalt, socotind că poate fi mai util în calitate de comandant de regiment decît în fruntea unei divizii. Precum zic, madam Fanny a revenit, și, după întoarcere, era remarcabil să vezi cum vechea ei asprime față de maică-mea părea să fi scăzut și ce afecțiune manifesta pentru doamna Esmond și pentru tot ceea ce-i aparținea. Era prietenă la cataramă cu guvernatorul și cu cîțiva dintre membrii cei mai influenți ai noii

[1] în urmărirea, pe urmele (fr.)

Adunări ; doamna Esmond era inofensivă şi, de dragul fiului ei care se războia cu atîta curaj apărîndu-şi ţara, mai puteai trece cu vederea din greşelile ei ; nu ştiu cum, dar fapt este că ani de-a rîndul nu s-a atins nimeni de ea şi n-a avut nimic de suferit, cu excepţia doar a unor rechiziţii destul de severe, la care a fost supusă de guvern şi pe care bineînţeles că a trebuit să le onoreze. Abia cînd şi-au făcut apariţia în casa noastră uniformele britanice, atunci s-au ivit şi primejdiile grave pentru ea.

CAPITOLUL XC

ÎN CARE AMÎNDOI LUPTĂM ŞI DĂM BIR CU FUGIŢII

DE CE FOLOS POATE FI CUIVA un colonel fără regiment ? Guvernatorul şi Consiliul, care făcuseră atîta paradă de recunoştinţă încredinţîndu-mi această comandă, dispăruseră din ochii noştri, furişîndu-se pe bordul unor corăbii şi apărînd pe ţărm doar din cînd în cînd şi numai pentru tîlhării şi punere de foc.

Acum, doamnei Esmond îi reveni curajul ; ea începu să se neliniştească destul de tare şi nu fără motiv, din pricina pericolului în care mă aflam eu şi pe care-l aduceam şi pe capul altora, rămînînd în Virginia.

— Parcă ce rău îmi pot face ei mie — zicea ea — o biată femeie ? Dacă am un fiu colonel fără regiment, pe de altă parte am şi un altul în tabăra domnului Washington cu vreo două sute de militari continentali la spate. Dacă vin regaliştii o să mă lase în pace, datorită ţie ; dacă îşi fac apariţia rebelii, îl voi avea pe Harry drept salv-conduct. N-aş dori, domnule, tare n-aş vrea ca firava ta soţie şi acest pruncuşor drăgălaş să stea aici sporind astfel riscurile pentru noi toţi ! Trebuie să-i trimitem la Boston sau la New York. Nu mai vorbi de apărarea mea. Cui o să-i treacă prin cap să lovească o biată bătrînă inofensivă ? În cazul cînd vin rebelii o să mă ascund îndărătul jupoanelor doamnei Fanny,

și voi fi mult mai în afară de pericol dacă tu ești plecat din casă decît dacă rămîi în ea.

Aceste lucruri le spusese probabil în parte pentru că erau rezonabile ; dar și în mai mare măsură, le spunea pentru că voia să-mi știe în afară de primejdie și persoana și familia ; și, fie că era, fie că nu era o primejdie, ea una simțea, în ceea ce o privea, că e hotărîtă să rămînă pe pămîntul unde era îngropat tatăl ei și unde se născuse ea. Trăia ca să zic așa, de-a-ndăratelea. Văzuse noua generație, o binecuvîntase și îi urase drum bun. Ea aparținea trecutului, zilelor și amintirilor de demult.

În timp ce dezbăteam planul Boston, sosi știrea că britanicii au evacuat complet acel oraș ghinionist, întrucît nu s-au aventurat să-l atace pe domnul Washington în tabăra lui, deși luni de-a rîndul fusese la discreția noastră întrucît nu avea praf de pușcă ; dimpotrivă, ei au așteptat pînă cînd el și-a procurat muniție și a ocupat și a fortificat înălțimile Dorcester, care dominau orașul, de unde întreaga armată și colonie britanică a fost silită să bată în retragere. Că trupele regale au cîștigat bătălia de la Bunker Hill nu încape îndoială, după cum nici că au învins trupele franceze în bătălia de la Blenheim ; dar în tot cursul războiului căpeteniile lor au părut că se tem mereu să atace trupele continentale fortificate în tranșee ; altfel cum s-ar explica faptul că din iulie pînă în martie au ezitat să lovească un inamic aproape lipsit de apărare ? De ce acea șovăială de la Long Island, cînd armata continentală se afla pe uscat ? De ce acea uluitoare timorare a lui Howe în fața localității Valey Forge, unde rămășițele unor trupe înfometate, bolnave și zdrențăroase ar fi putut foarte greu să-și apere liniile de bătaie în fața unei armate mari, victorioase și perfect înzestrate și echipate ?

Era nostim să urmărești schimbările de ton ale partizanilor uneia sau celeilalte dintre cele două tabere antagoniste, după cum creșteau ori scădeau speranțele și temerile lor. Cînd ne parveni la țară vestea evacuării orașului Boston, pînă și ultimul *Whig* din împrejurimi îi făcea cîte o plecăciune adîncă doamnei Esmond și o sfătuia să-și manifeste cît mai degrabă supunerea. Ea nu-și mai flutura chiar așa fățiș ca pînă atunci credința față de Coroană, și

nici nu-şi mai agita steagul în faţa publicului, sfidîndu-l; dar nu se abătu cu nimic din drumul ei. În fiecare seară şi în fiecare dimineaţă, în taină, bietul Hagan înălţa rugăciuni în casa noastră pentru familia regală, iar duminica erau bineveniţi la serviciul religios oricare dintre vecini; mama îi slujea drept dascăl pompos şi rugăciunile pentru Curtea Supremă a Parlamentului, supusă preagraţiosului şi evlaviosului nostru rege, erau rostite răspicat. Bravul Hagan era un pastor fără parohie, după cum eu eram colonel de miliţie fără regiment. Hagan continuase neabătut să înalţe rugăciuni pentru regele George, la Williamsburg, multă vreme după ce Excelenţa Sa guvernatorul nostru îşi luase picioarele la spinare; dar, venind într-o duminică la biserică să-şi îndeplinească îndatoririle, fu întîmpinat la intrare de un caporal cu o căprărie care-i spuse că a fost înlocuit în slujbă de către Comitetul Securităţii şi că este rugat să-şi ţină gura. El le spuse soldaţilor „să-l ducă la şefii lor" (cinstitul nostru prieten era întotdeauna mare iubitor de cuvinte sonore şi de atitudini tragice); drept care fu dus sub escortă pe străzi pînă la Capitoliu, cu o adevărată trenă de golani albi şi negri ţinîndu-se de pulpanele veşmintelor lui; avu o întrevedere cu domnul Henry şi cu noii dregători ai statului, şi, după cum spunea el, îi înfruntă pe tîlhari în propria lor vizuină. Bineînţeles că ar fi vrut să ţină un discurs eroic în faţa acestor domni (şi era unul dintre numeroşii oameni care poate n-ar fi avut nimic împotrivă dacă ar fi fost transformaţi în martiri, pentru a fi fripţi *coram populo*[1] sau torturaţi în faţa unei săli pline), dar domnul Henry era absolut hotărît să nu-i acorde o asemenea şansă. După ce-l ţinu pe Hagan să facă anticameră vreo trei-patru ceasuri în tovărăşia unor negri, cînd vrednicul preot intră cu o înfăţişare neînfricată în biroul noului magistrat-şef şi începu o cuvîntare pregătită dinainte:

— Domnule, pe baza cărei autorităţi eu, reprezentant al...

— Domnule Hagan, îi reteză celălalt vorba, sînt prea ocupat pentru a putea asculta discursuri. Cît despre regele George, de aci înainte el nu are în ţara asta mai multă

[1] în văzul lumii (lat.)

autoritate decît Nabucodonosor. Bagă bine la cap lucrul ăsta şi ţine-ţi gura dacă nu te superi ! Rămîi, domnule, la Regele John [1] şi Regele Macbeth [1] ; şi dacă vrei să ne trimiţi bilete la un spectacol de favoare, toată adunarea va fi bucuroasă să vină să te asculte. Domnule general, dumneata l-ai văzut vreodată pe domnul Hagan pe scenă, cînd erai la Londra ?

Şi, zicînd acestea, domnul Henry se întoarse către locţiitorul de comandant al domnului Washington — generalul Lee — care venise acum în Virginia cu nişte treburi de stat.

Ruşinat, bunul nostru Hagan a fost împins afară din birou, roşind şi aproape plîngînd din pricina afrontului suferit. După acest eveniment ne-am gîndit cu toţii că cel mai bine ar fi ca Hagan să ne păstorească sufletele noastre ale celor de la ţară şi l-am atras pe vrednicul pastor departe de mieluşeii săi năbădăioşi de la oraş.

Alegerea unor virginieni în cele mai înalte posturi civile şi militare ale noului guvern i-a cumpărat şi i-a măgulit pe mulţi dintre oamenii noştri de frunte care altfel — şi dacă n-ar fi fost şi conduita scandaloasă a guvernului nostru — ar fi putut rămîne credincioşi Coroanei şi ar fi opus o rezistenţă serioasă rebeliunii crescînde. Dar, deşi nouă loialiştilor ni se pusese căluş şi botniţă şi deşi Capitoliul era în mîinile *Whigilor* şi mult lăudatele noastre contingente de recruţi credincioşi se dovediseră a fi în cea mai mare parte un fel de regimente ale lui Falstaff [1], cei leali mai menţineau încă un contact permanent între ei în colonie şi cu vecinii noştri ; şi cu toate că nu am pus mîna pe arme, şi cu toate că am luat-o la sănătoasa, şi cu toate că în faţa comitetelor, judecătorilor şi altor instanţe de cercetare unii dintre concetăţenii noştri speriaţi şi-au dat aere republicane şi au jurat moarte regilor şi nobililor, totuşi, ne cunoşteam între noi destul de bine şi — după cum şansele ne erau mai mult sau mai puţin favorabile şi stăpînul mai aspru sau mai puţin aspru — ba ne ascundeam steagul, ba îl fluturam pe faţă, ba îl scoteam numai puţin la iveală, ba ne arătam nişte renegaţi de ocazie şi strigam „Jos Regele George !". Negrii noştri purtau din

[1] Personaje shakespeareane.

casă în casă tot felul de mesaje şi semne tainice. Cei care nu-şi puteau permite să acţioneze la lumina zilei participau la nesfîrşite comploturi şi conspiraţii clandestine. Odată bătălia încheiată, neutrii veneau şi se alăturau taberei cîştigătoare şi strigau la fel de tare ca şi patrioţii. Pe fugari nici nu-i mai punem la socoteală. Noi ştim că o parte a armatei înfrînte din Massachusetts urma să pornească într-o expediţie de mari proporţii către Sud ; pe izbîndă acesteia se întemeiau cele mai mari speranţe ; iar eu unul, fiind nerăbdător să trec la acţiune de îndată ce se ivea cea mai mică şansă de activitate, intrasem în contact cu ex-guvernatorul Martin din Carolina de Nord, căruia i-am propus să mă alătur, împreună cu trei sau patru dintre gentlemenii noştri virginieni, ofiţeri ai acelui celebru regiment în cadrul căruia nu ne lipseau decît soldaţii. N-am făcut cine ştie ce mister din plecarea noastră de la Castlewood ; treburile Congresului nu mergeau încă atît de bine încît noul guvern să-şi poată permite să strîngă cu uşa ori să terorizeze prea rău persoanele al căror mod de gîndire putea fi pus la îndoială. Casele gentlemenilor erau încă deschise ; şi după moda noastră din Sud, făceam vizite pe la prieteni, unde rămîneam uneori luni în şir. Nevastă-mea şi cu mine, împreună cu pruncul nostru şi cu o suită corespunzătoare de servitori, am părăsit-o pe doamna Esmond, plecînd în vizită la o plantaţie învecinată. De acolo ne-am dus în casa altui prieten, şi apoi în a altuia, pînă cînd, în cele din urmă, am ajuns la Wilmington, în Carolina de Nord, localitatea în care ne aşteptam să întindem mîna ajutoarelor ce urmau să ne iasă în întîmpinare.

Înainte de sosirea noastră, fraţii noştri regalişti din Carolina se manifestaseră în public în număr destul de mare. În înfruntările lor cu liberalii, norocul nu prea le surîsese. Bieţii descendenţi ai muntenilor din Scoţia n-avuseseră nici ei mai mult noroc, luptînd acum de partea regelui George, decît atunci cînd trăseseră săbiile împotriva lui în propria lor ţară. N-am ajuns la Wilmington decît pe la sfîrşitul lui mai şi între timp am găsit acolo escadra amiralului Parker, avînd pe bord cinci regimente britanice, sub comanda generalului Clinton, care intenţiona să atace oraşul Charleston.

Generalul — căruia m-am prezentat imediat — văzînd că regimentul meu constă din lady Warrington, din pruncul nostru pe care ea îl mai alăpta încă şi din trei servitori negri, ne-a primit la început cu destulă reticenţă, ca să nu zic cu rea voinţă. Căpitanul Corner de pe fregata *Sphinx*, care slujise în Jamaica şi, ca şi toţi ceilalţi se bucurase de nenumărate amabilităţi din partea scumpului nostru guvernator de acolo, auzind că soţia mea e fiica generalului Lambert, a primit-o cu entuziasm pe bord şi ne-a cedat nouă cea mai bună cabină pe care o avea la dispoziţie ; şi aşa ne-am trezit şi noi refugiaţi, ca şi lordul Dunmore, întrucît, după ce ne fluturasem steagul, firește că-l băgasem în buzunar şi ne luasem tălpăşiţa pe uşa din dos. De la Wilmington ne-am dus destul de repede la Charleston şi, în cursul călătoriei, precum şi cît am zăbovit pe rîu, înainte de a ataca oraşul, am început să-l cunosc mai bine pe domnul Clinton şi curînd m-am împrietenit cu el. Ne-am făcut apariţia pe rîu tocmai în ziua de naştere a regelui ; hotărîsem să transformăm această aniversare într-o zi glorioasă pentru inaugurarea campaniei.

Dar asta nu s-a întîmplat decît peste vreo cîteva zile şi în mod intenţionat renunţ la orice descriere a felului cum Penelopa[1] mea s-a despărţit de Hector al ei care pornea în această expediţie. În primul rînd că Hector e perfect sănătos (afară doar de o mică criză de gută) şi nici nu e ameninţat de nici un Pyrrhus ticălos care să pună mîna pe văduva lui ; oare în vremuri de război şi de tulburare nu se ivesc în fiecare ceas asemenea scene de durere şi groază şi despărţire ? Parcă văd şi acum faţa aceea blîndă, aplecată deasupra balustradei, în timp ce noi coboram de pe corabie în bărcile noastre şi parcă şi acum îmi străluceşte dinaintea ochilor zîmbetul pruncului din braţele ei. Vai, dar astea sînt poveşti străvechi, fără doar şi poate ! Căpitane Miles, întrucît în firea ta nu e nici cea mai mică înclinaţie spre poezie, firește că ai uitat versurile din Homer, în traducerea domnului Pope, în care eşti descris cum îţi iei rămas bun de la eroicul tău tată ; dar maică-ta

[1] Eroare a textului : Penelopa era soţia lui Ulise şi l-a privit plecînd la Troia, însoţită fiind de fiul lor Telemah. Soţia lui Hector se numea Andromaca.

ţi le-a citit adeseori cînd erai copil şi păstrează pînă în ziua de azi printre lucrurile ei insigna de ofiţer pe care o purtam atunci.

Nici cea de a doua întreprindere războinică a mea n-a fost mai norocoasă decît prima. În seara aceea ne-am întors pe corăbiile noastre bătuţi măr. Nebunul acela de Lee, pe care Clinton îl înfruntase la Boston, l-a întîmpinat acum la Charleston. Lee şi cu viteaza garnizoană de acolo ne-a opus în mod strălucit rezistenţă, repurtînd victoria. Fortul de pe insula Sullivan pe care l-am atacat, s-a dovedit o alună prea tare pentru măselele noastre. Tirul artileriei de pe fregatele noastre nu era destul de puternic pentru a-i sparge coaja ; coridorul prin care ne-am strecurat prin apă pentru a ataca fortificaţia s-a dovedit un vad de netrecut ; lucrul acesta l-au constatat ofiţerii respectivi — în frunte cu Sir Henry care întotdeauna ataca primul — după ce încercaseră zadarnic să forţeze cursul de apă. Înainte de a mă întoarce la soţia mea, am înfruntat pericolul morţii prin împuşcare, prin înec sau prin frig ; şi întrucît fregata noastră era ancorată de multă vreme şi nu s-a putut desprinde de ţărm decît cu mare dificultate, a fost supusă unei agreabile canonade de către inamic, pînă ce a luat largul.

Un incident minor din toiul acestei lupte nefericite a constituit prilejul intimităţii care s-a stabilit ulterior între mine şi Sir Henry Clinton şi care m-a legat de acest extrem de brav ofiţer pentru toată perioada în cursul căreia mi-a hărăzit soarta să particip la război. Mă tem că în privinţa calităţilor sale de conducător, nu toată lumea va putea fi de aceeaşi părere ; în privinţa unui om pe care îl respect şi-l admir cu toată convingerea, n-ar trebui să existe decît o singură opinie. Cît despre acţiunile şi curajul său, nu poate stărui nici cea mai mică îndoială ; era întotdeauna gata să-şi manifeste aceste însuşiri ; şi fie în cursul ultimei şarje împotriva Dealului Breed, cînd în fruntea trupelor îmbinate a străpuns liniile armatei continentale, fie aici în faţa fortului Sullivan, fie un an mai tîrziu la Fort Washington, cînd, cu steagul în mînă a luat cu asalt înălţimea şi a pătruns în fortificaţie în fruntea coloanei atacatorilor — Clinton se afla întotdeauna printre

primii în iureşul bătăliei şi niciodată nu a existat în slujba regelui un militar mai vrednic de admiraţie.

Tocmai coboram în apă din bărcile noastre, cu intenţia de a forţa trecerea spre fort cu o coloană de-a noastră, printr-un culoar pe care-l făcuseră practicabil tunurile noastre, cînd o ghiulea a lovit o barcă de lîngă noi, tirul ţintind atît de bine încît a pus *hors de combat* [1] trei sferturi din echipajul bărcii, a doborît pe ofiţerul de la cîrmă precum şi steagul din spatele lui.

Nu m-am putut ţine să nu strig : „Bravo ! Bine ţintită lovitura !" pentru că niciodată nu s-a întîmplat ca măcar nişte popice să cadă aşa ţepene cum au căzut bieţii noştri camarazi din pricina acelei ghiulele.

Atunci generalul, întorcîndu-se spre mine mi-a spus pe un ton cam aspru :

— Domnule, s-ar părea că te încîntă comportarea inamicului !

— Sînt încîntat, domnule general, că cei de colo, conaţionalii mei, luptă într-un mod vrednic de naţiunea noastră, i-am răspuns.

Ne-am îndreptat spre fort în mijlocul aceloraşi atenţii amabile din partea unor arme de diferite calibre, pînă cînd am constatat că apa ne ajunge la piept şi că e din ce în ce mai adîncă, şi atunci am simţit dorinţa să ne urcăm la loc în bărci şi să ieşim din bătaia armelor.

Sir Henry veni după aceea la lady Warrington pe bordul corăbiei Sphinx şi se purtă foarte graţios cu ea şi făcu tot felul de glume privitoare la persoana umilului autor al actualelor memorii, pe care Excelenţa Sa l-a înfăţişat întotdeauna ca fiind în adîncul inimii lui un rebel. Mă rog la Dumnezeu ca copiii mei să nu apuce să fie martori cu ochii lor sau să fie siliţi să participe la mari revoluţii — de exemplu, ca aceea care se desfăşoară în ţara nenorociţilor noştri de vecini francezi. Răsplata nu o capătă întotdeauna cei bravi. În revoluţia noastră ea a revenit, într-adevăr, o dată şi ca prin minune, omului celui mai merituos ; dar cine îi cunoaşte acum duşmanii ? Marile şi surprinzătoarele victorii ale acestui om nu au fost repurtate în rarele încăierări cu inamicul, în cadrul

[1] a scos din luptă (fr.)

cărora a obținut o neînsemnată superioritate ; ele au fost repurtate asupra Congresului ; asupra foametei și bolilor ; asupra prieteniilor călduțe sau împotrivirilor zîmbitoare din propria sa tabără — el avînd de înfruntat și de dominat toate acestea cu marele său spirit. Cînd lupta s-a sfîrșit și neputincioasele noastre căpetenii care o conduseseră au început să se ciorovăiască și să se acuze unii pe alții în fața națiunii pentru a se apăra de răspundere — ce de învinuiri reciproce s-au mai adus ! Ce de pretexte de întîrziere au fost invocate ! Ce de scuze jalnice au fost prezentate pentru că flota cutare a sosit prea tîrziu, pentru că regimentul cutare n-a înțeles ordinele primite ; pentru că ghiulelele acelea nu erau potrivite tunurilor respective ; și tot așa pînă la sfîrșit ! Iată un general care ne-a înfrînt, deși uneori n-avea *nici o ghiulea ;* și nici praf de pușcă ; și nici bani ; și el unul nu s-a gîndit niciodată la vreo convenție ; curajul *lui* n-a capitulat niciodată. În tot cursul îndoielilor și beznei, al primejdiilor și al îndelungatei furtuni a războiului, cred că numai sufletul neînfrînt al conducătorului american a rămas absolut statornic.

Bineînțeles că de expediția noastră de lá Charleston se făcu atîta caz cît se putea face, și ea fu declarată o victorie prodigioasă de către inamic, care învățase (probabil de la părinți) să strige „Victorie !“ chiar și cînd era luată prin surprindere o căprărie — tot atît de zgomotos de parcă s-ar fi cîștigat o bătălie îndîrjită. Domnul Lee se întoarse cît putu de repede la New York, cuceritor între cuceritori, trîmbițîndu-și gloria, și nimeni nu-l primi cu mai multă bunăvoință și încîntare decît comandantul șef al armatei americane. Pe atunci își spuneau tot timpul, „dragul meu Lee“ și „dragul meu general“ ; și întotdeauna în cursul primei părți a revoluției noastre am fost înduioșat să observ încrederea și admirația pline de simplitate cu care comandantul suprem își privea ofițerii din subordinea lui, chiar dacă se întîmplase ca anterior aceștia să fi slujit în armata regelui. Tot așa au privit și s-au minunat mexicanii de pe vremuri cînd au văzut prima dată un cavalerist spaniol înarmat ! Și acest lăudăros zănatic și sclivisit (și un alt general al armatei continentale care a devenit destul de notoriu ulterior împreună cu norocul pe

care l-a avut) au profitat de modestia comandantului suprem şi i-au dat sfaturi şi s-au fudulit şi au făcut ironii şi nu i-au ascultat ordinele ; înfăţişînd zilnic noi obstacole (de parcă n-ar fi fost destule şi aşa !) în calea pe care numai răbdarea uluitoare a domnului Washington l-a putut face să meargă.

În timp ce eram plecaţi în expediţia noastră din Carolina de Sud, survenise acel celebru 4 iulie şi cele treisprezece state unite s-au despărţit definitiv de noi. Propriul meu stat natal, Virginia, se distinsese şi el anunţînd că toţi oamenii sînt la fel de liberi ; că toată puterea aparţine poporului care are dreptul inalienabil de a schimba *după voia lui*, reforma sau aboli forma sa de guvernămînt şi că ideea unui conducător ereditar este nefirească şi absurdă ! Generalul nostru ne-a pus sub ochi acest document proaspăt adus de la Williamsburg, în timp ce navigam spre nord trecînd prin dreptul promontoriilor Virginiei şi, în mijlocul unor rîsete amuzate şi zgomotoase, mi-a arătat legea căreia urma să mă supun începînd din ziua de patru a lunii aceleia. N-aveam încotro ; eram virginian — naşii mei făgăduiseră şi juraseră în numele meu că toţi oamenii sînt la fel de liberi (bineînţeles inclusiv neamul bietului Gumbo), că ideea monarhiei este absurdă şi că am dreptul să schimb forma de guvernămînt *după voia mea*. M-am gîndit la madam Esmond de la noi de acasă şi la felul în care va primi ea acest act de credinţă cînd i se va prezenta pentru a-l întări cu semnătura ei. Cum o să-l primească Hagan ? El a făcut praf acest act printr-o predică în care toată logica era de partea lui, dar, nu ştiu cum se întîmplă că guvernul Statelor Unite n-a fost afectat de discursul său ; şi cînd a ajuns să pomenească de chestiunea aceea cu libertatea tuturor oamenilor, din care ar fi reieşit că Gumbo, Sady şi Nathan aveau un drept nedezminţit de a ajunge deputaţi sau senatori, mama zise :

— Ţţţ, ţţţ ! Dragul meu domn Hagan, să nu mai vorbim de prostiile astea ; să lăsăm asemenea ticăloşii şi aiureli pe seama rebelilor !

În mijlocul lui august ne aflam în faţa oraşului New York, unde domnul Hal îşi adusese toată armata ce se

îndreptase spre Halifax după rușinoasa ei izgonire de la Boston. Comandantul șef american era la New York și o mare bătălie părea inevitabilă ; eu o așteptam cu o îndoială și o teamă greu de descris, cu atît mai mult cu cît știam că scumpul meu frate și regimentul lui se află printre trupele pe care trebuia să le atacăm și asupra cărora bineînțeles că aveam o superioritate zdrobitoare. Mai toată armata americană veni într-acolo pentru a lupta pe un ostrov, unde toți ofițerii de ambele părți știau că o să fie bătută și că nu are nici o șansă de scăpare. Două fregate din totalul de o sută, instalate de noi într-o poziție care le permitea să supravegheze tabăra întărită a dușmanului și punctul său de retragere peste East River către New York ar fi distrus pînă și o scoarță de copac în care ar fi încercat inamicul să se ascundă, și l-ar fi silit să-și depună pe țărm armele. Dar inamicul se luptă ; contraatacurile sale pripite fură respinse total ; unii dintre generalii săi, cele mai bune trupe ale lui, precum și artileria fură capturate ; rămășițele se înghesuiră în tabăra lor întărită, după deruta în care intraseră, iar urmăritorii pătrunseră în ea odată cu ei. Învingătorii fură rechemați ; apoi inamicul se văzu silit să se retragă într-un colțișor al insulei de unde nu mai putea scăpa.

— Sînt la discreția noastră și mîine vor fi în mîinile noastre, zise blîndul general.

Nici o corabie nu fu pusă să supravegheze forțele americane ; nici o sentinelă de-a noastră nu deslușea vreo mișcare în tabăra lor. În cursul nopții o întreagă armată traversă apa sub ochii noștri, ajungînd pe continent fără să piardă măcar un singur om ; și generalul Howe fu menținut în postul de comandant după această faptă glorioasă, urmînd să adauge la victoriile sale de la Long Island și Bridge Hill pe cea cîștigată la Philadelphia ! Bineînțeles că se găsi un binevoitor care să vină peste noapte pentru a anunța că trupele inamicului traversează strîmtoarea, dar căzu în mîinile unui pichet de nemți ; aceștia nu-l putură înțelege ; comandantul lor era ori beat, ori adormit. Dimineața, cînd spionul fu adus în fața cuiva care înțelegea vorbirea americană,

toate forţele continentale trecuseră peste East River şi stăpînirea asupra celor treisprezece colonii ne scăpase printre degete.

Părerile pe care le aveam despre şeful nostru nu erau deloc diferite de ale altor oameni din armată ; dar poate că în mod înţelept gentlemenii imediat subordonaţi domnului Howe păstrau secretul în această privinţă. Oare eu să fiu mai puţin norocos decît alţii ? mă întreb. De ce oare vorbele mele imprudente sînt transmise mult mai repede decît cele ale semenilor mei ? Mînia mea provocată de felul cum a fost folosită o asemenea victorie nu a depăşit cîtuşi de puţin furia manifestată de zeci de gentilomi din cadrul armatei. Atunci de ce numele meu a fost transmis comandantului suprem ca fiind al unuia dintre cei mai vinovaţi protestatari ? Personal, generalul Howe era un om viteaz, simpatic şi binevoitor.

— Şi aşa, Sir George, îmi spuse el, va să zică mă critici ca militar pentru că după bătălia de pe Long Island a fost ceaţă şi prietenii dumitale, continentalii, au luat-o la sănătoasa ! Firește că am prins şi am ucis destul de mulţi dintre ei, dar pe dumneavoastră, militarii amatori, nu vă mai poate mulţumi nimeni !

Şi cu aceste vorbe îmi întoarse spatele, dădu din umeri, şi începu să discute cu altcineva. Se prea poate ca eu să fiu un simplu amator, iar el să fie unul din cei mai amabili oameni de pe lume ; dar dacă regele George i-ar fi spus „Să nu mai fii ofiţerul meu", desigur că acel agreabil şi încîntător Cassio [1] ar fi primit ceea ce merita.

Curînd am descoperit cum a intrat şeful nostru în posesia informaţiilor privitoare la mine. Admirabilul meu văr, domnul William Esmond care, bineînţeles că părăsise New Yorkul şi postul său cînd toate autorităţile regale fugiseră de acolo înainte de ocuparea oraşului de către Washington, se întorsese împreună cu trupele şi cu flotele noastre ; şi, fiind un gentleman de neam ales, purtător al unui nume distins, şi pe deasupra cunoscînd bine oraşul, se făcuse agreabil noilor veniţi

[1] Militar pe care Othelo îl ridică în rang, pentru ca apoi, datorită intrigilor lui Iago, să-l degradeze.

în armata regală — tinerilor filfizoni, cheflilor și craidonilor, prezentîndu-i pe la cîrciumi și tripouri, ba chiar și în localuri mai rău famate, cu care vrednicul gentleman continua să fie la fel de familiarizat în Lumea Nouă, cum fusese și în Lumea Veche. *Coelum non animum* [1]. Oricît de mult schimbase aerul Will și ori încotro își deplasa hoitul, în pielea lui ducea întotdeauna un ticălos.

Auzisem zeci de povești privitoare la spusele lui despre familia mea și eram hotărît nici să nu-l evit, dar nici să nu-l caut, deși aveam de gînd ca oriunde l-oi întîlni să-l trag la răspundere ; într-o bună zi, la o cafenea unde mă aflam împreună cu un prieten, vrednica mea rubedenie se învîrtea cu vreo doi tinerei din armată, constatînd că acum îi venea bine și cu folos să-i corupă în tot felul. Întîmplarea făcea să cunosc pe unul dintre tinerii însoțitori ai domnișorului Will, un aghiotant de-al generalului Clinton cu care fusesem mai tot timpul împreună, atît la Charleston, înainte de episodul de pe insula Sullivan, cît și în acțiunea de la Brooklyn, în cadrul căreia generalul nostru a condus în mod glorios aripa dreaptă a armatei britanice. Cei trei s-au așezat într-un separeu, mai întîi fără să ne observe, deși mi-am auzit numele pomenit de vreo patru ori de către zurbagiul de văru-meu care și-a încheiat nu știu ce discurs de beție pe care-l ținea trîntind cu pumnul în masă și înjurînd :

— Să..., dacă nu-i vin eu de hac și lui și împuțitului ăluia de rebel care-i e frate !

— A ! Domnul Esmond ! i-am zis eu, apropiindu-mă cu pălăria pe cap. (Îndărătul castronului de punci mi s-a părut că fața lui pălește nițel.) De mult voiam să te văd ca să pun la punct cîteva chestiuni mărunte în privința cărora s-a ivit un dezacord între noi.

— Și anume despre ce e vorba, dom'le ? m-a întrebat el agrementîndu-și vorbirea cu un potop de înjurături.

— Ai binevoit să arunci o umbră de îndoială asupra curajului meu și să declari că am evitat o întîlnire cu dumneata pe vremea cînd eram amîndoi tineri. Rudenia

[1] Schimbi cerul dar nu-ți schimbi sufletul (lat.)

dintre noi și vîrsta pe care o avem ar trebui să ne împiedice de a recurge la asemenea gesturi necugetate și criminale (domnul Will tresări cu un aer feroce dar vizibil ușurat), însă te avertizez că deși îmi pot permite să trec cu vederea minciunile debitate împotriva mea, dacă mai aud din partea dumitale vreun cuvînt jignitor la adresa fratelui meu, colonelul Warrington, sau la adresa armatei continentale, te voi trage la răspundere.

— Adevărat, domnilor. Foarte frumos, cu adevărat. Băgați bine la cap cuvintele lui Sir George Warrington ! strigă domnișorul Will pe deasupra bolului de punci.

— Și ți-a mai făcut plăcere să spui, am continuat eu, enervîndu-mă în timp ce vorbeam, și deci prostindu-mă pentru că-mi dădeam atîta osteneală, că pînă și domeniile pe care le deținem în țara asta nu sînt ale noastre ci aparțin de drept familiei dumitale.

— Păi chiar sînt ale noastre ! Pe legea mea că-s ale noastre ! L-am auzit pe fratele meu Castlewood declarînd acest lucru de zeci de ori ! s-a jurat domnișorul Will.

— În cazul acesta, domnule, i-am spus eu cu aprindere, fratele dumitale, lordul Castlewood nu grăiește nici el mai mult adevăr decît dumneata. Noi avem, acasă în Virginia, actele de proprietate, care au fost înregistrate la tribunalele de acolo ; și dacă mai aud vreodată măcar o vorbuliță din obrăznicia asta, îți voi cere socoteală acolo unde nu va exista prin apropiere nici un polițai ca să ne împiedice să ne duelăm !

— Mă mir, a strigat Will sufocîndu-se, că nu-l tai în douăzeci de mii de bucățele, așa cum stă acolo în fața mea, cu mutra lui gălbejită și scîrboasă. Fratele meu Castlewood i-a luat banii la joc — ba nu lui, lui frate-său ; lua-te-ar dracu'... care ești — rebelul sau ălălalt ? Nu vă pot suferi mutrele la nici unul și hîc ! dacă ești de partea regelui arată că ești de partea regelui și bea în sănătatea lui !

Și s-a prăbușit la loc pe scaunul din separeul lui, cu un sughiț și un hohot mitocănesc pe care l-a repetat de vreo zece ori, adăugînd încă vreo sută de înjurături și de strigăte zgomotoase cum că să toastez pentru rege.

A încerca să discut cu o ființă aflată într-o asemenea stare sau a-i cere explicații ori scuze ar fi fost absurd. Așa că l-am lăsat pe domnișorul Will să meargă clătinîndu-se pînă la locuința lui, păstorit de tinerii săi prieteni — care au rămas surprinși văzînd pe un veteran al beției afectat atît de brusc și toropit atît de complet de băutură — iar eu m-am întors șchiopătînd la nevastă-mea, pe care am găsit-o într-o stare de mare fericire, întrucît printr-un conațional primise o scrisoare de la Hal ; acesta nu sufla nici o vorbă despre acțiunile armatei continentale în care era angajat, dar în schimb acoperise vreo două pagini cu elogii entuziaste la adresa comportării pe cîmpul de luptă a fratelui său, pe care dragul meu Hal binevoia s-o admire, așa cum admira tot ceea ce ziceam sau făceam eu.

Mă cam gîndeam eu că o să primesc o solie din partea amabilei mele rubedenii, ca urmare a schimbului de cuvinte intervenit între noi în seara anterioară și nu știam dacă nu cumva Will o să mă provoace să-mi aduc la îndeplinire amenințările ; și cînd, așa cum era de așteptat, domnul Lacey (prietenul nostru prezent în seara anterioară) și-a făcut apariția la o oră matinală, i-am făcut semn ladyei Warrington să ne lase singuri, dar, rîzînd și strigînd „Vai, dragă, nu !“ domnul Lacey a rugat-o pe soția mea să nu se deranjeze.

— Am vorbit, a zis el, cu un gentilom care cere permisiunea de a transmite prin mine scuzele lui dacă aseară a rostit cumva vreo vorbă care ar fi putut să te ofenseze.

— Ce scuze ? Ce vorbă ? a întrebat speriată soția.

I-am explicat că turbulentul Will Esmond m-a întîlnit la o cafenea în seara anterioară și s-a certat cu mine așa cum mai făcuse și cu sute de alți oameni pînă atunci.

— S-ar părea că individul e mare amator de insulte, și întotdeauna se preface că era beat cînd le-a rostit și-și cere scuze a doua zi dimineață, dacă nu cumva apucă omul să-l ciomăgească peste noapte, comentă căpitanul Lacey.

Şi, trebuie să mărturisesc, soţia mea ţinu o mică predică şi întrebă de ce noi gentlemenii ne mai ducem să pierdem vremea pe la cafenele, riscînd să întîlnim oameni turbulenţi şi certăreţi în genul lui Will Esmond ?

Şederea noastră la New York a căpătat o notă senzaţională datorită unui plan de a arde oraşul, pe care îl urzeau — şi parţial l-au şi pus în aplicare — nişte patrioţi înflăcăraţi. În decursul războiului s-au alcătuit mai multe asemenea proiecte şi fiecare dintre principalele oraşe părea sortit să fie incendiat ; deşi, în interesele păcii şi ale înţelegerii nădăjduiesc că nu se va uita faptul că aceste planuri n-au fost iniţiate niciodată de guvernul sălbatic al unui rege tiran, ci erau propuse întotdeauna de gentilomi din tabăra continentalilor, care susţineau că, decît să rămînă sub despotismul ruşinos al banditului din dinastia Braunschweig, ar trebui mai degrabă să dea foc celor mai frumoase oraşe ale Americii. Presupun că înţelepţii care propuneau incendierea Bostonului nu erau de fapt proprietarii din acel oraş, şi că incendiatorii New Yorkului veneau din alte părţi ale ţării — de la Philadelphia, sau mai ştiu eu de unde. Oricum vor fi stat lucrurile, britanicii v-au cruţat, domnilor, şi noi vă rugăm să ne acordaţi credit pentru această moderaţie a acţiunilor noastre.

N-am avut norocul să fiu de faţă la acţiunea de pe Cîmpurile Albe, fiind ţintuit locului de rana pe care o primisem pe Long Island şi care mereu se tot deschidea şi supura, vindecîndu-se foarte greu. În timpul îndelungatei şi plictisitoarei suferinţe, am fost îngrijit de cea mai blîndă infirmieră ; abia aşteptam ziua cînd voi putea să dau jos uniforma de ofiţer din Miliţia Populară şi să mă întorc în tihnitul cămin din Anglia, unde Hetty şi bunul nostru general aveau grijă de odraslele noastre. Într-adevăr, nu ştiu dacă mi-am iertat vreodată chinurile şi groaza pe care le-am pricinuit probabil bietei mele neveste ţinînd-o despărţită de copii şi departe de casa ei, pentru că, zău, doream să mai văd puţin din războiul pe atunci în curs. Marele nostru turneu prin Europa mersese foarte bine. Văzusem catedrala Sf. Petru de la Roma şi pe episcopul ei ; o văzusem la Paris pe soţia

Delfinului Franței (vai, cînd mă gîndesc că un cap atît de glorios a fost doborît atît de jos !) ; iar la Florența pe regele de drept al Angliei. Îmi înmuiasem guta în băile din vreo cinci-șase localități balneare și jucasem cărți prin vreo sută de palate, așa cum arată cartea mea *Călătorii prin Europa* (pe care-mi propun s-o public după ce voi termina *Istoria războiului din America* [1]). Și în cursul peregrinărilor noastre, ipohondria mea a mai scăzut (deși acasă mi-a produs chinuri cumplite) ; și atît sănătatea cît și energia mea au făcut progrese vizibile. Poate fiindcă vedea avantajele evidente pe care mi le aduceau agitația și schimbările, se împăca și nevastă-mea cu ele ; și cu toate că în taină o durea inima fiindcă era departe de camera copiilor ei și, mai ales, de băiatul cel mare (pe care întotdeauna l-a iubit prosteşte), scumpa ipocrită n-a permis niciodată măcar unei umbre de îngrijorare să se ivească pe fața ei ; dimpotrivă mă încuraja cu zîmbetele ei ; se declara nerăbdătoare să mă urmeze ; mă întreba de ce socotesc un păcat faptul că jinduiesc după onoruri ? Într-un cuvînt era gata să rămînă, să meargă, să zîmbească, să fie tristă ; să escaladeze munți sau să străbată mările ; să spună că frigul e încîntător, arșița suportabilă, foamea o distracție și locuințele sordide o încîntare ; toate astea deși nu e deloc un pasager bun pe mare, deși are o constituție extrem de delicată în privința mîncărurilor, deși suferă cumplit atît de frig cît și de căldură. De aceea, întrucît eu doream să mai rămîn o vreme pe continentul pe care mă născusem, ea se declara absolut sigură că nimic nu poate fi mai bun pentru mine ; iar cînd eu am avut chef să mă întorc acasă — vai cum s-a mai luminat la față și și-a sărutat copilașul cel mic și i-a spus că o să vadă grădinile frumoase din țara de baștină și pe mătușa Hetty, și pe bunicul, și pe surioara lui, și pe Miles.

— Miles ! strigă micul papagal, imitîndu-și mama și chiuind de bucurie.

---

[1] După cît se pare nici una din cele două lucrări proiectate de Sir George Warrington nu a fost terminată (nota autorului).

Ca şi cum ar fi fost cine ştie ce încîntare să-l vezi pe domnişorul Miles care se afla în grija domnului Sumner, doctor în teologie, la Harrow-on-the-Hill, unde, ca să fim drepţi cu tînărul gentleman, dovedea că poate mînca mai multe prăjituri decît oricare alt băiat din şcoală şi poate cîştiga cele mai valoroase premii la fotbal şi la hoţii şi vardiştii.

CAPITOLUL XCI

SATIS PUGNAE [1]

ÎNTOTDEAUNA MI S-A PĂRUT (vorbesc aşteptînd să fiu corijat de militarii de profesie) că tranşeele de la Breed's Hill i-au fost de folos armatei continentale în tot cursul războiului nostru din America. Măcelul la care am fost supuşi de oamenii dindărătul liniilor acelora a fost atît de aspru, şi comportarea inamicului atît de hotărîtă, încît ulterior căpeteniile britanice au respectat baricadele americanilor ; şi chiar dacă ar fi tras dindărătul unui şirag de pături, unii dintre generalii noştri tot ar fi ezitat să forţeze atacul. Ulterior a ajuns la urechile noastre faptul că, în lupta de la Cîmpiile Albe, cînd pentru a doua oară, armata domnului Washington s-a aflat întru totul în mîna învingătorilor, trupele noastre cuceritoare au fost ţinute la distanţă de o baricadă alcătuită de fapt din coceni de porumb şi din paie. Ni s-a oferit şi o altă şansă, care a durat o iarnă întreagă, în cursul căreia trupele din ce în ce mai împuţinate şi mai înspăimîntate ale Congresului American au zăcut înfometate şi neînarmate sub puterea noastră, iar mărinimosul domn Howe a lăsat celebra tabără de la Valley Forge neatinsă, în timp ce armata sa mare, viteză şi perfect echipată, dansa, juca jocuri de noroc şi benchetuia la Philadelphia. Şi conaţionalii lui BYNG au ridicat arcuri de triumf, au organizat turniruri dis-

[1] Destul cu lupta (lat.)

tractive imitîndu-le în joacă pe cele din Evul Mediu, în timp ce doamne frumoase ofereau jerbe şi ghirlande acestui şef plin de clemenţă, cu motto-uri şi inscripţii fantastice proclamînd laurii lui drept nemuritori ! Oare de ce nerecunoscătorii mei conaţionali din America n-au înălţat statui în cinstea acestui general ? În toată armata lor n-au avut nici un singur ofiţer care să fi dat bătăliile într-un mod mai favorabil lor ; care să le fi permis cu mai multă abilitate să-şi repare greşelile ; care să fi avut grijă ca înfrîngerile să nu-i doară prea tare ; şi cînd, în cursul evenimentelor, forţa superioară îşi manifesta firească superioritate, cine se dovedea mai blînd, mai răbdător şi mai complezent în a-şi ajuta în mod constant adversarul lovit să se pună iar pe picioare ? Ah, gîndiţi-vă la epoca de acum optsprezece ani şi la focosul tînăr luptător pe care-l trimisese Anglia să-i combată adversarul de pe continentul american. Vedeţi-l cu ochii minţii învîrtindu-se mereu în jurul întăriturilor îndărătul cărora se adăpostea duşmanul ; fiind la fel de neadormit şi de vioi noaptea ca şi ziua ; consumîndu-se mereu în mînia şi în dorul lui feroce, fără să închidă vreodată pleoapele în vigilenţa lui ; urmîndu-şi poteca cu un neobosit simţ al adulmecatului, ca un copoi care gîfîie şi tînjeşte după sînge şi luptă ; cutreierînd codrii la miezul nopţii sau căţărîndu-se fără zgomot pe margini de prăpastie în pragul zorilor ; şi veghind atît de multă vreme încît marea lui inimă e aproape istovită, pînă cînd duşmanul se arată în sfîrşit la faţă ; şi atunci, sare la el, îl ia de piept şi, murind, îl ucide ! Gîndiţi-vă ce a făcut Wolfe la Quebec şi ascultaţi scripcile lui Howe în timp ce şade zîmbind printre dansatorii de la Philadelphia !

Un plan preferat al miniştrilor noştri din patrie şi al unora dintre generalii noştri din America era să stabilească o linie de comunicaţie între Canada şi New York, sperînd ca prin acest mijloc să izoleze provincia Noua Anglie de coloniile învecinate, şi astfel separată s-o copleşească şi s-o aducă la supunere cu de-a sila. Traducerea în viaţă a planului a fost încredinţată generalului Burgoyne, care a pornit de la Quebec, promiţînd foarte

încrezător să ducă proiectul la izbîndă. Marşul lui a început cu toată pompa militară ; înaintea lui mergeau trompeţii care-i anunţau proclamaţiile ; le poruncea coloniştilor să-şi amintească de puterea uriaşă a Angliei şi le cerea rebelilor rău sfătuiţi şi cu minţile tulburate să depună armele. Aducea cu el trupe britanice de o forţă impresionantă, o armată nu mai puţin puternică de veterani nemţi, o ceată înspăimîntătoare de războinici indieni şi un remarcabil corp de artilerie. Se presupunea că oamenii întîlniţi în cursul marşului se vor alătura cauzei regaliste şi vor veni să lupte sub drapelul monarhiei. Armata continentală pe care o avea în faţă era mică la început şi trupele lui Washington erau slăbite de retragerea celor rapid deplasate pentru a ţine piept acestei invazii din Canada. Un detaşament britanic din New York urma să-şi croiască drum cu forţa pe fluviul Hudson în sus, măturînd din calea sa inamicul şi făcînd joncţiunea la Albany cu generalul Burgoyne. Acela era momentul în care ar fi trebuit lovită şi armata mult slăbită a lui Washington ; dar o putere superioară a hărăzit lucrurilor o altă soartă ; şi eu unul nu voi fi cîtuşi de puţin dintre acei ce regretă terminarea războiului. Privind acum retrospectiv tot acest joc, ce clar ne apar greşelile şi gafele pe care le-a făcut tabăra învinsă ! De la început pînă la sfîrşit noi soseam mereu prea tîrziu. Întăririle şi proviziile trimise de acasă nu veneau la timp. Trupele noastre se aflau în dificultate şi ajutoarele le ajungeau prea tîrziu. Flota noastră îşi făcu apariţia în largul oraşului York puţin prea tîrziu, adică exact după ce Cornwallis capitulase. Lui Burgoyne i s-a deschis o cale de scăpare, dar el a luat prea tîrziu hotărîrea retragerii. Am auzit ulterior ofiţeri dezamăgiţi care au dovedit într-un mod de netăgăduit că dacă vîntul ar fi bătut din altă parte ne-ar fi ajutat să nu pierdem America ; că dacă n-ar fi izbucnit o furtună sau două, am fi distrus cu siguranţă flota franceză ; şi o dată, de două ori, ba chiar de trei ori domnul Washington şi cu armata lui ar fi căzut în mîinile noastre dacă nu s-ar fi lăsat între timp noaptea. Citind istoria lumii, cine n-a făcut oare speculaţii asupra cuvintelor „a fost" şi „ar fi

putut să fie" ? Îmi scot din raft mapa mea veche şi ferfeniţită cu hărţi şi văd tabla de şah pe care s-a dat lupta cea mare ; mă mir şi eu de capriciile ciudate ale soartei care au dus la pierderea ei ; şi, lăsînd la o parte orice vorbe de clacă privitoare la bravura respectivă a celor două naţiuni, mi-e imposibil să nu văd că noi am deţinut atuurile cele mai puternice şi totuşi am pierdut partida.

Mărturisesc că acest joc exercita o fascinaţie puternică asupra mea şi-mi punea în mişcare sîngele trîndav cu o vigoare total neobişnuită. Fratele meu Hal, cînd s-a instalat pe plantaţia lui din Virginia, era absolut mulţumit de sporturile, distracţiile şi îndeletnicirile pe care le avea la dispoziţie acolo. Societatea vecinilor de la ţară îi era întru totul suficientă ; el nu se plictisea niciodată să-şi supravegheze holdele şi angajaţii, să-şi prindă peştii, să-şi împuşte raţele, să vîneze prin păduri sau să-şi savureze partida de cărţi şi cina. Fericitul Hal în casa lui mare cît un hambar sub porticurile ei spaţioase, cu cîinii învîrtindu-se printre picioare ; prietenii lui, un fel de Will Wimble [1] din Virginia, găzduiţi pe gratis în conacul lui ; negrii lui graşi, leneşi şi zdrenţăroşi ; şmechera lui nevestică, stăpînă pe toate acestea şi pe soţul ei care întotdeauna o asculta fără cea mai mică împotrivire cîtă vreme a trăit, dar care s-a consolat destul de repede după moartea ei ! Zic fericit, deşi soarta lui mi s-ar fi părut insuportabilă pentru mine ; soţie şi prieteni, şi plantaţie, şi viaţa urbană de la Richmond (Richmond a moştenit onoarea de a deveni capitală cînd provincia noastră a devenit un stat). Cît de fericit este cel pe care pantoful oferit de soartă îl încalţă bine şi nu-l strînge ! Venitul meu era de cinci ori mai mare, casa mea din Anglia la fel de încăpătoare şi clădită din cărămidă şi cu faţade din piatră cioplită ; soţia mea — oare aş fi dat-o pe oricare altă soţie din lume ? Copiii mei — mă rog, mă mulţumesc cu părerile ladyei Warrington în privinţa lor. Dar cu toate aceste stafide şi piersici, şi roade bogate pe care cornul abundenţei mi le-a turnat

[1] Personaj simpatic şi îndatoritor portretizat în *Eseurile* lui Joseph Addison.

în poală, mă tem că n-am fost decît un ingrat ; iar Hodge, portarul meu, care-şi împarte coaja de pîine şi feliuţa de slănină cu o familie la fel de mare ca şi a stăpînului lui, mi se pare că îşi savurează masa în egală măsură cu mine, deşi doamna Molly face cele mai bune mîncăruri şi dulciuri, iar domnul Gumbo destupă vinurile cele mai alese din pivniţă ! Vai mie ! Pentru mine dulciurile şi-au pierdut gustul — oricît de mult se vor fi bucurînd de ele odraslele din camera copiilor — iar aroma vinului nu face nici o impresie unor nasuri bătrîne ! Preotul nostru mi-a turnat de nenumărate ori predicile lui şi poate că ele nu m-au atras prea tare nici cînd le-am auzit prima dată. Îţi mai aduci aminte, cinstite prietene (cu siguranţă că-şi aduce aminte întrucît a repetat povestea la un pahar de vin aproape tot de atîtea ori ca şi predicile, iar lady Warrington simulează că n-a auzit-o niciodată pînă atunci) — zic, aşadar, Joe Blake, că tu îţi aminteşti foarte bine şi cu multe înfloriturі pe deasupra, seara aceea de octombrie cînd ne-am căţărat printr-o ambrazură a fortului Clinton şi o muschetă ar fi zburat creierii aceştia extrem de valoroşi, dacă sabia lui Joe n-ar fi străpuns pipota rebelului meu conaţional. Joe purta pe vremea aceea o tunică roşie (uniforma bravului regiment 63, al cărui conducător, curajosul Sill, a căzut lîngă el străpuns de nenumărate lovituri). Curînd a schimbat roşul cu negrul, preluînd amvonul parohiei mele. Doctrinele lui sînt sănătoase iar predicile lui scurte. Citim împreună ziarele cînd ne bem vinul. Acum două luni, cel mai mult am citit despre fapta glorioasă de la 1 iunie a vechiului nostru prieten Howe. Mi s-a spus că nobilul Rowdon, care a luptat împreună cu noi la Fort Clinton s-a alăturat ducelui de York ; iar astăzi Alteţa Sa regală e în plină retragere din faţa lui Pichegru [1] ; şi el şi cu fiul meu Miles au cucerit degeaba Valenciennes ! Ah, sfinţia ta ! N-ai vrea să-ţi îmbraci vechea tunică a regimentului 63 ? (Deşi mă tem că doamna Blake s-ar dovedi incapabilă să facă să se mai întîlnească nasturii şi butonierele peste trupul mătăhălos pe care-l ai acum). Băieţii jucau un spectacol cu

[1] General francez (1761—1804).

sabia mea de ofiţer din Miliţia Populară. O, domnule Blake, de-aş mai fi o dată tînăr ! De n-aş avea degetele de la picioare afectate de gută ; şi aş înşeua-o pe Rosinanta şi aş merge călare înapoi în lume şi mi-aş simţi din nou pulsul bătînd şi aş juca încă un pic din jocul spectaculos al vieţii !

Ultima „bombă" pe care am văzut-o jucată a reprezentat o victorie obţinută vitejeşte de tabăra noastră ; deşi e adevărat că pînă şi în această partidă americanii au cîştigat roberul — oamenii noştri necucerind decît terenul pe care se aflau, precum şi tunurile, proviziile şi corăbiile pe care le-au capturat şi le-au distrus, în timp ce eforturile noastre de salvare au întîrziat prea mult pentru a mai putea împiedica dezastrul ce ameninţa nefericita armată a lui Burgoyne. După una dintre acele întîrzieri care întîmplător puneau *neîncetat* beţe în roate planurilor noastre şi slăbeau forţa loviturilor pe care intenţionau să le dea comandanţii noştri, la sfîrşitul lunii septembrie 1777 s-a pornit o expediţie bine pregătită de la New York ; aceasta, dacă ar fi înaintat măcar cu două săptămîni mai devreme ar fi putut să salveze armata altfel osîndită a lui Burgoyne. *Sed Dis aliter visum* [1]. De data aceasta întîrzierea nu s-a produs din vina lui Sir Henry Clinton care nu şi-a putut lăsa oraşul neprotejat ; ci din pricina vînturilor şi vremii proaste care au întîrziat sosirea întăririlor de mult aşteptate de noi din Anglia. Flota cu care au venit ele ne-a adus de acasă scrisori lungi şi drăgăstoase cu ultimele veşti despre copiii lăsaţi în grija bunei lor mătuşi Hetty şi a bunicului lor. Inima mămicăi tînjea după micuţii pe care nu-i avea cu ea. Nu mi-a făcut nici un fel de reproşuri ; dar citeam în ochii ei rugăminţile insistente, temerile pentru mine şi dorul de copii. Parcă ar fi zis : „De ce să mai rămînem aici ? N-ai nici o chemare pentru acest război şi cu atît mai puţin să tragi sabia împotriva compatrioţilor tăi — de ce să mai continui să primejduieşti viaţa ta şi fericirea mea ?" I-am înţeles apelul. Noi nu urmam să începem curînd vreo misiune primejdioasă ; i-am spus că Sir Henry avea să însoţească expediţia doar

[1] Dar zeii au voit altminteri (lat.)

o parte din drum. Eu aveam să mă întorc împreună cu el de îndată ce se va termina misiunea de recunoaştere, iar Crăciunul, cu voia Domnului, avea să găsească familia noastră reunită la loc în Anglia.

O armată de trei mii de oameni — inclusiv vreo două regimente cam firave de loialişti din America şi de Miliţie Populară din New York (în care a plecat cu rangul de căpitan şi distinsa mea rubedenie domnul Will Esmond) — s-a îmbarcat la New York şi armamentul nostru a pornit în sus pe nobilul fluviu Hudson care în mintea mea e mai frumos chiar decît Rinul din Europa ; şi nici nu s-a deschis foc asupra noastră de pe falezele acelea ce par aplecate deasupra apelor şi de pe abruptele „palisade" — cum li se spune — pe lîngă care treceau corăbiile noastre ; în mod foarte ciudat, de data asta duşmanul părea că nu e la curent cu mişcările plănuite de noi. Am debarcat mai întîi pe malul răsăritean într-un loc numit punctul lui Verplanck, de unde trupele Congresului s-au retras după o uşoară rezistenţă, conducătorul lor, îndîrjitul moşneag Putnam (atît de celebru în cursul războiului) presupunînd că marşul nostru se desfăşoară în direcţia terenurilor înalte din răsărit, prin care intenţionam să răzbatem pînă la Burgoyne. Putnam s-a retras pentru a ocupa aceste trecători, şi un mic detaşament de-al nostru a fost trimis înainte cu aerul că l-ar urmări ; el şi-a închipuit că după acest detaşament vine grosul trupelor noastre. Între timp, înainte de răsăritul soarelui, două mii de soldaţi, fără acoperire de artilerie, au fost transportaţi la punctul Stoney de pe ţărmul apusean, vis-à-vis de Verplanck, la poalele unui deal înalt pe care vechii stăpînitori olandezi ai acestei ape îl numiseră Dunderberg şi care se înalţă ameninţător deasupra fluviului. Un mic curs de apă trecînd pe la poalele acestui munte, îl desparte în partea de nord de înălţimea dimpotrivă, pe care se afla fortul Clinton, numit astfel nu după generalul nostru, ci după unul din cei doi gentilomi omonimi care se aflau în rîndurile celei mai vechi şi mai respectate mici aristocraţii din provincia New York (aceştia fiind, de fapt, în momentul respectiv, comandanţii trupelor care i se opuneau lui Sir Henry). Pe înălţimea de lîngă fortul Clinton se află fortul Montgo-

mery ; îndărătul lor se înalță Dealul Ursului ; iar pe partea cealaltă a apei se află „Nasul Sfîntului Antoniu", un vîrf cu adevărat splendid pe care olandezii l-au botezat într-un mod atît de caraghios.

Cele două forturi fură atacate aproape simultan. Jumătate din trupele noastre au fost repartizate pentru asaltul fortului Montgomery sub comanda viteazului Campbell care căzu chiar sub metereze. Sir Henry, care nu se putea abține de a intra în toiul primejdiei, oriunde o găsea, conduse personal restul trupelor ; el zicea că speră să avem mai mult noroc decît în luptele de pe insula Sullivan. Pînă la Dunderberg ducea o potecă atît de îngustă încît nu puteau mărșălui pe ea mai mult de trei soldați în rînd și întreaga noastră armată o urcă într-o tăcere deplină, minunîndu-se la fiecare pas — punîndu-și cu grijă piciorul pe terenul colțuros — că nu întîmpinăm nici o opoziție. Inamicul nici măcar nu instalase posturi de pază ; și nici nu furăm descoperiți pînă a nu începe să coborîm înălțimea, la baza căreia nu ne fu greu să împrăștiem o mică forță armată trimisă în grabă să pună stavilă înaintării noastre. Din pricina schimbului de focuri care urmă, nici nu mai putea fi vorba de a lua inamicul prin surprindere. Fortul se afla dinaintea noastră. Trupele trebuiau să atace cu armele pe care le aveau în mînă ; în tăcere și cu mișcări rapide, înfruntînd artileria îndreptată asupra lor, soldații au început ascensiunea dealului. Aveau ordine stricte să nu tragă nici un foc de armă. Smulgînd steagul regimentului 63 și înălțîndu-l cît mai sus, sir Henry se puse în fruntea atacatorilor. Locul era atît de abrupt încît oamenii trebuiau să se împingă unul pe altul peste zid și prin ambrazuri ; aici locotenentul Joseph Blake, tatăl unui oarecare Joseph Clinton Blake, care îi face ochi dulci unei anumite domnișoare, își dădu singur recomandația pentru parohia Warrington salvînd viața nevrednicului ei patron.

După cum ni s-a spus, cam un sfert din garnizoană a reușit să scape din fort, restul soldaților fiind uciși, răniți ori luați prizonieri. Fortul Montgomery a fost atacat și capturat în mod similar de forțele noastre ; iar noaptea, privind în jos de pe înălțimile unde tocmai fusese împlîntat

drapelul regelui, ni s-a înfățișat ochilor, pe rîul de la picioarele noastre, un splendid spectacol luminos. La poalele fortului Montgomery și întinzîndu-se pînă la acel mamelon semeț numit Nasul Sfîntului Antoniu, se așezaseră cu multe sacrificii și eforturi o estacadă și un lanț îndărătul cărora erau ancorate mai multe fregate și galere americane. Fortul fiind luat, aceste corăbii încercau să urce pe cursul apei prin întuneric, pentru a ieși din bătaia tunurilor despre care știau bine că le vor distruge dimineața. Dar vîntul le era potrivnic și le-a fost cu neputință să scape. Drept care, echipajele au coborît în bărci și au venit astfel la țărm după ce mai întîi au incendiat corăbiile, cu toate pînzele întinse ; și noi priveam aceste magnifice piramide de flăcări înălțîndu-se pînă la cer și oglindindu-se în apele de dedesubt, pînă cînd, printre zgomotele exploziilor s-au scufundat și au dispărut.

A doua zi veni un *parlementaire* [1] din partea inamicului pentru a se interesa de starea ostașilor căzuți răniți sau rămași prizonieri în mîinile noastre și ofițerul armatei continentale îmi aduse un bilețel care-mi produse un șoc nemaipomenit, întrucît din el reieșea că la lupta din seara anterioară participase și fratele meu. Scrisoarea purta data de 7 octombrie, era trimisă de la cartierul general al diviziei generalului maior George Clinton, și anunța în mod lapidar că „colonelul H. Warrington, din trupele virginiene, nădăjduiește că Sir George Warrington a scăpat nevătămat de pe urma atacului dat noaptea trecută, cu prilejul căruia și colonelul a avut norocul să se retragă fără cea mai mică rană".

Niciodată nu mi-am rostit rugăciunile cu mai multă sinceritate și recunoștință decît în seara respectivă, mulțumind cu smerenie cerurilor că l-au cruțat pe scumpul meu frate și totodată făcînd jurămînt să mă retrag din lupta aceea fratricidă în care mă amestecasem numai pentru că mi se păruse că mă cheamă în mod imperios Onoarea și Datoria.

Mărturisesc că am simțit o ușurare greu de exprimat în cuvinte cînd am ajuns la hotărîrea de a mă retrage și de a mă ascunde în umbra tihnită a viței și smochinului

[1] sol, parlamentar (fr.)

meu de acasă. Dar înainte de a mă întoarce, doream foarte mult să-mi văd fratele ; drept care am cerut şi am obţinut foarte uşor să mi se încredinţeze o misiune din partea şefului nostru în tabăra generalului american Clinton. Cartierul general al diviziei sale era acum la vreo cîteva mile mai sus pe fluviu şi o barcă purtînd steagul alb m-a adus repede la punctul unde m-au întîmpinat pe ţărm avanposturile acestuia. Foarte curînd m-am aflat în prezenţa fratelui meu. El intrase doar de puţină vreme în divizia generalului Clinton, venind cu scrisori de la cartierul general din Philadelphia şi întîmplător a auzit, după atacarea fortului Clinton, că participasem şi eu la această acţiune. Am petrecut împreună o noapte încîntătoare dar prea scurtă ; domnul Sady, care întotdeauna îl urma pe Hal la război, a gătit un adevărat banchet în cinstea ambilor săi stăpîni. În coliba ce-i servea de bivuac nu exista decît un singur pat de paie şi pe acesta am dormit împreună cu Hal, unul lîngă altul, ca în copilărie. Aveam să ne spunem sute de lucruri cu privire la întîmplări din trecut şi din prezent. Inima lui bună s-a bucurat cînd i-am vorbit de hotărîrea mea de a mă retrage la moşie şi de a dezbrăca tunica roşie pe care o purtam ; m-a îmbrăţişat cu căldură.

— Slavă Domnului ! zise el. O, George ! Gîndeşte-te ce s-ar fi putut întîmpla dacă ne-am fi întîlnit faţă în faţă în încleştarea de acum două seri !

Şi gîndul acesta îl făcu pur şi simplu să pălească. El îmi luă o piatră de pe inimă în privinţa mamei noastre. Firește că ea rămăsese cu îndîrjire de partea *Tory*-lor, dar şeful dăduse instrucţiuni speciale cu privire la securitatea ei.

— Şi Fanny veghează asupra ei şi s-ar zice că-i ţine o tovărăşie destul de agreabilă ! strigă soţul veşnic plin de entuziasm. Nu-i aşa că-i deşteaptă ? Nu-i aşa că-i frumoasă ? Nu-i aşa că e bună ? striga Hal, din fericire nedîndu-mi niciodată timp să răspund la aceste întrebări înflăcărate. Şi cînd te gîndeşti că odinioară era cît p-aci să mă însor cu Maria ! O, ceruri ! Ce bine că am scăpat ! adăugă el. La Castlewood, Hagan se roagă în fiecare seară şi dimineaţă pentru sănătatea regelui, dar ei stau cu uşile

zăvorîte, așa că nu-i aude nimeni. Maică precistă ! Nevastă-sa trebuie să aibă cel puțin șaizeci de ani bătuți pe muche. Phii, George ! Și dacă ai știi cît bea...

Dar ce rost are să relatăm slăbiciunile bunei noastre verișoare ? Îmi face plăcere să mă gîndesc că a apucat să bea în sănătatea regelui George multă vreme după ce fostul dominion al acestuia a ieșit de-a pururi de sub autoritatea sceptrului său.

A sosit și dimineața în care s-a încheiat scurta mea misiune în tabăra continentală și cel mai credincios dintre prieteni și mai iubitor dintre frați m-a însoțit pînă la barca ce aștepta pe malul rîului. Ne-am îmbrățișat la despărțire și el mi-a ținut un pic mai mult mîna într-a lui pînă să pășesc în ambarcațiunea care m-a dus repede în josul rîului. „Oare am să te mai văd vreodată, prea scump și prea bun tovarăș al tinereții mele ?" mă gîndeam eu. „Printre englejii noștri reci pot oare spera să întîlnesc vreodată un prieten ca tine ? Oare cînd ți-a trecut vreodată prin minte un gînd care să nu fi fost bun și mărinimos ? Oare cînd ai avut vreo dorință sau vreo posesiune pe care să nu fi vrut s-o sacrifici pentru mine ? Cît de viteaz ești și cît de modest ! Cît de blînd și cît de puternic ! Cît de simplu, mărinimos și fără fumuri ! Cît de doritor să găsești merite altora ! Cît de puțin încrezător în propriile tale merite !" El rămase pe țărm pînă cînd nu i-am putut deslușî silueta. Ochii mi se încețoșaseră de lacrimi care mă împiedicau să-l mai văd.

Oricît de strălucită a fost izbînda lui Sir Henry, ea a fost realizată, ca de obicei, prea tîrziu ; și n-a izbutit să fie decît o prea mică compensație a dezastrului lui Burgoyne care a urmat imediat după aceea și pe care înaintarea noastră s-a dovedit insuficientă pentru a-l putea împiedica. I s-au trimis în taină nenumărați soli care n-au ajuns niciodată și de a căror soartă n-am mai auzit niciodată nimic. Doar despre un singur nenorocit care s-a oferit să-i transmită niște informații și prin care Sir Henry a expediat o scrisoare de-a lui, am aflat ce sfîrșit tragic a avut. Dînd peste niște trupe ale generalului George Clinton, care întîmplător purtau uniforme roșii (fără doar

şi poate făcînd parte din prada luată de corsarii americani de pe vreo corabie britanică), iscoada a crezut că se află în mijlocul armatei britanice şi a înaintat spre sentinele. Şi-a descoperit prea tîrziu greşeala. S-a găsit scrisoarea ce o avea asupra lui, şi faptul că era purtătorul ei i-a atras condamnarea la moarte. La zece zile după izbînda de la forturi, s-a produs marea catastrofă de la Saratoga, ale cărei triste amănunte le-am dus cu noi cînd ne-am întors în patrie cu flota. Mă tem că soţia mea n-a fost în stare s-o deplîngă. Ea avea de revăzut nişte copii, un tată şi o soră şi avea de înălţat zi şi noapte rugăciuni de mulţumire pentru că-i scoseseră nevătămat bărbatul din calea primejdiei.

CAPITOLUL XCII

SUB VIŢA ŞI SMOCHINUL MEU

MAI E OARE NEVOIE SĂ DESCRIU, dragii mei tineri, bucuriile întîlnirii de acasă şi fericirea pe care o simţi mama cînd îşi văzu din nou puişorii adunaţi sub aripile ei iubitoare ? Era scrisă pe faţa ei şi mărturisită cu genunchii ei. Casa noastră era destul de mare pentru toţi, dar mătuşa Hetty nu voi să rămînă în ea. Ea motivă, şi pe bună dreptate, că a demisiona din postul de *mamă* a copiilor mai mari, care fuseseră ai ei timp de aproape trei ani, constituia o durere prea ascuţită pentru inima ei ; şi nu putea suporta să-şi mai prelungească şederea alături de ei, supunîndu-se soartei care o silea să joace un rol secundar. Aşadar, Hetty şi cu tatăl ei se mutară într-o casă de la Bury St. Edmunds, nu departe de noi, unde locuiră multă vreme şi unde-şi răsfăţau în taină nepoţelul şi nepoţica — copiii mai mărişori.

În anul de după întoarcerea noastră, domnul B...; plantatorul din Jamaica, a murit şi i-a lăsat lui Hetty jumătate din averea lui ; atunci am auzit eu pentru prima

dată că acest vrednic gentilom fusese tare îndrăgostit de ea în Jamaica, şi cu toate că Hetty refuzase, el îşi manifestase în felul acesta statornicia sentimentelor faţă de ea. Dumnezeu ştie ce proporţie din averea mătuşii Hetty nu a şi devorat-o Monsieur Miles ! Preţul brevetului şi echipamentului său de ofiţer ; uniformele sale ultraelegante ; datoriile lui de la joc şi micile tranzacţii de pe la casele de amanet ; — adică ce-ţi închipui, domnule, că nu ştiu eu cum e firea omului ? Şi cît de costisitoare sînt cîrciumile din Pall Mall şi acele *petits soupers* [1] şi jocurile de noroc — chiar fără excese — la localul Cocoa-Tree ; şi ce, nu ştiu eu că un gentleman nu are posibilitatea să-şi procure toate aceste satisfacţii cu cele cinci sute de lire pe an pe care i le ofer eu drept alocaţie ?

Mătuşa Hetty declară sus şi tare că s-a hotărît să rămînă fată bătrînă.

— Am făcut legămînt să nu mă mărit pînă cînd nu voi găsi un bărbat la fel de bun ca scumpul meu tată, zicea ea ; şi aşa ceva n-am găsit niciodată, Sir George. Nu, scumpa mea Theo, nici măcar unul care să-i ajungă la degetul cel mic ; şi Sir George n-ar face poate chiar aşa de rău dacă ar băga bine la cap vorbele astea.

Şi totuşi, cînd bunul general a murit (liniştit, încărcat de ani şi bucuros că părăseşte lumea asta), cred că soţia mea a fost cea care a vărsat cele mai multe lacrimi.

— Plîng pentru că cred că nu l-am iubit îndeajuns, zicea această fiinţă tandră.

În schimb Hetty nu s-a abătut aproape de loc de la calmul ei obişnuit, cel puţin aparent, şi cel puţin cînd eram noi de faţă ; dar pînă şi azi vorbeşte neîncetat despre el de parcă ar mai fi încă în viaţă ; îşi aminteşte vorbele lui de duh, manierele lui blînde şi pline de bonomie în purtarea faţă de copiii săi (şi atunci ea se înseninează la faţă şi arată exact cum era în tinereţe), şi se aşază veselă în strană înălţînd ochii spre placa din biserică pe care sînt înscrise numele lui şi virtuţile pe care le avea — în cazul de faţă inscripţia nu spune nici cea mai mică minciună. Uneori îmi închipuisem că fratele meu Hal, pentru care Hetty făcuse o pasiune de tinereţe, a păstrat de-a

[1] mici supeuri (fr.)

pururi un loc în inima ei ; şi cînd el a venit să ne vadă acum zece ani, i-am povestit de această idilă copilărească a lui Het, cu speranţa ascunsă — pe care o mărturisesc acum — că el o s-o roage să ia locul doamnei Fanny pe care Dumnezeu o strînsese la el şi în privinţa căreia soţia mea (cu obişnuita ei înclinaţie de a se socoti o păcătoasă mizerabilă) îşi făcea mereu reproşuri fiindcă, într-adevăr, n-a regretat-o îndeajuns. Cînd a venit la noi Hal, era cufundat într-o adîncă mîhnire din pricina pierderii suferite ; şi jura că pe tot cuprinsul pămîntului nu mai există o femeie ca Fanny. Scumpul nostru general, încărcat de ani dar încă în viaţă pe atunci, l-a luat şi l-a găzduit la el, aşa cum mai făcuse şi în vremurile fericite de odinioară. Cucoanele din casă i-au cîntat chiar aceleaşi melodii pe care le auzise la Oakhurst cînd era băiat tînăr. Inimile tuturor se topeau de căldura amintirilor de demult şi Harry nu se mai sătura să-i debiteze lui Het tristeţile lui şi enumerîndu-i virtuţile soţiei sale, iar curînd vorbi cu multă dragoste despre scumpa lui mătuşă Lambert la care ţinuse din toată inima ; şi puteţi fi siguri că laudele aduse îi căzură foarte bine la inimă bătrînului şi credinciosului ei soţ, care, sînt convins, n-o lăsa pe nevastă-sa nici măcar un minut sau două departe de gîndurile lui de fiece zi.

Generalul Hal se duse la Paris în uniformă de ofiţer superior american — albastră cu galben (modă pe care a introdus-o şi aici domnul Fox şi alţi gentilomi), şi a făcut o adevărată senzaţie la Versailles, deşi a fost prezentat de către Monsieur le Marquis de Lafayette celui mai creştin rege şi celei mai creştine regine, care nu-l prea aveau la stomac pe domnul marchiz. Şi sînt convins că unei marchize i-a căzut cu tronc generalul virginian şi s-ar fi măritat atunci pe loc cu el, dacă acesta n-ar fi rezistat şi n-ar fi fugit înapoi în Anglia la Warrington şi la Bury, în special în această din urmă localitate, unde oamenii îl ascultau cu infinită răbdare şi compătimire cînd le vorbea despre fosta lui soţie. Cît despre noi, care o cunoscusem pe biata minune, păstram politeţea fără a ne arăta chiar atît de entuziaşti în privinţa ei şi neştiind uneori ce să răspundem la întrebările copiilor noştri privitoare la îngerul de nevastă al unchiului Hal.

Cei doi generali şi cu mine, şi căpitanul Miles, şi preotul Blake (care fusese rănit grav la Monmouth, în anul de după plecarea mea din America şi se întorsese în patrie pentru a-şi schimba veşmintele militare cu cele preoţeşti, şi apucîndu-se să păstorească parohia mea) dădeam din nou bătăliile Revoluţiei la un pahar de vin ; şi popa începea să ţipe :

— Pe Jupiter (de cînd a scos haina militară se lega mereu de Jupiter), domnule general Warrington, dumneata eşti Conservatorul, iar Sir George e Liberalul ! El tot timpul le găseşte pricină conducătorilor noştri, iar dumneata le iei mereu apărarea ; şi cînd m-am rugat pentru rege duminica trecută, te-am auzit foarte bine că-mi ţineai isonul cu glas destul de puternic.

— Păi chiar asta şi fac, Blake, şi încă din toată inima ; eu nu pot uita că pe vremuri i-am purtat uniforma, zise Hal.

— Ah, măcar de-ar mai fi trăit Wolfe încă douăzeci de ani ! zise Lambert.

— Vai, domnule, strigă Hal, ar trebui să-l auzi pe general cum vorbeşte despre *el !*

— Care general ? zic eu (anume ca să-l necăjesc).

— Generalul *meu*, zise Hal, ridicîndu-se în picioare şi umplînd paharul. Excelenţa Sa generalul George Washington !

— Din toată inima ! am strigat eu.

In schimb popa a făcut o mutră din care nu se înţelegea bine ce nu-i place : toastul sau vinul.

Hal nu se mai plictisea vorbind despre generalul lui ; şi într-o asemenea seară de conversaţie prietenească ne-a povestit cum i s-a întîmplat să cadă efectiv în dizgraţie în ochii acestui general la care el ţinea atît de mult. Se pare că neînţelegerea se stîrnise în legătură cu susmenţionatul Monsieur le Marquis de Lafayette, care a jucat un rol atît de frumos în istoria recentă şi care a dispărut atît de brusc din ea. Rangul pe care-l avusese mai înainte în armata noastră şi vitejia lui recunoscută din timpul războiului, ar fi trebuit să-i asigure colonelului Warrington

înaintarea în grad în armata continentală cînd, poftim, soseşte un mucos ca domnul de Lafayette şi hodoronc-tronc se pomeneşte pricopsit de Congres cu tresele de general-maior. Hal, permiţîndu-şi libertăţile pe care şi le ia un militar bătrîn, se exprimase cu oarecare dispreţ în privinţa unora dintre numirile făcute de Congres, pe lîngă care ofiţeri lipsiţi de scrupule şi avizi de grade înalte, ţeseau tot felul de intrigi şi cabale meschine. Domnul Warrington, imitînd poate în această privinţă exemplul prietenului său de la Mount Vernon, actualmente ilustru, se prefăcea că duce războiul *en gentilhomme* [1] ; bineînţeles îşi încasa solda dar şi-o cheltuia împărţind daruri şi îmbrăcăminte soldaţilor lui, iar în privinţa gradelor, declara că asta e o chestiune care nu-l afectează întru nimic şi că preferă să-şi facă datoria în calitate de colonel, decît cu oricare alt grad superior. Firește că a adăugat şi observaţii dispreţuitoare cu privire la anumiţi generali ai armatei Congresului, cu privire la originea lor şi la motivele înaintării lor în grad ; în special, era foarte supărat de promovarea bruscă a tînărului flăcău francez pomenit adineauri — marchizul, cum îi spunea lumea cu multă plecare — în cadrul armatei republicane (întîmplător acesta fiind un mare favorit şi al comandantului suprem). Nu existau nici măcar trei ofiţeri din toată armata continentală (după ce bietul zănatic de Lee a fost luat prizonier şi degradat) în stare să vorbească limba marchizului, aşa că tînărul general-maior putea fi judecat mai de aproape şi mai bine de Hal decît de alţi gentlemeni, inclusiv însuşi comandantul suprem. Domnul Washington l-a mustrat pe un ton prietenesc pe Hal pentru că pizmuieşte acest imberb comandant din Auvergne ; şi el personal era foarte încîntat de respectul filial şi de profunda veneraţie pe care i-o manifesta întotdeauna tînărul nobil entuziast ; mai mult decît atît, el avea cele mai solide raţiuni diplomatice pentru a-l trata pe marchiz cu prietenie şi favoare.

Între timp, după cum s-a vădit mai tîrziu, comandantul suprem cerea insistent Congresului să-l înainteze în grad

[1] ca un gentleman (fr.)

pe colonelul Warrington ; şi, ca şi cum nu i-ar fi ajuns greutăţile pe care le întîmpina înfruntînd inamicul, în acea perioadă grea a iernii el aflîndu-se asediat la Valey Forge, avînd în subordine cel mult cinci sau şase mii de oameni lipsiţi aproape complet de lemne de foc, pături, hrană şi muniţii, în faţa armatei lui Sir William Howe, perfect echipată şi de trei ori mai numeroasă decît a lui ; zic, aşadar, ca şi cum nu i-ar fi ajuns aceste greutăţi pentru a-l chinui, mai trebuia pe deasupra să se lupte şi cu neîncrederea laşă a Congresului, precum şi cu insubordonarea şi conspiraţiile de care se făceau vinovaţi ofiţerii din propria lui tabără. În timpul iernii îngrozitoare a anului 1777, cînd o lovitură dată de melcul ce comanda forţele britanice ar fi putut pune capăt războiului şi cînd în tabăra opusă domnea numai îndoiala, năuceala şi disperarea (pretutindeni afară doar de pieptul unui singur om veşnic neînfrînt), fratele meu a avut o întrevedere cu Comandantul, pe care mi-a relatat-o ulterior, şi despre care Hal nu putea vorbi niciodată fără a cădea pradă celor mai profunde emoţii. Domnul Washington nu înregistrase niciodată un triumf mai mare decît cel pe care i-l aduseseră lui Gates şi armatei de nord curajul nebunesc al lui Arnold şi imbecilitatea elegantă a lui Bourgoyne. Cu excepţia a vreo două încleştări de mici proporţii, care-i dovediseră îndrăzneala şi bravura, precum şi statornicia veghii lui, generalul Washington nu avusese parte decît de o înfrîngere după alta din partea unui inamic ce-i era superior din toate punctele de vedere. Congresul îl privea cu ochi bănuitori. Mulţi ofiţeri din propria lui tabără îl urau. Cei ale căror ambiţii fuseseră dezamăgite, cei care fuseseră prinşi cu delapidări, cei al căror egoism sau a căror incapacitate fuseseră iscodite de ochii lui de om cinstit, intraseră mai mult sau mai puţin în cîrdăşie, coalizîndu-se împotriva lui. Gates era căpetenia către care şi-au întors privirile toţi nemulţumiţii ; domnul Gates era singurul geniu apt să conducă războiul ; şi, cu o lăudăroşenie pe care a recunoscut-o după aceea cu destulă franchete, el nu refuza omagiul ce i se aducea.

Pentru a arăta cît de înspăimîntătoare erau necazurile și grijile cu care trebuia să se lupte generalul Washington, aș putea menționa ceea ce a numit lumea pe atunci „cabala Conway". Un oarecare irlandez — Chevalier de St. Louis și ofițer în armata franceză — a sosit în America pe la începutul anului 1777, căutînd un angajament ca militar. I s-a dat curînd un post de comandant de brigadă ; numai că el, vezi doamne, nu se mulțumea dacă nu era avansat imediat general-maior.

Domnul C. avea prieteni în Congres care, după cum a fost informat comandantul suprem, îi făgăduiseră o rapidă înălțare în grad. Generalul Washington a protestat, arătînd cît de nedrept e să avansezi la rangul cel mai înalt pe cel mai proaspăt comandant de brigadă din armată ; și în timp ce chestiunea rămăsese în suspensie, i-a fost adusă o scrisoare trimisă de Conway generalului Gates prin care-i adresa laude spunînd că „cerul se hotărîse să salveze America pentru că altfel un general fără vlagă și sfetnicii lui fără minte ar fi dus-o de rîpă". Generalul îi retrimise acest bilet domnului Conway, fără nici un comentariu ; Conway își oferi demisia, pe care însă Congresul i-o refuză, numindu-l inspector general al armatei cu grad de general-maior.

— Și tocmai atunci, zise Harry (adăugînd numeroase exclamații pătimașe care-i trădau furia împotriva lui însuși și admirația față de conducătorul său), și jur pe ce am mai sfînt că glorioasa căpetenie era copleșită de atîtea necazuri încît ar fi putut înnebuni și zece mii de oameni — tocmai atunci mi-am găsit și eu să mă bag cu gelozia mea împotriva francezului ! Nu spusesem mare lucru, doar lui Greene și Gadwalader le zisesem vreo două prostii cum că să facă rost de broaște dacă va veni cumva francezul să mănînce cu noi, și cum că ni s-a adus de la Paris un sac plin de marchizi și că nu ne mai putem descurca cu atîția — asta în loc să-mi dau seama de faptul că șeful are multe necazuri, dar și un cap mai bun decît al meu, drept care nu mi-ar fi stricat să-mi țin gura. O vreme generalul n-a zis nimic, dar am putut remarca după răceala purtării lui că s-a întîmplat ceva care l-a depărtat de mine. Doamna

Washington, care venise în tabără, şi-a dat seama şi ea că e ceva în neregulă. Femeile se pricep prin tot felul de şiretlicuri să-i ducă pe bărbaţi cu zăhărelul şi să-i tragă de limbă. Nu sînt prea sigur că eu aş fi încercat vreodată să aflu pricina nemulţumirii generalului, întrucît şi eu sînt la fel de mîndru ca şi el, şi pe urmă (zise Hal), cînd e furios comandantul, vă asigur că nu e deloc o plăcere să te apropii de el.

De fapt fratele meu era cu totul subjugat de vechiul lui prieten, şi-l asculta şi i se supunea, aşa cum se poartă un băieţel cu învăţătorul său.

— În cele din urmă, reluă Hal, doamna Washington a descoperit misterul. „Vino să stai de vorbă cu mine după-masă, colonele Hal", îmi zice ea. „Vino pe terenul de manej, în faţa popotei şi am să-ţi spun totul". Lăsînd vreo zece generali şi comandanţi de brigadă să bea mai departe în jurul mesei comandantului, m-am dus la locul indicat şi am găsit-o pe doamna Washington aşteptîndu-mă. Atunci mi-a spus că generalul s-a ofensat din pricina glumei mele cu sacul de marchizi. „Nici n-aş fi băgat în seamă un asemenea lucru dacă îl spunea altcineva, relatase el, dar nici prin cap nu mi-ar fi trecut ca Harry Warrington să se coalizeze cu duşmanii mei". În seara aceea a trebuit să-l aştept ca să-i explic şi l-am găsit singur la masă. „Excelenţa Voastră îmi poate acorda cinci minute ?" întreb eu cu inima cît un purice. „Da, sigur, domnule colonel, îmi răspunde el făcînd semn către celălalt scaun, nu vrei să iei loc ?". „Parcă Excelenţa Voastră nu folosea întotdeauna cuvintele «domnule colonel» ci «colonele Warrington», cînd vorbea cu mine", continui eu, iar el îmi răspunde calm : „Vremurile s-au schimbat". „*Et nos mutamur in illis* [1] replic eu s-au schimbat şi vremurile şi oamenii". „Aveai vreo treabă cu mine ?" mă întreabă el. „Oare cu cine vorbesc, cu comandantul suprem sau cu vechiul meu prieten ?" îl întreb la rîndul meu.

După o pauză Harry îşi reluă povestirea :

— Generalul mă priveşte cu un aer grav, iar apoi îmi răspunde : „Mde — cu amîndoi, domnule. Te rog ia loc,

[1] Şi noi ne schimbăm odată cu ele (lat.)

Harry". „Dacă vorbesc cu generalul Washington, atunci îi voi spune Excelenței Sale că eu, ca și mulți ofițeri ai armatei acesteia, nu sînt prea încîntat văzînd cum un băiețandru de douăzeci de ani e făcut general-maior peste capul nostru, pur și simplu pentru că e marchiz și pentru că nu știe englezește. Dacă vorbesc cu vechiul meu prieten, mă văd silit să spun că în ultimele săptămîni mi-a arătat doar prea puțină încredere ori prietenie ; și că n-am chef să stau la masa ta și să aud pe alți oameni de acolo făcînd remarci impertinente cu privire la felul în care Excelența Sa îmi întoarce spatele". „Păi, la care atac să răspund mai întîi, Harry ?" mă întreabă el depărtîndu-și scaunul de masă și încrucișîndu-și picioarele de parcă s-ar fi pregătit de o conversație. „După cîte înțeleg ești invidios pe marchiz ?". „Invidios ! Domnule general, cum o să fie un aghiotant al domnului Wolfe invidios pe un țafandache care acum cinci ani mai era încă bătut cu nuiaua la școală !" Atunci, șeful, roșind puțin îmi spune : „Dar tu personal ai refuzat să accepți un grad mai înalt". La rîndul meu strig : „În schimb nu m-am așteptat cîtuși de puțin să fiu comandat de un marțafoi de marchiz ! Eu unul nu sînt dispus să îndeplinesc vreun ordin de-al țîngăului ; și întrucît Congresul și Excelența Voastră preferă să-și aleagă generalii direct de la grădinița de copii, cu toată smerenia voi cere permisiunea de a demisiona și de a mă retrage pe plantația mea". „Așa să faci, Harry ; asta-i adevărată prietenie !" zice șeful pe un ton de o blîndețe care m-a lăsat paf. „Acum că prietenul tău dintotdeauna e la mare ananghie, cu siguranță că ți-ai ales momentul cel mai bun ca să-l părăsești". „Domnule general !" protestez eu. „Da, domnule Warrington, fă cum fac și mai toți ăilalți. *Et tu Brute* [1] cum zice piesa aia. Bravo, bravo, Harry ! Dar să știi că nu te credeam în stare de una ca asta. În schimb s-ar zice că cel puțin ai prins moda." „M-ai întrebat la care acuzație să răspunzi mai întîi ?" urmez eu. „A, în legătură cu înaintarea în grad a marchizului ? Firește că eu am recomandat

[1] Și tu, fiul meu Brutus ? (lat. — ultimele vorbe ale lui Cezar).

Congresului numirea lui ; iar tu şi cu ceilalţi gentlemeni sînteţi contra." „Am vorbit doar în numele meu personal, domnule", zic eu. „Dacă mă iei pe tonul ăsta, domnule colonel Warrington, nu mai am ce să-ţi răspund !" mi-o retează şefui ridicîndu-se cu un aer crîncen : „şi presupun că am totuşi libertatea de a propune pentru înaintare pe un ofiţer sau altul fără a-ţi cere aprobarea prealabilă".

Şi Harry îşi continuă relatarea conversaţiei cu Washington :

— Atunci îi zic : „Dacă tot vorbim pe tonul ăsta domnule general, atunci vă rog să-mi permiteţi să-mi prezint cu tot respectul demisia, întemeindu-mi dorinţa de a demisiona pe faptul că, Congresul, la recomandarea Excelenţei Voastre, oferă posturile cele mai înalte de comandă unor copii de douăzeci de ani care nu cunosc nici măcar limba noastră". Drept care m-am ridicat şi m-am plecat respectuos în faţa Excelenţei Sale. „Dumnezeule mare, Harry ! strigă el (în privinţa numirii marchizului era bătut, se vedea bine, şi n-avea ce să-mi răspundă) dar nu eşti în stare să înţelegi măcar că în acest moment atît de critic pentru noi există motive pentru care să se acorde nişte favoruri deosebite primului franţuz distins care vine în rîndurile noastre ?" „Firește, domnule general. Dacă Excelenţa Voastră recunoaşte că meritele domnului de Lafayette nu au nici în clin nici în mînecă cu această chestiune". „Domnule, eu nici nu recunosc, nici nu neg nimic !" zice generalul bătînd din picior şi avînd aerul că s-ar putea înfuria grozav dacă ar vrea. „Oare de-aia mă aflu aici ca să mă moralizezi dumneata ? Ia stai nîţel. Ascultă, Harry ! Acum îţi vorbesc şi eu aşa ca un om trecut prin ciur şi prin dîrmon — ba mai mult decît atît, ca vechi prieten. Zici că numirea asta te umileşte pe tine şi mai umileşte şi pe alţii ? Fie şi aşa. Oare noi nu trebuie să suportăm umilinţele, împreună cu tot cortegiul de alte poveri şi neplăceri, de dragul ţării noastre ? Poate că nu e mai drept ca marchizul să fie numit peste capul vostru, domnii mei, decît ca prinţul Ferdinand al dumitale sau prinţul moştenitor din patria-mumă să-i co-

mande pe veteranii noştri. Dar dacă acordîndu-i acest grad unui tînăr nobil francez facem pe placul unei naţiuni întregi şi cîştigăm astfel de partea noastră douăzeci de milioane de aliaţi, oare tu şi cu ceilalţi gentilomi o să mă bodogăniţi pentru că-i facem o asemenea onoare ? E foarte uşor să-l iei în rîs (deşi, crede-mă, marchizul are mult mai multe merite decît îi recunoşti tu) ; după părerea mea, ar fi o dovadă de mult mai mare generozitate, precum şi de mult mai mare politeţe din partea lui Harry Warrington, să-l primească pe acest străin cu braţele deschise, pentru avantajul extraordinar pe care-l poate obţine prin el ţara noastră ; şi în loc să rîzi de particularităţile lui, mai bine l-ai sprijini şi l-ai ajuta să-şi înlăture ignoranţa, prin experienţa ta de vechi ostaş ; asta aş face eu, să fiu în locul tău — şi la asta m-am aşteptat de la tine — pentru că eşti un om generos şi un adevărat bărbat, Harry ; şi, cînd colo, ce-ţi dă ţie prin gînd decît să te alături duşmanilor mei, şi cînd am eu cele mai mari necazuri tocmai atunci vii şi zici că mă părăseşti la ananghie. De asta am fost jignit ; de asta m-am purtat rece cu tine. Am crezut că mă pot încrede în prietenia ta... şi... şi tu singur poţi să-mi spui dacă am avut sau nu dreptate. M-am bizuit pe tine ca pe un frate şi cînd colo tu vii şi-mi trînteşti demisia pe masă. Fie şi aşa ! O dată ce m-am angajat în lupta asta, cu voia Domnului, am s-o duc pînă-n pînzele albe. Şi să ştii, domnule Warrington, că nu eşti primul care m-a lăsat baltă în mijlocul drumului".

Harry comentă purtarea generalului Washington arătînd că i-a vorbit cu atîta tandreţe, că faţa lui trăda atîta nefericire, încît el, Harry a căzut pradă unor remuşcări şi unei compătimiri nestăvilite.

— Am început să strig, să înşir tot felul de expresii incoerente cu privire la vremurile de demult şi am jurat că e nevoie doar o vorbă să spună şi nu-l mai părăsesc niciodată. Tu, George, nu l-ai iubit niciodată — adăugă fratele meu întorcîndu-se spre mine — dar eu l-am iubit mai mult decît pe oricare alt muritor ; şi cu toate că nu sînt aşa de deştept ca tine, cred că instinctul nu m-a

înșelat. Are omul ăsta o măreție pe care alții n-o s-o atingă nici în veacul...

— Eu nu zic nu, frățioare, mai ales acum, i-am răspuns.

— Pe dracu', măreție ! zise popa mîrîind cu paharul la buze.

— Și atunci am intrat ținîndu-ne de braț în salonașul de ceai al doamnei Washington — își reluă Hal povestirea. Doamna își ridică ochii blînzi către noi și văzu că sîntem iar prieteni. „S-a terminat totul, colonele Harry? șopti ea. Eu una știu că el a insistat de multe ori pentru înaintarea ta...", „Dar eu n-o accept nici în ruptul capului !" am întrerupt-o eu. Și iată cum am ajuns *să fac penitență* în fața lui Lafayette în iarna următoare.

Harry își continuă relatarea imitîndu-l grozav de bine pe franțuz :

— „O să-l acompaniez. Cunosc ruta spre Quebec și cînd nu participăm la acțiune cu Sir Guy, îl pot asculta pe Excelența Sa generalul-maior spunîndu-și lecția". După cum știți, n-a fost nici un fel de luptă ; n-am putut duce nici un fel de armată care să acționeze în Canada și ne-am întors la cartierul nostru general ; și ce credeți că l-a tulburat cel mai rău pe franțuz ? Ideea că o să rîdă oamenii de el pentru că nu s-a ales nimic din toată comanda lui. Acum, realitatea este că oamenii chiar au rîs de el, mai pe față, mai pe ascuns, dar ce puteai face ? Dacă a avut șeful nostru vreo slăbiciune, apoi să știi că aia a fost chestia cu marchizul. După mica noastră ceartă am devenit iar bunii prieteni de altădată — dacă se poate spune despre cineva că e prieten cu un Prinț moștenitor, pentru că acum nu-l mai puteam privi altfel pe general ; și într-o seară, cînd rămăsesem singuri după plecarea celorlalți, am început să sporovăim despre vremurile de demult, și despre zilele fericite cînd vînam și ne distram împreună, atît înainte de expediția lui Braddock cît și după aceea ; și ne-am amintit și de frumosul duel care era cît p-aci să aibă loc între voi cînd eram copii. A rîs de povestea asta și a zis că în viața lui n-a văzut un om cu o înfățișare

mai feroce şi mai ucigaşă decît aveai tu. „Şi, ca să nu-l nedreptăţesc pe Sir George, cred că n-a încetat de atunci să mă urască“ a comentat şeful. adăugînd : „Ah ! Pe un duşman faţiş îl pot înfrunta oricînd. Inamicul ascuns îmi pricinuieşte îndoieli şi chinuri ! Azi am stat la masă cu atîţia oameni faţă de care trebuie să mă port politicos şi elegant şi ale căror mîini trebuie să le strîng cînd mi se întind, deşi ştiu bine că în spatele meu îmi atacă reputaţia şi că abia aşteaptă să mă detroneze de pe jilţul pe care-l ocup. Nu de mult mi-ai vorbit despre faptul că te-ai simţit umilit deoarece peste capul tău a fost numit comandant un tinerel. Dar ce contează umilinţa ta în comparaţie cu cea suferită de mine, care trebuie să joc comedia primirii călduroase faţă de aceşti trădători ; care trebuie să suport dispreţul Congresului şi să văd promovaţi în propria mea armată oameni care m-au insultat ? Dacă mi-aş consulta sentimentele de om mi-aş mai păstra oare acest post de comandă ? Tu ştii dacă natura m-a înzestrat cu o fire caldă sau nu — şi dacă în civilie, ca simplu gentleman, ar exista vreo şansă ca eu să înghit asemenea jigniri şi afronturi cum mi se aduc zi de zi ; dar pentru a promova cauza sacră în slujba căreia ne-am angajat, trebuie să îndurăm nu numai greutăţi şi primejdii, ci şi calomnii şi nedreptăţi şi fie ca Domnul să ne dea putere să ne facem datoria“. Şi apoi, generalul mi-a arătat nişte documente referitoare la chestiunea cu individul acela Conway, pe care Congresul l-a înaintat în ciuda intrigii pusă la cale de el (şi în al cărui gît negru, John Cadwalader a trimis cel mai bun glonte pe care l-a tras vreodată în viaţa lui).

Şi Hal îşi încheie povestirea astfel :

— Şi tocmai atunci, privindu-l pe şeful suprem cum vorbeşte în tăcerea care domnea în seara aceea în tabără, mi-am amintit cît de singur şi de părăsit e, ce răspundere îngrozitoare poartă pe umerii lui, cum îi mănîncă din blid spionii şi trădătorii, şi cum în faţa lui se află un inamic care oricînd îl poate copleşi numericeşte. Şi atunci gîndul care mi s-a născut în minte a fost : „Cu siguranţă că ăsta

este cel mai mare om pe care-l are lumea întreagă ; și ce mizerabil sînt eu dacă mă gîndesc la invidiile și necazurile mele mărunte, în timp ce el își poartă fruntea senină prin bezna acestor griji imense !"

— Chiar adineauri vorbeam de Wolfe, i-am zis eu lui Harry. Într-adevăr, aici e vorba de un om mai mare chiar decît Wolfe. Să rabzi și să înduri e un lucru mai mare și mai greu decît să îndrăznești ; să istovești pînă și soarta potrivnică ; să nu te lași intimidat de nici un fel de dificultate ; să-ți păstrezi tăria de caracter cînd toți ceilalți și-au pierdut-o ; să rămîi nepătat străbătînd o cloacă de intrigi ; și să renunți pînă și la ambiție cînd ți-ai atins țelul. Cine poate spune că aceasta nu constituie măreție sau cine ne poate arăta vreun alt englez care a realizat atît de mult ?

— Mă mir, Sir George, că nu te-ai dat de partea domnului Washington și că nu porți și dumneata uniforma albastră cu galben, mormăi popa Blake.

— Dumneata și cu mine am socotit că stacojiul se potrivește mai bine cu tenul nostru, Joe Blake ! zise Sir George. Și nevastă-mea e de părere că n-ar fi fost loc într-o singură tabără pentru doi oameni atît de mari.

— Ei, în orice caz, ai fost superior generalului ăluia Lee, nebunul ăla odios și spurcat la gură, care făcea pe comandantul adjunct ! strigă lady Warrington. Și sînt sigură că domnul Washington n-ar putea cu nici un preț să scrie poezii și tragedii ca tine ! Harry, ce-a zis generalul despre tragediile lui George ?

Harry izbucni într-un hohot cumplit de rîs (imitat firește de nepotul său, domnișorul Miles).

— Ei bine, zise el, e adevărat că Hagan i-a citit la mine în casă una din tragedii generalului și doamnei Washington, și cîtorva altor persoane, și cu toții au adormit buștean !

— Niciodată nu l-a putut suferi pe bărbatul meu, ăsta-i adevărul ! zise Theo scuturîndu-și căpșorul. Și tocmai de aceea Sir George și-a arătat și mai tare mărinimia vorbind atît de frumos despre el.

Și apoi Hal ne povesti cum, după ce a dat și ultima bătălie, după ce și-a văzut țara slobodă și opera de eliberare

dusă pînă la capăt, generalul și-a depus sabia victorioasă și și-a întîlnit camarazii de arme la o ceremonie de adio. Ultimul soldat britanic plecase de pe țărmul republicii și comandantul suprem propuse să părăsească New-York-ul ducîndu-se la Annapolis — unde era sesiunea Congresului — pentru a-și înainta demisia din postul de comandant. În ziua de 4 decembrie, cam pe la amiază, la debarcaderul Whitehall aștepta o ambarcațiune pe care trebuia să se urce el ca să traverseze fluviul Hudson. Șefii armatei s-au adunat la un han din preajma bacului și generalul a venit să-i vadă acolo. Deși rareori i se întîmpla să-și exteriorizeze emoțiile, în ziua aceea nu și le putu ascunde. Și-a umplut paharul cu vin și a zis :

— Îmi iau rămas bun de la voi cu inima plină de dragoste și recunoștință, și vă doresc ca anii viitori să fie pentru voi tot atît de prosperi și de fericiți cît au fost de glorioși și de onorabili anii trecuți. Apoi a băut în sănătatea lor. Nu pot veni la fiecare dintre voi pentru a-mi lua rămas bun, a zis el, dar v-aș fi îndatorat dacă ați vrea să treceți fiecare pe la mine pentru a-mi strînge mîna.

Generalul Knox, care stătea cel mai aproape, ieși înainte și Căpetenia, cu lacrimi în ochi, îl îmbrățișă. Ceilalți veniră rînd pe rînd la el și-și luară rămas bun fără o vorbă. De la han pînă la bac se formă o gardă de onoare și generalul, urmat de ofițerii lui, se îndreptă în tăcere spre malul apei. Pe bord rămase în picioare, își scoase pălăria și o flutură în semn de despărțire. Tovarășii lui de arme rămaseră cu capul descoperit pe țărm, pînă cînd vasul conducătorului lor nu se mai văzu.

În timp ce Harry vorbește cu glas scăzut, în lumina cenușie a înserării, uneori copleșit de emoție, noi rămînem tăcuți, profund înduioșați cu toții. Hetty se ridică și-și sărută tatăl.

— Ne vorbești despre alții, generale Harry, zice ea ducîndu-și batista la ochi, ne vorbești de Marion și Sumpter, de Greene și Wayne, și de Rawdon și chiar și de Cornwalis, dar de colonelul Warrington nu pomenești nici un cuvîntel !

— Lasă, draga mea, că-ţi poate spune povestea lui între patru ochi, şopteşte nevastă-mea lipindu-se de soră-sa, şi tu poţi foarte bine să i-o aşterni pe hîrtie.

Dar soarta n-a vrut să fie aşa. Lady Theo şi, mărturisesc şi soţul ei, care se molipsise de la ea, nu i-au dat pace lui Harry pînă cînd nu l-au rugat, îndemnat, ba chiar împins, s-o ceară pe Hetty de nevastă. El s-a supus, dar de data asta ea a refuzat.

Hetty a spus că întotdeauna l-a privit cu mult respect şi că i-a păstrat o afecţiune sinceră încă din vremurile agreabile de demult, cînd s-au cunoscut, fiind amîndoi aproape copii. Dar n-avea să-şi părăsească niciodată părintele. Cînd va fi voia Domnului să-l strîngă la el, ea spera că va fi prea bătrînă pentru a se mai gîndi să-şi schimbe numele cu al altcuiva. Harry se va bucura întotdeauna de dragostea ei nutrită ca pentru cel mai bun dintre fraţi.

— Şi întrucît George şi Theo au o droaie de copii, adăugă Hester, trebuie să ne arătăm dragostea faţă de *ei*, punînd totul deoparte pentru tînăra generaţie.

I-a trimis lui Harry răspunsul ei în scris, plecînd în vizită la nişte prieteni care locuiau mai departe, de parcă ar fi vrut să-i dea a înţelege că hotărîrea ei e definitivă. Şi Hal a primit-o ca atare. Nu i-a frînt inima. Săgeţile lui Cupidon, doamnelor, nu rănesc prea profund pielea aspră a unor gentlemeni de vîrsta noastră ; deşi, fără doar şi poate, în epoca despre care scriu, fratele meu era încă băiat tînăr, întrucît abia trecuse de cincizeci de ani. Mătuşa Het e acum o cucoană micuţă şi aşezată, cu un glas căruia anii i-au adăugat notele cele mai dulci, şi un cap pe care Timpul l-a pudrat cu argint. Sînt zile cînd arată surprinzător de tînără şi de înfloritoare. Vai, draga mea, mi se pare că a trecut foarte puţin de cînd părul ei era de culoarea aurului şi obrajii proaspeţi ca trandafirii ! Dar apoi a sosit suflarea îngheţată a dragostei neîmpărtăşite care i-a ofilit cu amărăciunea ei ; şi mai tîrziu, îndelungata singurătate a inimii care, se zice, îi urmează. Oare de ce Theo şi cu mine am avut parte de atîta fericire, iar tu de atîta singurătate ? De ce să fie masa mea garnisită cu

drăgoste și împodobită cu toate bunătățile, în timp ce ființa aceasta solitară și părăsită dîrdîie la poarta mea ? Îmi plec capul cu smerenie în fața Celui de împarte durerea și sărăcia, bogăția și sănătatea ; uneori simt că, parcă, pentru răsplățile care i-au fost hărăzite unei ființe nevrednice ca mine, n-am *îndrăznit* să-mi manifest recunoștință. Dar aud glasurile copilașilor mei în grădina lor, sau ridic ochii de pe carte sau de pe patul de boală și o văd pe mama lor și inima mi se umple în mod instinctiv de gratitudine față de Providența generoasă care mi-a adus această binecuvîntare.

De cînd am moștenit titlul și domeniul unchiului meu, am avut prea puțin de a face cu bunul meu văr lordul Castlewood. Întotdeauna îl considerasem un sprijinitor al taberei victorioase în politică, așa că nu mică mi-a fost mirarea cînd am aflat că a apărut brusc în opoziție. O dezamăgire referitoare la o slujbă de la Curte, pentru care pretindea că primise o oarecare făgăduială, a fost în parte pricina rupturii dintre el și guvern. Se zice că cea mai augustă persoană din regat refuzase categoric să primească în Suita R-g-l-ă un nobil cu o reputație atît de dezastruoasă întrucît exemplul său (cel puțin așa i-a făcut plăcere acestui August potrivnic să spună) avea să ruineze și să corupă orice familie respectabilă. În timpul călătoriilor noastre prin Europa am auzit vești despre familia Castlewood și despre faptul că lordul căzuse iarăși pradă maniei sale de cartofor. Averea lui profund subminată fusese refăcută prin prudența și înțelepciunea soției și socrului său, așa că el s-a apucat din nou să-și risipească venitul jucînd hombre și lansquenet. Umblau tot felul de zvonuri despre matrapazlîcurile cu care fusese prins și chiar despre pedepsele pe care i le dăduseră victimele talentelor sale lipsite de scrupule. Frumusețea și prospețimea soției sale s-au ofilit foarte de timpuriu ; nu ne-am întîlnit decît o dată la Aix-la-Chapelle unde lady Castlewood a implorat-o pe nevastă-mea să se ducă s-o viziteze și i-a întristat inima blîndă a ladyei Warrington cu tot felul de relatări privitoare la jignirile și nepăsarea supărătoare de care se făcuse

vinovat nenorocitul ei soţ. Noi eram gata să primim aceste elemente ca un fel de scuză sau compensaţie pentru propria conduită a nefericitei doamne. Un aventurier, cartofor şi spadasin notoriu, care-şi zicea Chevalier de Barry şi afirma că ar fi rudă cu amanta regelui Franţei — dar care s-a dovedit ulterior a fi doar un irlandez de familie proastă, se învîrtea tot timpul pe lîngă conte şi contesă în epoca respectivă ; s-a făcut extrem de cunoscut prin minciunile de o îndrăzneală nemaipomenită pe care le debita, prin sumele extraordinare pe care le punea la bătaie la masa de joc, prin galanteria oarecum interesată pe care o manifesta faţă de sexul opus, precum şi printr-un curaj de duelator feroce care însă, dacă ceea ce spune lumea o fi adevărat, se pare că l-a părăsit de vreo două-trei ori tocmai în situaţiile cele mai delicate. Ulterior a luat de nevastă şi a făcut nefericită o englezoaică posesoare a unui titlu înalt şi a unei mari averi. Mariajul din interes al bietei americane micuţe cu lordul Castlewood n-a fost nici el mult mai fericit.

Îmi aduc aminte că invidia copilărească a micuţului nostru Miles a fost stîrnită de vestea că cel de-al doilea fiu al lordului Castlewood, deşi cu cîteva luni mai tînăr decît el, a şi fost numit locotenent într-un regiment din Irlanda, solda lui fiind încasată cu regularitate de părinţii săi iubitori. Probabil că lordul obţinuse acest favor pentru fiul său cadet pe vremea cînd era încă în termeni buni cu ministrul ; în cursul aceleiaşi perioade de graţie a fost mutat şi Will Esmond la New-York. Pe cînd mă aflam în America am citit într-un ziar englezesc o ştire referitoare la căpitanul Charles Esmond, care a demisionat din armata Majestăţii Sale, întrucît nu dorea să ia armele împotriva concetăţenilor mamei sale, contesa de Castlewood.

— Toate astea sînt maşinaţiile vulpoiului ăluia bătrîn, Van den Bosch, zise madam Esmond. El vrea să-şi apere cu dinţii proprietatea din Virginia, oricare din tabere ar cîştiga !

În legătură cu acest vrednic bătrîn, aş putea menţiona că a continuat să domicilieze în Anglia încă un timp după semnarea Declaraţiei de independenţă, fără a-şi nega cîtuşi de puţin simpatia pentru cauza Americii, dar ţinîndu-şi

gura în general și afirmînd că un babalîc ca el a trecut de mult de vîrsta cînd mai poate acționa, sau mai poate face vreun rău cuiva și, fără doar și poate, guvernul a împărtășit această opinie întrucît l-a lăsat în pace. Dar deodată s-a emis un mandat de aducere împotriva lui și atunci toată lumea s-a mirat de agilitatea cu care a început să se miște și a șters-o în Franța, de unde s-a îmbarcat imediat pe o corabie, întorcîndu-se în Virginia.

Bătrînul se bucura de cea mai mizerabilă reputație cu putință printre loialiștii din colonia noastră, care — spre marea lui indignare — îl porecliseră „Jack Vopsitorul", după numele unui nenorocit oarecare spînzurat în Anglia pentru că a incendiat docurile din porturile noastre de acolo. El susținea că a pierdut în țara-mumă sume enorme din pricina speculațiilor guvernamentale, s-a distins în Virginia prin cel mai zgomotos patriotism posibil și prin cele mai violente izbucniri religioase ; și nici acolo nu și-a cîștigat mai multe simpatii în rîndurile *Whigilor,* decît în rîndurile celor care rămîneau credincioși Coroanei. El își exprima mirarea că o conservatoare înrăită ca doamna Esmond de Castlewood este lăsată să umble liberă, și țipa mereu împotriva ei, adresîndu-se nobililor care compuneau noua Adunare, sau guvernatorului, sau înalților funcționari ai statului. Într-o bună zi, la Richmond, s-a certat rău de tot cu Fanny cînd ea l-a făcut escroc bătrîn și trădător și i-a spus că nu permite ca mama colonelului Henry Warrington, prieten la cataramă cu Excelența Sa comandantul suprem, să fie insultată de un prăpădit de negustător și contrabandist de sclavi ca el ! Cred că prin 1780 a avut loc un accident în care a ars pînă la temelii vechiul notariat de la Williamsburg în arhiva căruia se păstra o copie a documentului oficial prin care proprietatea din Virginia a lordului Francis Castlewood era transmisă bunicului meu Henry Esmond.

— Ah, zise Fanny, firește că asta e tot opera lui Jack Vopsitorul !

Și domnul Van den Bosch era gata s-o dea în judecată pentru calomnie, numai că Fanny tocmai atunci a căzut la pat și a murit.

Van den Bosch a încheiat contract cu noul guvern şi i-a vîndut tot felul de chilipiruri, cum se zice. I-a furnizat cai, carne, nutreţ, toate de cea mai proastă calitate ; iar cînd Arnold a pătruns în Virginia (ca trimis al regelui) şi a ars totul în dreapta şi în stînga, nu ştiu cum se face dar magaziile şi antrepozitele lui Van den Bosch au fost cruţate. Cîţiva oameni care simpatizau în taină cu partida *Whig* s-au răzbunat pe porcul ăsta bătrîn. Vreo două corăbii de-ale lui ancorate pe fluviul James, depozitele şi staulele lui au fost incendiate, o mulţime de vite frigîndu-se în mijlocul unor mugete înfiorătoare ; şi el a primit un bilet, tocmai cînd se afla în prezenţa lui Arnold, prin care i se spunea că prietenii îi fac şi lui servicii, aşa cum le face şi el altora ; biletul se încheia cu cuvintele următoare : „cu complimente din partea lui Tom Sticlarul, pentru confratele său Jack Vopsitorul". Nimeni nu l-a compătimit pe bătrîn, deşi aproape că şi-a pierdut minţile din pricina acestei pagube. În suita lui Arnold, în calitate de aghiotant al generalului, venea şi onorabilul căpitan William Esmond, din regimentul loialiştilor new-yorkezi. Se zice că atunci cînd Howe a ocupat Philadelphia, Will a cîştigat niscaiva bani, patronînd un tripou împreună cu un ofiţer de dragoni din regimentul Anspach. Nu ştiu cum de i-a pierdut. Probabil că nu prea avea punga plină cînd a consimţit să se bage aghiotant la Arnold.

Acum că ofiţerii regelui reapăruseră în provincie, madam Esmond găsi de cuviinţă să-şi redeschidă conacul Castlewood şi să-i invite acolo. Chiar şi dădu o recepţie în onoarea domnului Arnold şi a suitei lui.

— Pentru mine e de-a dreptul imposibil, spunea ea, să nu întîmpin cum se cuvine un om pe care suveranul l-a primit în graţiile lui.

Aşa că ea deschise larg porţile casei pentru Arnold şi-l tratã cu mare respect, deşi destul de glacial, tot timpul cît rămase generalul în ţinut. O dată generalul plecat, şi împreună cu el şi pricopsitul de aghiotant, unii dintre pungaşii care alcătuiau suita rămaseră mai

departe în casa unde fuseseră primiți cu atîta ospitalitate, o insultară pe bătrîna doamnă în propriul ei salon, îi insultară pe cei ai casei și, în cele din urmă, într-un acces de beție turbată, dădură foc vechiului conac. Din fericire, casa noastră de la Richmond n-a ars, cu toate că domnul Arnold a incendiat întregul oraș ; drept care neînfricata bătrînică s-a îndreptat într-acolo înconjurată de toți ai ei, rămînînd neclintită în fidelitatea ei față de Coroană, în ciuda tratamentului mizerabil la care fusese supusă.

— Familia Esmond, zicea ea, a fost întotdeauna deprinsă cu ingratitudinea regilor.

Și acum, domnul Van den Bosch, în numele nepotului său și al lordului Castlewood din Anglia, ridică o pretenție, revendicînd proprietatea noastră din Virginia. Zise că lordul n-are intenția de a o deranja pe doamna Esmond în cursul vieții lăsîndu-i totuși privilegiile domeniului, dar că tatăl lordului, după cum fusese întotdeauna de la sine înțeles, îi dăduse rudei sale doar un uzufruct viager al proprietății, și că numai din generozitate prelungise acest drept și pentru fiica lui. Lordul propunea ca fiul său mai mic să locuiască în Virginia, ținut pe care tînărul gentleman îl simpatizase întotdeauna în mod călduros. Protestele împotriva acțiunii lui Van den Bosch fură atît de violente, încît dacă ar fi rămas în Virginia, ar fi fost cu siguranță dat în tărbacă. Drept care s-a duse la Congres, prezentîndu-se drept un martir ruinat în cursul luptei pentru cauza libertății, și se rugă să obțină o compensație pentru el, și dreptate pentru nepotul lui.

Mama a trăit multă vreme cu o teamă cumplită în suflet, întrucît realitatea este că ea deținea o taină pe care n-a vrut s-o dezvăluie nimănui. *Și actul ei de proprietate arsese !* Originalul hrisovului din casa ei și copia de la notariatul din Richmond — arseseră amîndouă. Era o simplă întîmplare ? Era la mijloc o mînă criminală ? Cine putea spune ? Ea n-a ținut să-și mărturisească necazul în vreo scrisoare către mine. Dar i s-a destăinuit lui Hal, după capitularea orașului York, iar el mi-a adus la cunoș-

tință acest fapt printr-o scrisoare încredințată unui ofițer britanic care se întorcea acasă fiind eliberat din prizonierat. Atunci mi-am amintit de vorbele nefericite pe care le lăsasem să-mi scape în fața lui Will Esmond la cafeneaua din New York ; și încetul cu încetul mi-au apărut în minte o parte din detaliile acestei mașinații diabolice.

Cît despre domnul Will, iată placa din biserica de la Castlewood comitatul Hampshire, purtînd dedicația *Dulce et decorum est pro patria mori* [1] și cu inscripția „Această placă de marmură a fost așezată de un frate îndoliat în memoria onorabilului domn William Esmond, care a murit în America de Nord, slujindu-și regele".

Dar cum ? Cînd, spre sfîrșitul anului 1781 se stîrni o răscoală pe frontul din Philadelphia al armatei Congresului și Sir Henry Clinton își trimise agenți în rîndurile răsculaților, ce se întîmplă cu ei ? Soldații îi luară prizonieri pe spioni și se apucară să-i judece ; fratele meu (pe care oștenii îl cunoșteau și-l iubeau și îl urmaseră sub focul inamicului), care fusese trimis din tabără pentru a cădea la o învoială cu trupele, îl recunoscu pe unul dintre spioni tocmai cînd era să fie executat — și prăpăditul, cu niște strigăte îngrozitoare, îngenunchind și umblînd în patru labe la picioarele colonelului Warrington, îi imploră îndurarea și-i făgădui să-i mărturisească totul. Ce să-i mărturisească ? Harry se îndepărtă simțind că i se face scîrbă. Mama și sora lui Will n-au aflat niciodată adevărul. Ele și-au închipuit întotdeauna că el a fost ucis pe cîmpul de luptă.

Pe contele Castlewood — al cărui nobil fiu e de multă vreme intendent al unui prinț ilustru și s-a îmbogățit jucînd cu stăpînul său r...l — m-am dus să-l vizitez cînd am auzit de acest plan uluitor destinat să ne răpească proprietatea și l-am ținut de rău în această privință. În ceea ce mă privește, după cum i-am arătat, n-aveam nici un fel de interes, întrucît mă hotărîsem să-mi cedez toate drepturile fratelui meu. Castlewood m-a primit cu desă-

[1] E frumos și nobil să mori pentru patrie (lat.)

vîrşită curtenie ; a zîmbit cînd m-am declarat dezinteresat ; a spus că e convins de sentimentele mele de afecţiune faţă de fratele meu, dar atunci care trebuie să fie sentimentele lui faţă de fiul său ? Întotdeauna auzise acest lucru de la tatăl lui ; în privinţa asta putea să şi jure pe Biblie : anume, că la moartea mamei mele, proprietatea avea să revină capului familiei. Auzind de povestea cu titlul pe care l-a cedat colonelul Esmond, el a dat din umeri şi a tratat-o ca pe o simplă legendă.

— *On ne fait pas de ces folies là !* [1] zise el oferindu-mi tabac ca să prizez, şi bunicul dumitale era un om de *esprit !* [2] Mica mea bunicuţă era *éprise* [3] de el ; iar taică-meu, cel mai de treabă om care a existat vreodată, le-a împrumutat proprietatea din Virginia ca să scape de ei din calea lui ! *C'était un scandale mon cher, un joli petit scandale !* [4]

O, de-ar fi putut să-l audă maică-mea ! Cred că eram destul de înclinat să adopt un ton ridicat. Dar el continuă cu extremă bonomie :

— Dragă cavalere, ai de gînd să ai o dispută cu mine în privinţa reputaţiei bunicii noastre ? *Allons donc* [5] ! Haide, haide, am să fiu cinstit cu dumneata ! Dacă vrei putem ajunge la un compromis în privinţa acestei proprietăţi din Virginia !

Drept care lordul menţionă o sumă mult mai mare decît valoarea efectivă a domeniului.

Fiind uimit de calmul glacial al acestei personalităţi, m-am dus la cafeneaua mea unde întîmplarea a făcut să ia masa cu mine un vechi prieten pentru care am o sinceră afecţiune şi consideraţie. M-a durut inima că n-am putut să-i acord acestui gentleman parohia mea de la Warrington-on-Waveney, dar *n-am putut*, după cum şi el singur mărturisea în mod cinstit. Viaţa lui fusese prea

[1] Nimeni nu face o asemenea nebunie ! (fr.)
[2] spirit ; om cu umor (fr.)
[3] îndrăgostită (fr.)
[4] A fost scandal, dragul meu, un mic scandal de toată frumuseţea (fr.)
[5] Să fim serioşi ! (fr.)

destrăbălată și exemplul lui în satul meu n-ar fi putut să fie cîtuși de puțin moralizator ; pe lîngă asta, el ar fi murit acolo de *ennui* [1], după ce se deprinsese cu viața de oraș și mai ales de la Londra ; și dealtfel mi-a spus că, în sfîrșit, are perspectiva de a se instala cum nu se putea mai bine la Londra și în sînul bisericii. Cred că nu mai e nevoie să spun că oaspetele meu era prietenul meu dintotdeauna Sampson, care niciodată n-a evitat să ia masa cu mine cînd mă aflam în oraș. I-am povestit despre întrevederea cu fostul său patron.

Ei bine, nici nu s-ar fi putut să găsesc un confident mai nimerit decît el.

— O, ceruri ! zise Sampson. Bine, dar ticăloșia individului ăstuia întrece orice închipuire ! Cînd eram secretar și fac-totum pe moșia Castlewood, pot jura că am văzut de nu știu cîte ori o copie a hrisovului prin care răposatul lord transmitea proprietatea bunicului tău : *„Dată fiind dragostea pe care o port rudei mele, domnul Henry Esmond, soțul scumpei mele mame, lady Rachel Castlewood, văduva vicontelui de Castlewood, eu...“* etc., etc. — așa glăsuiește actul. Și știu și locul unde este păstrat — hai să mergem mîine acolo în goana cea mai mare. Există cineva acolo — n-are importanță cine, Sir George — care m-a privit întotdeauna cu ochi buni. S-ar putea ca actele să mai fie pînă în ziua de azi în locul știut și o, Doamne, o, Doamne, ce recunoscător ți-aș fi dacă aș putea să-mi arăt în vreun fel oarecare gratitudinea față de Sir George și de gloriosul său frate !

Ochii preotului se umplură de lacrimi. Era cu totul alt om. La un anumit moment din cursul ingurgitării vinului de Porto, Sampson întotdeauna se referea la remușcările pe care i le producea trecutul său și la schimbarea ce avusese loc în conduita sa de la moartea groaznică a prietenului său, domnul Dodd, doctor în teologie.

Oricît de rapid am acționat noi, tot n-am putut ajunge pe cît de repede aș fi vrut la Castlewood. Mă uitam la fîntîna țîșnitoare din curte, ascultam acea muzică dulce și tristă a plescăitului ei, despre care vorbește bunicul

[1] plictis (fr.)

meu în memoriile sale şi populam privelişte cu figuri din vremuri apuse ; cu frumuseţea lui Beatrix ; cu lordul Francis în tunică stacojie, chemîndu-şi cîinii şi încălecîndu-şi surul ; cu tînărul paj de demult care a cîştigat castelul şi moştenirea — cînd Sampson veni în goană spre mine. Ţinea în mînă un volum cu o legătură de piele cam aspră în care se aflau ciorne de scrisori, copii ale unor învoieli, diferite alte scrieri, unele aşternute pe hîrtie de un secretar al lordului Francis, altele de mîna delicată a soţiei lui — bunica mea — unele purtînd semnătura ultimului lord — şi iată, cum te văd şi cum mă vezi, o copie a documentului cu pricina, în forma în care fusese trimis bunicului meu din Virginia.

— *Victorie, victorie !* strigă Sampson strîngîndu-mi mîna şi îmbrăţişînd pe toată lumea. Ţine o liră de aur, Betty. Astă seară o să bem un castron de punci la hanul Trei Castele !

Tocmai cînd vorbeam, se auziră roţile unor diligenţe şi două trăsuri intrară în curte. Dintr-una coborî lordul şi un prieten, iar din cealaltă servitorii lor. Lordul păru ceva mai palid decît de obicei cînd dădu cu ochii de mine.

— Cărui fapt datorez onoarea unei vizite din partea lui Sir George Warrington ? Şi rogu-te, domnule Sampson, ce cauţi aici ? întrebă lordul.

Cred că uitase de existenţa acestei cărţi sau n-o văzuse niciodată ; şi cînd propusese să jure pe Biblie pentru ceea ce auzise de la taică-său se oferise pur şi simplu să comită un sperjur.

Am dat mîna cu însoţitorul lui, un nobil împreună cu care am avut onoarea de a sluji în armată în America.

— Am venit, i-am răspuns eu lordului, pentru a mă convinge de un fapt în privinţa căruia te-ai înşelat ieri ; şi am găsit dovada chiar în casa dumitale, mylord. Înălţimea ta a avut plăcerea de a propune să jure pe Biblie că n-a existat nici un fel de înţelegere între tatăl dumitale şi tatăl mamei mele cu privire la o anume proprietate deţinută de mine. Cînd domnul Sampson era secretarul dumitale, mylord, el a reţinut perfect că a văzut o copie a unei asemenea învoieli pe care o am aici.

— Vrei să spui, Sir George Warrington, că fără ştirea mea ţi-ai permis să umbli prin hîrtiile mele ? strigă lordul.

— M-am îndoit de corectitudinea declaraţiei dumitale, cu toate că era întărită de un jurămînt făcut cu mîna pe Biblie, i-am răspuns eu cu o reverenţă.

— Bine, domnule, dar asta e o tîlhărie ! Dă-mi înapoi hîrtiile ! urlă lordul.

— Tîlhărie e un cuvînt cam aspru, mylord. Oare e cazul să-i relatez toată povestea lordului Rawdon ?

— Cum, e vorba de rangul de marchiz ? *Connu, connu* [1], scumpul meu Sir George ! Cînd eram la New-York întotdeauna îţi spuneam între noi marchizul. Nu ştiu cine a adus această poveste din Virginia.

Pînă atunci nu auzisem niciodată această poreclă absurdă şi nici nu ţineam s-o bag în seamă.

— Lordul Castlewood, i-am spus eu, nu numai că a pus la îndoială acest lucru, dar ieri a emis chiar şi o revendicare asupra proprietăţii mele, jurînd pe Biblie că...

Castlewood a scos un fel de horcăit şi apoi a zis :

— Dumnezeule mare ! Ce vrei să spui, Sir George, că există într-adevăr o convenţie ? Da.. Iat-o aici — şi e scrisul lui taică-meu, fără îndoială ! Atunci chestiunea e limpede. Pe... mă rog, pe... cuvîntul meu de onoare că n-am ştiut niciodată de existenţa unui asemenea document şi că probabil m-a înşelat memoria în privinţa celor auzite de la taică-meu. Această hîrtie arată limpede că proprietatea îţi aparţine, şi întrucît nu e a mea — ei bine, păstreaz-o sănătos !

Şi mi-a întins mîna cu cel mai afabil zîmbet din lume.

— Şi ce recunoscător îmi vei fi mie, mylord, pentru că mi-ai dat posibilitatea să restabilesc acest drept, zise Sampson rînjind cu gura pînă la urechi.

— Recunoscător ? Nu, lua-te-ar dracu', nu, cîtuşi de puţin ! zise lordul. Eu sînt un om simplu şi nu ascund faţă de vărul meu faptul că aş fi preferat să am eu proprietatea decît s-o deţină el. Sir George, rămîi te rog să iei masa cu noi, că vin o mulţime de musafiri la o

[1] Lucru ştiut, ştiut (fr.)

partidă de vînătoare. Nu ne putem dispensa de prezenţa dumitale.

— Mylord, i-am răspuns eu, adăpostind bine cartea sub haina, pe care am încheiat-o bine, am să mă duc să dau la copiat acest document, şi apoi am să-l înapoiez Înălţimii Voastre. Întrucît arhiva mamei mele din Virginia a fost arsă, aş scăpa-o de multă îngrijorare dacă aş vedea această convenţie pusă bine la păstrare.

— Cum, documentele de familie ale doamnei Esmond au fost arse ? Dar cum naiba s-a mai întîmplat şi asta ? a întrebat lordul.

— Mylord, vă urez la toţi o după-amiază plăcută. Haide Sampson, noi doi o să luăm masa la Trei Castele.

Şi, răsucindu-mă pe călcîie şi făcîndu-i o plecăciune lordului R... din ziua aceea şi pînă azi n-am mai pus niciodată piciorul în casa strămbunilor mei.

Oare am s-o mai văd vreodată pe bătrîna mea mamă ? Locuieşte la Richmond, întrucît nu şi-a reconstruit conacul Castlewood. Cînd a fost Hal în Anglia i-am trimis nişte portrete ale ambilor ei fii, pictate de admirabilul Sir Joshua Reynolds. I-am pozat, după cum îmi aduc aminte, în ultimul an al vieţii domnului Johnson. Doctorul Johnson, tot iscodind prin atelier şi văzînd imaginea lui Hal în uniformă (apariţia acesteia produsese multă agitaţie în zilele acelea) a întrebat cine e persoana. A fost informat că este celebrul general american — generalul Warrington, fratele lui Sir George.

— Generalul *cum ?* strigă doctorul Johnson. Generalul *care ?* Pfui ! N-am auzit de un asemenea militar !

Şi, întorcînd tabloului spatele, ieşi din încăpere. Iubita mea e pictată într-o rochie stacojie şi acasă păstrăm copii ale ambelor tablouri (Înălţimea sa e înfăţişat în uniformă stacojie). Dar tabloul pe care căpitanul Miles şi fetele îl declară a fi cel mai pe gustul lor, este o schiţă de familie executată de ingeniosul meu vecin, domnul Bunbury, care m-a desenat pe mine împreună cu cucoana mea şi cu domnul Gumbo în urma noastră. Şi-a intitulat opera „SIR GEORGE, LADY WARRINGTON ŞI STĂPÎNUL LOR".

Iată că vine stăpînul meu ; a stins toate focurile din casă, a verificat toate zăvoarele, a trimis toate slugile de ambele sexe în camerele lor și acum începe să-mi sufle lumînările și-mi zice :

— Sir George, ora culcării ! Miezul nopții !

— Doamne iartă-mă ! Adevărat că e miezul nopții.

Și închid cartea și mă duc să mă odihnesc, binecuvîntîndu-i pe cei din jurul meu care între timp au și adormit. —

CUPRINS

Capitolul XLV
ÎN CARE HARRY ÎŞI GĂSEŞTE DOI UNCHI 5

Capitolul XLVI
LANŢURI ŞI SCLAVIE 12

Capitolul XLVII
CINE-L VIZITEAZĂ PE CEL AFLAT LA ANANGHIE . . 27

Capitolul XLVIII
O APARIŢIE FANTOMATICĂ 37

Capitolul XLIX
PRIETENI LA NEVOIE 44

Capitolul L
CUPRINDE DIN BELŞUG O MORALĂ CÎT SE POATE DE ALEASĂ 49

Capitolul LI
CONTICUERE OMNES 62

Capitolul LII
INTENTIQUE ORA TENEBANT 70

Capitolul LIII
RĂMÎNEM ÎN PARTEA LONDREI DINSPRE PALAT . . 85

Capitolul LIV
ÎN CARE HARRY STĂ ACASĂ ŞI-ŞI FUMEAZĂ PIPA . . 92

Capitolul LV
ÎNTRE FRAŢI 103

Capitolul LVI
ARIADNA 109

Capitolul LVII
ÎN CARE DOMNUL HARRY ÎȘI PIERDE TOT MAI MULT LOCUL ÎN SOCIETATE 123

Capitolul LVIII
ÎN CARE FACEM CEEA CE FAC POATE ȘI PISICILE . 131

Capitolul LIX
ÎN CARE NI SE OFERĂ PRILEJUL DE A MERGE LA TEATRU 140

Capitolul LX
ÎN CARE E VORBA DE MACBETH, DE UN SUPEU ȘI DE O MARE ÎNCURCĂTURĂ 155

Capitolul LXI
ÎN CARE PRINȚUL URCĂ DEALUL ȘI APOI ÎL COBOARĂ 165

Capitolul LXII
ARMA VIRUMQUE 174

Capitolul LXIII
MELPOMENA 193

Capitolul LXIV
ÎN CARE HARRY TRĂIEȘTE PENTRU A MAI DA O LUPTĂ 210

Capitolul LXV
ÎNTOARCEREA SOLDATULUI 219

Capitolul LXVI
ÎN CARE MERGEM SĂ FACEM CURTE UNEI DOMNIȘOARE 224

Capitolul LXVII
ÎN CARE SE JOACĂ O TRAGEDIE ȘI ÎNCEP ALTE DOUĂ 233

Capitolul LXVIII
ÎN CARE HARRY PORNEȘTE SPRE APUS 249

Capitolul LXIX
UN MIC NEVINOVAT 255

Capitolul LXX
ÎN CARE CUPIDON JOACĂ UN ROL DE FRUNTE . . 272

Capitolul LXXI
COCARDE ALBE 284

Capitolul LXXII
(DIN MANUSCRISELE FAMILIEI WARRINGTON). ÎN CARE PE PRIMUL PLAN SE AFLĂ DOAMNA MEA 293

Capitolul LXXIII
SERBĂM LA CASTLEWOOD CRĂCIUNUL ANULUI 1759 300

Capitolul LXXIV
VEȘTI DIN CANADA 318

Capitolul LXXV
CALEA DRAGOSTEI ADEVĂRATE 324

Capitolul LXXVI
NE INFORMEAZĂ CUM A SĂRIT DOMNUL WARRINGTON ÎNTR-UN LANDOU 332

Capitolul LXXVII
ȘI CUM A SCĂPAT CU BINE TOATĂ LUMEA . . . 339

Capitolul LXXVIII
PIRAM ȘI TISBE 350

Capitolul LXXIX.
ÎN CARE COMEDIA E AMESTECATĂ CU TRAGEDIA . 360

Capitolul LXXX
POCAHONTAS 369

Capitolul LXXXI
RES ANGUSTA DOMI 376

Capitolul LXXXII
BANUL DE AUR AL LUI MILES 387

Capitolul LXXXIII
NECAZURI ȘI CONSOLĂRI 390

Capitolul LXXXIV
ÎN CARE HARRY SE SUPUNE DESTINULUI TUTUROR . 405

Capitolul LXXXV
INVENI PORTUM 420

Capitolul LXXXVI
ACASĂ 433

Capitolul LXXXVII
NU SE MAI CÎNTĂ „DUMNEZEU SĂ-L OCROTEASCĂ PE REGE“ 452

Capitolul LXXXVIII
YANKEE DOODLE VINE ÎN TÎRG 463

Capitolul LXXXIX
UN COLONEL FĂRĂ REGIMENT 469

Capitolul XC
ÎN CARE AMÎNDOI LUPTĂM ŞI DĂM BIR CU FUGIŢII 481

Capitolul XCI
SATIS PUGNAE 498

Capitolul XCII
SUB VIŢA ŞI SMOCHINUL MEU 509

În aceeaşi colecţie au apărut:

CHATEAUBRIAND
Atala

CICERO
Opere alese, 3 volume

HONORÉ DE BALZAC
Ilustrul Gaudissart

CHARLOTTE BRONTË
Shirley

THEODOR FONTANE
Doamna Jenny Treibel

IVAN GONCEAROV
Oblomov

THOMAS HARDY
Primarul din Casterbridge

NATHANIEL HAWTHORNE
Diavolul din manuscris

HEINRICH HEINE
Opere alese

LUDVIG HOLBERG
Călătoria subpământeană a lui Niels Klim

JENS PETER JACOBSEN

Doamna Maria Grubbe

KIM MAN CIJUN

Visul celor nouă suflete

NIKOLAI LESKOV

Uliţa popimii

PU-SUNG-LING

Întîmplări extraordinare din Pavilionul desfătării

FRANK NORRIS

Mcteague

VLADIMIR ODOEVSKI

Mănuşa neagră

* * *

Poemul lunii

WILHELM RAABE

Cronica Uliţei Vrăbiilor

FERNANDO DE ROJAS

Celestina. Tragicomedia lui Calisto şi a Melibeei

VASILI SLEPŢOV

Vremuri grele

VLADIMIR SOLLOGUB

Istoria celor doi galoşi

KONSTANTIN STANIUKOVICI

Povestirile mării

LUDWIG TIECK
Enigmaticul

LEV TOLSTOI
Cazacii

IVAN TURGHENIEV
Deştelenire

CHRISTOPH MARTIN WIELAND
Opere alese, 2 volume

Lector : ANTOANETA RALIAN
Tehnoredactor : ELENA BABY

Tiraj 90 130 ex. Bun de tipar : 28.02.1976.
Coli tipar 34.

Comanda nr. 50 557
Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"
București — Piața Scînteii nr. 1
Republica Socialistă România

Filozofia morală a lui **Thackeray** îl apropie mai curînd de vechii moraliști decît de pesimiștii moderni. El afirmă — ca și autorii săi favoriți, înțeleptul Solomon și Horațiu — că viața, într-un anumit sens, nu-i decît deșertăciune.

G. K. Chesterton

Vol. I 11 lei 32

Editura Univers